

BIJLAGEN DER HANDELINGEN.

INHOUDSOPGAVE VAN DE BIJLAGEN.

I. Indisch bezoldigingsstelsel. No. 1. Brief van den Gouverneur-Generaal. „ 2. Brief van de Regeering. „ 3. Afdeelvingsverslag. „ 4. Memorie van Antwoord. 2. Assistenten regeling ter Oostkust van Sumatra. No. 1. Geleidebrief. „ 2. Ontwerp van ordonnantie. „ 3. Memorie van Toelichting. „ 4. Afdeelvingsverslag. „ 5. Memorie van Antwoord. „ 6. Amendementen ('s Jacob e. a.). „ 7. Amendementen (Suys e. a.). 3. Algemeene aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1920. No. 1. Geleidebrief. „ 2. Ontwerp van besluit. „ 3. Memorie van Toelichting. „ 3A. Bijlage der Memorie van Toelichting. „ 4. Afdeelvingsverslag. „ 5. Motie (pensioenen van landsdienaren). „ 6. (a—l) Memorie van Antwoord. „ 7. Eerste nota van wijzigingen. „ 7A. Bijlage A van de eerste nota van wijzigingen. „ 7B. Bijlage B van de eerste nota van wijzigingen. „ 7C. Bijlage C van de eerste nota van wijzigingen. „ 8. Motie (commissie van onderzoek naar den toestand in de Vorstenlanden). „ 9. Tweede nota van wijzigingen. „ 10. Afdeelvingsverslag (1ste nota van wijzigingen). „ 10a. Afdeelvingsverslag (militaire bezoldigingen). „ 11. Amendementen (bezoldiging amenuenses). „ 12. Amendement (bezoldiging praktijk-onderwijzers). „ 13. Amendement (bezoldiging Eur. onderwijzers). „ 14. Voorstel (commissie van onderzoek naar den toestand in Midden-Celebes). „ 15. Motie (hervorming landschappen in Midden-Celebes). „ 16. Memorie van Antwoord (1ste nota van wijzigingen). „ 16a. Memorie van Antwoord (militaire bezoldigingen). „ 17. Amendement (bezoldiging bij het Inlandsch lager onderwijs). „ 18. Amendement (personeel P. T. T. dienst). „ 19. Afdeelvingsverslag (2de nota van wijzigingen).	No. 20. Motie (bezoldiging ingenieurs B. O. W.). „ 21. Motie (meerhoofdig bestuur bij de S.S.). „ 22. Amendement (secretaris-generaal van het departement van Oorlog). „ 23. Amendement (pensioenen Inlandsche ambtenaren). „ 24. Amendement (subsidie Holl.-Chin. en Holl.-Ind. onderw.). „ 25. Amendement (gelijkstelling bijzonder en openbaar onderw.). „ 26. Memorie van Antwoord (2e nota van wijzigingen). „ 27. Motie (bezoldiging Inlandsche artsen). „ 28. Motie (bezoldiging onderzochters). „ 29. Amendement (pensioenen voor landsdienaren). „ 30. Motie (heffing van meer belastingen). „ 31. Motie (distributie van suiker). „ 32. Besluit. „ 33. Amendement (militaire pensioenen). „ 34. Amendement (bezoldiging officieren-magazijnmeesters). „ 35. Motie (kindergratificatie). „ 36. Amendement (gratif. officieren v. d. H. Krijgsschool). „ 37. Amendement (bezoldigingen mil. apotheker-assistenten). „ 38. Motie (aanvullingstroepen). „ 39. Besluit. 4. Aanvulling van de Inlandsche gemeente-ordonnantie (desa-raden). No. 1. Geleidebrief. „ 2. Ontwerp van ordonnantie. „ 3. Memorie van Toelichting. 5. Voorstel van den heer Atmodiriono e. a. tot ubreiding van sawah's in de afdeeling Japara. No. 1. Voorstel. 6. Voorstel van den heer Atmodiriono e. a. tot ubreiding van sawah's en desa's in de afdeeling Kendal. No. 1. Voorstel. „ 2. Afdeelvingsverslag betreffende B 5 en 6. 7. Verzoekschrift houdende de klacht dat in strijd met artikel 17 van de locale-raden-ordonnantie van de ontwerp-gemeenteverordeningen van den gemeenteraad te Meester-Cornelis geMaleische vertaling wordt vervaardigd. No. 1. Afdeelvingsverslag.

- 8.** Voorstel van den heer Van Hinloopen Labberton tot invoering van een vijftiens postblad.
- No. 1. Brief van de Regeering.
- 9.** Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen voor het dienstjaar 1919.
- No. 1. Geleidebrief.
- „ 2. Ontwerp van besluit.
- „ 3. Memorie van Toelichting.
- „ 4. Afdeelvingsverslag.
- „ 5. Memorie van Antwoord.
- „ 6. Eerste nota van wijzigingen.
- „ 7. Afdeelvingsverslag (1ste nota van wijzigingen).
- „ 8. Besluit.
- 10.** Ongeregeligheden in het regentschap Garoet.
- No. 1. Brief van de Regeering.
- 11.** Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen voor het dienstjaar 1920, ten behoeve van de instelling van regentschapsraden op Java en Madoera.
- No. 1. Afdeelvingsverslag.
- „ 2. Memorie van Antwoord.
- „ 3. Motie (presidium van den regentschapsraad).
- „ 4. Motie (samenstelling voorshands alleen uit Inlandsche leden).
- „ 5. Motie (gemengde raden).
- „ 6. Besluit.
- 12.** Voorontwerp voor een algemeenen maatregel van bestuur tot regeling van den dienstplicht voor Inlanders en met dezen gelijkgestelden.
- No. 1. Memorie van Antwoord.
- „ 2. Motie.
- 13.** Verslag van de commissie voor de herziening van het reglement van orde.
- No. 1. Memorie van Antwoord.
- 14.** Voorstel van den heer Sastrowidjono, tot verhooging van het tarief tot regeling der schade-loosstelling voor Inlanders of met dezen gelijkgestelden, in strafzaken als getuigen of deskundigen verschenen.
- No. 1. Voorstel.
- 15.** Hoofdgeldordonnantie van de buitengewesten.
- No. 1. Memorie van Antwoord.
- 16.** Voorstel van den heer Thajeb e. a. tot wijziging van de koelie-ordonnantie voor de buitengewesten.
- No. 1. Brief van de Regeering.
- 17.** Algemeene leiding der politie.
- No. 1. Motie.
- „ 2. Toelichting.
- 18.** Aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1920.
- No. 1. Geleidebrief.
- „ 2. Ontwerp van besluit.
- „ 3. Memorie van Toelichting.
- „ 4. Afdeelvingsverslag.
- „ 5. Memorie van Antwoord.
- „ 6. Amendement (degressie-beginsel bij de bijz. tegemoetkoming aan 's Landsdienaren).
- „ 7. Amendement (vervallen v. d. maximumgrens bij de bijz. tegemoetkoming aan 's Landsdienaren).
- „ 8. Besluit.

SAMENVATTING van de — deels reeds aangegeven — verbeteringen in de bijlagen van de 2de gewone zitting 1919.

In B 3, No. 4 behoort het verslag omtrent afdeling VII, Departement van Burgerlijke Openbare Werken (blz. 35—37) vooraf te gaan aan dat van afdeling VIII, Departement van Gouvernementsbedrijven (blz. 32—35).

In B 3, No. 4: Op blz. 3 § 6, algemeene beschouwingen, is de 1ste regel van het inspringend gedeelte te lezen: „dat hij voorts wel ontkent gevaarlijk te zijn voor”

Op blz. 35 en 36 is de aanhef van § 1 B. O. W. te lezen: „Met leedwezen werd geconstateerd dat de bouw van de A. M. S. en de technische school te Djokjakarta nog niet aanbesteed is en men die”

Op blz. 36 regel 8 v.b. is te lezen: „Bandoeng” in plaats van „Soerabaja”.

In B 3, No. 6 (f) moet op blz. 3 regels 3 en 9 v.o. het woord „behoefte” vervallen.

In B 3, No. 7 moeten de onderafdelingen „Invoering van onderwijs in gezondheidsleer op inrichtingen van openbaar voortgezet onderwijs voor Inlanders” en „Her- vorming van het geneeskundig laboratorium te Batavia en herziening van de wedderegeling van de wetenschap- pelijke en technische ambtenaren” worden geacht achter- eenvolgens de nummers 206 B en 248 B in stede van 206 A en 248 A te dragen.

In B 3, No. 36 worde in het amendement in plaats van f 8.699.000 gelezen f 8.699.900.

In B 3, No. 39, blz. 2 worde in regel 8 v.b. in plaats van „voldoende” gelezen „onvoldoende” en in regel 26 v.b. in plaats van f 1.640.001 gelezen f 1.650.001.

In B 7, No. 1, de eerste regel van het hoofd is in plaats van „in” te lezen „in strijd met”.

In B 10, No. 1, is de noot op blz. 11 te lezen „zie bijlage III”.

In B 18, No. 8, blz. 1 worde op regel 19 v.b. in plaats van „15 Juli” gelezen „15 Juli 1919” en in den ondersten regel in plaats van „f 5.315.966” gelezen „f 3.315.966”.

Op blz. 2 aan het slot ware toe te voegen:

VOORLOOPIGE wijziging en aanvulling van de raming der middelen in Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

		Java en Madoera.	Buiten Java en Madoera.	Totaal.
106A	Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Vergoedingen door de vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs”	f 34 000		f 34 000

Behoort bij het besluit van 20 Januari 1920 No. 4.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY
3015 EAST 57TH STREET, CHICAGO, ILL. 60647

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY
3015 EAST 57TH STREET, CHICAGO, ILL. 60647

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY
3015 EAST 57TH STREET, CHICAGO, ILL. 60647

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 1 — STUK 1.

Indisch bezoldigingsstelsel.

Brief van den Gouverneur-Generaal.

BATAVIA, den 29sten Juli 1919.

Aan
den Volksraad.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij afschriften aan te bieden van het schrijven van den voorzitter der commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel van 13 Juni j.l. No. 14 en van de daarbij overgelegde door genoemden voorzitter opgestelde nota, bevattende de „hoofdbeginselen van het door de commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel uit te brengen rapport”, onder mededeeling dat ik voor het oogenblik, ter voorkoming van onnoodige opdrijving van bezoldigingen en gelet op de ontwikkeling der personeelsverhoudingen bij verschillende diensttakken, geen andere oplossing zie dan het door de commissie verworpen stelsel van tropentoelagen. Alvorens mijn standpunt in dezen te bepalen zal ik echter gaarne het gevoelen van den Volksraad over deze aangelegenheid leeren kennen.

De Gouverneur-Generaal,
J. v. LIMBURG STIRUM.

SEMARANG, den 13den Juni 1919.

Aan

Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië te Buitenzorg.

Naar aanleiding van den wensch der Regeering om zoo spoedig mogelijk op te hoogte te worden gesteld van beslissingen, genomen door de commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel, heb ik de eer Uwe Excellentie eerbiedig het navolgende ter kennisname aan te bieden. Op de algemeene vergadering der commissie, gehouden te Batavia op 12 Juni j.l. werden in behandeling genomen de door mij opgestelde en hierbij gevoegde „hoofdbeginselen van het door de commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel uit te brengen rapport”.

De beschouwingen omtrent deze hoofdbeginselen leiden tot een stemming „voor” of „tegen” het stelsel van tropentoelagen, waaronder werd begrepen elk bezoldigingsstelsel, waarbij in gelijke betrekkingen verschillende bezoldiging zou worden toegepast voor inheemsche en uitheemsche werkkrachten.

Bij de gehouden stemming verklaarde zich de commissie tegen het stelsel van tropentoelagen, dus ook tegen het stelsel in de bovengenoemde hoofdbeginselen vervat. Van de zijde der voorstanders werd als hoofdmotief aangevoerd, dat het met het oog op de draagkracht van 's Lands geldmiddelen noodzakelijk is over te gaan tot de invoering van een bezoldigingsstelsel, waarbij alleen uitheemsche krachten worden bezoldigd naar Europeeschen maatstaf, terwijl inheemsche krachten naar den veel lageren Indischen maatstaf worden bezoldigd.

De tegenstanders meenden voor een deel dat de toestand van 's Lands schatkist wel zorgwekkend maar niet zorgwekkend is en dat op grond van de ervaring voor de toekomst mag worden verwacht een voldoende uitzetting van 's Lands middelen om de noodige lasten te blijven dragen.

Voor een ander deel waren de tegenstanders van meening, dat weliswaar in de toekomst zou moeten worden overgegaan tot een bezoldigingsstelsel met tropentoelage, doch dat thans de tijd daarvoor nog niet gekomen is. De tegenstanders vreesden allen, dat groote ontstemming in het ambtenaarscorps zou worden gewekt, indien reeds thans tot het toekennen van tropentoelagen zou worden overgegaan.

De commissie, niet wenschend te aanvaarden een stelsel met tropentoelage voelde zich echter nog niet in staat om de haar gestelde vraag te beantwoorden of het bezoldigingsstelsel 1913 in de praktijk kan leiden tot het daarbij o. m. beoogde doel, om in de toekomst te geraken tot een normale, naar Indische behoeften ingerichte schaal van bezoldigingen. De beantwoording dier vraag eischt nog nadere voorbereiding. Bij de bestudeering dezer aangelegenheid heeft bij mij de zeer sterke overtuiging postgevat, dat bestendiging van het beginsel van gelijke bezoldiging voor in- en uitheemsche krachten heilloos is.

Nu de commissie voorbereiding verlangt van een stelsel, waarbij dat beginsel wordt behouden, meen ik niet de persoon te kunnen zijn, die de leiding heeft van den commissoriale arbeid.

Ik kan bovendien daaraan in verband met mijn ambtelijke bezigheden niet voldoende tijd besteden, nu een geheel nieuwe arbeid moet worden ondernomen. Ik heb deswege Uwe Excellentie eerbiedig te verzoeken mij te willen ontheffen van het voorzitterschap der commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel. Indien Uwe Excellentie daarvoor termen aanwezig acht, zal ik gaarne als gewoon lid deel der commissie blijven uitmaken.

De Voorzitter der commissie tot overweging
van een Indisch bezoldigingsstelsel,

(wg.) D. DE IONGH.

Voor eensluidend afschrift:

De Gouvernements-Secretaris,

H. A. HELB.

BIJLAGE II.

Hoofdbeginselen van het door de commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel uit te brengen rapport.

1. In het onderstaande beteekenen de uitdrukkingen:
 - a. „Europeesche betrekkingen” die betrekkingen, welke geheel of nagenoeg geheel worden vervuld door personen, die in Nederland zijn opgeleid, daar worden aangeworven en daarna hierheen worden uitgezonden.
 - b. „Gemengde betrekkingen” die betrekkingen, welke worden vervuld zoowel door personen, als bedoeld onder a, als door personen in Indië opgeleid en aangenomen.
 - c. „Indische betrekkingen” die betrekkingen, welke geheel of nagenoeg geheel worden vervuld door personen, die in Indië zijn opgeleid en waarvoor geen uitzending plaats heeft.

2. Het vraagstuk van het Indische bezoldigingsstelsel wordt voornamelijk veroorzaakt door de gemengde betrekkingen.

Toelichting. De Europeesche betrekkingen moeten noodzakelijk abnormaal worden bezoldigd; hierover bestaat geen verschil van gevoelen. Voor de Indische betrekkingen bestaat in het algemeen geen reden tot abnormale bezoldiging; het is zelfs gewenscht daarvoor bezoldigingen vast te stellen naar Indischen maatstaf, in juiste verhouding tot het volksinkomen. Als regel is dit ook het geval en worden deze betrekkingen bezoldigd in overeenstemming met de geringe levensbehoeften der inheemsche bevolking.

3. Het stelsel van 1913 (Javasche Courant 22 Augustus 1913 No. 67) brengt mede, dat in de gemengde betrekkingen zoowel in Europa als in Indië opgeleide personen gelijk worden bezoldigd en wel naar den maatstaf van Europeesche betrekkingen, dus abnormaal hoog.

4. De instelling van parallelbetrekkingen, deel uitmakende van het stelsel van 1913, heeft opdrijving van de bezoldigingen niet kunnen voorkomen.

Zoolang het abnormale van de bezoldiging der Europeesche betrekkingen niet openlijk wordt erkend en op den voorgrond gebracht, zal vergelijking met die bezoldigingen in verband met opleiding en dienstverrichting drijven tot verhooging van de bezoldigingen der parallelbetrekkingen (Inlandsche artsen).

De parallelbetrekkingen hebben dan ook uit een oogpunt van bezoldiging min of meer het karakter verkregen van gemengde betrekkingen.

5. De bezoldigingen, toegekend aan Inlanders werkzaam in gemengde en parallelbetrekkingen, oefenen wederom een sterk optrekkende werking uit op de bezoldigingen van Indische betrekkingen waarvoor de opleiding ook steeds verbeterd moet en zal worden, ten eerste door verloop van de op te leiden jongelieden voor de opleiding voor gemengde betrekkingen, ten tweede door verloop van de reeds opgeleide krachten en ten derde krachtens billijkheidsoverwegingen (hoofdenscholen, technische scholen, verloop van ambtenaren B. B. en onderwijzers naar de bedrijven).

6. Het stelsel van 1913 heeft dus niet geleid en zal ook niet leiden tot het daarmee beoogde doel n.l. bezuiniging op de uitgaven voor bezoldigingen. Om dat doel te kunnen bereiken zal het onder meer noodzakelijk zijn het bezoldigingsstelsel zoodanig in te richten, dat het abnormale van bezoldiging der Europeesche betrekkingen in het oog springt.

7. Binnen afzienbaren tijd (20 jaar) is het te voorzien dat alle Europeesche betrekkingen zullen overgaan naar de groep der gemengde betrekkingen.

Toelichting. De noodzakelijke uitbreiding van het personeel, werkzaam in Europeesche betrekkingen, is zoo groot, dat Nederland niet in staat zal zijn daarin te voorzien. Politieke beweegredenen (opleidingsmogelijkheden in de Ned.-Indië omringende landen, bevrediging van billijk te achten en sterk gevoelde wenschen) stuwen in gelijke richting n.l. in die, welke leidt tot opleiding hier te lande voor alle betrekkingen, welke in eenigszins grooten getale personeel vereischen.

8. Zelfs bij een zeer krachtige vermeerdering en ontwikkeling der opleidingsgelegenheden zal het nog geruimen tijd duren, in aanmerking genomen de snel stijgende behoefte aan geschoold personeel, voordat de thans Europeesche en gemengde betrekkingen geheel zullen kunnen bezet worden door inheemsche krachten.

9. De gemengde betrekkingen zullen dus nog gedurende langen tijd blijven bestaan. Gedurende dien tijd zullen zij volgens het stelsel 1913 abnormaal bezoldigd worden, terwijl het hoogst twijfelachtig is of men ooit zal komen tot verlaging van bezoldigingen, die gedurende geruimen tijd hebben gegolden.

Bovendien zullen gedurende het lange overgangstijperk de gemengde betrekkingen hun optrekkende werking blijven uitoefenen op de Indische betrekkingen, zooals aangegeven onder 5.

10. De draagkracht van het land zal niet voldoende

zijn om den last te dragen van de bezoldiging der landsdienaren, indien het stelsel van 1913 blijft gehandhaafd; immers zal die last snel zwaarder worden zoowel door toeneming van het aantal ambtenaren als door toeneming van de bezoldiging per hoofd.

Toelichting. Op de eerste vergadering der commissie werd besloten een raming op te maken van de geldelijke gevolgen, welke handhaving van het stelsel van 1913 in de naaste toekomst zou hebben.

Eenige pogingen om tot een dergelijke raming te komen wezen uit dat de daaraan verbonden arbeid zeer omvangrijk zou zijn niet alleen, maar ook dat de uitkomsten van dien arbeid zeer aanvechtbaar en van twijfelachtige waarde zouden zijn.

Voorgesteld wordt daarom van het opmaken van een dergelijke raming af te zien. Tot steun van het hierboven gestelde kan het volgende worden in het midden gebracht.

Uit de historische nota blijkt, dat men van verschillende zijden en op uiteenlopende tijdstippen, ook in de Ned.-Indië omringende koloniën tot de overtuiging is gekomen, dat een bezoldiging naar Europeeschen maatstaf van een belangrijk deel der landsdienaren de draagkracht te boven gaat van een land, waarvan de groote massa der bevolking nog slechts een geringe mate van produktiviteit heeft bereikt. Slechts een deel van het inkomen van een volk en liefst niet een te groot deel mag worden opgeëischt voor zijn bestuur. Hoe groot dit deel mag zijn is niet nauwkeurig te zeggen, maar wel mag men aannemen, dat dit deel grooter mag zijn, naarmate een volk economisch hooger ontwikkeld is. Hoe thans de toestand hier te lande is op het gebied van bezoldigingen moge blijken uit onderstaand staatje. Daarin het loon van den ongeschoolden arbeider gelijk 1 gesteld. De verhoudingscijfers van de verdiensten in Nederland zijn ontleend aan de toestanden van voor den oorlog. Die verhoudingscijfers zijn thans zeker kleiner geworden.

	Nederland.	Nederl. Indië.
Ongeschoolde arbeider.....	1	1
Geschoolde arbeider.....	2	3
Inlandsch Normaalschool	—	3
„ Kweekschool	3	16
„ Hoogere Kweekschool	—	12
Europeesch	—	40
Inlandsch { arts }.....	6	25
Europeesch { arts }.....	—	75

Dit staatje is zeer beknopt, de aangenomen verhoudingscijfers zijn slechts bij ruwe benadering en in zeer algemeenen zin juist; niettemin geeft het staatje een goed beeld van den toestand, omdat de verschillen zoo sprekend zijn, dat nauwkeurigheid niet vereischt wordt.

De opgenomen betrekkingen zijn zoodanige, dat alle andere min of meer daarmede vergelijkbaar zijn, in elk geval in hetzelfde kader vallen. Uit het staatje blijkt, dat uitheemsche krachten hier relatief twaalf maal zoo hoog bezoldigd worden als in Nederland.

Er blijkt echter, bovendien uit, dat zelfs voor zuiver Indische betrekkingen de bezoldigingen het normale peil reeds hebben overschreden. De Nederlandsche verhoudingen kunnen immers in dien zin normaal genoemd worden, dat zij niet alleen voorkomen in West-Europa, maar vermoedelijk ook in Noord-Amerika, Japan en Australië. In al die landen met zeer uiteenlopenden loonstandaard

voor de arbeiders, volgen de bezoldigingen der staatsambtenaren min of meer dien standaard, zoodat de geheele levensstandaard eenigszins een eenheid vormt.

In een koloniaal land, waar noodwendig een groot aantal geschoolde uitheemsche krachten noodig zijn, is een dergelijke eenheid niet te bereiken; het is echter niet noodig, niet gewenscht en niet goed om ook de eenheid in de Inlandsche maatschappij te verbreken.

11. Noodig is vaststelling van een stelsel van normale Indische bezoldigingen, gegrond op den Inlandschen levensstandaard, op de draagkracht van de groote massa der bevolking. Van dezen regel zijn alleen uit te zonderen de bezoldigingen van hoofdbetrekkingen bezet door hoofdambtenaren. Deze hebben behalve aan bekwaamheidseischen te voldoen aan maatschappelijke en sociale eischen, waaraan in de gemengde koloniale maatschappij alleen kan worden voldaan, indien bezoldiging plaats heeft naar Europeeschen maatstaf. Inheemsche krachten, werkzaam in hoofdbetrekkingen moeten dus abnormaal bezoldigd worden. Bij het betrekkelijk gering aantal dezer betrekkingen zijn de geldelijke gevolgen van dezen maatregel te aanvaarden.

12. Bij de vaststelling van een stelsel van normale Indische bezoldigingen is uit te gaan van de thans geldende bezoldigingen der Indische betrekkingen.

Het stelsel zal daardoor aanvankelijk eene gerekte gedaante verkrijgen. Men mag daarin berusten in de verwachting, dat bij toenemende economische ontwikkeling door opschuiving van onderen op de normale gedaante zal worden verkregen.

13. Bij een vrije arbeidsmarkt wordt het minimumloon bepaald, door de wet van vraag en aanbod.

14. Het aanbod van geschoolde arbeidskrachten vanaf den ambachtsman tot den hoogst geschoolden hoofdarbeider toe, blijft hier te lande ver bij de vraag ten achter en is niet voor plotselinge, groote vermeerdering vatbaar.

Deze wanverhouding is ontstaan, doordat onder den prikkel van een in de laatste 15 jaren meer intensieve aanraking met het economisch veel verder ontwikkelde West-Europa, de economische ontwikkeling dezer landen een abnormaal snelle is geweest.

15. Wordt in dezen gang van zaken niet ingegrepen dan is het natuurlijk einde een crisis, welke zich zal uiten in onvermogen tot leiding, regeling en beheersching der volkshuishouding.

Particuliere ondernemingen zullen hiervan den kwaden invloed ondervinden en bovendien direkt worden getroffen door opdrijving der productiekosten.

16. Ten einde een dergelijke crisis te voorkomen is fundamenteel noodzakelijk een spoedige en zeer belangrijke uitbreiding van de opleiding hier te lande voor alle betrekkingen, welke in eenigszins grooten getale personeel vereischen.

17. De uitwerking van een dergelijken maatregel, hoe energiek ook genomen, zal zich echter eerst na verloop van geruimen tijd in belangrijke mate doen gevoelen. Immers zullen zoowel de gelegenheden voor lager als voor middelbaar en vakonderwijs moeten worden verveelvou-

digd, terwijl het hooger onderwijs nog geheel moet worden ingevoerd.

18. Gedurende den overgangstijd zal het land zich de noodige arbeidskrachten moeten verzekeren. Met een geheel vrije arbeidsmarkt zal dit niet mogelijk zijn, indien men tevens een normaal bezoldigingspeil wenscht te handhaven.

De arbeidsmarkt zal dus gedeeltelijk gedwongen moeten worden.

Toelichting. De wedijver tot verkrijging van arbeidskrachten tusschen het land en particuliere ondernemers beperkt zich niet tot uit Europa uitgezonden werkrachten, maar betreft ook hier te lande opgeleide krachten (Inlandsche artsen, opzichters afkomstig van de technische scholen, straks ook in belangrijke mate onderwijzers, zoodra door volledige vergoeding van kosten het bijzonder onderwijs zich sterk zal uitbreiden).

Naarmate de opleiding van bruikbare en goedkoopere inheemsche krachten wordt uitgebreid zal ook de particuliere ondernemer op de opgeleiden de hand trachten te leggen.

19. De dwang, de arbeidsmarkt op te leggen, ware het best in verband te brengen met opleiding van landswege.

Toelichting. In vele gevallen geschiedt reeds thans de opleiding geheel op landskosten. (Inlandsche artsen en onderwijzers, ambtenaren B. B. enz.).

Deze gedragslijn zal vooral voor de opleiding tot de meer belangrijke betrekkingen moeten blijven gevolgd worden. Immers zal men in dit land in den regel te maken hebben met arme studenten, die aan eigen middelen overgelaten, niet in staat zijn zich maatschappelijk voldoende voor te bereiden voor hun toekomstigen werkring.

20. Tegenover de opleiding op landskosten ware de verplichting op te leggen van een tienjarigen dienstplicht ten opzichte van het land. Deze dienstplicht mag niet afkoopbaar worden gesteld, ontwijking van dien plicht door slechte dienstverrichting moet drastisch worden gekeerd (inlijving in militairen dienst, verbod tot uitoefening van bepaalde beroepen, in- en externeering).

21. De indeeling der onderscheidene takken van dienst behoort zoodanig te zijn dat na een dienstdtijd van ongeveer 10 jaar een aantrekkelijke werkkring kan zijn bereikt, welke een voldoende mate van onafhankelijkheid geeft om den ambtenaar te kunnen boeien.

22. Tegenover den dienstplicht staan als voordeelen:
a. opleiding op landskosten;
b. zekerheid van plaatsing.

De vorming van een intellectueel proletariaat wordt vermeden.

23. Voorzoover opleiding in Nederland voor den Indischen dienst noodzakelijk is en die opleiding onvermijdelijk ook op landskosten moet geschieden (beurzen, bijzondere opleidingsscholen) zal aan die opleiding eveneens dezelfde dienstplicht moeten worden verbonden.

De op deze wijze opgeleide Europeanen zullen echter niet kunnen worden aangesteld op de normale Indische bezoldiging.

Het stelsel van opleiding op landskosten in Nederland zal echter zoo spoedig mogelijk moeten worden verlaten, aangezien het nimmer een afdoende oplossing kan geven van het personeelvraagstuk. Alle krachten, zoo geldelijke als personeele zullen moeten worden aangewend voor opleiding in Indië zelf.

24. Voor de vervulling van openstaande betrekkingen, komen dan vooreerst in aanmerking zij, die verplicht zijn het land te dienen en hunnerzijds recht hebben op plaatsing. Zij worden aangesteld op de normale Indische bezoldiging, behoudens de uitzondering onder 23 vermeld.

25. Vervolgens zal door openbare oproeping in Indië getracht moeten worden uit de vrije arbeidsmarkt krachten aan te trekken.

Ook deze worden aangesteld op de normale Indische bezoldiging.

26. Ten slotte zal voor de betrekkingen, die dan nog onvervuld blijven, uitzending van personeel uit Europa moeten worden aangevraagd. Dit personeel wordt aangesteld op een abnormale bezoldiging naar de eischen der vrije markt.

27. Personen aan te stellen op normale Indische bezoldiging, hebben dus bij aanstelling de voorkeur, zoowel automatisch door hun lagere bezoldiging als opzettelijk. In beginsel behooren ze geen aanspraak te hebben op buitenlandsch verlof; het is waarschijnlijk dat het voor de hogere betrekkingen nuttig zal worden gevonden om buitenlandsch verlof toe te staan.

28. Beide groepen van ambtenaren, die met normale en die met abnormale bezoldiging, dienen dooreen in dezelfde betrekkingen, in dezelfde ambtelijke verhoudingen en vormen één ranglijst.

29. De abnormale bezoldiging van uitgezonden personeel kan gedacht worden te ontstaan door toevoeging van een toeslag op de normale Indische bezoldiging (tropen-toelage).

Deze toeslag kan worden uitgedrukt in een vast percentage (100%) der normale Indische bezoldiging.

Recht op pensioen en op buitenlandsch verlof kan voor de ambtenaren op abnormale bezoldiging zoo noodig afzonderlijk geregeld worden.

30. Aantrekkelijker en meer bevorderlijk voor een goede werving lijkt het, het dienstverband der ambtenaren op abnormale bezoldiging lossier te maken.

Men kan zich dan denken een normaal dienstverband van zes jaren, dat kan worden verlengd van jaar tot jaar. Buitenlandsch verlof wordt alleen verleend, indien tevoren een nieuw dienstverband wordt aangegaan. Ter bekostiging van pensioen en buitenlandsch verlof wordt een bepaald percentage der abnormale bezoldiging (30%) daarenboven gereserveerd.

Dit gereserveerde bedrag wordt den ambtenaar eerst beschikbaar gesteld na afloop van zijn dienstverband.

Het wordt:

a. Contant uitbetaald, indien het dienstverband niet wordt hernieuwd.

- b. Bij hernieuwing van het dienstverband hoogstens voor de helft uitgekeerd ter bestrijding van de kosten van buitenlandsch verlof.
- c. Indien de ambtenaar dit verlangt ten minste voor de helft bestemd voor een pensioenverzekering voor den ambtenaar en bij zijn overlijden voor zijn gezin.

31. Verwacht wordt, dat het aanbod in Nederland van werkkrachten voor den Indischen dienst aanzienlijk zal toenemen, wanneer men zich niet meer behoeft te verbinden om zijn geheele loopbaan naar Indië te verleggen.

32. Het hier aanbevolen bezoldigingsstelsel onderscheidt de ambtenaren niet naar den landaard, niet naar het geboorteland, noch naar de afkomst of de plaats van opleiding.

Daarentegen wordt voor gelijke dienstverrichting niet steeds hetzelfde loon uitgekeerd.

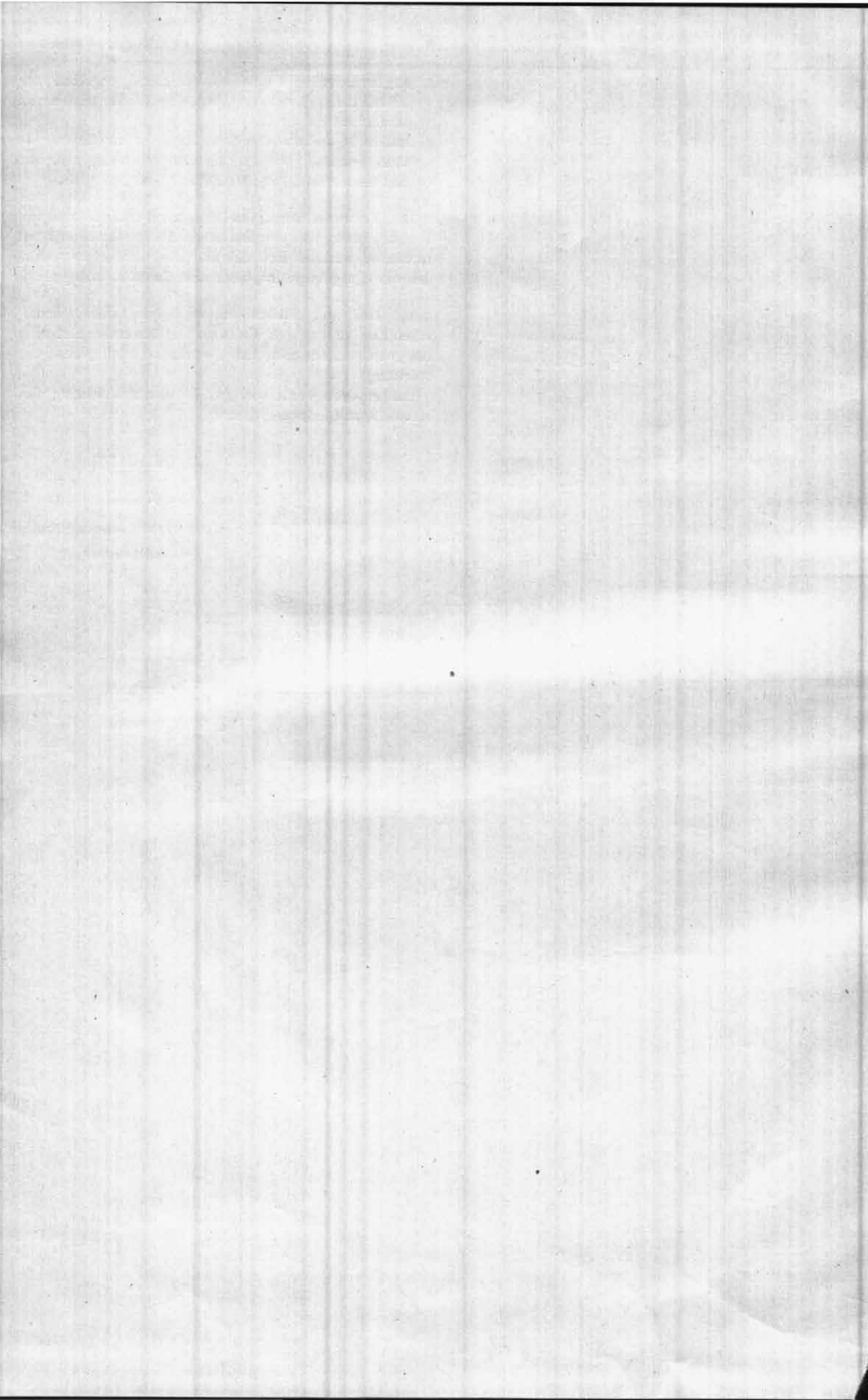
D. DE IONGH.

Voor eensluidend afschrift:

De Gouvernements-Secretaris,

H. A. HELB.

*Waar worden er dan
wel geen oorsel-
schelken?*

VOLKSRAAD
TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP I — STUK 2.

Indisch bezoldigingsstelsel.

BATAVIA, den 6den November 1919.

BRIEF VAN DE REGEERING.

Aan
den Voorzitter van den Volksraad.

In zijn aan den Volksraad bekend schrijven van 13 Juni l.l. deelde de voorzitter der bezoldigingscommissie der Regeering mede, dat deze commissie bij stemming zich had uitgesproken tegen het stelsel van tropentoelagen, waaronder werd begrepen elk bezoldigingsstelsel, waarbij in gelijke betrekkingen verschillende bezoldiging zou worden toegekend aan inheemsche en uitheemsche werkrachten.

Aangezien de commissie zich daarmede uitsprak tegen het beginsel, dat de Gouverneur-Generaal voorshands den eenig mogelijken grondslag voor eene herziening van het bezoldigingsvraagstuk acht, heeft zij recht op eene beslissing terzake, voor zij zich tot de uitwerking van dit of van een ander stelsel met vrucht kan zetten.

Voordat de Regeering Haar standpunt in dezen definitief bepaalde, wenschte Zij het gevoelen van den Volksraad terzake te leeren kennen, waartoe de Landvoogd bij schrijven van 29 Juli l.l. Zich tot dat lichaam wendde.

Daarbij werd naast bovenvermelden brief van den voorzitter der bezoldigingscommissie ook het door den heer De Jongh uitgewerkt stelsel overgelegd. Dit stelsel echter, hoe verdienstelijk opgezet en streng logisch doorgedacht ook, vormt slechts één van de mogelijke uitwerkingen van het beginsel der tropentoelagen en is door de dwangmaatregelen, welke daarin zijn opgenomen, in veler oog zoo onaantrekkelijk, dat aan de mogelijkheid van practische verwezenlijking getwijfeld moet worden. Dit stelsel is daardoor, naar het oordeel der Regeering niet geschikt om als handleiding bij de besprekingen te dienen.

Teneinde nu een zuiver principieele uitspraak van den Volksraad te verkrijgen heb ik de eer ingevolge een van den Gouverneur-Generaal ontvangen opdracht, UHoog EdelGestrenge mede te deelen, dat de Regeering het zeer op prijs zal stellen het oordeel van het College te vernemen over het viertal punten in bijlage dezes neergelegd en in eene mede hierbijgaande memorie toegelicht.

De Algemeene Secretaris,
G. R. ERDBRINK.

Bijlage I.

Beginselen voor een herziening van het bezoldigingsstelsel.

1e. In de naaste toekomst zullen in Indië verschillende onderwijsinrichtingen tot stand komen, welke diploma's gelijkwaardig zullen zijn aan in Nederland verworven getuigschriften, waarvan het bezit vereischt is voor den Indischen dienst. Voor tot de opening van dergelijke inrichtingen wordt overgegaan, dient vast te staan, welke voorwaarden 's landsdienst aan de abiturienten zal aanbieden. Aangezien het in het voornemen ligt zoo eenigszins mogelijk het volgend jaar kweekscholen voor alle landaarden te openen ter opleiding van onderwijzend personeel van gelijke bevoegdheid als de uitgezonden leerkrachten, is eene beslissing urgent.

2e. Handhaving van het stelsel-1913, dat ten aanzien van de betrekkingen, welke zoowel door geïmporteerde als door inheemsche krachten worden vervuld, geen onderscheid van dienstvoorwaarden maakt, zou leiden tot eene dusdanige opvoering van de kosten van 's landsdienst, dat, teneinde de staatshuishouding niet te doen bezwijken onder den druk der bedrijfskosten, het tempo van uitbreiding der staatszorg op velerlei gebied, m. a. w. van de ontwikkeling van Indië, belangrijk zou moeten worden vertraagd.

3e. Om deze reden dringt zich de noodzaak op het beginsel van gelijkheid in geldelijke dienstvoorwaarden bij gelijke betrekking en gelijke bevoegdheid ten deele los te laten.

4e. De dienstvoorwaarden voor inheemsche krachten — zonder onderscheid van landaard — dienen te worden vastgesteld naar de eischen, welke de Indische maatschappij stelt, terwijl die voor geïmporteerd personeel bepaald worden naar de mogelijkheid personen naar Indië te trekken om het door inheemsche krachten gelaten tekort in 's landsdienst aan te vullen.

Bijlage II.

Toelichting.

1. Het stelsel van 1913 ontmoet geene bezwaren, zoolang de diploma's waarvoor hier te lande opgeleid wordt, over het algemeen van verschillende en wel van mindere waarde zijn dan die in het moederland te behalen. Voor de bezitters van de minder groote bevoegdheid staan de z.g. secundaire betrekkingen open, terwijl de primaire vervuld worden door in Nederland opgeleiden. Het betrekkelijk kleine aantal inheemsche jongelui, die hunne studie in Nederland volbrachten, komt voor de primaire betrekkingen in aanmerking, waaraan de abnormale hooge bezoldiging, welke aan geïmporteerde krachten moet worden toegelegd, verbonden is. Aangezien de bezoldiging voor de secundaire betrekkingen zich op normaal Indischen grondslag baseert, is aldus een groot verschil ontstaan tusschen de bezoldiging van inheemsche landsdie-

Welke de gevolgen hiervan voor 's lands schatkist zouden zijn, is zelfs niet bij benadering in cijfers uit te drukken. Ware Indië reeds een volledig bewerkte staat als het moederland, dan zou eene globale schatting mogelijk zijn, maar in Indië verkeert de staatszorg op velerlei gebied nog pas in het eerste stadium van ontwikkeling. Niet alleen het aantal onderwijsgelegenheden, maar ook de zorgen voor de volksgezondheid, voor rechtspraak enz. zullen tot wat thans schijnt als in het oneindige moeten worden uitgebreid, er zullen tien, twintig, honderdmaal zoovele ambtenaren in verschillende diensttakken noodig zijn. Die ambtenaren moet Indië zelf leveren, maar ook zelf betalen. Wordt van den aanvang af de bezoldigingsschaal te hoog gesteld, n.l. veel hooger dan de levensstandaard in de inheemsche maatschappij noodig maakt, dan moet op den duur de schatkist onder dien last bezwijken. Het is toch niet aan te nemen, dat een economisch weinig ontwikkeld land aan zijne ambtenaren veel meer zou kunnen betalen dan economisch hoog ontwikkelde landen als Nederland en toch dezelfde intensiteit van staatszorg zou kunnen bereiken.

Indië zou zich een blok aan het been binden, indien het zich bleef bezwaren met een abnormaal hooge bezoldigingsschaal, een blok zoo zwaar dat het verderen voortgang op den weg der ontwikkeling slechts in zeer matig tempo zou veroorloven.

3. Wie Indië dien weg zoo snel mogelijk wil doen afleggen, dient er op bedacht te zijn de uitgaven voor elken stap zoo laag mogelijk te houden; des te sneller kunnen de stappen elkaar dan volgen.

Weliswaar is hiertegenover gewezen op middelen tot versterking van de schatkist, als ontginning van de natuurlijke hulpbronnen des lands enz.; maar de daardoor te verkrijgen inkomsten zullen slechts dan voldoende zijn om aan de steeds wassende uitgaven het hoofd te bieden, wanneer hierbij de grootst mogelijke zuinigheid wordt betracht. Indië staat toch voor een ongekende toename der uitgaven, zoodra de huidige onderwijspolitiek zoodanig heeft doorgewerkt, dat het noodige personeel om verschillende verbeteringen door te voeren voorhanden zal zijn. Menige maatregel, waarvan reeds thans de behoefte, dikwerf zelfs de urgentie gevoeld wordt, kan niet worden uitgevoerd bij gebrek aan personeel. Indië zal zich pas met grooter snelheid ontwikkelen, zoodra het zelf het personeel daarvoor levert, maar dan zal het ook voor thans ongekende groote uitgaven komen te staan.

Men vergete niet, dat de draagkracht van een zich ontwikkelend land geen gelijken tred houdt met de uitbreiding van overheidsbemoeyenis, maar deze in de verte volgt; zoo moeten eerst de geneesheeren, hunne helpers en hunne uitrusting er zijn, voor de volksgezondheid en daarmede de productiviteit van den arbeider verbeterd worden. Uitgaven voor den burgerlijk geneeskundigen dienst brengen eerst na jaren hun rente op.

Het zou struisvogelpolitiek zijn de inderdaad moeilijke oplossing van het bezoldigingsvraagstuk thans te willen uitstellen met eene verwijzing naar middelen om de schatkist te sterken. Wordt de beslissing thans niet genomen, dan is het gunstige oogenblik voor altijd voorbij. Wanneer de bovenste laag der inheemsche maatschappij eenmaal gewend is aan dezelfde abnormaal hooge inkomsten,

als aan import-krachten toegelegd moeten worden om ze naar Indië te lokken, zal het onmogelijk blijken den levensstandaard tot normaal peil terug te drukken.

Om deze redenen is het noodzakelijk het beginsel van gelijke bezoldiging bij gelijke bevoegdheid thans los te laten.

Naast de bevoegdheid dient ook de omgeving als criterium te worden genomen.

De Europeesche maatschappij in Indië heeft nu eenmaal evenals die in andere koloniën een abnormaal hoogen levensstandaard. Het is zeer zeker gewenscht dezen zooveel mogelijk te drukken naar meer normaal peil; een middel daartoe zou zijn de aantrekkelijkheid van den Indischen dienst voor geïmporteerde krachten meer te zoeken in goede verloffvoorwaarden en pensioenen dan in hooge tractementen, maar ten slotte ligt het laatste woord hierin niet bij Indië, maar bij de betrokkenen. Indië heeft personeel uit Europa nodig en verkrijgt dit slechts, wanneer de voorwaarden voor de in aanmerking komende aantrekkelijk genoeg zijn. Biedt de Indische staatsdienst niet genoeg, dan komen de menschen niet naar Indië.

Bij inheemsche krachten ligt de verhouding anders. De Indische staat geeft op zeer billijke voorwaarden opleiding en biedt vervolgens eene betrekking in staatsdienst. Treden die opgeleide krachten niet in staatsdienst, dan zijn zij niet voor Indië verloren, neen, zij blijven in Indië en wenden daar hunne verkregen kundigheden aan, zij het niet als landsdienaar.

Nu is het van overwegend belang, dat de inheemsche maatschappij zich harmonisch ontwikkelt. Men heeft wel gemeend bij inheemschen een overdreven voorliefde voor den staatsdienst te moeten constateeren. Daarin zou echter een gevaar voor de evenredige ontwikkeling van het land liggen. Ontneemt de staatsdienst alle goede krachten aan de inheemsche maatschappij, dan mist deze de natuurlijke leiders voor hare eigen ontwikkeling.

Het is daarom zeer zeker van groot belang ten deze een middenweg te bewandelen door den staatsdienst voldoende aantrekkelijk, maar niet overdreven aantrekkelijk te maken, dus door de bezoldigingsschaal voor inheemsche krachten niet hooger te stellen dan de levensstandaard in eigen kring eischt. In elke normale maatschappij bestaat eene zekere verhouding tusschen de belooning voor handen- en voor geestelijken arbeid; door de geheele wereld gaat thans eene strooming om dat verhoudingsgetal kleiner te maken, de waarde van handenarbeid stijgt. Het zou nutteloos zijn hier te lande tegen die strooming te willen ingaan door voor geestesarbeid abnormale bezoldigingen vast te stellen. De reflex daarvan op de betaling van handenarbeid zou op den duur niet uitblijven en Indië zou het zonderlinge verschijnsel vertoonen, dat eene maatschappij van bijna 50 millioen zielen zich optrekt aan den abnormalen levensstandaard van de kleine groep geïmporteerde Europeanen en zich daarbij totaal desorganiseert.

Indische ingenieurs, medici, juristen, leeraren of onderwijzers hebben in hun eigen land recht op gelijksoortige posities als hunne ambtgenooten in andere landen innemen en zullen erin moeten berusten, dat import-krachten op betere voorwaarden dienen, zoolang deze nog onmisbaar zijn en op Indische inkomsten zich niet beschikbaar stellen.

VOLKSRAAD
TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 1 — STUK 3.

Indisch bezoldigingsstelsel.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELINGSVERSLAG.

§ 1. Aan het verslag over de vier punten, waaromtrent de Regeering het oordeel van den Volksraad heeft gevraagd, mogen eenige opmerkingen vooraf gaan die haar beteekenis hebben onverschillig ten gunste van welk stelsel van bezoldiging men zich ook uitspreke.

1e. Vrij algemeen was men van oordeel dat een krachtige, intensieve ontwikkeling van het onderwijs een eerste vereischte is ter voorziening in het personeeltekort en voor de oplossing van het bezoldigingsvraagstuk. Aan den toestand immers, dat de opleiding voor tal van ambten en functies buiten Indië moet geschieden, zal zoo spoedig mogelijk een einde gemaakt dienen te worden. Ter verwezenlijking van dit denkbeeld waren de nitheemsche krachten zooveel mogelijk te bestemmen tot opleiders van inheemsch personeel.

Enkele leden waren bijzonder getroffen, dat men bij het zoeken naar evenwicht tusschen vraag en aanbod uitsluitend blijkt te streven naar vergrooting van het aanbod en niet naar vermindering van de vraag naar nitheemsche krachten. Om te voorkomen, dat door de snelle ontwikkeling van dit land, de vraag naar hooger ontwikkelde werkkrachten, steeds grooter zal blijven dan het aanbod, moet men streven naar vereenvoudiging van de inrichting der meeste gouvernements-diensten en -bedrijven. De bestaande toestand is, dat deze georganiseerd zijn naar Nederlandsch model, terwijl gestreefd moet worden naar eene organisatie volgens eigen Indisch model.

Zoo voldoen de staatsspoorwegen aan zeer hooge technische eischen; hare technische inrichting maakt tegenover het buitenland een goed figuur. Doch Indië maakt een zeer slecht figuur, indien men de verhouding tusschen de omvang van het spoorwegnet, de grootte van het land en het aantal inwoners met het buitenland vergelijkt. M. a. w. het Indisch spoorwegnet is van goede qualiteit, maar van geringe quantiteit. Gestreefd moet worden

naar beperking van de qualiteit ten behoeve van de quantiteit.

De burgerlijke geneeskundige dienst werd eveneens te veel ingericht naar Nederlandsch model, met het gevolg, dat Indië wel enkele ziekenhuizen bezit, welke aan zeer hooge eischen voldoen, doch dat aan den anderen kant de verzorging der volksgezondheid werd verwaarloosd, omdat men niet in staat bleek deze veel te fraaie organisatie door te trekken over de breede lagen der maatschappij.

Ditzelfde geldt tot op zekere hoogte voor het onderwijs. Zoo werd bij de inrichting van de technische hogeschool aaastonds bepaald, dat dit instituut aan dezelfde eischen zal voldoen als de hogeschool in Nederland, hetgeen niet doelmatig werd gevonden. Aan minder volledig doch sneller opgeleide ingenieurs wordt in de eerste plaats behoefte gevoeld.

Hiertegenover werd aangevoerd, dat immer sterk protesteerd werd tegen het lager stellen van enkele in Indië behaalde diploma's bij die in Nederland verworven, wijl zulks als een achteruitstelling werd gevoeld.

Verscheidene leden konden er zich mede vereenigen, dat twee onderwijsstelsels naast elkaar blijven voortbestaan; n.l. een Europeesch en een Indisch, het eene ter bevrediging van het rechtsgevoel, het andere uit een oogpunt van doelmatigheid.

2e. Vele leden noemden als een van de voornaamste oorzaken van den voortdurenden drang tot tractementsverhooging, de groote woningnood en de daaruit voortvloeiende wanverhouding tusschen woninghuren en bezoldiging. Vooral in de groote steden zal het Gouvernement, hetzij door bouw van ambtswoningen, hetzij op andere wijze zijne ambtenaren in dezen tegemoet dienen te komen.

3e. Vele leden drongen aan op toekenning van een toelage, aan hen die op dure standplaatsen zijn gevestigd. Een dergelijke maatregel zal voorkomen, dat alle tractementen beoordeeld worden naar de hooge levensstandaard op de duurste plaatsen.

4e. Eenige leden wenschten de salarisregeling rekening te doen houden met de behoeften van het gezin. Deze maatregel zal o. m. voorkomen dat ongehuwden geheel ongegrond, bezoldigingsverhoogingen, genieten die noodzakelijk zijn voor gehuwde ambtgenooten. Eenzelfde resultaat zou wellicht ook te bereiken zijn door een belangrijke belastingaftrek in evenredigheid met de behoeften.

5e. Bij de besprekingen is uitgegaan van het standpunt, dat de Regeering met het aanhangig maken van het bezoldigingsvraagstuk niet de bedoeling heeft de bezoldigingen op het oogenblik te verminderen, doch het vaststellen van een bezoldigingssysteem, dat onnoodige en onredelijke opdrijving in de toekomst in alle landsbetrekkingen voorkomt. Erkend werd dat o. m. de factoren van vraag en aanbod het vraagstuk voor een deel beheerschen, dat ook door het stijgen der behoeften van de inheemsche krachten de bezoldigingen waarschijnlijk op den duur zullen moeten verhoogd worden, maar dit zal thans geen punt van overweging behoeven uit te maken, doch is te beschouwen als te behooren tot de uitwerking

van het te kiezen stelsel. Deze uitwerking ware — na voorbereiding door de bezoldigings-commissie — op te dragen aan een vast bezoldigingskantoor, dat ook trachte de onder 2—4 genoemde desiderata te verwezenlijken, meer eenheid te brengen tusschen de bezoldigingsschalen der verschillende takken van dienst, en een eind te maken aan de concurrentie die het Gouvernement en de lokale ressorten elkaar in zake personeelsvoorziening aandoen.

Vele leden waren van oordeel dat de oplossing van het bezoldigingsvraagstuk een goede schrede naderbij zal gebracht zijn, indien met de bovengeformuleerde wenschen — welke nog met andere zouden kunnen worden aangevuld — zooveel mogelijk rekening wordt gehouden. Zij meenden echter dat in het huidige stadium van behandeling met het aanduiden dier wenschen volstaan kan worden, zonder dat daaromtrent in uitvoerige beschouwingen behoort te worden getreden, hetgeen de afdoening slechts zou vertragen.

§ 2. Aan het slot van haar vermelden brief deelt de Regeering mede, dat zij

„Zich voorstelt nadat over het beginsel eene beslissing is genomen, de uitwerking van het stelsel aan de bezoldigingscommissie toe te vertrouwen. Met name zal het zeer moeilijk zijn een aannemelijke scheidingslijn tusschen inheemsche en geïmporteerde krachten te trekken”.

Aangezien de vaststelling van deze scheidingslijn — naar het oordeel van eenige leden — van de grootste beteekenis is bij de beoordeeling van de beginselen, is in de afdelingen besproken hoe de scheidingslijn tusschen „inheemsch” en „uitheemsch” ware te trekken.

Door vele leden werd „uitheemsch” genoemd

„Ieder die de aan zijn indiensttreding voorafgaande 10 jaren buiten Azië heeft doorgebracht”.

Het in Indië opgevoede kind immers, dat in het geheel niet of slechts een korten tijd buiten Azië is geweest, behoeft niet door toekenning van bijzondere voordeelen overgehaald te worden in Indischen dienst te treden.

Deze scheiding tusschen „inheemsch” en „uitheemsch” werd door anderen geheel foutief geacht op de volgende gronden:

1. het wegzenden van de kinderen naar Europa en derhalve de ondermijning van het gezinsleven wordt erdoor bevorderd en daarmee de denationaliseering van het toekomstig geslacht;
2. de kinderen zullen er naar streven om 10 jaar in Europa om 10 jaar in Europa te blijven, inplaats van om vlug af te studeeren en terstond uit te komen;
3. de uitzending zal verminderen omdat men het vooruitzicht heeft, dat de kinderen in Indië slechts onderwijs zullen kunnen ontvangen, dat hun recht geeft op een lager tractement;
4. de toevoer van leerlingen naar de h. t. l. bestaande of nog op te richten onderwijsinrichtingen zal minder worden, hetgeen zou meebrengen dat de drang om deze onderwijsinrichtingen op een hoog peil te brengen niet in hooge mate aanwezig zal zijn;
5. de „inheemsche” werkkrachten zullen trachten eerwerkkring te zoeken buiten Indië b.v. in Japan — geacht werd i. c. aan artsen en ingenieurs.

Andere leden deelden deze bedenkingen niet; zij wezen erop dat het den meesten Indiërs wel aan middelen zal ontbreken om hun kinderen een langdurige opleiding buitenslands te geven. De toevoer voor de Indische opleidingsinrichtingen zal, hoofdzakelijk komen uit de middelklassen.

Door een ander lid werd tegen den uniformen tijdsduur van 10 jaar bezwaar gemaakt. De vast te stellen tijdsduur toch dient afhankelijk te zijn van den duur voor opleiding tot een bepaalde betrekking vereischt. In deze gedachtengang meende hij den tijdsduur op 12 jaar voor een middelbare, op 16 jaar voor een universitaire opleiding te moeten stellen. Voorts werd door hem in overweging gegeven de scheiding tusschen „inheemsche” en „uitheemsche krachten” als volgt te formuleeren:

„Inheemsche krachten zijn zij, wier opleiding in Indië heeft plaats gehad, of door aanwezigheid der daarvoor bestemde inrichting plaats had kunnen hebben. Andere werkkrachten zijn uitheemsch; daarvan genieten alleen zij voordeelen boven de inheemsche die op verzoek van de Indische Regeering in Gouvernementsdienst getreden zijn”.

Vele leden opponeerden tegen deze laatste defenitie. Zij vreesden dat de aanvaarding ervan in verscheidene betrekkingen een groot tekort aan ambtenaren tengevolge zou hebben, doordat de h. t. l. bestaande, of nog op te richten, opleidingsinrichtingen uit welke abiturienten de a.s. landsdienaren voor die betrekkingen zullen worden gerecrueteerd, daarvoor niet voldoende materiaal zullen opleveren en ten behoeve van de vervulling van die betrekkingen bij afwezigheid van voordeelen geen uitheemsche werkkrachten zullen kunnen worden uitgezonden.

Enkele leden waren van meening, dat tot de „inheemschen” behooren

„personen die in Indië geboren zijn en degenen, die hun jeugd hier hebben doorgebracht”.

Aan een vast bezoldigingskantoor ware op te dragen om nader vast te stellen tot hoever men met de jeugdgrens zou kunnen gaan.

1ste Beginsel. In de naaste toekomst zullen in Indië verschillende onderwijsinrichtingen tot stand komen welke diploma's gelijkwaardig zullen zijn aan in Nederland verworven getuigschriften, waarvan het bezit vereischt is voor uitzending voor den Indischen dienst. Voor tot de opening van dergelijke inrichtingen wordt overgegaan, dient vast te staan, welke voorwaarden 's Lands dienst aan de abiturienten zal aanbieden.

Aangezien het in het voornemen ligt zoo eenigszins mogelijk het volgend jaar kweekscholen voor alle landaarden te openen ter opleiding van onderwijzend personeel van gelijke bevoegdheid als de uitgezonden leerkrachten, is een beslissing urgent.

2de Beginsel. Handhaving van het stelsel 1913, dat ten aanzien van de betrekkingen, welke zoowel door geïmporteerde als door inheemsche krachten worden vervuld, geen onderscheid van dienstvoorwaarden maakt, zou leiden tot een dusdanige opvoering van de kosten van 's landsdienst, dat, teneinde de staatshuishouding niet te doen bezwijken onder den druk der bedrijfskosten, het tempo van uitbreiding der staatszorg op velerlei gebied, m. a. w. van de ontwikkeling van Indië, belangrijk zou moeten worden vertraagd.

§ 3. Met het eerste beginsel, dat een beslissing omtrent de voorwaarden welke 's Lands dienst aan de abiturienten van de op te richten onderwijsinrichtingen zal aanbieden, urgent is, was men het vrij algemeen eens.

Een lid sprak de wensch uit, dat de vertraging van de beslissing in geen geval uitstel ten gevolge zal hebben van de oprichting van opleidingsinstituten.

§ 4. Eveneens was men het vrij algemeen eens met het tweede beginsel, dat handhaving van het stelsel 1913 op den duur de ontwikkeling van Indië belangrijk zou vertragen, tengevolge van de opvoering der bedrijfskosten.

Weliswaar betoogden enkele leden dat op het oogenblik de schatkist de bezoldiging van alle ambtenaren naar Europeeschen maatstaf zeer wel kan dragen, indien slechts inkomsten verhoogd werden door eene andere belastingpolitiek o. m. belasting op hooge winsten en door uitbreiding en doelmatige uitrusting van staats-

bedrijven enz.; doch zij stemden toe dat in de toekomst de schatkist de hooge bezoldigingen niet zou kunnen betalen.

Indien de hier te lande opgeleide krachten thans naar Europeesche maatstaf zouden worden bezoldigd zal het praktische bezwaren opleveren die bezoldigingen later te verlagen. Om die reden meenden ook deze leden dat thans het meest geschikte oogenblik daar is om met het stelsel van 1913 zoo mogelijk te breken.

Enkele leden betwijfelden het of in verband met den te verwachten economischen opbloei het wel juist is dat de schatkist op den duur de hoogere tractementen niet zal kunnen betalen. Men drong aan op een overtuigend bewijs dat dit inderdaad het geval zal zijn en meende dat te veel gezien werd naar de financiën, zonder te letten op het rechtsgevoel der bevolking. De vraag moet worden gesteld of de toekenning van hoogere bezoldiging aan gelijkwaardige uitheemsche krachten, niet een te groot offer verlangt van dat rechtsgevoel.

Andere leden waren van oordeel dat de Regeering de uitbreiding der diensten minder zal moeten forceeren als het blijkt dat de schatkist de lasten niet kan dragen. Hiertegen werd aangevoerd dat de publiekrechtelijke lichamen behooren na te gaan welke de behoeften zijn en de middelen daarvoor behooren te vinden.

3de Beginsel. Om deze reden dringt zich de noodzaak op het beginsel van gelijkheid in geldelijke dienstvoorwaarden bij gelijke betrekking en gelijke bevoegdheid ten deele los te laten.

§ 5. Omtrent het derde beginsel liepen de meeningen zeer uiteen.

Een der leden zag het voordeel van het stelsel 1913 daarin, dat het berust op de associatiegedachte. Hij wenschte dit stelsel dat het rechtvaardigheidsgevoel bevredigt niet los te laten. Wat de voorstanders daarvan moeizaam hadden bereikt, zou weer teniet worden gedaan door een scheiding in de salariering van inheemsche en uitheemsche krachten. Om de associatie idee toch te kunnen behouden, had dit lid zich in stede van een tropentoelage een stelsel van Indische toelagen gedacht, berustende op de volgende beginselen:

1. Vastgesteld wordt een stelsel van normale Indische bezoldigingen, gebaseerd op het beginsel „bezoldiging naar behoefte” en waarbij wordt inachtgenomen de normale verhouding tusschen groepen van personeel met verschillende opleiding, zooals deze ook in andere landen wordt aangetroffen (nota-de Iongh, B 1, No. 1, blz. 5).

2. Vastgesteld wordt de voor de verschillende personeelgroepen noodige bezoldigingen, gebaseerd op de vraag en het aanbod (voor zooveel niet geregeld door minimum-loonen).

3. Het verschil tusschen de bezoldigingen sub 1 en die sub 2 wordt aan de normale Indische bezoldigingen toegevoegd als Indische toelagen.

4. De Indische bezoldigingen zijn zooveel doenlijk te fixeren; de Indische toelagen zijn te wijzigen naar den stand der arbeidsmarkt.

5. Verlaging van Indische toelagen vindt niet anders plaats dan met inachtneming van een aankondigingstermijn van 1 à 2 jaar en wordt alleen toegepast op na den aankondigden datum indiensttredend personeel.

6. Ter vergelijking van het stelsel van Indische toelagen met dat van tropentoelagen, volgt hier een schema voor de bepaling van de aanvansbezoldiging van enkele belangrijke personeelgroepen (gerangschikt naar de genoten opleiding) volgens beide stelsels.

Opleiding.	Stelsel van Indische toelagen.			Stelsel van tropentoeelagen.		
	Bezoldiging.	Toelage.	Inkomen.	Bezoldiging.	Toelage.	Inkomen.
Inl. school 2de kl.	20	—	20	20	—	20
Eur. lagere school.	30	15	45	45	—	45
Holl. Inl. school.						
Inl. ambachtsschool.						
Mulo-school.	50	40	90	90	—	90
Kweekschool Inl. ond.						
Hoogere kweekschool. .	60	60	120	120	—	120
H. B. S., A. M. S., T. S..	75	75	150	150	—	150
Hoofdacte { Indië.	100	150	250	180	—	180
{ Nederland.				180	70	250
Indisch arts.	125	125	250	250	—	250
T. H. S. Universiteit..	150	250	400	300	100	400

De aangegeven bedragen zijn approximatief en hebben meer relatieve dan absolute waarde. Periodieke verhoogingen en eindbezoldigingen zijn hier eenvoudigheidshalve buiten beschouwing gelaten. Aangeteekend wordt, dat periodieke verhooging van Indische toelagen in enkele gevallen onvermijdelijk zal blijken.

7. Volgens het stelsel van tropentoeelagen kan op de landsuitgaven alleen bezuinigd worden in de rangen der gemengde betrekkingen, waar die toelagen geven worden.

Volgens het stelsel van Indische toelagen kan bezuinigd worden over de geheele linie overal waar en onmiddellijk nadat, door intensiever opleiding een gunstiger arbeidsmarkt is ingetreden.

8. Na afloop van het overgangstijdperk noodig om tot normale Indische bezoldigingen te komen zal men door toepassing van het stelsel van Indische toelagen bovendien tot juistere en voor de schatkist gunstigere verhoudingen komen dan door dat van tropentoeelagen.

Tegen dit stelsel werd aangevoerd, dat het alleen dan kans van slagen heeft, indien de levensvoorwaarden aanzienlijk verlaagd worden, anders wordt het onmogelijk geacht om te kunnen bestaan van een aanzienlijk verminderd tractement. Bovendien werd de verwachting uitgesproken, dat de vakverenigingen zich scherp tegen aanvaarding van dit stelsel zullen kanten.

Door een der leden werd erop gewezen, dat een dergelijke vakactie het nationaal belang steeds in den weg zal staan.

De vrees werd uitgesproken, dat groote ontevredenheid gekweekt zal worden tusschen ambtenaren-groepen van ongeveer dezelfde schoolopleiding, welke evenwel zeer verschillende inkomsten genieten, hetgeen mogelijk is bij toepassing van meerbedoeld stelsel.

Algemeen erkenning vond het bezwaar, dat door het aanlokken van de benoedigde uitheemsche arbeidskrachten tegen hogere toelagen, de Regeering verplicht zal zijn om de reeds in dienst zijnde ambtenaren eveneens dezelfde hogere toelage toe te kennen. Dat zou allermint tot bezuiniging leiden.

Hoewel verschillende onderdeelen instemming vonden, kan het stelsel in zijn geheel vele leden minder bevredigen.

De vele leden die met het stelsel van 1913 wilden breken, waren van oordeel dat de maandelijks uit te betalen bezoldiging bij gelijke betrekking en gelijke bevoegdheid,

zooveel mogelijk gelijk behoort te zijn, zoodat het verschil in dienstvoorwaarden niet elke maand op nieuw aan den dag treedt. In dit verband werd de aandacht erop gevestigd dat de term „verschil in dienstvoorwaarden” de voorkeur verdient boven de term „tropentoelagen”.

Intusschen zal — zoo betoogden deze leden — aan de uitheemsche krachten een vergoeding moeten worden toegekend voor het verlaten van vaderland, familie en kennissen, voor de dure levenswijze tengevolge van onbekendheid met het vreemde land, eez.

Deze vergoeding zij van tweeërlei aard:

1. toekenning van verlof om de 6 jaar onder genot van een behoorlijk verlofstraktement, welk verlof eenigermate de vergoeding is voor het verlaten van vaderland, familie en kennissen. Het verlofstraktement zij zoo hoog (aanzienlijk hooger dan het thans verleende) dat bij de bepaling van het salaris geen rekening behoeft te worden gehouden met de wensch om voor het verlof gelden te sparen;
2. toekenning van finantieele voordeelen: b.v. uitrustingskosten, (premie) enz.

Met name omtrent dit laatste punt bleek verscheidenheid van inzicht:

A. Verscheidene leden spraken zich uit voor toekenning van een hoog uitrustingsbedrag (premie) ineens, waaruit de betrokkene kan aanvullen hetgeen hij op de inheemsche bezoldiging tekort zal komen gedurende de eerste 6 jaren. Inplaats van een uitkeering ineens zou deze som ook in termijnen met geleidelijk minderende bedragen kunnen uitbetaald worden om onnadenkende verkwisting te voorkomen.

De noodzakelijkheid van een dergelijke geldelijke vergoeding vloeit voort uit de onmiskenbaar duurder levenswijze van de uitheemsche gedurende den tijd dat hij nog acclimatiseren en zich aan de nieuwe levenswijze aanpassen moet. Gedurende dezen begin-tijd moet hij een behoorlijk salaris hebben om uit de schuld te blijven. Na 6 jaren mag verondersteld worden dat de uitheemsche zich geheel heeft aangepast, alsdan is toekenning van een premie ongegrond.

Na 6 jaren zal de uitheemsche of een nieuw 6-jarig contract aangaan of in vasten dienst overgaan op inheemsche voorwaarden echter met recht op verlof en met recht op verhoogd pensioen. Zij die telkens na 6 jaar een nieuw dienstverband aangaan, zijn niet in vasten dienst en krijgen geen pensioen.

Een lid wenschte te stipuleeren dat de jaarlijksche vermindering der toelage gelijke tred zal moeten houden met de jaarlijksche vermeerdering van het salaris, zoodat na ommekomst van 6 jaren de betrokken ambtenaar niet minder zal krijgen dan de laatst door hem genoten inkomsten.

Een ander lid opperde het denkbeeld om de premie na afloop van de eerste jaren ineens uit te keeren.

B. Anderen wilden „uitheemschen” alleen in kort dienstverband nemen en aan hen geen pensioen uitkeeren, tenzij zij na 6 jaren als „inheemschen” in vasten dienst komen. Na 6 jaren staat de uitheemsche derhalve voor de keus over te gaan naar de inheemsche groep zonder recht op verlof, maar met recht op pensioen of weer een tijdelijk verband aan te gaan, maar dan zonder recht op pensioen.

C. Weer anderen werden noch door het stelsel A noch door het stelsel B bevredigd, maar wisten toch geen betere oplossing aan de hand te doen. Zij voerden er tegen aan dat ongetwijfeld veel ingenieurs, doktoren, enz. contracten voor kort dienstverband zullen aangaan, doch dat alsdan een geweldige opdrijving van de tractementen der geïmporteerden te voorzien is. Daarentegen zullen onderwijzers, leeraren, bureau-ambtenaren, bestuursambtenaren, in het algemeen zij die later in Holland of elders moeilijk een emplooi zullen vinden, niet naar Indië komen, als zij na 6 jaar alleen inheemsche bezoldiging zouden ontvangen, juist tegen den tijd dat in de regel de kosten van het gezin stijgen. Ook werd tegengesproken dat de oorzaken van de duurdere levenswijze voor den uitheemsche na 6 jaar vervallen zijn.

Tegen het denkbeeld om de premie ineens uit te keeren na afloop van den termijn van 6 jaren werd aangevoerd, dat de ambtenaar gedurende zijn eerste diensttijd als hij nog vreemd tegenover de inheemsche toestanden staat en daardoor meer geld noodig heeft, niet voldoende inkomsten zou hebben om zijn uitgaven te bestrijden en schulden zou moeten maken.

Mede moet niet vergeten worden — zoo meenden deze leden — dat, indien de uitheemschen na kort dienstverband het land verlaten, Indië de krachten juist verliest wanneer deze door ervaring meerdere geschiktheid voor hun ambt hebben verkregen.

Deze vrees werd door de voorstanders van de stelsels A en B althans voor onderwijzers niet geducht, omdat deze na een 6 jarig verblijf in Indië, zeer wel zullen inzien, dat de maatschappelijke positie van den onderwijzer in Nederland lager geschat wordt dan in Indië. Zij zullen om die reden er de voorkeur aan geven in Indischen dienst te blijven. Deze bewering werd door andere leden ten stelligste tegengesproken.

Ten slotte vestigden zij, die door geen van beide stelsels bevredigd werden, de aandacht erop, dat de uitheemschen hun in Indië opgevoede kinderen geen ambtenaar zullen doen worden, wanneer zij bezoldigd zullen worden naar inheemsche schaal. Zij maakten de opmerking dat ook inheemschen op een tijdelijk dienstverband dezelfde salarissen zullen kunnen bedingen als uitheemschen.

Enkele leden die eveneens met het stelsel 1913 wenschten te breken, gaven nog de volgende oplossingen van het bezoldigingsvraagstuk aan de hand.

D. Aan een lid kwamen de tijdsomstandigheden minder gunstig voor om een bezoldigingsstelsel in te voeren, waaraan men zich langen tijd moet binden. Als dat stelsel niet in overeenstemming is met de eischen van vraag en aanbod, dan zal men zich toch daaraan niet willen onderwerpen. Dwang-maatregelen werken niets uit. Geldelijke belooning werd hoofdzaak geacht en het vaststellen der tractementen wenschte dit lid aan het beleid der Regeering over te laten, waarbij een regeling ware te treffen met de locale besturen. Aan den anderen kant dient de Regeering te berusten in de betaling van hooge wedden, terwijl zij verplicht is rekening te houden met de salarissen in handel en cultures betaald. Later indien de met bekwame spoed op te richten onderwijsinstellingen de noodige arbeidskrachten zullen hebben afgeleverd, zullen de bezoldigingen weer tot het normale peil kunnen worden teruggebracht.

E. Een ander lid zocht de oplossing in toekenning van een Indische (lagere) bezoldiging aan personen die geheel op kosten van het Gouvernement zullen worden opgeleid. Hij achtte het billijk dat aan deze personen die gratis worden opgeleid een lagere bezoldiging wordt toegekend dan aan hen die hun opleiding zelf betalen. Eerstbedoelde personen zouden grotendeels uit onbemiddelde kringen worden gerecruteerd, en zij zullen in de gelegenheid worden gesteld een behoorlijke positie te bekleeden.

Door vele leden werd gewezen op het hatelijke van dit stelsel, dat veroorzaakt dat personen wier ouders genoodzaakt waren hen gratis te laten studeeren gedurende geheel hun verderen dienstdtijd minder zullen verdienen, dan zij bij wien deze omstandigheid zich niet voordeed, en zoodoende in hun dienstdtijd wellicht dubbel of meer zullen terug hebben te verdienen hetgeen zij het Gouvernement aan opleiding hebben gekost. Op die wijze wordt, meenden eenige leden, een intellectueel proletariaat gekweekt en ontstaat een klassen-strijd in een zelfden tak van Gouvernementsdienst. Bovendien de niet kosteloos opgeleiden vergoeden door betaling aan school of collegegelden op verre na niet hetgeen zij den lande kosten.

F. Eenige leden gingen van het standpunt uit dat een zeker quantum superieure krachten in Indië noodig is, en dat daaraan niet mag getornd worden. In de laatste jaren is het gebruik geworden inferieure krachten hierheen te lokken, omdat het onmogelijk blijkt voldoende superieure krachten te verkrijgen. Vermindering van bezoldiging zal dit euvel nog doen toenemen; daaraan kan derhalve niet gedacht worden.

De Regeering verklaart dat het onmogelijk is de Inlandsche traktementen op te voeren tot de Europeesche, hetgeen uitvloeisel zou zijn van het stelsel van 1913.

Er blijft dus maar één mogelijkheid over: de traktementen van de Inlanders laag te houden en zoo mogelijk terug te keeren tot de toestand vóór 1913.

Ook vroeger kregen Inlandsche toekangs enz. beduidend minder, zonder dat bezwaren gerezen zijn.

Betwijfeld werd of de doorsnee-Inlander inderdaad gelijke bezoldiging nodig heeft, wel natuurlijk de Inlander die in Nederland is opgevoed en daar een diploma heeft verkregen.

De Regeering zal door een commissie kunnen doen uitmaken uit welk milieu de personen komen voor de verschillende ambten en dienovereenkomstig een bezoldigingsschaal vaststellen.

Hiertegen werd opgemerkt dat de toestand na 1913 geheel anders is geworden, omdat sinds dien vele Inlanders diploma's hebben verkregen, welke betrekkingen voor hen openstellen, die vroeger alleen door Europeanen werden bekleed.

4de Beginsel. De dienstvoorwaarden voor inheemsche krachten — zonder onderscheid van landaard — dienen te worden vastgesteld naar de eischen, welke de Indische Maatschappij stelt, terwijl die voor geïmporteerd personeel bepaald worden naar de mogelijkheid personen naar Indië te trekken om het door inheemsche krachten gelaten tekort in 's landsdienst aan te vullen.

§ 6. Met het 4de beginsel kon men zich vrij algemeen vereenigen.

De bezoldigingsschaal voor inheemsche krachten wordt — afgescheiden van vraag en aanbod — beheerscht door de eischen welke de Indische Maatschappij stelt. Gelijk reeds gezegd zullen waarschijnlijk de stijgende behoeften ook de bezoldigingen doen stijgen.

Enkele leden spraken als hun meening uit, dat de uitgaven van een zuinig levend Europeaan en die van een

ontwikkeld Inlander niet veel uiteen loopen. De Inlander heeft n.l. in het algemeen een uitgebreide familiekring, die geheel of gedeeltelijk op kosten van het familielid-ambtenaar leeft en zal zich bovendien zooveel mogelijk aan de eischen van de Europeesche samenleving aanpassen.

Bovendien werd er op gewezen dat de bezoldigingen van inheemsche Europeesche ambtenaren onmogelijk kunnen verlaagd worden.

De hoegrootheid van de geldelijke voordeelen aan de uitheemschen toe te kennen wordt in hoofdzaak beheerscht door vraag en aanbod. Aan de eischen van de uitheemschen — zoowel betreffende het bedrag der premie als betreffende den duur der toekenning, enz. moet noodzakelijkerwijze tegemoet gekomen worden, omdat deze krachten voorshands onmisbaar zijn. Zoodra de factor van onmisbaarheid vervalt en Indië in eigen personeelsbehoefte kan voorzien, zullen ook de geldelijke voordeelen geleidelijk verdwijnen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 21sten November 1919.

KOESOEMO JOEDO.
SASTROWIDJONO.
VREEDE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP I — STUK 4.

Indisch bezoldigingsstelsel.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 20 December 1919).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

§ 1. De Regeering waardeert de voortvarende behandeling van dit vraagstuk door den Volksraad en nam met belangstelling kennis van de opmerkingen, welke in het Afdeelingsverslag voorafgaan aan de bespreking van de vier punten, waaromtrent het oordeel van het college werd gevraagd. Deze opmerkingen geven der Regeering aanleiding tot eenige beschouwingen harerzijds:

1e. Inderdaad is ontwikkeling van het onderwijs het eenige middel om op den duur uit de moeilijkheden verbonden aan het personeelsvraagstuk e. a. te komen.

Het mag thans van voldoende bekendheid worden gedacht, hoezeer de ontwikkeling van het onderwijs der Regeering ter 'harte gaat. De opleving van Indië in staatkundig en economisch opzicht is goeddeels afhankelijk van de doorwerking der huidige onderwijspolitiek. Hiertoe is echter tijd noodig, terwijl inmiddels voor velerlei betrekkingen het antwoord op de vraag of opleidingsgelegenheid hier te lande geopend zal worden, verband houdt met het aantal abituriënten, door de voorbereidende scholen afgeleverd, dus daarvan afhangt of een voldoende aantal leerlingen verwacht mag worden.

Het denkbeeld de uitheemsche krachten zooveel mogelijk te bestemmen tot opleiding van inheemsch personeel is eerst in de toekomst te verwezenlijken; aanprijzing daarvan in de huidige omstandigheden wijst op een minder juiste voorstelling van den stand van het vraagstuk. Immers, tot dusverre werden nog geen candidaat-leerlingen wegens plaatsgebrek afgewezen bij middelbare, technische of muloscholen en voor de stichting van verschillende hogere of vakopleidingsinrichtingen is het wachten juist op voorbereide kandidaten.

Zoo lang het aantal hiervan onvoldoende is, verdient het aanbeveling de krachten zooveel mogelijk te concentreren, dus in de eerste plaats op te leiden voor die betrekkingen, waarvoor de gouvernementdienst een groot aantal plaatsen openstelt, zoodat voorloopig met een beperkt aantal vakopleidingen wordt volstaan. Boven een groot aantal aan bloedarmoede lijdende opleidingsgelegenheden zijn weinige, maar krachtige instituten te verkiezen, indien slechts aan deze voorwaarde voldaan worde, dat van de in de maatschappij aanwezige jonge intellectueele krachten niets verloren ga.

Uitzondering op dezen stelregel dient echter reeds

thans gemaakt voor die opleidingen, welke slechts in Indische omgeving met vrucht mogelijk zijn.

Het denkbeeld de hoeveelheid door de onderwijsinrichtingen af te leveren krachten te vermeerderen door op de eischen te laten vallen is meermalen ter sprake gekomen; de Indische artsenscholen en de rechtsschool zijn eigenlijk pogingen in die richtingen. Een overwegend bezwaar tegen algemeene doorvoering van dit denkbeeld is echter, dat minder goed opgeleide krachten slechts eene tweede rol kunnen spelen. Het onderwijsstelsel dient dan ook billijkheidshalve den inheemschen de gelegenheid te openen hunne geschiktheid ook voor leidende betrekkingen te toonen en daarom mede op het verkrijgen van volledig bevoegden gericht te zijn.

Daarnaast kunnen eerst categorieën van half of althans minder bevoegden geschapen worden. Het Nederlandsche onderwijsstelsel, gericht als het is op de door een hoóg ontwikkeld volk geboden mogelijkheden, voert door uniformiteit van eischen deze voor vele gevallen onnoodig hoop op. In het moederland zelf is dit, wat het technisch onderwijs aangaat, als een bezwaar gevoeld, zoodat naast de technische hoogeschool middelbare technische scholen zijn gesticht.

Gelijk reeds in het regeeringsantwoord op het voorstel-Rivai c.s. tot vervorming van bestaande onderwijsinstellingen tot inrichtingen van hooger onderwijs aan den Volksraad is medegedeeld (Eerste gewone zitting 1919 B 6 stuk 1), is de Regeering van oordeel dat boven die vervorming de voorkeur moet worden gegeven aan de oprichting van hooger-onderwijs-instellingen naast de bestaande middelbare vakscholen. Naast opleiding van hulpkrachten op middelbare vakscholen dus hooger onderwijs om voor de leidende betrekkingen te bekwamen; dit hooger onderwijs mag dan echter aan eischen niets laten vallen.

Het beginsel, dat bij de staatsspoorwegen de qualiteit dient beperkt ten bate der quantiteit, heeft bij dien dienst steeds voorgezet, getuige het smalle spoor ook der hoofdlijnen, den aanleg van talrijke tramlijnen en den uiterst eenvoudigen bouw der stations. Dat beginsel kan echter niet onbeperkt worden doorgevoerd en zeker niet ten koste van de veiligheid van het verkeer.

Dat de organisatie van den B. G. D. te veel naar Nederlandsch model zou zijn ingericht, meent de Regeering te moeten betwijfelen. De eischen aan ziekenhuizen te stellen kunnen niet worden verminderd, willen die inrichtingen hun nut niet missen. Zoo is een hygiënische bouw geheel onmisbaar; de ondervinding in dit land van véle besmettelijke ziekten met slecht gebouwde ziekenhuizen opgedaan, geeft eene gebiedende vingerwijzing, te meer waar het hier geldt het vertrouwen der bevolking in de Europeesche medische wetenschap te versterken.

2e. Ook de Regeering meent, dat de woningnood in de groote steden een rol speelt bij den aandrang tot verhooging der bezoldigingen. Buitendien drijft de aanleg dier steden, met name van Weltevreden, tot een elders ongekend hoogen levensstandaard. Naast den bouw van goedkoope woningen zal het scheppen of uitbreiden van snelle en tevens goedkoope verkeersmiddelen hierin verbetering kunnen brengen.

3e. Het beginsel der standplaatstoelagen verdient nadere, gezette, overweging, evenals

4e. de vraag in hoeverre bij de bezoldigingsregeling met de gezinshoofden zal mogen en kunnen worden rekening gehouden. Bedoelde overweging zal zoo spoedig mogelijk plaats vinden.

5e. Inderdaad heeft de Regeering met het aanhangig maken van het bezoldigingsvraagstuk niet de bedoeling door vermindering der bezoldigingen verkregen rechten aan te tasten.

De stichting van een vast bezoldigingskantoor zoude naast zekere voordeelen het nadeel hebben van complieering van het administratief raderwerk en vermeerderde wrijving. Niettemin voelt de Regeering inderdaad, dat onder de tegenwoordige omstandigheden een geheel zuiver oordeel over bij haar ingediende voorstellen tot vaststelling of wijziging van bezoldigingen in sommige gevallen niet mogelijk is; naar eene oplossing van deze moeilijkheden wordt gestreefd.

Mede behoorde de wedijver in personeelsvoorziening tusschen den gouvernementsdienst en dien der locale ressorten evenals tusschen deze onderling aan bepaalde regels te worden onderworpen, zoo lang het aanbod verre beneden de vraag blijft.

§ 2. De vaststelling van de scheidingslijn tusschen inheemsche en geïmporteerde krachten vormt de groote moeilijkheid bij de uitwerking van het stelsel. Uit het Afdeelvingsverslag blijkt die moeilijkheid eveneens. Eene inderdaad bevredigende oplossing zal pas na gezette overweging, waarbij zooveel mogelijk van alle meeningen wordt kennis genomen, verkregen kunnen worden. De Regeering zou thans op die overweging niet willen vooruitloopen, te minder waar zij zelve terzake nog geene gevestigde meening heeft. Zooals in de Memorie van Toelichting is medegedeeld, stelt de Regeering zich voor den Volksraad nader te hooren, zoodra eene oplossing gevonden is.

§ 3. De Regeering zoude er de voorkeur aan hebben gegeven zelve een meer uitgewerkt stelsel aan den Volksraad voor te leggen, waarin met name de in de vorige § bedoelde scheidingslijn ware getrokken; hiermede zoude echter veel tijd gemoeid zijn. Vertraging in de principiële beslissing zou echter uitstel van de opening van opleidingsinrichtingen met zich brengen, aangezien hier toe niet kan worden overgegaan, vóór vastgesteld is, welke voorwaarden de gouvernementsdienst aan de abiturienten zal kunnen aanbieden.

§ 4. Gaarne neemt de Regeering acte van de mededeeling, dat men het vrij algemeen met het 2e beginsel eens was.

Aan den wensch van enkele leden naar overtuigend bewijs, dat de schatkist op den duur de hooge bezoldigingen niet zal kunnen betalen, is reeds voldaan in de Memorie van Toelichting met het daar gegeven bewijs uit het ongerijmde, n.l. dat een land als Indië, dat nog zooveel achterstand in te halen heeft, op den duur zeker niet meer zal kunnen betalen dan economisch hoog ontwikkelde landen.

In deze landen stijgen de bezoldigingen den laatsten tijd aanzienlijk. Dit is echter in de meeste gevallen niet het gevolg van eene in geld uitgedrukte groeiende waardeering van het ambt, waaraan de bezoldiging is verbou-

den, maar van de waardevermindering van het geld. Relatief blijven de bezoldigingen in het algemeen gelijk of zijn zij zelfs achteruitgegaan.

De invloed van de waardevermindering van het geld wordt, hoewel later dan elders, omdat Indië gelukkig ver buiten de oorlogszône is gebleven, ook hier te lande meer en meer merkbaar, maar tot nu toe niet in dezelfde mate als in Europa. De in den laatsten tijd zoo algemeen geworden aandrang tot verhooging der bezoldigingen houdt met die vermindering verband.

Voor zoover de bezoldigingen elders den voorsprong, dien de Indische traktementsschaal had, inhalen, is opvoering van de hier te lande toe te kennen betaling onvermijdelijk. De Indische dienst toch zal om krachten van elders te trekken aanmerkelijk meer moeten bieden dan deze in eigen land kunnen verdienen. Voor geïmporteerde krachten moet de bezoldigingsschaal een flink eind hooger zijn dan die in eigen land en de stijgingen daarvan volgen om voor te blijven. Nadert de bezoldiging elders die hier te lande, dan vermindert het aanbod; dit blijkt thans reeds zeer merkbaar.

Geïmporteerde krachten houden dus, zoo lang zij voor Indië onmisbaar zijn, abnormaal hooge betaling.

Wordt dezelfde schaal voor inheemsche krachten aangelegd, dan bezwaart Indië zijn budget met abnormale lasten. Er is geen enkele reden aan te voeren, waarom Indië die zou kunnen dragen zonder in ontwikkeling gered te worden, waarom Indië blijvend zijne ambtenaren meer zou kunnen betalen dan meer ontwikkelde landen. Alles pleit daartegen.

De inheemschen komen dus voor de keuze of de ontwikkeling van het eigen land te remmen of genoeg te nemen met gelijksoortige bezoldigingen als hunne ambtgenooten in andere landen trekken. Het rechtsgevoel van den inheemschen ambtenaar kan zich voor een oogenblik gekwetst achten, wanneer hij den geïmporteerden collega op gunstiger voorwaarden naast zich ziet dienen, maar bij nadenken zal hij inzien, dat, wat gekwetst werd, niet zijn rechtsgevoel, maar egoïsme is. Immers, de inheemsche dient zijn eigen land, dat bij beperking in eischen zijnerzijds gebaat is en waar hij thuis is, de geïmporteerde is in het algemeen niet door liefde voor Indië, dat niet zijn eigen land is, hierheen gelokt maar door het vooruitzicht op geldelijk voordeel, dat opweegt tegen de bezwaren aan expatriatie verbonden.

Dit bezwaar geldt voor den inheemsche niet; wil deze niettemin persoonlijk geldelijk voordeel najagen, dan biedt de maatschappij hem een nagenoeg onbeperkt jachtveld; zijne plaats is dan echter niet in 's lands dienst. In elk normaal land vergenoegt de ambtenaar zich met een, in vergelijking met de gelukkigen onder de voor eigen voordeel werkenden, bescheiden bestaan en de inheemsche, die zijn eigen land zoo vlug mogelijk de evolutie van kolonie naar normaal land wil zien doorloopen, zal zich eveneens daarmede hebben tevreden te stellen.

Wat de uitbreiding der diensten betreft, de behoeften kloppen in steeds toenemende mate en met steeds groter kracht aan de deur. Om maar één voorbeeld te noemen: ingrijpende verbetering op hygiënisch gebied ter sterking der volkskracht is dringend noodig. De Regeering moet aan die steeds aangroeiende behoeften zooveel de schatkist maar eenigszins toelaat, voldoen. In deze tijden van groeiend leven dient geene angstvallige financiële politiek gedreven en dit behoeft ook niet, waar elke

uitgave ter ontwikkeling van land en volk op den duur hare rente zal opbrengen.

§ 5. Het derde beginsel is een logisch uitvloeisel van het tweede. Dat daarbij de associatie-gedachte zou worden losgelaten, meent de Regeering ten stelligste te moeten ontkennen. Zij denkt zich den Indischen staat, gevormd door gelijkgerechtigde burgers ongeacht ras, welke staat voor zijne behoeften voorloopig nog ambtenaren van elders moet lokken.

Wordt erkend, dat ook aan het stelsel der Regeering de associatie-gedachte ten grondslag ligt, dan vervalt daarmee de in het Afdeelingsverslag genoemde beweegreden van een lid om boven dit stelsel dat der Indische toelagen te verkiezen. Niettemin meent de Regeering eenige opmerkingen naar aanleiding van de uiteenzetting van laatsbedoeld stelsel in het Afdeelingsverslag niet onvermeld te mogen laten.

De in het verslag gegeven staat ter vergelijking van de bezoldigingen in beide stelsels vermeldt alleen de aanvangstractementen; het groote verschil tusschen de financiële gevolgen van beide stelsels spreekt echter pas duidelijk bij vergelijking van de eindbezoldigingen.

Buitendien is aan het stelsel der Indische toelagen hetzelfde bezwaar als aan het oorspronkelijke stelsel van 1913 verbonden, n.l. dat op een gegeven oogenblik verschil zal moeten worden gemaakt tusschen twee ongeveer gelijkgerechtigde takken van dienst. Het gronddenkbeeld toch van beide stelsels is, dat, zoodra het land voldoende krachten oplevert voor een tak van dienst, de Indische toelagen daarbij worden ingetrokken.

Er zou dan verschil ontstaan, ook in het Afdeelingsverslag wordt hierop gewezen, tusschen ambtenaren-groepen van ongeveer dezelfde schoolopleiding. Inheemsche medici b.v. zouden belangrijk minder betaald worden dan inheemsche juristen en ingenieurs. Op zichzelf zou dit al tot groote moeilijkheden aanleiding geven, maar buitendien zouden studeerende jongelieden zich bij voorkeur gaan bekwamen voor die takken van dienst, waarbij de Indische toelage niet zou zijn ingetrokken, zoodat een tekort zou ontstaan, waar een compleet aan inheemsche krachten was. Het gevolg zou zijn, dat de Indische toelage voor den tak van dienst, waarvoor zij afgeschaft was, weer ingesteld zou dienen te worden.

Practisch zou daarom het stelsel der Indische toelagen neerkomen op handhaving dier toelagen, dus van een abnormale bezoldigingsschaal tot in verre toekomst. Om deze reden meent de Regeering, dat bedoeld stelsel geen uitkomst biedt.

Hoe de uitwerking van het stelsel der Regeering moet zijn, daarover kunnen de gedachten uiteenloopen, gelijk reeds blijkt uit het Afdeelingsverslag. De Regeering onthoudt zich thans echter van het uitspreken van een oordeel over de daaromtrent geventileerde denkbeelden, waaraan zeer zeker bij de uitwerking gezette aandacht zal worden besteed. Ook der Regeering zal het aangenaam zijn, indien daarbij mogelijk blijkt — in overeenstemming met het oordeel van vele leden — het verschil in geldelijke dienstvoorwaarden tusschen inheemschen en geïmporteerden in den dagelijkschen omgang zoo weinig mogelijk merkbaar te doen zijn door zooveel mogelijk het meerdere, dat de geïmporteerde kan bedingen, niet in de maandelijks te ontvangen bezoldiging, maar in de andere dienstvoorwaarden uit te drukken.

Er dient echter op gewezen, dat Indië ten deze niet het laatste woord heeft, doch min of meer afhankelijk is van de eischen, die de te importeerende krachten stellen. Dit zal duidelijk spreken ten opzichte van den duur van het dienstverband. Aangenaam zou het der Regeering zijn, indien in het korte dienstverband eene oplossing te vinden zou zijn, maar te vreezen is, dat wel personen met internationaal bruikbare kennis, zooals ingenieurs, voor kort dienstverband te vinden zullen zijn, maar anderen wellicht niet.

Terugbrengen van de aan inheemsche krachten toe te kennen bezoldigingen van abnormaal naar normaal peil, zoodra in de behoefte vrijwel door het land zelf kan worden voorzien, acht de Regeering onmogelijk. Wanneer de inheemsche krachten aanmaal gewend zijn aan abnormaal hooge inkomsten, is hunne levenswijze daarop ingericht; de levensstandaard is dan kunstmatig opgevoerd, maar kan niet weer kunstmatig gedrukt worden.

§ 6. Het 4e beginsel bevat de richtlijn voor de verdere uitwerking van het stelsel; het was der Regeering aangenaam te vernemen, dat men zich daarmede vrij algemeen kon vereenigen.

Tegenover de meening, dat de bezoldigingen van de inheemsche Europeesche ambtenaren, althans wat de lagere categorieën betreft, onmogelijk verminderd kunnen worden, zij gewezen op het feit, dat de huidige onderwijspolitiek aan den hier geboren Europeanen evenals aan alle hier geboren geheel nieuwe mogelijkheden opent.

V O L K S R A A D .

Tweede Gewone Zitting -1919-.

---0---

Assistenten-Regeling ter Oostkust van Sumatra.

ONDERWERP	2	STUK	1	Geleidebrief.
"	2	"	2	Ontwerp van Ordonnantie.
"	2	"	3	Memorie van Toelichting.
"	2	"	4	Afdeelingsverslag.
"	2	"	5	Memorie van Antwoord.
"	2	"	6	Amendamenten.

Alle origineele stukken in de Map "Assistenten-Regeling"

V O L K S R A A D .

Tweede Gewone Zitting - 1919 -

Assistenten-Regeling ter Oorloof van Zwaarte.

Gefabriceerd.	OORLOOF 2 STUK 1		
Ontwerp van Ordonnantie.	2	"	2
Memorie van Toelichting.	2	"	2
Afkeuringverzoeken.	4	"	2
Memorie van Antwoord.	2	"	2
Aanhangelen.	2	"	2

Alle originele stukken in de Map "Assistenten-Regeling"

VOLKSRAAD
TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven
en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar
1920.

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden
een ontwerp van besluit tot wijziging en verhooging van
de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en
middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar
1920.

De toelichtende memorie met bijlage, die het ontwerp
vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

BATAVIA, den 27 October 1919.

De Gouverneur-Generaal van
Nederlandsch-Indië,

Bij afwezigheid:

De Vice-President van den Raad
van Nederlandsch-Indië.

belast met het dagelijksch beleid der zaken,

H. N. A. SWART.

Aan
den Volksraad.

Printed at the Government Printing Office, Washington, D. C.

1917

1917

1917

1917

1917

1917

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

ONTWERP VAN BESLUIT.

[7e ontwerp van besluit begrooting 1920 (*)].

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel 1.

Uitgaven in Nederland. In het Iste Hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 1 (Javasche Courant van dien dag No. 56) en gewijzigd bij het besluit van 15 Juli 1919 No. 5 (Javasche Courant van dien dag No. 56), wordt de volgende wijziging aangebracht:

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 94. Post-, telegraaf- en telefoondienst, wordt verhoogd met f 2 650 000 en mitsdien gebracht op f 9 102 300.

(*) Overzicht van de voorafgaande ontwerpen van besluit begrooting 1920.

Ontwerp van besluit	Betreft:	Stukken Volksraad.		Gonv. besluit.	Jav. Courant.	Aanteekeningen.
		Zitting.	Onderwerp.			
1 ^e	Uitg. Ned.	1 ^e g. z. '19	1-2	15-7-'19-1	15-7-'19-56	
2 ^e	" Indië	"	"-3	" 2	"	
3 ^e	Midd. Ned.	"	"-4	" 3	"	
4 ^e	" Indië	"	"-5	" 4	"	
5 ^e	Aanl. tramwegen...	"	"-5A	" 5	"	
6 ^e	Uitkeering regentschapsraden....	"	20-2	—	—	Bij den Volksraad.

Artikel 2.

Uitgaven in Indië. I. In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 56) en gewijzigd bij het besluit van 15 Juli 1919 No. 5 (Javasche Courant van dien dag No. 56), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Tusschen de onderafdeelingen 14 en 15 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 14 A. Instelling der betrekking van adjunct-commies bij de departementen van algemeen bestuur en daaronder behoorende kantoren, bij de Algemeene Secretarie en bij de Algemeene Rekenkamer, Memorie.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 18. Personeel van het Departement, wordt verminderd met *f* 10 800 en mitsdien gebracht op *f* 317 331.

Onderafdeeling 20. Personeel van het Hoog Gerechtshof en van het Hoog Militair Gerechtshof, wordt verhoogd met *f* 19 200 en mitsdien gebracht op *f* 388 855.

Onderafdeeling 27. Personeel van inlandsche en inheemsche rechtbanken, wordt verhoogd met *f* 34 590 en mitsdien gebracht op *f* 2 384 211.

Onderafdeeling 30. Rechtskundigen voor den kantoor-dienst en verder personeel van het rechtswezen, wordt verhoogd met *f* 240 en mitsdien gebracht op *f* 81 030.

Onderafdeeling 35. Personeel van de wees- en boedelkamers, wordt verhoogd met *f* 7 320 en mitsdien gebracht op *f* 696 089.

Onderafdeeling 40. Personeel van het gevangeniswezen, wordt verhoogd met *f* 31 848 en mitsdien gebracht op *f* 1 560 453.

Onderafdeeling 41. Verdere uitgaven van het gevangeniswezen, wordt verhoogd met *f* 60 en mitsdien gebracht op *f* 5 038 083.

Onderafdeeling 48. Personeel van de arbeidsinspectie en koeliewerving, wordt verhoogd met *f* 3 420 en mitsdien gebracht op *f* 238 900.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 63. Personeel van de algemeene kassen, wordt verhoogd met *f* 31 110 en mitsdien gebracht op *f* 718 127.

Onderafdeeling 71. Verdere uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen, wordt verhoogd met *f* 65 000 en mitsdien gebracht op *f* 395 300.

Onderafdeeling 76. Opiumverkoop, wordt verhoogd met *f* 3 480 en mitsdien gebracht op *f* 8 123 885.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch
Bestuur.

Onderafdeeling 90. Personeel van het Departement, wordt verhoogd met *f* 18 000 en mitsdien gebracht op *f* 806 762.

Onderafdeeling 92. Personeel van het Europeesch bestuur, wordt verhoogd met *f* 60 150 en mitsdien gebracht op *f* 7 863 610.

Tusschen de onderafdeelingen 94 en 95 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 94 A. Hervorming van de bestuursmiddelen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden, *f* 49 201.

Onderafdeeling 97. Personeel van de bestuurschool te Batavia, wordt verhoogd met *f* 13 500 en mitsdien gebracht op *f* 269 887.

Onderafdeeling 102. Personeel van het inlandsch bestuur, wordt verhoogd met *f* 960 en mitsdien gebracht op *f* 6 870 175.

Onderafdeeling 110. Kantoorkosten, drukwerk, advertentiekosten, kosten van gedeeltelijke inrichting van woningen, kantoren en vergaderplaatsen van bestuursambtenaren en andere kleine uitgaven voor het Europeesch en inlandsch bestuur, wordt verhoogd met *f* 1 015 en mitsdien gebracht op *f* 337 015.

Onderafdeeling 118. Bezoldigingen en toelagen van de hulpschrijvers op de kantoren onder het departement van binnenlandsch bestuur behorende, wordt verhoogd met *f* 90 en mitsdien gebracht op *f* 706 510.

Onderafdeeling 126. Personeel der politie, wordt verhoogd met *f* 70 989 en mitsdien gebracht op *f* 7 545 831.

Tusschen de onderafdeelingen 127 en 128 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 127 B. Herziening van de inkomsten van een deel van het Europeesch personeel bij de gewapende politie, *f* 238 000.

Onderafdeeling 134. Voorbereiding van de invoering van eene landrenteregeling in de afdeeling Oeloe Soengei der residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, wordt verhoogd met *f* 16 000 en mitsdien gebracht op *f* 25 740.

Onderafdeeling 141. Uitgaven in verband met den afkoop van heerdiensten in de gewesten buiten Java en Madoera, wordt verhoogd met *f* 1 542 000 en mitsdien gebracht op *f* 1 750 000.

Onderafdeeling 145. Personeel van de centrale kas voor het volksredietwezen, wordt verhoogd met *f* 4 350 en mitsdien gebracht op *f* 106 900.

Onderafdeeling 150. Personeel van het kadaster, wordt verhoogd met *f* 2 220 en mitsdien gebracht op *f* 629 450.

Onderafdeeling 152. Personeel van den opleidingsleergang van het kadaster, wordt verhoogd met *f* 1 500 en mitsdien gebracht op *f* 31 090.

Onderafdeeling 155. Overtochtskosten naar en uit Indië, alsmede reis- en verblijfkosten in Indië, wordt verhoogd met *f* 22 200 en mitsdien gebracht op *f* 10 133 000.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en
Eeredienst.

Tusschen de onderafdeelingen 164 en 165 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 164A. Herziening van de bezoldigingen van de leeraren bij de openbare middelbare en technische scholen en daarmede in verband staande maatregelen, *f* 171 270.

Onderafdeeling 164B. Herziening van de wedderegeling van de onderwijzers voor het practisch onderwijs bij de openbare technische scholen en den ambachtsleergang te Batavia, met inbegrip van het hoofd van dien leergang, *f* 13 800.

Onderafdeeling 171. Personeel van het openbaar Europeesch vakonderwijs, wordt verhoogd met *f* 150 en mitsdien gebracht op *f* 589 885.

Tusschen de onderafdeelingen 174 en 175 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 174 A. Bijdrage aan de bijzondere burgeravondschoon te Soerabaja, *f* 171 500.

Tusschen de onderafdeelingen 195 en 196 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 195A. Nadere herziening van de wedderegeling van de Europeesche onderwijzers en onderwijzeressen bij het openbaar lager onderwijs en daarmede in verband staande maatregelen, *f* 2 129 000.

Onderafdeeling 212. Verdere uitgaven voor het openbaar voortgezet en vakonderwijs voor inlanders, wordt verhoogd met *f* 96 en mitsdien gebracht op *f* 445 167.

Tusschen de onderafdeelingen 216 en 217 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 216A. Herziening van de bezoldigingen van de leerkrachten bij het openbaar inlandsch lager onderwijs en daarmede verband houdende maatregelen, *f* 1 317 000.

Tusschen de onderafdeelingen 236 en 237 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 236A. Herziening van de regelen voor de toekenning van vacatieloon voor het afnemen van door of namens het Gouvernement ingestelde examens, met uitzondering van de examens ten behoeve van het leger, *f* 50 000.

Onderafdeeling 237. Personeel van den eeredienst, wordt verhoogd met *f* 3 480 en mitsdien gebracht op *f* 876 755.

Tusschen de onderafdeelingen 244 en 245 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 244 A. Verbetering van de wedderegeling van het Europeesch verplegend personeel bij de gewone ziekeninrichtingen en bij de krankzinnigengestichten, *f* 129 220.

Onderafdeeling 246. Maatregelen ter bestrijding van pest (voor zoover niet elders uitgetrokken), cholera, gele koorts, typhus, pokken, dyptheritis en bacilaire dysenterie, wordt verhoogd met *f* 814 en mitsdien gebracht op *f* 566 802.

Onderafdeeling 253. Personeel ter bestrijding en voorkoming van de pest, wordt verminderd met *f* 246 581 en mitsdien gebracht op *f* 1 182 775.

Onderafdeeling 254. Voorschotten voor de woningverbetering in verband met de pestbestrijding, wordt verminderd met *f* 600 000 en mitsdien gebracht op *f* 1 625 000.

Onderafdeeling 255. Verdere uitgaven ter bestrijding en voorkoming van de pest, wordt verminderd met f 276 419 en mitsdien gebracht op f 973 274.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 263. Uitgaven van persoonlijken aard voor de natuurwetenschappelijke zaken, wordt verhoogd met f 600 en mitsdien gebracht op f 188 460.

Onderafdeeling 277. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeeling landbouw, wordt verhoogd met f 6 900 en mitsdien gebracht op f 561 395.

Tusschen de onderafdeelingen 278 en 281 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 278A. Vestiging van een Landsrijstbedrijf in de Tjiheavlakte (afdeeling Tjiandjoer, gewest Preanger-Regentschappen), f 275 000.

Onderafdeeling 291. Personeel van het Boschwezen met uitzondering van het kantoorpersoneel op het hoofdkantoor, wordt verhoogd met f 10 800 en mitsdien gebracht op f 2 917 245.

Onderafdeeling 292. Kantoorpersoneel op het hoofdkantoor van den dienst van het boschwezen, wordt verhoogd met f 16 080 en mitsdien gebracht op f 80 751.

Onderafdeeling 298. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeeling nijverheid, wordt verhoogd met f 33 690 en mitsdien gebracht op f 128 765.

Onderafdeeling 303. Uitgaven van persoonlijken aard voor handel, wordt verhoogd met f 4 980 en mitsdien gebracht op f 161 603.

Tusschen de onderafdeelingen 304 en 305 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 304 A. Uitgaven van persoonlijken aard voor den Indischen Centralen Aanschaffingsdienst, f 46 200.

Onderafdeeling 304 B. Verdere uitgaven voor den Indischen Centralen Aanschaffingsdienst, f 45 000.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Onderafdeeling 306. Personeel van het Departement, wordt verhoogd met f 53 880 en mitsdien gebracht op f 396 802.

Onderafdeeling 308. Personeel van den Waterstaat en de burgerlijke openbare werken, wordt verhoogd met f 1 200 en mitsdien gebracht op f 5 286 798.

Tusschen de onderafdeelingen 308 en 309 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 308 A. Instelling te Batavia, Semarang en Soerabaja van tweejarige avondleergangen voor de opleiding van opzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken tot architect bij dien dienst en van opzichters voor de Landsgebouwen en teekenaars tot architect voor de Landsgebouwen, f 9 000.

Onderafdeeling 308 C. Oprichting van een Centraal Waterschapskantoor voor de Vorstenlanden ten behoeve van de instelling van publiekrechtelijke waterschappen aldaar, f 25 000.

Onderafdeeling 308 D. Weddeverbetering voor de tekenaars bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, *f* 12 400.

Onderafdeeling 308 E. Toelagen voor het bezit van het getuigschrift van architect, *f* 10 000.

Onderafdeeling 309. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken wordt verhoogd met *f* 2 750 000 en mitsdien gebracht op *f* 16 707 100.

Onderafdeeling 314. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken, wordt verhoogd met *f* 282 000 en mitsdien gebracht op *f* 8 849 500.

Onderafdeeling 316. Werken in het belang der volksgezondheid, wordt verhoogd met *f* 1 100 000 en mitsdien gebracht op *f* 4 424 100.

Onderafdeeling 319. Havenbedrijf te Tandjong Priok wordt verhoogd met *f* 1 800 en mitsdien gebracht op *f* 2 727 000.

Onderafdeeling 325. Werken behoorende tot het havenwezen (daaronder begrepen gebouwen), wordt verhoogd met *f* 500 000 en mitsdien gebracht op *f* 5 133 800.

Onderafdeeling 331. Personeel van het stoomwezen wordt verhoogd met *f* 1 800 en mitsdien gebracht op *f* 170 091.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 341. Verdere uitgaven van het Mijnezen in het algemeen, wordt verhoogd met *f* 100 000 en mitsdien gebracht op *f* 1 162 400.

Onderafdeeling 343. Verdere uitgaven van de postspaarsbank, wordt verhoogd met *f* 14 000 en mitsdien gebracht op *f* 36 500.

Onderafdeeling 344. Dienst voor waterkracht en electriciteit, wordt verhoogd met *f* 94 450 en mitsdien gebracht op *f* 3 193 775.

Onderafdeeling 350. Tin, wordt verhoogd met *f* 300 000 en mitsdien gebracht op *f* 10 845 400.

Onderafdeeling 354. Zout, wordt verhoogd met *f* 242 350 en mitsdien gebracht op *f* 6 967 950.

Onderafdeeling 356. Post-, telegraaf- en telefoondienst wordt verhoogd met *f* 17 200 en mitsdien gebracht op *f* 15 483 980.

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiëldiensten, wordt verhoogd met *f* 1 532 000 en mitsdien gebracht op *f* 61 446 500.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 359. Bezoldigingen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het departement van oorlog, wordt verhoogd met *f* 1 230 en mitsdien gebracht op *f* 760 556.

Onderafdeeling 371. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie, wordt verhoogd met f 3 600 en mitsdien gebracht op f 7 795 187.

Onderafdeeling 373. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der cavalerie, wordt verhoogd met f 300 en mitsdien gebracht op f 368 075.

Onderafdeeling 378. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke inlandsche korpsen, wordt verhoogd met f 500 en mitsdien gebracht op f 386 329.

Onderafdeeling 379. Verdere uitgaven voor de inlandsche korpsen, wordt verhoogd met f 240 en mitsdien gebracht op f 122 240.

Onderafdeeling 384. Geniewerken, wordt verhoogd met f 2 352 300 en mitsdien gebracht op f 8 049 800.

Onderafdeeling 385. Huis-, kantoor- en magazijnhuur en inhuur van gebouwen, wordt verhoogd met f 8 300 en mitsdien gebracht op f 808 300.

Onderafdeeling 386. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst, wordt verhoogd met f 31 000 en mitsdien gebracht op f 2 013 907.

Onderafdeeling 388. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting, wordt verhoogd met f 4 600 en mitsdien gebracht op f 56 794.

Onderafdeeling 389. Verdere uitgaven voor de militaire gevangenen en krijgsraden, zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting, wordt verhoogd met f 7 000 en mitsdien gebracht op f 24 315.

Onderafdeeling 390. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen, wordt verhoogd met f 1 520 en mitsdien gebracht op f 77 636.

Onderafdeeling 395. Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van Landswege ten laste van de oorlogsbegrooting in de voeding enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onder druk en kosten met de voornoemde voorziening verband houdende, wordt verhoogd met f 420 en mitsdien gebracht op f 12 916 420.

Onderafdeeling 396. Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende, voor zoover deze niet vallen onder andere begrotingsposten, wordt verhoogd met f 140 900 en mitsdien gebracht op f 9 341 900.

Onderafdeeling 398. Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee, wordt verhoogd met f 15 000 en mitsdien gebracht op f 3 439 500.

Tusschen de onderafdeelingen 427 en 428 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 427 B. Uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met personeel voor den militairen inlichtingsdienst tegen inkrimping met het personeel van het kantoor inlichtingen, f 6 600.

Onderafdeeling 427 C. Oprichting van een kantoor voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en ontspanning. Uitbreiding der vastgestelde legersterkte met een Generaal-majoor, secretaris-generaal van het departement van oorlog, f 39 600.

Onderafdeeling 427 D. Oprichting van eene gymnastiek- en sportschool, f 25 000.

Onderafdeeling 427 E. Herziening van de verhoudingen tusschen de sterkten in de verschillende rangen van het officiers-personeel bij de militaire administratie, f 17 600.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Onderafdeeling 429. Personeel van het Departement, wordt verhoogd met f 480 en mitsdien gebracht op f 159 780.

Onderafdeeling 434. Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen, wordt verhoogd met f 4 500 en mitsdien gebracht op f 6 497 600.

Onderafdeeling 454. Verdere uitgaven voor den haven- en loodsdiens, wordt verhoogd met f 1 950 en mitsdien gebracht op f 348 150.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Onderafdeeling 474. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen gedurende 1918, wordt verhoogd met f 100 000 en mitsdien gebracht op f 2 246 765.

II. In artikel 2 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 56) wordt:

in het eerste lid in plaats van „304, 307” gelezen „304, 304B, 307”,

en in het derde lid in plaats van „93, 95”, „119, 127, 133, 211, 217, 225, 245A”, „249, 377” en „427, 442” gelezen „93, 94A, 95”, „119, 127, 127B, 133, 164A, 164B, 195A, 211, 216A, 217, 225, 236A, 244A, 245A”, „249, 308A, 308D, 377” en „427, 427B tot en met 427E, 442”.

Artikel 3.

Middelen in Indië. In het eenig artikel van het besluit van 15 Juli 1919 No. 4 (Javasche Courant van dien dag No. 56), houdende voorloopige aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begroting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Tusschen nummer 75 en „Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel” wordt ingelascht:

75A. Rente en terugbetaling van aan bijzondere ziekeninrichtingen verleende voorschotten.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Tusschen de nummers 82 en 83 wordt ingelascht:

82A. Opbrengst van het Landsrijstbedrijf in de Tjiheavlake (Preanger-Regentschappen).

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

De Algemeene Secretaris,

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Tot toelichting van de voorgestelde wijzigingen wordt het volgende medegedeeld.

Artikel 1.

Uitgaven in Nederland.

Iste HOOFDSTUK.

Uitgaven in Nederland.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Hoofdstuk I. *Onderafdeeling* 94. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst; onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

Hoofdstuk II. *Onderafdeeling* 356. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst; onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

Aanleg van een zeekabel van Makassar via Donggala naar Menado (*f* 2 650 000 en *f* 10 000).

De zeer belangrijke toename van het telegraafverkeer over den kabel Soerabaja—Menado maakt voorzieningen noodig om aan dit steeds stijgend verkeer het hoofd te kunnen bieden.

Allereerst zal daartoe op dien kabel het duplex bedrijf — dat is het gelijktijdig seinen in beide richtingen — worden ingevoerd. Hiermede zal echter, indien het verkeer blijft toenemen — waarvoor alle aanwijzingen gevonden worden in den buitengemeenen opbloei van deze gewesten ⁽¹⁾ —, niet kunnen worden volstaan.

Aanleg van een tweeden zeekabel tusschen Soerabaja en Menado wordt daardoor noodig, doch aangezien reeds maatregelen zijn getroffen voor het leggen van een twee-

(1) Welke gevolgen deze opbloei heeft op het telegraafverkeer moge blijken uit onderstaanden staat van ontvangsten van den Telegraafdienst over de jaren 1913 tot en met 1919:

Jaar.	Binnenlandsch Telegraaf- verkeer.	Buitenlandsch Telegraaf- verkeer.	Totaal.	Opmerkingen.
1913	<i>f</i> 1 630 568.11½	<i>f</i> 498 442.03½	<i>f</i> 2 129 010.15	
1914	" 1 855 187.87½	" 668 354.67	" 2 523 542.54½	
1915	" 1 834 495.53	" 741 853.62	" 2 576 349.15	
1916	" 2 139 727.01	" 819 438.98	" 2 959 165.99	
1917	" 2 306 256.20	" 1 002 721.21	" 3 308 977.41	
1918	" 3 043 651.63½	" 1 546 497.36	" 4 590 148.99½	
1919	" 3 460 000.—	" 2 040 000.—	" 5 500 000.—	Berekend naar de eerste 6 maanden van het jaar.

den kabel van Soerabaja naar Makassar, kan voorshands een kabel Makassar—Menado voldoende worden geacht.

De urgentie voor de totstandkoming van deze kabelverbinding en het daarmee samenhangend voorstel om daarvoor fondsen bij de aanvullingsbegrooting voor 1920 aan te vragen volgt uit:

- 1^e. de noodzakelijkheid om Midden-Celebes ten spoedigste uit zijn isolement op te heffen, waartoe de voorgestelde kabelverbinding, door de opname daarin van Donggala, eene weinig kostbare gelegenheid biedt;
- 2^e. de mogelijkheid, dat alsdan de aanschaffing, uitzending en legging van den onderhavigen zeekabel wellicht gecombineerd kan worden met die van den bij de begrooting voor 1919 toegestane zeekabel van Weltevreden naar Medan, waarvan de bestelling als gevolg van de tijdsomstandigheden nog niet heeft plaats gehad, welke combinatie eene belangrijke besparing van kosten met zich kan brengen.

De voorgestelde maatregel eischt voor 1920 aan kapitaalsuitgaven ten laste van Hoofdstuk I een bedrag van f 2 650 000 en ten laste van Hoofdstuk II van f 10 000.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Onderafdeeling 126, onderdeel c. Aanbouw van een stoomschip voor de Gouvernements Marine, speciaal ingericht voor het leggen en herstellen van onderzeesche telegraafkabels (Memorie).

Reeds gedurende een reeks van jaren heeft zich van tijd tot tijd de behoefte doen gevoelen aan een tweede kabelschip. In verband met de aan het kabelnet te geven uitbreiding is een zóódanige vermeerdering van werk te verwachten, dat een tweede schip niet langer gemist zal kunnen worden. De omstandigheid, dat bovendien het (in 1899 gebouwde) kabelschip „Telegraaf” eerlang wegens herstellingen voor geruimen tijd aan den dienst zal moeten worden onttrokken, maakt het wenschelijk thans ten spoedigste maatregelen te nemen voor de aanschaffing van een tweede kabelschip.

Aangezien de plannen van het schip nog niet zijn uitgewerkt, is de kostprijs nog niet bekend, doch het is gewenscht een memoriepost op de begrooting te brengen, ten einde dadelijk tot bestelling te kunnen overgaan.

Artikel 2.

IIde HOOFDSTUK.

Uitgaven in Indië.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Onderafdeeling 14A. Instelling der betrekking van adjunct-commies bij de departementen van algemeen bestuur en daaronder behorende kantoren, bij de Algemeene Secretarie en bij de Algemeene Rekenkamer (Memorie).

De klerkenregeling van 1918 verzekert aan hen, die het einddiploma Mulo dan wel een gelijkwaardig getuigschrift hebben behaald, eene aanvangsbezoldiging van f 90 's maands.

In de practijk is gebleken, dat de vooruitzichten dezer groep bij de centrale kantoren onvoldoende zijn, doordat eerst na 9 jaren het eindtraktament van f 135 's maands bereikt wordt.

Het ligt daarom in de bedoeling over te gaan tot de instelling bij de centrale kantoren van de betrekking van adjunct-commies op eene bezoldiging van f 90 's maands met 6 eenjaarlijksche verhoogingen van f 10 en 2 driejaarlijksche van f 25 's maands, alzoo eene eindbezoldiging van f 200 's maands. Bij het bereiken van het traktament van f 150 's maands zullen de betrokkenen den titel van derden commies voeren en voor herinnering worden opgenomen in de ranglijst der commiezen.

Als eisch van benoembaarheid zal gesteld worden het einddiploma H. B. S. 3 j. cursus of Muloschool, een getuigschrift van overgang of toelating tot de 4de klasse eener H. B. S. met 5 j. cursus dan wel een naar het

oordeel van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst gelijk- of meerwaardig getuigschrift.

Bij uitzondering zullen ook andere personen, op grond van bijzondere geschiktheid en alleszins voldoende algemeene ontwikkeling, na werkzaamstelling van eenigen duur tot het ambt benoembaar zijn.

In verband met de bedoeling om de adjunct-commiezen in mindering te brengen van het voor het betrokken kantoor toegestaan aantal klerken zijn de uit den maatregel voor het volle jaar 1920 voortvloeiende meerdere uitgaven voor memorie opgebracht.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 18. Personeel van het Departement.

Vermindering van het uitgetrokken bedrag voor de bezoldiging van den Secretaris en de verdere ambtenaren (*f* 10 800).

De op de begrooting voor 1920 uitgetrokken fondsen ten bedrage van *f* 900 's maands voor de bezoldiging van Mr. Dr. W. M. G. Schumann, die ter beschikking van den Directeur van Justitie werd gesteld ten einde hem in de gelegenheid te stellen het lidmaatschap van den Volksraad te blijven waarnemen, kunnen in verband met de benoeming van genoemd lid van den Volksraad tot Voorzitter van dat College thans van de begrooting worden afgevoerd.

Onderafdeeling 20. Personeel van het Hoog Gerechtshof en van het Hoog Militair Gerechtshof.

Verbetering der bezoldiging van den advocaat-generaal (*f* 2 400).

De thans geldende regeling der bezoldiging van den advocaat-generaal, bedragende *f* 1 100 's maands met 1 driejaarlijksche verhooging van *f* 100 's maands, heeft tot de onbillijkheid geleid, dat de titularis, die een ambt bekleedt, dat hem tot adviseur maakt van 's Hofs Tweede Kamer met inbegrip van het Hoog Militair Gerechtshof, die herhaaldelijk geroepen is tot vervanging van den Procureur-Generaal en wiens ambt dus in algemeenen zin in belangrijkheid voor dat van raadsheer niet onderdoet, niettemin lager bezoldigd wordt dan de in die Kamer zetelende raadsheeren.

Gelijk dit in Nederland het geval is, behoort de advocaat-generaal met de raadsheeren ten aanzien der bezoldiging op één lijn te staan en diens bezoldiging derhalve gebracht te worden op *f* 1 400 's maands.

Deze maatregel gaat gepaard met een verhooging van uitgaven van *f* 3 600 aan aanvangsbezoldiging, waartegenover staat een vermindering van het voor regelmatige verhoogingen van bezoldigingen uitgetrokken bedrag met *f* 1 200, zijnde traktementsverhooging van den tegenwoordigen advocaat-generaal, waarop bij de begrooting is gerekend.

Het ligt in de bedoeling de nieuwe wedderregeling op 1 Januari 1920 te doen ingaan.

Indienststelling van een tweeden advocaat-generaal (*f* 16 800).

De maatregel strekt om den Procureur-Generaal in de gelegenheid te stellen en hem de middelen te geven om de opperleiding van de politie metterdaad en naar behooren te voeren. Zie ook de toelichting op de onderafdeeling 126 A (Hervorming van het politiewezen ten plattelande op Java en Madoera) in de 3e Nota van wijzigingen op de algemeene begrooting voor 1920 — onderwerp 1, stuk 48, bladzijde 15. Het ligt in de bedoeling, nadat de vereischte wijziging van het Reglement op de Rechterlijke Organisatie zal hebben plaats gehad, de indienststelling van den tweeden advocaat-generaal te doen ingaan op 1 Januari 1920. Ook voor dezen hoofdamtenaar is gerekend op de nieuwe bezoldiging van den advocaat-generaal van *f* 1 400 's maands.

Onderafdeeling 27. Personeel van inlandsche en inheemsche rechtbanken.

Bezoldigingen enz.

Indienststelling van:

- nog een bezoldigd Inlandsch lid bij elk der landraden te Bandoeng c.a., Magelang c.a. en Malang,
- een bezoldigd Inlandsch lid bij elk der landraden te Djokjakarta, Soerakarta, Rembang, Blora en Poerworedjo c.a. (*f* 28 800).

In verband met het nijpend tekort aan rechterlijke ambtenaren wordt het wenschelijk geacht voor het ambt van ondervoorzitter van een landraad zoo spoedig mogelijk de beschikking te krijgen over een zoo groot mogelijk aantal voor dat ambt geschikte Inlandsche rechtskundigen. Met het oog hierop is het noodzakelijk het aantal bezoldigde leden van de landraden tijdig met een achtstal uit te breiden op de aan dat ambt verbonden jaarwedde van *f* 3 600. Uit de tot leden van landraden

Herziening van de bezoldiging van eenige Inlandsche officieren van justitie en eenige Mohammedaansche adviseurs bij landraden en uitbreiding van het personeel bij den landraad te Djambi (*f* 5790).

te benoemen Inlandsche rechtskundigen zullen toch de a.s. ondervoorzitters moeten worden aangewezen.

Daar het vooruitloopen op de beslissing van den begrotingswetgever in het belang van de rechtspraak onvermijdelijk was, werd de voorziening bereids op tijdelijken voet getroffen.

Verder wordt, in verband met de voorgestelde herziening der bezoldigingen van de Inlandsche officieren van justitie in eenige Buitengewesten en met het oog op de voorgenomen invoering van het districtsbestuur in het gewest Amboina, het noodig geacht die verbetering ook ten deel te doen vallen aan de Inlandsche officieren van justitie met den titel van hoofddjaksa onderscheidenlijk bij de landraden te Tandjoengpandan (Billiton), Tandjoengpinang (Riouw en Onderhoorigheden) en Amboina en den Djaksa bij den landraad te Ternate, aan dezen laatste onder gelijktijdige toekenning van den titel van hoofddjaksa.

Voor eerstgenoemde zal de bezoldiging derhalve zijn vast te stellen op *f* 120 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 20.— 's maands, terwijl voor de overigen de aanvangswedde ware te bepalen op *f* 200 's maands en daaraan te verbinden 4 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands.

De uitgaven, uit deze maatregelen voortvloeiende, worden voor het volle jaar 1920 geraamd op:

f 600 voor den hoofddjaksa bij den landraad te Tandjoengpandan, aan wien — op grond van zijn tegenwoordige (tijdelijk genoten) bezoldiging van *f* 150 's maands — een gelijke wedde behoort te worden toegekend;

f 4 200 voor de overige genoemde Inlandsche officieren van justitie gezamenlijk, zulks berekend naar het verschil tusschen de tegenwoordige en het gemiddelde van de voorgestelde bezoldiging.

Eveneens is verhooging van de wedde van den Hoofdpanghoeloe bij den landraad te Pangkalpinang (Banka en Onderhoorigheden) van *f* 25 tot *f* 75, alzoo met *f* 50 's maands noodzakelijk, aangezien deze door overplaatting naar genoemden landraad de aan het priesterambt verbonden inkomsten, welke hij op zijn vorige standplaats genoot, moet derven.

Ook behooren, in verband met de verhooging der inkomsten van de Inlandsche officieren van justitie in het gewest Lampongsche Districten, de toelagen van de Mohammedaansche priesters in dat gewest, die als adviseurs dienst doen bij de landraden te Telokbetoeng, Goenoeng Soegih, Kota Agoeng en Menggala, thans onderscheidenlijk bedragende *f* 30, *f* 15, *f* 15 en *f* 20 's maands, met *f* 10 's maands te worden verhoogd en alzoo gebracht op *f* 40, *f* 25, *f* 25 en *f* 30 's maands.

Ten slotte wordt, met het oog op het groeiend aantal zaken bij den landraad te Djambi, de noodzakelijkheid gevoeld van de indienststelling van een Inlandsch schrijver op een bezoldiging van *f* 30 's maands en twee oppassers, ieder op een bezoldiging van *f* 15 's maands, ten behoeve van den hoofddjaksa bij dien landraad, alsmede van een kantooroppasser bij genoemde rechtbank op een bezoldiging van *f* 15 's maands. Met de vermeerdering van de uit de laatstbedoelde maatregelen voortvloeiende uitgaven (*f* 300 + *f* 240 + *f* 450 = *f* 990) is voor 1920 gerekend over een tijdvak van zes maanden.

Onderafdeeling 30. Rechtskundigen voor den kantoor-dienst en verder personeel van het rechtswezen.

b. Bezoldigingen enz.

Indienststelling van een tolk voor de Javaansche en Soendaneesche talen bij de landraden te Medan c.a. (*f* 240).

In het belang van de rechtspraak is de indienststelling van den terzijde genoemden tolk op een bezoldiging van *f* 40 's maands noodzakelijk.

De hieruit voortvloeiende uitgaven zijn voor het jaar 1920 berekend over een tijdvak van 6 maanden.

Onderafdeeling 35. Personeel van de wees- en boedelkamers.

b. Bezoldigingen, toelagen, schrijfloonen enz.

Uitbreiding van het aantal Chineesche leden bij de Weeskamer te Batavia met één en verhooging van de aan dat College toegestane fondsen voor klerken- en minder personeel, alsmede schrijfloonen (*f* 3 600).

Van de invoering der nieuwe Chineezenwetgeving was te verwachten, dat de werkzaamheden der wees- en boedelkamers zouden toenemen. Werd met deze omstandigheid bij de voor de begrooting van 1920 ingediende voorstellen reeds gedeeltelijk rekening gehouden, voor de Weeskamer te Batavia werd het wenschelijk geacht eerst de practijk uitspraak te laten doen, welke versterking van personeel

noodig zou blijken. Gebleken is thans, dat toevoeging van een Chineesch lid (op een bezoldiging van f 150 's maands) aan de Kamer noodig is, terwijl de Chineesche leden zullen zijn bij te staan door twee boodschappers, ieder op een bezoldiging van f 75 's maands, aan wie het inwinnen van inlichtingen omtrent sterfboedels kan worden opgedragen.

Aangezien de dienst geen uitstel van dezen maatregel toeliet, is hij bereids op tijdelijken voet getroffen.

Bij Staatsblad 1915 No. 674 werd de formatie der Wees- en Boedelkamers o.m. in dien zin gewijzigd, dat te Batavia en Soerabaja werden in dienst gesteld een archivaris en een expediteur, te Semarang een archivaris tevens expediteur. Dit onderscheid berustte op het verschil in omvang van werkzaamheden tusschen de eerstgenoemde colleges en dat te Semarang. Sedert zijn die werkzaamheden echter bij de drie colleges nagenoeg gelijk geworden. Te Semarang is dan ook sedert meerdere jaren een der klerken met de functie van expediteur belast. Voorgesteld wordt de formatie in dit opzicht bij de drie colleges gelijk te maken door instelling van het ambt van expediteur, waaraan verbonden een bezoldiging van f 120 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen van f 20 's maands elk, tegen vermindering van het voor klerken en minder personeel alsmede schrijfloonen toegestaan bedrag voor gemeld college met f 1 440 's jaars. Alleen op deze wijze kan ook te Semarang de persoon, die voor het expeditiewerk geschikt is, voor het ambt behouden blijven.

Voor dezen maatregel behoeft de begrooting voor 1920 niet te worden gewijzigd.

Ook is door uitbreiding van het aantal leden de toevoeging van een kantooppasser aan het college noodzakelijk (f 120 voor het volle jaar 1920).

Voorts is, in verband met de toename van de werkzaamheden bij de Wees- en Boedekamer te Makasser, de noodzakelijkheid gebleken van de toevoeging van nog 2 derde commiezen aan gemeld college, ieder op eene bezoldiging van f 150 's maands.

Na gebleken instemming van den Volksraad met de maatregelen zullen tijdelijke voorzieningen getroffen worden.

De tegenwoordige bezoldiging van het Hoofd van het gevangeniswezen is in vergelijking met die van andere hoofden van diensten sterk aan den lagen kant gekomen.

Er zou dan ook reeds eenigen tijd alle aanleiding hebben bestaan die bezoldiging te verhoogen en te brengen op een bedrag van f 1 000 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 100 's maands, zooals ook aan het Hoofd der arbeidsinspectie is toegekend, ware het niet, dat het tegenwoordig Hoofd van het gevangeniswezen, de heer Nienhuis, die thans een bezoldiging van f 1 000 's maands geniet, geen zes jaren meer in dienst wenscht te blijven en derhalve van zoodanige verhooging geen voordeel zou hebben.

Ten einde dien ambtenaar nu een bezoldiging te kunnen geven, in behoorlijke verhouding staande tot het gewicht van zijn moeilijke ambt, wordt het billijk geacht hem eene personeele toelage van f 200 's maands toe te kennen, welke toelage zal medetellen voor de berekening van wachtgeld alsmede verlofsbezoldiging en bezoldiging buiten werkelijken dienst en pensioen, met dien verstande, dat deze toelage tot f 100 's maands wordt teruggebracht, zoodra de heer Nienhuis in het genot wordt gesteld van de laatste aan zijn ambt verbonden bezoldigingsverhoogingen.

Aangezien het in de bedoeling ligt, zoodra gebleken zal zijn, dat de Volksraad zich met het voorstel kan vereenigen, den maatregel op tijdelijken voet te treffen, is voor 1920 op de uitgaven voor een vol jaar gerekend.

Om die uitgaaf te kunnen onderbrengen bij onderdeel 40, a van de begrooting, wordt de omschrijving daarvan aangevuld met de woorden „en toelagen”.

Uitbreiding van het personeel der Wees- en Boedekamer te Semarang (f 120).

Uitbreiding van het personeel der Wees- en Boedekamer te Makasser met 2 derde commiezen (f 3 600).

Onderafdeeling 40. Personeel van het gevangeniswezen.

Onderdeelen a, c en d. Toekenning aan het tegenwoordig Hoofd van het gevangeniswezen van eene personeele toelage van f 200 's maands (f 2 400).

Uitbreiding van het personeel bij het hoofdkantoor met een ambtenaar op f 250 's maands en 2 tweede commiezen ieder op f 220 's maands en tevens vermeerdering der fondsen voor schrijfloonen met een bedrag van f 3 120 's jaars, tegen intrekking van een achttal klerkenbetrekkingen en de daaraan verbonden bezoldigingsverhoogingen (+ f 3 000).

Ten einde de kansen op bevordering van het personeel eenigermate te verbeteren en den toenemenden achterstand zooveel doenlijk te beperken is het dringend noodig het personeel uit te breiden met:

een ambtenaar ter beschikking op f 250	
's maands of	f 3 000 's jaars.
twee tweede commiezen op f 220	
's maands ieder of 5 280 ..
terwijl het verder noodig is gebleken het ontoereikend bedrag der schrijflonen te verhoogen met 3 120 ..
	f 11 400 's jaars.

Hiertegenover kunnen de toegestane fondsen voor klerken verminderd worden met onderscheidenlijk f 3 840

+ f 4 560 = .. 8 400 ..

meer

f 3 000 's jaars.

Na gebleken instemming van den Volksraad met den maatregel zal eene tijdelijke voorziening getroffen worden.

Onderdeel f. Indienststelling van een bedrijfsarts en een machinist bij de aanplantingen op Noesa-Kambangan (Banjoemas) (f 9 600).

Tot dusver werd de geneeskundige dienst bij de ge- straffenkwartieren op het eiland Noesa-Kambangan waargenomen door een door den Hoofdinspecteur, Hoofd van den burgerlijken geneeskundigen Dienst, aldaar geplaatsten Gouvernements Indischen arts.

Aangezien de op deze wijze aldaar geplaatste geneeskundigen aan verplaatsing onderhevig zijn en eene veelvuldige wisseling van geneesheer aan de geneeskundige verzorging niet ten goede komt, wordt het in het belang van den gezondheidstoestand onder de veroordeelden op het eiland noodzakelijk geacht over een eigen ervaren bedrijfsarts te kunnen beschikken (zie Memorie van Antwoord ontwerp-begrooting voor 1920, gedrukt stuk 34 (f) bladzijden 28 en 29).

Aan deze betrekking ware te verbinden een bezoldiging van f 400 's maands met 1 éénjaarlijksche verhooging van f 100 's maands en 5 driejaarlijksche verhoogingen van f 100 's maands, benevens een toelage van f 200 's maands, alsmede het genot van vrije woning.

Voorts maakt de toenemende productie van het rubberbedrijf en de plaats gehad hebbende uitbreiding der fabriek de indienststelling noodig van een bekwaamen ervaren machinist op een bezoldiging van f 200 's maands, benevens het genot van vrije woning.

De aan bovenbedoelde maatregelen verbonden uitgaven beloopten voor het volle jaar 1920 het bedrag van f 7 200 + f 2 400 = f 9 600.

Onderdeel g. Uitbreiding van het bewakingspersoneel bij enkele gevangenis en verhooging hunner bezoldigingen (f 16 848).

Onderafdeeling 41. Verdere uitgaven van het gevangeniswezen.

Onderdeel b. Toelagen wegens dure levenswijze enz. (f 60).

Was het reeds bij de indienststelling van een directeur bij 's Lands gevangenis te Cheribon te voorzien, dat die directeur, evenmin als zijn ambtgenooten te Batavia, Soerabaja en Djokjakarta, op den duur het werk alleen zou af kunnen en dat hem eveneens een onderdirecteur zou moeten worden toegevoegd, het aangewezen tijdstip om tot die personeelsuitbreiding over te gaan werd geacht te zijn het oogenblik, waarop de machinale weverij in de nieuwe centrale gevangenis te Cheribon zou zijn opgesteld en in werking gebracht.

Echter is thans gebleken, dat tot zoo lang niet kan worden gewacht en dadelijke hulp een dringende eisch der omstandigheden is geworden.

De bemoeiingen, welke de directeur heeft met het bedrijf in zijn bestaanden vorm en met de oprichting van het nieuwe textielbedrijf, waarbij hij zijne werkzaamheden over 3 à 4 verspreid liggende plaatsen zal moeten uitstrekken en waarbij hij bovendien de hulp van vakkundig personeel nagenoeg geheel mist, maken het hem ondanks zijn ijver volstrekt onmogelijk om daarnaast nog de werkzaamheden van gevangenisdirecteur in vollen omvang te verrichten.

Het is daarom noodig, dat aan den directeur wordt toegevoegd een onderdirecteur op een bezoldiging van f 325 's maands met 1 verhooging na 3 jaren dienst als zoodanig van f 75 's maands voor het voeren van de

administratie en correspondentie, het handhaven van orde en tucht en de zorg voor de publieke veiligheid.

Aangezien bij uitstel der voorziening de goede gang van zaken in meergenoemde gevangenis in gevaar zou worden gebracht, is al dadelijk bij wijze van tijdelijken maatregel tot de aanstelling van een onderdirecteur overgegaan moeten worden.

In verband met de bevolkingssterkte van de gevangenissen op de na te noemen plaatsen, welke gestadig toeneemt, komt het in het belang eener veilige bewaking van die strafinrichtingen dringend noodzakelijk voor het bewakingspersoneel uit te breiden, t.w. dat van de gevangenis te:

Tjilegon met 2 wakers, ieder op een bezoldiging van *f* 12 's maands,

Indramajoe en Toeban onderscheidenlijk met 4 en 5 oppassers, ieder op een bezoldiging van *f* 12 's maands,

Madioen met 6 wakers, ieder op een bezoldiging van *f* 15 's maands en

Kediri, Ngandjoek, Toeloengagoeng en Blitar onderscheidenlijk met 2, 4, 4 en 3 oppassers, ieder op een bezoldiging van *f* 12 's maands;

terwijl om dezelfde reden reeds aanstonds bij wijze van tijdelijken maatregel in de behoefte aan meer bewakingspersoneel is moeten worden voorzien.

Bovendien komt het, ten einde de beschikking te kunnen krijgen over daarvoor berekende personen en in verband met de toenemende gemiddelde bevolkingssterkte van de gevangenis te Tjilegon, noodig voor de bezoldiging van den cipier en de beide oppassers bij die strafinrichting te verhoogen met *f* 5 en *f* 3 's maands en alzoo te brengen onderscheidenlijk op *f* 30 en *f* 15 's maands.

Daarentegen behoeft niet meer gerekend te worden op de bezoldiging van een mandoer op *f* 15 's maands bij de sedert buiten gebruik gestelde gevangenis te Djoewana.

De aan de bovenbedoelde maatregelen verbonden uitgaven beloopt voor het volle jaar 1920 het bedrag van *f* 4 668 — *f* 180 = *f* 4 488.

Aangezien de dienst voor het bewakingspersoneel bij 's Lands gevangenis te Japara (Semarang) bij de bestaande sterkte (Staatsblad 1914 No. 289) te zwaar is en niet naar behooren kan worden vervuld, is het noodzakelijk dat personeel uit te breiden met 5 (vijf) oppassers op eene bezoldiging van *f* 12 (twaalf gulden) 's maands.

Ter zake is al dadelijk bij wijze van tijdelijken maatregel eene voorziening getroffen.

Aangezien de tot dusverre voor de bewaking der gevangenis ter hoofdplaats Djokjakarta afgestane agenten der gewapende politie benoodigd zijn voor patrouillediensten buiten de hoofdplaats, is het dringend noodig ter vervanging van die agenten ten minste 2 bewakers op *f* 75 's maands voor de binnenwacht dier gevangenis in dienst te stellen, waartoe bereids bij wijze van tijdelijken maatregel is overgegaan.

Ten einde de beschikking te kunnen krijgen over een voor zijn taak berekend persoon is het dringend noodig gebleken, in verband met den hoogen levensstandaard in het gewest Lampongsche Districten, de bezoldiging van den cipier bij 's Lands gevangenis te Tandjongkarang te verhoogen met *f* 30 's maands en alzoo te brengen op *f* 60 's maands.

Aangezien voorts door de onvoldoende sterkte van de divisie gewapende politie ter hoofdplaats Padang het niet meer doenlijk was de dagwacht van gewapende politiedienaren bij 's Lands gevangenis aldaar te handhaven, is het dringend noodzakelijk geworden het bewakingspersoneel van genoemde strafinrichting uit te breiden met 4 bewakers, ieder op een bezoldiging van *f* 70 's maands.

Vermits de gestraften in het gewest der Oostkust van Sumatra voor een groot deel samengebracht zijn in 's Lands gevangenis te Laboean Deli en zulks in verband met de tewerkstelling aan de havenwerken te Belawan

Deli, terwijl onder deze gestraften zich personen bevinden met zeer zware straffen, is verder de bezoldiging van den cipier bij die strafinrichting ad *f* 25 's maands niet in overeenstemming met de taak, welke hij te verrichten heeft, en kan die bezoldiging in verband hiermede niet langer ongewijzigd blijven.

Het komt daarom noodig voor om, zoolang de gestraften te werk gesteld aan de Belawan havenwerken in 's Lands gevangenis te Laboean Deli zijn ondergebracht, de bezoldiging van den cipier van die strafinrichting te verhoogen met *f* 125 en alzoo te brengen op *f* 150 's maands.

In verband met den verwachten langen duur van dezen tijdelijken maatregel is daarmede bij de begrooting rekening gehouden.

De uit de bovenbedoelde maatregelen voortvloeiende uitgaven voor het volle jaar 1920 beloopen het bedrag van $f\ 360 + f\ 3\ 360 + f\ 1\ 500 = f\ 5\ 220$.

Intusschen zijn om de bovengenoemde redenen de maatregelen al aanstonds op tijdelijken voet getroffen moeten worden.

Sedert geruimen tijd werden in de van Landswege gebouwde gevangenis te Malakadji (Celebes en Onderhoorigheden), waarvan de bewaking tot dusver is geschied door gewapende politie en in heerdienst, behalve de aldaar tot hechtenis van minder dan 14 dagen veroordeelde personen ook onder dak gebracht de politioneel gestraften en preventief gevangenen van Djeneponto, ten einde de steeds overbevolkte strafinrichting te laatstgenoemder plaatse zooveel mogelijk te ontlasten.

Waar het plan bestaat om de controleursstandplaats van Djeneponto naar Malakadji te verplaatsen, mag worden aangenomen, dat in de toekomst de gevangenis te Malakadji gehandhaafd zal blijven.

Op grond daarvan wordt het noodig geacht te Malakadji in dienst te stellen: 1 cipier op een maandelijksche bezoldiging van *f* 30, benevens een toelage van *f* 5 's maands wegens dure levenswijze, en 2 oppassers, ieder op *f* 15 's maands. Na gebleken instemming van den Volksraad zal eene tijdelijke voorziening worden getroffen.

De uit den onderwerpelijken maatregel voortvloeiende uitgaven bedragen voor het volle jaar 1920 $f\ 720 + f\ 60$.

Onderafdeeling 48. Personeel van de Arbeidsinspectie en koeliewerving (*f* 3 420).

Het op de kantoren van het Hoofd van den dienst der arbeidsinspectie en van den inspecteur van den arbeid te Medan bescheiden personeel vereischt in verband met de steeds toenemende werkzaamheden dringend versterking. In het belang van een goeden gang van zaken is het noodzakelijk het evenbedoeld personeel uit te breiden onderscheidenlijk met één derden commies op een bezoldiging van *f* 150 's maands en met één klerk op een maximum-bezoldiging van *f* 120 's maands.

Voorts moet aan het bureau van den inspecteur van den arbeid te Medan verbonden worden een kantoeroppasser op een bezoldiging van *f* 10 tot *f* 20 's maands.

Aangezien het in de bedoeling ligt ter zake een voorziening te treffen na de voorloopige vaststelling van de aanvullingsbegrooting voor 1920, wordt hier op de uitgaven voor een vol jaar gerekend.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 63, a. Personeel van de algemeene kassen (+ *f* 31 110).

In verband met de dringende behoefte moest bij wijze van tijdelijken maatregel worden overgegaan tot de indienststelling te Soerabaja van een (adjunct-)ontvanger der 3de klasse (*f* 4 200) en een tweeden commies (*f* 2 400) en te Batavia van een (adjunct-)ontvanger der 2de klasse (*f* 5 400) en 3 tweede commiezen ($3 \times f\ 2\ 400$), terwijl het voor klerken, minder personeel en schrijffloonen voor de genoemde kassen toegestaan bedrag achtereenvolgens met *f* 5 910 en *f* 6 000 moest worden verhoogd. Op de bestendiging van deze maatregelen wordt thans gerekend.

Onderafdeeling 65. Muntwezen.

Achterstand door toeneming van de werkzaamheden en dreigend verloop van minder personeel maakten, dat onmogelijk kon worden gewacht, totdat de noodige gelden bij de begroting zouden zijn toegestaan.

De bij onderafdeeling 65, artikel 137 van de begroting van uitgaven in Indië voor 1919 uitgetrokken som van f 200 000 voor aanmaak van muntpapier werd voor 1920 niet gehandhaafd, omdat vermeend werd, dat in laatstgenoemd jaar geene uitgaven ter zake meer zouden behoeven te worden gedaan.

Sedert zijn opnieuw muntbiljetten besteld, in verband waarmee het in het voornemen ligt t. z. t. bij de splitting in artikelen van onderafdeeling 65 der begroting van uitgaven in Indië voor 1920 op een memoriepost ter zake te rekenen.

Onderafdeeling 71. Verdere uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Verhooging van de toelagen voor kantoorkosten (+ f 10 000).

Ter voorkoming dat, zooals thans het geval is, de ambtenaren de voor de uitoefening van hun dienst benodigde schrijfbehoeften geheel of gedeeltelijk zelf moeten bekostigen, is het noodig de toelagen voor kantoorkosten van minstens een 25-tal kantoren te verhoogen, hetgeen voor het volle jaar 1920 eene meerdere uitgaaf van f 10 000 vordert (vgl. het afdeulingsverslag nopens het begrotingsontwerp voor 1920, gedrukte stukken Volksraad, 1e gewone zitting 1919, onderwerp 1, stuk 32, bladzijde 42). Bij gebleken instemming van den Volksraad met den maatregel zal eene tijdelijke voorziening getroffen worden.

Verstreking van kleeding- en uitrustingsstukken aan die ambtenaren en beamtten, voor wie het dragen van een uniform verplichtend is gesteld (+ f 55 000).

Als oorzaak van de ontevredenheid, welke onder het personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen zou bestaan, werd in het zoeven genoemde afdeulingsverslag (bladzijde 41) o.m. genoemd het door het personeel zelf moeten betalen van de distinctieven voor de dienstkleeding.

Aangezien bij verschillende andere Landsdiensten het personeel, dat zijn dienst in een voorgeschreven uniform moet verrichten, voor de aanschaffing van het benodigde eene tegemoetkoming ontvangt dan wel van Landwege van kleeding- en uitrustingsstukken wordt voorzien, wordt het billijk geacht voor het douanepersoneel overeenkomstige regelingen te treffen.

De uit den voorgestelden maatregel voortvloeiende uitgaven worden geraamd op f 55 000 's jaars.

Onderafdeeling 76, a. Indienststelling van een Inspecteur-onderhoofd van den dienst der Opiumregie (+ f 2 400).

Sedert de invoering der Opiumregie in nagenoeg geheel Nederlandsch-Indië is het voor het Hoofd van den dienst slechts met de uiterste inspanning mogelijk zijne taak naar behooren te verrichten. Ten einde de werkzaamheden van het diensthoofd te verlichten wordt de indienststelling van een onderhoofd van den dienst, dat een deel der werkzaamheden overnemen en waar noodig het Hoofd vervangen kan, noodzakelijk geacht.

De bezoldiging van het onderhoofd ware te stellen op f 1 000 's maands met eene verhooging van f 100 's maands na 2 en eene na 3 jaren. Aan den te benoemen titularis, die reeds meer dan 5 jaren f 1 000 geniet, zal al dadelijk de hoogste bezoldiging zijn toe te kennen.

Aangezien bij de voorgenomen indienststelling een der drie inspecteursbetrekkingen kan worden ingetrokken, bedragen de meerdere uitgaven voor den onderwerpelijken maatregel gemiddeld f 2 400 's jaars.

Het ligt in de bedoeling tot de indienststelling van den inspecteur-onderhoofd spoedshalve reeds dadelijk op tijdelijken voet over te gaan, nadat de desbetreffende post door den Volksraad zal zijn goedgekeurd.

Onderafdeeling 76, d. Kantoorkosten voor den dienst der Opiumregie (+ f 1 080).

De raming is verhoogd met f 1 080 's jaars voor den aankoop van kantoorbehoeften ten behoeve van het hoofdkantoor van den dienst der Opiumregie. In verband met de behoefte moest tot de verhooging bij wijze van tijdelijken maatregel worden overgegaan.

Onderafdeeling 77. Pandhuizen in eigen beheer.

Toekenning van eene personeele toelage aan onderbeheerders der 1e klasse.

Naar aanleiding van de aan de meeste onderbeheerders der 1e klasse van den Pandhuisdienst bij hunne indiensttreding voorgchouden mogelijkheid van bevordering bin-

nen ongeveer 5 jaar is het wenschelijk hunne positie te verbeteren, nu door abnormale omstandigheden hunne bevordering langer uitblijft dan destijds te voorzien was. In verband daarmee bestaat het voornemen om met ingang van 1 Januari 1920 aan de onderbeheerders der 1ste klasse, die alsdan reeds 4 jaren als zoodanig en te voren als adjunct-administrateur werkzaam zullen zijn geweest, eene personeele toelage van f 30 's maands toe te kennen, welke medetelt bij de berekening van verlofs-traktement, non-activiteitstraktement, wachtgeld en onderstand.

De bedoelde maatregel brengt geene wijziging in de begrooting van 1920.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 90. Personeel van het Departement (f 18 000).

In de eerste gewone zitting van den Volksraad in 1919 (vgl. Handelingen blz. 711) is de indienststelling bij het departement van Binnenlandsch Bestuur van een tweeden secretaris of een onderdirecteur reeds in uitzicht gesteld.

De taak van dat departement, het centrum van het binnenlandsch bestuur in Indië, waaromtrent gedurende bedoelde zitting reeds het een en ander is gezegd (vgl. ter voorkoming van herhalingen Handelingen blz. 538, 709 en 710) wordt schier dagelijks omvangrijker en zwaarder. Men zou kunnen zeggen, dat thans naast en zelfs boven de administratieve vooral de politieke zijde gewicht in de schaal legt. De snelle ontwikkeling en opleving van Nederlandsch-Indië op allerlei gebieden brengen steeds nieuwe gewichtige vraagstukken naar voren, die hoe heterogeen zij oppervlakkig beschouwd ook zijn en hoe vaak zij ook weinig samenhang schijnen te hebben met de reeds bestaande diensten, toch in hun aard ten nauwste in elkander grijpen en alle zoodanig met binnenlandsch bestuur, de binnenlandsche politiek in verband staan, dat zij, ter wille van de zoo noodige eenheid van bestuurslijn en een krachtig aaneengesloten onderlinge samenwerking van de verschillende functies der helaas nog te stroef en straf werkende bestuursmachines, noodzakelijk ook — en niet in de laatste plaats — door den directeur van Binnenlandsch Bestuur moeten worden bestudeerd en beoordeeld.

Doch, zooals ook reeds terloops door den Volksraad zelf is opgemerkt (vgl. afdeeliningsverslag nopens ontwerp begrooting 1920, stuk 32, blz. 78), deze taak is te omvangrijk voor een of twee personen, hoezeer ook de meest mogelijke zelfstandigheid aan de dienst- en afdeeliningschef wordt gelaten. Het is de centrale leiding, die dringend versterking eischt. De directeur behoort slechts de algemeene beginselen aan te geven, zich uitluitend met de hoofdzaken bezig te houden, zich zooveel mogelijk vrij te maken van het dagelijksch beheer, om daardoor zich te kunnen wijden aan het „buitenwerk” en vruchtbaar contact met Volksraad, bestuurshoofden, publiek, enz. te kunnen houden. Hij behoudt ten volle de algemeene verantwoordelijkheid, doch draagt de verantwoordelijkheid voor de details, het dagelijksch beheer de voorbereiding van de groote voorstellen en de leiding in de gedetailleerde uitvoering van zijn beginselen over aan den onderdirecteur, die hem tevens zoo noodig moet kunnen vervangen zoowel naar binnen als naar buiten.

Dat de onderdirecteur, met het oog op den aard en den omvang van zijn taak, den bijstand van een secretaris niet zal kunnen ontberen, zal wel geen toelichting behoeven.

Het ligt in de bedoeling tot de indienststelling van den onderdirecteur spoedshalve reeds dadelijk op tijdelijken voet over te gaan, nadat de desbetreffende post door den Volksraad zal zijn goedgekeurd.

De bezoldiging van dezen hoofdamtenaar, waarop in verband met het vorenstaande voor een vol jaar wordt te rekenen, zou overeenkomstig de aan den onderdirecteur van het departement van Onderwijs en Eerediensten

Onderafdeeling 92. Personeel van het Europeesch bestuur (*f* 4 800, *f* 22 710 en *f* 21 240).

toegekende wedde (vgl. blz. 50 van de Memorie van Toelichting op het begrootings-ontwerp voor 1920) op *f* 1 500 's maands kunnen worden gesteld.

In verband met de steeds toenemende werkzaamheden door verschillende omstandigheden op het gewestelijk kantoor te Semarang is het noodzakelijk gebleken het kantoorpersoneel uit te breiden met een commies op de gewone aan die betrekking verbonden inkomsten en de klerkengelden te verhoogen met *f* 600 's maands. De aan deze voorzieningen verbonden uitgaven bedragen voor het jaar 1920 (gedurende zes maanden) *f* 4 800.

Om dezelfde redenen zal het noodig zijn om, zoodra de Volksraad hiermede zijn instemming zal hebben betuigd, al dadelijk op tijdelijken voet het ondervolgend personeel in dienst te stellen:

een hoofdcommies op de gewone inkomsten op elk der residentiekantoren te Pasoeroean en te Benkoelen,

een commies op de gewone inkomsten op elk der kantoren van den assistent-resident van Sidoardjo (Soerabaja) en van den controleur van Beneden-Deli (Oostkust van Sumatra),

een klerk op *f* 120—*f* 150 's maands op elk der onderafdeelingskantoren te Pangkadjene, Boeloekoemba, Sindjai en Benteng (Celebes en Onderhoorigheden),

terwijl voorts de klerkengelden voor het gewest Benkoelen evenzeer bij wijze van tijdelijken maatregel zullen moeten worden verhoogd met *f* 2 250 's jaars. Een en ander zal een hoogere uitgaaf van *f* 22 710 's jaars vorderen.

Ook is het in verband met de vermeerdering van de werkzaamheden dringend noodzakelijk zoowel den resident van de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo als de assistent-residenten te Moeara Teweh, Kota Baroe, Koeala Kapoeas en Kandangan in dat gewest de beschikking te geven over meer en beter kantoorpersoneel, waardoor deze bestuursambtenaren ook minder aan hunne kantoren gebonden en meer in de gelegenheid zullen zijn hun gebied te bereizen. Te dien einde is gerekend op de indienststelling met ingang van 1 Januari 1920 van een hoofdcommies en een commies op het residentiekantoor en een commies op elk der kantoren van de genoemde assistent-residenten, zoomede op eene verhooging van de voor eerstgemeld kantoor toegestane klerkengelden met *f* 4 560 's jaars. Een thans op het afdeelingskantoor te Kandangan bescheiden klerk op een maandelijksche bezoldiging van *f* 60 kan alsdan buiten dienst worden gesteld. Deze maatregelen vorderen tezamen een uitgave van *f* 21 240 's jaars.

Onderafdeelingen 92 (vervolg) en 110. Maatregelen ten behoeve van de ordening van het onregelmatig grondbezit en andere belangrijke agrarische aangelegenheden in de residentie Batavia (*f* 11 400 en *f* 1 000).

Het wordt ten behoeve van de ordening van het onregelmatig grondbezit en andere belangrijke agrarische aangelegenheden binnen het gewest Batavia dringend noodig geacht aldaar eenig hulppersoneel in dienst te stellen, bestaande uit 2 ambtenaren met den titel van adjunct-controleur voor agrarische aangelegenheden, ieder op eene bezoldiging van *f* 250 tot *f* 400 's maands en 6 meetmantri's, ieder op *f* 25 's maands.

Voor den aankoop van kantoor-, meet- en schrijfbehoeften voor dit personeel wordt jaarlijks een bedrag van *f* 1 000 vereischt.

Wijl deze maatregelen dadelijk na instemming op tijdelijken voet zullen moeten worden getroffen, zal voor 1920 op de volle jaarlijksche uitgave van *f* 12 400 zijn te rekenen.

Onderafdeeling 94A. Hervorming van de bestuursmiddelen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden (*f* 49 201).

De noodzakelijkheid is gebleken om in het rechtstreeks bestuurd gebied van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden over te gaan tot een hervorming van de bestuursmiddelen en om aan de inlandsche bestuursambtenaren in dat gewest betere vooruitzichten te openen dan zij thans hebben. Reden voor dit laatste is, dat bij de tegenwoordige bezoldiging de keuze van geschikte personen voor den inlandschen bestuursdienst te beperkt is door onvoldoend aanbod van goede krachten, terwijl zij voor de inlandsche jongelieden geen genoegzamen

prikkel biedt om zich langs den weg eener opleidings-school voor het bestuursambt te bekwamen (vgl. ook blz. 51 van het afdeeliningsverslag nopens de ontwerp-begrooting voor 1920, onderwerp 1, stuk 32, en blz. 9 van de memorie van antwoord daarop, stuk 34e).

Het ligt in verband met het vorenstaande in de bedoeling voor het evengenoemd gebied in dienst te stellen:

- a. 10 bestuursassistenten, waarvan 2 der 1ste klasse op eene bezoldiging van *f* 300 met 3 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 tot een maximum van *f* 450 's maands, welk ambt als regel slechts bereikbaar zal zijn voor personen in het bezit van het einddiploma eener opleidingsschool, en 8 der tweede klasse op eene bezoldiging van *f* 200 met 4 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 tot een maximum van *f* 300 's maands. Aan al deze ambtenaren zal een vergoeding voor reiskosten worden toegekend van *f* 2,50 per dag voor alle door hen ondernomen dienstreizen, welke zich verder dan 6 paal van hun standplaats uitstrekken, zoomede een toelage voor kantoor- en schrijfbehoeften van *f* 2,50 per maand;
- b. 22 hulpassistenten op eene bezoldiging van *f* 120 met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 20 tot een maximum van *f* 160 's maands, terwijl aan deze ambtenaren een vergoeding voor reiskosten van *f* 1,50 per dag en een tegemoetkoming voor kantoor- en schrijfbehoeften van *f* 1,50 per maand zal worden toegekend;
- c. ten behoeve van elk der onder *a* bedoelde bestuursassistenten een schrijver op een bezoldiging van *f* 25 met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 5 tot een maximum van *f* 35 's maands;
- d. ten behoeve van elk der onder *b* bedoelde hulpassistenten een hulpschrijver op een bezoldiging van *f* 20 met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 2,50 tot een maximum van *f* 25 's maands;
- e. 47 agenten der algemeene politie ten einde het korps op zoodanige sterkte te brengen, dat aan ieder der bovenbedoelde inlandsche bestuursambtenaren ten minste 2 agenten kunnen worden toegevoegd. Deze 47 agenten zouden zijn te verdeelen in 8 der 1ste klasse op eene bezoldiging van *f* 20 met 1 driejaarlijksche verhooging van *f* 2,50 tot een maximum van *f* 22,50 's maands en 39 der 2de klasse op eene bezoldiging van *f* 15 met 1 driejaarlijksche verhooging van *f* 2,50 tot een maximum van *f* 17,50 's maands.

Voorts moeten ten behoeve van de inlandsche bestuursambtenaren, wier ambtsgebied zich over eilandengroepen uitstrekt, 5 prauwen-padjala worden aangeschaft, wat een uitgave voor eens vordert van *f* 2 500, terwijl de kosten van onderhoud dezer vaartuigen op *f* 300 per jaar zijn te stellen.

De totale kosten van deze maatregelen beloopen een som van *f* 97 101 (*) per jaar en *f* 2 500 voor eenmaal.

(*) Dit bedrag vindt toelichting als volgt:

2 bestuursassistenten 1ste klasse gemiddeld <i>f</i> 375.— per maand geeft per jaar.....	<i>f</i> 9 000.—
8 bestuursassistenten 2de klasse gemiddeld <i>f</i> 250.— per maand geeft per jaar.....	" 24 000.—
Tegemoetkoming voor reiskosten aan 10 bestuursassistenten berekend over gemiddeld 10 reisdagen per maand à <i>f</i> 2,50, geeft per jaar.....	" 3 000.—
Toelage kantoor- en schrijfbehoeften voor 10 bestuursassistenten à <i>f</i> 2,50 per maand geeft per jaar.....	" 300.—
22 hulpassistenten gemiddeld <i>f</i> 140.— per maand geeft per jaar.....	" 36 960.—
Tegemoetkoming voor reiskosten aan 22 hulpassistenten à <i>f</i> 1,50 per dag, berekend over gemiddeld 10 reisdagen per maand geeft per jaar.....	" 3 960.—
Toelage kantoor- en schrijfbehoeften aan 22 hulpassistenten à <i>f</i> 1,50 per maand, geeft per jaar....	" 396.—
10 Inlandsche schrijvers gemiddeld <i>f</i> 90.— per maand geeft per jaar.....	" 3 600.—
22 Inlandsche hulpschrijvers gemiddeld per maand <i>f</i> 22,50 geeft per jaar.....	" 5 940.—
8 politieagenten der 1e klasse gemiddeld <i>f</i> 21,25 per maand geeft per jaar.....	" 2 040.—
39 politieagenten der 2e klasse gemiddeld <i>f</i> 18,25 per maand geeft per jaar.....	" 7 605.—
Onderhoud van 5 prauwen-padjala per jaar.....	" 300.—
Totaal.....	<i>f</i> 97 101.—

De hervorming maakt het mogelijk, dat buiten dienst worden gesteld:

13 inlandsche bestuursassistenten,

1 inlandsche hulpassistent, 1 posthouder te Djampea (Saleier), 4 collecteurs, 3 ondercollecteurs, 11 wegopzieners, 7 oppassers bij de collecteurs en ondercollecteurs, 1 schrijver bij den posthouder te Djampea, 2 schrijvers bij collecteurs, 2 schrijvers bij assistenten in West-Goa en 2 schrijvers bij assistenten op Takalar, hetgeen een bezuiniging geeft van f 50 400 ⁽¹⁾, zoodat zij bij slot van rekening een hogere jaarlijksche uitgave vordert van f 97 101 — f 50 400 = f 46 701.

Hoewel het in de bedoeling ligt de hervorming geleidelijk in te voeren, wanneer niet onmiddellijk geschikte krachten voor de in het leven geroepen ambten te vinden zijn, ware zekerheidshalve, in verband met de wenselijkheid om een en ander gerekend van 1 Januari 1920 af te doen in werking treden, voor dat jaar op het volle bedrag van f 49 201 te rekenen.

Onderafdeeling 97. Herziening van de wedderegeling van de candidaat-gezaghebbers (f 13 500).

Ten einde een grooteren toeloop (ook hier te lande) van leerlingen naar de Bestuurschool te bevorderen en aan den anderen kant het verloop van leerlingen door overgang in particulieren dienst te beperken wordt het dringend noodzakelijk geacht de bezoldiging van de candidaat-gezaghebbers zoodanig te verbeteren, dat zij niet meer voortdurend onder geldelijke zorgen gebukt gaan, waardoor tevens zal worden bereikt, dat zij zich rustiger en met meer opgewektheid op de studie kunnen toelagen (vgl. ook het afdeelvingsverslag betreffende de begrooting voor 1920, 1ste gewone zitting 1919, onderwerp 1, stuk 32, blz. 58).

De gedachte verbetering zal, overeenkomstig die voor de adspirant-commissarissen van politie, bestaan in eene verhooging van de bezoldiging tot f 175 's maands onder toekenning van een toelage van f 25 's maands aan de gehuwden, de weduwnaars met kinderen en hen, die een of meer gewettigde of erkende natuurlijke kinderen te hunnen laste hebben. Voor een dertigtal candidaat-gezaghebbers, waarvan 15 in aanmerking zouden komen voor de bijzondere toelage, zullen de hogere uitgaven $(30 \times 12 \times f 25) + (15 \times 12 \times f 25)$ of f 13 500 's jaars bedragen. Het ligt in de bedoeling om deze voorziening reeds dadelijk op tijdelijken voet te treffen.

(¹) Dit bedrag kan worden toegelicht als volgt:

13 Inlandsche bestuursassistenten gemiddeld f 100.— per maand geeft per jaar.....	f 15 600.—
Reiskosten $13 \times f 240$ —.....	" 3 120.—
Huishuur $13 \times f 300$ —.....	" 3 900.—
1 Inlandsch hulpassistent traktement per jaar.....	" 720.—
Reiskosten.....	" 216.—
Huishuur.....	" 120.—
1 posthouder van Djampea (Saleier) traktement per jaar.....	" 1 500.—
Reiskosten gemiddeld per jaar.....	" 300.—
Huishuur.....	" 300.—
4 collecteurs traktement per jaar totaal.....	" 6 000.—
Reiskosten $4 \times f 300$ —.....	" 1 200.—
3 ondercollecteurs traktement $3 \times f 900$ —.....	" 2 700.—
Reiskosten $3 \times f 300$ —.....	" 900.—
11 wegopzieners à f 600.— per jaar.....	" 6 600.—
Reiskosten à f 300.— per jaar.....	" 3 300.—
7 oppassers bij de collecteurs en ondercollecteurs à f 180.— per jaar.....	" 1 260.—
1 Inlandsche schrijver bij den posthouder van Djampea per jaar.....	" 360.—
2 Inlandsche schrijvers bij de collecteurs van Maros en Takalar à f 360.— per jaar.....	" 720.—
2 Inlandsche schrijvers bij de assistenten van West Goa à f 300.— per jaar.....	" 600.—
2 Inlandsche schrijvers bij de assistenten van Takalar à f 240.— per jaar.....	" 480.—
Kantoorbehoeften 4 Inlandsche bestuursassistenten à f 84.— per jaar.....	" 336.—
Kantoorbehoeften 7 collecteurs en ondercollecteurs à f 24.—.....	" 168.—
Totaal.....	f 50 400.—

Onderafdeelingen 102, 110, 118 en 126. Voorziening in verband met het nieuw te vormen onderdistrict Gemoekmas in de residentie Besoeki (*f* 960, *f* 15, *f* 90 en *f* 39).

Uit een politioneel- en bestuursoogpunt is de noodzakelijkheid gebleken om het onderdistrict Kentjong (residentie Besoeki), hetwelk voor een assistent-wedana een te groot gebiedsdeel vormt, te splitsen in twee onderdistricten, t. w. Kentjong en Gemoekmas.

In verband daarmee zal het ten behoeve van het bestuur over laatstgenoemd onderdistrict noodig zijn een onderdistrictshoofd, een schrijver, een hulpschrijver en een politieagent der 1ste klasse in dienst te stellen op eene bezoldiging van onderscheidenlijk *f* 1 680, *f* 240, *f* 180 en *f* 240 's jaars, tegen buitendienststelling van een politieagent der 2e klasse op gemiddeld *f* 162 's jaars, en onder toekenning aan bovengenoemden Inlandschen bestuursambtenaar van eene vergoeding voor kantoorkosten ten bedrage van *f* 30 's jaars. Voor het jaar 1920 zal de onderwerpelijke maatregel, berekend over 6 maanden, een uitgaaf van *f* 1 104 vorderen.

Zie ook de gezamenlijke toelichting op de onderafdeelingen 92 en 110 hiervoor.

Onderafdeeling 126. Personeel der politie (*f* 70 950).

In verband met den minder gunstigen veiligheidstoestand ter hoofdplaats Magelang der residentie Kedoe wordt het noodzakelijk geacht het personeel der algemeene politie aldaar te versterken met 1 mantri-politie, 2 hoofdagenten der 1ste, 2 rechercheurs der 1ste, 10 politie-agenten der 1ste en 73 politie-agenten der 2de klasse, onderscheidenlijk op *f* 720, *f* 1 800, *f* 510, *f* 240 en *f* 180 's jaars, terwijl het kantoorpersoneel met 1 schrijver op *f* 360 's jaars zal moeten worden versterkt. Bovendien zullen aan den mantri-politie ter onderdistrictshoofdplaats Salam 1 bereden agent der 1ste en 2 agenten der 2de klasse onderscheidenlijk op *f* 240 en *f* 180 's jaars moeten worden toegevoegd.

De hieruit voortvloeiende jaarlijks terugkeerende kosten bedragen *f* 21 840, doch voor het jaar 1920 wordt slechts een bedrag van *f* 10 920 vereischt voor de bezoldiging van het personeel gedurende 6 maanden. Met de uitgaven voor reiskosten, kleeding, wapening, schrijfbuhoefden, onderhoud van rijwielen en paardenvoeding, welke, voor zoover het dienstjaar 1920 betreft, bestreden kunnen worden uit de posten in welker omschrijving zij vallen, zal rekening worden gehouden bij het ontwerp der begrooting voor 1921.

Ook de veiligheid ter Oostkust van Sumatra blijkt met de beschikbare geringe politiemiddelen niet meer verzekerd te kunnen worden, zoodat met de sinds lang wenschelijk geachte doch in verband met de tijdsomstandigheden steeds uitgestelde versterking van die middelen thans niet langer verwijld mag worden. Daartoe behooren, tegen buitendienststelling van 5 hoofdagenten, te worden in dienst gesteld 1 hoofdpolitie-opziener, 1 politie-opziener der 1ste klasse, 4 politie-opzieners der 2de klasse, 2 hoofdagenten der 1ste klasse, 5 hoofdagenten der 2de klasse, 1 hoofdresearcheur der 1ste klasse, 13 rechercheurs en 9 posthuiscommandanten der 1ste klasse, 12 rechercheurs en 9 posthuiscommandanten der 2de klasse, 19 politie-agenten der 1ste klasse en 56 politie-agenten der 2de klasse, allen op de gewone aan die betrekkingen verbonden inkomsten, hetgeen aan bezoldigingen eene jaarlijksche uitgave vordert van *f* 60 030, waarop voor 1920 ten volle moet worden gerekend, omdat het in de bedoeling ligt dat personeel reeds dadelijk op tijdelijken voet in dienst te stellen.

Met de uitgaven voor toelagen wegens dure levenswijze, kleeding, wapening, uitrusting en vervoerkosten, welke in 1920 uit de desbetreffende posten kunnen worden gekweten, zal de begrooting voor 1921 v.z.n. worden verhoogd.

Zie voorts de gezamenlijke toelichting op de onderafdeelingen 102, 110, 118 en 126 hiervoor.

Onderafdeeling 127B. Herziening van de inkomsten van een deel van het Europeesch personeel bij de gewapende politie (*f* 238 000).

In afwachting van de voorgenomen grondige herziening van de wedderegeling van het geheele Europeesche personeel bij de gewapende politie, waarmee het wenschelijk is te verwijlen tot de afdoening van de voorstellen van de militaire bezoldigingscommissie, is het dringend noodzakelijk al aanstonds over te gaan tot eene verbete-

ring van de bezoldigingen van het Europeesch onderofficiers-kader, van de afdeulingscommandanten en de divisiecommandanten der 1ste klasse, zoomede van den in rang en positie met een afdeulingscommandant gelijkgestelden kwartiermeester bij het centraaldepôt.

Het nijpend en stijgend tekort aan Europeesche detachementscommandanten en onderofficieren-administrateur noopten er toe maatregelen te treffen tot aanwerving in Nederland van gewezen onderofficieren van het leger h. t. l., doch het is gebleken, dat op de bestaande dienstvoorwaarden niet in de dringende behoefte aan bedoeld personeel kan worden voorzien.

Ter vervulling van de afdeulings- en divisie-commando's is men nagenoeg geheel aangewezen op de detachering op korten termijn van actief dienende onderluitenanten en kapiteins, onder wie evenwel, in hoofdzaak als gevolg van de minder goede positierегeling bij de gewapende politie, de lust tot een dusdanige tijdelijke tewerkstelling gering is, zoodat de bezetting van de vorenbedoelde commando's door goede krachten meer en meer moeilijkheden oplevert en gevreesd wordt, dat in de opvallende betrekkingen niet op de gewenschte wijze kan worden voorzien.

Bij de in ondervolgenden staat opgenomen bezoldigingsregeling hebben als grondslag gediend de tegenwoordige inkomsten in overeenkomstige rangen bij het leger, terwijl billijkheidshalve tevens rekening is gehouden met de aan gelijkwaardige betrekkingen bij de algemeene politie verbonden wedden.

Betrekkigen.	Bezoldiging.		Verhoogingen.					
	Laagste.	Hoogste.	Bedrag.	Aantal.	Om de . . . jaren.	Toelage huishuur bij gemis vrije woning.	Maandelijkse vergoeding voor kleding, uitrusting en meubilering.	Tegemoetkoming in eens voor aanschaffing van eerste uitrusting.
Eur. det. comdt en ond. off. adm. 2e kl.	f 150	f 225	f 10	5	1	f 25	f 15	200
Eur. det. comdt. en ond. off. adm. 1e kl.	—	—	„ 25	daarna 1	1	—	—	
Afdeulingscommandant (1)	„ 225	„ 250	„ 5	5	1	„ 25	„ 15	350
Divisiecommandant der 1e kl.	„ 350	„ 400	„ 25	2	3	—	—	400
	„ 650	„ 750	„ 50	2	3	—	—	

Uitgaande van de tegenwoordige sterkte van het korps, worden de aan de onderwerpelijke weddeherziening verbonden hogere kosten geraamd op rond f 238 000 's jaars. Wijl het in de bedoeling ligt terzake dadelijk een tijdelijke voorziening te treffen, wordt voor 1920 op het volle bedrag gerekend.

Onderafdeeling 134. Grond-opmetingen in de afdeeling Oeloe Soengei der Residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo in verband met de invoering van eene landrenteregeling aldaar (f 16 000).

In de bij de voorloopige begrooting voor 1920 bij deze onderafdeeling uitgetrokken gelden voor de voorbereiding van de invoering van een landrenteregeling in de afdeeling Oeloe Soengei der residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo zijn nog niet begrepen de kosten van opmeting van de gronden.

Deze metingen, waarvan de kosten aan daggelden, koelielonen enz. worden geraamd op f 16 000, zullen zonder personeelsuitbreiding worden verricht door den topografischen dienst, doch door verrekening ten laste moeten komen van de IVde begrootingsafdeeling.

Onderafdeeling 141. Uitgaven in verband met den afkoop van heerendiensten in de gewesten buiten Java en Madoera (f 1 542 000).

De verhooging van dezen post met een bedrag van f 1 542 000 houdt verband met de vaststelling bij de ordonnantie van 14 November 1918 (Staatsblad No. 772) van een algemeene heerendienst-afkoopregeling voor alle gewesten buiten Java en Madoera, uitgezonderd die, waar de persoonlijke diensten niet of niet meer worden ge-

(1) Kwartiermeester bij het centraaldepôt.

vorderd (vgl. overigens de toelichting op nummer 49 van de raming der Middelen).

De hier geschatte hoogere uitgaven beloopt hetzelfde bedrag als aan hoogere inkomsten wordt geraamd. De in een jaar aan afkoopgelden geïnde sommen toch moeten dienen om in datzelfde jaar de heerendienstwerkzaamheden in vrijen arbeid te doen verrichten.

Onderafdeeling 145. Herziening van de bezoldigingsregeling van het personeel bij de Centrale kas (f 4 350).

Ten einde het groote verloop onder het personeel bij de Centrale kas van het Volkscredietwezen tegen te gaan wordt eene herziening van de thans bestaande wedde-regeling noodzakelijk geacht in dier voege, dat de ambtenaren der 1ste klasse — voortaan inspecteurs te heeten — worden bezoldigd met f 600 tot f 800 's maands en de ambtenaren der 2de klasse — voortaan ambtenaren voor de verificatie te heeten — met f 250 tot f 500 's maands; voor beide groepen met behoud van de aan de tegenwoordige betrekkingen verbonden tweejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands. Met de nieuwe betiteling wordt mede beoogd een duidelijker onderscheid te maken tusschen het lagere en hoogere personeel, dat voortaan ook aan zwaarder practische eischen van bekwaamheid zal moeten voldoen.

De ambtenaren der 3de klasse zullen geleidelijk verdwijnen.

Het ligt in de bedoeling den inspecteurs een afzonderlijk ambtsgebied aan te wijzen en zulks ten einde langdurige dienstreizen, welke de betrekking niet voldoende aantrekkelijk maken, te voorkomen.

Voor 1920 wordt gerekend op een uitgave van f 4 350 voor zes maanden. Deze uitgave wordt door genoemde instelling gedragen, waarmede bij de raming van de Middelen voor 1921 rekening zal worden gehouden.

Onderafdeeling 150. Personeel van het kadaster (f 2 220).

Sedert de inlijving in 1913 van het landschap Lingga (Riouw en Onderhoorigheden) bij het rechtstreeks bestuurd gouvernementsgebied, zijn op de toenmaals door hen genoten bezoldigingen, in totaal f 6 420 's jaars bedragende, gehandhaafd gebleven 11 van dat landschap afkomstige opnemers, die thans onder toezicht van den in dat gewest bescheiden gouvernements-landmeter in het belang van de agrarische regelingen aldaar werkzaam zijn.

Aangezien hunne bezoldiging niet meer in overeenstemming is te achten met den door hen geleverden arbeid en zij niet meer in het genot zijn van de bijkomsten, welke zij van de belanghebbende grondbezitters ontvingen, behoort deze wedde thans verbeterd te worden in dien zin, dat zij ten minste met f 45 en ten hoogste met f 75 's maands worden bezoldigd.

Tevens wordt met het oog op de vermeerderde werkzaamheden en in het belang van eene regelmatige arbeidsverdeeling eene vermeerdering van het aantal opnemers met één noodig geacht.

Voor 1920 bedragen de aan deze maatregelen verbonden uitgaven, voor een vol jaar berekend, gemiddeld f 2 220.

Onderafdeeling 152. Verhooging van de toelagen der als hoofd en als leeraar aan den opleidingscursus van het kadaster te Bandoeng verbonden landmeters (f 1 500).

Mede in verband met de uitbreiding, welke aan den leergang van het kadaster te Bandoeng gegeven is en nog gegeven zal worden, bestaat er aanleiding om de toelagen van de beide met het onderwijs aan die inrichting belaste landmeters, thans bedragende voor het hoofd van den leergang f 75 en voor den leeraar f 50 's maands, te verhoogen tot onderscheidenlijk f 150 en f 100 's maands, waardoor zij eene gelijke verhooging van inkomsten genieten als de Europeesche onderwijzers, die als directeur van en onderwijzer aan een opleidings-, kweek- of normaalschool werkzaam zijn (Staatsblad 1917 No. 526).

Wijl het in de bedoeling ligt na voorloopige vaststelling van de onderwerpelijke aanvullingsbegrooting de hierbedoelde voorziening billijkheidshalve reeds dadelijk op tijdelijken voet te treffen, zal zulks — over een vol jaar berekend — een uitgaaf van f 1 500 vorderen.

Onderafdeeling 155. Reis- en verblijfkosten van burgerlijke landsdienaren (*f* 16 200 en *f* 6 000).

Deze post wordt met *f* 16 200 verhoogd, ten einde de toelage voor reiskosten van de mantri's en hoofdmantri's van het Volkscredietwezen ten bedrage van *f* 20 's maands, welke niet meer voldoende is te achten, te brengen op gemiddeld *f* 25 's maands, en voorts met *f* 6 000 in verband met de propaganda voor het streven en het nut van de postspaarbank in Nederlandsch-Indië (vgl. de toelichting op onderafdeeling 343 van de Uitgaven in Indië).

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Onderafdeeling 164A. Herziening van de bezoldiging van de leeraren bij de openbare middelbare en technische scholen en daarmede in verband staande maatregelen (*f* 171 270).

Het is dringend noodzakelijk de regeling der bezoldigingen van de leeraren bij de middelbare en technische scholen te herzien. Niet alleen is door verbetering van de inkomsten van eenige groepen van ambtenaren bij andere diensttakken de juiste verhouding met die der leeraren verstoord, maar bovendien is in Nederland — waar tot dusver bij uitsluiting de aanvulling van het leeraarskorps gevonden kan worden — eene aanmerkelijke verbetering van de traktementen bij het middelbaar onderwijs tot stand gekomen.

Gelet op de reeds in Nederland bestaande schaarschte aan bevoegd leeraarspersoneel, zou de geregelde aanvoer van leeraren voor het Indisch onderwijs in gevaar worden gebracht, indien met een en ander niet door eene verbeterde bezoldigingsregeling werd rekening gehouden. Dit zou te bedenkelijker zijn met het oog op de groote uitbreiding van het aantal inrichtingen van middelbaar en technisch onderwijs, welke in de naaste toekomst valt te verwachten.

Bij de ontworpen herziening is de Nederlandsche regeling op de hoofdpunten gevolgd.

Zoo zijn op het voetspoor dier regeling de leeraren gesplitst in twee hoofdgroepen A en B, omvattende:

A. die leeraren der hoogere burgerscholen met 5- en met 3-jarigen cursus, der technische scholen en van de V.H.O.-afdeeling der Algemeene Middelbare school, die in het bezit zijn van een of meer akten, welke volledige bevoegdheid schenken tot het geven van onderwijs aan een H. B. S. met 5jarigen cursus dan wel van twee akten, welke elk afzonderlijk bevoegd maken voor een H. B. S. met 3jarigen leergang.

De akten gymnastiek en schoonschrijven komen hierbij niet in aanmerking, daarentegen wel de teekenakten M^b, M^c, M^e, M^s en M^h, waarvan de programma's en de bevoegdheid laatstelijk zijn geregeld bij de in Nederlandsch Staatsblad 1910 No. 239 afgekondigde wijziging van de Middelbaar-onderwijs-wet; alsmede de oude teekenakten M^r en M^u. Voor een doctor, gepromoveerd aan een Nederlandsche of Nederlandsch-Indische hoogeschool, wordt bij de bepaling der bezoldiging, waarvoor overigens dezelfde regelen als voor de leeraren van deze groep zullen gelden, één jaar meer dan de werkelijke diensttijd vergolden.

B. de andere leeraren, waaronder niet begrepen de onderwijzers in de practische vakken aan openbare scholen voor technisch onderwijs, ook al hebben zij den leeraarstitel.

In navolging van de Nederlandsche regeling in elk van beide groepen nog nader onderscheid te maken tusschen leeraren met verschillend aantal lesuren wordt voor het middelbaar en technisch onderwijs in Indië, althans wat de uitgezonden leeraren betreft, niet noodig geacht, omdat reeds bij de uitzending er op wordt gerekend den leeraar eene plaats te kunnen geven, waardoor hij eene volle taak zal hebben te vervullen. Het punt vindt daarentegen wel regeling bij de groep der tijdelijke leeraren.

Tot dusver ontvangen de tijdelijke leeraren, behoorende tot het korps der openbare onderwijzers, naar gelang zij al of niet bevoegd zijn tot het geven van middelbaar

onderwijs, voor den tijd hunner tewerkstelling bij dat onderwijs eene extra-verhooging van f 150 of f 100 per maand boven hun onderwijzerssalaris.

Het verdient aanbeveling de salariering van deze tijdelijke leerkrachten als volgt te regelen.

Voor zoover zij bevoegd zijn tot het geven van middelbaar onderwijs, zal hun bij eene minstens half-volledige taak in het vak of de vakken hunner bevoegdheid toegekend worden het bij hunne onderwijzersbezoldiging naastbijkomend salaris der vaste leeraren van de categorie, waartoe zij op grond van hunne bevoegdheid zullen zijn te rekenen, met aanspraak op de verder aan die bezoldiging verbonden regelmatige verhoogingen.

Voor hen, die niet bevoegd zijn tot het geven van middelbaar onderwijs, zoomede voor hen, die daartoe bevoegd zijn doch aan wie geene half-volledige taak in het vak of de vakken hunner bevoegdheid kan worden opgedragen, zal de tegenwoordige vergoeding van onderscheidenlijk f 100 en f 150 per maand boven het onderwijzerssalaris worden gehandhaafd. Voor het geval deze regeling voor de bevoegde tijdelijke leeraren met minstens half-volledige taak voordeeliger mocht zijn dan de hiervoren vermelde, zal zij ook op hen toepassing kunnen vinden.

Ingenieurs, juristen en artsen, die in vasten dienst van het middelbaar of technisch onderwijs overgaan, zullen worden bezoldigd naar den maatstaf der leeraren van groep A.

Bij detachering bij dat onderwijs zal hunne wedde worden geregeld volgens het meesleepingsstelsel, m. a. w. zij behouden aanspraak op een inkomen, alsof zij bij den diensttak, waarvan zij afkomstig zijn, werkzaam waren gebleven.

Ten aanzien van de medetelling van vroegeren diensttijd voor de toekenning van verhoogingen is de Nederlandsche regeling eveneens zooveel mogelijk gevolgd. Zoo zal dus diensttijd hier te lande vervuld als leeraar aan eene school voor middelbaar of technisch onderwijs, hetzij een openbare hetzij eene gesubsidieerde bijzondere, onafhankelijk van de vraag, of de betrokkene al dan niet volledige bevoegdheid bezat voor het door hem onderwezen vak aan de school, waaraan hij werkzaam was, ten volle behooren mede te tellen. Eveneens zal op het voetspoor van de Hollandsche regeling ten volle meetellen de diensttijd, hier te lande doorgebracht aan nader aan te wijzen inrichtingen als de Hoogere Kweekschool te Poerworedjo en de Hollandsch-Chineesche Kweekschool, terwijl voor de helft als diensttijd zal zijn mede te tellen de tijd, welke hier te lande aan lagere scholen en aan scholen van verder gaand onderwijs, zooals aan de Muloafdeelingen der A. M. S. en aan de gewone Kweekscholen voor inlandsche onderwijzers(essen), is doorgebracht, en wel tot een maximum van 3 jaren, overeenkomende met het Nederlandsche maximum van 6 jaren.

Een en ander zal gelden naast Nederlandschen diensttijd, die eventueel in rekening mocht kunnen worden gebracht.

Wat dezen laatsten betreft, zal Nederlandsche dienst als leeraar(es) of als onderwijzer(es) aan eene kweekschool voor onderwijzers of onderwijzeressen voor de helft en die als onderwijzer(es) bij het lager onderwijs voor $\frac{1}{4}$ medetellen, met dien verstande, dat ter zake van een en ander niet meer dan 6 Nederlandsche dienstjaren in totaal worden vergolden. Daarnaast wordt de Indische leerarsdiensttijd ten volle in aanmerking gebracht.

In overeenstemming met de Nederlandsche regeling zal het maximum-aantal lesuren, hetwelk aan een leeraar zonder extra-vergoeding kan worden opgedragen, thans ingevolge het besluit in Indisch Staatsblad 1918 No. 260 25 bedragende, worden gebracht op 26.

Eveneens is de Nederlandsche regeling gevolgd in zake het doen medetellen van laboratorium-arbeid van leeraren in vakken, waaraan zoodanige arbeid verbonden is.

Dienovereenkomstig zal die arbeid worden vergoed:

- a. aan leeraren in natuur- en scheikunde bij eene leeraarstaak van 4 tot en met 7 lesuren per week, naar reden van 1 lesuur;

bij eene leeraarstaak van 8 tot en met 15 lesuren per week, naar reden van 2 lesuren;

bij eene leeraarstaak van meer dan 15 lesuren per week, naar reden van 3 lesuren;

- b. aan leeraren in natuurlijke historie, bij eene leeraarstaak van 8 lesuren of meer per week naar reden van 1 lesuur.

Omtrent de ontworpen nieuwe schaal van bezoldiging van de leeraren wordt het volgende opgemerkt.

In verband met de voor andere diensttakken geldende salarisregelingen en met de beoogde wijze van belooning van vóór de indiensttreding verworven ervaring is de aanvangsbezoldiging van de leeraren van groep A op het tegenwoordig bedrag van *f* 450 's maands gehandhaafd, terwijl die van groep B op *f* 400 's maands is teruggebracht. In Nederland bestaat tusschen de beide groepen ook een verschil in aanvangstraktement van *f* 50 per maand.

De beoogde lotsverbetering voor de leeraren is dan ook gezocht in een vooral voor groep A aanmerkelijke verhooging van het eindtraktement (het tegenwoordig bedrag van *f* 850 's maands wordt nl. voor de groepen A en B op onderscheidenlijk *f* 1 100 en *f* 950 's maands gebracht), zoomede in eene gunstiger regeling van de periodiciteit der verhoogingen. Daarbij is er tevens op gelet, dat voor hen, die bij hunne indiensttreding reeds een tijdvak overeenkomende met 3 Indische dienstjaren kunnen doen gelden en dus (zooals hieronder zal blijken) al dadelijk in het genot treden van de eerste 2 der aan hunne betrekking verbonden weddeverhoogingen, de derde verhooging op niet al te langen termijn daarna volgt.

De beoogde nieuwe regeling is de volgende:

	Groep A.	Groep B.
Aanvangstraktement	<i>f</i> 450	<i>f</i> 400
na 1 jaar	525	475
„ 3 „	600	550
„ 5 „	700	625
„ 8 „	800	700
„ 11 „	900	775
„ 14 „	1 000	850
„ 17 „	1 100	950

De wedde van de directeuren van de middelbare en technische scholen zal moeten aansluiten aan de bezoldiging der leeraren en dient gesteld te worden op *f* 1 100 tot *f* 1 250 per maand met eene driejaarlijksche verhooging van *f* 150 per maand (thans *f* 900—*f* 1 000 's maands).

Voor hen, die hunne maximum leeraarsbezoldiging bij benoeming tot directeur bereikt hebben, zal de tijd, gedurende welken die bezoldiging is genoten, meetellen als dienstdtijd voor de verhooging in laatstbedoelden rang.

De bezoldiging van den inspecteur van het middelbaar onderwijs, thans *f* 1 000—*f* 1 200 's maands bedragende, zal in verband met de verhooging van de directeurswedden op *f* 1 350 's maands gesteld kunnen worden.

Vergoeding van overuren.

Volgens de thans geldende regeling, opgenomen in Staatsblad 1918 No. 260, is de Directeur van Onderwijs en Eeredienst gemachtigd om aan leeraren bij het openbaar middelbaar en technisch onderwijs bij de inrichting, waaraan zij uitsluitend of in hoofdzaak werkzaam zijn, lessen boven het maximumaantal op te dragen tegen eene vergoeding van *f* 20 per maand voor elk lesuur 's weeks, terwijl voor extra-lessen bij andere inrichtingen *f* 25 per maand per wekelijksch lesuur wordt vergoed.

Met inachtneming van de Nederlandsche regeling, die ten dezen onderscheid maakt tusschen overuren gegeven door leeraren behoorende tot groep A en die van groep B, kan de vergoeding worden gesteld op *f* 25 voor leeraren der eerste groep voor extra-lessen, zoowel aan de inrichting, waaraan zij werkzaam zijn, als daarbuiten, terwijl voor groep B de bestaande regeling behouden kan blijven.

Kosten. De meerdere uitgaven, uit de nieuwe regeling voortvloeiende, worden voor het openbaar middelbaar onder-

wijs geraamd op rond f 171 270 per jaar.

De regeling zal uiteraard ook gevolgen moeten hebben voor het gesubsidieerd middelbaar onderwijs.

Deze aangelegenheid zal afzonderlijk nader in beschouwing worden genomen, mede in verband met het aanhangig zijnde wetsontwerp, waarbij deze materie voor Nederland wordt geregeld.

Invoering. Ter handhaving van verkregen rechten zal in de uitvoeringsvoorschriften der Nieuwe regeling als overgangsmaatregel onder meer zijn te bepalen, dat een leeraar, vóór de invoering dezer regeling in vasten dienst benoemd aan eene H. B. S. V, onafhankelijk van zijne bevoegdheid eene bezoldiging zal genieten volgens de hoogste bezoldigingschaal.

Onderafdeeling 164B. Herziening van de wedderegeling van de onderwijzers voor het practisch onderwijs bij de openbare technische scholen en den ambachtsleergang te Batavia, met inbegrip van het hoofd van dien leergang (f 13 800).

De onderwijzers voor het practisch onderwijs bij de technische scholen genieten thans eene bezoldiging van f 250 's maands met 5 driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands tot een maximum van f 500.

Zij nemen derhalve, wat hunne geldelijke stelling betreft, eene plaats in tusschen de onderwijzers bij het Europeesch lager onderwijs met de hulpakte en die met de hoofdakte.

Waar nu de voor de gehuwde onderwijzers met hulpakte voorgestelde nieuwe bezoldiging zich beweegt tusschen f 250 en f 500 's maands als begin- en eindsalaris en deze bedragen voor de onderwijzers met hoofdakte zijn gesteld op f 250 en f 750 's maands, wordt voor genoemde praktijkonderwijzers, van wie velen bij hunne uitzending reeds gehuwd zijn, eene wedde noodig geacht van f 250 tot f 600 's maands, opklimmende als volgt:

aanvangsbezoldiging	f 250
na 1 jaar dienst	„ 300
„ 3 „ „	„ 350
„ 6 „ „	„ 400
„ 9 „ „	„ 450
„ 12 „ „	„ 525
„ 15 „ „	„ 600

Nederlandsche diensttijd bij het ambachtsonderwijs zal evenals thans tot een maximum van 6 jaren, tellende voor 3 Indische jaren, voor de toekenning van een of meer verhoogingen in aanmerking komen en Indische diensttijd bij zulk onderwijs ten volle.

De vergoeding voor overuren, thans bedragende f 8,20 's maands per wekelijksch lesuur, zal worden gebracht op f 12,50 's maands.

De kosten, uit deze herziening voortvloeiende, zijn bij de tegenwoordige personeelssterkte der technische scholen voor 1920 te ramen op f 12 000.

De bezoldiging van de praktijkonderwijzers aan den ambachtsleergang te Batavia, thans bedragende f 200 tot f 300 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands, zal zijn te herzien in dier voege, dat de eerste 2 verhoogingen worden gebracht op f 50 's maands, zoodat de eindbezoldiging stijgt tot f 350 's maands.

De vergoeding voor overuren voor deze onderwijzers, thans bedragende f 5 's maands per wekelijksch lesuur, zal voorts worden verhoogd tot f 8,50 's maands.

De onderwijzer in het vak- en handtekenen aan gemelden ambachtsleergang geniet thans eene bezoldiging van f 250 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen, de eerste twee van f 75 en de laatste twee van f 50 's maands, tot een maximum van f 500 's maands, dus in minimo en maximo gelijk aan die van de onderwijzers voor het practisch onderwijs aan de technische scholen.

Er bestaat alle aanleiding om diens bezoldiging thans op geheel denzelfden voet te regelen als van deze laatsten en dus eveneens te brengen op:

aanvangsbezoldiging	f 250
na 1 jaar dienst	„ 300
„ 3 „ „	„ 350
„ 6 „ „	„ 400
„ 9 „ „	„ 450
„ 12 „ „	„ 525
„ 15 „ „	„ 600

De bezoldiging van het hoofd van den ambachtsleergang bedraagt thans *f* 350 's maands met 4 driejaarlijkse verhoogingen van *f* 50 's maands tot een maximum van *f* 550 's maands, bij de regeling waarvan o.m. rekening is gehouden met de tegenwoordige bezoldiging van *f* 250 tot *f* 500 's maands van den teekenonderwijzer aan dezen leergang.

Bij verhooging der bezoldiging van dezen onderwijzer tot *f* 600 's maands, zooals hiervoren is voorgesteld, zal dus ook de wedde van gemeld hoofd eene evenredige stijging dienen te ondergaan, in verband waarmede de verhoogingen van *f* 50 waren te brengen op *f* 75, zoodat de eindbezoldiging *f* 650 's maands wordt.

De kosten, uit deze maatregelen voor het jaar 1920 voortvloeiende, zijn voor den ambachtsleergang te stellen op *f* 1 800.

Onderafdeeling 171. Personeel van het openbaar Europeesch vakonderwijs.

Verhooging van de fondsen voor bediendenpersoneel bij den ambachtsleergang te Batavia (*f* 150).

Als een gevolg van den grooten toeloop van leerlingen bij den ambachtsleergang te Batavia bij den aanvang van het schooljaar 1919/1920 moest het aantal klassenafdeelingen en dientengevolge ook het bediendenpersoneel van dien leergang worden uitgebreid. In verband hiermede werden de fondsen voor bezoldiging van dat personeel op tijdelijken voet verhoogd met *f* 12,50 's maands en wordt thans gerekend op bestending van den tijdelijken maatregel.

Onderafdeeling 174A. Bijdrage aan de bijzondere burgeravondschool te Soerabaja (*f* 171 500).

De wenschelijkheid is gebleken om aan de gemeente Soerabaja eene tegemoetkoming toe te kennen voor het onderhouden van de door die gemeente opgerichte burgeravondschool ter plaatse. In afwachting van de totstandkoming van de algemeene regeling omtrent de verdeling der kosten van het onderwijs, uitgaande van plaatselijke gemeenschappen, tusschen het Land en de lagere rechtsgemeenschappen zal het $\frac{2}{3}$ gedeelte der exploitatiekosten voor rekening van den Lande worden genomen, onder het voorbehoud, dat de aan die avondschool te verbinden dagschool uiterlijk 1 Juli 1920 zal zijn te openen en met de avondschool een organiek geheel zal behooren te vormen en de grondslag voor de berekening van het subsidiebedrag, wat de bezoldiging der leerkrachten betreft, zal zijn de bezoldiging bij de Gouvernements-onderwijsinrichtingen in overeenkomstige functiën, terwijl de maatstaf voor lessen, die op toelagen worden gegeven en niet noodzakelijk aan middelbaar bevoegden behooren te worden opgedragen, niet hooger dan *f* 15 per maand en per wekelijksch lesuur zal kunnen zijn.

Het ligt in het voornemen om de subsidie toe te kennen van de maand September 1918 af.

Op bedoelden grondslag zal voor 1920 naar raming noodig zijn:

voor de vier maanden van 1918 en voor het	
jaar 1919 te zamen	<i>f</i> 70 000
voor 1920	„ 101 500

Te zamen..... *f* 171 500

Onderafdeeling 195A. Nadere herziening van de wedde-regeling van de Europeesche onderwijzers en onderwijzeressen bij het openbaar lager onderwijs en daarmede in verband staande maatregelen (*f* 2 129 000).

Om tweeërlei reden is het noodig de bezoldigingsregeling voor de Europeesche leerkrachten bij het lager onderwijs opnieuw te herzien.

De noodzakelijkheid daarvan vloeit n.l. voort uit de verhooging der bezoldiging van eenige andere groepen van landsdienaren, waardoor de juiste verhouding tusschen de inkomsten van die groepen en die der onderwijzers verloren is gegaan, en voorts uit de verhooging van de onderwijzersbezoldigingen in Nederland.

Voor de onderwijzers in het bezit van de hoofdkte wordt de volgende regeling noodig geacht:

aanvangsbezoldiging	<i>f</i> 250 's maands
na 1 jaar dienst	„ 300 „
„ 3 „ „	„ 350 „
„ 5 „ „	„ 400 „
„ 8 „ „	„ 475 „
„ 11 „ „	„ 550 „
„ 14 „ „	„ 625 „
„ 17 „ „	„ 700 „

Aan de bevordering tot onderwijzer der 1ste klasse zal eene verhooging van bezoldiging van f 50 's maands verbonden blijven, zoodat het eindtraktement van den onderwijzer der 1ste klasse, hetwelk door aanneming van de begrooting voor 1919 van f 625 op f 650 werd gebracht, f 750 's maands zal bedragen.

Behalve in deze verhooging van het eindtraktement is, zooals uit de bovenstaande bezoldigingsschaal blijkt, de verbetering gezocht in eene snellere toeneming der bezoldiging gedurende het eerste deel van den diensttijd. De bepaling blijft gehandhaafd, dat voor de vaststelling der bezoldiging in Indischen dienst de diensttijd bij het onderwijs hier te lande ten volle medetelt en de Nederlandsche diensttijd tot een maximum van 6 jaren voor de helft. Aangezien voor de toelating tot het hoofdakte-examen eene tweejarige onderwijzerspraktijk wordt gevorderd, die slechts bij hooge uitzondering niet als diensttijd kan worden aangemerkt ⁽¹⁾, zal dientengevolge reeds de onderwijzer met hoofdakte aanspraak kunnen maken op een traktement van f 300 's maands. Door voorts de tweede verhooging toe te kennen na 3 jaren Indischen dienst, zal de uitgezonden onderwijzer met 6 of meer Nederlandsche dienstjaren hier te lande beginnen op f 350 's maands, terwijl degene, die, na twee jaren hier te lande dienst gedaan te hebben als onderwijzer zonder hoofdakte, in het examen voor die akte slaagt, na 1 jaar verderen dienst zijne bezoldiging van f 300 tot f 350 's maands zal zien stijgen.

De aangegeven regeling brengt voorts mede, dat voor hen, die met de hoofdakte uit Nederland worden uitgezonden en dus minstens twee Nederlandsche dienstjaren in rekening kunnen brengen, het maximum na 16 en voor hen, die zes of meer jaren Nederlandschen dienst hebben, na 14 Indische dienstjaren wordt bereikt.

Het vorenstaande zal onverminderd gelden voor de onderwijzeressen in het bezit der hoofdakte.

Terwijl onder de groep leerkrachten in het bezit der hoofdakte bij het lager onderwijs de onderwijzeressen, wat haar aantal betreft, ver in de minderheid zijn bij haar mannelijke collega's, is juist het omgekeerde het geval bij de leerkrachten, welke alleen de zgn. hulpakte bezitten. Zou men voor deze groep zonder uitzondering eene bezoldigingsregeling scheppen, die voor de overgrote meerderheid voldoende is te achten, dan zou men de moeijkheden bestendigen, welke door de mannelijke gehuwde onderwijzers der 3de klasse thans als gevolg van de voor hunne behoeften te geringe bezoldiging worden ondervonden. Het is echter tevens duidelijk, dat de behoeften van deze kleine minderheid van gehuwde onderwijzers der 3de klasse, welke, daar zij niet meer voor den Indischen dienst uit Nederland worden uitgezonden, langzamerhand verdwijnen zal, niet tot maatstaf kan worden genomen voor de bepaling der bezoldigingen van alle onderwijzers en onderwijzeressen der 3de klasse. Voor eene bevredigende regeling is het derhalve onvermijdelijk op de te treffen algemeene voorziening uitzondering te maken voor de mannelijke gehuwde (of gehuwd geweest zijnde) leerkrachten ⁽²⁾.

Voor hen zal de volgende schaal van bezoldiging moeten gelden:

(1) Komen de ontworpen Nederlandsche kweekscholen voor den Indischen dienst tot stand, dan zal voor de bepaling der bezoldiging van de afkomelingen dier scholen in hunne opleiding gerekend worden twee praktijkjaren te zijn begrepen.

(2) Door ook de gehuwde onderwijzeressen in deze groep te begrijpen zou, in strijd met de hierboven tot uitdrukking gebrachte bedoeling, het beginsel „loon naar behoefte" ten opzichte van een deel der onderwijskrachten blijvend toepassing vinden.

Bovendien staan, wat de gehuwde of gehuwd geweest zijnde onderwijzeressen betreft, naast enkele gevallen, waarin van meerdere behoeften sprake is (weduwen of gescheiden vrouwen, die kinderen te haren laste hebben), de talrijker gevallen, waarin de echtgenoot in of buiten het onderwijs in particulieren of Gouvernementsdienst werkzaam is en als kostwinner van het gezin moet worden aangemerkt.

aanvangsbezoldiging	f 250	's maands.
na 1 jaar dienst	„ 280	„
„ 3 „ „	„ 310	„
„ 5 „ „	„ 340	„
„ 7 „ „	„ 370	„
„ 9 „ „	„ 400	„
„ 12 „ „	„ 450	„
„ 15 „ „	„ 500	„

Uit eene vergelijking met de thans voor de onderwijzers der 3de klasse bestaande regeling (*f* 175 met 3 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 en 3 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 tot *f* 400 's maands) blijkt, dat bij de vaststelling van het hierboven aangegeven bezoldigingsschema de verbetering is gezocht in een verhooging van de aanvangsbezoldiging met *f* 75 en van het eindtraktament met *f* 100 's maands en bovendien in eene snellere opklimming gedurende het eerste deel van den diensttijd.

Wat de medetelling van Nederlandschen en Indischen diensttijd betreft, geldt, wat hierboven voor de onderwijzers met hoofdakke werd medegedeeld.

Ditzelfde is het geval voor de ongehuwde onderwijzers en voor de onderwijzeressen der 3de klasse. De hiervoren aangegeven uitzonderingsregeling voor de gehuwde onderwijzers brengt mede, dat een einde kan worden gemaakt aan de tenachterstelling der onderwijzeressen der 3de klasse, wier bezoldiging tot dusver niet kon stijgen boven *f* 325 's maands, terwijl voor haar mannelijke collega's het eindtraktament *f* 400 bedroeg.

De bezoldiging van deze groep zal bedragen:

aanvangsbezoldiging	f 200	's maands.
na 1 jaar dienst	„ 225	„
„ 3 „ „	„ 250	„
„ 5 „ „	„ 275	„
„ 7 „ „	„ 300	„
„ 9 „ „	„ 325	„
„ 11 „ „	„ 350	„
„ 13 „ „	„ 375	„
„ 15 „ „	„ 400	„

De aanvangsbezoldiging is derhalve met *f* 25 's maands verhoogd, terwijl het maximum (voor de onderwijzeressen, die hier de overgrootste meerderheid vormen, verhoogd van *f* 325 tot *f* 400 's maands) na 15 in plaats van na 18 jaar bereikt zal worden.

Aan de plaatsing van Europeesch onderwijzend personeel bij eene Hollandsch-Inlandsche school blijft eene toelage van *f* 25 's maands verbonden.

Opgemerkt dient nog te worden, dat in Nederland het stelsel bestaat van afzonderlijke betaling voor het bezit van bijakten, wanneer de houder daarvan geplaatst is aan eene school, waaraan les wordt gegeven in het vak, waarvoor hij de bijzondere bevoegdheid bezit. Een dergelijk stelsel, dat in Indië alleen bestaat voor het voortgezet Inlandsch onderwijs, verdient hier geen navolging, aangezien het bij de nu eenmaal niet te vermijden talrijke overplaatsingen van het onderwijzend personeel in hooge mate belemmerend zou werken en tot groote ontevredenheid aanleiding zou geven in al die gevallen, waarin de overplaatsing wegens het niet meer productief kunnen maken van een of meer bijakten aan de nieuwe school achteruitgang in inkomsten tengevolge zou hebben, of waarin niet voldaan kan worden aan den te verwachten algemeenen drang bij de bezitters dier akten om geplaatst te worden aan een school, waar van de akte gebruik kan worden gemaakt.

Ook tot bevordering van de studie voor dergelijke akten bestaat voor Indië aan deze regeling geen behoefte, aangezien een prikkel daartoe reeds gelegen is in de verhoogde kans voor den bezitter van bijakten om aan eene inrichting van Mulo of van Middelbaar onderwijs dan wel aan eene lagere school met daaraan verbonden namiddagleergang geplaatst te worden.

De nieuwe regeling voor het personeel bij het lager onderwijs zal vanzelf van invloed zijn op de inkomsten van dat van het voortgezet onderwijs.

De onderwijzers en onderwijzeressen bij de Mulo-afdeelingen van de Algemeene Middelbare School en bij de Voorbereidende afdeelingen der Artsenscholen en de Rechtsschool blijven als zoodanig doorloopen in de ranglijst van de onderwijzers met hoofdkate bij het openbaar Europeesch lager onderwijs. Voor hen geldt dus evenzeer de voor laatstbedoelde leerkrachten voorgestelde positieverbetering met dien verstande, dat zij als Mulo-onderwijzer eene extra-verhooging genieten van f 100 's maands, zoodat hunne eindbezoldiging volgens de nieuwe regeling zal klimmen tot een bedrag van f 850 's maands.

De directeuren van genoemde Mulo-afdeelingen worden thans naar denzelfden maatstaf bezoldigd als de onderwijzers van die inrichtingen. Met het oog op hunne leidende functie en de daaraan uiteraard verbonden grootere verantwoordelijkheid verdient het aanbeveling voor hen de extra-verhooging van f 100 te brengen op f 150 's maands.

Voor de bij het Mulo te plaatsen leerkrachten zal voortaan de verplichting gelden om zich voor zooveel noodig zonder nadere vergoeding te belasten met de hun op te dragen werkzaamheden in verband met het toezicht op de huisvesting der leerlingen, waarvoor sommige thans in dienst zijnde directeuren en onderwijzers zich nu reeds verdienstelijk maken. Eene vergoeding toe te kennen aan hen, die nu reeds dergelijke werkzaamheden verrichten, komt niet gewenscht voor. Waar noodig kan de daaruit voortvloeiende verzwaaring van hunne taak worden gecompenseerd door verlichting van hunne eigenlijke onderwijstaak bij de regeling der sterkte van het onderwyzend personeel.

De onderwijzers bij het Voortgezet Inlandsch onderwijs (Kweek- en Opleidingscholen en Normaalscholen) volgen eene afzonderlijke ranglijst. Hunne bezoldiging bedraagt f 100 's maands meer dan zij zouden genieten, wanneer zij bij het openbaar Europeesch lager onderwijs werkzaam waren in den rang, waarop bij dat onderwijs hun geheele diensttijd bij het openbaar Indisch onderwijs aanspraak zou geven. Waar deze leerkrachten betrokken worden uit het korps onderwijzers van het openbaar Europeesch lager onderwijs met hoofdkate, zullen dus ook zij automatisch profiteeren van de voor laatstgenoemden voorgestelde nieuwe salarisregeling. Hetzelfde geldt voor de Directeuren der Kweek- en Opleidingscholen en de Normaalscholen, die thans eene bezoldiging genieten van f 150 's maands boven het inkomen, dat zij als onderwijzer bij het openbaar Europeesch lager onderwijs zouden genieten.

Behalve evenbedoelde vaste bezoldiging genieten de Europeesche onderwijzers bij het V. I. O. ingevolge artikel 6 van het besluit in Staatsblad 1917 No. 526 onder bepaalde omstandigheden nog eene toelage voor het bezit van een of meer akten voor de inheemsche talen en voor de akten voor landbouwkunde en landmeetkunde.

Het ligt in de bedoeling om met volledig behoud van verkregen rechten en met handhaving van de geldelijke voordeelen, thans aan het behalen van de genoemde akten of aan het bezit daarvan verbonden voor hen, die deze akten nog in den loop van het jaar 1921 behalen, voor de verdere toekomst te breken met het bestaande toelagen-stelsel voor de bijakten.

Bezwaren, als hierboven zijn aangevoerd tegen het overnemen van het Nederlandsch stelsel van afzonderlijke honoreering der bijakten bij het Europeesch lager onderwijs, gelden in het algemeen evenzeer voor het voortgezet Inlandsch onderwijs. En die bezwaren zullen zich in de naaste toekomst in toenemende mate doen gevoelen in verband met de gestadige uitbreiding van dezen tak van onderwijs.

Gevaar voor vermindering der neiging bij belanghebbers om zich voor de bijakten te bekwaamen valt van de afschaffing der toelagen niet te duchten, daar de studie door de oprichting van het Instituut voor de bevordering van de kennis der inheemsche talen en van

de land- en volkenkunde zeer belangrijk is vergemakkelijkt en de aan het bezit der akten verbonden verhoogde kans om bij het voortgezet Inlandsch onderwijs geplaatst te worden met de daarmede gepaard gaande vermeerdering van de onderwijzersbezoldiging met *f* 100 's maands en het uitzicht op eene latere benoeming tot directeur eener kweek- of opleidingsschool dan wel tot eene der inspecteerende betrekkingen bij het Inlandsch of het Hollandsch-Inlandsch onderwijs daarvoor een voldoende prikkel vormen. Voor zoover voor een deel dezer betrekkingen het bezit van eene akte voor eene inheemsche taal nog niet als benoembaarheidseisch geldt, zal die eisch ook daarvoor op den duur worden gesteld.

De Adjunct-Inspecteurs van het Inlandsch en het Hollandsch-Inlandsch onderwijs genieten onderscheidenlijk ingevolge de besluiten in Staatsblad 1916 No. 385 (artikel I, II B) en Staatsblad 1918 No. 615 (artikel I) eene bezoldiging, welke *f* 150 's maands meer bedraagt dan zij zouden genieten, wanneer zij bij het openbaar Europeesch lager onderwijs werkzaam waren, met dien verstande, dat een der adjunct-inspecteurs van het Hollandsch-Inlandsch onderwijs als plaatsvervangend inspecteur nog eene extra-verhooging geniet van *f* 50 's maands, zoodat diens bezoldiging bedraagt *f* 200 's maands boven die van de onderwijzers bij het openbaar Europeesch lager onderwijs (met hoofdakke).

Door de positieverbetering van laatstgenoemden gaat dus ook de bezoldiging van gemelde adjunct-Inspecteurs automatisch omhoog.

Zulks geldt eveneens voor den Adjunct-Inspecteur van het M. U. L. O., wiens bezoldiging *f* 200 meer bedraagt dan hij naar rang en diensttijd bij het openbaar Europeesch lager onderwijs zou genieten (Staatsblad 1919 No. 518).

De Inspecteurs van het Europeesch lager onderwijs, het Inlandsch en het Hollandsch-Inlandsch onderwijs genieten thans eene voor allen gelijke bezoldiging van *f* 700 's maands met 2 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands tot een maximum van *f* 900 's maands.

Waar de wedde van den Inspecteur van het Inlandsch- en Hollandsch-Inlandsch onderwijs in doorsnee hooger zal moeten zijn dan de maximum-bezoldiging van de Directeuren der Kweek-, Normaal- en Opleidingsscholen en deze volgens de nieuwe regeling eene eindbezoldiging zullen genieten van *f* 900 's maands (nl. *f* 150 boven het traktement van onderwijzer met hoofdakke), wordt voor eerstgenoemden en voor hunne ambtgenooten bij het Europeesch lager onderwijs eene bezoldiging noodig geacht van *f* 900 met eene verhooging na 3 jaren van *f* 150 's maands tot een maximum van *f* 1050 's maands.

Dit bedrag komt niet te hoog voor, aangezien ook nog rekening valt te houden met de omstandigheid, dat de directeuren van evengemelde inrichtingen vaak niet onaanzienlijke bijkomsten genieten aan toelagen voor een of meer van de hiervoren vermelde bijakten, terwijl ook het feit, dat die directeuren als regel eene goede dienstwoning hebben, waarvoor slechts eene matige vergoeding wordt gevorderd, een factor is, welke redelijkerwijze in de inspecteursbezoldiging tot uiting zal zijn te brengen.

Ten slotte zal bij de vergelijking van die bezoldiging met de eindwedde van de onderwijzers met hoofdakke nog in het oog zijn te houden, dat bij de laatste herziening der geldelijke stelling van deze laatsten (Staatsblad 1919 No. 484), welke dus ook van invloed was op de bezoldiging van meergemelde directeuren, het traktement van de inspecteurs ongewijzigd is gebleven.

De Inspecteur van het M. U. L. O. geniet ingevolge het besluit in Staatsblad 1916 No. 111 thans eene bezoldiging van *f* 800 met 2 tweejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 100 's maands, tot een maximum van *f* 1000 's maands, alzoo gemiddeld *f* 100 's maands meer dan zijne ambtgenooten bij het Europeesch lager en het Inlandsch- en Hollandsch-Inlandsch onderwijs. Zijne bezoldiging zal zijn te stellen op *f* 1000 's maands met

eene verhooging na 3 jaren van *f* 150 's maands tot een maximum van *f* 1150 's maands.

De Inspectrice van het onderwijs in huishoudelijke vakken geniet thans ingevolge het besluit in Staatsblad 1919 No. 319 eene bezoldiging van *f* 500 's maands met 2 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands tot een maximum van *f* 700 's maands. Deze bezoldiging komt overeen met die van de Adjunct-Inspecteurs van het Inlandsch- en Hollandsch-Inlandsch onderwijs, zooals die vroeger was geregeld.

Waar nu deze inspecteerende ambtenaren volgens de thans voorgedragen regeling in maximo *f* 900 zullen ontvangen, zal dit bedrag ook als maximum zijn aan te nemen voor de bezoldiging van gemelde inspectrice en haar wedde zijn te stellen op *f* 700 's maands met 2 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands.

De ambtenaar voor de lichamelijke opvoeding geniet thans eene bezoldiging van *f* 650 's maands, alzoo *f* 50 minder dan de inspecteurs van het lager onderwijs. In verband hiermede dient zijne bezoldiging te worden bepaald op *f* 850 's maands met eene verhooging na 3 jaren van *f* 150 tot een maximum van *f* 1000 's maands.

De bezoldiging van den ambtenaar voor het internaatwezen bedraagt thans *f* 700 tot *f* 900 's maands (zie de ontwerp-begrooting voor 1920), overeenkomende met de wedde van de inspecteurs bij het Europeesch lager- en het Inlandsch onderwijs. In overeenstemming met de voor deze laatsten voorgestelde positieverbetering zal derhalve ook de wedde van genoemden ambtenaar zijn te stellen op *f* 900 met een verhooging na 3 jaren tot een maximum van *f* 1050 's maands.

Kosten. De verwezenlijking van deze voorstellen wordt geraamd voor de bezoldiging van het op 1 Januari 1920 in dienst zijnd personeel voor dat jaar eene verhooging van uitgaven mee te brengen van rond *f* 2 129 000.

Onderafdeeling 212. Verdere uitgaven voor het openbaar voortgezet en vakonderwijs voor Inlanders. Beschikbaarstelling van fondsen voor de watervoorziening bij de normaalschool voor Inlandsche hulponderwijzers te Pematang Siantar (*f* 96).

Aangezien door den lagen stand van het grondwater ter plaatse bij de tijdelijke gebouwen van de normaalschool te Pematang Siantar geen waterputten gegraven konden worden, moest die school aangesloten worden aan de gemeentelijke waterleiding aldaar. Voor het verbruik van water is maandelijks *f* 8 noodig, terwijl dat bedrag op tijdelijken voet beschikbaar werd gesteld. Op besteding van dien maatregel wordt thans gerekend.

Onderafdeeling 216A. Herziening van de bezoldigingen van de leerkrachten bij het openbaar inlandsch lager onderwijs en daarmede verband houdende maatregelen (*f* 1 317 000).

De groote belangen, welke met een goede onderwijsvoorziening zijn gemoeid, en de omstandigheid, dat die onderwijsvoorziening in hoofdzaak afhankelijk is van het personeelsvraagstuk, maakt het, in verband met den in de laatste jaren voor de inheemsche bevolking in belangrijke mate gestegen levensstandaard en de bezoldiging van inlandsche werkkrachten bij andere takken van Gouvernementsdienst, noodzakelijk de inkomsten der inlandsche onderwijskrachten te herzien en op eene goede basis te vestigen.

De verbetering van de traktementen der volksonderwijzers en kweekelingen, waarop bij de ontwerp-begrooting voor 1920 reeds is gerekend (onderafdeeling 217 en 225 der ontwerp-begrooting voor dat jaar), moet trouwens op zichzelf reeds leiden tot eene herziening van de inkomsten der hogere rangen.

Bij het hieronder volgende schema van bezoldigingen is, evenals bij dat voor de leeraren voor het middelbaar onderwijs en dat voor de Europeesche onderwijzers, waar zulks mogelijk bleek het stelsel gevolgd van eene aanvankelijke verhooging van het beginsalaris met betrekkelijk geringe bedragen maar met snellere opvolging der verhoogingen, terwijl dan voor het tweede gedeelte van den diensttijd grootere verhoogingen, maar langere perioden worden voorgesteld. Overigens is rekening gehouden met het bij de behandeling van de ontwerp-begrooting voor 1919 door den Volksraad aangenomen amendement van de heeren Dwidjosewojo c.s. (No. 16 van stuk 38 der bijlagen van de Handelingen der eerste zitting 1918), welk amendement later aanleiding gaf tot de aanneming door den Volksraad — met algemeene

stemmen — van eene motie, waarin de ernstige hoop werd uitgesproken, dat de destijds reeds in uitzicht gestelde positieverbeteringen althans niet geringer zouden zijn dan de zeer matige bij bedoeld amendement voorgestelde verhoogingen (blz. 444 der Handelingen van de eerste gewone zitting 1918).

De inlandsche onderwijzers, afkomstig van de Hoogere Kweekschool te Poerworedjo, genieten thans een bezoldiging van *f* 100—*f* 250 's maands (6 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25); voor hen wordt eene bezoldiging noodig geacht van *f* 120—*f* 300 's maands (4 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 20 en 4 driejaarlijksche van *f* 25).

De bezoldiging van de aan eene kweekschool voor inlandsche onderwijzers opgeleide leerkrachten, werkzaam als hulpkracht bij eene 2de klasse school, alsmede van hunne ranggenooten bij het Hollandsch-Inlandsch onderwijs bedraagt thans *f* 60—*f* 120 's maands (6 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 10); deze zal zijn te brengen op *f* 75—*f* 145 's maands (4 tweejaarlijksche en 3 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 10) ⁽¹⁾.

Voor hoofden van 2de klasse scholen met evengemelde vooropleiding en hunne ranggenooten bij het Hollandsch-Inlandsch onderwijs zal de bezoldiging, evenals bij de bestaande regeling (*f* 75—*f* 135), *f* 15 hooger bedragen, met dien verstande, dat zij bovendien eene laatste driejaarlijksche verhoging van *f* 15 genieten, zoodat hunne inkomsten loopen van *f* 90 tot *f* 175 's maands.

Voor de 1ste inlandsche onderwijzers bij de Hollandsch-Inlandsche scholen, die thans een inkomen hebben van *f* 115—*f* 175 's maands, wordt een voorsprong van *f* 50 boven de bezoldiging der opgeleide hoofden van 2de klasse scholen noodig geacht, zoodat hunne bezoldiging zal bedragen *f* 140—*f* 225 's maands. Voor de taal- en teekenonderwijzers bij de kweek- en opleidingsscholen, de inlandsche onderwijzers bij de normaalscholen, de opzieners der inlandsche volksscholen en de schoolopzieners bij het inlandsch onderwijs, thans allen eveneens eene bezoldiging genietende van *f* 115—*f* 175 's maands, zal die voorsprong *f* 75 bedragen (bezoldiging derhalve *f* 165—*f* 250 's maands), terwijl voor de hoofdopzieners der inlandsche volksscholen (tegenwoordige bezoldiging *f* 175 met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25, dus tot *f* 225 's maands) die voorsprong op *f* 125 is gesteld (bezoldiging alzoo *f* 215—*f* 300).

Intusschen wordt de door de taal- en teekenonderwijzers bij de kweek- en opleidingsscholen en de inlandsche onderwijzers bij de normaalscholen thans genoten huishuurvergoeding van *f* 30 's maands bij de hun toegedachte bezoldiging ingesmolten, een maatregel, waarop ook is aangedrongen in het afdelingsverslag van den Volksraad betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920. Voor zoover zij derhalve eene dienstwoning bewonen, zal daarvoor een nader vast te stellen vergoeding moeten worden voldaan.

De op eene normaalschool opgeleide hulponderwijzers hebben thans een traktement van *f* 30—*f* 75 's maands (6 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 7,50). Hunne bezoldiging zal zijn te stellen op *f* 40—*f* 110 's maands (4 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 7,50 en 4 driejaarlijksche van *f* 10).

Bij bevordering van deze leerkrachten tot hoofd eener

(1) In het amendement Dwidjosewojo c.s. werd voorgesteld de aanvangsbezoldiging te stellen op *f* 60 's maands en deze eerst te verhoogen tot *f* 75 's maands bij plaatsing aan eene Hollandsch-Inlandsche school. Dit denkbeeld is niet overgenomen, omdat weliswaar erkend dient te worden, dat het werk van een hulpkracht bij eene Inlandsche 2de klasse school lichter is dan bij het Hollandsch-Inlandsch onderwijs, maar dit verschil bestaat alleen, zoolang de betrokkenen nog niet in aanmerking komen om bij eene 2de klasse school als hoofd op te treden. Zou men voor dat tijdstip, d.i. gedurende de eerste vier of vijf jaren, verschil in bezoldiging maken, dan zouden de betrokkenen naar ancienniteit naar eene Hollandsch-Inlandsche school moeten overgaan, hetgeen tot veelvuldige mutaties zou leiden.

2de klasse school stijgt de bezoldiging met *f* 15 's maands (inkomsten *f* 55—*f* 125 's maands) ⁽¹⁾.

Voor de niet-opgeleide hulponderwijzers, wier inkomsten thans *f* 25—*f* 55 's maands (6 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 5) bedragen, wordt eene bezoldiging noodig geacht van *f* 30—*f* 80 (4 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 5 en 4 driejaarlijksche van *f* 7,50). Bij bevordering tot schoolhoofd stijgt dit traktement met *f* 15 's maands (inkomsten *f* 45—*f* 95 's maands).

Onderafdeeling 236A. Herziening van de regelen voor de toekenning van vacatieloonen voor het afnemen van door of namens het Gouvernement ingestelde examens met uitzondering van de examens ten behoeve van het leger (*f* 50 000).

De aan de onderhavige herziening verbonden meerdere uitgaven worden voor het dienstjaar 1920 geraamd op *f* 1317 000.

De tegenwoordige regeling betreffende het toekennen van vacatieloonen aan examinatoren (Staatsblad 1882 No. 135a en 1887 No. 241) heeft in den loop der jaren aanleiding gegeven tot ontelbare klachten, welke in hoofdzaak de volgende punten betreffen:

1°. het niet toekennen van vacatieloon voor het examineren ten behoeve van het eigen dienstvak, tenzij de examens in den vacantielijd vallen,

2°. het bedrag van het vacatieloon (per dag *f* 6 voor wèl en *f* 10 voor niet in 's Lands dienst zijnde personen), hetwelk algemeen te laag wordt geacht,

3°. het niet toekennen van eene belooning voor het bijwonen der vergaderingen tot regeling der examens en voor het beoordeelen van het schriftelijk werk.

Om aan deze rechtmatige grieven tegemoet te komen, ligt het in de bedoeling naar het voorbeeld van de in Nederland op dit gebied geldende bepalingen ook voor het afnemen van examens buiten den vacantielijd vacatieloon toe te kennen. Voorts zal het bedrag dier belooning voor wèl en voor niet in 's Lands dienst zijnde personen gelijk zijn te stellen. De Regeering acht een bedrag van *f* 10 per dag voor beide groepen eene redelijke belooning.

Om aan deze rechtmatige grieven tegemoet te komen, ligt het in de bedoeling naar het voorbeeld van de in Nederland op dit gebied geldende bepalingen ook voor het afnemen van examens buiten den vacantielijd vacatieloon toe te kennen. Voorts zal het bedrag dier belooning voor wèl en voor niet in 's Lands dienst zijnde personen gelijk zijn te stellen. De Regeering acht een bedrag van *f* 10 per dag voor beide groepen eene redelijke belooning.

Voor het treffen van in de practijk noodzakelijk gebleken afwijkingen van deze eenvormige regeling kan bij het vaststellen der nieuwe bepalingen t. z. t. de noodige ruimte worden gelaten.

Evenals in Nederland (vgl. het Nederlandsch Staatsblad 1917 No. 299 en 1918 No. 292) zal ook vacatieloon zijn toe te kennen voor het bijwonen der vergaderingen tot regeling der examens en voor het beoordeelen van het schriftelijk werk, waarbij eene vacatie kan worden gerekend voor het corrigeren van het werk van 18 candidaten.

De kosten van de gedachte nieuwe regeling laten zich als volgt ramen.

Indien wordt aangenomen, dat de vacatiekosten bij het invoeren dier regeling zullen verdubbeld worden, zullen de onder onderafdeeling 236 geraamde „Kosten der examens, die den toegang openen tot betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, benevens van andere examens, elders niet speciaal omschreven” ter bedrage van *f* 40 000 (waarvan *f* 35 000 is te rekenen voor vacatieloonen) zijn te verhoogen met *f* 35 000. Hieraan is toe te voegen voor verhooging der onder verschillende andere posten voorkomende bedragen wegens kosten van examens, waarvan een gedeelte voor vacatiegelden is bestemd, een bedrag van *f* 15 000, zoodat de meerdere kosten in totaal worden geraamd op *f* 50 000.

Ter betere voorziening in de godsdienstige behoeften van de leden der Christengemeenten in het ambtsgebied van den hulpprediker van Mamasa (Celebes en Onderhoorigheden) en op de Soela-eilanden is het noodzakelijk aldaar zeer spoedig onderscheidenlijk drie en één Inlandsche leeraren aan te stellen op de aan die betrekking verbonden inkomsten.

Onderafdeeling 237. Personeel van den eeredienst. Uitbreiding van het aantal Inlandsche leeraren bij Inlandsche Christengemeenten met vier (*f* 1920).

Indienststelling van een Inlandschen leeraar te Soerakarta en Semarang op eene bezoldiging van *f* 65 's maands (*f* 1560).

De kosten van de gedachte nieuwe regeling laten zich als volgt ramen.

Indien wordt aangenomen, dat de vacatiekosten bij het invoeren dier regeling zullen verdubbeld worden, zullen de onder onderafdeeling 236 geraamde „Kosten der examens, die den toegang openen tot betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, benevens van andere examens, elders niet speciaal omschreven” ter bedrage van *f* 40 000 (waarvan *f* 35 000 is te rekenen voor vacatieloonen) zijn te verhoogen met *f* 35 000. Hieraan is toe te voegen voor verhooging der onder verschillende andere posten voorkomende bedragen wegens kosten van examens, waarvan een gedeelte voor vacatiegelden is bestemd, een bedrag van *f* 15 000, zoodat de meerdere kosten in totaal worden geraamd op *f* 50 000.

Ter betere voorziening in de godsdienstige behoeften van de leden der Christengemeenten in het ambtsgebied van den hulpprediker van Mamasa (Celebes en Onderhoorigheden) en op de Soela-eilanden is het noodzakelijk aldaar zeer spoedig onderscheidenlijk drie en één Inlandsche leeraren aan te stellen op de aan die betrekking verbonden inkomsten.

Indienststelling van een Inlandschen leeraar te Soerakarta en Semarang op eene bezoldiging van *f* 65 's maands (*f* 1560).

Ter betere voorziening in de godsdienstige behoeften van de leden der Christengemeenten in het ambtsgebied van den hulpprediker van Mamasa (Celebes en Onderhoorigheden) en op de Soela-eilanden is het noodzakelijk aldaar zeer spoedig onderscheidenlijk drie en één Inlandsche leeraren aan te stellen op de aan die betrekking verbonden inkomsten.

⁽¹⁾ Op dit punt is niet gevolgd het amendement Dwidjosewojo, hetwelk deze verhooging op *f* 20 stelt, aangezien het eene inconsequentie schijnt om het verschil in bezoldiging tusschen hulpprediker en schoolhoofd voor de aan eene kweekschool opgeleiden en voor het niet-opgeleid personeel op *f* 15 en alleen voor de van eene normaalschool afkomstige leerkrachten op *f* 20 te stellen.

Voorts is het noodig gebleken om tot bijstand van den te Soerakarta en te Semarang bescheiden predikant in diens door toeneming van het zielental zich uitbreidende werkzaamheden, in het bijzonder ten behoeve van huis- en ziekenbezoek en de godsdienstige verzorging van de Maleisch sprekende leden van de Protestantsche gemeente, aldaar in dienst te stellen een Inlandschen leeraar op de bij artikel 3 van het besluit in Staatsblad 1919 No. 571 bedoelde bezoldiging van f 65 's maands.

Onderafdeeling 244A. Verbetering van de wedde-regeling van het Europeesch verplegend personeel bij de gewone ziekeninrichtingen en bij de krankzinnigengestichten (f 129 220).

De ervaring heeft geleerd, dat op de thans geldende dienstvoorwaarden (Staatsblad 1917 No. 551) het onontbeerlijk gediplomeerd verplegingspersoneel zich slechts in zeer onvoldoende mate voor dienstneming aanmeldt, hetgeen in verband met de inkomsten, welke goed verplegingspersoneel in de particuliere ziekenhuizen pleegt te genieten, geen verwondering kan wekken. De noodzakelijkheid is dan ook gebleken die dienstvoorwaarden te verbeteren en wel door eene verhooging van de aanvangs- en de eindbezoldiging voor de hoofdverplegers (verpleegsters) met f 50 's maands en voor de verplegers (verpleegsters) der 1ste klasse met f 25 's maands, waardoor de bezoldiging wordt gebracht onderscheidenlijk op f 300 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands en op f 175 's maands met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands.

Waar de huisvesting en de voeding verder de twee punten zijn, waarop de dienstvoorwaarden van de verpleegsters in 's Lands dienst voornamelijk ten achter staan bij die in particuliere ziekenhuizen, is de wenselijkheid gebleken speciaal op deze punten zooveel mogelijk aan de rechtmatige verlangens der betrokkenen tegemoet te komen.

Volgens de tegenwoordige regeling is aan het verplegingspersoneel in het algemeen de verplichting opgelegd om, waar daartoe gelegenheid bestaat, te wonen in een tot de ziekeninrichting behoorende woning, in welk geval bedoeld personeel inwoning met inbegrip van verlichting en bewassing geniet tegen inhouding van 15% op de maandelijksche bezoldiging. Met wijziging in zoover van die regeling zal aan hoofdverplegers (verpleegsters) en verplegers (verpleegsters) der 1ste klasse desgewenscht ook voeding en bediening van landwege worden verschafft. In dit geval — dus bij volledige worden inwoning — zal van de hoofdverplegers (sters) f 100 en van de verplegers (sters) 1ste klasse f 75 's maands op hunne bezoldiging worden ingehouden. Voor het geval de betrokkene er de voorkeur aan geeft in eigen voeding te voorzien, bedraagt de inhouding f 33 's maands minder.

Op de aangegeven wijze zal het aan bedoeld verplegend personeel mogelijk worden gemaakt om een aangenaam tehuis te hebben met goede voeding enz. tegen eene matige, de zelfkosten goedmakende vergoeding aan den Lande.

Voorshands laten de omstandigheden eene dergelijke beide partijen bevredigende regeling slechts op enkele plaatsen toe en moet het verplegingspersoneel voor het meerendeel voorloopig nog in eigen huisvesting voorzien. Aangezien de uitgaaf hiervoor voor de dure plaatsen Batavia, Semarang, Soerabaja, Bandoeng en Medan tegenwoordig op ongeveer f 125 en voor de kleinere plaatsen op f 100 's maands kan worden gesteld, zullen de hoofdverplegers (sters) en verplegers (sters) 1ste klasse daardoor in eene meerdere uitgaaf vervallen. Het komt billijk voor betrokkenen in die meerdere uitgaaf tegemoet te komen door de toekenning van een toelage. Die toelage zal voor de hoofdverplegers (sters) alleen op genoemde hoofdplaatsen f 25 's maands en voor de verplegers (sters) 1ste klasse op die hoofdplaatsen f 50 en op de andere plaatsen f 25 's maands bedragen.

Voor het geval een buitenwonende verpleger (ster) er prijs op stelt in de menage van de ziekeninrichting te deelen, zal hem (haar) daarvoor f 33 per maand in rekening worden gebracht.

De aangegeven regeling zal ook gelden voor het gediplomeerd verplegingspersoneel bij de krankzinnigenge-

stichten en bij de plaatsen van voorloopige bewaring van krankzinnigen in de doorgangshuizen voor krankzinnigen; er is nl. geen enkele reden om voor dit personeel eene andere wedderegeling te handhaven.

De ambtelijk gediplomeerde verplegers (sters) bij de krankzinnigengestichten en verplegingstehuizen in de Buitengewesten genieten thans nl. eene bezoldiging van *f* 60 's maands met 3 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 10 's maands en verder materieele voordeelen (huisvesting, voeding, enz.), welke gerekend worden op *f* 75 's maands.

De eerste hoofdverplegers (sters) bij het gesticht te Buitenzorg en bij dat te Lawang en de hoofdverplegers (sters) bij de doorgangshuizen op Java en Madoera hebben een wedde van *f* 150 's maands met 4 verhoogingen van *f* 25 's maands.

De tweede hoofdverpleger (ster) te Buitenzorg geniet een traktement van *f* 120 's maands met 4 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 20 's maands.

Alle hoofdverplegers (sters) krijgen vrije woning.

Tegenover deze verbeteringen in de dienstvoorwaarden van het gediplomeerd personeel bij den burgerlijken geneeskundigen dienst zal de bepaling in artikel 7 van Staatsblad 1917 No. 551 nopens het medetellen van praktijkjaren buiten de tropen in dien zin worden herzien, dat die jaren niet meer voor $\frac{9}{10}$ doch overeenkomstig den algemeenen regel voor de helft worden medegeteld bij de berekening der weddeverhoogingen.

In verband met de dringende behoefte aan personeelsvoorziening is de vorenbedoelde herziening reeds op tijdelijken voet getroffen en wordt thans op bestendiging daarvan gerekend.

Rekening houdende met de verhoogde aanvangsbezoldiging en de weddeverhoogingen buiten beschouwing latende, zullen de meerdere uitgaven voor 1920 van het personeel, waarop thans bij de begroting is gerekend, bedragen:

Voor de gewone ziekeninrichtingen:	
voor de hoofdverplegers(sters) $8 \times 12 \times$	
<i>f</i> 50 + $5 \times 12 \times$ <i>f</i> 25	<i>f</i> 6 300
voor de verplegers(sters) 1ste klasse $113 \times$	
$12 \times$ <i>f</i> 25 + $13 \times 12 \times$ <i>f</i> 50 + 30×12	
\times <i>f</i> 25	„ 50 700
Voor de krankzinnigengestichten:	
voor de hoofdverplegers(sters) $5 \times 12 \times$	
<i>f</i> 150 + $2 \times 12 \times$ <i>f</i> 180	„ 13 320
voor de 38 gediplomeerde verplegers(sters)	
$38 \times 12 \times$ <i>f</i> 175 verminderd met de bezoldigingen en toelagen volgens de oude regeling ten bedrage van <i>f</i> 34 160	„ 45 640
Voor de verplegingstehuizen in de Buitengewesten:	
voor 7 verplegers $7 \times 12 \times$ <i>f</i> 115	„ 9 660
Voor de doorgangshuizen op Java en Madoera:	
voor 2 hoofdverplegers(sters) $2 \times 12 \times$	
<i>f</i> 150	„ 3 600
	<i>f</i> 129 220

Onderafdeeling 246. Maatregelen ter bestrijding van pest (voor zoover niet elders uitgetrokken), cholera, gele koorts, typhus, pokken, dyptheritis en bacilaire dysenterie. Reorganisatie van den vaccinedienst in het gewest Benkoelen (*f* 180).

Toekenning van toelagen aan vaccinators voor kosten van schrijfbehoeften (*f* 2 634).

In verband met de reorganisatie van den vaccinedienst in het gewest Benkoelen is het mogelijk gebleken om het voor dat gewest uitgetrokken aantal van 12 vaccinators terug te brengen op 5. De aanvangsbezoldiging van de overblijvende vaccinators zal echter in overeenstemming met die hunner ambtgenooten op Java en Madoera en in die buitengewesten, waar een gelijke reorganisatie is ingevoerd, van *f* 30 's maands behooren te worden gebracht op *f* 37,50 's maands. Voorts is nog gerekend op een bedrag van *f* 2 000 voor de toekenning van tegemoetkoming voor reiskosten aan bedoelde vaccinators, terwijl voor verzending van vaccinstof in gemeld gewest *f* 250 is uitgetrokken.

Aangezien het wenschelijk bleek de reorganisatie in voormeld gewest reeds dadelijk in te voeren, werden de

noodige maatregelen op tijdelijken voet getroffen en wordt thans op bestending daarvan gerekend.

In verband met een en ander is bij de Vde begrootingsafdeeling thans gerekend op 5 vaccinateurs op *f* 450 en *f* 250 voor de verzending van vaccinestof tegen vermindering van de raming met 12 vaccinateurs op *f* 360.

De hoogerbedoelde tegemoetkoming voor reiskosten van *f* 2 000 komt ten laste van de IVde afdeeling.

Eensdeels als een gevolg van de herziening van den vaccinedienst en anderdeels als een uitvloeisel van meer daadwerkelijk toezicht van de zijde der betrokken ambtenaren op het vaccineerend personeel hebben de vaccinateurs meer schrijfwerk te verrichten en zijn die ambtenaren in meerdere onkosten voor schrijfbehoeften vervallen dan te voren.

Het wordt noodzakelijk geacht hen in de uitgaven voor schrijfbehoeften tegemoet te komen door toekenning van een toelage van *f* 0,50 's maands.

Voor het jaar 1920 zal deze voorziening, welke reeds in 1919 op tijdelijken voet is ingevoerd, een meerdere uitgaaf eischen van ten hoogste $439 \times 12 \times f 0,50 = f 2 634$.

Onderafdeelingen 253, 254 en 255. Pestbestrijding.

Aan deze memorie is als bijlage (stuk 3A) toegevoegd een nota, waarin de inzichten van het Hoofd van den pestbestrijdingsdienst worden uiteengezet ten aanzien van de gedragslijn, welke verder door dien dienst zal zijn te volgen. Met de in die nota vervatte denkbeelden van Dr. Otten stemt de Regeering in en dienovereenkomstig is reeds voorloopig besloten om, behoudens voor zooveel dit noodig is in verband met den stand van de reeds aangevangen stelselmatige definitieve woningverbetering, deze bestrijdingswijze verder deel te doen uitmaken van de noodzakelijkerwijs in een langzaam tempo uit te voeren preventieve maatregelen tot verbetering van de volksgezondheid in het algemeen. Ook reeds omdat daarbij niet uitsluitend rekening kan worden gehouden met het gevaar voor de pest, behoort dit werk dan voortaan een onderdeel uit te maken van de taak van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst. Voor rekening van den Pestbestrijdingsdienst, zoolang deze nog als afzonderlijke diensttak gehandhaafd blijft, komt dan verder de afwerking v.z.n. van hetgeen onder handen is en de repressieve bestrijding, bestaande in de acute provisoire verbetering (mechanische ontsmetting der woningen), uit te voeren overal — maar ook alleen daar — waar menschen- of rattenpest geconstateerd wordt en in de onmiddellijke omgeving der pesthaarden, gepaard aan toezicht op de woningen, die rattennestvrij zijn gemaakt, zoomede een verscherpt geneeskundig toezicht op dergelijke centra, zoolang dit uit een medisch oogpunt noodig wordt geacht. Een dergelijke inkrimping van de taak van den pestbestrijdingsdienst, waarmee tevens de samensmelting van de beide burgerlijke geneeskundige diensten wordt voorbereid, is alleen mogelijk, indien de repressieve maatregelen kunnen worden doorgevoerd met den spoed, die door den aard van dergelijke voorzieningen wordt vereischt. Uit een technisch oogpunt is dit mogelijk door toepassing van de in Ponorogo doeltreffend gebleken trontong-methode, welke in de nota nader is uiteengezet. De werkdadigheid van die methode zal echter ernstig in gevaar worden gebracht en de kans op plaatselijke uitbreiding van de pest met de daaraan in de eerste plaats voor de Inlandsche bevolking verbonden gevolgen worden vergroot, indien men niet verzekerd is op het gewenschte oogenblik over voldoende werkkrachten te kunnen beschikken. Aangezien de ervaring leert, dat die zekerheid ook bij ruime betaling der werkkrachten thans niet bestaat, wordt een regeling voorbereid, die het mogelijk zal maken in geval van nood over de vereischte diensten (tegen betaling) te beschikken.

Welke gevolgen het prijsgeven van de tot dusver gevolgde gedragslijn zal moeten hebben op het onder handen zijnde werk, zal voor elk gewest afzonderlijk moeten worden beslist.

Op grond van een zeer globale becijfering kan echter

verwacht worden, dat de uitgaven voor de pestbestrijding voor het jaar 1920 rond f 1 123 000 minder zullen bedragen dan waarop oorspronkelijk werd gerekend. Het gedeelte dier uitgaven, dat als „buitengewoon” wordt beschouwd, vermindert in verband daarmee van f 1 193 827 tot f 455 453.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 263f. Zoölogisch museum en laboratorium te Buitenzorg.
Indienststelling van een laborant (f 600).

Voor het verrichten van de werkzaamheden van lagere orde bij het zoölogisch museum en laboratorium te Buitenzorg is het noodig aan het nieuw in dienst gesteld hoofd dier inrichtingen (zie de Memorie van Toelichting op de Indische ontwerp-begrooting voor 1920, bldz. 80) de beschikking over een laborant te geven op dezelfde inkomsten als deze beambten bij andere afdelingen van dit departement genieten, n.l. f 50 's maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands.

Gerekend is op de aanvangsbezoldiging gedurende een geheel jaar.

Onderafdeeling 277. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeling Landbouw.
Indienststelling van een wetenschappelijken assistent bij de selectie- en zaadtuinen (f 6 900).

Het wordt noodzakelijk geacht met het oog op de uitbreiding der werkzaamheden van de selectie- en zaadtuinen te Buitenzorg aan het hoofd van de afdeling Landbouw een persoon toe te voegen om den landbouwleeraar, die thans belast is met de leiding van het werk in beide tuinen, behulpzaam te zijn. De aard der werkzaamheden brengt mede, dat daarvoor thans het oog gevestigd wordt op iemand, die zich in de botanische wetenschappen verder ontwikkeld heeft dan als regel met de Indische landbouwkundigen of landbouw-ingenieurs het geval zal zijn, dat men derhalve een wetenschappelijken assistent neemt, die in de botanie gepromoveerd is. Aangezien voor de betrekking iemand dient te worden uitgekozen, die reeds eenige jaren kennis heeft gemaakt met de practijk van den Indischen landbouw, ware er op te rekenen, dat hem reeds dadelijk ten hoogste 3 verhoogingen kunnen worden toegekend.

Onderafdeeling 278A. Vestiging van een Landsrijstbedrijf in de Tjiheavlakte (afdeeling Tjiandjoer, gewest Preanger-Regentschappen) (f 275 000, waartegenover aan ontvangsten f 40 000).

Hangende het vraagstuk, hoe verbetering te brengen in den hoogst ongunstigen economischen en hygiënischen toestand in de Tjiheavlakte, is door den Resident der Preanger-Regentschappen het voorstel gedaan aldaar op kosten van den Lande eene rijsthoeve op te richten. Men heeft het oog op eene uitgestrektheid van 1400 bouws onbeplante in het centrum der Tjiheavlakte gelegen sawahs, welke gronden sedert jaren onder water staan en een broeinest van malaria vormen; de bedoeling is deze gronden te onteigenen en ze na behoorlijke afwatering machinaal te bewerken; daarnaast zal de malariabestrijding ter hand genomen worden.

Gedurende het eerste bedrijfsjaar zal het bedoelde complex bouwgronden voor het grootste gedeelte in deeltbouw moeten worden uitgegeven aan de vroegere bebouwers of bezitters van den grond ter beplanting met sawahpadi volgens door den beheerder der onderneming te verstrekken aanwijzingen.

Daarnaast zal getracht worden een complex van 100 bouws geheel in eigen beheer te nemen. Alle werkzaamheden op dit complex zullen dan in betaalden arbeid geschieden; zij zullen de uitwerking beoogen van de cultuurwijzen, welke in de volgende jaren zullen zijn te volgen ten einde den gewenschten toestand op de beste wijze te bereiken over het geheele complex van ± 1400 bouws.

In de nabijheid van de bovenbedoelde 100 bouws zullen op een (ook met het oog op den aan- en afvoer) oordeelkundig gekozen plek en met inachtneming van de hygiënische semi-permanente woningen worden gebouwd van den

beheerder van het bedrijf en diens assistent, den arts en den irrigatieopzichter, benevens die voor de Inlandsche mandoers en boedjans en de stallen voor het vee.

Het wordt van groot belang geacht, dat beheerder, dokter en irrigatieopzichter in elkanders onmiddellijke nabijheid wonen; de zoo noodige voortdurende samenwerking tusschen hen wordt zodoende het best gewaarborgd.

De uitgaven voor het eerste bedrijfsjaar worden globaal als volgt geraamd:

Afkoop van 1400 bouws sawah à f 100 per bouw	f 140 000
Salaris beheerder 12 × f 700	8 400
Salaris geëmployeerde 12 × f 250	3 000
Salarissen 14 mandoers 14 × 12 × f 25	4 200
Salarissen 50 vaste koelies 50 × 12 × f 12,50	7 500
Bouw semi-permanente woning beheerder (houten stijlen, bepleisterde bilikwanden, pannendakbedekking, houten vloer en geheel muskietenvrij)	9 000
Bouw twee semi-permanente opzichterswoningen voor geëmployeerde en irrigatieopzichter (als voren)	12 000
Bouw semi-permanente dokterswoning (als voren)	7 000
Bouw vijftig koeliewoningen	12 500
Bouw twee rijen passerloodsen	5 000
Bouw klein hospitaal met inventaris en onderhoud	15 000
Aankoop 30 span sapies	9 000
Onkosten bewerking gronden, aankoop bibit en onderhoud aanplant over 100 bouws sawah	15 000
Onderhoud en verbetering tertiaire leidingen en afvoergoten	10 000
Aankoop landbouwwerktuigen	5 000
Bouw loemboengs voor opschuring van padi en opbergen gereedschappen enz.	8 000
Onvoorziene uitgaven	4 400

Opgeteld f 275 000

terwijl gerekend wordt op eene ontvangst van f 40 000 voor den verkoop van 10 000 pikol padi. (No. 82A van de middelen in Indië).

Onderafdeelingen 291 en 292. Boschwezen.

Uitbreiding van het personeel op het hoofdkantoor van den dienst van het Boschwezen (f 16 080).

Toekenning van eene toelage aan de houtvesters, werkzaam op genoemd hoofdkantoor (f 3 600).

Als gevolg van de voortdurende ontwikkeling en uitbreiding van den dienst van het Boschwezen zijn de werkzaamheden op het hoofdkantoor van dien dienst, dat tevens de afdeling Boschwezen van het departement vormt, zoodanig toegenomen, dat zij met het beschikbare personeel onmogelijk meer behoorlijk en tijdig kunnen worden afgedaan. Niet alleen is versterking van het personeel dringend noodig, maar ook de organisatie vereischt verbetering, in de eerste plaats om het hoofd van den dienst te ontlasten van allerlei werk, dat evengoed door anderen kan worden gedaan, waardoor deze hoofdamtenaar meer tijd beschikbaar krijgt om zich aan de algemeene leiding van den dienst te wijden en om zich zoo noodig ook plaatselijk op de hoogte te gaan stellen. Verder heeft ook de ambtenaar voor de Handelszaken van het Boschwezen thans veel te veel administratief werk, waardoor het hem niet mogelijk is de dienstreizen te maken, die onmisbaar zijn om zich de voor de behoorlijke uitoefening van zijne werkzaamheden benodigde gegevens te verschaffen.

Het ligt in de bedoeling alle werkzaamheden, voor de afdoening waarvan technische kennis wordt vereischt, in één onderafdeeling te vereenigen en aan het hoofd van die onderafdeeling een ervaren houtvester te plaatsen.

De ondervinding heeft echter geleerd, dat, behoudens eene enkele uitzondering, de houtvesters voor eene plaatsing op het hoofdkantoor, welke wegens den duurderen levensstandaard, hoogere huishuur enz. geldelijk zeer na-deelig is, weinig voelen en steeds trachten weer zoo spoedig mogelijk bij het Beheer terug te komen.

Aangezien nu, wil de beoogde maatregel aan het doel beantwoorden, eene keuze moet kunnen worden gedaan uit de beste houtvesters, is het noodzakelijk, dat althans aan de geldelijke bezwaren wordt tegemoet gekomen door toekenning van eene toelage, waarvan het bedrag op f 100 's maands ware te stellen.

Tegenover deze meerdere uitgaaf staat, dat, nadat de bedoelde houtvester zich in de zaken zal hebben ingewerkt, een der inspecteursbetrekkingen zal kunnen vervallen, n.l. die in de VIDE afdeeling met standplaats Buitenzorg, waaraan door den vorigen Hoofdinspecteur een klein ressort was verbonden, met de bedoeling om over den inspecteur tevens te kunnen beschikken voor de afdoening van zaken op het kantoor van den hoofdinspecteur.

Behalve de houtvester, die als hoofd van de onderafdeeling Technische Zaken zal optreden, zullen daarbij nog een tweetal jongere houtvesters worden ingedeeld, die thans reeds bij het hoofdkantoor werkzaam zijn. Ook voor dezen gelden de hierboven voor de toekenning van eene toelage aangevoerde motieven. Voor hen is eene plaatsing te Buitenzorg zelfs nog bezwaarlijker, omdat zij, tot de jongeren van hun korps behorende, nog slechts eene betrekkelijk lage bezoldiging genieten. De billijkheid eischt daarom, dat ook aan hen de bedoelde toelage wordt toegekend.

Het voor de te vormen onderafdeeling Technische Zaken beschikbare personeel zal verder dienen te worden uitgebreid met 1 eersten commies en 2 tweede commiezen, waartegenover echter een thans bij het hoofdkantoor werkzaam gesteld hoofdopziener, die eene bezoldiging van f 350 's maands geniet, bij het beheer teruggeplaatst zal kunnen worden.

Voor de gewone administratieve werkzaamheden (personeele zaken, comptabiliteitsaangelegenheden, archief en expeditie), is, waar al sedert geruimen tijd een met het tegenwoordig beschikbare personeel niet op te ruimen achterstand bestaat, uitbreiding noodig met 1 tweeden commies, 2 derde commiezen en 2 klerken.

Toekenning van eene toelage aan de bij de boschinrichting geplaatste opzieners (f 7 200).

Wegens gebrek aan hooger technisch personeel is in de laatste jaren een deel van het voor dat personeel bestemde werk bij de inrichting moeten worden overgedragen op aan de Cultuurschool opgeleide opzieners, die daarvoor nog eene speciale na-opleiding van de bij de inrichting geplaatste houtvesters ontvangen. Bij het uitvoeren van de hun toevertrouwde werkzaamheden, die voornamelijk de boschindeeling en het opmaken der boschbeschrijvingen betreffen, hebben deze opzieners zich uiteraard niet langs gebaande wegen en paden doch steeds te voet door veelal moeilijk toegankelijk en niet zelden zeer zwaar boschterrain te bewegen en moeten ze verder met het voortschrijden der werkzaamheden telkens van de eene kampong naar de andere verhuizen.

Waar dientengevolge deze opzieners een veel zwaarder werkkring hebben dan hunne collega's bij het beheer, is het ter voorkoming van verloop van goede krachten noodig gebleken hun daarvoor eenige vergoeding te geven in den vorm van eene toelage wegens dienstbelang.

Rekenende op de toekenning van eene toelage van f 30 's maands aan 20 opzieners, brengt dit voor 1920 eene meerdere uitgaaf van f 7 200 mede.

Onderafdeeling 298. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeeling Nijverheid.
Uitbreiding van personeel (f 33 690).

De afdeeling Nijverheid van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel zal, wil zij zoo goed mogelijk aan haar doel beantwoorden, eene belangrijke uitbreiding hebben te ondergaan.

De afdeeling telt thans twee technische onderafdeelingen, eene voor de landbouwnijverheid o. a. en een voor de keramische nijverheid o. a. Het is noodig gebleken, daaraan toe te voegen eene onderafdeeling voor de vezelstoffen, waaronder o. a. zullen ressorteeren textielnijverheid, papierfabricatie, touwslagerij enz. Het groote belang van deze takken van nijverheid is eene voldoende motiveering

voor de vorming van deze onderafdeeling, waarvan het wetenschappelijk personeel, evenals dat van de reeds bestaande technische onderafdeelingen, zal hebben te bestaan uit een nijverheidsconsulent als hoofd en een assistent bij den technoloog.

Verder is het wenschelijk aan de afdeeling te verbinden eene economisch-statistische onderafdeeling. Aan deze zullen worden opgedragen de werkzaamheden, verband houdende met de beschikking over de op de supplementaire begrooting 1919 gebrachte fondsen voor fabricatiepremie's en kapitaalsverstrekking aan nijverheidsondernemingen. Eveneens zal deze onderafdeeling hebben zorg te dragen voor wat men zou kunnen noemen de economische exploratie van Nederlandsch-Indië met het oog op nijverheidsmogelijkheden (verzamelen van gegevens omtrent het voorkomen van grondstoffen, prijzen van grondstoffen, arbeidsloonen, vrachttarieven en allerlei andere statistische gegevens, bevordering van den afzet van producten). Het hoofd van deze onderafdeeling zal dezelfde positie moeten hebben als de nijverheidsconsulenten.

Ervan uitgaande, dat in 1920 de te Bandoeng te bouwen localiteit voor de afdeeling Nijverheid geheel of gedeeltelijk in gebruik zal kunnen worden genomen, zou zijn te rekenen op de indienststelling van den werktuigkundigen ingenieur, die reeds voor memorie op de begrooting voorkomt. Zijne bezoldiging ware te stellen op f 350 tot f 1 000, overeenkomstig de in te voeren eenvormige wedderegeling voor alle lands-ingenieurs met Delftsch of daaraan gelijkwaardig getuigschrift. Verder zal dan zijn te rekenen op een machinist op f 50 met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 10 's maands, een portier op f 75 met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands en twee inlandsche schrijvers op f 25 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 5 's maands.

Nog is voor de afdeeling Nijverheid gerekend op vier nijverheidsadviseurs, ieder op eene bezoldiging van f 250 met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands. Voor eene doelmatige bevordering, in het bijzonder van de inlandsche nijverheid, is het noodig, dat beschikt wordt over plaatselijke organen, over personen, die in nauwe aanraking komen met de inlandsche nijverheid, hunne nooden en behoeften op eene gemakkelijke wijze kunnen blootleggen. Daartoe hebben tot nu toe sommige landbouwleeraren hunne diensten verleend, maar dit is op den duur niet te handhaven in verband met hunne uitgebreide eigenlijke werkzaamheden.

Gehoopt wordt op de gemelde bezoldiging personen te kunnen krijgen, die voldoen aan gemelde eischen. Zij moeten voldoende technisch ontwikkeld zijn om in eenvoudige gevallen zelf voorlichting te kunnen verstrekken; overigens hebben zij op geconstateerde gebreken of behoeften de aandacht te vestigen van de afdeeling Nijverheid. Hunne taak zal verder bestaan in toezicht op de toepassing van aangegeven verbeterde werkwijzen, contrôle op geldelijk beheer van ondernemingen, die door het Gouvernement werden gesteund enz.

Voor dezen buitendienst is voorts gerekend op een ambtenaar, aan wien een zoodanige werkkring is toegedacht, dat de betrokken persoon aangewezen is om later als hoofd van dien dienst op te treden. Hem ware voorshands eene bezoldiging van f 500 's maands toe te kennen.

Voor het analyse-laboratorium is uitbreiding van personeel noodig in verband met de steeds toenemende werkzaamheden, die in 1917 reeds hebben geleid tot het tijdelijk in dienst stellen van 3 analysten boven de begrooting. Thans wordt noodig geacht aanstelling van een hoofd-analyst op f 400 met 4 tweejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands, die eigenlijk in de plaats komt van eene anders noodige uitbreiding met een assistent. Verder komen twee der drie tijdelijke betrekkingen van analyst voor vaste instelling in aanmerking, terwijl het aantal laboranten met een moet worden uitgebreid.

Voor 1920 zijn de uitgaven berekend over de 2de helft van het jaar, behalve voor den ambtenaar, a. s. hoofd van den buitendienst voor de nijverheid, die onmiddellijk

Onderafdeeling 303. Uitgaven van persoonlijke aard voor handel.

Uitbreiding van het personeel van het statistisch kantoor (*f* 4980).

Onderafdeelingen 304A en 304B. Indische Centrale Aanschaffingsdienst (*f* 91200).

ware in dienst te stellen, en voor de reeds tijdelijk in dienst gestelde analisten bij het handelslaboratorium, voor wie gerekend is op bezoldiging gedurende het geheele jaar en, voor zoover een der analisten betreft, op traktement gedurende de eerste helft van 1920.

Door vermeerdering der administratieve werkzaamheden bij de afdeeling Nijverheid kan de bij die afdeeling bescheiden commies deze niet meer alleen af, waarom het noodig is hem een klerk toe te voegen, te bezoldigen op den voet van de voor de departementen van algemeen bestuur enz. geldende klerkenregeling.

Ten einde beter dan vroeger op de hoogte te kunnen blijven van de oogstvooruitzichten en voedselvoorraden, werden gedurende den Europeeschen oorlog in verband met de moeilijkheden, welke de rijstimport hier te lande ondervond, voortdurend zwaardere eischen gesteld aan het statistisch kantoor van de afdeeling handel. De pogingen om tot eene betere voedselstatistiek te komen, zullen, ook nadat weer meer normale toestanden zullen zijn ingetreden, met kracht moeten worden voortgezet, ten einde ook in de toekomst steeds op alle gebeurlijkheden voorbereid te zijn. Er zal o.a. meer aandacht geschonken moeten worden aan de productie van zgn. tweede gewassen, terwijl verder door sterkere differentieering van de meerdere controle op de samengebrachte cijfers de werkzaamheden zullen toenemen. Ten einde aan de daaruit voortvloeiende belangrijke vermeerdering van werkzaamheden het hoofd te kunnen bieden, wordt het noodig geacht het personeel van het statistisch kantoor uit te breiden met 1 ambtenaar op eene bezoldiging van *f* 200 tot *f* 400 's maands, 1 klerk en 14 schrijvers op de gewone daaraan voor de groote kantoren verbonden bezoldigingen van onderscheidenlijk *f* 40 tot *f* 135 en *f* 12,50 tot *f* 40 's maands.

Ter zake is al dadelijk eene tijdelijke voorziening getroffen.

Zooals reeds bij de behandeling van de begroting voor 1920 werd medegedeeld [1e gewone zitting 1919 van den Volksraad, onderwerp 1, stuk 34, § 10, 4e zinsnede (1)], was toen de instelling van een centraal bureau voor de aanschaffing van voor de verschillende diensttakken benodigde goederen in voorbereiding.

Tot de oprichting kan thans worden overgegaan onder den naam van Indischen Centralen Aanschaffingsdienst, bij verkorting aan te duiden met „Ica”.

De instelling beoogt het brengen van noodzakelijke eenvormigheid in de wijze van inkoop en keuring in Indië van de voor de verschillende diensttakken benodigde goederen.

Eene nauwe samenwerking met de gelijksoortige aan het departement van Koloniën verbonden instelling voortdurend contact met handel en nijverheid en volledige bekendheid met hetgeen de nijverheid oplevert en de plaatsen, waar het best en goedkoopst kan worden ingekocht, daarbij het combineren van de eischen der voor verschillende diensttakken bestemde gelijksoortige goederen, doen verwachten, dat van de instelling een belangrijke — evenwel moeilijk onder cijfers te brengen — bezuiniging het gevolg zal zijn, terwijl zij tevens veel zal kunnen bijdragen tot ontwikkeling van de inheemsche nijverheid en handel.

De dadelijke steun, welke aan de inheemsche nijverheid zal worden verleend, is uitgedrukt in § 6 van het in het rapport van den heer J. E. Inckel opgenomen ontwerp-reglement, waarin voor de Indische nijverheid een ter plaatse nader toegelicht voorkeursrecht van 10% is aangenomen.

Wegens het nauwe verband met de inheemsche nijverheid en de dagelijksche aanrakingen met den hande

(1) Van het daarin bedoeld rapport van den heer J. E. Inckel zoomede van het overzicht van de beschouwingen der departementen en van den Gouvernements-Accountantsdienst zijn thans vijf exemplaren ter Secretarie van den Volksraad gedeponneerd.

zal de „Ica” behooren te worden ondergebracht bij het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Wat de oprichting betreft, zijn door den daartoe uitgezonden Directeur van het Technisch Bureau van het Departement van Koloniën, den Heer J. E. Inckel, ter zake de in vorenbedoeld rapport vervatte voorstellen ingediend, waaraan een ruim overleg met alle diensten, welke bij de afschaffing van gouvernementsgoederen zijn betrokken, is voorafgegaan.

Tusschen de verschillende inzichten houden bedoelde voorstellen het juiste midden, waardoor verkregen is, dat met betrekking tot de werking van den nieuwen dienst thans volkomen overeenstemming is bereikt.

Aan den „Ica” zal in den aanvang een beperkte werkingssfeer worden gegeven, in dien zin, dat uitdrukkelijk vermeld zullen worden die soorten goederen, waarvan de aanschaffing door dien dienst verplicht is gesteld.

Naar gelang dit zonder bezwaar kan geschieden, zal aan bedoelde verplichting uiteraard uitbreiding worden gegeven.

Ofschoon aan den nieuwen dienst eene groote mate van zelfstandigheid is toegedacht, zullen de belangen van de verschillende diensttakken daardoor niet worden benadeeld, aangezien een voortdurend overleg met de diensthoofden op den voorgrond is gesteld, terwijl het in de bedoeling ligt voor de levering van goederen, welke aan bijzondere eischen moeten voldoen, personeel van den betrokken diensttak tijdelijk aan het Hoofd van den „Ica” toe te voegen, zoodat met alle wenschen van dien diensttak rekening kan worden gehouden.

De uitgaven voor de nieuwe instelling laten zich als volgt ramen:

Personeel.	Uitgaven voor 1920 per maand.	
	Gemiddeld.	Uitgetrokken.
Hoofd van den dienst f 1 000 tot f 1 350...	f 1 175	f 1 200
2 ambtenaars „ 400 „ „ 1 350 (¹).	„ 1 750	„ 1 400
1 ambtenaar met warenkennis } f 250 tot f 750 (²).	„ 2 000	„ 2 000
3 technische ambtenaren		
1 kantoorchef „ 500 „ „ 700 (³).	„ 600	„ 600
3 handelscorrespondenten „ 200 „ „ 500 (⁴).	„ 1 750	„ 1 750
2 commiezen		
Klerken, schrijvers, teekenaars, maand- en daggelders (globaal geraamd).....	„ 750	„ 750
Totaal.....	f 8 025	f 7 700
Per jaar.....	f 96 300	f 92 400
Voor 1920 gerekend op een half jaar.	—	f 46 200

Verdere uitgaven.	Per jaar.
Kantoorbehoefden, w.o. ook briefport en telegrammen, bewaking, kantooroppassers en onderhoud bureauinrichting en dienstauto.....	f 15 000
Reis- en verblijfkosten.....	„ 15 000
	f 30 000
Voor 1920.....	f 15 000

Uitgaven in eens:

Bureauinrichting, archief, dienstauto, inrichting tot reproductie van teekeningen.....	f 30 000
--	----------

(¹) Het ligt in de bedoeling het Hoofd van den dienst en de aan hem toegevoegde ingenieurs naar denzelfden maatstaf te bezoldigen als de Hoofdingenieurs en ingenieurs van andere diensttakken, met het voorbehoud, dat bij belangrijke uitbreiding van den dienst de bezoldiging van het Hoofd in gunstigen zin kan worden herzien.

(²) Geraamd naar de werkelijke behoefte.

(³) De eindbezoldiging wordt bereikt middels driejaarlijksche verhoogingen, 4 van f 75 en daarna 2 van f 100.

(⁴) De eindbezoldiging wordt bereikt middels 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 100.

(⁵) Als voren met 6 driejaarlijksche verhoogingen van f 50.

Derhalve: Jaarlijksche uitgaven:	
Personeel	f 96 800
Verdere uitgaven	" 30 000
	f 126 800 ⁽¹⁾

Uitgaven voor 1920:	
Personeel.....	f 46 200
Verdere uitgaven	" 15 000
Uitgaven in eens	" 30 000
	f 91 200

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke
Openbare Werken.

Onderafdeeling 306. Personeel van het departement. Uitbreiding van het administratief personeel bij het departement der Burgerlijke Openbare Werken (f 52 920 + f 960 = f 53 880).

Onderdeel b. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den Secretaris en de verdere ambtenaren (f 52 920).

Onderdeel d. Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen (f 960).

De noodzakelijkheid van een zeer beteekenende uitbreiding van het administratief personeel is reeds in het kort betoogd in de toelichting op de 3de Nota van wijzigingen, betreffende het ontwerp der begrooting voor 1920 (zie gedrukte stukken onderwerp 1, stuk 48, blz. 19), waarin, vooruitlopend op het onderwerpelijk voorstel, o. a. een post is opgenomen voor de indienststelling van een twaalf-tal referendarissen.

In de rede, door den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken in den Volksraad gehouden op 21 Juli 1919, is die noodzakelijkheid nader in het licht gesteld (Handelingen blz. 697).

De aangehaalde gedrukte stukken doen blijken, dat meerbedoelde personeelsuitbreiding om twee redenen noodig is, nl.:

- de wanverhouding, welke geleidelijk — als gevolg van de buitengewoon sterke toeneming van de technische werkzaamheden van het departement inzonderheid gedurende de laatste zes jaren — is ontstaan tusschen de te verrichten hoeveelheid administratieven arbeid en het aantal, zoomede de hoedanigheid van de voor dien arbeid beschikbare administratieve krachten;
- de noodzakelijkheid om bij de technische afdelingen van het departement, welke aantal sedert 1911 vermeerderd is van twee tot vijf, naast de tijdelijk aldaar werkzame ingenieurs een blijvende kern te vormen van goede administratieve krachten.

Ten bewijze van de verzwarende der taak van het departement der Burgerlijke Openbare Werken in de laatste zes jaren zij vermeld, dat het verwerkt bedrag voor de uitvoering van waterstaatswerken is gestegen van rond f 20 000 000 in 1912 tot rond f 47 000 000 in 1918.

Ten einde in den geschetsten toestand de hoog noodige verbetering te brengen, zal het administratief personeel — ongerekend de hoogerbedoelde twee referendarissen — moeten worden versterkt met:

- een hoofdcommies,
- vier eerste commiezen,
- drie tweede commiezen,
- zes derde commiezen,
- twee klerken.

De evenbedoelde uitbreiding met administratieve werkrachten zal ten gevolge hebben vermindering van het aantal bij het departement tewerkgestelde technische ambtenaren, die thans ten deele mede administratief werk verrichten.

In welke mate dat aantal zal kunnen worden ingekrompen, zal de ervaring moeten leeren. Niet uit het oog dient echter te worden verloren, dat te voorzien is, dat wegens de ook verder te verwachten toeneming van technischen arbeid bij het departement bedoelde inkrimping niet van groote beteekenis zal zijn.

Het ligt in de bedoeling om, als de onderwerpelijke post door den Volksraad wordt gehandhaafd, dadelijk na de voorloopige vaststelling van de aanvullingsbegrooting

⁽¹⁾ Indien, hetgeen nog onzeker is, geen localiteit beschikbaar komt, zal deze som nog verhoogd worden met een bedrag voor kantoorhuur, waarmede dan t.z.t. bij de VIIde begrootingsafdeeling rekening zal worden gehouden.

bij wijze van tijdelijken maatregel de gelegenheid te openen om voor zoover mogelijk tot de gedachte personeelsuitbreiding over te gaan.

Voor zooveel noodig zij aangeteekend, dat geen der nieuw aan te stellen administratieve krachten geplaatst zal worden bij de afdeling havenwezen van het departement.

Eene wijziging van de inrichting van die afdeling, welke in verband met de eischen, waaraan zij op bedrijfsgebied heeft te voldoen, eene bijzondere plaats inneemt, zal vermoedelijk bij het ontwerp der begrooting voor 1921 aanhangig gemaakt worden.

Naar verwacht mag worden, zal daarbij niet of slechts in onbeduidende mate versterking van administratief personeel worden aangevraagd.

Het op de aanvullingsbegrooting vermeld bedrag van f 53 880 is op de gebruikelijke wijze berekend, nl. door de aan de verschillende betrekkingen verbonden aanvangsbezoldigingen bij elkander op te tellen. Het gemiddeld bedrag der geldelijke gevolgen van den maatregel beloopt f 61 800 's jaars.

Onderafdeeling 308h. Bezoldigingen van het administratief personeel bij den Waterstaat en de burgerlijke openbare werken.

Indienststelling van een commies-boekhouder op het Waterstaatskantoor te Djambi (f 1 200).

Behalve de instelling van de betrekking van commies-boekhouder op het kantoor van den Eerstaanwendend Waterstaatsambtenaar te Benkoelen, waarop bij de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1920 gerekend is (vgl. de eerste Nota van wijzigingen betreffende de VIIde afdeling van het IIde hoofdstuk), is inmiddels de noodzakelijkheid gebleken van de instelling van de gelijknamige betrekking op het Waterstaatskantoor te Djambi.

Aan die betrekking zal eveneens eene bezoldiging van f 200 met 4 driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands worden verbonden.

Voor 1920 wordt gerekend op het benodigde voor zes maanden.

Onderafdeeling 308A ⁽¹⁾. Instelling te Batavia, Semarang en Soerabaja van tweejarige avondleergangen voor de opleiding van opzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken tot Architect bij dien dienst en van opzichters voor de Landsgebouwen en teekenaars tot architect voor de Landsgebouwen.

Opleiding van opzichters voor de Landsgebouwen en teekenaars tot Architect voor de Landsgebouwen (f 9 000).

Het is wenschelijk hier te Lande de gelegenheid te openen om voor architect voor de Landsgebouwen te worden opgeleid. Het ligt voor de hand daartoe gebruik te maken van de onlangs te Batavia, Semarang en Soerabaja ingestelde leergangen voor architect van den Waterstaat (Vgl. de 2de Nota van wijzigingen op het ontwerp der begrooting voor 1920, gedrukte stukken Volksraad 1e Gewone zitting 1919, onderwerp 1, stuk 36).

In verband daarmede is het noodig, dat het totaal aantal leerkrachten bij elken cursus van 3 op 5 wordt gebracht.

De kosten van de drie leergangen te zamen zullen daardoor stijgen met f 750 per maand.

Onderafdeeling 308C. Oprichting van een Centraal Waterschapskantoor voor de Vorstenlanden ten behoeve van de instelling van publiekrechtelijke waterschappen aldaar (f 25 000).

De aanvulling van het Regeeringsreglement bij de wet van 24 Juli 1918 (Indisch Staatsblad No. 49) scheidt de mogelijkheid tot instelling van publiekrechtelijke waterschappen.

Blijkens de memorie van toelichting tot het betrekkelijk wetsontwerp is hiermede beoogd in de eerste plaats in de Vorstenlanden lichamen als hooger bedoeld in het leven te roepen (bijlagen Handelingen Staten-Generaal 1917—1918, gedrukt stuk No. 3 van wetsvoorstel No. 157). De spoedige oprichting van dergelijke waterschappen in de Vorstenlanden is noodzakelijk en ook reeds aan de belanghebbenden in het vooruitzicht gesteld in verband met de agrarische hervormingen in die gewesten (vgl. de bij 's Lands drukkerij in 1918 verschenen „Toelichting der nieuwe regeling omtrent de verkrijging van gronden voor landbouwdoeleinden in de residentien Soerakarta en Djokjakarta”, blz. 61—72).

In overleg met de belanghebbenden werd het voornemen gevormd om ten behoeve van genoemde waterschappen op te richten een Centraal Waterschapskantoor,

⁽¹⁾ Den Minister van Koloniën is verzocht onderafdeeling 308A, zooals die in de niet op de gewone wijze behandelde 2e Nota van Wijzigingen (stuk 36) van de Indische ontwerp-begrooting 1920 voorkwam, op te nemen in het definitief begrotingsontwerp.

Thans gaat het om aanvulling van de omschrijving en verhoging van het bedrag met f 9 000.

onder leiding van een hoofdingenieur of een ingenieur der Burgerlijke Openbare Werken. Het Hoofd van dit kantoor zal eenerzijds moeten optreden als raadsman der betrokken Residenten in alle zaken aangaande de waterschappen en anderzijds behulpzaam zijn bij de instelling dier waterschappen en bij de voorbereiding en uitvoering van plannen tot verbetering van den waterstaatkundigen toestand binnen hun gebied.

Het Centraal Waterschapskantoor zal dus o.m. dienst doen als gemeenschappelijk technisch bureau voor de in de Vorstenlanden op te richten waterschappen, terwijl het tevens kan belast worden met het beheer van uitbelastingen als anderszins door de waterschappen verkregen gelden.

Voor zoover laatstbedoelde werkzaamheden betreft, zal het Centraal Waterschapskantoor op den duur door de Waterschappen kunnen worden bekostigd, het komt echter wenschelijk voor de kosten voorloopig geheel voor rekening van den Lande te nemen. Wijl, zooals hooger reeds is aangeteekend, eene spoedige instelling van waterschappen in de Vorstenlanden noodzakelijk is, ligt het in de bedoeling om, zoodra de Volksraad daarmede zijne instemming heeft betuigd, al dadelijk bij wijze van tijdelijken maatregel tot de oprichting van meerbedoeld kantoor over te gaan.

Waar het centraal waterschapskantoor ten deele kan worden bezet door reeds in dienst zijnd personeel, hetwelk alsdan niet vervangen behoeft te worden, zal het aan dat kantoor ten koste te leggen bedrag, hetwelk kan worden gesteld op f 47 500, niet in zijn geheel als eene meerdere uitgaaf zijn aan te merken.

Voor zooveel aangaat het jaar 1920, kan de meerdere uitgaaf worden geschat op f 25 000.

Het ligt in de bedoeling om, te beginnen met 1921, alle uitgaven ten behoeve van het Centraal Waterschapskantoor afgescheiden te houden van die voor andere doeleinden en voor bedoelde uitgaven twee onderafdeelingen in de begrooting op te nemen, n.l. een voor bezoldigingen van personeel en een voor alle andere uitgaven.

Onderafdeeling 308D. Weddeverbetering voor de teekenaars bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken (f 12 400).

Toen in 1912 tot de instelling van de betrekking van teekenaar bij het departement der Burgerlijke Openbare Werken werd overgegaan (Staatsblad 1912 No. 135), welke titel inmiddels is gewijzigd in die van teekenaar bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken (Staatsblad 1916 No. 85), werden de aan die betrekking verbonden inkomsten geschoeid op dezelfde leest als die der opzichters van den waterstaat, met dien verstande dat het bezit van het diploma voor architect buiten beschouwing bleef (vgl. de Memorie van Toelichting op het ontwerp der begrooting voor 1912, blz. 90).

Aangezien de bezoldiging van de laatste groep van landsdienaren van 1 Januari 1918 af verbeterd is (vgl. Staatsblad 1919 No. 620), zullen ook de wedden van de teekenaars, gerekend van 1 Januari 1918, dienen te worden geregeld op den voet als voor de waterstaatsopzichters is geschied.

Aan de hierbedoelde teekenaars zal dan worden toegekend eene bezoldiging van f 200 's maands met 5 driejaarlijksche verhoogingen, elke van f 50 's maands.

De meerdere uitgaven aan dezen maatregel verbonden worden voor het jaar 1920 geraamd op f 12 400.

Onderafdeeling 308E. Toelagen voor het bezit van het getuigschrift van architect (f 10 000).

Aan opzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, die in het bezit zijn van het diploma van architect, wordt tegelijk met de toekenning van de vierde aan hunne betrekking verbonden weddeverhooging, of zooveel tijd daarna als dat diploma later zal zijn behaald, eene extra verhooging van f 25 's maands toegekend.

Het wordt wenschelijk geoordeeld thans gevolg te geven aan het reeds herhaaldelijk door de belanghebbenden gedaan verzoek om aan hen, die het examen voor architect met gunstig gevolg hebben afgelegd, onmiddellijk na het behalen van het getuigschrift eene z.g. akte-toelage toe te kennen van f 25 's maands, met dien ver-

stande, dat aan hen die reeds in het bezit zijn van bedoeld getuigschrift, doch de vorenbedoelde extraverhooging nog niet genieten, de toelage zal worden toegekend, gerekend van 1 Januari 1920.

Uiteraard zal alsdan de bepaling omtrent de extraverhooging buiten werking worden gesteld.

Aangezien in 1920 voor de opzichters voor de Landsgebouwen en teekenaars bij den Waterstaats en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken de gelegenheid zal worden opengesteld om het diploma van architect voor de Landsgebouwen te verwerven, zal, waar hunne ambtelijke stelling op denzelfden voet is geregeld als die der waterstaatsopzichters, ook aan hen eene toelage van f 25 's maands zijn toe te kennen, nadat zij het getuigschrift van architect hebben verworven.

De aan den nieuwen maatregel verbonden geldelijke gevolgen worden voor 1920 geraamd op f 10 000.

Onderafdeeling 309. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken.

Verhooging van het crediet voor de oprichting van scholen voor Europeesch onderwijs (f 350 000).

Bij de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1920 is slechts gerekend op den bouw van één Muloschool, n.l. die te Makasser.

Sedert is de noodzakelijkheid gebleken om in 1920 een aanvang te maken met den bouw van zoodanige inrichtingen te Ambon, Koetaradja, Soerabaja, Bandoeng, Poerwokerto, Kediri en Tjepoe, of althans, wat sommige ervan betreft, dien bouw voor te bereiden door aankoop van den benodigden grond.

In verband daarmee zal de bij evenbedoelde begrooting uitgetrokken post voor de oprichting van gebouwen ten behoeve van het Europeesch onderwijs moeten worden verhoogd met f 350 000.

Verhooging van het crediet voor de oprichting van scholen voor het Inlandsch onderwijs (f 400 000).

Op de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1920 is voor de oprichting van scholen voor het Inlandsch onderwijs een post uitgetrokken van f 3 880 000, waarin begrepen een bedrag van f 2 070 000 voor met name genoemde bouwwerken.

Voor de overige ten behoeve van het Inlandsch onderwijs uit te voeren bouwwerken is dus slechts eene som van f 1 810 000 beschikbaar, welke nauwelijks toereikend zal zijn om te voorzien in de behoefte aan localiteiten voor Inlandsche scholen der 2e klasse en Hollandsch-Inlandsche scholen.

Met het oog op de gebleken noodzakelijkheid om in 1920 een aanvang te maken met den bouw van Kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers te Makasser en Medan zal het crediet voor Inlandsche scholen met f 400 000 zijn te verhoogen.

Verhooging van den post „Andere gebouwen, dan die vermeld in de voorgaande artikelen” voor de oprichting van gebouwen ten behoeve van de kazerneering der veldpolitie en der overige algemeene politie op de drie hoofdplaatsen van Java (f 2 000 000).

Op blz. 44 der Memorie van Toelichting, behoorende bij het ministerieel ontwerp der begrooting voor 1914, werd aangeteekend, dat het, zoowel uit een hygiënisch oogpunt als om de agenten aan den slechten invloed van de kampong te onttrekken, hun zin voor orde, netheid en tucht bij te brengen en kameraadschap en saamhoorigheid onder hen aan te kweeken, gewenscht zou zijn de algemeene politie op de hoofdplaatsen van Java te kazerneeren.

De ondervinding, opgedaan met de politiekorpsen op de drie groote hoofdplaatsen van Java in de jaren na de hervorming van 1914, heeft de overtuiging geschonken, dat eene doeltreffende werking van de algemeene politie, hoe goed ook betaald, uitgerust en bewapend, zonder toepassing van het stelsel van kazerneering inderdaad als uitgesloten moet worden beschouwd, te meer daar van eene behoorlijke opleiding buiten de kazernes geen sprake kan zijn. De proef met de recrutenkazerne te Semarang, waarvan in de bovengenoemde Memorie van Toelichting sprake is, mag als geslaagd worden beschouwd.

Allereerst dient het mindere personeel van de veldpolitie te worden gekazerneerd, doch nagenoeg even noodzakelijk is de bouw van kazernes voor het politiepersoneel te Batavia, Semarang en Soerabaja en op groote zeeplaatsen in de Buitengewesten. Daarna behooren de kleinere plaatsen zoo spoedig mogelijk aan de beurt te komen.

Het verschaffen van woongelegenheden aan het lagere Europeesche personeel wordt eveneens als een dringende eisch des tijds beschouwd. De huurprijzen toch, welke in verschillende steden bedongen worden, zijn zóó hoog, dat deze politieambtenaren met hun bescheiden inkomen niet in staat zijn eene geschikte woning te vinden, waarvan de huurprijs in evenredigheid is met hunne bezoldiging, hetgeen een der hoofdoorzaken is van het groote verloop onder de politieopzieners der 2e klasse. Het gebrek aan goedkope woningen, gelegen dicht bij de plaatsen, waar zij hun dienst moeten verrichten, noopt hen dikwijls op grooten afstand daarvan te wonen dan wel zich te vestigen in de kampongs, te midden van inlanders en minderwaardige Europeesche elementen. Deze toestand vormt een ernstig beletsel om hen in bepaalde gevallen snel te verzamelen. In de binnenlanden, enkele plaatsen uitgezonderd, dringt de woningnood niet in dergelijke mate. Het ligt in de bedoeling voorloopig voor een tweehonderdtal Hoofdpolitieopzieners en Politieopzieners der 1e en 2e klasse, waarvan 125 op de drie groote hoofdplaatsen van Java, dienstwoningen te bouwen.

Ook voor het grootste deel der hoofdagenten en hoofd-rechercheurs, met uitzondering van hen, die op de goedkoopere binnenplaatsen verblijf houden, zullen dienstwoningen worden opgericht, ten einde te voorkomen, dat zij eene woning in de kampong betrekken en leven in eene omgeving, waarvan voor hen meestal een verderfelijke invloed uitgaat. Deze woningen zullen worden gebouwd nabij de op te richten kazernes.

Voor de mantri's-politie, ingedeeld bij de veldpolitie, zullen eveneens woningen worden gebouwd, voor de overige mantri's-politie wordt dit voorshand onnoodig geacht.

De politiekantoren in de verschillende steden zijn gevestigd in huurhuizen of kantoren, welke niet meer voldoen aan matige eischen, terwijl elk oogenblik gevaar bestaat van verhooging der huurprijzen of van eene aanzegging om binnen korten tijd de woning te verlaten.

Met den bouw van politiekantoren zal daarom niet langer kunnen worden gewacht, terwijl bovendien het aantal model-posthuizen dient te worden uitgebreid.

De kosten, verbonden aan al de hierboven besproken maatregelen, worden globaal geraamd als volgt:

Kazerneering voor de drie hoofdplaatsen	f 3 600 000
Kazerneering voor de veldpolitie met inbegrip van de daarbij ingedeelde hoofdagenten en mantri's-politie	„ 3 446 600
Kazerneering van 4000 andere agenten	„ 3 600 000
Aankoop grond	„ 1 700 000
Bouw van woningen voor politieopzieners	„ 2 000 000
Bouw van woningen voor hoofdagenten, met uitzondering van die, ingedeeld bij de veldpolitie	„ 2 400 000
Bouw van politiekantoren en posthuizen	„ 1 500 000

Totaal f 18 246 600

rond f 18 000 000

Van bovengenoemd voor de kazerneering der veldpolitie benodigd bedrag zal in 1920, naar het zich laat aanzien, ten hoogste f 1 400 000 kunnen worden verwerkt. Wat de kazerneering der politie op de drie hoofdplaatsen aangaat, kan voor 1920 met een bedrag van f 600 000 worden volstaan, daar de desbetreffende bouwplannen nog in een beginstadium van voorbereiding verkeerden.

Onderafdeeling 314. Bruggen, wegen en daarmee verband houdende waterstaatswerken.

Verbetering van den weg Alahan Pandjang—Mocara-Laboeh, residentie Sumatra's Westkust (f 100 000).

Aanleg van een verbindingsweg tusschen de Oostkust van Sumatra en Tapanoeli (Tobaweg), zijnde het gedeelte gelegen in de residentie Tapanoeli (f 200 000).

De opnemingen tot de verbetering van deze verbinding zullen eind 1919 beëindigd zijn. Onmiddellijke uitvoering is, waar het hier den eenigen afvoerweg van de onderafdeeling Moeara-Laboeh naar Padang betreft, met het oog ook op de voedselvoorziening noodzakelijk.

Bij de samenstelling van het werkplan voor 1920 is het voor de voltooiing van den onderwerprijken weg benodigd bedrag geraamd op f 56 500. Inmiddels is gebleken, dat de voor dit in vrijen arbeid uitgevoerd werk reeds toegestane gelden eene belangrijke aanvul-

ling vereischen, inzonderheid door de stijging der prijzen van materialen en der koelieloonen en door bij de uitvoering ondervonden tegenvallers. In 1920 zal een bedrag van minstens 2,5 ton noodig zijn voor de verdere afwerking van deze zeer noodzakelijke verbinding tusschen Tapanoeli en Sumatra's Oostkust.

Geldelijke gevolgen in verband met de afschaffing van den heerdienstplicht voor den aanleg en de verbetering van wegen op de Buitengewesten (Staatsblad 1918 Nos. 708, 709 en 710).

Aangezien van de betrokken Hoofden van gewestelijk bestuur nog gevegens zijn ontvangen om tot eene eenigszins juiste raming van het benoodigd bedrag te komen, ware ter zake een memoriepost uit te trekken.

Het op deze onderafdeeling uitgetrokken bedrag van f 282 000 is het totaal der bovenvermelde sommen van f 100 000 en f 200 000, verminderd zooals gebruikelijk met 6% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen.

Onderafdeeling 316, c. Aanleg, verbetering of uitbreiding van riolen, spoelleidingen, goten en andere werken in het belang der volksgezondheid.

Aankoop of onteigening van vischvijvers benoorden Batavia (f 1 100 000).

Door den burgerlijken geneeskundigen dienst zijn reeds sedert lang onderzoekingen ingesteld naar den invloed van zeevischvijvers op de gezondheid der in de nabijheid daarvan wonende Inlandsche bevolking.

Die onderzoekingen hebben uitgewezen, dat eene in de nabijheid van zeevischvijvers wonende bevolking zeer door malaria wordt geteisterd, hetgeen moet worden toegeschreven aan de aanwezigheid in die vijvers van myriaden anophelinenlarven, waaronder de zoo zeer gevreesde *Myzomia Ludlowi*.

Het wordt daarom van het grootste belang geacht om dergelijke vijvers, indien zij gevonden worden in den omtrek van groote bevolkingscomplexen, zooals dit het geval is met de zeevischvijvers benoorden Batavia, zoo spoedig mogelijk te doen verdwijnen.

Voor den aankoop dan wel de onteigening van bedoelde vijvers zal naar schatting een bedrag van f 1 100 000 noodig zijn.

Onderafdeeling 319, a. Havenbedrijf te Tandjong Priok. Indienststelling van een werktuigkundige bij het bedrijf der haven te Tandjong Priok tegen intrekking van de betrekking van machinist bij genoemd bedrijf (f 1 800).

Ten aanzien van de positieregeling van machinisten bij het havenbedrijf in deze gewesten is het beginsel aanvaard, dat zij, na blijken te hebben gegeven daartoe de bekwaamheid en geschiktheid te bezitten, op denzelfden voet als hunne ambtgenooten bij den baggerdienst kunnen worden benoemd tot „werktuigkundige“.

Aangezien de tegenwoordige machinist bij de haven Tandjong Priok aan de daartoe gestelde eischen geheel voldoet en zijne ranggenooten van gelijke ervaring bij den baggerdienst reeds zijn bevorderd tot werktuigkundigen, zal genoemd beginsel te zijnen opzichte zoo spoedig mogelijk zijn toe te passen.

Bij de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1920 is verzuimd met dien maatregel rekening te houden. Daar de aan bovenbedoelde betrekking van machinist verbonden aanvangsbezoldiging f 250 's maands bedraagt en de aanvangswedde van den werktuigkundige bij den baggerdienst op f 400 's maands is gesteld (Staatsblad 1918 No. 418), zal derhalve de raming der uitgaven met f 1 800 moeten worden verhoogd.

Onderafdeeling 325, f 1. Verbetering van den waterweg Palembang—zee (f 500 000).

Reeds gedurende verscheidene jaren is door handel en scheepvaart geklaagd over de gebrekkige verbinding Palembang—zee.

In dien toestand kan verbetering worden gebracht, hetzij door het graven van een kanaal Banjoeasin—aer Telang, hetzij door den drempel in de Moesi-rivier weg te baggeren. De kosten van den kanaalaanleg zijn geraamd op f 1 500 000 à f 2 000 000, die van uitdieping van bedoeld drempel op f 1 000 000. Indien laatstbedoeld middel wordt toegepast, zullen de onderhoudskosten echter, naar het zich laat aanzien, niet onbelangrijk hooger zijn.

Ten einde tot eene keuze tusschen een der beide besproken stelsels te kunnen geraken, worden thans waarnemingen verricht in de mondingen der Moesi-rivier en de Banjoeasinbaai.

Voor de uitvoering, hetzij van het eene, hetzij van het andere plan, zal in 1920 volgens eene globale raming een bedrag van f 500 000 noodig zijn. (Buitengewone uitgaven).

Onderafdeeling 331, a. Bezoldigingen van het personeel van het Stoomwezen.

Herziening van de wedderregeling voor de werktuigkundigen en voor de commiezen bij den dienst van het Stoomwezen ($f\ 1200 + f\ 600 = f\ 1800$).

Daar de werktuigkundigen bij den dienst van het stoomwezen, wat aangaat de eischen voor eene benoeming tot die betrekking, nagenoeg op één lijn zijn te stellen met de werkmeesters bij den dienst der Staatspoor- en Tramwegen in Nederlandsch-Indië, aan welk laatste ambt verbonden is eene bezoldiging van $f\ 250$'s maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen van $f\ 50$'s maands (Staatsblad 1918 No. 669), brengt zoowel de billijkheid als het dienstbelang mede, dat de voor bedoelde werktuigkundigen geldende wedderregeling, volgens welke aan die betrekking verbonden is een traktement van $f\ 250$'s maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen, de eerste twee van $f\ 50$'s maands en de vier volgende van $f\ 25$'s maands (Staatsblad 1914 No. 97 in verband met Staatsblad 1918 No. 739), in overeenstemming wordt gebracht met die voor voormelde werkmeesters. De meerdere uitgaaf, welke van dien maatregel het gevolg zal zijn, kan voor het jaar 1920 worden geraamd op $f\ 1200$.

De regeling der bezoldiging, verbonden aan de betrekking van commies bij den dienst van het stoomwezen (Staatsblad 1913 No. 537), vereischt eveneens herziening.

In verband met den aard der werkzaamheden toch moet een der commiezen voldoen aan de voorwaarde van benoembaarheid tot werktuigkundige.

In navolging van de regeling bij den dienst der Staatspoor- en Tramwegen in Nederlandsch-Indië (vgl. Staatsblad 1918 No. 669) is daarom thans gerekend op de instelling van de betrekking van technisch hoofdcommies met een bezoldiging van $f\ 250$'s maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen van $f\ 50$. Uiteraard zal alsdan tegelijkertijd het aantal commiezen bij den dienst van het stoomwezen van twee op één kunnen worden gebracht.

In verband met den diensttijd en de bezoldiging van den tot technisch hoofdcommies te benoemen, thans in dienst zijnden commies is voor 1920 een meerdere uitgaaf noodig van $12 \times f\ 50 = f\ 600$.

Voor den commies, voor wien geen technische opleiding vereischt is, zal waarschijnlijk na het aftreden van den tegenwoordigen bekleeder dier betrekking kunnen worden volstaan met een lager bezoldigd ambtenaar.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 341. Verdere uitgaven van het Mijnwezen in het algemeen.

Onderdeel *d.* Bouw van een tunnel tot het afvoeren van het water uit den krater van den Kloet ($f\ 100\ 000$).

Dadelijk na de jongste uitbarsting van den vulkaan Kloet is een onderzoek ingesteld naar de wijze, waarop het kratermeer zou kunnen worden droog gehouden, waardoor het ontstaan van modderstromen (lahars) en dus ook van de daardoor aan te richten verwoestingen bij eene volgende eruptie zooveel mogelijk zal worden voorkomen.

De beste oplossing bleek het maken van een tunnel door den kraterwand.

Met het oog op de gunstige omstandigheid, dat het meer leeg was, is door den dienst van het Mijnwezen, die ook met de verdere uitvoering is belast, dadelijk met het werk een aanvang gemaakt. De kosten worden geraamd op $f\ 500\ 000$, de duur van het werk op ongeveer vier jaar.

Voor 1920 zal vermoedelijk een bedrag van $f\ 100\ 000$ noodig zijn (Buitengewone uitgaven).

Onderafdeeling 343. Verdere uitgaven van de postspaarbank.

Onderdeel *d.* Propaganda voor het streven en het nut van de postspaarbank in Nederlandsch-Indië ($f\ 14\ 000 + f\ 6\ 000$ ten laste van onderafdeeling 155/ „reis- en verblijfkosten van burgerlijke landsdienaren en andere personen, voor zoover niet in andere posten begrepen”, waartegenover $f\ 20\ 000$ aan ontvangsten onder No. 122 der middelen in Indië).

Het wordt wenschelijk geacht eene uitgebreide propaganda voor het streven en het nut van de postspaarbank, vooral onder de Inlandsche bevolking, zoo spoedig mogelijk ter hand te nemen.

Ofschoon nog niet is uitgemaakt, hoe die propaganda in bijzonderheden zal dienen te worden geregeld, ten einde de zoo zeer gewenschte resultaten te bereiken, ligt het toch in de bedoeling reeds dadelijk de eerste stappen in de goede richting te doen door een ambtenaar voor de propaganda aan de Postspaarbank te verbinden, wiens taak het zal zijn besprekingen te voeren met ambtenaren

van het Binnenlandsch Bestuur en anderen, desa's te bezoeken en aldaar o. a. in overleg met de desabesturen die middelen aan te wenden, welke tot het beoogde doel kunnen leiden. Voorts zal op ruimere schaal dan thans worden overgegaan tot de verspreiding van geschriften e. d. over het sparen in het algemeen en de behandeling van postspaarbankaangelegenheden, welke geschriften v.z.n. zoowel in de Nederlandsche als in verschillende Indische talen zullen worden uitgegeven.

De hieraan verbonden kosten zullen globaal berekend voor 1920 bedragen:

a. bezoldiging, met inbegrip van eventueele toelage voor den „ambtenaar voor de propaganda" (f 500 per maand)	f 6 000
b. reis- en verblijfkosten van ambtenaren der postspaarbank	„ 6 000
c. andere uitgaven voor de propaganda (geschriften e. d.)	„ 8 000
	f 20 000

Deze uitgaven zullen ten volle door de Postspaarbank kunnen worden gedragen.

Van dit totaal-bedrag zal het voor reis- en verblijfkosten geraamde bedrag van f 6 000 ten laste behooren te komen van het desbetreffend artikel der IVe begrotingsafdeeling (Binnenlandsch Bestuur) en de overblijvende f 14 000 ten laste van de VIIIste begrotingsafdeeling dienen te worden gebracht.

Het bedrag van f 20 000 wordt door de postspaarbank aan het Land terugbetaald (No. 122 van de middelen in Indië).

Onderafdeeling 344. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit;

onderdeel a. Beheersuitgaven.

onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

I. Uitbreiding van het personeel (f 6 300 gewone uitgaven + f 3 150 buitengewone uitgaven = f 9 450).

II. Vergoedingen voor veldwerk (f 10 000 gewone uitgaven + f 15 000 buitengewone uitgaven = f 25 000).

III. Verhooging van den post voor „opnemingen, aankoop van materialen enz. in het belang van de aanwending van waterkrachten" (f 60 000).

I. De steeds toenemende werkzaamheden bij de electrotechnische afdeeling en de vergoederde stand der uitvoering van de werken voor de energievoorziening uit waterkracht in de Bandoengsche hoogvlakte en de residenties Batavia en (West-) Preanger-Regentschappen maken het noodzakelijk het personeel van eerstgenoemde afdeeling uit te breiden met twee electrotechnische ingenieurs en voor de in de tweede plaats genoemde werken nog een waterbouwkundig ingenieur in dienst te stellen.

Met de hieraan verbonden uitgaven behoeft in 1920 slechts voor $\frac{3}{4}$ rekening te worden gehouden.

II. In verband met de oprichting van het kantoor voor Reiswezen is de tot dusver onder de VIIIe afdeeling, Dienst voor Waterkracht en Electriciteit, Beheersuitgaven voorkomende post „Reis- en verblijfkosten en vergoeding voor veldwerk" in de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1920 overgebracht naar de IVde afdeeling.

Inmiddels is gebleken, dat de onder dien post begrepen vergoedingen voor veldwerk — welke niet als reis- en verblijfkosten zijn te beschouwen — ten laste der VIIIe afdeeling behooren te blijven. Mitsdien moet daarvoor gerekend worden op f 10 000 voor beheers- en f 15 000 voor kapitaalsuitgaven.

III. In verband met de niet voorziene aanzienlijke uitbreiding der terreinopnemingen en opsporingswerken, zoowel in de Buitengewesten als op Java, is verhooging van het in de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1920 uitgetrokken bedrag van f 95 000 voor opnemingen, aankoop van materialen enz. in het belang van de aanwending van waterkrachten met f 60 000 noodig. Hieronder is begrepen een bedrag van f 10 000 voor het doen van nauwkeurige onderzoekingen en het samenstellen van ontwerpen en begrootingen voor de waterkrachtwerken in de Tjitaroem en andere rivieren in West-Java, welke voor het drijven van stikstofmestfabrieken in aanmerking kunnen komen.

Onderafdeeling 350. Tin;

onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

Bouw en inrichting bij het bedrijf der Bankatinning van eene installatie voor het zuiveren en smelten van tinerts (f 300 000).

Bij het Bankatinbedrijf ingestelde onderzoekingen ter vermindering van het tinverlies bij het smelten der ertsen hebben geleid tot zeer gunstige resultaten, waarom het gewenscht is zoo spoedig mogelijk over te gaan tot den bouw te Pangkalbalam van eene smeltcentrale,

Onderafdeeling 354. Zout.

Onderdeel a. Bedrijfsuitgaven.

Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

Invoering der Zoutregie in het geheele gewest Tapanoeli (*f* 121 350 gewone uitgaven + *f* 121 000 buitengewone uitgaven = *f* 242 350, waarnaast staat eene vermeerdering der ontvangsten onder No. 130a der middelen in Indië met *f* 341 280 en eene vermindering der ontvangsten onder No. 16a der middelen in Indië met *f* 130 000, dus totaal eene vermeerdering der ontvangsten met *f* 211 280).

ingericht volgens de bij vorenbedoelde onderzoeken opgedane ervaring.

De kosten van den bouw dier centrale smelterij worden geraamd op *f* 300 000.

Verwacht wordt, dat met deze installatie jaarlijks eene meerdere tinopbrengst zal worden verkregen ter waarde van ruim *f* 100 000, terwijl het verbruik van houtskool belangrijk zal verminderen, zoodat kan worden aangenomen, dat de aan het tot stand brengen der centrale smelterij verbonden kosten reeds na eenige jaren zullen zijn terugverdiend.

Onder de thans geldende bepalingen is in het gewest Tapanoeli, uitgezonderd de daartoe behoorende eilanden, de aanmaak van zout verboden en de invoer van zout toegestaan tegen betaling van rechten.

De zoutvoorziening in dit gewest geschiedt in hoofdzaak door particuliere handelaren, alleen te Natal en te Sibolga wordt thans ook door het Gouvernement zout beschikbaar gesteld.

De zoutprijs in dat gewest is over het algemeen hoog en niet onbelangrijk hooger dan in het regie-gebied ter Sumatra's Westkust voor het zout in rekening wordt gebracht.

Door invoering van de zoutregie in het gewest Tapanoeli zal dan ook de bevolking zijn gebaat, evenwel ook de schatkist, omdat dan het voordeel uit den zouthandel ten volle aan het Land ten goede komt.

Bij den invoer van de Zoutregie zal uiteraard invoer van zout moeten worden verboden en ook de aanmaak daarvan op de eilanden door de bevolking.

Dit laatste kan te minder bezwaar ontmoeten, omdat deze aanmaak van weinig beteekenis is en alleen als nevenbedrijf in zeer primitieven vorm wordt uitgeoefend. Uiteraard zullen de betrokkenen moeten worden schadeloos gesteld.

Voor de invoering der regie in het geheele gewest met inbegrip van de eilanden is een bedrag noodig van *f* 121 000, nl. *f* 79 000 voor den aanbouw van pakhuizen en *f* 42 000 voor het betalen eener schadeloosstelling aan de zoutmakende bevolking op het eiland Nias en omliggende eilanden.

De gemiddelde meerdere uitgaaf voor den onderwerpelijken maatregel bedraagt *f* 121 350 per jaar, nl. *f* 4 530 voor pakhuismeesters en minder personeel, *f* 112 870 voor kosten van het zout, het vervoer, de inneming en opslag en *f* 3 950 voor onderhoud en herstellingen.

Hiertegenover staat onder No. 130, a van de middelen in Indië een meerdere bate voor de schatkist ten bedrage van *f* 341 280 (waarbij is aangenomen, dat voor het briketzout de voor de residentie Sumatra's Westkust geldende prijs van *f* 10 per pikol in rekening zal worden gebracht), doch de ontvangsten ter zake van invoerrecht (No. 16, a van de middelen in Indië) op zout zullen eene vermindering met rond *f* 130 000 's jaars ondergaan.

Het ligt in de bedoeling den maatregel met ingang van 1 Januari 1920 in werking te doen treden, v.z.n. met toepassing van artikel 10 der Comptabiliteitswet.

Onderafdeeling 356. Post-, Telegraaf- en Telefoon-dienst;

Onderdeel a. Bedrijfsuitgaven.

Instelling van de betrekkingen van hoofdtelegraafopzichter en hoofdtelefoonopzichter en indienststelling van één van elk dezer ambtenaren (*f* 7 200).

Bij de dienstvakken der telegrafie en telefonie van den Post-, Telegraaf- en Telefoon-dienst heeft zich reeds geruimen tijd de behoefte doen gevoelen aan eene functie, te vervullen door de meest bekwame en ervaren opzichters, die van dengeen, die haar bekleedt, meer eischt dan van een opzichter kan worden verlangd en derhalve het best is te betitelen met „hoofdopzichter”. Deze is dan bestemd om de leiding te voeren bij de meer belangrijke praktische werkzaamheden, voor welk doel hij opzichters met werkploegen onder zich gesteld krijgt.

In verband hiermede wordt het wenschelijk geacht bij genoemde dienstvakken onderscheidenlijk een hoofdtelegraafopzichter en een hoofdtelefoonopzichter in dienst te stellen. Aan die betrekkingen ware te verbinden eene aanvangsbezoldiging van *f* 400 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands tot eene eindbezoldiging van *f* 500 's maands, welke wedderegeling

aansluit aan die van het overige opzichtvoerend personeel.

Met de aan dezen maatregel verbonden uitgaven behoeft voor 1920 slechts voor $\frac{3}{4}$ jaar te worden rekening gehouden; zoodat hiervoor voor dat jaar eene meerdere uitgave van f 7 200 wordt gevorderd.

Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

Aanleg van een zee kabel van Makasser via Donggala naar Menado (f 10 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 94 van de uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede Automobioldiensten;

onderdeel a. Bedrijfsuitgaven.

Verhooging van het crediet voor „administratief en vakkundig Europeesch en Inlandsch minder personeel” bij den dienst der Staatsspoor- en tramwegen (f 982 000).

Zooals uit de Memorie van Toelichting op het begrotingsontwerp voor 1919 blijkt, is de verhooging der bedrijfsuitgaven van den dienst der Staatsspoor- en tramwegen voor 1919 ten deele een gevolg geweest van de invoering eener nieuwe regeling betreffende de dienst-, arbeids- en rusttijden van het personeel bij genoemden dienst.

Daarbij is tevens gezegd, dat de beperking der diensttijden in verband met evenbedoelde regeling ook in volgende jaren nog verdere stijging der uitgaven zou teweegbrengen, aangezien die beperking nog niet zoover was kunnen worden doorgevoerd als met het oog op de verzekering van eene goede dienstuitoefening en in verband met de eischen des tijds noodzakelijk is.

Bij de samenstelling van de bijdrage tot de ontwerp-begrooting voor 1920 was nog niet juist te voorzien, welke geldelijke gevolgen uit de in dat jaar mogelijke en noodzakelijk verdere doorvoering van den maatregel zouden voortvloeien.

Na toepassing van eene tijdelijke regeling van dit onderwerp gedurende enkele jaren is thans op grond van de daarbij verkregen ervaringen eene definitieve regeling ontworpen, welke met de vertegenwoordigingen en organisaties van het personeel is behandeld. Daarbij is de noodzakelijkheid gebleken van eene aanvulling der ontwerp-regeling met eenige nieuwe maatregelen, welke aan door het personeel gestelde redelijke wenschen tegemoetkomen en voornamelijk betreffen de invoering van een normalen 8-urigen arbeidsdag voor het kantoorpersoneel der sectie-opzichters, de bepaling, dat elk uur dienst dan wel arbeid tusschen 8 u. n.m. en 5 u. v.m. zal worden gerekend voor $1\frac{1}{2}$ uur, zoodat het toestaan van meerdere vrije dagen aan remmers, treinmandoers en (ass.) wagenmandoers. Het komt gewenscht voor zoo spoedig mogelijk tot invoering van die maatregelen over te gaan.

De aan die invoering verbonden meerdere uitgaven worden voor 1920 geschat op f 482 000.

Verder is het noodig het voor bedrijfsuitgaven uitgetrokken bedrag bovendien nog te verhoogen met f 500 000 in verband met eene te lage raming tot genoemd bedrag van het voor den dienst van Beweging en Handelszaken uitgetrokken bedrag voor bezoldigingen, vergoedingen enz. van het personeel op de lijnen. Dit bedrag kan niet worden gevonden uit de ten behoeve van andere dienstonderdeelen voor personeelsuitgaven uitgetrokken credieten.

De post „administratief en vakkundig Europeesch en Inlandsch minder personeel” zal derhalve in totaal met f 982 000 mindere worden verhoogd.

Uit onderstaande cijfers moge blijken, hoe na de bovenbedoelde verhooging de geraamde personeelsuitgaven (Ie en IIde Hoofdstuk) zich verhouden tot den omvang van het bedrijf.

Bedrijfsopbrengst.	Personeelsuitgaven.	Verhouding.
f 59 727 000	f 17 763 000	29.74%

De thans bekende werkelijke uitkomsten van 1918 wijzen de navolgende cijfers aan:

f 49 605 400	f 14 660 700	29.55%
--------------	--------------	--------

Hieruit blijkt, dat de personeelsuitgaven naar verhouding in 1920 geen noemenswaard grooter aandeel der ontvangsten zullen vorderen dan in 1918 het geval is geweest.

Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

Deelname van het land ten laste van den dienst der Staatsspoor- en tramwegen met een bedrag van f 1 000 000, waarvan f 250 000 voor 1920, in eene op te richten Naamlooze Vennootschap tot bouw en exploitatie van een hotel te Weltevreden (f 250 000).

Reeds sedert vele jaren bestaat er op verschillende plaatsen in Nederlandsch-Indië een nijpend gebrek aan hotelruimte, hetwelk zich vooral sterk doet gevoelen in de groote verkeerscentra.

Hoewel de hotelprijzen in de laatste jaren aanzienlijk zijn opgevoerd en daardoor aan het hotelbedrijf h. t. l. althans in de grooftere plaatsen over het algemeen behoorlijke winsten zijn verzekerd, bleef het particuliere initiatief, behalve in den laatsten tijd te Bandoeng, in gebreke om in de sterk gevoelde behoefte aan logeergelegenheid te voorzien.

Deze misstand treft niet alleen de reizende ingezetenen, maar ook de personen, die voor zaken uit het buitenland hierheen komen, terwijl de ontwikkeling van een op Indië en meer speciaal op Java gericht toerisme er ten zeerste door wordt belemmerd.

In het bijzonder doet zich deze misstand te Batavia gevoelen, alwaar de meeste vraag is naar hotelruimte, doordat aldaar het overgrootste deel der reizigers uit Nederland of uit den vreemde het eerst voet aan wal zet.

Als bewijs, hoe onvoldoende de hotelruimte daar is, kan dienen, dat vooral in den laatsten tijd bij aankomst te Tandjong Priok van passagiersschepen meestal een deel der reizigers, hier geen huisvesting kunnende verkrijgen, zich verplicht ziet door te reizen naar Buitenzorg, Soekaboemi of Bandoeng, in de hoop aldaar een onderdak te zullen vinden.

Deze wanverhoudingen in de hotelfoelstanden h. t. l. hebben de groote transportlichamen met name de S.S., de K. P. M., de Rotterdamsche Lloyd, de Maatschappij Nederland en de Java-China-Japanlijn, die zich de belangen van het reizend publiek uiteraard in de eerste plaats hebben aan te trekken, doen besluiten door eene gezamenlijke actie te trachten in die verhoudingen zoo veel mogelijk verbetering te brengen en wel door het oprichten en exploiteeren waar noodig van zoogenaamde spoorweghotels, te beginnen te Weltevreden, in aansluiting aan het aldaar te bouwen nieuwe station aan het Koningsplein.

Door vorenbedoelde belanghebbenden zal daarvoor eene naamlooze vennootschap worden opgericht. Van het kapitaal van bijna 6 millioen gulden, dat met de totstandbrenging van het hotel is gemoeid, kan 3 millioen gulden worden verkregen door een hypotheek, terwijl voor het resterend bedrag ad 3 millioen gulden door de deelnemers in de vennootschap aandeelen zullen worden genomen.

De K. P. M., Lloyd, Nederland en J. C. J. hebben reeds haar deelname tot bedragen van respectievelijk $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$ en $\frac{1}{4}$ millioen gulden toegezegd, onder voorwaarde, dat het Land (de Staatsspoorwegen) bereid is voor 1 millioen gulden deel te nemen.

Gerekend is, dat de bouw van het hotel drie jaar zal duren en dat daarmede ongeveer medio 1920 zal worden begonnen. In verband daarmede is voor het jaar 1920 gerekend op eene bijdrage door het Land van f 250 000.

Ter nadere toelichting van de tusschen de deelnemers en de op te richten vennootschap te scheppen verhouding is een exemplaar van de ontwerp-statuten der Vennootschap ter Secretarie van den Volksraad voor de leden ter inzage gelegd.

Aanleg van eene spoorlijn van Moeara-Kalaban naar Moearo (Sumatra's Westkust) (f 300 000).

De lijn, uitgaande van Moeara-Kalaban, eene halte van den Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust, vormt de eerste pl.m. 25 K.M. van eene verbindingslijn, die vorennoemden spoorweg zal doen aansluiten met het naar het Noorden tot Pakan Baroe aan de Siakrivier door te trekken Zuid-Sumatranet en die dien daardoor tevens in verbinding zal brengen met de Oostkust van Sumatra. Die doortrekking is in studie.

De eerste pl.m. 25 K.M. der bedoelde verbindingslijn hebben echter op zich zelf een groot actueel belang voor de exploitatie van de Ombilinmijnen, wijl zij eene economische exploitatie mogelijk maken van de boschcomplexen Boeo en Sidjoengdjoeng, welke bestemd zijn om te voorzien in de behoefte aan mijnhout van de Ombilinmijnen. Het vraagstuk der houtvoorziening is voor de

Ombilinmijnen een levensbelang. Thans wordt het benodigde hout verkregen door een aannemingscontract, dat echter tegen het einde van 1921 afloopt, terwijl het zoo goed als zeker is, dat de aannemer na expiratie der overeenkomst niet bereid of in staat zal zijn het contract te verlengen. De bedrijfsleider berichtte nog kort geleden, dat de houtaannemer de grootste moeite heeft om aan zijne verplichtingen te voldoen en dat zelfs nu en dan het bedrijf moet ingrijpen ten einde stagnatie in de kolenwinning te voorkomen.

Men dient er dus voor te zorgen, dat, wil geen stoornis in het bedrijf ontstaan, de houtvoorziening ten spoedigste afdoende verzekerd is, hetgeen alleen is te bereiken door eene Gouvernements-houtontginning ter levering van het benodigde mijnhout. De bovengenoemde boschcomplexen worden ook door de deskundigen van den dienst van het Boschwezen geacht voor langen tijd in de houtbehoefte te kunnen voorzien en ten opzichte van de mijnen het gunstigst te zijn gelegen.

Reeds vroeger was door den betrokken Dienst voor de voorziening in de behoefte aan mijnhout een smalspoor-tramlijn ontworpen van Moeara-Kalaban over Taratak-Malintang naar Moearo. Aangezien bleek, dat de hoofdrichting daarvan dezelfde zou moeten zijn als die van het eerste gedeelte van de hiervoren bedoelde verbinding van Moeara-Kalaban met de Oostkust van Sumatra, werd den Dienst van opname der Staatsspoorwegen de taak van het ontwerpen van een geschikt tracé voor eene spoorlijn van 1.067 M. wijdte opgedragen en is op het oogenblik de opmeting onderhanden van een tracé van Moeara-Kalaban over Padang Siboesoek en Tandjoeng Ampoeloe naar Moearo, dat gedeeltelijk hetzelfde tracé is als aangegeven door wijlen den Hoofdingenieur Ligtfoot voor eene verbinding met de Oostkust.

Van de voor de mijnhoutlevering bestemde boschcomplexen kan het hout langs de Ombilinrivier en langs de Soekam naar Moearo worden afgevlot, vanwaar het dan verder per spoor wordt afgevoerd. Tevens ligt het ontwerp-tracé gunstig voor den aanleg van eene zijlijn vanuit Tandjoeng Ampoeloe ten behoeve van eene later ter hand te nemen ontginning van het Sigaloet-kolenveld.

Met de opmetingen kon eerst in het begin van dit jaar een aanvang worden gemaakt, omdat vóórdien geen personeel daarvoor beschikbaar was. Een ontwerp zal eerst in 1920 gereed komen. Aangezien het beslist noodzakelijk wordt geacht, dat einde 1921 reeds kan worden begonnen met de mijnhoutvoorziening uit de meerbedoelde boschontginningen en dat hout anders te kostbaar zou worden, is het noodig, dat zoo spoedig mogelijk na de gereedkoming van het ontwerp, dat is dus reeds in 1920, een aanvang wordt gemaakt met de aanlegwerkzaamheden.

Blijkens eene voorloopige raming zullen de aanlegkosten van deze pl.m. 25 K.M. lange lijn bedragen f 2 800 000, waarvan in 1920 f 300 000 in Indië zou kunnen worden verwerkt.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 359.

Uitgaven van personeelen aard van het departement van Oorlog.

Herziening van de bezoldiging van de(n) assistent(e) bij het militair geneeskundig laboratorium (f 1230).

Bij de instelling van bedoelde betrekking werd de daaraan verbonden bezoldiging geregeld overeenkomstig die van de verpleegsters, wier eindbezoldiging — n.l. die van een directrice — f 250 's maands bedraagt.

Nu in uitzicht is gesteld, dat de wedde van het vrouwelijk verplegingspersoneel aanmerkelijk zal worden verbeterd, wordt het billijk geacht de bezoldiging van bedoelde(n) assistent(e) tevens te herzien in dien zin, dat deze zooveel mogelijk gelijken tred houdt met die van de verpleegsters.

Waar bij de ingediende voorstellen een directrice bij den hospitaaldienst haar inkomen (de geldswaarde der materiele voordeelen daaronder gerekend) kan zien gebracht tot ten hoogste f 450 's maands, zou dat bedrag voor een(e) assistent(e) eveneens als de hoogste bezol-

diging zijn aan te nemen. Met het oog op de wedde-regeling van assistenten van het Burgerlijk Geneeskun-dig Laboratorium, wier hoogste inkomen *f* 400 's maands bedraagt, wordt dit bedrag echter te hoog geacht, omdat aan laatstgenoemde betrekking hogere eischen van bekwaamheid worden gesteld.

In verband daarmee wordt het voldoende geacht aan de assistenten een inkomen te waarborgen, gelijk aan dat van eene hoofdverpleegster, zoodat wordt voorgesteld een inkomen van *f* 290 's maands met 1 driejaarlijksche verhooging van *f* 25 's maands.

De aan deze weddeverbetering verbonden meerdere uitgave wordt voor 1920 op *f* 1230 geschat.

Voorts zal het noodig zijn de(n) assistent(e) in het genot te stellen van een toelage van *f* 25 per maand om hem (haar) tegemoet te komen in de kosten van zijne (hare) duurdere huisvesting, indien hij (zij) niet van landswege in het broeder- (zuster-) huis wordt gehuisvest en zulks om dezelfde redenen, welke het noodig doen zijn deze toelage uit te keeren aan de(n) hoofdverpleger (hoofdverpleegster) bij den hospitaaldienst.

Waar de assistent(e) alleen verblijf kan houden te Weltevreden — in de toekomst mogelijk te Bandoeng — is aan dezen maatregel verbonden eene vermeerdering der jaarlijksche uitgaven van $12 \times f 25 = f 300$.

Ten slotte moet om de(n) assistent(e) geheel gelijk-waardig te behandelen als de(n) hoofdverpleger (hoofd-verpleegster) bij den hospitaaldienst, zijne (hare) hospi-taalverpleging geregeld worden als die van een hoofd-verpleger (hoofdverpleegster) en moet hij (zij) bij voor-ziening in eigen voeding eveneens uitgekeerd krijgen het aan de(n) hoofdverpleger (hoofdverpleegster) aankomende vivresgeld.

De uitgaven verbonden aan het kosteloos in het hos-pitaal verplegen van de(n) assistent(e) kunnen uiteraard niet juist worden geraamd, maar kunnen bovendien wegens hare geringheid buiten beschouwing blijven; aan het toekennen van het vivresgeld is verbonden eene vermeerdering der jaarlijksche uitgaven van ruim *f* 420.

Vermits het noodig was ter zake eene tijdelijke voorziening te treffen, moet op de behoefte voor een vol jaar worden gerekend.

Onderafdeeling 371. Uitgaven van personeelen aard van het Wapen der Infanterie.

Toekenning van premiën (*f* 3 600).

In de practijk heeft zich de noodzakelijkheid doen gevoelen om voor het personeel, belast met de bediening van de patrouille-telefonen bij de Infanterie, de Cavalerie en de korpsen barisan van Madoera en het legioen van Mangkoe Nagoro maatregelen in het leven te roepen, waardoor meer inspanning van dit personeel kan worden verwacht, zoodat afdoende verbetering kan worden ge-bracht in de tot dusverre onvoldoende werking van dit materieel.

Vermeend wordt, dat er voldoende prikkel tot meer inspanning zal bestaan, indien wordt overgegaan tot een stelsel van toekenning van premiën en onderscheidings-teekenen in den geest als voor scherpschutters en gram-matwerpers bij het Leger bestaat.

Voorts is het van bijzonder belang te achten om, behalve voor bovenbedoelde telefonisten, ook voor de telefonisten der Vesting-Artillerie, der Bereden Artille-rie en die der Verdedigingswerken, voor de peilers, hulp-peilers en waarnemers der Vesting-Artillerie, voor de seiners 1e klasse bij de Infanterie, Artillerie, Genie, Cavalerie en bij de korpsen Barisan van Madoera en het Legioen van Mangkoe Nagoro en eindelijk voor de auto-bestuurders bepaalde onderscheidingsteekenen vast te stellen, te dragen zoowel op de veldkleeding als op de attila en wel, omdat het te velde noodig is het personeel — met uitzondering echter van de peilers, hulpeilers en waarnemers der Vesting-Artillerie, voor wie die eisch niet geldt — dadelijk te kunnen herkennen, zekerheid te hebben, dat het materieel in bevoegde handen is en het personeel werkelijk bestemd is voor den door het onder-scheidingsteeken aangeduiden specialen werkkring.

De aan den voorgestelden maatregel verbonden meere uitgaven per jaar worden geraamd op:
voor het Leger *f* 9 100

voor de Barisan van Madoera en het Legioen van Mangkoe Nagoro te Soerakarta f 740
 Voor het toekennen van de onderscheidingsteekenen is eene tijdelijke voorziening getroffen, terwijl het gewenscht voorkomt voor een vol jaar te rekenen op het toekennen van premiën.

Onderafdeeling 373. Uitgaven van personeelen aard van het wapen der cavalerie.

Zie de toelichting van onderafdeeling 371.

Toekenning van premiën (f 300).

Onderafdeeling 378. Uitgaven van personeelen aard voor de afzonderlijke inlandsche korpsen.

Toekenning van premiën;

onderdeel a (f 150).

onderdeel b (f 350).

Onderafdeeling 379. Verdere uitgaven voor de inlandsche korpsen.

Toekenning van onderscheidingsteekenen:

onderdeel a (f 80).

onderdeel b (f 160).

Onderafdeeling 384. Geniewerken (f 2 352 300).

Tot de uit een hygiënisch oogpunt noodzakelijk geboden overbrenging van de te Soerabaja verspreid gelegen militaire gebouwen en inrichtingen van zeer ouden datum naar een ander en meer gezond stadsdeel kan worden overgegaan, nu bij onderzoek is gebleken, dat de op globaal f 3 750 000 geraamde uitgaven voor den bouw van eene nieuwe militaire vestiging ruimschoots zullen worden gedekt door de door den resident van Soerabaja op f 4 300 000 getaxeerde opbrengst van de voor den handel gunstig gelegen te verlaten militaire terreinen.

In verband met een gunstig aanbod van een aan het doel beantwoordend terrein wordt een bedrag van f 850 000 voor dadelijken aankoop aangevraagd.

Aangezien het noodzakelijk bleek over te gaan tot de uitvoering van verschillende werken voornamelijk ten behoeve van de troepen te velde en op excursie, waarop bij de begrooting van het dienstjaar 1919 niet was gerekend, moest, om het voor dat jaar toegestaan totaal crediet voor geniewerken niet te overschrijden, het werkplan van de genie voor 1919 eene wijziging ondergaan en dient als gevolg daarvan de raming voor dezen post voor het dienstjaar 1920 alsnog met f 281 000 te worden verhoogd. Aangezien bovendien de aankoop van enkele terreinen in het jaar 1919 geen beslag zal krijgen, dient een bedrag van f 350 000 op het komende dienstjaar te worden overgebracht.

De juiste geldelijke gevolgen van de overbrenging van den Artillerie Constructie Winkel naar Bandoeng zijn hooger gebleken dan de oorspronkelijke raming; om den duur van deze overbrenging niet te verlengen wordt volgens een gewijzigd werkplan f 350 000 meer ter verwerking in 1920 aangevraagd.

Om het vliegterrein te Kali-Djati als schoolvliegveld te houden wordt ter plaatse de oprichting van een semi-permanent kampement noodig geoordeeld, terwijl ter opheffing van de afgezonderde ligging en ook met het oog op spoedige hulp bij ongelukken mede de verbetering van de toegangswegen daarheen noodzakelijk wordt vereischt.

De kosten van dezen kampementsbouw en wegenverbetering worden onderscheidenlijk op f 72 000 en f 140 000 geraamd.

In verband met de afvoering van den op de begrooting 1920 als 2den termijn gestelden post ad f 150 000 voor den bouw van een kampement voor de automobielcompagnie te Bandoeng is in het jaar 1919 met dezen kampementsbouw geen aanvang gemaakt.

Ten einde de zeer tijdelijke legering en primitieve berging van personeel en materieel bij deze compagnie niet langer te bestendigen, wordt overschrijving van het voor dezen kampementsbouw in eersten termijn onder

artikel 992 beschikbare bedrag ad f 106 000 op het dienstjaar 1920 nader aangevraagd.

De vermindering tot f 80 000 van den op de begrooting voor 1920 als eersten termijn gestelden post van f 160 000 voor den bouw van het kampement voor de 17e compagnie Artillerie te Bandoeng zal er toe leiden, dat deze in tijdelijke gebouwen gehuisveste Compagnie langer dan strikt noodzakelijk onder minder gunstige hygiënische omstandigheden gehuisvest zal blijven, in verband waar mede wordt voorgesteld het voorgenomen bouwplan van 2 jaren te handhaven en den verminderden post weder op het oorspronkelijk bedrag te stellen.

Het hoofdkwartier van de opleidingsbrigade zal na beëindiging van hare werkzaamheden in de residentie Madioen worden verplaatst naar Djokjakarta ten behoeve van de metingen in de residenties Solo en Djokjakarta.

De bouwkosten van een daar ter stede vereischt kantoorgebouw zullen f 34 000 bedragen.

Voorts is opgebracht een bedrag van f 89 300 ten behoeve van een op te richten gymnastiek- en sportschool (zie de toelichting van onderafdeeling 427D).

Het totaal der meerdere uitgaven bedraagt alzoo f 2 352 300, waarvan komen ten laste van de onderdeelen a, b en c achtereenvolgens f 1 200 000, f 404 300 en f 748 000.

Onderafdeeling 385. Huis- en kantoorhuur.

Toekenning van huishuurvergoeding aan de militaire verpleegsters en de(n) assistent(e) bij het militair geneeskundig laboratorium (f 8 300).

Onderafdeeling 386, b. Uitgaven van personeelen aard voor den hospitaaldienst.

Verbetering van de inkomsten van de verpleegsters bij de militaire ziekeninrichtingen (f 31 000).

Zie de toelichting van onderafdeelingen 359 en 386.

De bezoldiging van het gediplomeerd verplegend personeel bij den militair geneeskundigen dienst is evenals die van den burgerlijken dienst te laag gebleken in vergelijking met die van het overeenkomstig personeel bij de particuliere ziekenhuizen. Nu de wedderegeling der burgerlijke verpleegsters een herziening zal ondergaan brengt de billijkheid mede, dat de bezoldiging van de militaire verpleegsters zooveel mogelijk op denzelfden voet als die van hare ambtgenooten in burgerlijken dienst worde geregeld.

Ten einde een zoo groot mogelijke eenvormigheid overal het verplegend personeel in Nederlandsch-Indië te verkrijgen, zullen de wedden als volgt zijn te regelen:

voor verpleegster der 1e klasse f 175 's maands met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands tot eene eindwedde van f 250 's maands en die van hoofdverpleegsters (plegers) f 290 's maands met een driejaarlijksche verhooging van f 25 's maands tot een eindwedde van f 315 's maands, terwijl aan de directrices f 35 's maands zal zijn toe te kennen met vier driejaarlijksche verhoogingen van f 25 tot een eindwedde van f 45 's maands.

Waar daartoe gelegenheid bestaat, wordt aan de directrices, hoofdverpleegsters en verpleegsters 1e klasse behalve huisvesting desgewenscht ook voeding, vrije verlichting en bediening en bewassing van landswegen verschaft, waarbij voor volledige kost en inwoning worden ingehouden f 100 voor de directrices, f 90 voor de hoofdverpleegsters en f 75 's maands voor de verpleegsters 1e klasse.

Voor het geval belanghebbende er de voorkeur aan geeft in eigen voeding te voorzien wordt f 30 's maands minder ingehouden, en een telken jare door den Commandant van het Leger vast te stellen dagelijksche tegemoetkoming voor voeding uitgekeerd, terwijl voor huisvesting van directrices, hoofdverpleegsters en verpleegsters 1e klasse onderscheidenlijk f 60, f 50 en f 35 's maands zal worden gekort. Voor bewassing van landswegen ware de inhouding van alle groepen op f 6 per maand te stellen voor de bediening en verlichting op f 4.

Waar nog geen gelegenheid bestaat tot huisvesting van het verplegend personeel in de ziekeninrichtingen en elders en ander dus daarbuiten moet worden gezocht, wat uite

aard voor het betrokken personeel duurder zal uitkomen dan bij huisvesting in de ziekenhuizen, zal een extra toelage worden verleend en wel voor de verpleegsters (plegers) 1e klasse te Batavia, Semarang, Soerabaja, Bandoeng en Medan (de bijzonder dure hoofdplaatsen) van f 50 's maands en elders van f 25 's maands en voor de directrices en de hoofdverpleegsters (plegers) alleen op de genoemde hoofdplaatsen van f 25 's maands.

Bij de invoering van deze herziening wordt echter bepaald, dat de praktijkjaren van het verplegend personeel buiten de keerkningen in stede van voor $\frac{9}{10}$ gedeelte slechts voor de helft in rekening kunnen worden gebracht voor de toekenning der regelmatige weddeverhoogeningen.

De meerdere uitgaven aan deze herziening verbonden worden voor 1920 geschat op f 31 000 aan bezoldiging en f 8 000 aan toelagen, of totaal op f 39 000.

Vermits ter zake eene tijdelijke voorziening is moeten worden getroffen, moet op de behoefte voor een vol jaar worden gerekend.

Onderafdeeling 388, a. Uitgaven van personeelen aard voor de militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi.

Herziening van de regeling omtrent de uitkeering van werkgelden (f 4 600).

Onderafdeeling 389, a. Verdere uitgaven voor de militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi.

Toekenning van tabak en siringelden aan de veroordeelden van alle landaarden (f 7 000).

Zie de toelichting van onderafdeeling 389 a hieronder.

Het thans aan de veroordeelden in de militaire strafgevangenis uit de menage te betalen wekelijksche zakgeld kan in verband met de duurte der levensmiddelen niet meer door de menage worden gedragen.

Bovendien is dit zakgeld van f 0.09 per week ontoereikend om daarvan tabak, siring en andere kleine geriefelikheden aan te schaffen en wordt voorgesteld onder de benaming van tabak- en siringgeld een bedrag van f 0.07 daags toe te kennen aan de veroordeelden van alle landaarden.

Hiermede gaat naar raming eene verhooging der jaarlijksche uitgaven met f 7 000 gepaard.

Tevens komt het gewenscht voor de werkgelden voor alle landaarden in verband met den algemeen gestegen loonstandaard en de meerdere duurte van alle artikelen gelijk te maken en eenigszins te verhoogen.

Aan dezen laatsten maatregel is eene verhooging der jaarlijksche uitgaven met f 4 600 verbonden.

Ter zake is bereids eene tijdelijke voorziening moeten worden getroffen, zoodat op de behoefte voor een vol jaar moet worden gerekend.

Onderafdeeling 390, a. Uitgaven van personeelen aard voor bijzondere inrichtingen.

Toekenning van gewijzigde toelagen aan leeraren in de moderne talen bij de militaire school te Meester-Cornelis (f 1 520).

Het komt gewenscht voor om aan de burgerleeraren, welke zijn aangewezen tot het geven van les in de Nederlandsche, de Fransche, de Engelsche en de Hoogduitsche taal aan de leerlingen van de militaire school te Meester-Cornelis, eene toelage toe te kennen op denzelfden voet als geschiedt bij het middelbaar onderwijs, n.l. tegen eene vergoeding van f 25 's maands voor elk wekelijksch lesuur.

Aan dezen maatregel, waarvoor eene tijdelijke voorziening is getroffen, is eene jaarlijksche vermeerdering van uitgaven van f 1 520 verbonden, terwijl op de behoefte van een vol jaar moet worden gerekend.

Onderafdeeling 395. Levensmiddelen enz.

Toekenning van vergoeding voor levensmiddelen aan de(n) assistent(e) bij het militair geneeskundig laboratorium (f 420).

Zie de toelichting van onderafdeeling 359.

Onderafdeeling 396. Voorzieningen van materieelen aard.

Toekenning van onderscheidingsteekenen aan mindere militairen in bijzondere betrekkingen f 5 200

Oprichting van eene gymnastiek- en sport-school „ 58 000

Tegemoetkoming voor de aanschaffing en het onderhoud van huisraad aan gehuwde niet-Europeesche onderofficieren „ 77 700

f 140 900

Voor het bedrag ad f 5 200 zie de toelichting bij onderafdeeling 371.

Voor het bedrag ad f 58 000 zie de toelichting bij onderafdeeling 427D.

Aangezien in beginsel is besloten de gehuwde niet-Europeesche onderofficieren — voor zoover zij geen Europeesche kaderbetrekking vervullen — op gelijke wijze te huisvesten als de gehuwde Europeesche korporaals, met wie zij in ontwikkeling, vakkennis en werkkring geacht worden overeen te komen, wordt het uit een

billijkheidsoogpunt noodzakelijk geacht hun, evenals aan de gehuwde Europeesche korporaals eene geldelijke tegemoetkoming van f 6 per man en per maand toe te kennen voor de aanschaffing en het onderhoud van huisraad.

Aan den gedachten maatregel, waarvoor eene tijdelijke regeling is moeten worden getroffen, is verbonden eene vermeerdering der jaarlijksche uitgaven van f 77 700, terwijl op de behoefte voor een vol jaar moet worden gerekend.

Onderafdeeling 398, a. Reis- en verblijfkosten (f 15 000).

De voorgestelde verhooging houdt verband met de gebreken wenschelijkheid om voor de militaire reizigers beneden den rang van adjudant-onderofficier en hunne gezinnen bij reizen over land meer dan thans mogelijk is gebruik te maken van vervoermiddelen.

Het komt gewenscht voor om te rekenen op de behoefte voor een vol jaar.

Onderafdeeling 427B. Uitbreiding der vastgestelde legersterkte met personeel voor den militairen inlichtingsdienst (f 6 600).

De samenstelling van het in het jaar 1914 in het leven geroepen kantoor „inlichtingen” bij den generalen staf hield verband met de toenmaals zeer beperkte werkzaamheden. Sedert zijn die werkzaamheden geleidelijk uitgebreid, ten gevolge waarvan zich reeds geruimen tijd behoefte deed gevoelen aan meer personeel, waarin door tijdelijke beschikbaarstelling daarvan zooveel mogelijk werd voorzien.

Aangezien die tijdelijke beschikbaarstelling geschiedt ten koste van andere diensten en zulks bezwaar oplevert, is het noodig geacht afdoende te voorzien in het tekort aan werkkrachten.

De voorgestelde inkrimping met 1 chef van het kantoor „inlichtingen” (burgerlijk ambtenaar) houdt verband met de veranderingen van de benaming „Kantoor inlichtingen” in „Militaire inlichtingsdienst”, welke verandering is gegrond op de verwarring, waartoe eerstbedoelde benaming bij herhaling aanleiding gaf.

Bij de voorgestelde uitbreiding van den militairen inlichtingsdienst, bestaande uit:

1 kapitein, majoor of luitenant-kolonel van een der wapens of diensten of burgerlijk ambtenaar, hoofd van den dienst, en 1 eersten, tweeden of derden commies, mag verwacht worden, dat de thans aan den dienst opgedragen taak naar behooren kan worden vervuld.

In verband met de in oorlogstijd voor den inlichtingsdienst weggelegde taak wordt het raadzaam geacht voor den aan het hoofd daarvan te stellen persoon bij voorkeur een in werkelijken dienst zijnde officier te bestemmen, zonder de benoeming van anderen echter geheel uit te sluiten, terwijl om de noodige continuïteit te waarborgen het noodig wordt geoordeeld, dat het hoofd den rang van kapitein, majoor of luitenant-kolonel kan bekleeden.

Aan dezen voorgestelden maatregel is eene verhooging der jaarlijks terugkerende uitgaven verbonden met rond f 6 600.

Voor de uitbreiding van de legersterkte met een commies wordt eene tijdelijke voorziening getroffen, terwijl op de behoefte voor een vol jaar moet worden gerekend.

Onderafdeeling 427C. Oprichting van een kantoor voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en ontspanning, benevens uitbreiding der vastgestelde legersterkte met een Generaal-Majoor, Secretaris-Generaal (f 39 600).

I. Een afzonderlijk kantoor bij de Ie Afdeeling van het Departement van Oorlog voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en ontspanning, waarbij een burgerambtenaar, een kapitein of Ie luitenant van een der wapens of diensten en een militair schrijver in dienst waren te stellen, wordt noodig geacht om te geraken tot de zob gewenschte organisatie van lichamelijke opvoeding en geestelijke ontwikkeling in het leger, alsmede ter verzekering van eene éénhoofdige leiding ten dezen.

Dit kantoor zal o.m. tot taak hebben het ontwerpen van doelmatige stelsels ter beoefening van de sport, het verspreiden van goede en nuttige lectuur in de kazernes, het doen houden van geschikte voordrachten en dergelijke, alsmede het voorbrengen van alle daartoe vereischte administratieve regelingen en het behandelen van andere op ontspanning en ontwikkeling betrekking hebbende aangelegenheden. Voor den in dienst te stellen

burgerambtenaar, hoofd van het kantoor, zal moeten worden gerekend op eene bezoldiging van *f* 600 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands tot een maximum van *f* 1000 's maands.

II. De instelling van een secretariaat bij het departement van Oorlog is urgent geworden, nu de werkzaamheden van den Legercommandant in zijn dubbelen werkring van Legerbevelhebber en van Hoofd van het departement van Oorlog, maar vooral in laatstbedoelde functie zoodanig zijn toegenomen, dat zij niet meer naar behooren zijn te overzien en te beheerschen door één persoon. Vooral de departementale arbeid is, ondanks de met kracht nagestreefde decentralisatie in den boezem van het Leger, zoo omvangrijk geworden, dat de vervulling van de taak van Legerbevelhebber daaronder op den duur zal moeten lijden, hetgeen een hoogst ongewenschte toestand is. Daarom is het dan ook noodzakelijk geworden, dat een deel van den arbeid van den Legercommandant op andere schouders wordt gelegd.

Nauwgezette studie ter zake, waarbij de volle aandacht is geschonken aan de ontwikkeling van het Secretariaat bij het departement van Oorlog in Nederland en bij de overige departementen van Algemeen Bestuur in Nederlandsch-Indië, inzonderheid bij het departement der Marine, leidde tot de slotsom, dat, in verband met de samenstelling van het departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië, daarbij geen plaats is voor een burgerlijk secretaris en dat de beste oplossing zou worden verkregen, indien een Generaal-Majoor als Secretaris-Generaal aan het departement werd verbonden.

Slechts door een dergelijke uitbreiding van de Leger-samenstelling zal de Legercommandant in staat zijn gesteld zich ten volle te wijden aan zijn taak als Legerbevelhebber.

Het ligt in de bedoeling om, wanneer door den Volksraad met deze maatregelen wordt ingestemd, al dadelijk over te gaan tot het treffen van een voorziening op tijdelijken voet.

Onderafdeeling 427D. Oprichting van een gymnastiek- en sportschool (*f* 25 000).

Aangezien het Nederlandsch-Indische Leger, althans in vergelijking met verschillende andere legers, op het gebied van gymnastiek, sport en lichte atletiek in een minder gewenschten toestand verkeert, wordt de oprichting van een gymnastiek- en sportschool dringend noodzakelijk geacht ten einde door het tot een voldoende aantal vormen van alleszins bevoegde onderwijskrachten verbetering te brengen in de beoefening daarvan.

De maatregel zal tevens indirect kunnen strekken tot bevordering van het zedelijk welzijn van den soldaat door hem op te wekken tot het beoefenen van de verschillende soorten van sport in zijne vrije uren.

De verwezenlijking van den maatregel zal gepaard dienen te gaan met eene uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met:

1 kapitein (ritmeester), directeur	} van een der wapens
of diensten.
2 eerste of tweede luitenants	
3 adjudant-onderofficieren of sergeant-majors (Opperwachtmeesters) -instructeur benevens	
1 Europeesch, Amboineesch of Inlandsch sergeant of korporaal en	
3 Europeesche, Amboineesche of Inlandsche fuseliers der Infanterie.	

Verder zal een gebouw zijn op te richten en is het, in het belang van eene deugdelijke en doelmatige beoefening van lichaams oefeningen alsmede ter bevordering van de eenvormigheid, noodig aan ieder der daarvoor in aanmerking komende militairen korte sportbroeken van landswege te verstrekken.

Een en ander brengt voor 1920 eene uitgave voor eens mede van *f* 147 300, terwijl met de voorgestelde uitbreiding der vaste legersamenstelling en de jaarlijksche vernieuwing van sportbroeken eene vermeerdering der jaarlijks terugkeerende uitgaven van *f* 25 000 + *f* 33 000 = *f* 58 000 is gemoeid.

Het komt gewenscht voor, voor wat betreft de voor-

Onderafdeeling 427E. Herziening van de verhoudingen tusschen de sterkten in de verschillende rangen van het officierspersoneel der militaire administratie (*f* 17 600).

gestelde legeruitbreiding, op de behoefte van een vol jaar te rekenen.

De voorgestelde maatregelen zijn noodig om voor de officieren der militaire administratie, voor wie en de bevorderingskansen en de vooruitzichten gedurende de laatste 5 à 6 jaren verre ten achter bleven bij die voor de andere wapens en diensten en welke dan ook bepaald ongunstig moeten worden genoemd, eenigszins betere omstandigheden in het leven te roepen.

Daarvoor zal het noodig zijn de verhoudingscijfers tusschen de verschillende rangen zoodanig te herzien, dat de bevordering langs natuurlijken weg kan plaats hebben en dat het kunstmatig in gang houden van de bevordering met behulp van tijdelijke voorzieningen op bepaalde tijdstippen, n.l. wanneer luitenants 14 jaar en wanneer kapiteins meer dan 23 jaren dienst als officier hebben verricht, voortaan achterwege kan blijven.

Indien nu de samenstelling van genoemd dienstvak tegen inkrimping met 3 luitenants wordt uitgebreid met 1 majoor en 2 kapiteins, alsmede wanneer de kolonelsrang bij dat dienstvak bereikbaar wordt gesteld en voorts de mogelijkheid wordt geopend om, bijaldien de inspecteur den rang van kolonel bekleedt, een der majoors tot luitenant-kolonel te bevorderen, mag worden verwacht, dat de bevorderingskansen en de vooruitzichten voor de officieren der militaire administratie zullen voldoen aan in billijkheid te stellen eischen.

Tevens zal dan kunnen worden voorzien in de reeds lang gevoelde wenschelijkheid om voor den gewestelijken dienst te Magelang te beschikken over een hoofdofficier en om het administratief beheer van de drie groote hospitalen 1e klasse op Java (Weltevreden, Tjimahi en Magelang) aan kapiteins in stede van aan luitenants toe te vertrouwen.

Ten slotte moge hier de mededeeling plaats vinden, dat het in de bedoeling ligt bij nota van wijziging gelden aan te vragen voor de verbetering van de geldelijke stelling der militaire Landsdienaren als gevolg van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Onderafdeeling 429, onderdeel d. Uitbreiding van het aantal klerken bij het Departement met één (*f* 480).

Nevenbedoelde uitbreiding, waartoe bereids bij wijze van tijdelijken maatregel is overgegaan, is noodzakelijk in verband met de toeneming der werkzaamheden.

Onderafdeeling 434. Marine-etablissement en daartoe behorende inrichtingen.
Artikel 13 (*f* 2 700).

Toen met den aanmaak van de draadlooze installaties begonnen werd, kon met het bestaande personeel worden volstaan, doch sinds het plaatsen en beproeven der installaties is toegenomen en het onderhoud van de jagerinstallaties meer zorg vereischt, doordat er meer jagers buiten dienst zijn, is het werk met de beschikbare krachten niet meer bij te houden.

Voor het beproeven van een station werd tot dusver een seiner geleend van een der schepen of van den Torpedodienst.

Hiermede heeft men echter niet altijd zekerheid op het gewenschte oogenblik iemand te hebben, terwijl er bovendien geen continuïteit bestaat, wat in verband met den eigen aanmaak niet wenschelijk is, omdat het opdoen van ervaring voor de werkplaats thans niet goed mogelijk is.

In verband hiermede en met het oog op de omstandigheid, dat alle schepen van de oorlogs- en de gouvernements-marine van draadlooze telegrafie zullen worden voorzien, is het noodzakelijk, dat tot de indienststelling van een afzonderlijken opziener-seiner bij het marine-etablissement wordt overgegaan, wiens bezoldiging zal zijn te stellen op *f* 225 's maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands elk.

Artikel 21 (*f* 1 800).

Tot nu toe doet in het torpedo-atelier een der jongere sergeant-torpedomakers der Koninklijke marine dienst als kasbaas.

Aangezien het niet wenschelijk is om den betrokkene langer aan zijn eigenlijken dienst te onttrekken, wordt gerekend op de indienststelling van een afzonderlijken kasbaas bij het marine-etablisement op eene bezoldiging van *f* 150 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands elk.

Onderafdeeling 454, onderdeel a. Verhooving van het voedinggeld ten behoeve van de mindere schepelingen aan boord van de loodsstationsschepen te Tarakan, Samarinda, Balikpapan, Palembang en Pangkalan-Brandan (*f* 1 950).

Om ondervoeding en een te groot verloop tegen te gaan is het gewenscht het bedrag ter voorziening in de voeding van de mindere schepelingen aan boord van de loodsstationsschepen op nevensgemelde plaatsen te verhoogen met *f* 2.50 per man en per maand.

Aangezien de 6 loodsstationsschepen te zamen eene bemanning van 65 mindere schepelingen hebben, vereischt de verhooving van hun voedinggeld eene som van *f* 1 950 's jaars.

De maatregel is bereids op tijdelijken voet ingevoerd.

AFDEELING XI.

Plaatselijken gewestelijk zelfbestuur.

Onderafdeeling 474. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen gedurende 1918 (+ *f* 100 000).

Door de gewestelijke raden en den plaatselijken raad van het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra werd eenparig aangedrongen op verhooving van den toeslag uit de algemeene middelen wegens geheven locale belastingen, welke in tegenstelling met de gemeenten, die 100 procent ontvangen, op 75 procent van de bruto-opbrengst dier belastingen was gesteld. Er schijnt geen voldoende aanleiding te bestaan om dit onderscheid nog langer te handhaven.

Artikel 3.

Middelen in Indië.

Iide HOOFDSTUK.

Middelen in Indië.

In de raming der middelen in Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, behoorende bij het besluit tot voorloopige aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen voor dat dienstjaar (Gouvernementsbesluit van 15 Juli 1919 No. 4, Javasche Courant van dien dag No. 56), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

Departement van Financiën.

Middel No. 16. In- en uitvoerrechten en accijnzen en andere ontvangsten daarmede in verband:

a. invoerrecht, wordt verminderd met *f* 130 000 en mitsdien nader geraamd op *f* 40 870 000, waarvan *f* 29 000 000 voor Java en Madoera en *f* 11 870 000 voor de Buitengewesten.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Middel No. 49. Afkoop van heerendiensten in de gewesten buiten Java en Madoera, wordt verhoogd met *f* 1 542 000 en mitsdien nader geraamd op *f* 1 750 000 (voor de Buitengewesten).

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Tusschen nummer 75 en „Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel” wordt ingelascht:

Middel No. 75A. Rente en terugbetaling van aan bijzondere ziekeninrichtingen verleende voorschotten, *f* 3 317 (voor Java en Madoera).

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

Tusschen de nummers 82 en 83 wordt ingelascht:
Middel No. 82A. Opbrengst van het Landsrijstbedrijf
in de Tjiheavlakte (Preanger-Regentschappen), f 40 000
(voor Java en Madoera).

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Middel No. 122. Postspaarbank. Teruggaaf door de
postspaarbank van de te haren behoefte gedane uitgaven
en verrekening van de door die instelling verschuldigde
vergoedingen, voor zoover niet elders omschreven, wordt
verhoogd met f 20 000 en mitsdien nader geraamd op
f 187 926 (voor Java en Madoera).

Middel No. 130. Zout.

a. opbrengst van los- en briketzout, wordt verhoogd
met f 341 280 en mitsdien nader geraamd op
f 17 621 280, waarvan f 14 408 000 voor Java en
Madoera en f 3 213 280 voor de Buitengewesten.

Departement van Financiën.

Middel No. 16, a. Vermindering van invoerrecht door Zie de toelichting bij onderafdeeling 354 van de uit-
invoering van de zoutregie in het gewest Tapanoeli gaven in Indië.
(— f 130 000 voor de Buitengewesten).

Departement van Binnenlandsch
Bestuur.

Middel No. 49. Afkoop van heerendiensten in de Bij ordonnantie van 14 November 1918 (Staatsblad
gewesten buiten Java en Madoera (+ f 1 542 000 voor No. 772), waarop thans de Koninklijke goedkeuring is
de Buitengewesten). verleend, werd met intrekking van de voor Sumatra's
Westkust geldende regeling van Staatsblad 1914 No. 732
een algemeene heerendienstafkoopregeling voor de Bui-
tengewesten vastgesteld, welke regeling ingevolge de
besluiten van 14 November 1918 No. 29 en 7 Juli 1919
No. 63 van toepassing is voor alle gewesten buiten Java
en Madoera, uitgezonderd die, waar de persoonlijke dien-
sten niet of niet meer worden gevorderd. De gewesten,
waar in het rechtstreeks bestuurd gebied geen heeren-
diensten worden gevorderd, zijn: Riouw en Onderhoorig-
heden, Ternate en Onderhoorigheden en de Westerafdee-
ling van Borneo, terwijl in de gewesten Billiton en Banka
en Onderhoorigheden de heerendiensten tegen invoering
van een hoofdgeld onderscheidenlijk met ingang van
1 Januari 1919 en 1 Januari 1920 niet meer werden en
zullen worden gevorderd.

Het oorspronkelijk op de begrooting onder dit hoofd
geraamd middel heeft slechts betrekking op het gewest
Sumatra's Westkust. De thans geraamde vermeerdering
met rond f 1 542 000 (onderafdeeling 141 van de uitgaven
in Indië) heeft betrekking op hetgeen in de overige ge-
westen buiten Java en Madoera, waar de regeling van
toepassing is verklaard, aan inkomsten uit dien hoofde
wordt verwacht.

Departement van Onderwijs en
Eeredienst.

Middel No. 75A. Rente en terugbetaling van aan Aan de Koningin-Emmastingting te Batavia is op den
bijzondere ziekeninrichtingen verleende voorschotten voet der regelen voor het verleenen van voorschotten
(f 3 317 voor Java en Madoera). (zie bld. 79 van de Memorie van Toelichting op het In-
disch ontwerp der begrooting voor 1920) een voorschot
verleend van ten hoogste f 31 000 onder de verplichting
om uiterlijk op het einde van elk kalenderjaar, te begin-
nen met 31 December 1919, ten minste een twintigste
deel daarvan in 's Lands kas terug te storten en over
het niet teruggestorte deel van het voorschot aan den
lande te vergoeden een rente van 6% 's jaars.

Op voormelden voet zal door genoemde stichting derhalve in 1920 terugbetaald worden aan aflossing *f* 1 550 en aan rente *f* 1 767 (over *f* 29 450), waarop bij dezen post is gerekend.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

Middel No. 82A. Opbrengst van het Landsrijstbedrijf in de Tjiheavlake (Preanger-Regentschappen) (+ *f* 40 000 voor Java en Madoera). Zie de toelichting bij onderafdeeling 278A der uitgaven in Indië.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

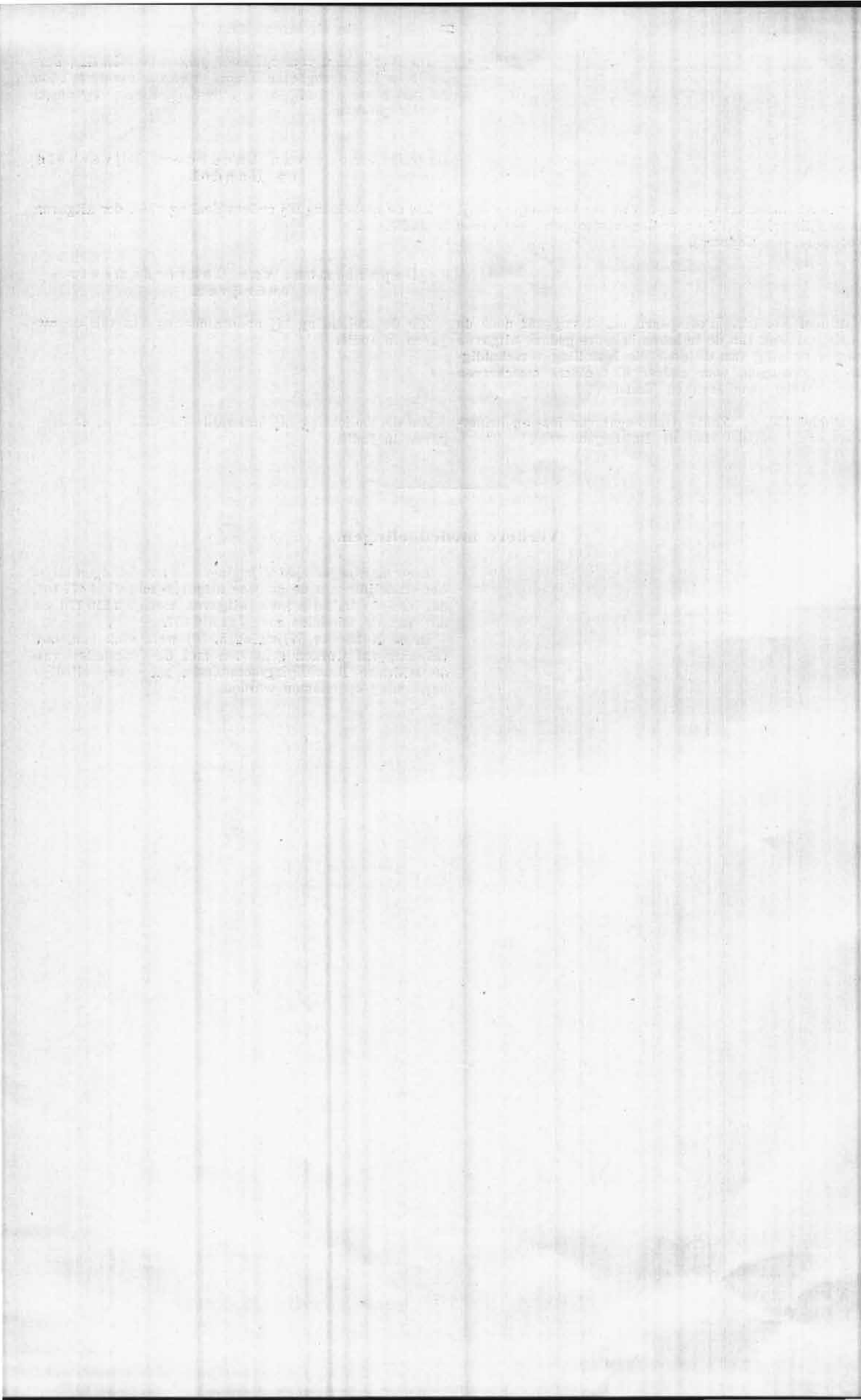
Middel No. 122. Postspaarbank. Teruggaaf door de postspaarbank van de te haren behoefte gedane uitgaven en verrekening van de door die instelling verschuldigde vergoedingen, voor zoover niet elders omschreven (+ *f* 20 000 voor Java en Madoera). Zie de toelichting bij onderafdeeling 343 van de uitgaven in Indië.

Middel 130, a. Zout. Opbrengst van los- en briket-zout (+ *f* 341 280 voor de Buitengewesten). Zie de toelichting bij onderafdeeling 354 van de uitgaven in Indië.

Verdere mededeelingen.

Door de voorgestelde wijzigingen en aanvullingen stijgt het eindcijfer van de gewone uitgaven met *f* 14 477 167, dat van de buitengewone uitgaven met *f* 3 510 776 en dat van de middelen met *f* 1 816 597.

In de Nota van Wijzigingen, bij welk stuk o.m. ook rekening zal worden gehouden met de voorstellen van de Militaire Bezoldigingscommissie, zal eene volledige berekening opgenomen worden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 3A.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

BIJLAGE A DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

(Zie bladz. 31 der memorie van toelichting).

Naar aanleiding van de bij het verslag nopens de wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen voor het dienstjaar 1919 (tweede gewone zitting 1918, onderwerp 1, stuk 7, blz. 19) gestelde vraag, welk standpunt de Regeering inneemt ten aanzien van de wijze van pestbestrijding door den geneeskundige, den heer Krol, voorgestaan, is bij de memorie van antwoord (onderwerp 1, stuk 15, blz. 30) medegedeeld, dat de Regeering haar standpunt tegenover de bedoelde bestrijdingswijze toen nog niet had kunnen bepalen, aangezien de heer Krol pas bij de in het laatst van September door hem te Semarang gehouden lezing zijne inzichten ten dezen heeft ontvouwd en het voor de hand lag, dat in verband met de reeds vóór dat tijdstip ahangige persoonsverwisseling de Regeering ter zake geen beslissing zou nemen, voordat de optredende nieuwe leider van den dienst zich ter zake zou hebben uitgesproken.

De nieuwe leider, Dr. L. Otten, heeft sedert zijne inzichten ten dezen bekend gesteld en, waar deze in meerdere opzichten afwijken van de hiervoor bedoelde door den heer Krol gehuldigde opvattingen, schijnt het de voorkeur te verdienen om niet de laatstbedoelde hier te vergelijken met de eerste, doch, voor zoover daartoe aanleiding bestaat, het licht te doen vallen op de punten, waar de door Dr. Otten voorgestane gedragslijn afwijkt van de sedert de laatste jaren gevolgde.

Deze afwijkingen betreffen in hoofdzaak dat deel van de pestbestrijdingsmaatregelen, hetwelk omvat de zorg voor de woningen, hieronder zoowel te verstaan de woningverbetering als het toezicht op de woningen en het bewonen en gebruiken van gebouwen en erven.

Tot dusver werd als regel besloten tot woningverbetering in streken, waar mensehenpest in samenhang met rattenpest werd ontdekt. Daarmede werd dan beoogd het contact tusschen mensch en rat tot een minimum te beperken, welk doel is te benaderen door de constructie van alle woningen en andere gebouwen zoodanig in te richten, dat ratten daarin (naar de ervaring en het oordeel van den pestbestrijdingsdienst) niet of althans niet onopgemerkt kunnen nestelen.

Bij den aanvang van de bestrijding der pest heeft men, nog niet voldoende bekend met de biologie van de rat, met name van de huisrat — *mus rattus griseiventer* —, den strijd, die tegen haar moest worden aangeboden, onderschat. Het feit toch, dat de rat zich aan verandering van woonwijze op uiterst vernuftige wijze bleek te kunnen aanpassen, heeft de oplossing van het vraagstuk der woningverbetering in de eerste jaren tallooze moeilijkheden in den weg gelegd en eindeloze teleurstellingen bezorgd. Steeds meer moesten de eischen van de woning-

verbetering worden verscherpt; de bamboe, het bouwmetaal van den Inlander bij uitnemendheid, werd ten slotte geheel door hout vervangen. Langzaam, uiterst langzaam ging het voorwaarts en zoo is het ook verklaarbaar, dat men, deels gedwongen door hooge sterfte bij lokaal heftig opvlammende epidemieën, deels verlokkt door het telkens teleurstellend resultaat der woningverbetering, in den loop der jaren ook tot andere maatregelen als massa-evacuatie, uitzwaveling en provisoire woningverbetering zijn toevlucht heeft genomen. Naarmate echter het systeem van woningverbetering dichter zijne voltooiing naderde, vestigde zich ook meer en meer de overtuiging, dat die andere maatregelen slechts van tijdelijken, palliatieven aard konden zijn, dat woningverbetering het eenig middel was ter verkrijging van een blijvend resultaat, dat woningverbetering, gesteund door een krachtige inspectie, niet alleen de verdrijving van de huisrat uit huis, doch bij gestrenge doorvoering over alle liniën zelfs haar algeheele verdelging ten gevolge had.

De doorvoering van de woningverbetering heeft tot wettelijke basis de ordonnantie van 6 Juli 1914 (Staatsblad No. 486), terwijl, nadat het herhaaldelijk voorkomen van pestgevallen in woningen van technisch volmaakt rattennestvrije constructie geleerd had, dat naast een verbeterde woning eene verbeterde bewoning eene gebiedende eisch is, aan de doorvoering van deze laatste bij de ordonnantie van 28 October 1916 (Staatsblad No. 654) een wettelijke grondslag is verleend.

De ervaringen in het Malangsche opgedaan hebben tot de overtuiging geleid, dat het wegnemen van een of meer schakels uit het systeem het verband volkomen zou wegnemen en allen arbeid nutteloos zou dreigen te maken en met dit beeld van de ontwikkelingsgeschiedenis van de woningverbetering voor oogen is het verklaarbaar, dat steeds getracht is op dit systeem voort te bouwen.

Elders zijn de ervaringen echter minder teleurstellend geweest en in enkele streken, waar de woningverbetering geenszins op dezelfde onberispelijke wijze is uitgevoerd als in de afdeeling Malang, kunnen de resultaten niet minder worden genoemd, althans zij steken zeker niet ongunstig af bij de in genoemde afdeeling verkregene.

Uit het vorenstaande laat zich de gevolgtrekking afleiden, dat, al mogen temperatuur en vochtigheidsgehalte onmiskenbaar van invloed zijn, met name op de biologie van de vloer, daarmede het epidemiologisch beeld nog geenszins is verhelderd, verschillende andere, nog onbekende factoren moeten ongetwijfeld het epidemie-verloop mede beïnvloeden, getuige de waarneming, dat de epidemie in enkele streken sterk afnemende was, alvorens de woningverbetering was geëindigd.

Hieruit mag niet de gevolgtrekking worden gemaakt, dat de vrijwel overal diepgewortelde overtuiging omtrent de onfeilbaarheid van het systeem van woningverbetering ook maar in het minst zou zijn geschokt; er zij slechts de aandacht op gevestigd, dat geenszins overal die verbetering op een dergelijk groote schaal en in alle strengheid, als in het Malangsche is geschied, behoefde te worden doorgevoerd om tot gunstige resultaten te leiden, ja, dat op sommige plaatsen van een heerschende epidemie nauwelijks sprake kan zijn, alhoewel geen noemenswaardige maatregelen zijn getroffen, terwijl op andere plaatsen de pest zelfs geheel is verdwenen zonder doorvoering van eenigen maatregel.

Maar nog van eene andere zijde moet het systeem van woningverbetering worden belicht; welk beproefd middel deze verbetering (waarmede dus de z.g. definitieve woningverbetering in hout wordt bedoeld) ook moge zijn, zij vordert uit den aard der zaak slechts langzaam. Hoe krachtig ook doorgevoerd, de practijk heeft bewezen, dat zij geen gelijken tred kan houden met de plaatselijke uitbreiding eener epidemie. Het is dan ook zelfs voor den oningewijde geen geheim, dat de woningverbetering niet in staat is de pest te localiseeren, nog minder haar verspreiding op afstand, de z.g. metastatische verspreiding, tegen te gaan.

Op welke wijze de import ook moge worden verklaard, ook tegenover deze verrassingen biedt de woningverbete-

ring geen wapen, zoolang ze niet in den oorzakelijken infectiehaard volledig is doorgevoerd, zoolang niet de heerschende epizoötie volkomen is uitgeroeid.

Het verloop en de bestrijding der pest in de verschillende gewesten hebben dan ook slechts de bevestiging kunnen brengen van wat epidemieën van anderen aard reeds lang hadden doen begrijpen, nl. dat eene epidemie in haar ontstaan en verspreiding wordt beheerscht door volkomen, omtrent duister aantal en aard men nog vrijwel volkomen in het duister tast, dat het succes eener bestrijding dientengevolge even onberekenbaar is als de epidemie zelve.

Daarom ziet men dan ook den strijd tegen de verschillende infectieziekten, welke eene epidemische uitbreiding kunnen aannemen, van twee verschillende zijden gevoerd: aan de eene zijde de acute epidemiebestrijding, aan de andere zijde permanente bestrijding, het behoud en de verbetering der volksgezondheid beoogende. De eerste grijpt plaatselijk in, daar waar de epidemie het dreigendst is, zij tracht haar snel en met krachtige hand binnen de kleinste grenzen terug te brengen; de laatste grijpt zoo mogelijk overal in, onafhankelijk van de eventuele aanwezigheid eener epidemie, geen rekening houdend met haar meer of minder ernstig karakter, maar minder krachtig en minder snel, den bodem geleidelijk minder vruchtbaar makend voor de ontwikkeling eener epidemie. De eerste bestrijding werkt repressief, zij is van specifiek-therapeutischen of -prophylaktischen aard, zij doodt den oorzakelijken parasiet of tracht hem althans onwerkzaam te maken; de laatste werkt preventief, zij bedreigt het oorzakelijk agens in zijn bestaansvoorwaarden. De eerste bestrijding kan, afhankelijk van de wisselwerking tusschen parasiet en individu, tegen betrekkelijk geringe kosten een snel doch gewoonlijk onvolledig succes bereiken; zij faalt echter veelal in haar poging het verloop eener epidemie te beïnvloeden. De laatste dringt ten koste van groote geldelijke offers de ziekte langzaam doch onweerstaanbaar terug, tot deze zich oplost in enkele verspreide ziektegevallen; zij legt haar eischen des te gebiedender op, naarmate zij meer haar voltooiing nadert.

Maar alvorens dit einddoel te bereiken, moet een lange weg worden afgelegd, die zijn beginpunt heeft in de grootere centra der maatschappij om via de kleinere knooppunten ten slotte de geheele bevolking te bereiken.

Wanneer nu aan de hand van deze beschouwingen betreffende de tweërlei richting, waarin eene epidemiebestrijding zich moet bewegen, een blik geslagen wordt op het werk der pestbestrijding, dan moet onmiddellijk in het oog vallen, dat de strijd tegen deze epidemische ziekte zich slechts in eene richting heeft ontwikkeld, nl. in de richting eener permanente bestrijding.

De eisch eener rattennestvrije constructie toch, zooals de pestbestrijding dezen stelt en wenscht doorgevoerd te zien, sluit — zij het ook niet als zoodanig bedoeld — noodwendig in zich eene verbetering van woningtoestanden, die eene plaats inneemt op het groote programma, dat in het belang van de verbetering der volksgezondheid in het bijzonder der volkshuisvesting zal moeten worden uitgevoerd, maar eerst over tientallen van jaren, misschien wel eerst over eeuwen, zal kunnen zijn afgevoerd. En had de ervaring het nog niet geleerd, a priori is het dan ook reeds duidelijk, dat woningverbetering in dien geest, op welk een gunstig resultaat zij ook moge bogen, niet in staat is de verspreiding der pest, noch continu noch op afstand, te voorkomen, dat zij niet bij machte is het acute karakter van eene epidemie ook maar op eenigerlei wijze te beïnvloeden.

Het valt verder op, dat de pestbestrijding in hoofdzaak het achterland tot terrein harer werkzaamheden heeft uitgekozen, terwijl het juist de havenplaatsen zijn, die het eerst besmet worden, en van waaruit, wanneer de epizoötie eenmaal voldoende heeft wortel geschoten, het achterland via de grootere knooppunten op zijn beurt geïnfecteerd wordt.

Dat deze havenplaatsen tot dusver (afgezien van de pakhuizen) vrijwel ongemoeid zijn gelaten, vindt in hoofd-

zaak zijne oorzaak in het geringe aanpassingsvermogen van de uit een pestbestrijdingsoogpunt verlangde woningverbetering — woningverbetering in engeren zin dus — aan andere plannen in zake woningbouw in algemeenen zin in verband met gemeentelijke uitbreiding, rioleering, algemeene hygiënische eischen, enz. En ofschoon reeds verschillende bezwaren mochten worden ondervangen, in de hoop zoodoende een andere gedragslijn te kunnen volgen, waarbij de algemeene woningverbetering niet behoefde te worden opgeofferd aan het tempo der woningverbetering in engeren zin, is deze hoop in omgekeerden zin verwezenlijkt, nl. in dien zin, dat de woningverbetering als pestbestrijdingsmaatregel is opgeofferd aan het tempo der algemeene woningverbetering.

Hiertoe heeft voorts — en zeker ook niet in de laatste plaats — moeten medewerken de onmacht om in die steden het systeem van woningverbetering op dezelfde snelle wijze door te voeren als ten plattelande. Dit gevoel van onmacht, het gevoel, dat de krachten zoowel fysiek als geldelijk te kort schoten, moet ongetwijfeld reeds bestaan hebben bij het begin van het streven tot een alom systematisch doorvoeren der woningverbetering, terwijl men zich blijkbaar nimmer voldoende rekenschap heeft gegeven van het feit, dat bedoeld systeem eene plaats inneemt in de groote permanente organisatie tot verbetering der volksgezondheid, dat het evenals alle andere stelsels van preventieven aard zeker doch zeer langzaam werkt, dat slechts onder zeer bijzondere omstandigheden het tempo versneld kan worden en dan nog slechts in één richting: die der woningen, opgebouwd in tijdelijken bouwtrant.

Er is echter niet alleen in havenplaatsen als Soerabaja, Semarang, enz., doch naar verhouding evenzoo in de grootere en kleinere centra van het achterland meer te doen uit het oogpunt van pestbestrijding dan alleen de verbetering van de evenbedoelde woningen. Men denke slechts aan een Chineesch kamp met zijn opeengepakte chaotische bouworde, zijn doolhof van sloppen, gangen en riolen, zijn mengeling van slaapgelegenheden en stapelplaatsen; men denke aan de Arabische wijk, kortom aan het weinig verkwikkelijk aspect, dat het oudste stads-gedeelte, de z.g. benedenstad van de havensteden, biedt. Juist daar wordt de rat de meest veilige schuilplaats geboden, juist daar wordt haar de strijd om het bestaan zoo gemakkelijk mogelijk gemaakt en is het uitroeien van een eenmaal endemisch heerschende epizoötie een onuitvoerbaar eisch. Het zijn juist deze complexen in permanenten bouwtrant, die voor een rattennestvrije constructie ontoegankelijk zijn en als een voortdurend dreigend gevaar desondanks onaangetast moeten blijven.

Onteigening, volledige afbraak en opbouw in rattennestvrije constructie zou het eenige middel zijn ter bereiking van het gestelde doel. En al ware het mogelijk om tijdelijk alle andere belangen uit te schakelen, die de aandacht der locale raden vragen, dan nog zou de uitvoering van dergelijke heroïsche maatregelen op onoverkomelijke financieele bezwaren stuiten. En zoo zal dan ook niet alleen het rekening houden met andere stedelijke belangen, met hun samengaan met — zoo niet voorgaan boven — het belang eener afdoende bestrijding der pest, de overtuiging aan de mogelijkheid van doorvoering van evenbedoelde maatregelen hebben doen wankelen, doch ongetwijfeld moet ook het gevoel den strijd niet afdoende te kunnen voeren, van onmachtig te zijn tot eene snelle uitvoering over alle liniën, daar van beslissenden invloed zijn geweest.

In verband met een en ander is het te verklaren, dat de pestbestrijding zich met alle kracht heeft geworpen op de woningverbetering ten plattelande. Doch hoe dit ook zij, welke overwegingen daartoe ook mogen hebben geleid, toegegeven is moeten worden aan den drang der omstandigheden. Daaruit moet de gevolgtrekking worden afgeleid, dat de tijden, waarin alle belangen voor het algemeen belang, met name de uitroeijing der pest, moesten wijken, voorbij zijn en plaats hebben gemaakt voor een tijdperk, waarin ook aan andere belangen aandacht zal kunnen worden geschonken.

Nu men tot dit inzicht is gekomen, moet de vraag worden gesteld, of de woningverbetering ten plattelande al dan niet op den ouden voet moet worden voortgezet en voltooid.

Er zijn bovendien nog andere gronden voor die vraag. Bij artikel 1 der toelichting op de voorschriften ter uitvoering van artikel 10 der ordonnantie van 6 Juli 1914 (Staatsblad No. 486) is aangenomen, dat er in de dorpen op gerekend kan worden, dat de bewoners elkander zullen bijstaan bij den arbeid, terwijl in de afdeulings- en onderafdeulingshoofdplaatsen, waar de band tusschen de inwoners zooveel lossere is, menigmaal niet gerekend kan worden op hulp van anderen. Men heeft gemeend dit euvel te kunnen ondervangen door bij artikel 1 van de evenbedoelde voorschriften de gelegenheid te openen ook voorschotten te verleen in den vorm van arbeid. Terwijl dus de stadsbewoner zijne woning tegen betaling kan laten verbeteren — eventueel bouwen —, zal de desso-bevolking dit zelf in sambattandienst (buurdienst) moeten doen.

Nu moge het systeem van deze buurdiensten nog niet geheel verouderd zijn, zij worden in elk geval met onderlinge overeenstemming, wat betreft tijdstip en duur der werkzaamheden, geregeld; maar bij eene systematische woningverbetering, die zoo spoedig mogelijk moet worden voltooid, kan een arbeid in de vereischte mate opgevorderd, bezwaarlijk met den naam buurdienst worden bestempeld. Hij draagt dan ook veeleer het karakter van desso- of heerendienst. Het is het tempo, waarin de werkzaamheden moeten worden verricht, dat den aard der te vorderen diensten bepaald, en zoo zal een spoed vereischend werk als woningverbetering dan ook alleen in desso- of heerendienst kunnen worden verricht.

Wil men daaraan ontkomen door de woningverbetering in beginsel in betaalden arbeid te doen uitvoeren en daartoe eveneens voorschot verleen, dan heeft dit ten gevolge, dat de kosten van de verbetering nog vermeerderd worden met een bedrag van ten minste tien gulden per woning.

Geeft men in de derde plaats aan den Inlander allen tijd om zelf met of zonder hulp zijne woning te verbeteren, dan zal het systeem van woningverbetering, dat zich toch reeds, zelfs onder zeer begunstigende omstandigheden, voor eene snelle doorvoering niet zeer leent, in het geheel niet meer aan het gestelde doel kunnen beantwoorden.

Waar de uitvoering der woningverbetering in sambattandienst niet mogelijk is, in vrijen arbeid te langzaam vordert en in betaalden arbeid als voorschot gewoonlijk te duur geacht moet worden, zal de oplossing moeten worden gevonden in den last tot uitvoering in desso- of nog beter heerendienst tegen behoorlijk loon.

De beantwoording van de vraag, of het algemeen belang de doorvoering van het tot dusver gevolgd systeem van woningverbetering in het achterland, zonder moeite of kosten te sparen, eischt, is afhankelijk te stellen van deze andere, of een ander, beter systeem de plaats zal kunnen innemen van het eerstbedoelde, of dus naast de permanente, preventieve bestrijding, welke in het beproefde systeem van woningverbetering haar oplossing gevonden heeft, eene acute, repressieve bestrijdingswijze te vinden is, die in staat zal zijn een heftige epidemische uitbreiding snel en krachtig te bezweren.

Deze laatste vraag vindt in de geschiedenis van de verrichtingen van de pestbestrijding een bevestigend antwoord. Reeds vroeger is het noodig gebleken in streken, waar de pest hevige woedde, in afwijking van de veelal vergende systematische woningverbetering eene acute bestrijdingswijze door te voeren, welke, bekend onder den naam „acute, provisoire woningverbetering” bevredigende uitkomsten heeft opgeleverd en die tegenover de definitieve woningverbetering het voordeel had van snel en goedkoop te kunnen worden uitgevoerd, een voordeel, dat bij een plaatselijk heftig om zich heen grijpende epidemie zeker opweegt tegen het nadeel van slechts tijdelijk verlichting te kunnen brengen.

Aanvankelijk bestond de meening, dat deze bestrijdingswijze, zooals haar naam ook aangeeft, geacht moest worden haar invloed slechts tijdelijk te kunnen uitoefenen en het viel moeilijk te beoordeelen, of zij verantwoordelijk mocht worden gesteld voor de steeds gunstiger wordende mortaliteitscijfers, omdat op het tijdstip harer toepassing de epidemie zich reeds geruimen tijd in eene dalende lijn bewoog en de tegelijkertijd toegepaste z.g. „inwendige evacuatie” ongetwijfeld mede de infectiekans verminderde.

Eenige jaren later deed zich een betere gelegenheid voor om dit systeem van acute bestrijding op zijn juiste waarde te toetsen. In September 1917 bij het uitbreken der pest in de kota Ponorogo is wederom tot de „acute provisoire woningverbetering” overgegaan. Binnen zeer korten tijd werden achtereenvolgens alle kampongs onder handen genomen; niet alleen werden de woningen in den bestaanden toestand rattennestvrij gemaakt door het trontongen van bamboe blandars en -oesoeks (d. w. z. het uitsnijden van 2 c.M. of meer breede repen in overlansche richting met behoud der rosten), door het weg-nemen van dubbele wanden, beschietingen, pyans, enz., doch ook de bewoning werd aan een grondige hervorming onderworpen; in de eerste plaats de constructie in het gebruik der baleh-baleh, terwijl door het witten van muren en dakpannen, door het openvlechten der ampe-ampe en, waar noodig, door het aanbrengen van glazen dakpannen woning en bewoning in overzichtelijken staat werden gebracht. Met behulp van zeer gestrenge controle op de uitvoering dier maatregelen en handhaving van het eenmaal bereikte, gesteund door een periodieke jacht met geschoold personeel op de voor haar bestaan hardnekkig strijdende rat, is het gelukt binnen een half jaar tijds de pest in de kota Ponorogo te bezweren.

Langen tijd is het bestaansrecht van een dergelijke bestrijdingswijze bepleit moeten worden, alvorens zij algemeen ingang mocht vinden; nog steeds gedachtig aan de lange lijdensperiode, waarin zelfs een volgen de strengste eischen doorgevoerde woningverbetering veelal onmachtig was gebleken het gewenschte doel te bereiken, was men huiverig zich nogmaals aan een proef met een minder volmaakt systeem te onderwerpen.

Men vergat daarbij echter in de eerste plaats, dat volgens dit systeem alle verborgen schuilplaatsen, wel verre van als bij de „acute provisoire woningverbetering” dichtgestopt of afgesloten (opgemetselde nokbalk, met blik beslagen of met een cementprop opgevulde bamboes) te worden, juist opengelegd werden (nokbalk niet opgemetseld, blandars en oesoeks getrongtongd).

Maar in de tweede en voornaamste plaats had men zich nog niet voldoende rekenschap kunnen geven van den grooten steun, dien de strijd tegen de rat in een verbeterde bewoning had gevonden. In den aanvang werd de noodzakelijkheid dezer huishoudelijke verbetering eerst ingezien, toen de woningverbetering, ondanks de steeds strengere formuleering harer eischen, zelfs in haar meest volmaakte uitvoering nog niet in staat bleek de pest in absoluten zin meester te worden. Waar de provisoire woningverbetering, aanvankelijk vrij spoedig door de definitieve gevolgd, geen betrouwbaar oordeel over haar uitwerking toeliet, heeft eerst de provisoire woningverbetering te Ponorogo de gelegenheid geboden om den invloed van een verbeterde bewoning op zijn juiste waarde te schatten. Eerst hier heeft men kunnen ervaren, dat ook een bamboe-constructie rattennestvrij te maken en te houden is, mits gesteund door eene huishoudelijke verbetering, mits in de eerste plaats overzichtelijk gemaakt door een zoo groot mogelijken licht-toevoer, dat ook aan de verbetering in bamboe meer betekenis toekwam dan alleen in provisoiere zin.

Sedert is in het onderdistrict Ambarawa de evenbedoelde bestrijdingswijze mede met bevredigenden uitslag toegepast.

De kosten van deze acute woning-verbetering zijn met uitzondering van de verstrekte materialen (in hoofdzak dakpannen en dakrooster), welke in voorschot zijn verstrekt, ten laste van den Lande gebracht, zooals

vroeger ook de acute provisoire verbetering — waarvoor toch het systeem van uitzwaveling der huizen, eene chemische ontsmetting, verlaten is — als een ontsmettingsmaatregel beschouwd en door den Lande betaald is. Op deze wijze zal het ook alleen mogelijk zijn deze acute woningverbetering snel te doen verloopenen: evenals toch de uitvoering der definitieve woningverbetering in niet-betaalden arbeid zeer langzaam vordert, zoo zal ook het tempo der acute woningverbetering zelfs bij deze eenvoudige werkwijze met reeds aanwezige materialen niet snel genoeg kunnen worden doorgevoerd — de ervaring heeft dit reeds geleerd —, wanneer de uitvoering in sambattandienst of in vrijen arbeid geschiedt. Niet alleen uit een billijkheids- doch ook uit een utiliteits-oogpunt is dus de uitvoering der acute woningverbetering als ontsmettingsmaatregel in betaalden arbeid aangegeven; alleen op deze wijze is het succes dezer bestrijdingswijze, die staat of valt met de meer of minder snelle uitvoering, gewaarborgd.

Maar niet alleen wordt het doel op deze wijze snel bereikt, het wordt ook goedkoop bereikt, zelfs wanneer de uitvoering in betaalden arbeid geschiedt, althans in verhouding tot de kosten, welke de definitieve woningverbetering in hout eischt.

Ten slotte zal ook de inspectie op woning en bewoning ten plattelande niet meer zoo langdurig behoeven te worden doorgevoerd als tot dusver elders is geschied. In een stad, waar de dichtheid der rattenbevolking een grootere is dan ten plattelande, waar de rat zich maar al te lang aan het dreigend gevaar van vernietiging weet te onttrekken, waar het contact der ratten onderling dan ook moeilijker is te verbreken en dus een epizoötie moeilijker te beëindigen is, zal een woninginspectie, zelfs bij een volgens de strengste eischen uitgevoerde woningverbetering, langen tijd onontbeerlijk zijn, wil de terugkeer van de rat en daarmee van de slechts schijnbaar verdwenen epizoötie voorkomen worden. In de dessa's ten plattelande echter, waar de verhoudingen, dank zij een eenvoudige bouworde en ruime erven, veel minder samengesteld zijn, is de strijd om het bestaan voor de rat veel moeilijker, is het contact gemakkelijker te verbreken. Hier heeft dus slechts een kortdurende doch intensieve inspectie er voor te waken, dat de rat den eersten tijd de terugkeer in huis ontzegd blijft, waardoor ze ten doode is opgeschreven en de epizoötie, als zijnde van beperkte afmetingen, spoedig uitsterft. Daardoor is verder inspectie onnoodig geworden; al moge toch op deze wijze niet de geheele rattenbevolking vernietigd zijn, zij is toch sterk gedund en zij zal dat, dank zij de verbeterde woning en bewoning, ook blijven, waardoor de toch reeds zeer geringe kans op een hernieuwde besmetting tot een minimum wordt teruggebracht.

Neemt men in aanmerking:

dat de kosten der acute woningverbetering aanmerkelijk minder bedragen dan die der definitieve verbetering,

dat daarvan dus een in verhouding veel geringer deel ten koste van den Lande zal komen dan bij de definitieve verbetering, waarvan de kosten, verre boven de gemiddelde draagkracht van den Inlander gaande, voor een zeer groot deel door het Land zullen moeten worden gedragen,

dat de beheers- en inspectiekosten, die geheel ten laste van den Lande komen, aanzienlijk veel minder zullen bedragen,

dan kan men er geen bezwaar tegen hebben de acute woningverbetering, die, geheel het karakter eener ontsmettingsmaatregel dragend, een snel ingrijpen eischt, in betaalden arbeid op kosten van den Lande ten uitvoer te leggen.

Waar de mogelijkheid eener practische toepassing, zoemedede de doeltreffendheid van deze acute woningverbetering dus voldoende is te achten, waar deze verbetering, zich zooveel mogelijk beperkend tot het gebruik van reeds aanwezige materialen en in betaalden arbeid uitgevoerd, uit den aard der zaak veel sneller tot het doel moet leiden met als gevolg daarvan de redding van vele menschenlevens, waarvoor een definitieve woning-

verbetering te laat zou komen, waar bovendien de eerstbedoelde werkwijze aanmerkelijk geringer geldelijke offers zal vergen, daar zal het antwoord op de hiervoor gestelde vraag, of het algemeen belang de systematische doorvoering van de woningverbetering in hout ten plattelande nog steeds eischt, een beslist „n e e n” moeten zijn.

In deze acute woningverbetering heeft de pestbestrijding, althans ten plattelande, tevens een middel om het kwaad in den wortel aan te tasten en daardoor de rat — en daarmee de rattenpest — te vernietigen.

In afwachting van in de toekomst misschien te verkrijgen gunstige resultaten eener bestrijding met andere palliatieve middelen, b.v. vaccinatie, heeft de pestbestrijding dus alleen in de acute woningverbetering reeds een middel, waarmee de uitslag van de acute epidemiebestrijding der pest met vol vertrouwen kan worden tegemoet gezien. En in verband daarmee kan dan ook afstand worden gedaan van den tot dusver aan de definitieve woningverbetering gestelden eisch, dat deze in meerdere streken van het achterland systematisch over uitgestrekte gebieden moest worden doorgevoerd en zal met een incidenteele bestrijding kunnen worden volstaan. Deze laatste bestrijdingswijze is te meer aangewezen, omdat bij eventueele uitbreiding eene epidemie, hetzij in een desa, hetzij over een onderdistrict of over een nog grooter gebied, een daaraan evenredige doorvoering van dezen maatregel een algemeene acute woningverbetering tot eindresultaat zal hebben, die ten plattelande veel sneller en goedkooper tot het gewenschte doel leidt.

Waar echter in vele onderdistricten reeds een diffuse verspreiding der pest heeft plaats gevonden, zal een systematisch doorgevoerde bestrijding, eene algemeene acute woningverbetering dus, zijn door te voeren, terwijl in de aangrenzende onderdistricten, waar zich tot dusverre geen of slechts enkele sporadische gevallen voordeden, op de geïnfecteerde en naburige desa's een waakzaam oog zal moeten worden gehouden om, ingeval de pest een ernstig karakter dreigt te gaan aannemen, de incidenteele bestrijding onmiddellijk over te doen gaan in eene algemeene bestrijding in dienzelfden trant.

In dit verband moge er nog de aandacht op worden gevestigd, dat bij het ontbreken van eenigerlei maatstaf ter beoordeeling van den graad en de uitbreiding der rattenpest (want noch vloo-index, noch verhouding van trypanosomen tot vlooiendrager is een bruikbaar indicat gebleken), bij de onmogelijkheid zelfs om de aanwezigheid van rattenpest, tenzij onder bijzondere omstandigheden, vast te stellen, men aangewezen is op een secundair verschijnsel, de menschenpest. Doch ook dit symptoom is verre van constant aanwezig, maar al te dikwijls ontbreekt het geheel of komt eerst te voorschijn bij strenge exploratie van een gebied, om, eenmaal geconstateerd, geen enkele aanwijzing te geven omtrent aard en verspreiding der oorzakelijke epizootie. Het verwijt, dat de pestbestrijding de pest heeft nageloopt, is dan ook geheel onverdiend: men zou met hetzelfde recht — of juist onrecht — tot den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst het verwijt kunnen richten, dat hij bij de bestrijding van epidemieën van anderen aard steeds te laat is. De studie der gezondheidsleer heeft nu eenmaal naast de vele palliatieve middelen voor de bestrijding eener acute epidemie slechts één wapen gegeven in den strijd tegen infectieziekten, het preventief systeem, dat zoowel tegenover import als uitbreiding dezer ziekten machteloos staat, zoolang het niet in een vergevorderd stadium van ontwikkeling is getreden. Wel verre van dit stadium bereikt te hebben, verkeert de preventieve geneeskunde voor vrijwel alle infectieziekten in het meerendeel der tropische landen, zoo ook op Java, nog in een stadium van embryonale ontwikkeling en zoo heeft de studie van de bestrijding der pest, hoe vruchtdragend zij ook in vele opzichten genoemd mag worden, slechts de bevestiging gebracht van het ervaringsfeit, dat een uit zijn aard

slechts geleidelijk voorschrijdend ontwikkelingsproces alleen door gewelddadig ingrijpen, en dan nog slechts tijdelijk, tot een snelleren gang kan worden geactiveerd.

De vorenstaande overwegingen leiden tot de gevolgtrekking, dat ook in de grootere en kleinere centra van bevolking zal kunnen worden volstaan met de acute woningverbetering, die als regel niet gevolgd zal behoeven te worden door een definitieve woningverbetering.

Slechts de inspectie op woning en bewoning zal in de centra niet kunnen worden ingekrompen, zooals dit in een desa ten plattelande mogelijk is: terwijl hier toch de epizoötie, van beperkten omvang en gemakkelijk te benaderen, binnen korten tijd volkomen zal kunnen worden uitgeroeid, kan daaraan onder stedelijke verhoudingen niet gedacht worden. Tegen den terugkeer van de rat, die, uit huis verjaagd, wel verre van vernietigd te worden, elders eene veilige wijkplaats vindt, tegen terugkeer van de infectie dus, dient dan ook een strenge en voortdurende inspectie te waken.

Mocht desondanks de vrees, dat in plaatsen als Ambarawa, Salatiga en Magelang die, zij het ook slechts naar analogie van de elders waargenomen ervaringen, geacht mogen worden een vruchtbaren bodem voor het voortwoekeren der pest op te leveren, een hevige pest-epidemie vroeg of laat onherroepelijk te voorschijn zal treden, zoo overheerschend zijn, dat het systematisch doorvoeren eener definitieve woningverbetering in een zoo snel mogelijk tempo als gewettigd moet worden beschouwd, dan zij toch hier de grens getrokken, dan zal zulks de uitzondering moeten vormen op den algemeenen regel om in grootere en kleine centra langs geleidelijken weg voort te gaan.

De laatstbedoelde weg, die dan zal moeten leiden tot het tot stand komen van den hiervoor bedoelden preventieven bestrijdingsmaatregel, zal moeten bestaan in het binden van nieuwbouw en van zware herstellingen aan de in de kota's gelegen woningen aan eene vergunning, welke mede de voorwaarden insluit, waaraan ter wering van het pestgevaar bij het bouwen moet worden voldaan en ter richtige naleving waarvan een bouwtoezicht zal hebben te waken: in die voorwaarden zal dus mede zijn op te nemen de door de pestbestrijding gestelde eisch eener rattennestvrije constructie in hout of in welk ander materiaal ook, uitgezonderd bamboe. Op deze wijze zal een in de kota's eventueel door te voeren acute verbetering slechts in zooverre een provisoire beteekenis blijven behouden, dat zij, afhankelijk van den levensduur der woningen, ten slotte plaats zal hebben te maken voor een wederopbouw in hout. Buiten de kota's zal met den eisch tot het gebruik maken van een pannen dakbedekking kunnen worden volstaan; zonder bindende voorwaarden overigens en zonder bouwtoezicht zal daarmee reeds veel bereikt worden. Op deze wijze toch zal voor een acute woningverbetering ten plattelande in de toekomst het groote bezwaar, de voorziening in een geschikte dakbedekking bij afwezigheid van pannen, opgeheven zijn.

Maar niet alleen in het z.g. pestgebied, ook daarbuiten zal bij nieuwbouw aan dezelfde eischen, althans wat de rattennestvrije constructie betreft, voldaan moeten worden. Hiertoe zullen alle locale raden kunnen medewerken door het vaststellen van eene bouwverordening, waarin met plaatselijke belangen kan worden rekening gehouden, doch waarin ook aan de in enkele woorden te formuleeren eischen der pestbestrijding een plaats worde geruimd. Het uitvaardigen van dergelijke bouwverordeningen zal niet mogen worden vertraagd; wanneer alle plaatselijke belangen nog niet kunnen worden overzien of althans nog niet zijn vast te leggen, kan zelfs reeds genoeg worden genomen met het opnemen in het bestaande rooi-reglement van de eischen der pestbestrijding bij nieuwbouw; verdere uitbreiding zal daaraan kunnen worden gegeven, naargelang zulks den lokalen raden voor andere doeleinden wenschelijk voorkomt.

Ten slotte moge nog een belangrijke factor vermelding

vinden, die een wijziging in het systeem der pestbestrijding eischt, nl. het plan tot terugvoering van den dienst der pestbestrijding tot den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst. Reeds bij de afscheiding van de pestbestrijding als zelfstandigen dienst is haar terugvoering na plaats gevonden hebbende organisatie in het vooruitzicht gesteld. Inderdaad is de instelling van een afzonderlijken pestbestrijdingsdienst een noodmaatregel geweest; deze dienst is als een nooddienst te beschouwen, waarvoor het recht van bestaan, aan buitengewone omstandigheden gebonden, verdwijnt met den terugkeer tot normale tijden.

Dat deze tijd, zoo hij al niet gekomen mocht zijn, naderende is, kan niet langer worden ontkend. De verloopende jaren hebben aan het verstand, dat onder den invloed van het angstbeeld der pest tot vele concessies geneigd was, ruimschoots de gelegenheid gegeven het bereikte aan eene nuchtere beschouwing te onderwerpen. De dienst der pestbestrijding, die zich slechts tegenover één vijand geplaatst zag en de beschikking had over ruime middelen, heeft zich tot een hooger trap van organisatie kunnen opwerken dan de Burgerlijke Geneeskundige Dienst, die in den strijd tegen alle andere infectieziekten te zamen zich voor een moeilijker taak gesteld ziet.

Die jaren van bestrijding zoowel als van onderzoek hebben geleerd, dat er geen bijzondere bestrijdingswijze voor pest mogelijk is, dat de pest op dezelfde wijze als andere infectieziekten moet worden bestreden, dat er geen enkele reden is daarom de pest, hoe dreigend ook, eene plaats boven andere infectieziekten zou toekomen. Wanneer dus een hereeniging van beide diensten in het vooruitzicht wordt gesteld, wanneer de bestrijding der pest wederom een onderdeel zal gaan vormen van de algemeene epidemiebestrijding, zal deze eenzijdige organisatie der pestbestrijding moeten worden aangepast aan de veelzijdige organisatie van den algemeenen gezondheidsdienst. Daarin ligt opgesloten, dat zij zal moeten worden ingekrompen, wil voorkomen worden, dat de algemeene gezondheidsdienst blijft in het beginnend stadium, waarin hij op het oogenblik nog verkeert, dat ook in de nieuw te scheppen formatie aan andere epidemische ziekten minder aandacht wordt geschonken dan in verband met den ernst van haar endemische — eventueel epidemische — uitbreiding noodig is.

De vraag is dus niet meer, of de Dienst der Pestbestrijding zal kunnen worden ingekrompen, doch op welke wijze dit zal kunnen geschieden, en daarop is maar één antwoord: door den strijd, die tot dusverre slechts in één richting de beslissing zocht, langs twee wegen te voeren, door het preventief systeem van woningverbetering terug te brengen tot normale verhoudingen en daarnaast de acute epidemiebestrijding de plaats te doen innemen, die haar toekomt. Alleen op deze wijze zal de pestbestrijding een plaats kunnen innemen niet boven, doch in de organisatie, waarover de Burgerlijke Geneeskundige Dienst in den strijd voor het behoud en de verbetering der volksgezondheid de beschikking heeft.

Als overweging van minder principieelen aard is in het voordeel van de hierbedoelde hereeniging nog aan te voeren, dat daardoor een nuttiger en door velen wellicht meer gewenscht gebruik is te maken van de krachten van de Gouvernementsgeneeskundigen. Waar de taak van de tot beide diensttakken behoorenden tot dusver streng afgescheiden is, komt het meermalen voor, dat wederzijdsche belangen niet in hun geheel omvang behartigd kunnen worden, niettegenstaande daartoe de noodige krachten aanwezig zijn en de betrokken artsen, vooral die van de pestbestrijding, wier werkkring door zijne eenzijdigheid op den duur dikwijls geen bevrediging geeft, gaarne hun arbeidsterrein verruimd zouden zien.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

(1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

*de begrooting van de landbouw
die zeer laag is
met aanvullingen*

VERSLAG.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Vele leden waren van oordeel dat bij de suppletoire begrooting alleen zakelijke onderwerpen behandeld behooren te worden, algemeene beschouwingen waren zooveel doenlijk achterwege te laten.

Het denkbeeld werd geopperd de zittingen niet meer te doen plaats vinden in den warmsten tijd van het jaar.

§ 2. Andere leden meenden evenwel dat het houden van algemeene beschouwingen niet kon worden gemist. Zij gaven te kennen dat in den tijd gelegen tusschen de zitting en de vorige veel is voorgevallen waardoor h.i. de vraag gewettigd is of de tegenwoordige Regeering wel een zegen voor het land geacht kan worden.

§ 3. Naar aanleiding van de ten openbaren gehoorde op 1 September jl. uitgesproken redevoering van den Gouverneur-Generaal werd door een der leden het volgende opgemerkt:

1. dat „de sympathie“ die de Regeering zegt te bezitten, met de geestelijke beweging die door dit deel der wereld voer“ weinig in overeenstemming is met de vele vervolgingen der S. I. leden. Met nadruk werd gevraagd, welk standpunt de Regeering thans inneemt t.a.z. van de S. I.

2. dat van een „hardnekkig pogen in de Vorstenlanden om onrust te verwekken“ niets gebleken is. Het tegendeel is z.i. waar, de volksleiders hebben juist getracht op wettige wijze onregelmatige toestanden uit te roeien.

3. dat de Regeering thans zelf toegeeft dat van de z.g. verzetsbeweging in de Preanger nog niets bekend was toen het gebeurde te Leles — het doodschieten van hadji Hasan — plaats vond.

4. dat in het gedeelte handelende over het gebeurde te Toli-Toli (moord op den controleur De Kat Angelino) vele personen en ook de pers een beschuldiging tegen den heer Abdoel Moeis hebben gezien, die deze landstreek eenigen tijd vóór het gebeurde bezocht. Indien deze in-

druk juist is, vernam het aan het woord zijnde lid gaarne waarmede de Regeering deze — zij het een vage — beschuldiging zou kunnen staven. Prijs werd gesteld op het bekendstellen van het rapport van het onderzoek dat terzake is ingesteld.

§ 4. In verband met het onder 3 van de vorige § genoemde, stelde men de vraag of de Regeering bereid is van het rapport van den Regeeringscommissaris Dr. Hazen een zakelijk uittreksel te publiceeren, of aan den Volksraad over te leggen. Mits niet te kort wordt gedaan aan de strekking van het rapport, zou met een zakelijk uittreksel kunnen worden volstaan. Ook vernam men gaarne of de Regeering thans nog de conclusies van het rapport de Roo de la Faille onderschrijft. Voorts of de Regeering in hetgeen in de pers vermeld wordt omtrent het uitoefenen van pressie door den regent en andere Inlandsche ambtenaren op getuigen in deze zaak, ten einde hen bezwarende verklaringen omtrent handelingen van de S. I. in de Preanger te doen afleggen, geen aanleiding vindt daarnaar een nauwkeurig onderzoek te gelasten.

Ook zou volgens een bericht in de Preanger-Bode het afnemen der verhooren door Mr. Filet zijn bijgewoond door personen die daarbij niet tegenwoordig behooren te zijn.

§ 5. De aan het woord zijnde leden brachten verder het Regeeringsrondschrijven over de houding der ambtenaren ter sprake. Zij aarzelden niet de strekking van deze circulaire te veroordeelen. Een ambtenaar die zich streng aan de daarin vastgestelde gedragslijn zou willen houden, wordt het recht van openbare meeningsuiting feitelijk onthouden, aangezien in den grond der zaak iedere kritiek op de Regeering medewerkt tot ondermijning van het gezag. Ten gevolge van de vage bewoordingen dier circulaire kan thans ieder ambtenaar die meent in het openbaar zijn meening te moeten uiten, door de Regeering getroffen worden en hangt zodoende steeds het zwaard van Damocles hem boven het hoofd. Een dergelijk draconisch voorschrift werd uit den tijd geacht. Naar de meening van sommige leden is de circulaire alleen gericht tegen ambtenaren die een actie voeren in den geest als door Sneevliet werd voorgestaan. Andere leden betwijfelden de juistheid van deze opvatting.

De Regeering in het Moederland stelt zich dan ook op een ruimer standpunt. In de door haar uitgevaardigde circulaire legt zij den volgenden maatstaf aan:

„De Regeering wenschte het politieke leven niet in boeien te slaan en had met haar circulaire zeker niet de bedoeling, ambtenaren te treffen, die een andere politieke overtuiging zijn toegedaan dan de Regeering.

Zou dus door de bepaalde ambtenaren gestreefd worden, om langs wettigen weg te komen tot een andere regeeringsorde, ook dan zou niemand daarin mogen worden belemmerd.

Met deze circulaire wordt slechts beoogd een waarschuwend woord te richten tot diegenen onder de rijksambtenaren, die openlijk of bedektelijk te kennen geven, dat illegale gewelddadige middelen moeten worden toegepast om een andere maatschappelijke richting te kunnen bewerkstelligen”.

De Indische Regeering daarentegen wil 66k treffen die ambtenaren, die langs wettigen weg tot een andere maatschappelijke orde dan de bestaande willen komen. Onder de zulken zouden derhalve vallen ieder sociaal-democratisch ambtenaar die langs legalen weg de komst van een andere maatschappelijke orde voorbereidt, of ieder lid van Insulide die langs den zelfden weg het uitheemsch door een nationaal gezag wil vervangen.

Door de aan het woord zijnde leden werd betoogd dat op die wijze de Regeering de vrije meeningsuiting belemmert, hetgeen er toe leidt dat in stilte wordt gemokt, waardoor de bevolking naar den kant der anarchie wordt gedreven. Nu reeds wordt dit verschijnsel waargenomen; de Regeering draagt hiervoor de moreele verantwoordelijkheid.

§ 6. Door de nog steeds aan het woord zijnde leden werd ten stelligste tegen de uitzetting van den heer Brandsteder geprotesteerd. Zij betoogden dat deze persoon verbannen is voor feiten die niet kunnen leiden tot een veroordeeling door den strafrechter en achtten zulks niet wettelijk. Zij vermoedden dat tot uitzetting is overgegaan wijl de actie van den heer Brandsteder het instrument van gezagshandhaving op den duur onbruikbaar zou maken. Zij merkten voorts op dat tengevolge van het streven van Brandsteder vele verbeteringen in het leger tot stand zijn gekomen. Inzonderheid teekenden deze leden verzet aan tegen de volgende zinsnede uit het besluit waarbij Brandsteder werd geëxterneerd:

dat dit als een volledige erkenning kan worden de openbare rust en orde, doch erkent dat voor het geval daarmee mocht bedoeld zijn de „kapitalistische” rust en orde dit gevaar inderdaad door zijne geschriften ontstaat en hij het zelfs als zijn duren plicht beschouwt die rust en orde in gevaar te brengen en te blijven brengen;

„dat dit als een volledige erkenning kan worden aangenomen, aangezien de kapitalistische orde en rust enkel de door hem gekozen naam is voor de huidige orde van zaken en zijn streven dus is deze in gevaar te brengen”.

Naar aanleiding van de laatste overweging in het besluit merkten deze leden op, dat elk socialist een gevaar zal zijn voor de huidige maatschappelijke orde en dus alle socialisten in deze landen zouden geëxterneerd of geïnterneerd moeten worden.

Brandsteder's externeering werd genoemd een daad van een reactionaire regeering. Dit verwijt — voegden de aan het woord zijnde leden er bij — treft niet zoo zeer den Gouverneur-Generaal dan wel zijn reactionaire adviseurs.

Gaarne werd vernomen waarom van de zg. exorbitante rechten ten aanzien van Pangeran Hardjo Soerio Soetanto is gebruik gemaakt.

§ 7. Er werd door de zelfde leden op gewezen dat de stemming die thans onder een zeer groot deel van de Europeesche bevolking en pers bestaat fataal is voor de rustige ontwikkeling der bevolking. Wat de pers betreft, het zijn inzonderheid het Soerabaijaasch Handelsblad en Mataram die deze stemming aanwakkeren. Opgemerkt werd dat deze bladen met hun rechtstreeks de Regeering treffende leuzen als „De Koningin naar Indië, De Gouverneur-Generaal naar Holland” veel meer het gezag

ondermijnen dan de z.g. revolutionnaire elementen tegen wie de Regeering zich steeds haast om met kracht op te treden.

Tegen deze bewering werd aangevoerd dat een betoog, waarvan de strekking is dat de Gouverneur-Generaal moet aftreden, daarom nog niet een ondermijning van het gezag behoeft te zijn. De vraag is maar in welken vorm het betoog gegoten is. Het is juist de vorm waarin bepaalde uitingen zijn vervat, die zoo vaak leidt tot vervolging van personen, behoorende tot linksche groepen. Zoo werd vervolgd, wegens het zaaien van haat, de schrijver in het Soerabaijaasch Nieuwsblad die zich noemt „Pietje Puck”.

§ 8. Een ander lid merkte op dat de hiervoren genoemde circulaire, die ook in het Maleisch vertaald is op verschillende plaatsen geheel verkeerd begrepen, althans verkeerd uitgelegd wordt. Een nadere toelichting van de Regeering om het gerezen misverstand weg te nemen is zeker gewenscht. Ook de rede van den Gouverneur-Generaal op Koninginsverjaardag uitgesproken wordt verkeerd uitgelegd; door velen is er uit gelezen dat de Regeering de Inlandsche vereenigingen minder goed gezind is.

§ 9. Er werd op aangedrongen dat de Regeering meer aandacht zou schenken aan de hatelijke uitlating van de reactionaire pers. Hun vaak sarrend geschrijf leidt er toe dat daarop van Inlandsche zijde scherp — vaak te scherp — wordt geantwoord. Men begreep niet dat deze reactionaire pers, waar haar geschrijf toch aanleiding kan geven tot noodlottige excessen, steeds van vervolging vrij blijft. Door andere leden werd hiertegenover opgemerkt dat wat betreft het al of niet vervolgen van persdelicten het niet juist is om de scheidingslijn te trekken tusschen reactionaire en vooruitstrevende organen, maar dat de scheidingslijn liep tusschen Europeesche en Inlandsche persorganen. Men wees er b.v. op, dat, een zeer opriemd artikeltje in het weekblad „de Beweging” van 11 October jl. getiteld: Een helsch plan, (blz. 386) den schrijver daarvan geen vervolging op den hals gehaald heeft.

§ 10. Door de schrille tegenstelling groote winsten als gevolg van de momenteele conjunctuur bij de Europeesche landbouw-industrieën en steeds toenemende armoede der bevolking, alsmede door het bij deze steeds meer veld winnend besef dat de Regeering niet wil, of niet bij machte is, iets voor de economische opheffing van de inheemsche bevolking te doen, komt bij de Inlandsche organisatie thans sterk tot uiting het denkbeeld dat het beter is zich zelve te helpen en niet langer op overheidshulp te wachten. Het jongste S. I. congres — aldus ondersteunden deze leden hun betoog — geeft van deze meening sprekende voorbeelden o.a. het aanvaarde denkbeeld om in eigen organisatie een soort regeering te concipiëren.

Naar aanleiding van de dagbladverslagen van dit congres, zou men gaarne vernemen of de door den heer Moeis geuite bewering dat de Regeering aan de Inlandsche ambtenaren bij circulaire verboden heeft lid te zijn van de S. I. waar is. In het tegengestelde geval meende men dat het op den weg van den aanwezigen Regeeringscommissaris Dr. Hazen gelegen had om die bewering onmiddellijk tegen te spreken.

De in het eerste lid van deze § aan het woord zijnde leden meenden de Regeering te moeten toeroepen niet te luisteren naar de stem van het groot-kapitaal, zich niet te ras te laten influenceeren door plaatselijke onlusten, maar meer acht te slaan op de gebeurtenissen elders, b.v. in Europa, waar de teekenen des tijds, als het tot ontwikkeling en bewustzijn komen van de arbeidersmassa, haar economische groei, de wensch tot socialiseering van bedrijven, enz. meer en meer tot uiting komen.

§ 11. Naar aanleiding van de vorige betoogen waarmee de daarin aan het woord zijnde leden trachtten aan te toonen dat de regeeringspolitiek zich in reactionaire richting beweegt, werd door andere leden opgemerkt dat bedoeld betoog niet op vasten grondslag rust wijl daarin de Regeering voortdurend zaken worden aangewreven, die haar geheel vreemd zijn. De taak der Regeering brengt — aldus oordeelden deze leden — in de eerste plaats mede het ongerept handhaven van orde en rust, omdat dit de eerste voorwaarde is voor snelle en harmonische ontwikkeling der bevolking. Als de Regeering bij dit streven in botsing komt met revolutionnaire elementen — zooals bv. in het Solosche mag men de door haar genomen maatregelen niet beschouwen als een uiting van reactionaire politiek. Evenmin in het geval dat de Regeering ter handhaving van orde en rust het noodig acht om bij rondschrijven haar ambtenaren raadgevingen op het hart te drukken zooals geschied is in de even besproken circulaire. Deze leden waren er van overtuigd dat het huidige beleid der Regeering geheel in overeenstemming is met de in de rede van den Gouverneur-Generaal bij de opening van de jongste zitting ontvonwde politiek.

§ 12. Geklaagd werd dat het gezag geen gelijke houding aanneemt tegenover de stroomingen van rechts en links, welke tegenwoordig op politiek gebied tot uiting komen. Men treedt voornamelijk op tegen links, terwijl toch rechts het gezag ook vaak ondermijnt; zoo werd b.v. van die zijde op ruwe wijze tegen den Landvoogd geageerd, hetgeen klaarblijkelijk door de vertegenwoordigers van het gezag met gelijkmoedigheid wordt toegestaan. Ter linkerzijde daarentegen vallen telkens straffen. Bovendien wordt men links herhaaldelijk bedacht met politie-toezicht. Dergelijke eenzijdigheid verscherpt de tegenstellingen en werpt olie op het vuur.

Door andere leden werd de opvatting bestreden als zouden op politiek gebied slechts twee stroomingen, rechts en links zijn te constateeren. Minstens zijn er drie, want er is stellig toch een tusschenstrooming, die het recht van een volksbeweging erkent, doch opkomt tegen excessen. Deze richting is blijkens de rede, op 1 September jl. door den Landvoogd bij het openbaar gehoor gehouden, die der Regeering en stellig ook die van de meerderheid van den Volksraad. Men betreurde het echter dat deze derde strooming zoo zelden haar meening in de dagbladpers uit. Daardoor wordt de schijn gewekt dat de reactionaire pers veel meer aanhang heeft, dan zij in werkelijkheid bezit, aan welke omstandigheid mede schijnt te moeten worden toegeschreven dat de Inlander zijn houding en gevoelens aanzien van den Europeaan wijzigt en zich hoe langer hoe meer van dezen vervreemdt.

Andere leden daarentegen wezen er op dat bv. in Mid-den-Java van een veranderde houding in den dagelijk-

schen omgang niets valt te bespeuren. Evenwel werkt daar een uitgebreide politieke doeleinden beoogende propaganda, die op allerlei wijze middels agenten, vlugschriftjes enz. de leuze verbreidt „Er uit met den Europeaan”.

De in de vorige alinea aan het woord zijnde leden betreunden dit verschijnsel; voor de ontwikkeling van dit land en volk achtten zij voor geruimen tijd Europeesche leiding ten stelligste noodig. Met klem gaven zij echter de Regeering in overweging de door haar reeds aangekondigde hervormingen in sneller tijdsmaat ten uitvoer te brengen.

§ 13. Ook in ander opzicht vereischt de houding van het gezag tegenover de pers opheldering, aldus werd opgemerkt. In den laatsten tijd is een streven merkbaar om de vooruitstrevende elementen uit de leiding der dagbladen te weren. Gevraagd werd of het der Regeering bekend is en of zij goedkeurt dat in den laatsten tijd door regeeringspersonen invloed op de pers wordt uitgeoefend, voornamelijk tegen de linksche partijen. In het bevestigend geval werd die actie bedenkelijk geacht, wijl daardoor de onpartijdigheid der Regeering zoek raakt.

Ook zouden die leden gaarne vernemen of de Regeering rechtstreeks op de mutaties in de leiding der dagbladen eenigen invloed heeft uitgeoefend en uitoefent. Andere leden merkten op dat er geen bezwaar tegen kan bestaan als regeeringsorganen af en toe gebruik maken van de dagbladpers om de opvattingen der Regeering toe te lichten en zoo noodig te verdedigen. Zij drongen er op aan om meer openbaarheid te geven aan inzichten der Regeering en de door haar te treffen maatregelen. Daartoe ware gebruik te maken van de pers, of van een journalistiek ingericht bureau, opdat de bedoelingen der Regeering beter begrepen worden en meer appreciatie zullen ondervinden. Het benutten van de pers mag — naar de meening van deze leden — niet ontaarden in een propageering van een bepaalde richting. Men zou daarom gaarne het standpunt der Regeering ter zake willen vernemen.

§ 14. Andere feiten — zoo vervolgden de eerst aan het woord zijnde leden — schijnen evenzeer op eenzijdigheid te wijzen. Reeds werd tijdens de vorige zitting melding gemaakt van de moeilijkheden, die eenige militairen te Magelang, leden der N. I. P., van hoogerhand hebben ondervonden. Ter zake werd verwezen naar hetgeen in de Beweging van 18 October jl. daaromtrent is vermeld. Gevraagd werd of de Regeering met dit artikel bekend is en of zij de daarin geschetste handelwijze der officieren goedkeurt. In dit verband werd nog opgemerkt dat te Semarang, Magelang, Bandoeng en Batavia garnizoensorders zijn uitgevaardigd, het verbod inhoudende om openbare vergaderingen van sommige vereenigingen te bezoeken, hetgeen niet strookt met het beginsel van het nieuwe artikel 111 van het R.R.

Volgens de nieuwsbladen is een tweetal heeren op aandrang van de Regeering naar Soerabaja getogen, waar zij een betooging van Ambonneesche militairen op touw hebben gezet, daarbij gebruik makende van een politieke list. Een bespreking van het leven van kapitein Jonker nl., moest dienst doen om hen ter vergadering te krijgen. Waarom het eigenlijk ging bleek den aanwezigen eerst toen.

In Kendal zou in de regentswoning door de S. I. van Semarang een openbare vergadering gehouden worden. Vergunning werd hiervoor gevraagd en verkregen. Op last van den Procureur-Generaal werd echter de vergunning ingetrokken, terwijl de sprekers onder politiegeleide naar Semarang werden teruggebracht, zoodat de vergadering niet kon doorgaan. Gevraagd werd naar de reden van dit ingrijpen en of het niet rationeeler zou zijn geweest eerst dan in te grijpen wanneer daartoe termen aanwezig waren. Deze handelwijze zou in overeenstemming zijn geweest met het beginsel neergelegd in artikel 9 van de uitvoeringsregeling betreffende het recht van vereeniging en vergadering (Staatsblad 1919 No. 27).

Geklaagd werd voorts dat in Saparoea door den assistent-resident vergunning geweigerd is om een openbare vergadering in Ceram te beleggen, en zulks na de inwerkingtreding — op 1 September jl. — van het nieuwe artikel 111 R.R.

Sommige leden veroordeelden de h. i. van weinig vrijzinnigen geest getuigende aanvullingsbepalingen betreffende de uitoefening van het recht van vereeniging en vergadering (Staatsblad 562). Zij meenden, dat tengevolge van het nieuwe artikel 8a het recht van vereeniging en vergadering in het gedrang komt. De wensch werd geuit dat de Regeering uiterst spaarzaam van de bevoegdheid verleend in voormeld artikel zal gebruik maken.

Afgekeurd werd dat van hoogerhand het afstaan van localen voor het houden van een openbare vergadering door de N. I. P. te Solo blijkbaar wordt tegengewerkt. Men wees op het feit dat de sleutel van een reeds voor dit doel afgehuurd huis bij de politie berustte. In verband hiermede zou men gaarne vernemen of het juist is dat door den resident van Soerakarta voor zijn gewest is voorgesteld, om op de wijze als bepaald bij Staatsblad 1919 No. 562 het vergaderingsrecht te beperken.

Sommige leden merkten op dat het den eigenaren van localiteiten vrij staat hun zalen al of niet te verhuren. Uit niets blijkt dat het plaatselijk bestuur in de zaak was gemoeid, evenmin dat van eenige regeeringsinmenging sprake is.

Naar aanleiding van het ingrijpen van den Procureur-Generaal in de Kendalsche kwestie werd betoogd, dat ook wel degelijk kan worden ingegrepen als ordeverstoring dreigt, dus voordat deze plaats heeft.

§ 15. Enkele leden verzochten overlegging van het rapport, uitgebracht door den resident van Soerakarta over de Solosche beweging. O. m. zouden zij gaarne inzage hebben van het rondschrijven, dat door dezen hoofdambtenaar moet zijn gericht tot de werkgevers om deze te bewegen tot betaling van hoogere loonen.

Geklaagd werd over het opleggen van langdurige preventieve hechtenis aan Inlanders naar aanleiding van de Solosche kwestie. Is men in dezen niet te lichtvaardig te werk gegaan en is de rechtspraak wellicht te traag geweest? Gewezen werd op het onrechtvaardige dat in dergelijke zaken nog steeds verschil tusschen Europeanen en Inlanders wordt gemaakt.

§ 16. Gevraagd werd naar de reden van het ontslag van den zoutverkoopkhuismeester te Semarang Ockerse. Men meende dat de oorzaak voor dit ontslag is te zoeken in de bespreking tijdens de jongste zitting van den Volksraad (H 308). In het desbetreffende be-

*Welke aanvullingsbepaling heeft
gegeven tot de Reguleering
der N. I. P.*

toog werd in het licht gesteld dat de ontslagene niet de persoon is die destijds de gegevens verstrekke voor de besprekingen in den Volksraad.

§ 17. Naar aanleiding van de beschuldiging door den Reegeringsgemachtigde voor algemeene zaken tegen den heer Tjipto Mangoenkoesoemo gericht, dat hij schuld zou hebben aan de Solosche verzetsbeweging, werd gevraagd of de Regeering over bewijzen beschikt om deze beschuldiging waar te maken en zoo niet, of zij dan den tijd nie gekomen acht deze in te trekken.

§ 18. Voorts zou men gaarne vernemen krachtens welke wettelijke voorschriften personen onder politietoezicht mogen worden gesteld. De betrokken personen ondervonden daarvan last en schade. Men meende dat de maatregel onwettig is.

§ 19. Door een der leden werd de aandacht gevestigd op de onvoldoende rechtspositie van mindere Inlandsche ambtenaren. Een zoutpakhuismeester te Madjenang werd ontslagen en gerechtelijk vervolgd voor een tekort in kas van f 17.50, zonderdat rekening werd gehouden met het feit dat zijn administratie over een 30 à 40 duizend gulden per jaar liep en de ambtenaar in kwestie kon bogen op een langdurigen, trouwen dienst. Spreker meende dat in een dergelijk geval een berisping voldoende was, wanneer de ambtenaar de begane onregelmatigheid op daartoe gedane aanmaning dadelijk herstelt.

§ 20. Vele leden spraken de hoop uit dat de pogingen om het daarheen te leiden dat H. M. de Koningin een bezoek aan Indië komt brengen, zouden slagen. Gevraagd werd van welke zijde dit denkbeeld het eerst is geoperd. Men achtte het een ongerijmdheid dat aan de grondwet bezwaren worden ontleend tegen een bezoek van het Hoofd van den Staat aan een deel des rijks, alleen omdat dit deel buiten Europa ligt. Zoo noodig, meende men, moet de grondwet worden gewijzigd om de mogelijkheid van zulk een bezoek buiten allen twijfel te stellen. Andere leden vernamen gaarne op welke wijze de kosten aan dit Koninklijk bezoek verbonden, zullen worden gedekt. Men meende de Regeering te moeten waarschuwen zich te hoeden voor de door de moederlandsche Regeering verleden jaar begane fout om de persoon van de Koningin voor reactionaire doeleinden uit te spelen. Een fout waartegen zelfs niet-social-democraten als de heeren Treub en Marchant hun stem verhieven.

§ 21. Opgemerkt werd dat tal van tractementsverhoogingen zijn voorgesteld vóórdat de bezoldigingscommissie haar rapport heeft uitgebracht. Iedere basis of vaste schaal ontbreekt; de noodzakelijkheid van vele verhoogingen wordt niet afdoende aangetoond. Een vergelijking van wedde aan andere groepen van landsdienaren toegekend dient in den regel als motief voor positieverbetering.

Daartegen werd er op gewezen dat de enorme stijging der tractementen in Holland onvermijdelijk meebrengt dat hier de bezoldigingen eveneens moeten stijgen, omdat anders geen krachten naar Indië uitkomen.

Als voorbeeld werd gewezen op de onlangs in Nederland tot stand gekomen tractementsregeling voor lee-

raren van het middelbaar onderwijs, waarbij een weddeverhooging van 30% werd verleend. Des ondanks zijn echter weer bezwaren van de zijde der leeraren vernomen, zij vragen thans f 4 500—f 7 000 's jaars, en voor de directeuren f 7 000—f 8 500 's jaars.

Sommige leden zouden de uitzending willen bevorderen door een krachtigen wervingsdienst.

Vrij algemeen werd aangedrongen op een zeer spoedige beslissing van het bezoldigingsvraagstuk.

Eenige leden zagen in het voorstel om voor de gehuwde mannelijke onderwijzers een andere bezoldigingsregeling te treffen dan voor de ongehuwde en de onderwijzeressen (blz. 23 van de Memorie van Toelichting) de aanvaarding van een te voren nog niet gehuldigd beginsel, nl. om bij de vaststelling van het loon niet uitsluitend te rade te gaan met den gepresteerden arbeid, maar ook rekening te houden met de behoeften van den werknemer. Zij achtten het — zich niet uitsprekend over de juistheid van dat beginsel, hetwelk zij communistisch heetten — verkeerd zulk een gedragslijn incidenteel voor de groep van Europeesche onderwijzers te aanvaarden. In elk geval werd gemeend met de mannelijke gehuwde onderwijzers gelijk te moeten stellen de onderwijzers die familieleden ondersteunen tot wier onderhoud zij wettelijk verplicht zijn.

§ 22. Gevraagd werd of de Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken, de heer Muurling, kort geleden een reis over Java heeft gemaakt ter bestudeering van de economische toestanden. Zoo ja, dan zou men gaarne vernemen tot welke inzichten deze hoofdambtenaar daardoor is gekomen. Betoogd werd dat de economische toestand der inheemsche bevolking diep treurig is. Alle levensbehoeften zijn met 100% en meer gestegen, zonder dat een evenredige verhooging van de loonen daartegenover staat. De Inlandsche bevolking is ontevreden; zij ziet dat de Regeering niets doet ter verbetering van haar lot of pogingen aanwendt om de macht van het kapitaal aan banden te leggen. Dit blijkt uit de niet-inkrimping van het plant-areaal voor suikerriet en de lage prijzen door de Regeering betaald voor den opkoop van padi van de bevolking. In vele streken heerscht diepe armoede. In de huizen der bevolking is ongeveer niets meer aanwezig. Haar ondervoeding leidt tot groote sterfte bij epidemieën, hetgeen reeds bleek bij de influenza-epidemie. Aangedrongen werd op de instelling van een commissie tot onderzoek van de huidige duurte (duurtecommissie) gelijk in Holland is geschied.

De vorige zienswijze vond bestrijding, er werd op gewezen, dat de arbeidsloozen aanmerkelijk gestegen zijn. Dit blijkt o.m. uit het feit dat alleen de H.V.A. voor hare ondernemingen in het Kedirische dit jaar ongeveer een half millioen gulden meer aan arbeidsloon betaalt.

Van de andere zijde werd er op gewezen dat van de vermeende verarming der bevolking weinig blijkt. Bv. werd nergens een verhoogd aanbod van werkkrachten geconstateerd. Op tal van plaatsen o.a. is zelfs tegen vrij hoog loon geen werkvolk te krijgen. Men meende dat de bevolking teveel rekent op kosteloze hulp van regeeringswege en zou gaarne zien overwogen wat tot wegneming van dezen misstand kan worden gedaan.

Naar aanleiding hiervan werd echter betoogd dat de energie der bevolking in vele gevallen door ondervoeding, alsook door malaria en andere ziekten, is achteruitgegaan.

Naar men vernam zijn van bestuurswege hier en daar pogingen aangewend om de werkgevers te bewegen tot het uitbetalen van hoogere loonen. Men betwijfelde echter of de werkgevers hiertoe vrijwillig zullen willen overgaan. Gevraagd werd of de Regeering voornemens is spoedig minimum loonen vast te stellen met name in de landbouw-grootbedrijven, alsmede maximum prijzen voor artikelen voor binnenlandsch verbruik. Men zou gaarne vernemen of reeds voorstellen van deze strekking bij de Regeering aanhangig zijn.

Eenige leden drongen aan op de instelling van een economischen raad, welk denkbeeld de Regeering luidens mededeeling in de vorige zitting goed gezind is.

Deze leden achtten het voorts gewenscht dat de Regeering bij de ingestelde commissies ter bestudeering van economische aangelegenheden op spoed zou aandringen.

§ 23. De wensch werd te kennen gegeven om ook in deze zitting volledig ingelicht te worden omtrent den stand van het voedselvraagstuk. Bij voorkeur schriftelijk en niet bij mondelinge mededeelingen in een geheime vergadering, aangezien het niet mogelijk is tijdens een vergadering volledig inzicht in de verstrekte gegevens en cijfers te verkrijgen.

Men vroeg of de hoofden van gewestelijk bestuur geregeld op de hoogte worden gehouden van de regeeringspolitiek met betrekking tot de voedselvoorziening.

Enkele leden vroegen of het juist is dat bij den opkoop van padi op Java zachte dwang wordt toegepast, tengevolge van welke omstandigheid het aanzien van de Inlandsche ambtenaren bij de bevolking geleden heeft. Is dwang noodig, dan moet, zoo meende men, in ieder geval de wettelijke weg worden bewandeld.

Volgens deze leden weten de Inlandsche ambtenaren niet waaraan zij zich te houden hebben. Zij vreezen dat hun geschiktheid voor het ambt zal afgemeten worden naar de hoeveelheid padi, die zij van de bevolking weten op te koopen.

Sommige leden hadden vernomen dat af en toe de opkooprijzen in verhouding tot den marktprijs veel te laag waren. Men meende dat zulks in geen geval toelaatbaar is, daar op deze wijze onder de bevolking verarming ontstaat die op den duur tot verwildering aanleiding kan geven. Voorts wordt de marktprijs op verschillende plaatsen gedrukt, omdat door de toepassing van het licensiestelsel het vervoer van padi wordt belemmerd. Geklaagd werd dat herhaaldelijk aan Chineesche handelaars licensies werden geweigerd.

Gevraagd werd of de Regeering bereids de noodige stappen heeft gedaan om tijdig de hand te leggen op het volgens dagbladberichten aanwezige rijstoverschot in Noord-Amerika.

Vernomen werd dat de rijsttoogst in Siam tegengevallen is en men stelde de vraag of in verband hiermede reeds maatregelen door de Regeering getroffen zijn.

Met betrekking tot de distributie van regeeringrijst werd de wenschelijkheid betoogd de prijzen zoo laag mogelijk te stellen, zelfs al zouden daarmede eenige millioenen gemoeid zijn. Waar het waarschijnlijk is dat de bevolking niet in staat is om de hoge rijstprijzen te betalen en onruststokers deze omstandigheid zullen uitbuiten om ontevredenheid onder haar te wekken, zou het ook om politieke redenen volkomen gerechtvaardigd zijn dat de Regeering de zorg voor de voedselvoorziening niet

als een handelsbedrijf opvat en het Land op de voedselvoorziening toelegt.

Uit de discussies in de voorjaarszitting, aldus merkten verder deze leden op, is niet duidelijk gebleken dat de verkoop van padi geheel vrijwillig geschiedt. Zij zouden daarom van de Regeering gaarne een onomwonden verklaring ontvangen dat:

- 1°. geen dwang zal worden uitgeoefend;
- 2°. dat niet van een sawahbezitter naar evenredigheid van het aantal bouws dat hij bewerkt een zeker aantal pikols zal worden gevorderd;
- 3°. dat, als een taxatie van de te leveren padi bij vergissing te hoog blijkt te zijn, genoeg zal worden genomen met de mindere hoeveelheid.

Daarentegen werd opgemerkt, dat in sommige streken de opkoop van padi ten behoeve van de Regeering zonder eenigen dwang heeft kunnen plaats vinden.

De wenschelijkheid werd betoogd om de opdracht tot padi-opkoop tijdig te geven, zulks ter voorkoming dat de padi reeds aan derden is verkocht.

Gevraagd werd of het juist is, dat de door de Regeering opgekochte padi alleen en uitsluitend onder de plattelandsbevolking mag worden gedistribueerd en of er een verbod komt om het product in de kotta's in te voeren.

Gewezen werd op het onevenredige prijsverschil tusschen padi en bras. De regeeringspadi werd tegen een matigen prijs verkocht, nl. tegen den inkoopsprijs vermeerderd met de kosten. De brasprijzen daarentegen werden zeer hoog, doordat h. t. l. te veel winst werd gegund aan de pellers.

Algemeen werd de klacht vernomen, dat het Departement van Landbouw den plaatselijken autoriteiten inzake de voedselvoorziening te weinig de vrije hand laat, terwijl op het binnenlandsch bestuur de volle verantwoordelijkheid rust.

Men zou gaarne van de Regeering uitdrukkelijk de verzekering vernemen dat de Inlandsche ambtenaren belast met den padi-opkoop binnen bepaalde grenzen niet verantwoordelijk worden gesteld voor minder gewicht en inferieure kwaliteit van het door hen gekochte product.

§ 24. De aandacht werd gevestigd op een artikel van Mr. Dr. Harthoorn in „de Indische Financier” van 24 October jl. getiteld „Naar het staatsbankroet” waarin ter voorkoming van gelddepreciatie en algemeene prijzenverhooging, aanbevolen wordt de credietnuitgite te verminderen door verhooging van den rentestandaard. Gevraagd werd of de Regeering het wenschelijk acht in dezen zin maatregelen te nemen. Van andere zijde werd betoogd dat de duurte alleen kan worden bestreden door doelmatige opvoering van de productie en dit kan slechts geschieden als de rentestandaard laag is. Door dezen te verhoogen zou men den toestand nog veel ongunstiger maken.

Het had de aandacht getrokken dat het sluiten van leeningen ten behoeve van den Lande en de locale raden zoo veel moeilijkheden schijnt op te leveren. Het kapitaal is er wel, maar de neiging bestaat om het niet voor bovengenoemde doeleinden af te staan. Particuliere leeningen en uitgiften van aandeelen worden daarentegen gemakkelijk geplaatst. Gaarne zou men vernemen wat hiervan de reden is.

Waar Indië ook in de toekomst nog groote bedragen noodig zal hebben zag een ander lid gaarne overwogen of de Regeering niet tot een gedwongen leening kan besluiten, bijaldien het geld niet op andere wijze is te verkrijgen. Een ander lid sprak twijfel uit omtrent het te verwachten succes.

Voorts werd betoogd dat de Regeering het aan haar eigen leeningspolitiek te wijten heeft dat de belangstelling voor de openbare geldleeningen is verminderd. Zelve heeft zij door de recente uitgifte van een leening tegen een rente van 6% den koers der andere openbare beleggingsfondsen ernstig gedeprimeerd. Op die wijze verdwijnt het vertrouwen der beleggers. Bovendien is het in Indië aanwezige kapitaal door de tot dusver geplaatste leeningen reeds flink aangesproken. Tegenover de omvangrijke verplichtingen, welke de Indische gemeenschap gaandeweg op zich heeft genomen, is de waarborg gelegen in het bezit van spoorwegen, mijnen enz. ook van relatief geringer beteekenis geworden; dit moet er eveneens toe bijdragen dat het beleggende publiek aarzelt, Indische gouvernementfondsen te koopen.

Gevraagd werd of de Regeering geen maatregelen zou kunnen nemen om door voorschotten of anderszins de locale ressorten aan de noodige fondsen te helpen.

§ 25. Tegen het voornemen om den duurtetoeslag voor ongehuwde ambtenaren binnenkort te doen vervallen werd het bezwaar aangevoerd dat deze den toeslag evenmin kunnen missen als de gehuwden.

§ 26. De vraag werd gesteld of door de overheid wel in voldoende mate is opgetreden tegen den boycot van den Japanschen handel. Herhaaldelijk hebben daarbij ongeregelheden plaats gehad, moorden zijn gepleegd enz. Men achtte het treffen van afdoende maatregelen hiertegen noodig.

§ 27. Eenige leden wenschen te vernemen of inderdaad de reis van den Gouverneur-Generaal zulke hooge kosten medebracht als in de pers is beweerd. O. m. zou de vertimmering van het stoomschip, waarmede de reis werd gedaan, zeer kostbaar zijn geweest.

§ 28. Enkele leden wezen er op hoe verwarrend het werkt, dat vele diensten meer en meer met afkortingen telegrafeeren, zoodat de telegrammen vaak onbegrijpelijk zijn. Als voorbeeld werd aangehaald de aanvang van een telegram luidende:

„Hb Wlm Wei Tei Biv pkt. so. kta, od 9a km.
cs. sok en srw om Dk en Ar: B.m. (volgt leesbaar gedeelte)“.

§ 29. Ook op het overdreven bezigen van in onbruik geraakte Hollandsche woorden, in de plaats van gangbare woorden, die een andere schakeering aangeven, werd de aandacht gevestigd. Van andere zijde wenschten men het streven om aan zuiver Hollandsche woorden de voorkeur te geven eerder aan te moedigen.

§ 30. Ofschoon in de vorige zitting aangedrongen werd op vermindering van de eedsafleggingen, wordt thans aan het reeds beëdigd personeel van de S. S. op nieuw een eed afgenomen; waarbij zij niet alleen voor Java maar ook voor den dienst op de buitenbezittingen

beschikbaar zijn; men meende dat het hoofd van plaatselijk bestuur daarvoor niet in zijne drukke werkzaamheden behoort gestoord te worden en dat de eedsaflegging beter kan geschieden door de verschillende hoofden van de betrokken technische diensten ter plaatse.

§ 31. Gaarne zou men vernemen of de Regeering thans reeds inlichtingen kan verschaffen omtrent de concessie verleend aan de „Duitsch-Nederlandsche Telegraaf Maatschappij” (1ste gewone zitting 1919 B I, No. 34(i) 12).

§ 32. Eenige leden drongen aan op het houden van een enquête naar de werkwijze op de departementen en maatregelen te overwegen welke zouden kunnen leiden tot verbetering van de werkwijze en tot bespoediging van de afdoening van zaken. Wellicht zou door het verleenen van meer zelfstandigheid aan afdelingshoofden en inspecteurs de centrale dienst verlicht kunnen worden.

§ 33. Op den misstand werd gewezen dat vaak ambtenaren, vooral B.B.-ambtenaren, belast worden met de waarneming van andere betrekkingen, waarvoor zij geen betaling ontvangen en waardoor het Gouvernement belangrijke bedragen uitspaart. In dit verband werd andermaal in herinnering gebracht, dat te Soerabaja nog steeds geen resident benoemd is.

§ 34. Met verwondering werd geconstateerd dat op deze aanvullingsbegrooting wederom tal van voorzieningen bij wijze van tijdelijken maatregel zijn getroffen.

§ 35. Eenige leden zouden het op prijs stellen indien bij de algemeene (aanvullings) begrooting werden vermeld welke voorstellen de Regeering nog tijdens de zitting bij nota's van wijzigingen voornemens is aanhangig te maken.

§ 36. Ten slotte werden nog eenige vragen gesteld, t. w.:

1. Is de Regeering voornemens voor den verkoop van suiker voor de consumptie maximumprijzen vast te stellen.
2. Is de Regeering voornemens den pensioensgrondslag te herzien.
3. Is de Regeering bereid een rondschrijven te richten aan de hoofden van gewestelijk bestuur, waarbij dezen hoofdambtenaren wordt bevolen maatregelen te nemen tot opheffing van het vooral bij de kantoren van de ambtenaren — Europeesche als Inlandsche — van het Binnenlandsch Bestuur voorkomend misbruik, dat oppassers voor het verrichten van huishoudelijke bezigheden gebruikt worden.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Gaarne vernam men of de Regeering al tot een beslissing gekomen is inzake de regeling der positie van de leden van den Volksraad. Zoo ja, dan zou men het op prijs stellen thans reeds in groote trekken te mogen vernemen wat deze regeling zal inhouden.

Eenige leden gaven in overweging den Volksraad van

Batavia naar het zooveel koelere Bandoeng over te brengen.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

§ 1. Eenige leden gaven hun verwondering te kennen dat wederom op deze begrootingsafdeeling tal van maatregelen voorkomen, die reeds op tijdelijken voet zijn getroffen.

§ 2. Een der leden merkte op dat de criminaliteit zeer is toegenomen, hetgeen als gevolg is te beschouwen van het feit dat de levensstandaard hooger is geworden, terwijl het inkomen der bevolking hetzelfde is gebleven of zelfs lager geworden. Hij zou de vraag willen stellen of bij de rechtspraak daarmede rekening wordt gehouden en of het niet mogelijk is dat, wanneer de wet dit niet toelaat, daaraan door middel van wetsvoorziening wordt tegemoet gekomen. In Holland heeft men daar wel degelijk rekening mede gehouden. Er zijn gestichten voor slachtoffers, die niet worden gestraft, maar in die gestichten worden opgenomen, zoodat wanneer zij terugkomen in de maatschappij zij zich niet bezwaard gevoelen door gevangenisstraf.

Een ander lid weersprak de meening dat men daarmede in Holland rekening zou hebben gehouden. Daar zijn zelfs de straffen verzwaard. Tevens geloofde hij dat de landrechters hier wel verzachtende omstandigheden in aanmerking zullen nemen, wanneer men door armoede tot een misdaad is gebracht. De wet laat in dit opzicht groote vrijheid.

§ 3. Onder verwijzing naar een artikel in het Vrije Woord van 20 September jl. getiteld „Excellentie wij zijn geen boeven” werd afkeuring uitgesproken over de wijze, waarop men gemeend heeft de preventieve hechtenis van Vitalis te moeten regelen en dien persoon van Batavia naar Semarang over te brengen. Men oordeelde dat er onderscheid behoort gemaakt te worden tusschen politieke en andere misdadigers.

Gevraagd werd of de berichten juist zijn dat Sosrokardono geboeid van Soerabaja naar Tasikmalaja is gebracht.

§ 4. Ten eerste werd het betreurd dat de rechtszaken van Koedoes en Demak zoo tragen voortgang hebben.

§ 5. Een der leden kwam terug op de kwestie Lauffer. Een van de getuigen in deze zaak heeft voor een notaris, in bijzijn van getuigen, verklaard indertijd een vals getuigenis te hebben afgelegd, waarop de man is veroordeeld. De betreffende stukken zijn door den betrokkene naar den officier van Justitie te Semarang gezonden, die ze doorzond aan zijn ambtgenoot van Batavia, doch verder is niets meer van de zaak gehoord. Gevraagd werd waarom niets aan deze zaak gedaan is.

§ 6. Gaarne zouden eenige leden vernemen of het niet mogelijk is het tarief voor getuigengelden te verhoogen en zulks in verband met den slechteren economischen toestand van den Inlander.

§ 7. Eenige leden drongen er op aan een vertegenwoordiger van Indië naar het congres voor arbeidsaanlegenheden te Washington af te vaardigen. Destijds heeft de Regeering medegedeeld, dat er tegen een vertegenwoordiging van Indië door een met Indië's belangen vertrouwd persoon, geen bezwaar was. Of een der thans door de Nederlandsche Regeering aangewezen vertegenwoordigers aan dit vereischte voldoet, meenden deze leden te mogen betwijfelen.

§ 8. Men vernam gaarne hoever de Regeering gevorderd is met haar plannen inzake de vaststelling van minimumloonen voor koelies.

§ 9. Kwitantie-kaarten bij een inzameling van vrijwillige bijdragen door de C. S. I. afgegeven aan leden der S. I., zijn op enkele plaatsen in de Preanger in beslag genomen. Men zou gaarne de reden hiervan willen weten. Voorts werd gevraagd of de Regeering in het vervolg de afgifte van dergelijke kaarten ongestoord wil laten plaats hebben.

Onderafdeeling 20. Bezoldiging van den advocaat-generaal. Indienststelling van een 2den advocaat-generaal.

Door verscheidene leden werd deze bezoldigingsverhooging overbodig geacht. Ook de instelling van een 2den advocaat-generaal kon bij die leden geen instemming vinden; aan het hoofd van de politie is iemand noodig die in het binnenlandsch bestuur is opgegroeid en doorkneet is in politiezaken. De leiding van de politie ware dan ook te brengen onder het binnenlandsch bestuur en c. q. bedoeld hoofdambtenaar toe te voegen aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 27. Personeel van Inlandsche en inheemsche rechtbanken.

Met genoegen constateerden eenige leden de opbrenging van dezen post.

Wenschelijk werd het geacht de verbetering van de bezoldiging van schrijvers en adjunct-djaksa's te bespoedigen (1ste gew. zitting H 326, 343).

Enkele leden zagen niet in, waarom de bezoldigingen van de officieren van justitie in de buitengewesten lager zijn dan die op Java, aangezien hun werkkring gelijksoortig is.

Onderafdeeling 30. Personeel van het rechtswezen.

Een lid vroeg of het mogelijk is voor f 40.— betrouwbare tolken te krijgen en of dit een bijbaantje is dan wel een middel van bestaan.

Onderafdeeling 40. Personeel van het gevangeniswezen.

Een der leden wees op het feit dat het lagere personeel van de gevangenis zeer gemakkelijk uit den dienst kan worden gezet.

Zekere Rottengather, opzichter aan de centrale gevangenis te Semarang kwam met een ziek lichaam op zijn werk om cipersdiensten te verrichten. De dokter der gevangenis nam hem voor eenige dagen in het hospitaal op en verleende hem een certificaat voor een verblijf in een koel klimaat. Bij zijn terugkomst van het ziekteverlof, vernam hij zonder opgave van redenen, dat hij ontslagen was.

Een der leden vroeg wat het resultaat is van het onderzoek ingesteld naar aanleiding van het rekest van P. P. Johannes aan den Gouverneur-Generaal, gedateerd 28 September 1918. Blijkens dat rekest zijn de toestanden in de gevangenis te Semarang niet rooskleurig; de gevangenen worden nog afgeranseld.

Uit het feit dat een van de leden zelfs aangeteekend brieven uit de gevangenis ontvangen heeft, blijkt dat de contrôle zeer slecht is en omkooprij waarschijnlijk voorkomt.

Hetzelfde lid stelde de vraag of het onderzoek naar de gevangenisstoelanden, toegezegd in de 1ste voorjaars zitting, in verband met het rekest van den ambtenaar Schalkwijk, eindelijk afgeloopen is en wat het resultaat van het onderzoek is geweest. Het rekest dateert van 3 Maart 1918 en bevat goed gedocumenteerde klachten. Insteede van de klachten te onderzoeken, verklaarde men den schrijver voor gek en ontsloeg hem, een omstandigheid welke bedoeld lid aanleiding gaf op te merken dat op die manier niemand meer dergelijke zaken durfde voorbrengen.

Gevraagd werd wat de Regeering bekend is omtrent den toestand der gestraften bij den aanleg van irrigatiewerken in Zuid-Djember, Rambi-Poedjie. Met name werd men omtrent de volgende punten bij de beantwoording van deze vraag gaarne ingelicht: *a.* de hygiënische verzorging; *b.* de huisvesting en de voeding; *c.* den aard der werkzaamheden en den werktijd; *d.* of een geneeskundig vooronderzoek naar de geschiktheid van de dwangarbeiders plaats vindt; *e.* de sterfte- en ziektecijfers onder de dwangarbeiders, vervoer van zieke gevangenen naar Soerabaja, te nemen maatregelen om misstanden te voorkomen.

Ook vernam men gaarne iets omtrent de algemeene regeling nopens de tewerkstelling van de dwangarbeiders.

Vrij algemeen verklaarde men zich tegen de bij deze onderafdeeling uitgetrokken personeele toelage van f 200 's maands aan het hoofd van het gevangeniswezen. De opmerking dat de betrokkene „geen zes jaren meer in dienst wenscht te blijven en derhalve van zoodanige (nl. periodieke) verhooging geen voordeel zou hebben” werd een geheel onvoldoende motiveering geacht voor toekenning van een personeele toelage. Men achtte deze toekenning een minder gewenscht antecedent.

Het bedrag van f 3 120 's jaars voor vermeerdering der fondsen oordeelde men vrij algemeen te hoog, als het uitsluitend voor schrijffloonen bestemd is.

Onderdeel F. Bedrijfsarts op Noesa-Kambangan.

Gevraagd werd hoeveel gevangenen er op Noesa-Kambangan zijn en of het niet mogelijk zou zijn dat de arts te Tjilatjap de zorg voor de gevangenen op dat eiland op zich neemt. De groote behoefte aan artsen elders rechtvaardigt deze benoeming niet.

Eenige leden vroegen waarom de bedrijfsarts een Europeesch arts zal moeten zijn, of de hulp van een Indisch arts niet voldoende is en of bij de benoeming van een Indisch arts voor voormelde betrekking hetzelfde salaris van een Europeesch arts zal worden gegeven.

Men betwijfelde of er op een bezoldiging van f 200.— 's maands een „bekwaam, ervaren machinist” te krijgen is.

Onderafdeeling 41. Verdere uitgaven gevangeniswezen.

De bezoldiging der oppassers van f 12.— 's maands werd door eenige leden te laag geacht. Deze leden meenden in het algemeen te moeten opmerken dat de bezoldiging van deze soort van beambten te gering is, en drongen derhalve aan op verhooging. Anderzijds werd opgemerkt dat de consequenties daarvan niet te overzien zijn en werd uit dien hoofde voorzichtigheid aanbevolen.

Onderafdeeling 48. Personeel van de arbeidsinspectie.

Eenige leden meenden dat op het kantoor te Soerabaja

van het personeel een weinig economisch gebruik gemaakt wordt.

Een lid zou van de Regeering gaarne vernemen of het zgn. „laukeh-stelsel” niet verplichtend gesteld zoude kunnen worden bij koeliewerving. De toepassing van dit stelsel voorkomt vele misbruiken, die andere wervingsmethoden aankleven (zie kol. Studiën, October 1919 No. 5, blz. 171 v.v.).

Men meende dat een streng onderzoek naar de arbeids-toestanden op de kininefabriek te Bandoeng gewenscht is. Vernomen werd nl. dat de toestanden in deze inrichting uit hygienisch oogpunt zeer veel te wenschen overlaten. Men meende dat de arbeidscommissie zich deze zaak behoorde aan te trekken.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

§ 1. Enkele leden zouden gaarne vernemen of het rekest van het Indo-Europeesch Verbond der Regeering geen aanleiding geeft om haar standpunt inzake de unificatie van belastingen te herzien. Een ander lid, hoewel voorstander van de unificatie, zou gaarne in de belasting-schaal wijziging gebracht zien.

Dit denkbeeld vond bestrijding omdat de zaak reeds is afgedaan in den Volksraad. Hiertegen werd aangevoerd dat, naar vernomen wordt, de Regeering zelf uit eigen beweging op een door haar bij den Volksraad voorgedragen belastingstelsel (uitvoerrecht op producten) zal terugkomen.

§ 2. Men meende te weten dat een groote achterstand bestaat bij de berekening van de oorlogswinstbelasting. Vertraging daarin zou het gevolg kunnen hebben, dat later de inkomsten der belastingplichtigen niet meer te controleeren zullen zijn. Wellicht bestaat een groot tekort aan personeel, maar de reden werd niet alleen daarin doch in niet mindere mate gezocht in de onpractische, omslachtige werkwijze. Gevraagd werd of en zoo ja in welke mate men is geslaagd in de pogingen om belasting-ambtenaren uit Nederland te betrekken.

Onderafdeeling 63a. Personeel van de algemeene kassen.

Aangedrongen werd op verhooging van de bezoldiging en op verbetering van de vooruitzichten van de schrijvers en kassiers van de algemeene kassen vnl. met het oog op hunne groote geldelijke verantwoordelijkheid. De onder-collecteurs zouden wellicht gerecruteerd kunnen worden uit de kassiers.

Een ander lid achtte die verantwoordelijkheid, ook al gaat veel geld door hun handen, niet groot, en geen motief voor een bezoldigingsverhoging.

Onderafdeeling 65. Muntwezen.

Gevraagd werd waarom aan het amendement van den heer Van der Jagt e. a. (1ste gewone zitting 1918 B I, 38^a; H 385—387, 453) geen gevolg gegeven is; de bedoeling daarvan was dat in Indië steeds voldoende voorraad muntbiljetten ter beschikking zou zijn.

Het is nu gebleken, dat de groote moeilijkheden, welke het amendement beoogde te voorkomen, juist voorzien waren; zij het ook dat de Regeering oordeelde, „dat het geheel onzeker was of verdere aanmaak ook in het jaar

1919 noodig zou zijn". Weliswaar heeft de Minister het amendement overgenomen, doch alleen

„omdat door eene niet te vermijden vertraging in den aanmaak der muntbiljetten, welke tot voorziening in de tegenwoordige behoefte, tot een nominaal bedrag van 10 millioen gulden in Amerika besteld zijn, deze onmogelijk geheel in dit jaar kan worden beëindigd, zoodat hiervoor ook in 1919 betalingen zullen moeten plaats hebben”.

Men zou gaarne vernemen of de Regeering een onderzoek heeft doen instellen naar het ontstaan van het tekort aan pasmunt, zoo ja, wat het resultaat van dat onderzoek is.

Onderafdeeling 71. In- en uitvoerrechten en accijnzen.

Door verscheidene leden werd hulde gebracht aan de Regeering voor de vlgheid waarmede zij de maatregelen heeft getroffen, welke zij in het voorjaar heeft beloofd.

In de Memorie van Antwoord betreffende de begroeting voor 1920 komt bij onderafdeeling 70 Personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen (1ste gewone zitting 1919 B I No. 34 (d), 12) de mededeeling voor dat een herziening van de bezoldiging der douane-ambtenaren in studie is en nader ter sprake zal komen zoodra het verzoekschrift van den Douanen-bond om positie-verbetering zal zijn ontvangen. Nu dit verzoekschrift — naar men vernomen had — eenigen tijd geleden is aangeboden zou men gaarne het standpunt der Regeering terzake vernemen.

Onderafdeeling 76a. Opiumregie.

Het bevreemdde eenige leden dat het personeel steeds uitgebreid wordt, ondanks het streven naar inkrimping van het opiumdebiet. Men zou er de voorkeur aan geven de opname van de opiumverkoopplaatsen welke thans ook door den controleur van het binnenlandsch bestuur en de betrokken districtshoofden geschiedt geheel over te dragen aan de ambtenaren van den betrokken dienst.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

§ 1. Door een lid werd gevraagd wat de plannen van de Regeering zijn inzake de fusie van de corpsen ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur op Java en de buitengewesten. De houding der Java-controleurs die voor hun detachering naar de buitengewesten zulke hooge eischen stellen vond dat lid niet sympathiek.

§ 2. Men wees er op hoe weinig ernst gemaakt wordt met het verminderen van de werkzaamheden van de bestuursambtenaren. Zoo worden herhaaldelijk verzoeken ontvanger om de behulpzame hand te bieden aan niet-ambtelijke personen, die een reisje maken; zoomede verzoeken om inlichtingen over personen naar wie door de familie in Holland geïnformeerd wordt.

§ 3. De aandacht van de Regeering werd gevestigd op de door den heer D. F. S. Mulder op de vergadering van de Bataviasche landbouwvereniging van 10 September jl. gehouden causerie, inzake het voorstel van den heer Abdoel Moeis tot wijziging van het „nieuw reglement omtrent de particuliere landerijen bewesten de Tjimanoeek”.

§ 4. Door een der leden werd gevraagd hoe het staat met de zaak van den assistent-resident van Wonosobo (1ste gew. zitt. 1919 B I, No. 32, 48).

§ 5. Hetzelfde lid vroeg inlichtingen omtrent de kwestie van de bron Tjandi-Oemboel (1ste gew. zitt. 1919 B I, No. 34 (h), 19; H. 568, 580).

§ 6. De agrarische regeling in de Lampongs is uiterst primitief en leidt tot velerlei misbruik van den kant van de Lampongers ten nadeele der vrijwillige immigranten; primitief, omdat niet vaststaat en niet in kaart is vastgelegd, welke gronden tot het landsdomein behooren.

O. m. op grond van deze mededeelingen werd het raadzamer geacht alvorens over te gaan tot het vestigen van nieuwe nederzettingen op andere plaatsen in den archipel, het rapport van den resident van Kedoe naar aanleiding van zijn bezoek aan de nederzettingen in de Lampongs af te wachten.

§ 7. De uitgifte van erfpachten te Tapanoeli werd ter sprake gebracht. Een lid is van meening dat er in dat gewest op te groote schaal erfpachten zijn uitgegeven. Gaarne vernam hij of het juist is dat de Regeering voornemens is in den vervolge geen erfpachten meer in die residentie uit te geven.

§ 8. Gevraagd werd waarom het oude passenstelsel voor Celebes weer is ingevoerd.

§ 9. Men vroeg in hoeverre aandacht is geschonken aan de door den heer Abdoel Moeis gedane mededeelingen inzake de tegen den assistent-resident Hondius van Herwerden en den controleur van Donggala bij den resident van Menado ingediende klacht.

§ 10. Een lid vroeg in hoeverre de Regeering wenscht rekening te houden met den inhoud van het rekest van den gewezen resident Lefebvre, waarin verschillende ernstige grieven tegen de Regeering werden geuit. Andere leden beschouwden dit als een afgedane zaak.

§ 11. Gevraagd werd wat sedert de voorjaarszitting beslist is ten aanzien van het vonnis van den Raad van Justitie te Padang betreffende perceelen in Priaman, welke ten onrechte werden verkocht.

§ 12. Men zou gaarne zien dat aan den Volksraad een overzicht werd overgelegd van in erfpacht uitgegeven en na 10 jaren nog niet in ontginning gebrachte gronden. Het werd wenschelijk geacht, deze gronden ten spoedigste in sawah's te doen omzetten.

Men drong er op aan om, waar veel woeste gronden te ontginnen vallen, een specialen mantri aan te stellen, die de gronden kan opmeten; hij kan dan tevens een landrente-register aanleggen en de mutaties in het grondbezit bijhouden.

§ 13. Gaarne zou men eventueel beschikbare gegevens ontvangen over den voor rijstbouw bruikbaren grond, die op de particuliere landerijen aanwezig is en nog niet voor andere doeleinden is aangewend. Van groot belang werd het geacht die landerijen spoedig te onteigenen.

§ 14. De distributie van rijst te Weltevreden levert voor de bevolking groote moeilijkheden op. Men staat uren lang te wachten voor de verkoopplaatsen. Er werd op gewezen dat ook het Nieuws van den Dag over de wijze van distributie klaagde. Men vroeg waarom bij de distributie aan Europeanen de voorrang wordt gegeven boven anderen. In het Bataviaasch Handelsblad van 29 dezer werd op een feit van dezen aard terecht de aandacht gevestigd. Daartegen werd opgemerkt dat de koopers vaak hun rijst weer verkoopen; zoo bezorgen zij zichzelve moeilijkheden.

Onderafdeeling 90. Personeel van het departement.

Vele leden waren van meening, dat het meer aanbeveling verdient om in stede van een onder-directeur te benoemen, den directeur een hoofdambtenaar ter beschikking te stellen.

Deze moet echter geen bureau-man zijn, die uitsluitend kantoorwerkzaamheden verricht maar een persoon met bestuurspraktijk, die hem in staat stelt om met vrucht dienstreizen te ondernemen.

Ligt het in de bedoeling den te benoemen onder-directeur slechts te belasten met administratief werk, dan komt de voorgestelde maatregel feitelijk neer op een verkapte bezoldigingsverhooging van den tegenwoordigen secretaris, die voor de nieuwe betrekking bestemd schijnt te zijn. Op grond hiervan werd de voorgestelde hervorming niet aanbevelenswaardig geacht.

Eenige leden die tegen aanstelling van een onder-directeur geen bezwaar hadden, waren van oordeel dat de bezoldiging van dien titularis behoort bestreden te worden uit den post voor personeelsuitbreiding (f 150.000) reeds op de begrooting van dit jaar gebracht. Men achtte voortdurende uitbreiding van personeel overbodig.

De verwachting werd uitgesproken dat de instelling van het onderdirecteurschap geen afbreuk zal doen aan de zelfstandigheid van de afdeelingsscheffs.

Men vreesde dat nu de hoofden van gewestelijk bestuur hun bezoldiging in vergelijking met den onder-directeur te laag zouden achten.

Onderafdeeling 92. Personeel van het Europeesch bestuur.

Gevraagd werd waarom een hoofdcommies moet worden aangesteld op het residentiekantoor te Benkoelen, waar de werkzaamheden toch niet overmatig omvangrijk zullen zijn.

Het salaris van f 25.— per maand voor een meet-mantri werd veel te laag geacht. Men vreesde dat op deze wedde geen goede krachten verkrijgbaar zijn.

Onderafdeeling 94a. Bestuursmiddelen in Celebes en Onderhoorigheden.

Gevraagd werd welke de werkzaamheden, de positie en de vooruitzichten zijn van de bestuurs-assistenten.

Nogmaals werd er op gewezen dat in de rede van den heer Whitlau de juiste weg is aangegeven voor verbetering van de opleiding der bestuursambtenaren (1ste gewone zitting 1919 H 456 v.v.).

Eenige leden vroegen of de daggelden voor bestuurs-assistenten en hulp-assistenten niet te gering zijn.

Onderafdeeling 97. Bezoldiging candidaat-gezaghebbers.

Enkele leden betwijfelden of de voorgestelde geringe bezoldigingsverhooging het verloop van leerlingen zal voorkomen.

Onderafdeeling 126. Politie.

Men verwonderde zich dat de veldpolitie niet op de aanvullingsbegrooting is gebracht, hetgeen in de 1ste gewone zitting (H 735) was toegezegd.

Een der leden maakte de opmerking dat vooral in het binnenland politie-oppassers in grooten getale gebruikt worden voor persoonlijke diensten der bestuursambtenaren, waardoor zij onttrokken worden aan den eigenlijken politiedienst.

Onderafdeeling 127 B. Personeel bij de Gewapende Politie.

Gevreesd werd dat deze partieele bezoldigingsregeling verwarring zal doen ontstaan nu een grondige herziening reeds in overweging is.

Men vroeg of het in de bedoeling ligt de voorgenomen wedderegeling geheel te doen overeenstemmen met de nog in bewerking zijnde bezoldigingsregeling voor de militairen.

Onderafdeeling 141. Afkoop van heerendiensten.

Eenige leden achtten het opbrengen van dezen post een vooruitloopen op de desbetreffende ordonnantie, welke door den Volksraad nog niet in openbare behandeling is genomen.

Onderafdeeling 145. Bezoldigingsregeling bij de Centrale kas.

Als minimum-benoemingseisch voor inspecteurs wilden eenige leden gesteld zien het bezit van een accountantsdiploma.

De publicatie van het jaarverslag van de Centrale kas heeft ontstemming verwekt bij de administraties en besturen van de afdelingsbanken. Men las daaruit verdachtmaking van de niet aangesloten banken als zouden deze minder betrouwbaar zijn. Ook is de voorstelling in het verslag gegeven, dat het succes van de banken in hoofdzaak zou te danken zijn aan de bemoeienis van de Centrale kas, geheel onjuist. De contrôle door de Centrale kas uitgeoefend, werd veel te duur geacht, daardoor werden sommige afdelingsbanken genoodzaakt naar een goedkooper maar niet minderwaardiger contrôle uit te zien. De contrôle door de Centrale kas uitgeoefend beperkt zich trouwens alleen tot het nazien van kas en boeken; er bestaat meer behoefte aan onderzoek van de economische verschijnselen en toetsing van de resultaten van credietverleening in de desa. Dergelijke steun is niet te verwachten van een centralen dienst; men hoopte dat door de verdeling van Java in ressorten de inspecteurs meerdere plaatselijke kennis zouden verkrijgen en de waarde van de contrôle zou stijgen.

In herinnering werd gebracht de in de vorige zitting ontvangen toezegging, dat het districtshoofd in het gewest Menado, dat tijdelijk werkzaam is gesteld bij het volkscredietwezen in genoemd gewest, zal deelen in de positieverbetering der districtshoofden; gevraagd werd of de positieverbetering van eerstgenoemden ambtenaar werkelijk heeft plaats gevonden.

Onderafdeeling 152. Opleidingscursus van het Kadaster.

Een der leden oordeelde het niet noodig dat de landmeters een hogere betaling ontvangen als leeraar dan als landmeter, omdat door hen geen extra-diensten worden verricht.

Gevraagd werd hoe het staat met de reorganisatie van de opleiding van opnemers. Men meende dat de bestaande cursus zeer wel vervormd zou kunnen worden tot een betere inrichting.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

§ 1. Naar aanleiding van den voortdurenden uitgroei

van de H. B. S.en in Indië werd in overweging gegeven middelen te beramen om de kinderen, die niet door aanleg, stand of doel van hun studie aangewezen zijn op de H. B. S., te verwijzen naar de voor hen geschikte inrichtingen nl. de Mulo. De Mulo is veel elastischer, gemakkelijker voor uitbreiding vatbaar en bij uitstek geschikt voor de blijvers, die niet naar scholen in Holland overgaan. Wellicht zou op advies van het hoofd van de lagere school of op dat van den Directeur van de H. B. S. aan het eind van het 1ste studiejaar bij de betrokken ouders kunnen aangedrongen worden op het bezoeken van de Mulo-school.

Enkele leden meenden dat de oplossing te zoeken is in opheffing van de H. B. S.en en uitsluitend oprichting van A. M. Sen. De trekkers kunnen particuliere H. B. Sen oprichten om zich te verzekeren van onderwijs dat aansluit op dat in Nederland.

Hiertegen werd aangevoerd dat het Gouvernement de verplichting heeft te zorgen dat de kinderen van zijn ambtenaren onderwijs kunnen genieten, dat aansluit op het onderwijs in Nederland; daarop hebben de uitgezonden ambtenaren recht.

Anderzijds meende men dat de weg ingeslagen moet worden, die is aangewezen in „Het middelbaar onderwijs” van 26 Juli 1919 No. 23.

§ 2. Gaarne zouden eenige leden vernemen hoe het staat met de werkzaamheden van de Technisch-onderwijscommissie en of de eindverslagen spoedig kunnen worden tegemoet gezien.

§ 3. Naar men vernam is het Semarangsche gemeente bestuur voornemens zich te wenden tot den Gouverneur-Generaal met het verzoek te willen bekend stellen, welke geldelijke steun uit 's Lands middelen voor de gemeente Semarang te verwachten is ten behoeve van het onderwijs van gemeentewege.

Naar aanleiding daarvan werd de vraag gesteld of de Regeering den tijd nog niet gekomen acht om zich duidelijker dan tot dusver uit te spreken over de beginselen, volgens welke de gemeenten aanspraak kunnen doen gelden op verkrijging van ondersteuning uit 's Lands middelen voor het gemeentelijk onderwijs.

Opgemerkt werd dat de afdoening der aanvragen om subsidie voor particuliere scholen veel te lang op zich laat wachten. Dat geeft enorme moeilijkheden, ook a bestaat de regeling dat de helft van de aangevraagde subsidie door den Resident mag worden uitbetaald.

§ 4. Ernstig bezwaar werd gemaakt tegen een wijziging van de schoolinstructie (rondschrijven van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst No. 13611), waarbij een deel van de contrôle op de administratie van de Europeesche lagere scholen zonder meer wordt opgedragen aan den voorzitter van de schoolcommissie. In overweging werd gegeven zooveel mogelijk de regeling te volgen voor de inning der H. B. S.-gelden voorgeschreven.

§ 5. Men meende dat vele moeilijkheden tusschen Hollandsch-Inlandsche- en Inlandsche inspectie zouden kunnen worden voorkomen, door samenvoeging van beide inspecties.

§ 6. Met voldoening werd geconstateerd dat de Minister van Koloniën thans gevolg heeft gegeven aan den

wensch uitgedrukt in de motie-Dwidjosewojo betreffende de positieverbetering voor Inlandsche onderwijzers (Eerste gewone zitting 1919 B I, No. 53), maar betreurd werd dat geen gevolg werd gegeven aan het amendement-Tjipto Mangoenkoesoemo beoogende verbetering te brengen in de bezoldiging van Inlandsche artsen (Eerste gewone zitting 1919 B I, No. 39). Men vestigde de aandacht op de actie der Indische artsen ter zake en zou gaarne vernemen wat de Regeering in deze denkt te doen.

Eveneens sprak men zijn teleurstelling uit dat de Minister nog geen gevolg heeft gegeven aan de voorstellen inzake de opleiding van onderwijzers in Holland voor den Indischen dienst, waarover h. t. l. eenstemmigheid tusschen den Volksraad en de Indische Regeering was verkregen. Men zou het op prijs stellen als de Indische Regeering zou willen aandringen op een spoedige beslissing omtrent deze belangrijke aangelegenheid.

§ 7. De vraag werd gesteld of de Regeering genegen is de ordonnantie betreffende de opleiding van Indische jongelieden tot onderwijzers aan de kweekscholen in Nederland (Stbl. 1915 No. 173), die thans alleen geldt voor Europeesche jongelieden, ook uit te strekken tot jongelieden van anderen landaard.

§ 8. Met verwijzing naar de mededeelingen in de Locomotief van September jl. betreffende een staking van 25 leerlingen van de kweekschool te Poerwokerto (tijdelijk te Bandoeng gevestigd) en de verwijdering van eenigen van hen, zoude men gaarne de toedracht van deze zaak willen vernemen.

Medegedeeld werd, dat een onderzoek, vanwege de P. G. H. B. gehouden, uitgewezen heeft dat de berichten daaromtrent in het aangehaald dagblad opgenomen zeer overdreven zijn.

§ 9. Eveneens vernam men gaarne of de Regeering bereid is om voor op te richten particuliere internaten ten behoeve van schoolgaande jongelieden van alle rassen een subsidie-regeling in het leven te roepen.

§ 10. Men zou gaarne vernemen of het waar is dat in verband met de veranderde opvattingen van de leiding der pestbestrijding het voornemen bestaat om de landsubsidie voor dit doel aan de gemeente Semarang in te trekken.

§ 11. De opbrenging van onderafdeeling 257, verleen van voorschotten voor de oprichting van bijzondere ziekeninrichtingen op de begroting van het dienstjaar 1920 heeft, zoo betoogden eenige leden, dan indruk gevestigd dat de Regeering voor de oprichting van ziekeninrichtingen daadwerkelijk steun zou verleen. Deze steun echter bestaat slechts, aldus bleek uit bepaalde gevallen, in het verleen van een geldelijk voorschot tegen 6%.

Men achtte dit standpunt wel eenigszins schiel. Men begreep niet waarom een groot onderscheid wordt gemaakt tusschen de subsidieering van de centrale vereeniging tot bestrijding der tuberculose in Nederlandsch-Indië, aan welke vereeniging drie vierde van de op- en inrichtingskosten zoomede van de werkelijke uitgaven op het bedrijf wordt vergoed, en de zoogenaamde hulp verleend aan de hierboven bedoelde ziekeninrichtingen.

Onderafdeeling 164A. Bezoldiging der leeraren bij de openbare middelbare en technische scholen.

Gevraagd werd hoe het staat met de overdracht van den gezondheidsdienst aan de gemeenten, die hierop hebben aangedrongen.

Verscheidene leden toonden weinig ingenomenheid met de voorgenomen weddeherziening. Men keurde het af dat voor een bepaalde groep van landsdienaren incidenteel een bezoldigingsregeling wordt voorgesteld, waardoor de verhouding ten opzichte van de wedden van ambtenaren met gelijkwaardige ja zelfs langduriger opleiding geheel verbroken zou worden.

Gevraagd werd of het juist is dat dit voorstel buiten den raad van directeuren om tot stand is gekomen, hetgeen door enkele leden niet aanbevelenswaardig werd gevonden. Men achtte het ten zeerste noodig dat de Regeering een algemeene bezoldigingsregeling ontwierp, in den trant als het vorige jaar in Nederland werd vastgesteld, en zodoende uitvoering gaf aan de destijds door de Tweede Kamer aangenomen motie-Bogaard, die de wenselijkheid daarvan uitsprak. Door de wijze waarop thans bezoldigingsaangelegenheden worden behandeld ontstaat een voortdurend opdrijven der wedden en daarbij tevens groote ontevredenheid onder de ambtenaren, daar er steeds groepen van landsdienaren zullen zijn, die zich t.a.z. van andere groepen ten achter gesteld zullen voelen.

Mocht het ontwerpen van evenbedoelde algemeene bezoldigingsregeling — waarvoor een commissie, waarin ook de vakverenigingen vertegenwoordigd moeten zijn — een langen tijd van voorbereiding eischen, tengevolge waarvan de bezoldigingen die niet meer op den verhoogden levensstandaard berekend zullen zijn, dan toch steeds gedurende dien tijd van kracht blijven, dan ware een tijdelijke verhooging voor alle categorieën van ambtenaren, door toekenning van een toeslag van bv. 10%, in te voeren.

Aan de vorige meer principieele bedenkingen, werden door vele leden andere van praktischen aard toegevoegd. De voorgestelde regeling bracht de bezoldiging der volledig opgeleide leeraren naar evenredigheid verre boven die der thans best gesalarieerde landsdienaren. Ter staving van deze bewering werd het volgende staatje gegeven van gemiddelde maanwedden bij een diensttijd van 20 jaren:

leeraren	groep A	f 810.—
id.	„ B	„ 720.—
juristen		„ 775.—
geneesheeren		„ 745.—
ingenieurs		„ 682.50

Eenige leden spraken het vermoeden uit, dat wellicht de bedoeling der Regeering is de wedden van ambtenaren (niet-leeraren) met een opleiding gelijkwaardig aan die der leeraren van groep A op dezelfde wijze als thans voorgesteld te regelen. Gaarne werden zij hieromtrent ingelicht. Mocht dit niet het geval zijn, dan voorzagen zij dat vele ingenieurs en juristen zouden trachten bij het onderwijs over te gaan, een omstandigheid die het tekort aan deze landsdienaren nog zou vergrooten.

Voorts werd nog opgemerkt dat het argument voor deze wedderegelung: een groot tekort aan leeraren, eveneens van kracht is voor de meeste takken van dienst. Aan ingenieurs en juristen b.v. is het tekort zeer aanzienlijk.

Gemeend werd, dat — vooral ook in verband met de werkzaamheden van de leeraren — buitengewoon hooge bezoldigingen zijn voorgesteld. Het aantal lesuren per week is gering en bovendien heeft men maanden lang

vacantie. De houding, door de leeraren bij de salarisactie aangenomen, achtte men weinig sympathiek. In dit verband wees men er op dat niettegenstaande de alleszins voldoende regeling de leeraren van groep B reeds opnieuw zich ontevreden toonen over de voorgestelde tractementsregeling.

Men drong aan op spoedige vorming op groote schaal van leerkrachten in Indië.

Geyraagd werd tot welken groep van leeraren de officieren, die bij het middelbaar onderwijs overgaan, zullen gerekend worden te behooren.

Sommigen zouden gaarne een limiet gesteld zien aan het meesleepingsstelsel bij detachering. Eenige leden waren van oordeel dat aan leeraressen minder tractement ware te geven dan aan leeraren; voor haar, die geen gezin hebben te onderhouden, is de voorgestelde bezoldiging te hoog.

Eenige leden achtten het gewenscht dat een regeling wordt getroffen, waarbij het geven van privaattlessen door leeraren aan hun leerlingen zooveel mogelijk wordt tegengegaan. Dit thans nog veel voorkomend verschijnsel kan tot misbruiken en minder gewenschte toestanden leiden.

Onderafdeeling 164 B. Bezoldiging van onderwijzers voor het practisch onderwijs bij de openbare technische scholen en den ambachtsleergang te Batavia.

Door een aantal leden werd sympathie betuigd met het aan de Regeering gericht verzoekschrift van 9 Juni jl. van de vereeniging van leerkrachten in de praktische vakken bij het technisch onderwijs.

Ook zij achtten de voorgestelde begin- en eindwedde te laag. De wenschelijkheid werd door hen uitgesproken om den duur der practische ervaring van den betrokken persoon, na het behalen van het zoogenaamde meesterdiploma ook in aanmerking te nemen bij het toekennen van een dadelijke verhooging bij indiensttreding. Juist omdat zij op ouderen leeftijd uitkomen, meenden enkele leden dat hun aanvangsbezoldiging inderdaad te laag is; te meer omdat deze technische krachten in het particuliere zeer gezocht zijn. Het aanvangssalaris ware te stellen op f 300 met toekenning van een toelage van f 50 voor het bezit van een akte Md. (kleine teekenakte) of Mpf (kleine machine akte). Hiertegen werd opgemerkt dat die personen in den regel van bescheiden afkomst zijn en veelal bijverdiensten hebben. De voorgestelde bezoldigingsregeling werd daarom alleszins voldoende geacht. De aanvangssalarissen moeten — zoo betoogden hiertegenover de eerst aan het woord zijnde leden — in Indië betrekkelijk hoog zijn, omdat hier de in Holland bestaande standsverschillen en het groote verschil tusschen handen- en hoofdarbeid is weggevallen, en voor alle uitkomende krachten de minimumlevensstandaard vrij hoog is.

Eenige leden wezen er op dat de amanuenses van de scholen bij de verhooging vergeten zijn. Zij hebben vrij woning (als er een woning is) en een maandelijksche bezoldiging van f 125.— met 3 verhoogingen van f 25.— 's maands. Zij hebben een zeer drukke werkkring, ook in de vacantie-tijden. Voorgesteld werd een bezoldiging van f 150.— tot f 250.— en vrije woning. Als er geen woning is, krijgen zij een zeker percentage van hun tractement als woninghuur; de amanuensis aan de technische school te Soerabaja krijgt b.v. slechts f 27.— 's maands voor huishuur, ofschoon een woning geprojecteerd is, die wel een huurwaarde van f 100.— a f 125.— zal hebben.

Onderafdeeling 195A. Wedderegeling der Europeesche onderwijzers en onderwijzeressen bij het openbaar lager onderwijs.

Hij wordt derhalve gevoelig getroffen door het feit dat de woningbouw zoo traag geschiedt.

Van verschillende zijden werd de klacht geuit dat men met weddeverbetering van Europeesche onderwijzers nooit een stap verder komt. In sommige afdeelingen van het N. I. O. G. verklaarde men nu reeds met de voorgestelde regeling ontevreden te zijn. De onderwijzers in Holland en in Indië jagen beurtelings de bezoldigingen op. Aangedrongen werd op uitbreiding van het aantal kweekscholen hier te lande.

De voor deze kweekscholen benodigde Nederlandsche leerkrachten kunnen dan desnoods hoog bezoldigd worden, doch het is nutteloos de andere onderwijzers voortdurend zwaarder te honoreeren.

Anderen hadden vernomen, dat het bestuur van het N. I. O. G. met de voorgestelde regeling volkomen tevreden is en van oordeel is dat nu de uitzending van onderwijzers uit Nederland verder vlot zal kunnen verlopen. Men sprak voorts twijfel uit of hier te lande genoeg leerlingen zouden zijn te vinden.

Betreurd werd dat het door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst toegezegd overzicht van de verleende subsidiën en beurzen nog niet is ontvangen (1ste gew. zitting 1919 B 2, No. 34 (f) § 19). Men vreesde nl. dat de onderwijsvoorziening geforceerd wordt, op een te groote schaal opgedrongen wordt aan personen die zelf zich geen geldelijke opofferingen daarvoor wenschen te getroosten. Die richting moet verlaten worden, anders wordt het tekort aan leerkrachten steeds nijpender. Ook de gevolgen van de plotselinge opvoering van het onderwijs zullen funest zijn, want de breede schare die binnenkort van de scholen afkomt, zal geen emplooi vinden. De leerlingen worden eenzijdig intellectueel opgeleid en verliezen het verband met de maatschappij van hun herkomst. Engelsch-Indië levert ten deze een leerrijk voorbeeld. Overigens waren deze leden in principe niet tegen bezoldigingsverhooging voor leerkrachten, omdat men superieure personen moet uitzenden en deze niet te krijgen zijn dan tegen goede bezoldiging. De invloed van superieure krachten zal ook aan de Inlandsche bevolking zelve ten goede komen. Deze leden zouden dan ook gaarne zien, dat de Directeur van Onderwijs en Eeredienst nu de tractementen belangrijk verhoogd worden, een circulaire deed uitgaan om de onderwijzers aan te sporen overeenkomstig hun positie te leven en niet allerlei bijbaantjes te vervullen, die den naam van den onderwijzer en den ambtenaar in het algemeen ten zeerste schaden. Er zou van hen in het gezelschapsleven meer beschavende invloed kunnen uitgaan, als zij hun aandacht minder spitsten op het maken van bijverdiensten.

Tegen dit incidenteel voorstel tot positieverbetering meenden sommigen dezelfde bezwaren te moeten aanvoeren als bij onderafdeeling 164A te berde gebracht zijn.

Eenige leden achtten het verschil in eindbezoldiging tusschen onderwijzers met en zonder hoofdakke (3de klasse onderwijzers) te groot. Ook in onderwijzerskringen is men deze opvatting toegedaan. Andere leden konden deze opvatting niet deelen. Zij wezen er op dat h. t. l. vrijgevege bepalingen bestaan die het behalen van de hoofdakke vergemakkelijken en dat het niet-bezitter van deze akte meestal aan eigen schuld is te wijten.

Eenige leden waren in verband met de voorgenomen verhooging voor de wedde der onderwijzers 3de klasse

van oordeel dat de bezoldigingsverhooging van de te Poerworedjo opgeleide onderwijskrachten te gering is.

De voorgestelde bezoldigingen voor inspecteurs van het onderwijs in huishoudelijke vakken en voor de ambtenaren voor de lichamelijke opvoeding werden met betrekking tot het belang en den aard hunner werkkringen te hoog geacht.

Het werd niet juist gevonden dat de bezoldiging van de hoofden van 2de klasse scholen gelijk is gesteld aan die van hun ranggenooten bij het Hollandsch-Inlandsch onderwijs (blz. 27 Memorie van Toelichting), aangezien de werkring der laatsten aanmerkelijk zwaarder is. Hoogere wedde voor dezen werd dan ook in overweging gegeven.

Naar aanleiding van de mededeeling dat de vergoeding voor een dienstwoning o. a. voor Inlandsche onderwijzers bij de normaalscholen nader zal worden vastgesteld werd de verwachting uitgesproken dat deze inhouding niet meer dan 10% — het zelfde percentage als voor Inlandsche B. B. ambtenaren — zal bedragen. Anderzijds achtte men het gewenscht de inhoudingen wegens gebruik van dienstwoningen op 15% van de bezoldiging te stellen, in elk geval een uniforme regeling daarvoor in het leven te roepen. Thans zijn de kortingen voor de eene groep ambtenaren hooger dan voor de andere.

Betoogd werd dat de Regeering nooit uit de salarismoeilijkheden zal geraken zoolang niet overal onderscheid wordt gemaakt tusschen gezinshoofden en niet-gezinshoofden. De categorie der ongehuwden moet in beginsel sociaal schadelijk worden geacht. Maar ook afgescheiden hiervan dient rekening te worden gehouden met het feit dat de salarissen voor de ongehuwde ambtenaren onnoodig worden opgeschroefd als men deze categorie laat mede profiteeren van de omstandigheid dat de behoeften van de gehuwden als factor gelden bij de vaststelling van de bezoldigingen.

Hiertegen werd opgemerkt dat de beoogde onderscheiding onbillijk zou werken tegenover de vrouwen, die als regel geen gezinshoofden zijn.

Eenige leden betreurden het, dat jonge onderwijzeressen in zeer ongunstige omstandigheden verkeerden, doordat vele getrouwde dames aan de scholen in de groote steden geplaatst worden, zoodat gene jarenlang op kleine binnenplaatsen moeten verblijven.

Men zag niet in waarom alleen bij de Hollandsch-Inlandsche inspectie een plaatsvervangend inspecteur noodig is.

Onderafdeeling 216A. Bezoldiging Inlandsche leerkrachten.

De promotie van de Europeesche leerkrachten bij het Inlandsche onderwijs geschiedt volgens ancienniteit. Uiterst zelden wordt van de volgorde afgeweken. Voor de betrekkingen van directeur van kweekscholen en normaalscholen en Inspecteur van het Inlandsch onderwijs worden echter bijzondere capaciteiten vereischt; het zou derhalve aanbeveling verdienen — zoo meenden eenige leden — voor de vervulling van genoemde betrekkingen de personen bij keuze aan te wijzen. De wenschelijkheid werd geuit dat voor de benoeming tot directeur van bovengenoemde scholen bij voorkeur getrouwde personen in aanmerking worden gebracht.

Men zou gaarne zien dat de mandōers aan de kweekscholen en opleidingsinrichtingen in vasten dienst worden aangesteld op b. v. f 25.— per maand.

Onderafdeeling 236A. Vacatieloonen voor het afnemen van examens.

Men zag niet in dat onderwijzers en leeraren vacatiegelden moeten genieten voor het afnemen van examens, dat in den regel plaats heeft op uren waarop men anders toch diensten verrichten moet. Iets anders is het wanneer dit werk als een extra-dienst moet worden beschouwd, die tusschen de andere bezigheden door moet worden verricht.

Hiertegen werd aangevoerd dat het examineeren speciale voorbereiding eischt en dus ook extra betaald moet worden, hetgeen meerdere leden niet konden toegeven.

Onderafdeeling 237. Uitbreiding van het aantal Inlandsche Christenleeraren.

Men had bezwaar tegen het voorstel om de voor den Christelijken eeredienst uitgetrokken gelden wederom te verhoogen, nu over het vraagstuk van scheiding van kerk en staat nog geen beslissing is genomen. Van andere zijde werd betoogd, dat onder het geldende stelsel aan dergelijke uitgaven nu eenmaal niet te ontkomen is.

Onderafdeeling 244A. Wedderegeling van het Europeesch verplegerspersoneel bij ziekeninrichtingen.

Gevraagd werd of voor verpleegsters, die bij particuliere gegsubsidieerde inrichtingen werkzaam zijn geweest en daarna in 's landsdienst overgaan, de particuliere diensttijd voor pensioen zou kunnen worden medegeteld. Dergelijk personeel is meestal goed geschoold en brengt goede, frissche opvattingen mede, zoodat het wenschelijk is den overgang te vergemakkelijken.

Eenige leden voorzagen dat de voorgestelde salarisregeling de aanmelding niet zal vergrooten. Het uitzicht op een eindsalaris van f 250.— is onvoldoende. In het vakblad in Holland wordt dan ook beslist afgeraden op deze voorwaarden naar Indië te gaan.

Onderafdeeling 246. Bestrijding besmettelijke ziekten.

Gevraagd werd in welke buitengewesten „een gelijke reorganisatie als op Java is ingevoerd”. (blz. 30 Memorie van Toelichting).

Een positieverbetering van de vaccinateurs op Java werd urgent genoemd.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

§ 1. Onder de aandacht van de Regeering werd gebracht dat aan de boschconcessie te Moeara Teweh, aan Mr. Birnie verleend, niets wordt gedaan. De concessionaris maakt er gebruik van om op het concessie-terrein steenkolen te winnen. Aan de bevolking wordt door hem verboden, aan die ontginning deel te nemen. De concessionaris heeft op deze kolenwinning geen recht; de ontstane toestand is ten eenenmale onwettig.

Gevraagd werd of de Regeering in deze mededeeling geen aanleiding vindt ter zake in te grijpen.

§ 2. Gevraagd werd of de Regeering nog voornemens is gevolg te geven aan het door den Directeur van Landbouw voorgestaan denkbeeld om de veeteelt van den burgerlijk veeartsenijkundigen dienst af te scheiden en te voegen bij de afdeeling Landbouw. Op grond van de in het Soer. Handelsblad van 20 Augustus jl. voorkomende beschouwingen van de hand van Dr. van den Akker meende men dit denkbeeld ten stelligste te moeten ontraden. Men wees er op dat dit in strijd is — zie de rede van den Voorzitter der N. I. Vereeniging voor Dierengeneeskun-

digen en dierenteelt opgenomen in de Locomotief van 4 October jl. — met de adviezen door deskundigen uitgebracht. Uit deze rede bleek voorts — aldus werd bevestigd — dat er aan de organisatie van dezen dienst heel wat schijnt te haperen, in verband waarmede de instelling van een commissie van onderzoek werd bepleit.

§ 3. Door eenige leden werd meegedeeld dat hun wederom klachten ter oore waren gekomen dat de landbouw-leeraren bij hun bemoeiingen en adviezen op het gebied van irrigatie zich niet bepaalden tot hun eigen terrein; de agronomie. Deze omstandigheid leidt tot vertraging van nuttige irrigatie-werken. Deze leden kregen den indruk dat de landbouwleeraars van de zijde van het Department van Landbouw in dit streven worden gesteund; zij hoopten dat de Regeering daarin verandering brengt. Voorts werd betreurd dat de Minister het amendement-Cramer, beoogende uitbreiding van staatslandbouwbedrijven, niet heeft overgenomen.

Gevraagd werd wat de bevindingen zijn van de ingestelde commissie van toezicht op de staatslandbouwbedrijven (rubber en kina). De rapporten dezer commissie zouden gaarne ter inzage worden ontvangen.

§ 4. In de memorie van antwoord (1ste gew. zitting 1919 B I, No. 34 (g), 31) is gezegd dat een onderzoek werd ingesteld naar de bezwaren ingebracht tegen de leiding van den veeartsenijkundigen dienst. Gaarne zou men de resultaten van het onderzoek vernemen.

Gevraagd werd of het mogelijk zal zijn ook aan de adjunct-veeartsen vrijstelling te verleen van eenige examens voor het hooger onderwijs in Nederland, evenals aan de Indische artsen en Inlandsche rechtskundigen.

Onderafdeeling 236, f. Zoölogisch museum en laboratorium te Buitenzorg.

Het opbrengen van dezen post werd met sympathie begroet. Het zoölogisch museum is een waardevolle instelling, die krachtigen steun verdient.

Onderafdeeling 278, a. Landrijstbedrijf in de Tjihevlaakte.

Met ingenomenheid werd van den voorgestelden maatregel kennis genomen. Groote verwachtingen werden gekoesterd van een behoorlijke afwatering van de Tjihevlaakte. De gewestelijke raad der Preanger-Regentschappen heeft, naar van terzijde vernomen werd, aan de Regeering te kennen gegeven zelf deze werkzaamheden op zich te willen nemen. Dit initiatief werd toegejuicht; men hoopte dat de Regeering bereid zal zijn deze taak onder het noodige toezicht over te laten aan den gewestelijken raad, die over bekwaam deskundig personeel beschikt.

Men meende dat de raming van de inkomsten wel zeer laag gesteld is, terwijl voor de onteigening der sawah's te weinig is uitgetrokken.

Men kon uit de stukken niet opmaken of het gezondmaken van de vlakte dan wel het rijstbedrijf het voornaamste doel is van de voorgestelde werken; door deze 2 doeleinden niet te scheiden zullen allicht verkeerde conclusies uit de resultaten getrokken worden. De uitgaven zijn niet niteengehouden. Zoo komt het salaris van den arts niet op de begrooting voor, doch wel de dokterswoning. Men was trouwens niet overtuigd van de noodzakelijkheid van een dokter voor dit kleine bedrijf, waar elders groote behoefte bestaat aan medische krachten. Indien het rijstbedrijf het hoofddoel is, dan meende men dat op Java wel geschikter gronden te vin-

den zijn b. v. in Banjoewangi, waardoor tevens kolonisatie en immigratie zouden worden bevorderd.

Gevraagd werd of het de bedoeling is de velden ieder jaar tijdelijk met stroomend water te bevoeien, zooals bij sawah's geschiedt. Opgemerkt werd dat tegenwoordig de bevolking in die streek klaagt, dat zij soms haar sawah's niet mag verbouwen, waarbij van overheidswege een beroep wordt gedaan op de noodzakelijkheid van malaria-bestrijding. Men zou gaarne zien dat ten volle rekening werd gehouden met de economische belangen van de bevolking.

De vraag werd gesteld of in het opbrengen van dezen post een beslissing gezien mag worden dat de Regeering een landrijstbedrijf blijvend zal uitoefenen.

Gaarne vernam men hoe het met de plannen betreffende de rijsthoeve in Palembang staat. Gevraagd werd of de mededeelingen in de Indische Mercur van 12 September jl. onder het hoofd „Aanplant van Inlandsche voedingsgewassen in Zuid-Sumatra" (blz. 704) juist zijn:

„Door den heer Ottolander is onlangs bericht van de Regeering ontvangen, dat zij in beginsel bereid is de verlangde gronden voor ten hoogste 15 jaren kosteloos ten gebruike af te staan. De residenten van Palembang, Benkoelen en de Lampongsche Districten zijn gemachtigd aan de betrokken erfpachters en aan andere werkgevers, die, tot den voormelden aanplant verplicht zijn de naar hun inzien daarvoor in aanmerking komende vrije landsgronden in gebruik af te staan. De gronden mogen uitsluitend worden gebezigd voor den aanplant van rijst en andere Inlandsche voedingsgewassen en binnen 1 jaar moet minstens $\frac{1}{4}$ gedeelte en binnen 5 jaar het geheele perceel voor het doel zijn aangewend”.

Bij het treffen van maatregelen in den zin als in het hierboven overgenomen bericht, hoopte men, dat degelijk zal worden rekening gehouden met een voldoende reserveering van gronden ten behoeve van staatslandbouwbedrijven en inheemsche bevolking.

Onderafdeeling 291. Boschwezen.

Men vernam gaarne of de benoeming van een hoofdinspecteur voor het boschwezen eerlang kan worden tegemoet gezien en hoe het staat met de plannen tot reorganisatie van den dienst van het boschwezen. Men zag gaarne dat bij deze plannen rekening wordt gehouden met de wenschen geuit op het onlangs te Djokja gehouden congres van ambtenaren bij het boschwezen, waar o.m. gewaarschuwd werd tegen het uitgeven van concessies aan particulieren.

Onder verwijzing naar het aan den Gouverneur-Generaal gericht rekest van de vereeniging van evengenoemde ambtenaren van 24 October jl. werd gevraagd, welke de motieven waren die de Regeering geleid hebben tot de benoeming van Dr. Plasschaert tot inspecteur bij het boschwezen voor de buitengewesten en ook of de Regeering gevolg wil geven aan den in dit verzoekschrift geuiten wensch om bij een eventueele benoeming bij keuze tot inspecteur bij den dienst van het boschwezen het in dat rekest aanbevolen referendum te houden, hetwelk een afdoende waarborg geeft voor een in elk voorkomend geval juiste keuze voor die benoeming en waardoor voorkomen wordt dat een ontevreden geest wegens vermeende onverdiende achteruitstelling of benadeeling

in dat corps heerscht. Eenige leden wezen er op dat, indien er een ranglijst bestaat, niet ongemotiveerd daarvan behoort afgeweken te worden, althans wanneer de conducktestaat van de betrokkenen gunstig luidt.

Men achtte het niet billijk dat aan de houtvesteres, bij het departement werkzaam, toelagen worden toegekend, terwijl bij andere departementen, b.v. bij dat der B. O. W., die regeling niet bestaat. De consequenties daarvan zouden niet te overzien zijn, bovendien zijn er genoeg ambtenaren die gaarne in een grootere stad worden geplaatst met het oog op de betere onderwijsgelegenheid voor hun kinderen.

Onderafdeeling 298. Nijverheid.

Eenige leden constateerden met voldoening dat men thans aan de afdeeling Nijverheid een belangrijke uitbreiding wil geven. Het had echter de aandacht getrokken, dat de Regeering, terwijl zij uitbreiding van de personeelsformatie van de afdeeling Nijverheid beoogde, naar verluidt, heeft toegestaan dat een aan de afdeeling verbonden nijverheidsconsulent met negenjarige praktijk als scheikundig ingenieur (waarvan drie jaren als nijverheidsconsulent) die zich in zijne werkzaamheden ingewerkt had, 's lands dienst verlaten heeft onder de volgende omstandigheden. Aangezocht door het Koloniaal Instituut te Amsterdam om in dienst van deze inrichting over te gaan op eene f 50.— 's maands hoogere bezoldiging, had hij, naar vernomen werd, te kennen gegeven genegen te zijn in 's Lands dienst te blijven, zoo hem daar een verhooging van bezoldiging kon worden toegekend, waardoor zijne inkomsten tot f 600.— 's maands zouden zijn gestegen. Deze voor een scheikundig ingenieur met negenjarige praktijk zeer zeker niet overdreven eisch werd echter door den departementschef afgewezen. Tegelijkertijd vroeg deze evenwel een vervanger in Nederland aan met zesjarige praktijk op eene bezoldiging van f 900.— 's maands. De vraag werd gedaan of deze toedracht van zaken juist is, onder opmerking, dat men in dat geval daarin geen bewijs van een juist beleid kon zien.

Gaarne werd vernomen wat dit jaar gedaan is voor de bevordering van de Inlandsche nijverheid en welke voorschotten voor dit doel verleend zijn.

Eenige leden vroegen of door het departement reeds geldelijke steun is verleend aan de Inlandsche nijverheid. Ook zou men willen weten of de Europeesche grootindustrie gebruik heeft gemaakt van het bedrag van 6 ton, dat destijds voor ondersteuning van de nijverheid is uitgetrokken.

Het aantal van 4 nijverheidsadviseurs werd te gering geacht en de bezoldiging te laag, aangezien aan deze nijverheidsadviseurs hooge eischen behooren te worden gesteld. Men meende dat de betrekking op gelijken voet moet worden gesteld met die van landbouwleeraar.

Anderzijds meende men dat voor nijverheidsadviseurs een hoogere dan de voorgestelde bezoldiging ongewenscht is. Men vreesde namelijk, dat te hoog gesalarieerde titularissen het beneden zich zullen achten zelf de hand uit de mouw te steken om op aanschouwelijke wijze den Inlandschen werkman meer kennis en vaardigheid bij te brengen.

Onderafdeeling 303. Statistisch bureau.

Aangedrongen werd op invoering van een Inlandsch kadaster, opdat de gegevens, die als grondslag moeten dienen voor de statistiek meer betrouwbaar zullen zijn.

Onderafdeeling 304a. Centrale aanschaffingsdienst.

De instelling van den Indischen centralen aanschaffingsdienst werd toegejuicht. Aan het hoofd van den dienst behoort naar het oordeel van eenige leden, een ervaren handelsman te staan en niet een technisch ambtenaar.

Vele leden wenschten een zelfstandig bureau; indien het administratief noodzakelijk is het bureau bij eenig departement in te deelen, dan behoort het toch geheel zelfstandig te blijven, zoodat het hoofd geheele vrijheid heeft bij de aanbestedingen en omtrent de te stellen eischen en daarvoor geen goedkeuring van een hooger chef noodig heeft.

Inplaats van in de formatie van het personeel op „ingenieurs” te rekenen zou men liever van „technische ambtenaren” gesproken zien, omdat er volstrekt geen waarborg bestaat dat een gestudeerde meer kennis van materialen zal hebben dan een in de praktijk ervaren technicus.

Men had vernomen dat de ingenieur die als onderhoofd werkzaam is, niet met het personeel kan omgaan. Gevraagd werd of het niet wenschelijk is, ter zake maatregelen te nemen, omdat anders aanhoudend verloop is te vreezen.

AFDEELING VII.

Departement van Gouvernements- bedrijven.

§ 1. Gevraagd werd hoe het staat met de zaak tusschen de Telefunken-installatie en de draadlooze telegrafie onder leiding van den hoofdingenieur De Groot. Men meende dat het Departement van Koloniën ook in deze zaak weer blijken gaf de Deutsche industrie te veel naar de oogten te zien en zou er veel prijs op stellen dat spoedig een bevredigende oplossing werd gevonden voor deze belangrijke aangelegenheid.

§ 2. Gevraagd werd wat er waar is van het hardnekkig gerucht, dat de Regeering van plan zoude zijn om met de Bataafsche Petroleum Maatschappij voor de exploitatie van de Djambi-olievelden een overeenkomst aan te gaan.

§ 3. Uit het rapport van den hoofdingenieur van het mijnwezen Koomans hadden eenige leden den indruk gekregen dat de ijzererts-velden in Midden-Celebes met groote kans op succes in ontginning kunnen worden gebracht. Zij hoopten dat de Regeering deze exploitatie met voortvarendheid ter hand zal nemen en betreurden het dat daarvoor op de begrooting voor 1920 nog geen gelden uitgetrokken zijn.

§ 4. Onder verwijzing naar een artikeltje in het Nieuws van den Dag van 4 Augustus jl., 1ste blad, werden de toestanden in de Ombilinmijnen besproken. Men meende dat de loonen voor de opzichters moeten worden verhoogd, zoodat deze niet meer genoodzaakt zullen zijn om ter verkrijging van voldoende inkomsten op Zondagen uit te komen. Ook de voorziening in geneeskundige behandeling gaf aanleiding tot klachten. Naar vernomen werd, zijn werkzaam 3 dokters-djawa en 1 Europeesch geneesheer, maar deze laatste schijnt zich

uitsluitend als hygiënist te beschouwen en weigert praktijk uit te oefenen. De omstandigheid, dat ter plaatse geen chirurg is, heeft ten gevolge dat de patiënten voor operatieve behandeling zich van Sawah-Loentoe naar Padang moeten laten vervoeren. Het werd onbillijk genoemd, dat zij de vervoerkosten zelf moeten dragen.

Men vroeg waarom de mijninspectie zich ook niet uitstrekt over de gouvernementsmijnen.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 94. Post-, Telegraaf- en Telefoon-dienst.

Waar alom van de draadloze telegrafie een toenemend gebruik gemaakt wordt, werd de vraag gesteld waarom inplaats van een tweeden zee-kabel, geen inrichtingen voor draadloze telegrafie worden opgesteld.

Aangedrongen werd op spoedige totstandkoming van de draadloze verbinding met het Moederland; het publiek zal daardoor minder eenzijdig omtrent de Europeesche toestanden worden voorgelicht.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 343. Propoganda voor de postspaar-bank.

Met genoegen werd geconstateerd dat zoo spoedig gevolg is gegeven aan de ter zake in den Volksraad kenbaar gemaakte wenschen.

Van de geschetste wijze van propoganda werd door eenige leden weinig verwacht. Deze meening werd echter niet algemeen gedeeld. Gaarne zag men in het verslag van de postspaarbank t.z.t. een rapport van de verrichte werkzaamheden en de bereikte resultaten, opgenomen.

Onderafdeeling 344. Dienst voor waterkracht en elec-triciteit.

Eenige leden gaven hun verwondering te kennen dat de dienst van waterkracht en electriciteit het terrein zijner werkzaamheden hoofdzakelijk in West- en Midden-Java zoekt. Oost-Java wordt stiefmoederlijk bedeed, terwijl de Oosthoek als industrie gebied van veel meer beteekenis is dan West-Java.

De gemeente Semarang is van plan een eigen electriciteitsbedrijf in te richten en heeft in Mei j.l. aan de Regeering ter zake inlichtingen gevraagd. Een antwoord werd tot dusver niet ontvangen, naar men meende, omdat de Directeur van Gouvernementsbedrijven een voorstan-der is van gemengde bedrijven. Aangezien de totstand-koming van zulke bedrijven veel tijd eischt, behoort iedere vertraging te worden afgekeurd.

In verband hiermede werd gevraagd of de Regeering bereid is de Aniem te naasten; zoo niet, of de Regeering het hare er toe wil bijdragen opdat de gemeente Semarang een eigen electriciteitsbedrijf kan oprichten, hetgeen met het oog op verlichting, tramaanleg enz. van veel waarde zou zijn.

Het vaak gebezigde argument van kapitaalsverspilling (2 bedrijven naast elkaar) legt naar men meende, voor den gemeenteraad bij de beoordeeling van het in het leven roepen van dergelijke bedrijven geen gewicht in de schaal.

Onderafdeeling 354. Zout.

Verlangend werd uitgezien naar het rapport van de Commissie tot onderzoek naar de bij de zoutmakers op Madoera heerschende loontoestanden.

Men vroeg of het gedeelte van de bevolking dat zich op het eiland Nias bezig houdt met het winnen van zout met de voorgestelde schadeloosstelling genoegen neemt. Eenige leden oordeelden het gewenscht den verkoopsprijs

van zout op minder dan *f* 10.— te stellen. Bij die prijzen blijven toch nog voldoende baten voor het Gouvernement over.

Onderafdeeling 356. Post-, Telegraaf- en Telefoon- dienst.

Men vroeg of het rapport en de voorstellen der z.g. grievencommissie nog in den loop van deze zitting kunnen worden tegemoet gezien.

Gaarne zou men vernemen welke maatregelen zijn genomen ter bestrijding van het tekort aan personeel bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon- dienst.

Eenige leden klaagden over den telefoon- dienst te Batavia, die tegenwoordig bijzonder slecht werkt.

Gevraagd werd waarom de Regeering bezwaar heeft tegen den vrijdom van port voor de officieele briefwisseling tusschen de besturen van bijzondere scholen en de regeeringsorganen.

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen.

Men klaagde over de vaak zeer slechte aansluitingen tusschen particuliere en Staatsspoorwegen. Te Solo wordt vaak de aansluiting met Semarang gemist door vertraging van den S. S. exprestrein uit Bandoeng. Te Cheribon hebben onlangs de passagiers per S. C. S. van Semarang komende, 4 uren op de S. S. aansluiting naar Batavia moeten wachten, tengevolge van het telaar komen van de S. S. expres uit Djokja. Men begreep niet waarom geen maatregelen werden getroffen dat de passagiers dadelijk hun reis naar Batavia konden voortzetten. Is de S. C. S. tram te laat, dan wacht de S. S. niet en moeten de passagiers voor rekening van de Stoomtram maatschappij naar Batavia worden vervoerd, terwijl als de S. S. expres uit Djokja te laat is, niets voor rekening der S. S. ten behoeve van de S. C. S. passagiers wordt gedaan. Men meende dat geëischt mag worden dat althans op de hoofdaansluitingspunten voor behoorlijke aansluiting wordt gezorgd.

Men klaagde dat het nieuwe S. S. bestuur de zaken niet vlot afdoet. Tusschen de leden van het bestuur bestaat, naar vernomen werd, onvoldoende samenwerking. Het personeel is ontevreden, tal van ingenieurs zochten reeds een goed heenkomen. Van andere zijde werden deze klachten voorbarig geacht. Het nieuwe bestuur is nog te kort in functie, dan dat reeds nu een juist oordeel over zijne leiding kan worden geveld.

Men merkte op dat het aanvragen van reisbiljetten voor leden van den Volksraad in het bijzonder voor hen, die buiten Batavia wonen te omslachtig is. Verschillende leden drongen er op aan, persoonlijke vrijkaarten voor alle lijnen beschikbaar te stellen.

Onder het S. S. personeel te Bandoeng bestaat ontevredenheid. Men heeft daar den indruk gekregen dat bij een benoeming tot adjunct-inspecteur rassen-bevoorrechtiging heeft plaats gehad. Gevraagd werd of de Regeering in deze grief geen aanleiding vindt om het personeel gerust te stellen.

Men zou gaarne vernemen of niets gedaan kan worden tegen het herhaaldelijk in brand vliegen van spoorwagens door vonken uit de locomotieven. Althans zou in iederen trein een brandblusch-apparaat kunnen worden geplaatst.

Gevraagd werd of, waar noodig, de locomotieven der particuliere maatschappijen (b.v. die der S. C. S.) kunnen worden voorzien van koevangers.

Eenige leden merkten op dat in de S.S.-restaurantwagens het eten duur en slecht is. De restauratie- dienst is nu al zoo lang in eigen beheer, dat het tijd wordt dien

beter in te richten. Anderen waren het met de geuite klachten niet eens.

Eenige leden betreurden het dat de S.S. weinig medewerking heeft getoond bij de uitvoering van maatregelen in het belang van de voedselvoorziening. Wanneer de wagons niet op tijd gelost waren, hetgeen door gebrek aan geoefend personeel niet altijd te vermijden was, werden de boetebepalingen streng gehandhaafd. Deze leden verwachtten voor de toekomst een mildere toepassing van de voorschriften, te meer omdat de bestuursambtenaren niet over fondsen beschikken, waaruit die boeten kunnen worden betaald.

Enkele leden wezen er op dat op vele kleine stations de chef zelf nog belast is met het stellen van de wissels, hetgeen zeer wel aan ondergeschikten kan worden toevertrouwd, zooals dit ook op groote stations altijd geschiedt. Juist bij aankomst van een trein behoort de chef het algemeen toezicht te hebben op het perron.

Nogmaals werd aangedrongen op betere controle tegen diefstal van bestelgoederen en beschadiging van auto's enz. en eveneens op meer zindelijkheid der wagens op lijnen van mindere beteekenis.

Gevraagd werd of de V. S. T. P., die zich met het personeelvraagstuk ernstig heeft bezig gehouden, ook behoort onder de organisaties, die werden geraadpleegd over de invoering van een nieuwe regeling betreffende de dienst-arbeids- en rusttijden van het personeel bij de staatsspoor- en tramwegen.

De nieuwe regeling bedoeld in het eerste lid van de toelichting werd gaarne ter kennisneming ontvangen. De mededeeling dat voor het kantoorpersoneel de 8-urige arbeidsdag wordt ingevoerd (4de alineä) ontlokte de vraag van welken duur de werkdag voor het andere personeel is, terwijl in het algemeen aangedrongen wordt op het verleenen van 4 vrije dagen in de maand.

Onderafdeeling 357b. Daendels-hotel.

Gaarne werden eenige inlichtingen omtrent de vermoedelijke rentabiliteit van het tijdelijke en van het permanente hotel ontvangen.

Eenige leden drongen er op aan het Daendels-hotel van een reeks goedkoope kamers te voorzien. Hiertegen werd opgemerkt dat een dergelijk hotel moet ingericht worden voor touristen van goeden stand. Het is de vraag of deze in een zelfde hotel willen worden ondergebracht met lieden van minderen stand. Van andere zijde werd er op gewezen, dat evenals op stoombooten twee klassen zouden kunnen worden ingesteld.

Er werd bezwaar gemaakt tegen het bouwen van spoorhotels in de nabijheid van stations, wegens het hinderlijk geraas der treinen.

Eenige leden vernamen gaarne van de Regeering of uit het nemen van dezen maatregel de gevolgtrekking kan worden gemaakt, dat het Gouvernement in den verfolge het beginsel huldigt zich in particuliere ondernemingen te interesseeren.

AFDEELING VIII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

§ 1. Met leedwezen werd geconstateerd, dat men met den bouw van de A. M. S. en de technische school

te Djokjakarta nog niet gereed is en met die van het ziekenhuis te Semarang nog geen aanvang heeft gemaakt. Herhaaldelijk worden door het niet vervullen van de belofte om op zeker tijdstip gereed te zijn groote teleurstellingen en moeilijkheden berokkend, die voorkomen hadden kunnen worden door geen belofte te doen. Hierbij werd o.m. gedacht aan de belofte de filialen voor de H. B. S.-en te Batavia en te Soerabaja in Januari 1920 te zullen afleveren. Nu dit ten slotte niet geschiedt zal, is het gedurende den geheelen cursus uitgesloten de filialen in gebruik te nemen.

§ 2. Gaarne zou men vernemen in welk stadium de plannen tot uitbreiding van de landsdrukkerij verkeerden. Men meende dat, zoo ergens, in dit geval alle redenen bestaat reeds dadelijk met kracht bij wijze van tijdelijken maatregel de uitvoering ter hand te nemen.

§ 3. Men verwonderde er zich over dat juist het departement bij het bestaande gebrek aan personeel zich steeds met hand en tand tegen overdracht van werkzaamheden aan de gewestelijke raden verzet en dat zelfs voor allerlei kleine werkjes een voorafgaande goedkeuring van het departement noodig is. Ook was het meermalen opgevallen, dat een weinig economisch gebruik van het personeel wordt gemaakt. Het komt nl. voor dat op een kleine plaats opzichters van verschillende diensten ieder met den bouw van een enkel werk belast zijn. De voorkeur ware er aan te geven dat in een dergelijk geval de diensten in samenwerking met elkaar die werken gelijktijdig aan één opzichter op dragen. Men wenschte te weten of de gelaakte werkwijze overeenstemt met het persoonlijk inzicht van den dienstchef.

Onderafdeeling 306. Personeel van het departement.

Vele leden vreesden dat voor vermeerdering van administratief personeel het aantal op het departement werkzame ingenieurs niet zal kunnen worden verminderd. De werkwijze door de B. O. W. gevolgd is naar de meening van die leden te veel gecentraliseerd. Decentralisatie van werkzaamheden en toekenning van meer bevoegdheden aan de chefs van waterstaats- of irrigatieafdeelingen werden in overweging gegeven. Dezen ambtenaren zou men desnoods meer administratief personeel ter zijde kunnen stellen.

Onderafdeeling 308 A. Avondleergangen voor opleiding tot architecten.

De instelling van deze leergangen werd toegejuicht. Gevraagd werd waarom te Batavia wel en te Semarang nog geen avondleergang voor de opleiding van B. O. W. opzichters tot architect in het leven geroepen is.

Onderafdeeling 308 C. Centraal Waterschapskantoor voor de Vorstenlanden.

Naar aanleiding van de mededeeling in de derde alinea van blz. 40 van de Memorie van Toelichting, dat de kosten voorloopig geheel voor rekening van den Lande worden genomen werd gevraagd of het in de bedoeling ligt dat deze later geheel of gedeeltelijk door de kassen der waterschappen aan het Land zullen worden vergoed.

Onderafdeeling 308 E. Toelage voor het getuigschrift van architect.

Naar aanleiding van de mededeeling in het laatste lid van blz. 40 van de Memorie van Toelichting werd opgemerkt, dat door de belanghebbenden om een acte-toelage van f 50.— en niet van f 25.— 's maands is gevraagd. Er werd op gewezen dat onderwijzers in het bezit der hoofdakke ook een toelage van f 50.— genieten.

Onderafdeeling 309. Gebouwen.

Aangedrongen werd op het bouwen van dienstwoningen voor ambtenaren, in het bijzonder op kleine plaatsen.

De bouw van kazernes voor de veldpolitie scheen vele leden bij uitstek geschikt voor aanbesteding. Aangezien nog niet is vastgesteld, waar de veldpolitie zal worden gekazerneerd ware aan de daarvoor benodigde gebouwen een semi-permanente constructie te geven.

De derde alinea van blz. 42 van de Memorie van Toelichting gaf aanleiding tot de vraag, waarom voor de „overige mantri's-politie het bouwen van woningen voorshands onnoodig werd geacht.

Onderafdeeling 316C. Onteigening van vischvijvers.

De voorgestelde maatregel werd toegejuicht. Men meende echter er op te moeten wijzen dat de te onteigenen vischvijvers voor een deel de voor de bevolking van Batavia benodigde visch leveren. Men drong derhalve aan op het nemen van maatregelen als intensivering van de zeevisscherij en het oprichten van koelhuizen, waardoor het tekort aan visch, dat zal ontstaan, kan worden voorkomen.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

§ 1. Het zou op prijs gesteld worden indien — voor zoover de belangen van het land zulks toelaten — een volledige uiteenzetting werd gegeven van het verdedigingsstelsel te land, de verwachtingen die van het leger gekoesterd worden, enz.

§ 2. Gevraagd werd of nu eindelijk een beslissing is genomen inzake de beginselen waarop de organisatie van het leger moet berusten, welke beslissing reeds bij de vorige Memorie van Antwoord in uitzicht was gesteld.

Een commissie van Indische officieren heeft zich in opdracht van den Minister van Koloniën naar Frankrijk begeven ter bestudeering van de slagvelden. Volgt hieruit dat ons leger niet zal zijn een politie-leger, doch een leger bestemd tot bestrijding van een eventueelen buitenlandschen vijand? zoo ja, dan is het te zwak. Men zou c.q. gaarne vernemen of maatregelen zijn te verwachten om het leger uit te breiden.

In deze en vorige begrootingen komen uitgaven voor die alleen verklaarbaar zijn, wanneer besloten is tot inrichting van een B.V. leger (b.v. de instelling van het ambt van secretaris-generaal, de oprichting van een gymnastiek- en sportschool, de toelagen aan leeraren, de uitbreiding van den militairen inlichtingendienst). Gevreesd werd dat de legerleiding hinkt op twee gedachten en dat noch een behoorlijk politie-leger, noch een deugdelijk B.V. leger wordt gevormd.

Is het de bedoeling dat met een beslissing gewacht wordt op Nederland's toetreding tot den Volkerenbond, laat men dan ook wachten met het doen van voorstellen van uitgaven, die alleen bij de vorming van een B.V. leger gerechtvaardigd zijn.

§ 3. In herinnering werd gebracht dat het hoofdbestuur van den soldatenbond onlangs een rekest om inlichtingen op de indertijd opgezonden statuten ter erlanging van rechtspersoonlijkheid voor dien bond heeft ingediend. Men vroeg of een gunstige beslissing spoedig

kan worden verwacht. Het eertijds geldende bezwaar dat de namen van de leden van het bestuur niet bekend waren, is opgeheven aangezien het bestuur de namen van zijn leden thans heeft medegedeeld.

§ 4. In strijd met de toezegging van den Legercommandant in den Volksraad dat aan vereenigen niets in den weg zal worden gelegd, zoolang de krijgstuicht niet wordt aangetast, heeft het legerbestuur de onderofficierenvereeniging „Ons aller belang” schriftelijke aanwijzingen gegeven omtrent hetgeen dat bestuur te doen en te laten heeft. Deze handelingen tasten de vrijheid der vereeniging aan. Het legerbestuur onthoude zich voortaan van dergelijke bemoeienis met de zaken der vereeniging.

§ 5. Eenige leden vernamen gaarne of den soldaten moeilijkheden in den weg worden gelegd bij toetreding als lid tot erkende politieke vereenigen. Zij deelden mede dat aansluiting van de mindere militairen van het garnizoen Magelang bij de Sarikat Hindia door militaire autoriteiten belemmerd werd.

In de vergadering van den Volksraad van 3 Juli jl. deelde de Legercommandant mede dat eenige Menadoonesche militairen door een hoofdofficier te Magelang werden ingelicht over de vereeniging Insulinde.

Men zou gaarne weten welke inlichtingen daarbij verstrekt werden, aangezien de bedoelde hoofdofficier geen lid der vereeniging en dus zeker allerminst bevoegd is, om daarover in een besloten kring inlichtingen te geven.

§ 6. Medegedeeld werd dat tegen de 16 oprichters van den soldatenraad een gevangenisstraf is geëischt van totaal 44 jaar en 2 maanden of van gemiddeld 3 jaar. Er werd op gewezen dat de Legercommandant tijdens de laatste zitting heeft verklaard dat de oprichters van den soldatenraad naar zijn meening niet zoo heel erg schuldig zijn. De opgelegde straffen werden dan ook veel te zwaar geacht. De omstandigheden ten tijde van het gebeurde — Novemberdagen 1918 — waren abnormaal. De straffen vormden in ieder geval een schrill contrast met de straf van 3 maanden opgelegd aan den sergeant, die den kanonnier De Haan doodschoot.

Andere leden wenschten hun oordeel op te schorten totdat zij kennis zullen genomen hebben van de betrekkelijke vonnissen. Gaarne zouden zij deze in afschrift ontvangen.

§ 7. Wederom werd betoogd dat het bezoldigingsstelsel, waarbij bij gelijke dienstprestaties verschil in bezoldiging bestaat tot groote ontevredenheid aanleiding geeft en den minderen militair in de armen van revolutionaire vereenigen drijft.

Men vroeg voorts of dat gedeelte van het verslag van de militaire bezoldigingscommissie, dat voor de mindere militairen van belang is, in het Maleisch vertaald, aan de betrokkenen verspreid kan worden.

Gevraagd werd in hoever het juist is, dat op den verjaardag van H. M. de Koningin bij verstrekking van extraatjes uit de cantine-kas aan militairen een onderscheid naar de rassen werd gemaakt. Inlandsche militairen te Weltevreden zouden het cadeautje om die reden hebben geweigerd. Men zou prijs stellen op me-

Onderafdeeling 427c^{II}. Instelling van het ambt van secretaris-generaal.

Men kon zich voorstellen dat de Legercommandant bij de uitoefening van zijn taak meerdere hulp noodig had. De ter zake aangevoerde argumenten werden echter minder gelukkig geacht. Dat voor het nieuwe ambt speciaal een officier moet worden aangewezen, kon men niet inzien. Mocht het in de bedoeling liggen om in een eventueel benoemden secretaris-generaal den toekomstigen Legercommandant te zien, dan meende men er op te moeten wijzen dat de vervulling van het ambt allerminst een geschikte voorbereiding daarvoor is te achten.

Met het oog op de wenschelijke continuïteit werd aanstelling van een burger-ambtenaar veel beter geacht; bij voorkeur zou men hier een jurist op zijn plaats achten met het oog op de toepassing van verschillende wettelijke voorschriften. Het maakt den indruk alsof men hier geheel noodeloos een nieuwe generaalspositie heeft willen creëren.

Onderafdeeling 427d. Gymnastiek- en sportschool.

Gevraagd werd welk gymnastieksysteem hier te laude zal worden toegepast.

Het was eenigen leden bekend dat in Holland het Zweedsche gymnastieksysteem zal gevolgd worden; deze leden zouden ook voor Indië een beslissing in denzelfden zin genomen willen zien; en wel reeds terstond zonder nadere proefnemingen, ter voorkoming dat onnoodig toestellen worden aangeschaft voor een ander systeem dat misschien spoedig weer verlaten wordt.

Onderafdeeling 427e. Militaire administratie.

Eenige leden zouden er de voorkeur aan geven de positie van het personeel van de militaire administratie te verbeteren door de ambten van hoofd van het departement en commandant van het leger te scheiden, gelijk dat ook in Holland het geval is.

AFDEELING X.

Departement van Marine.

Het zou op prijs gesteld worden indien — voor zoover de belangen van het land zulks toelaten — een volledige uiteenzetting werd gegeven van het verdedigingsstelsel te water, de verwachtingen die van de vloot gekoesterd worden, enz.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 126. Onderdeel c.

Gevraagd werd waarom het desbetreffende schip niet in Indië wordt gebouwd. Daardoor zou tijd gewonnen worden.

Een der leden geloofde dat men hier reeds te veel werk heeft.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Met nadruk werd er op aangedrongen dat de Regeering op het gebied van volkshuisvesting deligent blijve. De achterstand is enorm. Nu de dienst der pestbestrijding, die veel op het gebied van woningverbetering heeft gedaan, luidens de toelichting op onderafdeeling 253, 254

en 255 te dien aanzien een andere werkwijze gaat volgen, meende men niet te mogen nalaten de Regeering er op te wijzen dat zij de dringend noodige behartiging van dezen tak van overheidszorg niet uit het oog verlieze. Op de instelling van een nationalen woningraad zooals in Nederland werd in verband hiermede aangedrongen.

Men vroeg of de coöperatieve woningbouwvereniging hier ter stede op haar verzoekschrift gericht aan de Regeering, om geldelijken steun voor woningbouw ten behoeve van ambtenaren spoedig antwoord kan verwachten.

Nog vernam men gaarne of de oprichting van gemeenteraden voor Djokja en Solo eerlang kan worden tegevoet gezien.

Onderafdeeling 474. Uitkeering aan locale ressorten wegens heffing van locale belasting.

Het voorstel om de uitkeering aan de gewestelijke raden en den cultuurraad op den zelfden voet als voor de gemeenten te regelen, vond instemming. Intusschen wenschte men er op te wijzen dat de financiëele verhouding tusschen het land en de locale ressorten in het algemeen dient te worden geregeld. Men drong aan op spoedige totstandkoming van de destijds reeds door den Directeur van Financiën toegestane regeling.

Voorts werd betoogd dat de voorbereiding van de oplossing van het vraagstuk om de kampongs in de gemeenten op te nemen reeds veel te lang duurt. Aangedrongen werd op spoedige invoering van dezen maatregel, wijl de toestand in de kampongs meer en meer onhoudbaar wordt.

Middelen. Vele leden vroegen of het juist is, dat in stede van de voorgenomen uitvoerrechten op stapelprodukten een andere belasting zal worden geheven. Zoo ja, dan vernamen zij gaarne welke. Eenige leden waren van meening dat door deze uitvoerrechten en de andere belastingen de schatkist niet voldoende profiteert van de groote winsten door de suiker- en petroleumindustrie behaald. Zij noemden deze politiek kortzichtig en wezen op de, in Nederland geheven belastingen op kapitaal-aanwas en overwinsten, waardoor vermogens en groote inkomsten in veel grootere mate, dan hier te lande geschiedt, worden getroffen. Zij drongen op de heffing van een sterk progressieve winstbelasting aan. Zij schatten de winst die door de suikerindustrie het volgend jaar zal worden behaald op 500 miljoen gulden en vernamen gaarne hoeveel de schatkist daarvan zal ontvangen.

Een post: terugbetaling en rente van voorschotten aan visscherijverenigingen werd onder de middelen gemist.

Middel No. 49. Afkoop van heerendiensten.

Gevraagd werd hoe het met den afkoop van heerendiensten in het gewest Menado staat.

Middel No. 75a. Voorschotten aan bijzondere ziekeninrichtingen.

De klacht werd geuit dat het Rooms-Katholieke ziekenhuis voorschot geniet op te bezwarende voorwaarden, 6% rente werd te hoog geacht. Intusschen werd opgemerkt, dat het Tjikini-gesticht blijkbaar met die regeling genoegen genomen heeft.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 7den November 1919.

KAN.
KOESOEMO JOEDO.
VALKENBURG.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MOTIE.

Motie, voorgesteld door de heeren Schmutzer, Kan en Vreede.

Ingezonden 8 November 1919.

De Volksraad overwegende, dat het zeer gewenscht is, dat de pensioenen van Landsdienaren zoo spoedig mogelijk verhoogd worden, noodigt de Regeering uit de voor die verhooging benoodigde gelden op de begrooting voor het jaar 1920 te brengen.

NOTICE

NOTICE

...
...
...
...
...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Onderdeel a.

Algemeene beschouwingen. § 1. In de onbestemde inkleeding der tweede § van het Afdeelingsverslag kan de Regeering na de omstandige toelichting Harer politiek in de laatste zitting geen grond vinden voor nadere uiteenzetting daarvan; slechts gaf het hooger en wilder opklotsen van de golven der openbare meening, gevolg ten deele van kort geleden buitensporigheden, Haar aanleiding den 1sten September nogmaals een ernstig woord van waarschuwing te doen hooren.

Het openbaar leven bewoog zich echter ook sindsdien voort in de reeds in de vorige zitting geschetste en betreurde richting naar verscherping der tegenstellingen. In uiterste kringen op Java eenerzijds onmatige eischen, anderzijds dikwerf een stugge onaandoenlijkheid voor de noodzakelijkheid dat verbetering kome, niet alleen waar noodig in de betaling van den arbeid en in den gebrekigen toestand op het stuk van hygiëne en behuizing, maar ook in de verhouding tusschen de verschillende bevolkingsgroepen. Komt in dat bekrompen inzicht geen verruiming, wordt integendeel te veel kracht verspild aan een nutteloos verzet ook tegen redelijke verlangens van den huidige tijd, dan zal de gemeenschap daaronder zeker schade lijden.

De Regeering slaat dan ook met zorg de in den aanhef van § 7 van het Verslag ter sprake gebrachte stemming gade. Deze zal eerst wijken, wanneer in ruimen kring juister inzicht zal zijn geboren in maatschappelijke vraagstukken, het besef zal hebben veld gewonnen, dat de ontwikkeling ook dezer maatschappij beïnvloed wordt door een aantal factoren, die niet buiten werking te stellen zijn.

Heeft het bewustzijn van de plaats, die Nederlandsch-Indië op wetenschappelijk en economisch gebied toekomt, zich vrij algemeen gevestigd, betwijfeld moet worden of het besef, dat in staatkundigen zin alles groeit en zich vervormen moet, daarmee gelijken tred houdt.

Het gaat niet om het uitdeelen van gunsten; de arbeid, die slechts op straf van ernstige schade kan uitgesteld, is het verbouwen onzer bestuursinstellingen, opdat zij passen voor den modernen geest, die daarin wonen moet.

De Reegring meent, dat gebrek aan voortvarendheid bij het voorbereiden van hervormingen Haar niet kan worden verweten. Het is een arbeid, die door overhaasting zoude lijden en der te dienen zaak afbreuk doen.

Voor het tot vruchtbaar leven brengen van de vertegenwoordigende lichamen, welke de Regeering wil scheppen, rekent Zij in de eerste plaats op de middenpartijen, waarop in § 12 van het Afdeelingsverslag wordt gedoeld. Zij verwacht, dat deze partijen in kracht en aanhang zullen winnen, naarmate andere in extremistische richting blijken af te dwalen en de verschillen zich tot het uiterste verscherpen. Op den duur toch zullen daardoor velen tot inkeer komen, het gezond verstand zal doen inzien, dat noch het algemeen belang noch dat van eene bepaalde groep of klasse gediend is door het wetten van rassenhaat of rassenwaan.

§ 2. Uit het Afdeelingsverslag zelf blijkt, hoe moeilijk het is een algemeen oordeel uit te spreken over de mindere of meerdere welvaart der bevolking. Heeft zij in sommige streken, ook buiten Java, ongetwijfeld een zeer moeilijken tijd door stijging der prijzen van rijst en invoergoederen, zij heeft een niet gering voordeel bij de hooge prijzen, die haar eigen voortbrengselen behalen. Het is dan ook zeer de vraag of ten rechte van de steeds toenemende armoede der bevolking mag worden gesproken; vermoedelijk is eerder eene toenemende differentieering van bezit waar te nemen. Ook dit verschijnsel zal den wetgever nopen tot bescherming der tot economische weerloosheid vervallende klassen.

De Regeering is op dit punt diligent, doch eene sociale wetgeving kan pas tot stand worden gebracht, nadat de gegevens verzameld en bewerkt zijn, waartoe verschillende commissies zijn ingesteld. Mocht de Regeering reden hebben te vermoeden, dat eene commissie niet voldoende doordrongen is van het besef, dat met voortvarendheid dient te worden gearbeid, dan zal Zij niet nalaten tot spoed aan te zetten.

Het is der Regeering niet anders dan uit dagbladberichten bekend, dat van bestuurswege pogingen zijn aangewend om werkgevers te bewegen tot het uitbetalen van hoogere loonen. Een dergelijk initiatief van Hare bestuursambtenaren, die de plaatselijke behoeften en toestanden beter kunnen beoordeelen dan de Regeering zelve, heeft uiteraard Hare volle goedkeuring.

De wettelijke vaststelling van minimum-loonen behoort tot de vraagstukken, welke door de arbeidscommissie in studie zijn genomen.

De instelling van een economischen raad is na de vorige zitting in studie genomen; eene oplossing van dit vraagstuk wordt bemoeilijkt door het op elk gebied als rem gevoeld tekort aan bevoegde personen.

De overige op den economischen toestand, speciaal op de voedselvoorziening, betrekking hebbende opmerkingen worden bij de VIe afdeling beantwoord.

De reis van den Regeeringsmachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad diende niet speciaal ter bestudeering van den economischen toestand, maar was een uitvloeisel van het in de vorige zitting (H. blz. 180) medegedeeld voornemen der Regeering door reizen contact met de Hoofden van Gewestelijk Bestuur te doen houden.

§ 3. Zoowel in § 10 als in § 22 van het Afdeelings-

verslag wordt der Regeering meer of minder direct onwil of onmacht om iets voor de economische opheffing van de bevolking te doen ten laste gelegd. De onjuistheid van dit verwijt blijkt uit de begrooting. Uit het oog mag voorts niet verloren, dat dergelijke diep in het economische leven ingrijpende maatregelen niet dan na gezette overweging tot stand kunnen komen; anders is de kans groot op ontwrichting, waardoor niet alleen het algemeen belang, maar ook dat van den werknemer geschaad zou worden. Zoo zal wettelijke verhooging der loonen eerst opgelegd kunnen worden, nadat is onderzocht welke verhooging van productiekosten een bedrijf ook in meer normale tijden zal kunnen dragen, aangezien vermindering der loonen of werkeloosheid bij teruggang der prijzen voor de producten ontevredenheid zou veroorzaken.

Ongetwijfeld prikkelen de grove winsten thans door sommigen gemaakt; de gemeenschap behoort door verhoogde belasting, waartoe het voorstel wordt gedaan, een billijk deel daarvan tot zich te nemen.

De Regeering zou het geenszins betreuren, eerder toejuichen, indien de inheemsche werknemers leerden niet uitsluitend op overheidshulp te wachten, maar zelf hunne belangen voor te staan, mits daarbij de wettelijke weg niet verlaten wordt. De werknemer is gebaat — de ondervinding in Europa heeft dit overtuigend geleerd — bij den groei van hecht georganiseerde en vooral goed beheerde vakvereenigingen; dergelijke vereenigingen zijn niet uit den grond te stampen. De elders doorloopen leerschool der practijk met hare teleurstellingen, gevolg van aanvankelijke overschatting van eigen kracht, onredelijke eischen en begeerigheid van zelf gekozen leiders, zal ook hier te lande het vakvereenigingsleven moeten doormaken.

§ 4. De ook ditmaal geuite klacht als zou de Regeering geen gelijke houding aannemen tegenover de rechtse en linksche stroomingen op politiek gebied, miskent opnieuw de feiten. Van eenigerlei bevoorrechtiging van de eene partij boven de andere is evenmin sprake als van eenzijdigheid in het hanteeren der wet. Ten onrechte wordt dan ook het aanfal strafrechtelijke vervolgingen in verband gebracht met de sympathie der Regeering voor de geestelijke beweging in het land, zij volgen slechts de kromme der wetsovertredingen.

Wanneer dus, als in § 12 van het Verslag wordt opgemerkt, de overheid voornamelijk tegen links optreedt, hoewel ook rechts het gezag vaak aantast, dan is dit verschil niet toe te schrijven aan de meerdere of mindere sympathie van de Regeering voor de eene of andere zijde, maar aan het feit, dat de eene handiger door de mazen der wet weet te sluipen.

De houding der Regeering tegenover moderne stroomingen, Haar wensch om beletselen, welke den groei van het publieke leven hinderen, weg te ruimen kunnen blijken uit de inwerkingtreding op 1 September ll. van de zeer ruime regeling van het recht van vereeniging en vergadering.

De uitleg, door sommige leden gegeven aan de in artikel 8a vervatte aanvulling van bedoelde regeling, wijst op eene misvatting, waarvan ook elders bleek. Genoemd artikel maakt slechts beperking van het recht van vereeniging en vergadering voor eenig deel van Nederlandsch-Indië mogelijk, wanneer daar ernstig gevaar voor de openbare orde dreigt.

Waar deze ernstige bedreiging inderdaad, naar het oordeel der Regeering, wordt aangetoond, waar dus een toestand bestaat, die het midden houdt tusschen den normalen en den geheel abnormalen, waarin afkondiging van den staat van beleg op hare plaats zou zijn, daar zal de uitoefening van onderhavig recht noodgedwongen eene tijdelijke inperking moeten ondergaan.

Bedoelde aanvullende bepaling behoeft de Regeering om de openbare rust en orde, waarvoor Zij verantwoordelijk is, te kunnen waarborgen, doch slechts bij dringende noodzaak denkt Zij daarvan gebruik te maken.

De in het Afdeelvingsverslag geuite klachten over belemmeringen aan de uitoefening van het vereenigingsrecht in den weg gelegd, worden, voor zoover het militairen betreft bij de IXe afdeeling en overigens bij de IIe beantwoord.

§ 5. De Regeering heeft bezwaar er toe mede te werken de besprekingen te heropenen over in vorige zittingen van den Volksraad na ampele behandeling afgedane zaken. Hiertoe rekent Zij de pogingen in het Afdeelvingsverslag aangewend om het door eene politieke vereeniging in de eerste helft van dit jaar sporadisch in de residentie Soerakarta verwekt verzet tegen wettelijk opgelegde verplichtingen wederom tot een onderwerp van bespreking te maken.

Bij de vervolging, ingesteld tegen hen, die de bevolking opruiden tot verzet tegen bij pranatan opgelegde verplichtingen, heeft zich een vraag van wetsinterpretatie voorgedaan, waarop bij de IIe afdeeling nader wordt ingegaan, evenals op de preventieve hechtenis, welker duur door de gerezen vraag verlengd werd.

§ 6. In zake het Tjimarémé-drama en de daardoor ontdekte geheime beweging in de Preanger-Regentschappen kunnen drie hoofdpunten onderscheiden worden:

- a. de aanleiding tot het verzet van Hadji Hasan;
- b. de wijze, waarop dit verzet is bedwongen;
- c. de zoogenaamde Afdeeling B.

Van het door de Regeering ontvangen verslag van den Regeeringscommissaris voor Inlandsche en Arabische Zaken is een zakelijk uittreksel aan den Volksraad medegedeeld; een verslag over de afdeeling B is nog bij genoemden regeeringsadviseur in bewerking.

Wat punt a, de aanleiding tot het verzet betreft, wordt door niemand ontkend, dat de aan Hadji Hasan gestelde eisch tot verkoop van 40 picol padi billijk was. Er bestond dus geen redelijke grond voor den onwil van genoemden landbouwer om aan eene ten bate van de algemeene voedsel-voorziening opgelegde verplichting te voldoen. Zijne bureu, zijne desagenooten, trouwens de bewoners van het geheele regentschap hebben zich bijna zonder uitzondering bij den ook aan hen gestelden eisch een evenredig deel van hun padi aan het Gouvernement te verkoopen gewillig neergelegd; slechts door enkelen is bezwaar gemaakt tegen de van hen verlangde hoeveelheid.

Een dergenen, die bezwaren inbrachten, was Hadji Hasan. Over de vraag of zijn eerste bezwaarschrift wel is behandeld en afgedaan, overeenkomstig den aan Hare ambtenaren bekenden wensch der Regeering omtrent het onderzoeken van klachten, moet de Regeering zich het eindoordeel nog voorbehouden. Vast staat wel dat, waar het een voor elken landbouwer, waar ter wereld ook, zoo

stratieve maatregelen tegen de pers het eenige middel om het euvel te beteugelen. Een ontwerp om hiertoe bevoegdheid te verleenen is in bewerking. Dit eischt echter nauwgezette overweging, waar de Regeering overtuigd is Zich op een gevaarlijken weg te begeven, die, met hoe goede bedoelingen ook betreden, tot onderdrukking van aan het administratief gezag onwelgevallige uitingen zou kunnen leiden.

Eene dergelijke beperking in de vrijheid tot openbare voorlichting kan echter geboden zijn, wanneer door haar ontstentenis inderdaad onheil wordt gesticht.

§ 10. De Regeering beseft het groote gewicht van de pers als voorlichtster der openbare meening ten volle en Zij maakt daarom nu en dan van hare tusschenkomst gebruik om bepaalde regeeringsmaatregelen en handelingen toe te lichten. Dergelijke toelichtingen dragen meestal haar officieus of ambtelijk karakter — althans voor een eenigermate geoeffend oog — zeer zichtbaar.

De Regeering beaamt, dat Zij meer dan geschiedt van de pers voor bovenvermeld doel zou kunnen gebruik maken en dat zulks ook uiterst nuttig zoude zijn, indien Zij over de daartoe vereischte werkkraft beschikte. De oprichting van een regeeringsperskantoor is herhaald malen overwogen, maar de uitvoering stuitte af op de onmogelijkheid een geschikten leider te vinden. De ondervinding met een dergelijk kantoor vroeger opgedaan, verbiedt de proef te herhalen, tenzij een leider te vinden is van journalistieken aanleg.

Wat de Maleische pers betreft, tracht de Commissie voor de volkslectuur en aanverwante zaken in te behoeft aan een officieel nieuwskantoor te voorzien.

Voor uiteenzetting van of toelichtingen op de algemeene regeeringspolitiek is echter, naar het inzicht der Regeering, in de eerste plaats de Volksraad de aangewezen tribune; daarnaast komen ambtelijke uitgaven als de Mededeelingen omtrent onderwerpen van algemeene aard in aanmerking. De Regeering ziet met waardeering, dat Hare aldus gegeven uiteenzettingen door de bladen van allerlei richting onder de oogen van het publiek gebracht worden; teneinde de Maleische bladen in deze hun taak van voorlichters te vergemakkelijken gaat de Regeering er meer en meer toe over voor hare lezers van belang zijnde uiteenzettingen vertaald te verstrekken.

Propaganda voor eene bepaalde politieke richting heeft noch op last noch met stilzwijgende toestemming van de Regeering plaats.

Dat door regeeringspersonen in den laatsten tijd invloed op de pers zou worden uitgeoefend en wel voornamelijk tegen de linksche partijen, is der Regeering niet bekend. Het is Haar ook niet duidelijk, hoe dit zou kunnen plaats vinden. Indien regeeringspersonen invloed hadden op de pers, zou dit zeker aan verzachting van de toon ten goede komen, maar in deze richting zijn geen verschijnselen te bespeuren.

De Regeering heeft noch zoekt invloed op de leiding der dagbladen.

§ 11. De heer Brandsteder is uitgezekt wegens feiten die inderdaad in hoofdzaak niet onder het bereik der strafwet vallen. De in § 6 van het Verslag vermeld meening, dat de uitzetting om die reden niet wettelijk zou zijn, houdt met den tekst noch met den geest van art. 45—47 R.R. rekening.

Met de in het Verslag uit enkele alinea's van het uitzettingsbesluit getrokken conclusie, dat op de daarin genoemde gronden alle socialistische geëx- of geïnterneerde zouden moeten worden, omdat elk socialist een gevaar zal zijn voor de huidige maatschappelijke orde, kan de Regeering zich niet vereenigen. Niet het bezit van eene overtuiging, maar de wijze, waarop die overtuiging wordt gepropageerd, bepaalt of iemand gevaarlijk is voor de openbare orde en rust.

Pangeran Hardjo Soeriosoetanto is door het Hoofd van het Mangkoenagorische huis wegens ergerlijken levenswandel verbannen uit zijn gebied. Tot verblijfplaats voor den duur der verbanning heeft de Regeering Ternate aangewezen.

§ 12. De Regeering heeft met verbazing kennis genomen van den uitleg, dien een deel der leden aan Haar rondschrijven over de van ambtenaren te eischen reserve heeft gegeven. De practijk toch is zoo zeer in strijd met dien uitleg, waar vele ambtenaren ongehinderd sociaal-democratische denkbeelden openlijk verkondigen, dat reeds deze omstandigheid die leden tot beter inzicht in de bedoeling der Regeering had moeten leiden. Zij betwist trouwens, dat uit genoemd rondschrijven te lezen zou zijn, wat die leden daarin zoeken.

Vergelijking met het moederland moet in deze mank gaan; in een nog half ontwikkeld land heeft de Regeering ongetwijfeld het recht van Hare ambtenaren grooter reserve te verlangen dan in het moederland noodig is.

De voorstelling als zoude de bevolking tot anarchie worden gedreven door belemmering van vrije meeningsuiting is ten eenenmale valsch.

De Regeering zou gaarne vernemen in hoeverre het ook in het Maleisch vertaald rondschrijven verkeerd begrepen wordt, teneinde te overwegen of de in § 8 van het Verslag gewenscht geoordeelde nadere toelichting inderdaad noodig is.

§ 13. Het is der Regeering zeer aangenaam te vernemen, dat vele leden hopen, dat het in de rede van 1 September spontaan geopperd denkbeeld van een bezoek van H. M. de Koningin aan Indië verwezenlijkt moge worden.

Bespreking van bijzonderheden van uitvoering van dat denkbeeld ware nu nog voorbarig.

§ 14. Het bezoldigingsstelsel verkeert op het oogenblik in min of meer chaotischen toestand. Herziening van het geheele stelsel is dringend noodig. De in § 21 van het Verslag „vrij algemeen” genoemde aandrang naar eene zeer spoedige beslissing doet verwachten, dat de Volksraad bereid zal zijn nog in deze zitting zijn oordeel te geven over het viertal punten (Bijlage I van B I stuk 2), waarin de beginselen voor die herziening zijn neergelegd. Zoodra eene principieele beslissing genomen is, kan de bezoldigingscommissie zich aan de uitwerking zetten. Onafhankelijk daarvan zullen allerlei moeilijk oplosbare vragen de aandacht eischen, zoo de in § 21 van het Afdeelvingsverslag aangeronde kwestie of de bezoldiging rekening moet houden met de gezinszorgen, die op een ambtenaar drukken.

In afwachting van bedoelde algemeene herziening kan de Regeering echter wijzigingen in de huidige bezoldigingen in vele gevallen niet achterwege laten. Zij is

Zich er van bewust, dat dergelijke incidenteele wijzigingen ongewenscht zijn, maar de behoeften kloppen aan de deur en kunnen veelal niet onverhoord blijven, vooral niet in deze tijden van groote prijsstijging en aanzienlijke verhoogingen van bezoldigingen over de geheele wereld. Blijft de Indische dienst hierbij achter, dan zal het onmogelijk blijken ambtenaren van elders te betrekken, terwijl reeds thans in vele takken van dienst het tekort nijpt.

Omtrent verbetering van de werving is naar aanleiding van het in de vorige zitting verhandelde reeds met den Minister in overleg getreden.

Herziening van den pensioensgrondslag is in een gevorderd stadium van overweging.

De opmerking betreffende de vermindering van den duurtetoeslag wordt bij de IIIe afdeeling beantwoord.

De in § 33 van het Verslag bedoelde klacht zal te berde komen bij de regeling der rechtspositie van ambtenaren.

In de residentsvacature te Soerabaja zal eerlang worden voorzien; de vertraging ontstond, doordat de daarvoor in aanmerking komende persoon nog niet in Indië is teruggekeerd.

§ 15. De Regeering verwacht van eene enquête naar de werkwijze der departementen, zooals door eenige leden gewenscht, geen practisch nut.

Wel ziet Zij heil in voortgezette decentralisatie, waartoe de herziening der staatsinrichting in ruime mate gelegenheid zal schenken.

§ 16. De bij wijze van tijdelijken maatregel getroffen voorzieningen, waarover de Volksraad nog niet gehoord werd, dienden om in dringende behoeften te voorzien en konden daarom geen uitstel lijden.

§ 17. Met den in § 35 van het Verslag uitgesproken wensch zal in den vervolge zooveel mogelijk rekening worden gehouden.

§ 18. De ten aanzien van de financiëele politiek in § 24 van het Verslag gemaakte opmerkingen worden bij de IIIe afdeeling beantwoord.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is difficult to decipher due to low contrast and blurriness.

Onderdeel b.

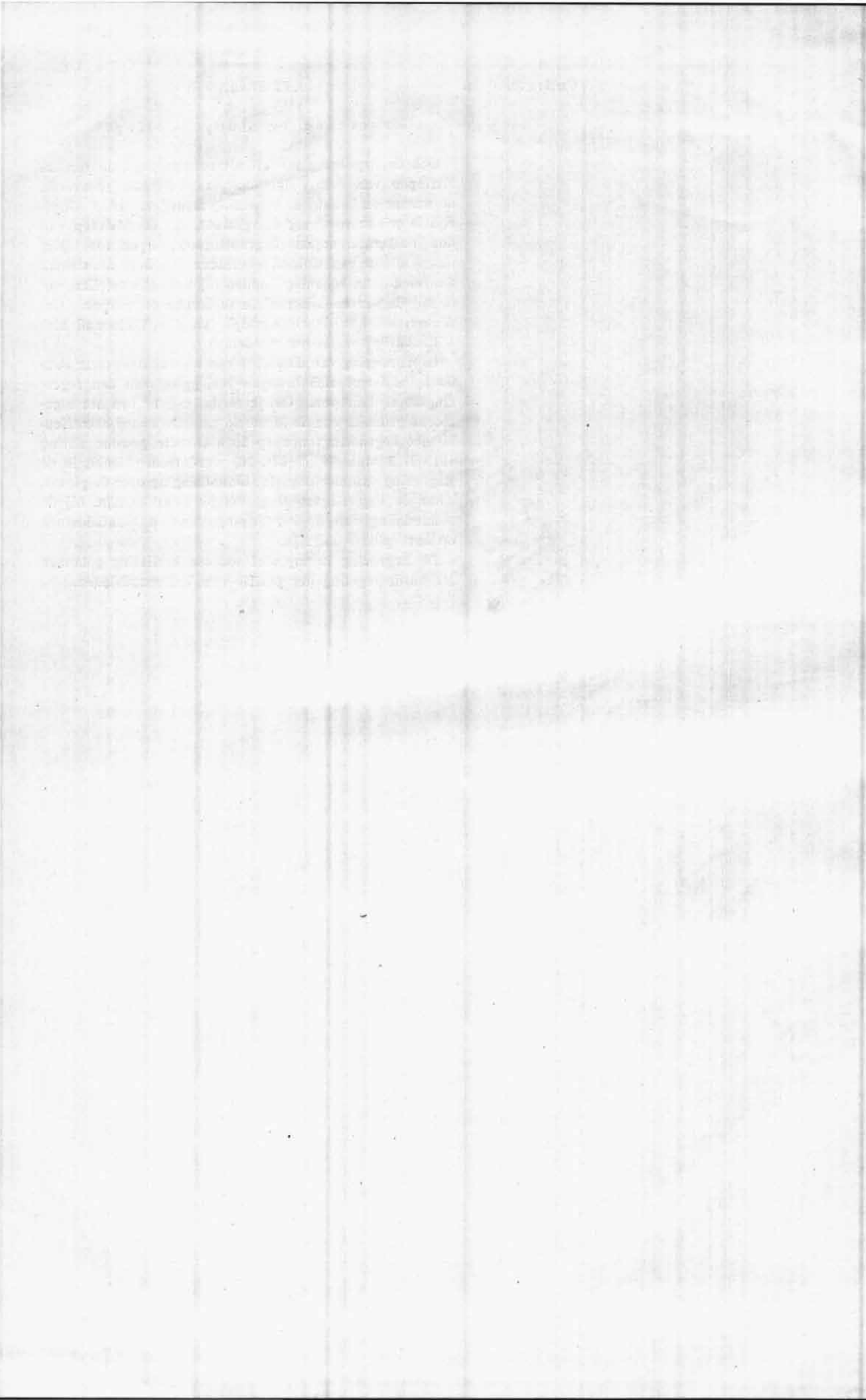
AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Ook de Regeering gevoelt als bezwaar, dat de gewone zittingen van den Volksraad plaats hebben gedurende de warme en benauwde kentering-maanden. De zittingstijd is echter zoodanig vastgesteld, dat de adviezen van den Volksraad nopens begrootingsontwerpen zoo tijdig den Minister van Koloniën bereiken, dat deze Staatsman daarmede kan rekening houden bij het samenstellen van de bij de Staten-Generaal in te dienen ontwerpen. Om deze reden kan de zittingstijd van den Volksraad niet willekeurig verschoven worden.

Overbrenging van de plaats van bijeenkomst naar Bandoeng zou met zich brengen verlegging van den regeeringszetel daarheen. Gelijk reeds in § 12 van het algemeene gedeelte van de Memorie van Antwoord betreffende het begrootingsontwerp 1920 (Eerste gewone zitting 1919 B I stuk 34 (a) blz. 16) werd medegedeeld, is de Regeering van meening, dat beraadslaging over de plaats, waar de regeeringszetel gevestigd dient te zijn, bij de behandeling van de hervorming van het staatsbestuur op hare plaats zal zijn.

De Regeering is nog niet tot een beslissing gekomen inzake de regeling der positie van Volksraadsleden.

Onderdeel c.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Algemeene beschouwingen. Naar aanleiding van de vragen gedaan bij de algemeene beschouwingen, voorzoover deze het Departement van Justitie betreffen, moge het volgende dienen.

§ 14, alinea 3. Gevraagd is naar de reden van het ingrijpen van den Procureur-Generaal, leidende tot het intrekken der vergunning tot het houden eener openbare vergadering van de S. I. te Kendal in de regentswoning aldaar.

Het bedoelde geval betreft echter niet eene vergadering in de regentswoning te Kendal maar een openlucht vergadering te Kaliwoenggoe.

De vergunning tot het houden dezer vergadering werd inderdaad in opdracht van den Procureur-Generaal ingetrokken.

Nadat door den assistent-resident reeds vergunning tot de vergadering verleend was en korten tijd voor het houden dier vergadering, werden ter plaatse aanplakbiljetten verspreid, die behalve de aankondiging der voorgenomen vergadering, een vers van bedenkelijken inhoud bevatten, waaruit tevoren kon worden opgemaakt in welken toonaard de vergadering gezet zou worden.

Deswege werd in overeenstemming met artikel 5 van Staatsblad 1919 IF 27 deze vergadering in het belang der openbare orde en rust verboden.

§ 14, alinea 4. Omtrent het weigeren door den Assistent-Resident te Saparoea eener vergunning om een openbare vergadering op Ceram te beleggen, is ook een klacht bij den Procureur-Generaal binnengekomen, welke thans bij den Resident van Ambon in onderzoek is.

§ 15, alinea 2. Naar aanleiding van de klacht omtrent het opleggen van langdurige preventieve hechtenis aan Inlanders betrokken bij de zgn. Solosche kwestie, kan worden medegedeeld dat deze preventieve hechtenis niet langer geduurd heeft dan door het omvangrijk onderzoek vereischt werd.

Ontkend wordt dat hierbij lichtvaardig te werk zou zijn gegaan en dat in dit soort zaken ander verschil tusschen Europeanen en Inlanders zou worden gemaakt dan uit het verschil in strafvordering noodwendig voortvloeit.

§ 18. Op de vraag of het onder politie toezicht stellen van personen niet een onwettige maatregel is kan geantwoord worden dat de taak der politie niet alleen van repressieven doch evenzeer van preventieven aard is.

Dit deel dier taak verplicht de politie het noodige in het werk te stellen tot voorkoming van strafbare feiten, van verstoring van de openbare orde en rust.

Het geval kan zich voordoen dat zoo ernstige grond bestaat voor de verdenking dat een persoon het plegen van een strafbaar feit beoogt, dat de politie haar plicht zoude verzaken zoo zij het doen en laten van dien persoon niet naging.

Van een wederrechtelijk volgen als bedoeld in artikel 493 W. v. S. is daarbij uiteraard geen sprake.

§ 26. De vraag of door de Overheid wel in voldoende mate is opgetreden tegen de boycot van den Japanschen

handel kan bevestigend beantwoord worden. Tegen excessen is steeds opgetreden, preventief en repressief, met al de middelen die de wet aan de hand deed.

§ 1. Waar maatregelen reeds op tijdelijken voet zijn getroffen, was dit in het belang van den dienst onvermijdelijk.

§ 2. Het is de taak des rechters om in zijn vonnis met alle omstandigheden die op de strafwaardigheid des overtredders kunnen influenceeren, rekening te houden en het nieuwe strafwetboek stelt hem daartoe volledig in staat.

Met de verwijzing door een der leden naar gestichten in Holland waar een ander systeem zou worden gevolgd, is vermoedelijk bedoeld dat daar te lande noodmaatregelen zijn getroffen tot het in verzekerde bewaring stellen van verdachten wier zaak nog moet worden berecht en voor wie, door het overvuld zijn van de gevangenissen, daarin geen plaats is.

§ 3. De afkeuring in het afdeulingsverslag over de wijze waarop men gemeend heeft de preventieve hechtenis van den heer Vitalis te moeten regelen, mist allen grond doordat de heer Vitalis nooit in preventieve hechtenis is gesteld geworden.

Wel is deze persoon na executie van het tegen hem gewezen arrest van het Hooggerechtshof dd. 6 Augustus ll. gevankelijk overgebracht van Batavia naar de centrale gevangenis te Semarang, waar hij zijn straf moest ondergaan doch deze overbrenging heeft op de gebruikelijke wijze plaats gehad.

De vraag of de berichten juist zijn dat de heer Sosrokardono met handboeien naar de gevangenis is gebracht, moet bevestigend beantwoord worden in dezen zin dat zulks geschied is bij de gevankelijke overbrenging van genoemden persoon per trein van Kertosono naar Tasikmalaja.

§ 4. Het verwijt betreffende den langen duur van het onderzoek in de bekende strafzaken van Koedoes en Demak (Soeharioes) is niet geheel billijk. Het spreekt toch vanzelf, dat in dergelijke omvangrijke zaken, waarin een groot aantal personen betrokken is, het onderzoek geruimen tijd vordert. Door overhaasting zouden in de eerste plaats de belangen van de verdachten worden geschaad. Aan de met het vooronderzoek belaste plaatselijke autoriteiten is te Koedoes tijdig hulp verleend door detachering van een rechtskundig ambtenaar. Het vooronderzoek in beide zaken is thans beëindigd. Met de berechting van de Demaksche strafzaak is 4 November ll. door den landraad een aanvang gemaakt. Voorzieningen worden getroffen opdat ook de landraad te Koedoes spoedig tot berechting der reeds aanhangig gemaakte strafzaak zal kunnen overgaan.

§ 5. Over de zaak-Laufer zijn inlichtingen te bevoegder plaatse gevraagd.

§ 6. Bij nadere preciseering van de bezwaren tegen de tarieven voor getuigengelden zou door de Regeering kunnen overwogen worden hoe daarin ware te voorzien.

§ 7. Er mag worden vertrouwd dat de Nederlandsche Regeering, indien over tropische arbeidsvraagstukken op het congres voor arbeidsaangelegenheden te Washington belangrijke discussies mochten worden verwacht, zorg gedragen zal hebben dat Indië's belangen behoorlijk zijn vertegenwoordigd. Ten allen overvloede zal intusschen de aandacht van den Minister van Koloniën op de zaak worden gevestigd.

§ 8. De Arbeidscommissie is uitgenoodigd van haar gevoelen te willen doen blijken nopens het denkbeeld om over te gaan tot de vaststelling van minimumloonen voor arbeiders.

§ 9. De inbeslagneming der hierbedoelde kwitantiekaarten heeft plaats gehad in het belang van het gerechtelijk onderzoek in de zoogenaamde Garoetzaak.

De afgifte van dergelijke kaarten kan slechts dan ongestoord plaats hebben, indien het belang van een strafrechtelijk onderzoek zich daartegen niet verzet.

Onderafdeeling 20. Bezoldiging van Adv. Generaal.
Indienststelling van een 2e Adv. Generaal.

Dat de bezoldigingsverhooging van den Advocaat-Generaal noodig is, is in de memorie van toelichting aangetoond; daaraan valt naar het voorkomt niets toe te voegen.

De opmerking in het afdeelingsverslag dat de instelling van een 2den Advocaat-Generaal geen instemming kon vinden, dat aan het hoofd van de politie iemand noodig is, die in het binnenlandsch-bestuur is opgegroeid en doorkneet is in politiezaken en dat de leiding van de politie ook ware te brengen onder het binnenlandschbestuur, gaat uit van een verkeerde veronderstelling.

Het ligt immers niet in de bedoeling om in de dagelijksche uitoefening der politie eenige verandering te brengen.

Zij blijft, evenals vroeger, aan de hoofden van gewestelijk bestuur, elk voor zijn ressort, toevertrouwd.

De Procureur-Generaal is echter bij art. 180/1 R.O. belast met het oppertoezicht op de uitoefening der politie in haar vollen omvang. Bij de steeds toenemende werkzaamheden van dezen rechterlijken hoofdambtenaar, is het uitoefenen zijnerzijds van een daadwerkelijk oppertoezicht als vorenbedoeld tot op heden nog niet voldoende mogelijk geweest.

Aangezien echter reeds sedert jaren en dit, naar gelang der zich snel wijzigende tijdsomstandigheden in steeds toenemende mate de behoefte daaraan is gevoeld, vermeent de Regeering aan den Procureur-Generaal niet langer de middelen te mogen onthouden om zijne taak naar behooren te kunnen volvoeren.

Daarom moet hem een 2e Advocaat-Generaal ter zijde gesteld worden, die hem in het algemeen en meer in het bijzonder bij genoemd oppertoezicht kan bijstaan e. q. vervangen.

Als zoodanig moet de 2e Advocaat-Generaal zijn een wetenschappelijk leider, die aanwijst welke in het algemeen de taak der politie is en hare bevoegdheid en die omtrent de toepassing dezer beginselen de residenten moet voorlichten.

Voor dit in het algemeen en zeker voor N.-I. nog vrijwel onontgonnen terrein van het politierecht is derhalve bepaald noodig een jurist, die zich op deze taak heeft voorbereid. Voor technische politie kwesties vindt hij

hulp en aanvulling in de met de inspectie belaste politie-ambtenaren.

Met de stelling van het afdelingsverslag welke neerkomt op het ontnemen van de leiding der politie aan den Procureur-Generaal om deze te brengen onder het binnenlandsch bestuur, kan niet worden meegegaan eerstens omdat, gelijk gezegd de dagelijksche uitoefening der politie evenals vroeger in handen blijft van de residenten, d. z. de hoogste ambtenaren van het binnenlandsch-bestuur in het gewest en daarvoor bovendien niet nog een hoofd der politie behoeft te worden aangesteld, en voorts omdat in meergenoemde stelling blijkbaar alleen aan preventieve politieoefening wordt gedacht maar daarbij dan dit kardinale punt over het hoofd gezien wordt, dat bij de leiding preventieve en repressieve politie niet te scheiden zijn; zij vloeien in elk speciaal geval telkens ongemerkt ineen.

Wie dus leider is van het eene deel moet noodwendig ook leider zijn van het andere.

De Procureur-Generaal nu is uiteraard de leider der repressieve politie (de vervolging van gepleegde delicten, het Openbaar Ministerie), hetgeen reeds om technische redenen de Directeur B. B. zeker niet kan zijn en dit deel der politie is, gelijk de praktijk dagelijks leert, bij dat toezicht niet te scheiden van de preventieve politie, zoodat reeds om deze reden ook hiervan de Procureur-Generaal noodwendig de leider moet zijn, nu nog geheel daargelaten, dat de wet hem reeds van het geheel als leider aanwijst.

Ten slotte moet het, — niet het minst voor de rechtszekerheid der ingezetenen hier te lande — als een groot voordeel worden beschouwd, dat het oppertoezicht van, d. i. de contrôle op de preventieve politie, welk onderdeel der politie immers voorloopig nog in hoofdzaak met het bestuur is samengeweven, in handen is niet van dat bestuur zelf maar van een buiten het bestuur staand rechterlijk hoofdamtenaar, den Procureur-Generaal.

Onderafdeeling 27. Personeel van Inlandsche en inheemsche rechtbanken.

Op eene bezoldigingsherziening voor de schrijvers ter griffie van de gerechtshoven en van de overige rechtbanken, die bij gemis aan voldoende opleiding niet geschikt zijn om bevorderd te worden tot ambtenaar ter beschikking op f 150 's maands en griffier, zal worden gerekend bij de begroting voor 1921. De verbetering der bezoldigingen van de adjunct-djaksa's houdt evenals die van de djaksa's en hoofddjaksa's gelijken tred met de bezoldigingsherziening van het districtsbestuur.

In de buitengewesten sluit de bezoldiging van een Inlandsch officier van Justitie aan bij die der districts- en onderdistrictshoofden in die gewesten, opdat evenals bij de regeling op Java, voor beide groepen van landsdienaren gelegenheid bestaat om zoowel bij het Inlandsch bestuur als bij de rechterlijke macht werkzaam te zijn, zonder dat dit hun geldelijke positie verandert.

Hieruit vloeit, zooals reeds meermalen werd medegedeeld, het verschil in bezoldiging met hun collega's op Java voort.

Onderafdeeling 30. Personeel van het rechtswezen.

De tolken worden naar gelang van den omvang hunner werkzaamheden verschillend bezoldigd. Moeilijkheden om daarvoor geschikte personen te vinden worden niet ondervonden, terwijl klachten over de betrouwbaarheid dier tolken niet werden vernomen.

Onderafdeeling 40. Personeel van het gevangeniswezen.

Het geval-Röthengather, hetwelk een der leden ter sprake heeft gebracht, ten bewijze dat het lagere personeel van de gevangenis gemakkelijk uit den dienst kan worden gezet, heeft zich in werkelijkheid geheel anders toegedragen.

Röthengather heeft niet eenige jaren, doch slechts eenige weken, bij het gevangeniswezen dienst gedaan en ontving daarvoor een volle maand bezoldiging.

Van de bij artikel 45 van het Gestichten-reglement (Staatsblad 1917 No. 708) gegeven vergunning om vrijelijk verzoeken en klachten in te brengen bij de bevoegde macht, wordt in het bijzonder door de gevangenen, die hunne straf in de centrale gevangenis voor Europeanen ondergaan, een zeer ruim gebruik gemaakt. In den regel zijn de ingebrachte grieven en bezwaren sterk overdreven en betreffen zij aangelegenheden, welke reeds bekend zijn en de volle aandacht van den directeur en het inspecteerend personeel dier gevangenis hebben. Dit geldt ook voor het rekest van den gewezen veroordeelde P. P. Johannes, gedagteekend 23 September 1919.

Sedert de uit het Leger en den Zeedienst verwijderde militairen en schepelingen, die hunne straf in Nederland moeten ondergaan, in afwachting van hunne opzending derwaarts, in bovenbedoelde gevangenis worden opgenomen, is verzet tegen het personeel en getwist met medegevangenen herhaaldelijk voorgekomen. Dat de gevangenen zouden worden afgeranseld is echter positief onwaar, de directeur handhaaft op oordeelkundige en humane wijze een strenge tucht. Op diens voorstel zijn reeds drie veroordeelden van bovenbedoelde categorie in de 1e klasse der tot gevangenisstraf veroordeelden geplaatst en in verband hiermede naar de bijzondere strafgevangenis te Meester-Cornelis overgebracht.

Wegens onbetrouwbaarheid van het lagere personeel staan de directeur en de cipier van de centrale gevangenis te Semarang voor een zeer zware taak. Ondanks strenge contrôle is het voorgekomen, dat door een opzichter ongeoorloofde zaken binnen de gevangenis zijn gebracht en omgekeerd brieven door de gevangenen geschreven ter post zijn bezorgd. Reeds meermalen is bij ontdekking of sterk vermoeden van omkoopbaarheid tot ontslag overgegaan, doch waar het nieuw aangenomen personeel vrij wel van het zelfde gehalte is als het ontslagene, blijft de kans op herhaling bestaan. Een algemeene verhooging van de bezoldiging van het personeel der gevangenis, welke in overweging is, zal wel niet kunnen uitblijven. Wat zich tot nog toe voor de betrekking van opzichter en bewaker aanmeldt is, de uitzonderingen daargelaten, weinig betrouwbaar of beschouwt een zoodanige betrekking als een gelegenheid om naar iets beters uit te zien. Een groot verloop en een voortdurende wisseling van personeel is hiervan, zeer tot schade van den dienst, het onvermijdelijk gevolg.

Zooals reeds eerder is medegedeeld (gewone zitting 1919 onderwerp 1 stuk 34(c)) is het verzoekschrift van den gewezen ambtenaar bij het Gevangeniswezen G. J. Schalkwijk, in handen gesteld van den Officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia.

Bedoeld verzoekschrift, ingediend nadat de heer Schalkwijk reeds van zijne tijdelijke tewerkstelling bij het gevangeniswezen was ontheven en bij den immigratiedienst een plaatsing had gevonden, is door boven-

genoemd rechterlijk ambtenaar wel degelijk in behandeling genomen.

Omtrent de tewerkstelling van veroordeelden (geen dwangarbeiders) bij de bevoeiingswerken in Z.W.-Djember (Besoeeki) kan het volgende worden medegedeeld.

Voor eene tewerkstelling komen uitsluitend in aanmerking, tot gevangenisstraf veroordeelden, aan wie arbeid buiten de gevangenis mag worden opgedragen, met een nog te ondergaanen straftijd van hoogstens 15 maanden. Ook al met het oog op de gemakkelijke gelegenheid om van het werk te ontvluchten en de omgeving onveilig te maken, worden tot zware straffen veroordeelden van deze tewerkstelling uitgesloten.

In verband met de uitbreiding welke het vorige jaar aan de werkzaamheden bij de irrigatiewerken is gegeven en in het belang van het uit te oefenen toezicht, de verstrekking van voeding en de contrôle op de cipers en het mindere gevangenis personeel, is in Augustus 1918 overgegaan tot de indienststelling van een directeur bij de hulpgevangenissen in Z.W.-Djember.

Die hulpgevangenissen zijn:

1. Kasijan,
2. Toetoel,
3. Kapoeran,
4. Karoek,
5. Somgoh, en
6. Pondok Waloek.

Aan den directeur is Kasijan als standplaats aangegeven en van hier uit worden de overige hulpgevangenissen door hem geregeld bezocht.

Ten aanzien van de punten waar over meer in bijzonderheden inlichtingen zijn gevraagd moge het volgende dienen.

a. Hygiënische verzorging.

Een Indisch arts, zoomede 3 mantri-verplegers, zijn door den Hoofdinspecteur van den B. G. D. beschikbaar gesteld. De gewestelijke gouvernements-arts van Besoeeki met standplaats Sitobondo oefent geregeld toezicht uit.

Te Kasijan, de standplaats van den Indischen arts, is een ziekeninrichting, waarheen ook de zieken van de overige hulpgevangenissen, die verpleging noodig hebben, worden vervoerd.

Door toezicht op de reinheid in de kwartieren, zoomede op de zindelijkheid op kleeding en ligging wordt de hygiëne bevorderd, terwijl door de verstrekking van uitsluitend gekookt water (thee), ook tijdens de werkuren, het ontstaan van ziekten zooveel mogelijk wordt tegengegaan. Helaas wordt hierbij van de gestraften zelf en ook van het lagere gevangenis personeel niet altijd voldoende medewerking en steun ondervonden. Het verkoopen van kleeding en voedsel om aan geld te komen is niet zeldzaam.

b. De huisvesting.

De gestraften zijn gehuisvest in van tijdelijke materialen opgetrokken barakken, op dezelfde wijze als overal elders gebruikelijk is bij de uitvoering van openbare werken, als aanleg van wegen en assainering, door gestraften.

c. De werkzaamheden aan de gestraften opgedragen bestaan uit graafwerk, steenenbikken, houtbewerking en metselen. De in het Gestichten-reglement voorgeschre-

ven werktijd van 9 uur daags, met een rusttijd van 1½ uur, wordt ook hier stipt gevolgd.

d. Gestraften, die niet voor de onder c genoemde werkzaamheden geschikt blijken, worden niet bij de irrigatiewerken ingedeeld. Aan hen wordt ander werk, zooals het vlechten van ligmatjes, het schoonhouden van de hulpgevangenissen met omliggende erven, arbeid in de keukens en hospitalen, opgedragen.

Waar het aantal gestraften dat niet bij de irrigatiewerken ingedeeld kon worden langzamerhand te groot werd en voor deze lieden geen geschikt werk kon worden gevonden, is bij rondschrijven van den Directeur van Justitie van 21 Augustus jl. No. 20794 aan de Hoofden van plaatselijk bestuur en de gevangenis-directeuren het verzoek gericht de gestraften aan wie Z. W. Djember als strafplaats is aangewezen vooraf aan een strenge keuring te doen onderwerpen en uitsluitend krachtige voor zwaar koeliewerk geschikte veroordeelden derwaarts te zenden.

e. De sterfte en ziekte onder de gestraften opgenomen in de hulpgevangenissen in Z. W. Djember, heeft vorige jaren geen aanleiding gegeven tot eenige bezorgdheid. Zelfs is de influenza in deze streek in het geheel niet opgetreden, toen deze ziekte in 1918 overal elders hevig heerschte en vele slachtoffers maakte.

In het midden van dit jaar is de gezondheidstoestand echter minder gunstig geworden. In het jaar 1918 stierven op een gemiddelde dagelijksche sterkte van 1600 veroordeelden 164 man en van 1 Januari tot 31 Mei 1919 bij een steeds wisselende dagelijksche bevolking van 1500 tot 1800 veroordeelden slechts 58 man. In Juni jl. brak echter een influenza-epidemie uit, welke in die maand, zoomede in de maanden Juli en Augustus d.a.v. met de toen mede heerschende pneumonie en dysenterie 230 slachtoffers maakte.

Niet alleen onder de gestraften, doch ook onder de bevolking in de geheele omliggende streek (Poeger) kwamen gelijktijdig bovengenoemde ziekten voor, zoodat het ontstaan daarvan niet aan eene tewerkstelling bij de irrigatiewerken mag worden geweten.

Door evacuatie van daarvoor, volgens den behandelenden geneesheer, in aanmerking komende zieke veroordeelden en door het treffen van doortastende maatregelen is in September vrij spoedig verbetering ingetreden en kan de toestand thans wederom normaal worden genoemd.

Naar de Regeering zich vleit, zal de bedenking, welke is gerezen tegen het uittrekken van een bedrag van f 200 's maands, als personeele toelage voor het Hoofd van het Gevangeniswezen, door de ondervolgende nadere toelichting worden opgeheven.

Van de omstandigheid dat de betrokkene, die 27 voor pensioen geldende dienstjaren heeft, geen 6 jaar meer in dienst zal blijven, is alleen melding gemaakt om te doen uitkomen dat een verhooging van bezoldiging, in dier voege dat deze zou worden gebracht op f 1000 's maands, met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 100 's maands, niet tot het gewenschte doel, dadelijke verbetering van een te geringe betaling, kan leiden.

Waar het tegenwoordige Hoofd van het Gevangeniswezen, met onverflauwden ijver en bijzondere belangstelling reeds 5 jaar zijn moeilijk ambt vervult en door zijn streven om de tewerkstelling der veroordeelden te

verbeteren, de bestaande gevangenisbedrijven tot meerdere ontwikkeling te brengen en nieuwe bedrijven daaraan toe te voegen, zijn verantwoordelijkheid zeer is toegenomen steekt zijne huidige bezoldiging van slechts f 1 000 's maands zeer af, niet alleen bij die, welke aan de hem toegevoegde inspecteurs in 1920 zal worden toegerekend, doch ook, en in niet mindere mate, bij die welke andere hoofden van diensten reeds genieten.

De betrokkene staat aan het eind van zijn ambtelijken loopbaan; hem de enkele jaren, dat hij zich nog aan zijn tegenwoordigen werkkring zal kunnen geven, op dezelfde bezoldiging te laten doordienen, met de wetenschap dat hij niet voldoende wordt betaald, wordt niet billijk en ook niet in het belang van den Lande geacht.

De vrees dat door de toekenning van deze toelage een antecedent zal worden geschapen dat verstrekkende gevolgen zou kunnen hebben, kan dan ook niet worden gedeeld.

Zooals uit de in de toelichting gegeven specificatie zou kunnen blijken, staat tegenover de vermeerdering der schrijffloonen met een bedrag van f 3 120 's jaars eene vermindering der fondsen voor bezoldiging van klerken met een bedrag van f 8 400 's jaars.

Er wordt dus voor klerkengelden en schrijffloonen (maandgelders) te zamen in totaal f 5 280 minder uitgetrokken.

Onderdeel f. Bedrijfsarts op Noesa Kembangan.

Het aantal op Noesa Kembangan tewerkgestelde veroordeelden bedraagt ruim 3 000 man.

De te Tjilatjap gevestigde particuliere geneesheer, die onder het genot van een toelage, is belast met den civiel geneeskundigen dienst, heeft het reeds zeer volhandig en kan nauwelijks tijd vinden om de zieken in de gevangenis te Tjilatjap te onderzoeken. Zelfs al zou hij daartoe genegen worden bevonden, zou deze arts toch geen gelegenheid hebben om van uit Tjilatjap dagelijks Noesa Kembangan te bezoeken.

Een afzonderlijk bedrijfsarts is dan ook dringend noodig en het ligt inderdaad in de bedoeling te trachten om op een energiek, Europeesch arts, zoo mogelijk iemand die in Deli gewerkt heeft, de hand te leggen.

Bij de uitgetrokken bezoldiging is de voor Gouvernementsartsen bestaande bezoldigingsregeling als uitgangspunt genomen, behoudens dat in stede van een toelage van f 100 een toelage van f 200 's maands is opgebracht.

Toegegeven moet worden dat de bezoldiging van f 200 's maands voor een bekwaam en ervaren machinist, niet meer in overeenstemming is met den huidige loonstandaard. In verband hiermede is de bezoldiging alsnog gebracht op f 250 's maands met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands en zal met de hiernit voortvloeiende meerdere geldelijke gevolgen rekening worden gehouden bij nota van wijziging tot de onderwerpelijke aanvullingsbegrooting.

Onderdeel g. Uitbreiding van het bewakingspersoneel enz.

De laagst bezoldigde gevangenisoppassers op Java en Madoera (enkele plaatsen uitgezonderd) genieten alle een bezoldiging van f 12 's maands (Stbld. 1914 No. 289), waarbij echter nog komt een duurtetoeslag van f 3 's maands.

Inderdaad zal deze voor de tegenwoordige tijden te geringe bezoldiging voor meerdere plaatsen moeten worden herzien. Door verstrekking op Landskosten van

dienstkleding waarvoor op de begrooting van 1921 fondsen zullen worden aangevraagd, zal voorts reeds een algemeene verbetering in de financieele positie van deze gevangenisbeambten worden gebracht.

Onderafdeeling 48. Personeel van de arbeidsinspectie.

I. De Regeering is zich niet bewust dat van het personeel te Soerabaja niet het in de gegeven omstandigheden best mogelijke gebruik wordt gemaakt.

II. De laukeh-werving is een werving, welke de noodige waarborgen kan geven, dat de aangeworvenen niet worden misleid. Worden met die werving belast fatsoenlijke laukehs, die slechts in de streek werven waarvan zij herkomstig zijn, terwijl aan het hoofd van de organisatie een eerlijk persoon staat, dan verdient deze wijze van werving de voorkeur boven elke andere soort. Daar echter dergelijke laukehs niet steeds in een voldoende aantal kunnen worden gevonden, en de ondernemingen niet vele laukehs kunnen missen, kan de laukeh-werving slechts op beperkte schaal plaats vinden.

III. De arbeidscommissie, die de arbeidstoestanden op Java heeft na te gaan, zal ongetwijfeld ook een onderzoek instellen naar de arbeidstoestanden op de kininefabriek te Bandoeng.

Afdeeling IV. § 4.

In antwoord op de vraag hoe het staat met de zaak van den Assistent-Resident van Wonosobo, wordt medegedeeld dat deze zaak zoowel bij den Resident van Kedoe als bij den Officier van Justitie in onderzoek is. Dit onderzoek is nog niet geheel beëindigd.

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

1. The ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

11. The ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

12. The ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

13. The ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

Onderdeel d.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

De Regeering schaart zich aan de zijde van hen, die van meening zijn, dat de duurte in hoofdzaak zal moeten worden bestreden door doelmatige opvoering van de productie en dat een lage rentestandaard hieraan bevorderlijk is.

Maatregelen, als bedoeld in het aangehaald artikel van den heer Harthoorn, worden derhalve niet wenschelijk geacht. In een nader artikel in „De Indische Financier” van 11 dezer deelt Mr. Harthoorn trouwens mede, in zijn bijdrage uitsluitend het oog te hebben gehad op den toestand in de landen, die staan voor het Staatsbankroet.

Zooals bij de begrootingsbehandeling in de eerste gewone zitting van dit jaar reeds is opgemerkt, is Indië voor het plaatsen van leeningen, althans voorloopig, in hoofdzaak aangewezen op het Moederland en op zich zelf. Daarbij werd er op gewezen, dat de geldmarkt onder hoogen druk staat door de Nederlandsche leeningen met den stok achter de deur, door de financieele overeenkomsten met de geallieerde mogendheden en door het onttrekken van aanzienlijke bedragen uit Nederland door Duitschland. Er valt derhalve rekening mede te houden, dat de markt niet zoo elastisch is, dat daarop een onbeperkt beroep kan worden gedaan, vooral niet in den eersten tijd.

Particuliere leeningen worden tegenwoordig veelal uitgegeven tegen een hoogere rente dan de openbare fondsen, terwijl aandelen de kans bieden op hooge dividenden en op voordeelen in den vorm van koersavans en claims. Daarin ligt de aantrekkelijkheid van dergelijke beleggingen.

De ervaring, met de laatste leening opgedaan, geeft geen aanleiding om maatregelen in de richting van gedwongen deelname in leeningen te overwegen. Afgescheiden hiervan verdient het denkbeeld van gedwongen leeningen naar de meening van de Regeering voor Indië geen aanbeveling. Niet alleen ontbreken hier te lande de middelen om de beginselen van de gedwongen leening op eenigszins behoorlijke wijze toe te passen en zou men dus bij de uitvoering op zeer groote, zoo niet onoverkomelijke moeilijkheden stuiten, maar bovendien zal met dwang, hoe rigoreus ook toegepast, niet zijn te bereiken, dat de groote kapitalen, welke in de naaste toekomst noodig zullen zijn, uitsluitend hier te lande zullen kunnen worden gevonden. Indië zal in een voor beschouwing in aanmerking komenden tijd goeddeels zijn en blijven aangewezen op het kapitaal van buitenaf.

Van een verminderde belangstelling voor de openbare geldleeningen of een verdwijnend vertrouwen der beleggers hier te lande is niet het minste gebleken. Het slagen van de 6% leening 1919 is integendeel hoofdzakelijk te danken aan den grooten steun, daaraan in Indië zelf verleend. Dat het aannemen van een zespercentstype niet verantwoord zou zijn geweest, acht de Regeering minder juist. Bij een lageren rentevoet of minder gunstige voorwaarden zou de leening niet zijn geslaagd.

Wanneer de koersen van de te voren uitgegeven vijfpercentleeningen zijn gedaald, is dit niet het gevolg van de uitgifte van een nieuwe leening tegen hooger rentetype, doch wordt zulks veroorzaakt door de tijdsomstandigheden, die overal tot eene algemeene verhooging van den rentestandaard hebben geleid.

Aangezien de omvangrijke verplichtingen, welke de Indische gemeenschap gaandeweg op zich genomen heeft, zijn aangegaan voor maatregelen, welke Indië economisch sterken en ontwikkelen, kan de Regeering niet aannemen, dat in den stijgenden schuldenlast reden zou kunnen worden gevonden voor eenige aarzeling bij den aankoop van Indische openbare leeningen.

Blijkens mededeeling in de eerste gewone zitting van dit jaar (zie de Handelingen bl. 610) heeft de Regeering reeds Hare bemiddeling verleend om met steun van de Javasche Bank aan de verschillende locale raden die geld behoeven, voor beperkten tijd goedkoop krediet te verschaffen. De locale ressorten zullen echter bij de uitgifte van leeningen rekening hebben te houden met het algemeen verhoogd rente-niveau en den opzet van de zaken, waarvoor de gelden uit leening moeten worden verkregen, daarnaar hebben te richten. Door de Regeering wordt overwogen in hoever er aanleiding bestaat om de ressorten te steunen bij de consolidatie van de vlottende schuld.

De Regeering meent te moeten vasthouden aan Haar voornemen om bij eventueele geleidelijke afschaffing van den duurtetoeslag allereerst den toeslag voor niet-gezinshoofden voor vermindering en afschaffing in aanmerking te brengen.

Omtrent het tijdstip, waarop daarmede een aanvang zal worden gemaakt, is nog geen beslissing genomen.

§ 1. Het rekest van het Indo-Europeesch verbond nopens de voorgenomen unificatie van eenige directe belastingen heeft der Regeering geen nieuwe gezichtspunten opgeleverd. Ook in verband daarmede bestaat er voor haar geene aanleiding op die zaak terug te komen.

§ 2. Zooals reeds meerdere malen is medegedeeld, is er in den aanslag in de oorlogswinstbelasting een zeer groote achterstand, zoo goed als uitsluitend veroorzaakt door tekort aan personeel.

De pogingen, om belastingambtenaren uit Nederland te doen uitkomen, hebben tot dusver gefaald; volgens een dezer dagen ontvangen bericht van den Minister van Koloniën valt op spoedige uitzending van die werkkrachten niet te rekenen.

Intusschen wordt getracht met hier aan te werven daarvoor geschikte krachten in den toestand verbetering te brengen.

Naar vereenvoudiging van werkwijze wordt zooveel mogelijk gestreefd. De oorlogswinstbelasting is echter een ingewikkelde belasting, waarvan de heffing met groote moeilijkheden gepaard gaat. Ook in Nederland, waar zooveel meer krachten beschikbaar zijn, heeft men dit ondervonden. De oorlogswinstbelasting dagteekent aldaar van Juni 1916 (hier te lande van September 1917), terwijl de Minister van Financiën in December 1918, dus ruim twee jaren na de invoering, in de Tweede Kamer der Staten-Generaal verklaarde, dat men met de jaren 1914—1916 bijna gereed was, maar dat aan 1917 nog moest worden begonnen.

Onderafdeeling 63a. Personeel van de algemeene kassen.

De bezoldiging van de schrijvers en kassiers bij de Landskassen op Java en Madoera — met uitzondering van die te Batavia, Semarang en Soerabaja — is in 1918 (Staatsblad II° 370) herzien en gebracht op:

Voor de schrijvers: *f* 20 's maands met 5 driejaarlijkse verhoogingen van *f* 5 's maands tot ten hoogste *f* 45 's maands.

Voor de kassiers: *f* 50 's maands met 5 driejaarlijkse verhoogingen, de eerste drie van *f* 10 en de twee andere van *f* 15 's maands tot ten hoogste *f* 110 's maands.

Voor de hoofdkassiers: *f* 115 's maands met 3 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 15 's maands tot ten hoogste *f* 160 's maands.

Bij de landskassen te Batavia, Semarang en Soerabaja zijn (Stbl. 1914 II° 227) 3 hoofdkassiers der 1ste klasse op *f* 150 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands, tot ten hoogste *f* 250 's maands en 10 hoofdkassiers der 2de klasse op *f* 40 's maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen, de eerste 3 van *f* 10 's maands en de andere 3 van *f* 20 's maands tot ten hoogste *f* 130 's maands werkzaam.

Deze bezoldigingsregelingen worden voldoende geacht voor de te verrichten werkzaamheden. Ook de Regeering is van meening, dat de verantwoordelijkheid van de kassiers, al gaat vaak veel geld door hunne handen, niet zoo groot is, dat om die reden tot verhooging van hun wedde zou moeten worden overgegaan.

Op één vraag van den Volksraad in het verslag betreffende de begroting 1920 (gedrukt stuk II° 32 bladzijde 47) werd bij de memorie van antwoord (gedrukt stuk II° 34 (e) bladzijde 6/7) reeds medegedeeld, dat, waar de ondercollecteurs als regel worden gekozen uit de wedana's die bijv. wegens hun lichaamstoestand niet of minder geschikt zijn gebleken voor het eigenlijk bestuur of uit de assistent-wedana's, die hoewel goed aangeschreven staande, geen districtshoofd kunnen worden, een afsnijding van dezen uitweg een verslechtering van de vooruitzichten van Inlandsche bestuursambtenaren zou beteekenen, welke van ongunstigen invloed zou wezen op den lust tot indiensttreding bij den bestuursdienst en daarom dient te worden vermeden.

Om die reden verdient het ook geen aanbeveling de ondercollecteurs te kiezen uit de kassiers bij 's Landskassen.

Onderafdeeling 65. Muntwezen.

Naar aanleiding van het door den heer Van der Jagt e. a. bij de behandeling van de ontwerp-begroting voor 1919 ingediend amendement, strekkende om *f* 200.000 uit te trekken voor den aanmaak van muntbiljetten, is door de Regeering destijds medegedeeld, dat ook zonder dat op de begroting een bepaalde som werd uitgetrokken, muntbiljetten zouden worden nabesteld, zoodra de wenschelijkheid daarvan zou blijken. Dienovereenkomstig is in Augustus jl. aan de American Banknote Company te New-York geseind om nog 10 miljoen biljetten van *f* 1 en 4 miljoen van *f* 2.50 te leveren, welke bestelling in begin November is gevolgd door een nadere opdracht tot levering van 5 miljoen biljetten van *f* 1 en 2 miljoen biljetten van *f* 2.50. Binnen korten tijd — half Januari kan de eerste zending worden verwacht — zal dus beschikt worden over 30 miljoen gulden aan muntpapier, behalve de 10 miljoen gulden aan biljetten, welke in Mei en Juni van dit jaar hier zijn ontvangen en sedert Augustus jl. in omloop worden gebracht. Met de uitgifte der biljetten is vrij wat tijd gemoeid, omdat hier te lande de handteekeningen moeten worden aangebracht. Per dag kunnen hoogstens 80.000 biljetten worden bewerkt, zoodat de uitgifte van 7 miljoen stuks ongeveer 4 maan-

den in beslag neemt. Aangezien in Augustus begonnen is, zal derhalve de voorraad in December a.s. afgewerkt en ook geheel in omloop gebracht zijn. Maatregelen zijn genomen om de dag-capaciteit van uitgifte zoo noodig te vergrooten, wanneer de nabestelde biljetten worden ontvangen.

De Regeering heeft het niet noodig geacht een opzettelijk onderzoek naar het ontstaan van het tekort aan pasmunt te doen instellen. De maatregelen genomen tot tegengang van het oppotten van zilvergeld hebben niet aangetoond, dat het oppotten een buitengewonen omvang zou hebben aangenomen. De opgedane ervaring geeft veeleer steun aan de trouwens zeer voor de hand liggende onderstelling, dat de zeer sterk accresseerende behoefte niet alleen aan pasmunt, doch aan alle circulatiemiddelen, in hoofdzaak een gevolg is van de verminderde koopkracht van het geld en van het verhoogd economisch peil, waarop de gemeenschap hier te lande is komen te staan, mede tengevolge van de hooge prijzen van nagenoeg alle produkten.

In de eerste 10 maanden van 1919 zijn in de circulatie opgenomen 104 millioen aan bankbiljetten, 20 millioen aan zilveren munt, 1 millioen aan koper en ruim 7 millioen aan muntbiljetten, tezamen 132 millioen aan circulatiemiddelen, afkomstig van de Javasche Bank en 's Landskassen, dus ongerekend de vermindering van den specievoorraad van verschillende bankinstellingen, welke, naar der Regeering bekend is, tot belangrijke bedragen heeft plaats gehad.

Indië staat hierin niet alleen; zooals bekend zal zijn, heeft in alle landen een opvallend groote toeneming van het ruilmiddel plaats gehad. Gegevens betreffende Nederland zijn door Mr. Treub gepubliceerd in een voordracht, in den aanvang van dit jaar gehouden en opgenomen in zijn in Mei verschenen boek „Vragen van dezen tijd”. „De geldcirculatie” — aldus zegt Mr. Treub — „heeft afmetingen aangenomen die vóór den oorlog ondenkbaar waren. Het bedrag aan bankbiljetten in omloop was destijds ongeveer f 300 millioen; volgens den laatsten weekstaat van de Nederlandsche Bank beliep het ruim een milliard. Bovendien nam het door het Rijk gemunte zilvergeld, dat voor den oorlog omstreeks f 74 millioen beliep, door nieuwe aanmunting in den oorlogstijd met rond f 46 millioen toe en moest geleidelijk nog tot een bedrag van ongeveer f 60 millioen aan zilverbons worden uitgegeven.”

Onderafdeeling 71. In- en Uitvoerrechten en Accijnzen.

Het verzoekschrift van den douanebond om positieverbetering is ontvangen; eene beslissing is echter nog niet kunnen worden genomen, omdat bij de overweging van deze aangelegenheid is gebleken, dat met eene herziening van de bezoldigingsregelingen voor het douanepersoneel niet kan worden volstaan. Deze herziening zal gepaard moeten gaan met eene wijziging van de personeelsindeeling. De splitsing van de werkzaamheden in die, waarvoor vakkundig personeel noodig is, en andere, waarvoor geen opleiding noodig is, met welke splitsing in de laatste jaren een aanvang is gemaakt, heeft goede resultaten opgeleverd en het wordt wensche-lijk geacht deze zoover mogelijk door te voeren en de personeelsindeeling daarmede in overeenstemming te brengen.

Het ligt in de bedoeling de noodige gelden voor de gewenschte reorganisatie bij de eerstvolgende gelegen-

Onderafdeeling 76a. Opiumregie.

heid aan te vragen en voorzoover mogelijk te bevorderen, dat de salarisverbeteringen zullen ingaan met 1 Januari 1920.

Inkrimping van het opiumdebiet zal voorloopig niet kunnen leiden tot vermindering van het inspecteerend personeel bij het hoofdkantoor van den dienst. Integendeel, de taak van dit personeel wordt juist verzwaard door de invoering van beperkende maatregelen voor het opiumverbruik, welke behalve eene tijdroovende voorbereiding, een nauwgezette en voortdurende contrôle op de goede uitvoering vereischen. Uitbreiding in getalsterkte is niet voorgesteld, aangezien de indienststelling van een onderhoofd van den dienst gepaard gaat met de intrekking van een inspecteursplaats.

Het opnemen van de opiumverkoopplaatsen geheel over te dragen op de regiecontroleurs zou zeer groote bezwaren na zich sleepen en niet in 's Lands belang zijn.

Is die opneming op Java en Madoera grootendeels van de controleurs Binnenlandsch Bestuur op de districtshoofden afgewenteld, in de gewesten buiten Java en Madoera is zij nog in handen van die controleurs, die eens per kwartaal elk beheer hebben na te gaan. Dat nagaan neemt weinig tijd in beslag en geschiedt op de gewone tournées.

Het aantal regiecontroleurs is nu berekend op het opnemen van elk rekenplichtig beheer 2 maal per jaar. Dit zou onvoldoende wezen, indien het Bestuur zich ter zake geheel terugtrok, zoodat uitbreiding van het aantal regiecontroleurs noodzakelijk zou worden. Daarbij zou het bovendien niet blijven, omdat deze ambtenaren, thans dienende onder de bevelen van de Hoofden van gewestelijk bestuur, andere leiding en toezicht zouden behoeven. Het regiegebied zou in inspectie-afdeelingen moeten worden verdeeld, hetgeen gepaard zou gaan met eene groote uitbreiding van het korps inspecteurs.

De geldelijke gevolgen van de personeelsvermeerdering zijn echter van minder beteekenis in vergelijking met de nadeelen voor den dienst der Regie, welke uit een en ander zouden voortvloeien.

Van de invoering van de Regie af is de Resident opgetreden als Hoofd van exploitatie der Opiumregie in eigen gewest. Dat verband tusschen Regie en Bestuur is noodzakelijk. De goede werking van de Opiumregie staat of valt met de bestrijding van den sluikhandel en de handhaving van de verschillende verbodsbepalingen. De Regie en het Bestuur grijpen op verschillende punten zoo in elkaar, dat het losmaken van den bestaanden band ten nadeele zou zijn van de bestrijding van het volkskwaad. Deze bestrijding mag niet afgescheiden worden van de bestuurstaak en zij zou stellig in hoedanigheid verminderen, indien de bestuursambtenaren, die het best in staat zijn gevolgtrekkingen te maken uit de in de verkoopplaatsen beschikbare gegevens, die verkoopplaatsen niet meer bezochten. Bovendien is het niet alleen in hunne qualiteit van bestuurs-, doch ook in die van politieambtenaren wenschelijk, dat zij zich geregeld op de hoogte houden van den loop van het debiet.

Middelen.

Departement van Financiën.

In overweging is om het voorgenomen uitvoerrecht voor suiker, koffie, tabak en thee om te zetten in eene directe

progressieve heffing op de met de verbouwing dier producten gemaakte winsten.

Daarmede zal gepaard gaan eene verhooging van de inkomstenbelasting.

De voor een en ander vereischte wijzigingen in de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1920 zullen worden opgenomen in een nota van wijzigingen op de aanhangige algemeene aanvullingsbegrooting.

In de daarbij gevoegde toelichting zullen de gestelde vragen volledig beantwoording vinden.

Naar aanleiding van dit klaagschrift verzocht de resident van Kedoe den klager om het besluit over te leggen waarbij hem de bron Tjandi-oemboel in bruikleen was afgeestaan, waarop de heer Steenbakker ten slotte den resident inzage gaf van het residentsbesluit van 20 Februari 1900 No. 959/44, waarbij hem dat recht tot wederopzeggens werd verleend. Dit besluit had hij voortdurend geweigerd den controleur te toonen. De Regeering vond in de tot Haar gerichte klacht van den heer Steenbakker geen aanleiding om tegen den controleur eenigen maatregel te nemen.

Op grond van de overweging, dat den heer Steenbakker het recht van gebruik tot wederopzegging was verleend en het belang van de betrokken inlandsche gemeente medebracht dat de badplaats voortaan aan haar in exploitatie werd gegeven, werd bij residentsbesluit van 12 December 1917 No. 658 de bovenaangehaalde vergunning ingetrokken, dus nadat de heer Steenbakker ongeveer 17 jaren voordeel daarvan had getrokken. Vermits voorts in het eerstgemeld residentsbesluit geen melding was gemaakt van eene overeenkomst, waarbij na opzegging van de vergunning eenige terugbetaling aan den gebruiker zou plaats hebben, terwijl bovendien de beweerde storting in 's Lands kas van een bedrag van f 730.— uit de officieele gegevens niet gebleken was en de heer Steenbakker ook geen ontvangstbewijs daarvan kon vertoonen, kan hij geen recht op eenige schadeloosstelling doen gelden.

§ 6. De agrarische regelingen in de Lampongsche districten zijn niet primitiever dan die welke elders in de Buitengewesten gelden. Aan het in kaart brengen van de gronden, welke tot het landsdomein en die welke aan de bevolking behooren, valt in de Buitengewesten voorshands wegens gemis van de daarvoor vereischte middelen niet te denken, behalve daar waar een landrenteregeling zal worden ingevoerd. Voor elk stuk grond zal dus bij voorkomende gelegenheid afzonderlijk moeten worden beoordeeld of het al dan niet tot het Landsdomein behoort. Overigens worde opgemerkt, dat ook bij een opmeting dat punt nog niet voor elk geval zou zijn uitgemaakt, wijl daaromtrent ten slotte alleen de rechter heeft te beslissen. In voorbereiding is echter de vaststelling van een agrarisch reglement voor geheel Zuid-Sumatra waarin, evenals zulks voor Sumatra's Westkust en Menado is geschied (Staatsblad 1915 No. 98 en 1918 No. 80), o.m. nader zal worden gepreciseerd welke gronden geacht worden aan de inlandsche bevolking toe te behooren.

In verband met de over de Lampongsche agrarische toestanden gemaakte opmerking kan ten slotte worden medegedeeld, dat voor het kolonisatie-terrein te Gedong Tataan alle grondstukken zijn opgemeten, in kaart gebracht en in registers vastgelegd. Voorts is ter behartiging van de grondzaken der Bantamsche immigranten de indienststelling van een afzonderlijk inlandsch ambtenaar in overweging.

Het is der Regeering niet duidelijk wat wordt bedoeld met een door den resident van Kedoe uit te brengen rapport van zijn bezoek aan de nederzettingen in de Lampongs, welk rapport zou moeten worden afgewacht alvorens tot het vestigen van nieuwe nederzettingen op andere plaatsen in den archipel kan worden overgegaan. Het door dien hoofdamtenaar onlangs gebracht bezoek is slechts een uitvloeisel van de ter beschikking stelling

aan hem van een districtshoofd voor de emigratie van Javanen uit Midden-Java naar de daarvoor in aanmerking komende gewesten buiten Java en Madoera. Om aan dat districtshoofd de noodige leiding te kunnen geven achtte genoemde resident het gewenscht zich ter plaatse volledig op de hoogte te stellen van het kolonisatievraagstuk.

Het ligt in de bedoeling de kolonisatie van Javanen in de Buitengewesten alleen daar te bevorderen waar aanleg van sawahs mogelijk is. Met die kolonisatie zal dus gepaard moeten gaan aanleg van irrigatiewerken, wat voor het slagen van kolonisatie gebleken is een onvermijdelijke eisch te zijn (Eerste gewone zitting 1919, B I, Nr 32, 64 en Nr 34 (e), 27).

§ 7. Aangezien der Regeering klachten bereikten dat in enkele streken van de residentie Tapanoeli naar verhouding tot de nog beschikbare woeste gronden te veel terreinen voor uitgifte in erfpacht in aanmerking werden gebracht, wordt ter zake een opzettelijk onderzoek ingesteld.

Intusschen zullen voorshands in Tapanoeli geen gronden in erfpacht worden afgestaan alvorens met nauwkeurigheid zal zijn vastgelegd welke streken voor de uitbreiding van den landbouw der inlandsche bevolking zullen dienen te worden gereserveerd. Tot dusver werd dit laatste punt bij elke erfpachtsaanvraag afzonderlijk en geheel op zichzelf in beschouwing genomen.

§ 8. Voor de beantwoording van de vraag, waarom het oude passenstelsel voor Celebes weer is ingevoerd, wordt verwezen naar de Algemeene Beschouwingen (onderdeel a) dezer memorie.

§ 9. In antwoord op de vraag, welke aandacht is geschonken aan de door den heer Abdoel Moeis gedane mededeelingen inzake de tegen den assistent-resident en den controleur van Donggala bij den resident van Menado ingediende aanklacht, wordt het volgende medegedeeld.

Van verregaande willekeur van enkele bestuursautoriteiten in het Donggalasche (1ste gewone zitting 1919, H 137) is den vorigen resident, die persoonlijk te Donggala de klacht dienaangaande van den heer Abdoel Moeis heeft behandeld, niets gebleken. Omtrent de door genoemd Volksraadslid o. m. ter sprake gebrachte veroordeelingen van den radja van Dolo en van zekeren Hadji Laide (zie idem blz. 485), alsmede omtrent het op blz. 486 vermelde feit dat gevangenen werden benut voor privéwerkzaamheden bij den controleur en assistent-resident van Donggala, zullen indien de gevraagde gegevens den directeur van Justitie tijdig bereiken door dezen inlichtingen worden verstrekt.

§ 10. Met het rekest van den gewezen resident Le Febvre, dat tot den Volksraad was gericht en door dit College ter zijde werd gelegd (eerste gewone zitting 1919, H 752 tot en met 754) heeft de Regeering geen bemoeienis.

§ 11. Voor het gevraagde overzicht van uitgegeven en na tien jaren nog niet in ontginning gebrachte erfpachtsperceelen ontbreken der Regeering de gegevens. Deze zullen worden opgevraagd van de Hoofden van gewestelijk bestuur. Medegedeeld kan worden dat, in ver-

band met de bij de erfpachtsuittgifte gevolgde gedragslijn, die gronden slechts zelden voor sawahaanleg geschikt zullen blijken te zijn. Zoodanige gronden toch worden bij voorkeur voor de inlandsche bevolking gereserveerd.

De grondontginningen in streken op Java, waar veel woeste gronden liggen, hebben de volle aandacht van het departement van Binnenlandsch Bestuur. Waar de behoorlijke en geregelde afwikkeling van de talrijke ontginningsaanvragen de krachten van de plaatselijke inlandsche ambtenaren te boven gaat, zal daarin worden voorzien door de aanstelling van extra inlandsch bestuurspersoneel. Een voorstel van die strekking is in verband daarmee kort geleden ingediend door den resident van Besoeki.

De Regeering acht het echter onnoodig en ongewenscht daarvoor speciaal landrente-personeel aan te stellen en de nieuwe gronden door een mantri te doen opmeten. In deze kan naar het oordeel der Regeering volstaan worden met de gebruikelijke bestuursmetingen, terwijl de technische meting van de nieuwe ontginningen dan plaats vindt bij de tienjaarlijksche landrente-herziening.

§ 12. De terugbrenging van de particuliere landerijen tot het Landsdomein zal over het algemeen slechts een geringe uitbreiding van den rijstbouw tengevolge kunnen hebben daar alle daarvoor geschikte gronden reeds bijna overal voor sawahs worden benut. Gegevens omtrent den voor rijstbouw bruikbaren doch nog niet daarvoor gebruikten grond, die op de particuliere landerijen aanwezig is en ook nog niet voor andere doeleinden is aangewend, zijn niet beschikbaar.

Alleen ten aanzien van de Pamanoekan- en Tjiasemlanden is bekend dat er 18678 bouw grond aanwezig is, geschikt voor sawahaanleg. Deze zullen echter slechts geleidelijk in ontginning kunnen worden gebracht.

§ 13. De opmerkingen met betrekking tot de distributie van rijst te Weltevreden worden behandeld bij afdeling VI (onderdeel g dezer memorie).

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 90. Personeel van het departement.

Naar aanleiding van de opmerkingen over het onderdirecteurschap meent de Regeering herlezing te mogen aanbevelen van het desbetreffend gedeelte van de Memorie van Toelichting (B 3, No. 3, 10) en van hetgeen ten aanzien van de indienststelling van een onderdirecteur bij het departement van Onderwijs en Eeredienst in de vorige zitting is verhandeld (B 1, No. 6, 50 en B 1, No. 34 (f), 13 en 14).

Aan vermeerdering van het aantal ambtenaren met bestuurspractijk voor het maken van dienstreizen bestaat bij het departement van Binnenlandsch Bestuur geen behoefte.

Noodig is iemand die, zooals reeds in de Memorie van Toelichting is gezegd, van den directeur — uiteraard met inachtneming van diens aanwijzingen — een gedeelte van zijne taak als departementsleider overneemt en hem bij afwezigheid of andere verhindering als zoodanig geheel kan vervangen; alleen op die wijze kan zonder nadeel voor den gang van zaken de directeur persoonlijk zooveel mogelijk vrij worden gemaakt van het dagelijksch beheer en gelegenheid vinden om zich te wijden aan het

„buitenwerk” en om vruchtbaar contact met Volksraad, bestuurshoofden, publiek enz. te houden.

De geuite veronderstelling, dat de voorgestelde maatregel zou neerkomen op eene verkapte bezoldigingsverhoging van den tegenwoordigen secretaris, is onjuist. Het geldt zonder eenigen twijfel de instelling van een moeilijker en hooger ambt, met grootere zelfstandigheid en meer verantwoordelijkheid, dan dat van secretaris. Met het oog hierop acht de Regeering de voorgestelde bezoldiging stellig niet te hoog, ook niet in verhouding tot die der residenten, die bovendien nog andere inkomsten hebben boven hunne bezoldiging.

Ten aanzien van de opmerking dat de bezoldiging van den onderdirecteur behoort bestreden te worden uit den reeds op de begroting voor 1920 gebrachten post voor personeelsuitbreiding, wordt aangeteekend dat dit inderdaad zou kunnen geschieden indien bij de berekening van het bedrag van dien post daarmede rekening was gehouden, hetgeen niet het geval is geweest zooals kan blijken uit de in de vorige zitting gegeven omstandige toelichting van die uitbreiding (H 709, 710). Uitdrukkelijk is de onderwerpelijke voorziening daarbij nog in uitzicht gesteld (H 711, 1ste kolom onderaan en 2de kolom bovenaan).

Het betrof toen een uitbreiding van het personeel der verschillende afdelingen van het departement, terwijl het hier een versterking van de centrale leiding geldt.

Nogmaals worde hier verzekerd, dat de onderwerpelijke maatregel geen uitbreiding naar beneden van de bevoegdheden der centrale leiding beoogt, doch uitsluitend versterking van die leiding, zoodat van vermindering van de bestaande zelfstandigheid der afdelings- en diensthefs geen sprake is.

Onderafdeeling 92. Personeel van het Europeesch bestuur.

De werkzaamheden op het residentiekantoor te Benkoelen zijn, ook in verband met de economische opleving van het gewest, beduidend toegenomen. Het thans toegestaan personeel kan onmogelijk de vele te behandelen aangelegenheden binnen bekwamen tijd afdoen, terwijl de gewestelijke secretaris meer dan wenschelijk is op den dagelijkschen gang der werkzaamheden toezicht moet uitoefenen en vaak zelf allerlei werk moet ter hand nemen, dat feitelijk door een lageren ambtenaar, i.e. een hoofdcommies, verricht zou kunnen worden.

Opgemerkt wordt dat de onderwerpelijke maatregel geheel in de lijn ligt van het streven om te geraken tot een betere personeelsvoorziening van de bestuurskantoren.

De ten behoeve van de ordening van het onregelmatig grondbezit in de residentie Batavia te verrichten metingen behoeven niet dadelijk met groote nauwkeurigheid plaats te hebben. Het wordt daarom niet noodig geacht ervaren en duur te betalen krachten in dienst te nemen, aangezien verwacht wordt dat jongelieden met einddiploma van een inlandsche school der 2de klasse, voor wie een bezoldiging van f 25.— 's maands in de practijk gebleken is voldoende te zijn, na eenig onderricht in staat zullen zijn om onder toezicht van de indienst te stellen adjunct-controleurs de vereischte ruwe metingen te verrichten.

Onderafdeeling 94A. Bestuursmiddelen in Celebes en Onderhoorigheden.

Aan de bestuursassistenten in Celebes en Onderhoorigheden zijn dezelfde werkzaamheden en positie toegedacht als aan de districtshoofden in die gewesten buiten Java.

en Madoera, alwaar een gereorganiseerd districtsbestuur is ingevoerd; dientengevolge werd in overweging gegeven hunne inkomsten en vooruitzichten op denzelfden voet te regelen als voor de ambtenaren van het districtsbestuur is geschied. De aan de bestuursassistenten en hulpbestuursassistenten ter vergoeding van reiskosten toegedachte daggelden zijn gelijk aan die welke de districts- en onderdistrictshoofden thans genieten en worden voldoende geacht.

Naar aanleiding van de opmerking, dat in de gedurende de vorige zitting door den heer Whitlau uitgesproken rede de juiste weg is aangegeven voor verbetering van de opleiding der bestuursambtenaren (H 456 v.v.), wordt met verwijzing naar hetgeen terzake in bedoelde zitting van Regeeringswege reeds is bekend gesteld, nogmaals medegedeeld dat die opleiding in zijn geheel omvang de aandacht der Regeering heeft.

Onderafdeeling 97. Bezoldiging candidaat-gezaghebbers.

Met de verhooging van de wedde der candidaat-gezaghebbers meent de Regeering niet verder dan de voorgestelde regeling te kunnen gaan met het oog op de wedde-regeling van de aspirant-commissarissen van politie en van de aspirant-landmeters. Verwacht wordt niet dat de toekenning van deze nieuwe bezoldiging het verloop geheel zal voorkomen, wèl echter, zooals ook in de Memorie van Toelichting is opgemerkt, dat zij dit verloop tot redelijke afmetingen zal beperken. De voorgestelde wedderegelung beantwoordt overigens geheel aan door belanghebbenden zelf bij verzoekschrift te kennen gegeven wenschen.

Onderafdeeling 126. Politie.

(Algemeene beschouwingen § 30).

Hoewel bepaalde gevallen der Regeering niet bekend zijn, is niteraard de mogelijkheid niet uitgesloten dat het misbruiken van politieagenten en kantooroppassers voor persoonlijke diensten voorkomt. Naarmate echter de hervorming van de algemeene politie ook in de binnenlanden voortschrijdt, wordt de mogelijkheid van dat misbruik vanzelf tot een minimum beperkt, zooals de ervaring o. a. heeft geleerd bij de politiereorganisatie op de drie groote hoofdplaatsen. Overigens heeft de Regeering er geen bezwaar tegen om in een rondschrijven de aandacht van de Hoofden van gewestelijk bestuur op deze aangelegenheid te vestigen.

Afdeeling VIII, ten rechte VII, onderafdeeling 309. Kazerneering veldpolitie.

Is het uit een oogpunt van dienstbelang onvermijdelijk dat de bij de veldpolitie ingedeelde en daarmede één geheel vormende mantri's-politie in de onmiddellijke nabijheid van de kazernes wonen en dat daarom in verband met den woningnood aldaar woningen voor hen worden gebouwd, het komt der Regeering voor, dat zulks voor de overige mantri's voorshands niet noodig is, omdat deze laatsten met het oog op hun opsporingswerk behooren te leven temidden van de inlandsche gemeenschap, alwaar die woningnood niet zoo dringt.

Onderafdeeling 127B. Weddeherziening personeel gewapende politie.

De Regeering kan de vrees niet deelen, welke in het afdelingsverslag is uitgesproken, dat in verband met de voorgenomen meer algemeene herziening van de wedderegelung van het Europeesch personeel bij de gewapende politie, de thans voor een deel van dat personeel aanhangig gemaakte bezoldigingsregeling verwarring zou doen ontstaan. Door die nadere herziening toch zullen geen ingrijpende wijzigingen in de thans voorgestelde regeling

worden gebracht, daar, naar het zich laat aanzien, die herziening niet verder zal gaan dan tot eenige verhooging van de eindbezoldiging voor enkele rangen en wellicht mede tot gedeeltelijke wijziging van de regeling der regelmatigige weddeverhoogingen, terwijl overigens in die nader herziening zal worden betrokken het leidend Europeesch personeel t.w. de adjunct-inspecteur, het onderhoofd en het hoofd van het korps.

Het ligt niet in de bedoeling om de toekomstige bezoldigingsregeling geheel te doen overeenstemmen met de nog in bewerking zijnde inkomstenregeling voor de militairen, doch slechts voor zoover uit een billijkheids oogpunt en ter verzekering van de voorziening in de onderscheidene betrekkingen bij de gewapende politie noodig is te achten.

Onderafdeeling 131. Ondercollecteurs.

Het uitgesproken denkbeeld, dat de ondercollecteurs wellicht gerecruteerd kunnen worden uit de kassiers bij de algemeene kassen, vindt, omdat zij gemaakt werd bij afdeeling III, onderafdeeling 63 en in verband staat met het verder opgemerkte t.a.v. het personeel dier kassen, hare beantwoording aldaar (onderdeel *d* dezer memorie).

Onderafdeeling 141. Afkoop van heerendiensten.

Door de leden, die het opbrengen van een post voor uitgaven in verband met den afkoop van heerendiensten in de gewesten buiten Java en Madoera een vooruitloopen noemden op de desbetreffende ordonnantie welke door den Volksraad nog niet in openbare behandeling is genomen, is blijkbaar uit het oog verloren, dat de zoogenaamde afkoopregeling, welke reeds in het vorige jaar is vastgesteld (Staatsblad 1918 No. 772) en waarop de onderwerpelijke post betrekking heeft, valt te onderscheiden van de hoofdgeldregeling, welke den 14den Maart 1919 (Eerste buitengewone zitting 1919, B 6, No. 1 tot en met 3) aan den Volksraad ter beoordeeling is aangeboden en nog niet in openbare behandeling is genomen.

Onderafdeeling 145. Bezoldigingsregeling bij de Centrale kas.

Indien het bezit van een accountantsdiploma als minimum-eisch wordt gesteld voor eene benoeming tot inspecteur bij de Centrale kas, zou de voorgestelde wedde zeer onvoldoende zijn; de dienst der Gouvernements accountants kan zich voor veel hogere bezoldiging niet van voldoende personeel voorzien. Bovendien is het de vraag of de grootere bekwaamheden van gediplomeerde accountants bij de controle op het beheer der afdeelingsbanken, die speciale eischen stelt, wel tot haar recht zouden komen.

Ten aanzien van de opmerking dat de controle van de Centrale kas veel te duur zou zijn, waardoor sommige afdeelingsbanken controle zouden zoeken welke niet minderwaardig maar wel goedkooper is, wordt verwezen naar de reeds in de vorige zitting terzake gegeven uiteenzetting (B I, No. 34 (e), 27).

Met de klachten omtrent de publicatie van het jaarverslag van de Centrale kas is de Commissie van toezicht en bijstand, welke ingevolge artikel 8 van het in Staatsblad 1912 No. 393 opgenomen Koninklijk besluit toezicht uitoefent op toestand en beheer van die kas, in kennis gesteld hetgeen mede is geschied met de opmerkingen omtrent meerdere behoefte aan onderzoek van de economische verschijnselen en toetsing van de resultaten van credietverleening in de desa, alsmede omtrent de verdeling van Java in ressorten.

Ten aanzien van het districtshoofd in de residentie Menado, den heer J. A. K. Wenas, toenmaals tijdelijk werkzaam gesteld bij het Volkscredietwezen in dat gewest, is in de vorige zitting (vgl. B 1, No. 34 (e), 12) niet de toezegging gedaan, dat hij zou deelen in de positieverbetering der districtshoofden. Hij zou, in verband met de in overweging zijnde geleidelijke opheffing van de betrekking van inlandsch ambtenaar bij het Volkscredietwezen waartoe sindsdien is besloten, op een bezoldiging van f 250 's maands ter beschikking van den adviseur voor het Volkscredietwezen worden gesteld om te worden opgeleid tot adjunct-inspecteur, aan welke betrekking een aanvangswedde van f 400 's maands is verbonden. Zulks is geschied bij het besluit van 8 September j.l. No. 19.

Onderafdeeling 152. Opleidingsleergang van het Kadaster.

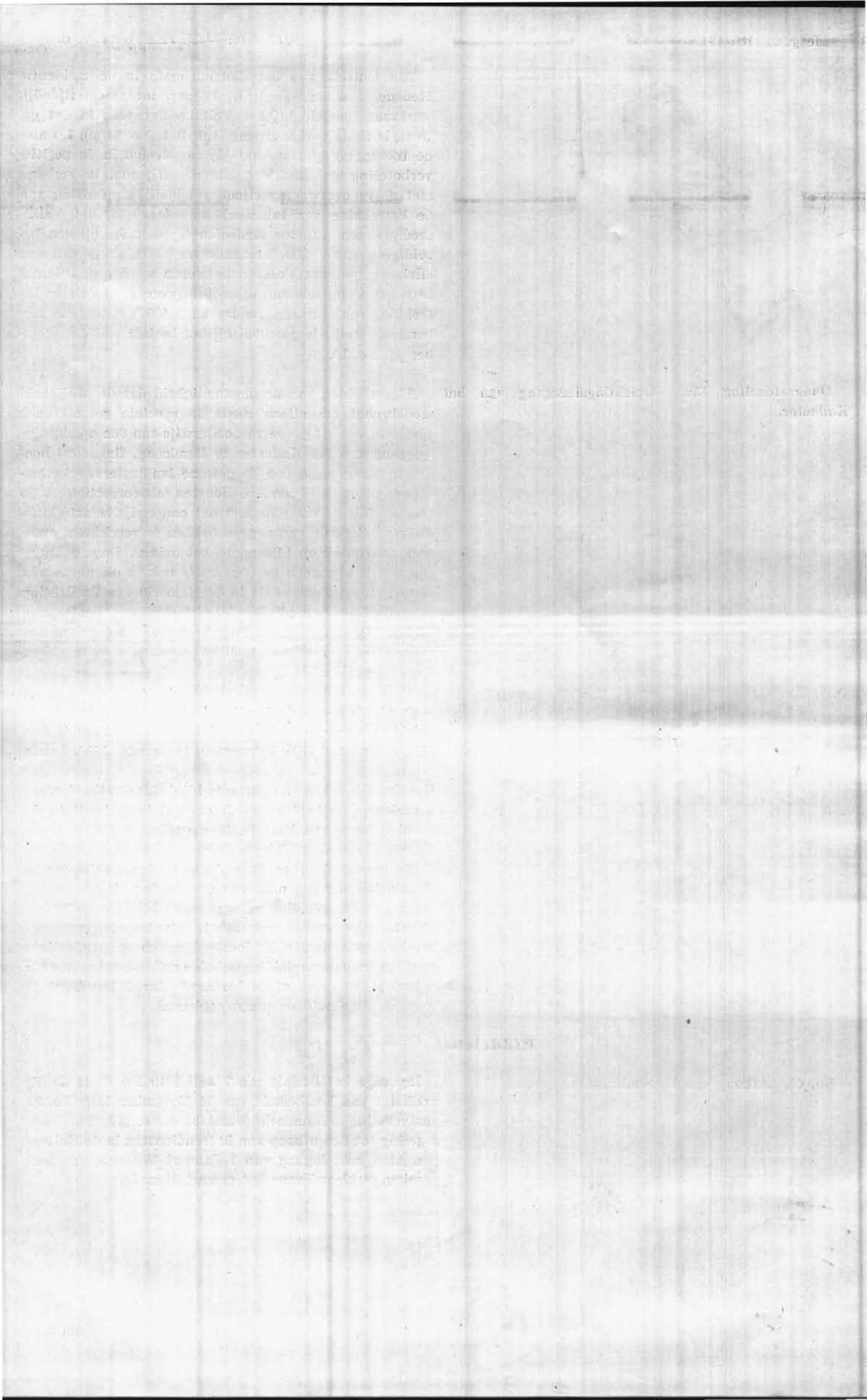
Afgescheiden van de omstandigheid dat de billijkheid medebrengt om alleen reeds de speciale geschiktheid, vereischt tot het geven van onderwijs aan den opleidingsleergang van het Kadaster te Bandoeng, financieel hooger te waardeeren dan de gewone landmeterswerkzaamheden, geven de bijzondere diensten (als correctiewerk en voorbereiding), welke de met dat onderwijs belaste landmeters buiten de cursus-uren hebben te verrichten, evenzeer aanspraak op bijzondere belooning. Deze gedragslijn wordt algemeen gevolgd en is ook in dit geval niet nieuw. Zooals ook reeds in de Memorie van Toelichting is medegedeeld, geldt het hier slechts een rechtmatige verhooging van de reeds lang bestaande toelage tot het bedrag dat onder soortgelijke omstandigheden elders wordt toegekend.

De Kadasterschool — die behalve voor landmeters en mantri's bij het Kadaster thans mede bestemd is voor de opleiding van een klein aantal klasseermantri's bij den dienst der Landelijke Inkomsten, topografen bij 's Lands Mijndiensten, opnemers-teekenaar bij de Burgerlijke Openbare Werken en opnemers bij de Banka-tinwinning, waardoor de school nu reeds overvol is — heeft in de weinige jaren van haar bestaan goede resultaten opgeleverd. In verband hiermede maakt het bij de permanente commissie voor opnemings- en kaartteringswerkzaamheden nog een punt van overweging uit of, ten behoeve van de opleiding van opnemers bij topografischen dienst, mijnwezen, waterstaat, staatsspoorwegen en boschwezen zoomede bij locale diensten en particuliere werkgevers, meer opleidingsscholen zullen moeten worden opgericht, dan wel of de bestaande inrichting dient te worden uitgebreid en gereorganiseerd.

Middelen.

No. 49. Afkoop van heerendiensten.

Ingevoege het besluit van 7 Juli 1919 No. 63 is de bij artikel 1 van het besluit van 14 November 1918 No. 29 vastgestelde ordonnantie (Staatsblad No. 772), houdende regeling tot den afkoop van heerendiensten in de Buitengewesten, met ingang van 1 Januari 1920 ook van toepassing verklaard voor het gewest Menado.

Onderdeel f.**AFDEELING V.****Departement van Onderwijs en
Eeredienst.**

§ 1. 'Zooals o.m. blijkt uit bladz. 6 van de memorie van antwoord op het afdeelvingsverslag van den Volksraad omtrent de 5de afdeeling der ontwerp-begroting voor 1920 (gedrukte stukken 1ste gewone zitting 1919 stuk 34 f) is de Regeering met de leden, die zich in dezen zin uitspraken, van oordeel, dat de algemeene middelbare school in het algemeen voor het Indische kind de meest geschikte instelling van voorbereidend hooger onderwijs is. Te aangehaalde plaatse werd nog opgemerkt, dat uitbreiding van het aantal hogere burgerscholen alleen dan zou worden overwogen, indien het onverhoopt niet mogelijk mocht blijken tot een redelijke beperking van den toeloop naar die scholen te geraken. Wat nu betreft de in het verslag voorkomende aanbeveling om het daarheen te leiden dat c.q. op advies van het hoofd der lagere school of op advies van den directeur der H. B. S. aan het eind van het 1ste studiejaar bij de betrokken ouders wordt aangedrongen op het bezoeken van de muloschool, kan worden medegedeeld, dat een denkbeeld van die strekking reeds in overweging is. De vraag is intusschen, of niet een stap verder gegaan moet worden, door leerlingen die tegen den raad van het schoolhoofd de H. B. S. bezoeken en na een jaar blijken geven het onderwijs aldaar niet behoorlijk te kunnen volgen, van de H. B. S. te verwijderen.

De Regeering vereenigt zich met de leden, die als hun oordeel uitspraken, dat van Gouvernementswege moet worden voorzien in de behoefte aan middelbaar onderwijs aansluitend bij dat in Nederland.

Om dezelfde reden kan de Regeering er niet toe besluiten over te gaan tot een hervorming der H. B. S. in den van andere zijde aanbevolen zin, zoolang Nederland in deze niet is voorgegaan.

§ 2. De vraag omtrent den stand der werkzaamheden van de Technisch-onderwijscommissie kan beantwoord worden met de mededeeling, dat volgens bericht van den voorzitter dier commissie de verwachting bestaat, dat haar verslag nog voor het einde van dit jaar zal worden ingediend.

§ 3. Naar aanleiding van de vraag omtrent het standpunt der Regeering met betrekking tot het verleenen van geldelijken steun uit 's Lands middelen aan gemeentelijk onderwijs, wordt medegedeeld dat een uitvoerig Regeeringsschrijven over deze aangelegenheid aan de gemeenteraden thans zeer spoedig kan worden tegemoet gezien. Dat schrijven zal ter kennis van den Volksraad worden gebracht.

Naar aanleiding van de opmerking dat subsidies voor particuliere scholen veel te laat worden afgedaan, wordt medegedeeld dat maatregelen getroffen zijn om hierin te voorzien en dat de aandacht daarop bij voortdurend gevestigd blijft. De vertraging van de afdoening van subsidie-aanvragen is echter niet zelden een gevolg van onvoldoende opgaven van belanghebbenden.

§ 4. Dat door de jongste wijziging der Europeesche Schoolinstructie de werkzaamheden van den voorzitter

der Europeesche schoolcommissie ten aanzien van de contrôle op het geldelijk beheer der scholen, noemenswaard zouden zijn vermeerderd, kan niet worden toegegeven, indien slechts de ter zake reeds bestaande practijk gevolgd blijft, wat bepaaldelijk de bedoeling is.

Intusschen is, ter wegneming van elk misverstand dienaangaande, in de desbetreffende formulieren een kleine wijziging aangebracht.

De Regeering is bereid te overwegen of het wenschelijk en mogelijk is, de inning van schoolgelden bij de lagere scholen plaats te doen hebben op de wijze als voor de H. B. S. geschiedt.

§ 5. Dat zich ernstige moeilijkheden zouden voordoen tusschen de inspectie van het Hollandsch-Inlandsch onderwijs en die van het Inlandsch onderwijs, is aan de Regeering niet bekend. Zoolang het Hollandsch-Inlandsch onderwijs nog in een tijdperk van groei verkeert, zou dat proces slechts bemoeilijkt worden door verandering te brengen in de tegenwoordige inrichting der inspectie.

§ 6. Dat de Minister van Koloniën het amendement van den Volksraad betreffende de positieverbetering der Indische artsen niet heeft overgenomen, berust op de bij de behandeling van dat amendement reeds medegedeelde omstandigheid, dat de Regeering zich over de noodzakelijkheid eener positieverbetering voor de Indische artsen eerst zou kunnen uitspreken nadat de voorstellen nopens eene algemeene herziening der bezoldigingen van in Indië opgeleide ambtenaren zouden zijn ontvangen (M. v. A. Eerste gewone zitting 1919 stuk 34 (f) bladz. 26). Nu inmiddels der Regeering gebleken is dat eene positieverbetering, ongeveer overeenkomende met die welke door den Volksraad wenschelijk werd geoordeeld, valt binnen de grenzen van de te ontwerpen Indische bezoldigingschaal, wordt bij nota van wijzigingen op het ontwerp der aanvullende begrooting voor 1920 daarmede rekening gehouden.

In verband met deze omstandigheid, waaromtrent de voorzitter der vereeniging van Indische geneeskundigen door den Hoofdinspecteur, Hoofd van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst volledig werd ingelicht, behoeft op de in het verslag voorkomende opmerkingen omtrent de actie door de Indische artsen da a r n a nog gevoerd tot het verkrijgen der gewenschte positieverbetering, niet te worden ingegaan.

De leden, die hun teleurstelling er over uitspraken, dat de Minister geen gevolg heeft gegeven aan de voorstellen inzake de opleiding van onderwijzers in Nederland voor den Indischen dienst, worden er aan herinnerd, dat, zooals reeds van Regeeringszijde werd medegedeeld bij de behandeling, van deze aangelegenheid in de voorjaarszitting, genoemde Staatsman inzonderheid de doelmatigheid en uitvoerbaarheid van dat plan overweegt. Bij den Nederlandschen Onderwijsraad, waar de zaak thans in behandeling is, werd reeds op spoedige afdoening aangedrongen.

§ 7. Aangezien de regeling betreffende de opleiding van Indische jongelieden tot onderwijzer op de kweekscholen in Nederland (Staatsblad 1915 No. 173) zal komen te vervallen, zoodra hier te lande kweekscholen voor alle landaarden worden opgericht tot opleiding van leerkrach-

ten van gelijke bevoegdheid als de uitgezondenen, acht de Regeering geen goede reden aanwezig om thans overeenkomstig de in het verslag voorkomende aanbeveling aan die regeling nog uitbreiding te geven.

§ 8. Naar aanleiding van het verzoek om inlichting betreffende de staking van 25 leerlingen van de kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Poerwokerto, tijdelijk gevestigd te Bandoeng, wordt een overzicht van het gebeurde aan de Secretarie van den Volksraad toegezonden.

§ 9. De vraag of de Regeering bereid is om voor op te richten particuliere internaten ten behoeve van schoolgaande jongelieden van alle rassen eene subsidie-regeling in het leven te roepen kan met verwijzing naar de nota van wijzigingen bevestigend worden beantwoord. Daartoe werd reeds een toezegging gedaan in de memorie van toelichting op de ontwerp-begrooting voor 1920 (onderafd. 233).

§ 10. De vraag of het waar is, dat in verband met de veranderde opvattingen van de leiding der pestbestrijding het voornemen bestaat om de Landssubsidie voor dit doel aan de gemeente Semarang in te trekken, moet zooals zij gesteld is ontkennend worden beantwoord. Met genoemde gemeente wordt briefwisseling gevoerd over de aanwending van de te harer beschikking gestelde fondsen voor de pestbestrijding, waarop door het hoofd van den pestbestrijdingsdienst uit een oogpunt van doelmatigheid aanmerking is gemaakt, maar eene beslissing in deze is nog niet genomen.

§ 11. Naar aanleiding van de opmerking omtrent den rentevoet waarop in een enkel geval geldelijke steun werd verleend ten behoeve van een particuliere ziekeninrichting, welke op grond van de bestaande subsidie-regelen daarvoor niet in aanmerking kwam, kan worden medegedeeld dat uit het bedoelde geval niet de gevolgtrekking mag worden gemaakt, dat ook bij de algemeene regeling van deze aangelegenheid als bedoeld bij de onderafdeeling 257 van de ontwerp-begrooting voor 1920 de rentevoet op 6% zal worden gesteld. Te dien aanzien is nog geen beslissing genomen en de Regeering zal bij de nadere uitwerking van de regeling aandacht schenken aan de ter zake door eenige leden geopperde bezwaren. De vergelijking welke door eenige leden met betrekking tot het verlenen van Regeeringssteun is gemaakt tusschen de centrale vereeniging ter bestrijding van de tuberculose hier te lande en de particuliere ziekeninrichtingen, welke niet vallen onder de bestaande subsidieregeling, is naar het oordeel der Regeering niet juist. Terwijl de laatstbedoelde ziekeninrichtingen zich ten doel stellen de ziekenverzorging in algemeenen zin, beoogt de tuberculose-vereeniging de bestrijding van een bepaalde volksziekte en de verpleging van aan die kwaal lijdende behoeftige personen. Bij de waardeering van het werk der universeele ziekenhuizen treedt het persoonlijk belang van den zieke en bij die van den arbeid der tuberculose-vereeniging het algemeen belang op den voorgrond.

De verzorging van aan een besmettelijke ziekte als tuberculose lijdende behoeftige personen in uitsluitend daarvoor ingerichte gelegenheden, met daarnaast het treffen van maatregelen tegen uitbreiding dier gevreesde

volksziekte, draagt uit een oogpunt van algemeen belang niet hetzelfde karakter als de verpleging van betalende-patienten in algemeene ziekenhuizen.

De overdracht van den gezondheidsdienst aan sommige gemeenten kan thans zeer spoedig worden tegemoetgezien. De voorbereiding der te treffen voorzieningen van wetgevenden aard, welke zeer tijdroovend is gebleken, is gereed, zoodat de eindvoorstellen het betrokken bureau hebben verlaten.

Onderafdeeling 164A. Bezoldiging der leeraren van de openbare middelbare en technische scholen.

Voor zoover naar aanleiding van de voorgestelde bezoldigingsregeling voor de leeraren bij het middelbaar en technisch onderwijs de wenschelijkheid werd bepleit om meer eenheid te brengen in de wedderegeling voor verschillende takken van dienst, wordt verwezen naar hetgeen dienaangaande in deze memorie bij de algemeene beschouwingen is opgemerkt.

Ten aanzien van de vraag van eenige leden of het juist is dat de voorstellen tot herziening van de wedderegeling der leeraren buiten den Raad van Directeuren om tot stand is gekomen, moet worden opgemerkt dat de Regeering Zich volledige vrijheid wenscht voor te behouden in de wijze van voorbereiding van begrootingsvoorstellen.

Te dezer plaatse wordt slechts aanbevolen voorzichtig te zijn met gevolgtrekkingen uit vergelijkingen als in het afdeelvingsverslag gemaakt tusschen de bezoldigingen van leeraren, juristen, artsen en ingenieurs. Daarbij dient o.m. in het oog te worden gehouden, dat de gelegenheid tot bevordering tot hooger bezoldigde ambten in nagenoeg alle diensttakken grooter is dan voor leeraren, en voorts dat het aanvangssalaris der leeraren van oudsher hooger is geweest dan voor andere voor vergelijking in aanmerking komende groepen van landsdienaren. Van verlaging van dat aanvangssalaris kon, wat de volledig bevoegden betreft, ook met het oog op de tegenwoordige aanvangswedden van de volledig bevoegde leeraren bij de Rijks Hoogere Burgerscholen in Nederland (f 3 000 's jaars), geen sprake zijn.

De vergelijking zou er overigens geheel anders uitzien indien ze over 25 dienstjaren liep en bovendien rekening hield met de inkomsten, die bij verschillende takken van dienst in hooger bezoldigde betrekkingen worden genoten.

De leden, die ook in het tekort aan bevoegde leeraren geen voldoende beweegreden zagen tot de voorgestelde leeraarsbezoldiging, hebben onvoldoende aandacht geschonken aan het feit, dat zulk een tekort ook in Nederland bestaat, een omstandigheid die niet alleen de grootste moeite veroorzaakt bij de bezetting van de bestaande leeraarsplaatsen, maar waarin bovendien een ernstige bedreiging schuilt voor de verdere ontwikkeling van het middelbaar en technisch onderwijs, inzonderheid ook van de algemeene middelbare school.

Dat ook de Regeering het zeer zou toejuichen indien in de behoefte aan leeraren spoedig mede kan worden voorzien door opleiding in Indië, werd reeds bij meer dan een gelegenheid verklaard.

De Regeering kan niet toegeven, dat de voorgestelde bezoldiging te hoog zoude zijn in verband met hetgeen door de leeraren wordt gepresteerd.

Officieren, die bij het middelbaar onderwijs overgaan vallen onder groep a voor zoover zij belast worden met

het onderwijs in vakken waarvoor zij volgens de Nederlandsche wetgeving volledig bevoegd zijn.

In hoeverre het z.g. meesleepingsstelsel bij detachering moet worden beperkt, zal nader worden overwogen.

Eene afzonderlijke bezoldigingsregeling voor leeraren, die geen gezin hebben te onderhouden, kan niet in het leven worden geroepen zoolang niet in het algemeen bij de bezoldiging van landsdienaren wordt onderscheiden tusschen gezinshoofden en nietgezinshoofden.

De vraag, of het gewenscht is eene regeling te treffen, waarbij het geven van privaattlessen door leeraren aan hun leerlingen zooveel mogelijk wordt tegengegaan, maakt reeds een punt van overweging uit.

Onderafdeeling 164 B. Bezoldiging van onderwijzers voor het practisch onderwijs bij de openbare technische scholen en den ambachtsschool te Batavia.

Dat de voorgestelde eindwedde voor de hierbedoelde onderwijzers (f 600 's maands) te laag zou zijn, kan de Regeering niet erkennen, ook in verband met het feit dat de bezoldiging van hun ambtgenooten in Nederland niet hooger opklimt dan tot f 2 050 's jaars.

Het denkbeeld om aan het bezit van het meestersdiploma aanspraak te verbinden op toekenning van de 1ste traktementsverhooging zal door de Regeering ernstig worden overwogen, mede ter tegemoetkoming aan het geopperd bezwaar dat de voorgestelde aanvangsbezoldiging te laag is voor hen die op ouderen leeftijd in dienst treden zonder onderwijspractijk in Nederland. Wellicht kan dan tevens op de 2de verhooging aanspraak worden gegeven aan bezitters van het alleen voor meesters verkrijgbaar getuigschrift voor vakschool-onderwijzers, ingesteld door den Bond van directeuren van ambachtsscholen in Nederland, een en ander echter met dien verstande dat het bezit van genoemde getuigschriften en Nederlandsche diensttijd tezamen bij eerste indiensttreding met niet meer dan drie Indische dienstjaren gelijkgesteld worden.

Toekenning van een toelage voor de akten M^d of M^f acht de Regeering minder raadzaam, omdat het bezit van die akten geen bewijs levert van practische geschiktheid voor het onderwijs waarvan hier sprake is, wat wel het geval is met de bovengenoemde getuigschriften.

Dat de amanuensis bij de scholen van middelbaar en technisch onderwijs bij de voorgestelde bezoldigingsregelingen vergeten zouden zijn, zou alleen met grond kunnen worden gezegd, indien er tusschen de wedden dier beambten en die van de leeraren eenig verband bestond. Overigens werd reeds overwogen een voorstel tot lotsverbetering voor de amanuensis aanhangig te maken bij de ontwerp-begrooting voor 1921.

Onderafdeeling 195A. Wedderegeling der Europeesche onderwijzers en onderwijzeressen bij het openbaar lager onderwijs.

Voor zoover de klacht, dat men met weddeverbetering voor Europeesche onderwijzers nooit een stap verder komt, een voorspelling inhoudt omtrent den invloed der voorgestelde salarisregeling op de werving van Nederlandsche onderwijzers voor den Indischen dienst, wenscht de Regeering, de meerdere of mindere gegrondheid van pessimisme te dezen aanzien geheel aan de toekomst overlatende, de aandacht er op te vestigen, dat de werving in ieder geval geschaad zou worden door handhaving van een salarisregeling, waarvan de ontoreikendheid onder de tegenwoordige omstandigheden om de in de memorie van toelichting genoemde redenen vaststaat.

Dat ook de Regeering het noodig acht de opleiding van onderwijzers hier te lande zoo spoedig mogelijk en op zoo groot mogelijke schaal ter hand te nemen, is Harer-

zijds reeds meer dan eens uiteengezet. Dat brengt echter geen verandering in het feit, dat in de naaste toekomst de uitzending sterker moet worden opgevoerd.

De Regeering gaat van een geheel ander beginsel uit dan de leden, die vreezen, dat de onderwijsvoorziening geforceerd wordt, en die richting verlaten zouden willen zien omdat anders het tekort aan leerkrachten steeds nijpender zal worden.

Het tempo waarin de bestaande plannen in zake de onderwijsvoorziening uitgevoerd kunnen worden is inderdaad in de eerste plaats afhankelijk van de personeelsvoorziening. Laat deze te wenschen, dan is er echter eerder aanleiding tot aanwending van alle redelijke middelen om daarin verbetering te brengen — gelijk thans reeds geschiedt — dan om de plannen ten aanzien van het onderwijs te herzien.

In de uitspraak, dat het onderwijs op een te groote schaal wordt opgedrongen aan personen, die zelf zich geen geldelijke opofferingen hiervoor wenschen te getroosten⁽¹⁾, ligt miskenning op gesloten van de economische omstandigheden hier te lande, waarmede nu eenmaal rekening valt te houden. Vertrouwd moet worden op een gunstige wisselwerking tusschen de verstandelijke en de economische ontwikkeling der bevolking.

Bij de beschouwingen in het verslag over verwachte funeste gevolgen van de opvoering van het onderwijs, waarbij verwezen wordt naar Engelsch-Indië, is geheel uit het oog verloren, dat van een plotselinge opvoering als waarvan het verslag melding maakt hier te lande in het geheel geen sprake is. Gevolgen als men vreesde zullen voorts wel nergens ter wereld verbonden blijken aan voor allen bereikbaar lager onderwijs, terwijl de behoefte aan werkkrachten, die voortgezet en vakonderwijs genoten hebben, in Indië nog in zoo verre toekomst het aanbod zal overtreffen, dat vermoedelijk ook een volgend geslacht zich nog niet bezorgd zal hebben te maken over de gevreesde overproductie.

Voor een circulaire, waarbij de onderwijzers worden aangespoord om overeenkomstig hun positie te leven en niet allerlei bijbaantjes te vervullen, ziet de Regeering geen aanleiding. Zij acht deze aangelegenheid voldoende geregeld door de voorschriften in de artikelen 23 en 24 van het Europeesch Onderwijsreglement. (Staatsblad 1894 N° 192).

Bij de beoordeeling van het verschil in eindbezoldiging tusschen de leerkrachten met en die zonder hoofdakke moet in het oog worden gehouden, dat zoowel voor de onderwijzeressen als voor de gehuwde (gehuwd geweest zijnde) onderwijzers der 3de klasse het eindtraktament naar verhouding meer zal stijgen dan voor leerkrachten met de hoofdakke.

Overigens moet, ook al neemt men aan dat bedoeld verschil tamelijk groot is, de onvermijdelijkheid daarvan worden erkend, indien men den factor behoefte bij de beoordeeling der voorgestelde regeling niet uitschakelt en in aanmerking neemt, dat, terwijl de volledig bevoegden voor de overgroote meerderheid gezinshoofden zijn, de overgroote meerderheid van het personeel zonder hoofdakke uit ongehuwden bestaat. Waar het nu mogelijk is gebleken voor de gehuwde onderwijzers met hulpakke een afzonderlijke regeling te maken, acht de

(1) De gevraagde gegevens omtrent studiebeursen en toelagen zijn nog niet van alle Departementen volledig ontvangen. De indiening zal zooveel mogelijk bespoedigd worden.

Regeering zich niet verantwoord den overigen hogere inkomsten toe te leggen dan noodig is om hun een behoorlijk bestaan te verzekeren.

De juistheid der opmerking dat de voorgenomen verhooging van de wedden der onderwijzers(essen) 3de klasse billijkheidshalve gepaard moet gaan met een grooter bezoldigingsverhooging dan thans is voorgesteld voor de te Poerworedjo opgeleide onderwijskrachten, hangt geheel af van het standpunt dat ingenomen wordt ten aanzien van het Indisch bezoldigingsvraagstuk.

De Regeering is van oordeel, dat de leden, die de voorgestelde bezoldigingen voor de inspectrice van het onderwijs in de huishoudelijke vakken en van den ambtenaar voor de lichamelijke opvoeding met betrekking tot het belang en den aard hunner werkkringen te hoog achtten, het belang van genoemde onderdeelen der opvoeding en van een deugdelijke organisatie daarvan veel te laag aanslaan.

De bij dit gedeelte van het verslag gemaakte opmerking betreffende de bezoldiging van de hoofden der Inlandsche 2de klasse scholen wordt hieronder beantwoord bij onderafdeeling 216A, terwijl hetgeen gezegd werd omtrent de vergoeding voor het gebruik van een dienstwoning door de Inlandsche onderwijzers bij de normaalscholen bespreking vindt bij de VIIde afdeeling.

Het betoog, dat de Regeering nooit uit de salarismoeilijkheden komt, zoolang niet overal onderscheid wordt gemaakt tusschen gezinshoofden en nietgezinshoofden geeft aanleiding te verwijzen naar hetgeen omtrent dit vraagstuk is gezegd in de algemeene beschouwingen van deze memorie.

De opmerking, dat jonge onderwijzeressen in zeer ongunstige omstandigheden verkeeren doordat vele getrouwde dames aan de scholen in de groote steden geplaatst worden, houdt geen rekening met de omstandigheid, dat ook tal van betrekkingen aan scholen op kleine plaatsen door gehuwde onderwijzeressen worden vervuld. Overigens moet worden opgemerkt, dat het bestaande personeelstekort het vaak noodzakelijk maakt gehuwde onderwijzeressen in tijdelijken dienst werkzaam te stellen op de plaatsen, waar zij zich voor een dergelijke plaatsing beschikbaar stellen.

Voor de instelling van het ambt van plaatsvervangend inspecteur van het Hollandsch-Inlandsch onderwijs zij verwezen naar de memorie van toelichting op de ontwerp-begroting voor 1918 (onderafdeeling 155). De daarbij aangevoerde argumenten gelden niet voor andere inspecties.

Onderafdeeling 216A. Bezoldiging Inlandsche leerkrachten.

De in het verslag bij onderafdeeling 195A geuite meening, dat de bezoldiging der hoofden van Inlandsche 2de klasse scholen ten onrechte gelijkgesteld is aan die van hun ranggenooten bij het Hollandsch-Inlandsch onderwijs, kan de Regeering niet deelen. Vooreerst weegt tegen de moeilijker schooltaak van laatstgenoemden wel op de grootere verantwoordelijkheid van het schoolhoofd. Maar vooral houde men in het oog, dat niet-noodzakelijke onderscheidingen de voor het onderwijs zoo schadelijke mutaties noodeloos vermeederen.

Voor de promotie van Inlandsche leerkrachten wordt op dezelfde wijze met geschiktheid en ancienniteit rekening gehouden als bij het Europeesch onderwijzend personeel.

Uiteraard worden voor de betrekkingen van inspecteur

en van directeur eener kweek- of normaalschool alleen allen die personen gekozen, die hebben bewezen de daarvoor vereischte eigenschappen te bezitten.

Een algemeene uitsluiting van ongehuwde personen van de genoemde directeursbetrekkingen komt niet verantwoord voor.

De Regeering ziet niet in, dat de belangen van de mandoers aan de kweek- en opleidingsscholen zouden worden gediend door een vaste aanstelling en uniforme bezoldiging. De tegenwoordige regeling laat de gewenschte vrijheid om bij de bepaling van het traktement van deze personen met plaatselijke omstandigheden rekening te houden. De bestaande pensioensbepalingen vinden ook te hunnen aanzien toepassing.

Onderafdeeling 236A. Vacatieloonen voor het afnemen van examens.

De Regeering kan niet instemmen met de zienswijze, dat aan onderwijzers en leeraren geen vacatiegelden toekomen voor het afnemen van examens. Zij sluit zich ten deze aan bij de in het verslag gemaakte opmerking, dat het examineren speciale voorbereiding eischt en derhalve een afzonderlijke vergoeding, gelijk die ook in Nederland wordt toegekend, billijk is.

Onderafdeeling 237. Uitbreiding van het aantal Inlandsche Christen-leeraren.

Ook de Regeering is van meening dat onder het geldende stelsel elke verhooging van de uitgaven voor den Christelijken eeredienst, als onderwerpeijk voorgesteld, op zich zelve moet worden beoordeeld, afgescheiden derhalve van de omstandigheid dat het vraagstuk der scheiding van Kerk en Staat aanhangig is.

Onderafdeeling 244A. Wedderegeling van het Europeesch verplegerspersoneel bij ziekeninrichtingen.

Het medetellen voor landspensioen van den particulieren diensttijd van verpleegsters, die in 's Lands dienst overgaan, zou een afwijking zijn van het geldend beginsel dat pensioen uitsluitend wordt voor in 's Lands dienst doorgebrachten diensttijd. Van dit beginsel is weliswaar reeds afgeweken ten gunste van de onderwijzers en leeraren bij het bijzonder onderwijs, doch dit geschiedde op grond van bijzondere overwegingen welke voor de verpleegsters als zoodanig niet van kracht zijn.

Of de voorspelling van eenige leden, dat de voorgestelde salarisregeling onvoldoende zal zijn, juist is, zal eerst kunnen blijken nadat die regeling in de practijk zal hebben gewerkt.

Onderafdeeling 246. Bestrijding besmettelijke ziekten.

De reorganisatie van den vacinedienst is buiten Java en Madoera ingevoerd in de gewesten Tapanoeli, Sumatra's Westkust, Benkoelen, Lampongsche Districten, Palembang, Djambi, Banka en Onderhoorigheden, Billiton en Bali en Lombok.

Met betrekking tot de opmerking dat eene positieverbetering van de vaccinateurs op Java urgent zou zijn, meent de Regeering te kunnen volstaan met eene verwijzing naar de mededeeling van den Regeeringsgemachtigde bij de mondelinge behandeling van de ontwerp-begrooting voor 1920 (Handelingen eerste gewone zitting 1919 blz. 439), dat eene beoordeeling van de vermeende urgentie der traktementsverbetering voor de vaccinateurs niet mogelijk is zoolang de voorstellen omtrent een algemeene Indische bezoldigingsschaal nog niet zijn ingediend.

Middel 75A. Voorschotten aan bijzondere ziekeninrichtingen.

In verband met de ten deze gemaakte opmerking zij verwezen naar hetgeen in deze memorie bij de Vde afdeeling onder § 11 is medegedeeld.

Onderdeel g.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

In de eerste plaats mogen hier beantwoord worden de opmerkingen, gemaakt in § 23 van het afdeelvingsverslag, algemeene beschouwingen (voedselvoorziening).

De volgende mededeelingen zullen, naar vertrouwd wordt, een voldoende inzicht geven in den stand van dit vraagstuk. De Regeering moet zich echter het recht voorbehouden om, waar daarvoor gewichtige redenen bestaan, hare mededeelingen slechts te verstrekken in besloten vergadering.

Omtrent den aanplant en den oogst van sawahpadi kan het volgende worden medegedeeld.

Het percentage mislukte bouws sawahpadi blijft een gunstig cijfer vertoonen. In de eerste 10 maanden van dit jaar mislukte in het geheel slechts 4,1% tegen 5,5% in dezelfde periode van 1918. Ook in de maanden September en October jl. mislukte slechts een gering percentage, namelijk resp. 2,5 en 3,1%.

De uitgestrektheid van den aanplant van sawahpadi bedroeg eind October jl. \pm 425 000 bouws tegen \pm 403 000 bouws op hetzelfde tijdstip in het vorige jaar (1918). Er werd in October jl. \pm 78 000 bouw bijgeplant tegen \pm 70 000 bouw in October 1918.

Houdt men rekening met de bijplantcijfers over September en October, dan kan de uitgestrektheid van den totalen oogst van sawahpadi in 1919 (de gadoe-aanplant inbegrepen) vrij nauwkeurig worden geschat op \pm 4 220 000 bouws; op dezelfde wijze berekend komt men voor het jaar 1918 tot eene uitgestrektheid geogste sawahpadi van \pm 4 120 000 bouws, d. i. dus een verschil van \pm 100 000 bouws ten voordeele van 1919. Dit resultaat overtreft de hieromtrent te voren gekoesterde verwachting.

De cijfers voor padi gogo zijn eveneens gunstig. De uitgestrektheid van den aanplant van padi gogo bedroeg eind October jl. \pm 85 000 bouw tegen \pm 64 000 einde October 1918. Er werd in October jl. \pm 56 000 bouw padi gogo bijgeplant tegen \pm 42 000 in October 1918.

Neemt men de over September en October jl. verkregen gegevens in aanmerking, dan zal in het geheel in 1919 \pm 643 000 bouw padi gogo worden geoogst; op dezelfde wijze berekend bedroeg die oogst voor 1918 \pm 559 000 bouws, een verschil dus van \pm 84 000 bouws ten voordeele van 1919. De ten aanzien van den totalen oogst van dit gewas gekoesterde verwachting werd hierdoor bevestigd.

Er zal derhalve in 1919 aan sawahpadi en padi gogo tezamen vermoedelijk ruim 180 000 bouws meer worden geoogst dan in 1918, in welk jaar eene grootere uitgestrektheid padi werd geoogst dan in eenig jaar daarvoor.

In overeenstemming met de verwachtingen kan thans op grond van de taxatiecijfers voor den oogst veilig worden aangenomen, dat de totale padiproductie in 1919 die van het uit een oogpunt van totale padiproductie reeds gunstige jaar 1918 beslist zal overtreffen.

Wel bleek in een paar gewesten de oogst lager dan de aanvankelijk ingediende taxatiecijfers aangeven, terwijl voorts de abnormaal felle droogte in de maanden September en October en de in verschillende streken vrij sterk opgetreden rattenplaag aan de padiaanplantingen in de laatste maanden uiteraard geen goed hebben gedaan,

maar toch moet de totale padiproductie in dit jaar gunstig worden genoemd, gunstig ten opzichte van het vorige jaar en meer dan gunstig vergeleken bij het gemiddelde van de laatste vijf of zes jaar. Er zijn natuurlijk wel streken, waar de padioogst aanmerkelijk beneden het gemiddelde was, ook wel als gevolg van een minder goeden uitslag van het westmoesson-padigewas, doch dit plaatselijk minder gunstige resultaat kan het hierboven uitgesproken gunstig oordeel over de totale padiproductie in 1919 niet veranderen.

De meerdere padiproductie (sawahpadi + gogopadi) in dit jaar vergeleken bij het vorige jaar wordt zeer globaal op 3 500 000 pikol droge padi geraamd, hetgeen vrij goed overeenstemt met het verschil tusschen de gepubliceerde eerste schattingen van den padioogst in 1918 en 1919.

Ook aangaande den aanplant en den oogst van mais kan over het algemeen een gunstig oordeel worden uitgesproken. In dit jaar zal vermoedelijk in het geheel van $\pm 2\,750\,000$ bouw mais worden geoogst tegen (op dezelfde wijze berekend) $\pm 2\,238\,000$ in het vorige jaar.

De uitgestrektheid van het te velde staand maisgewas was einde October jl. ongeveer 99 000 bouw grooter dan einde October van het vorige jaar. Voorts werd in October jl. vrij wat meer mais bijgeplant dan in dezelfde maand van het vorige jaar. Wel is de stand van den aanplant als gevolg van de droogte, evenals het vorige jaar, beneden normaal, doch als de regens nu doorkomen, en daarvoor bestaan verschillende aanwijzingen, zal de aanplant zich zeker voor een groot deel kunnen herstellen.

Ook aan cassave werd in October jl. vrij belangrijk meer bijgeplant dan in de overeenkomstige periode van 1918, namelijk $\pm 43\,000$ tegen $\pm 23\,000$ bouws. Einde October jl. bedroeg de uitgestrektheid van den cassaveaanplant $\pm 497\,000$ bouws tegen $\pm 495\,000$ bouws einde October van het vorige jaar.

De bijplant van bataten was in October jl. 26 000 bouw tegen een bijplant van 9 000 bouw in October 1918, terwijl de uitgestrektheid van den aanplant van dit gewas eind October jl. $\pm 36\,000$ bouws grooter was dan op hetzelfde tijdstip in het vorige jaar.

Aan peulvruchten (hieronder niet begrepen aardnoten) werd in October jl. $\pm 13\,000$ bouw bijgeplant tegen $\pm 11\,000$ in October 1918. De uitgestrektheid van den aanplant van peulvruchten bedroeg ultimo October $\pm 37\,000$ bouws meer dan eind October 1918.

Het vorenstaande samenvattende, kan dus worden geconstateerd, dat einde October jl. $\pm 22\,000$ bouw meer sawahpadi en $\pm 21\,000$ bouw meer padi gogo, voorts $\pm 99\,000$ bouw meer mais, $\pm 2\,000$ bouw meer cassave, $\pm 36\,000$ bouw meer bataten en $\pm 37\,000$ bouw meer peulvruchten te velde stonden dan einde October 1918 of in totaal 43 000 bouw meer padi en 174 000 bouw meer andere belangrijke eenjarige voedingsgewassen, terwijl van al deze gewassen in den loop van genoemde maand meer werd bijgeplant dan in 1918 het geval was.

Wat ten slotte de vermoedelijke totale productie van den polowidjoaanplant in 1919 aangaat, hiervan kan, evenals van de padiproductie, worden verklaard, dat zij naar alle waarschijnlijkheid ruim boven het gemiddelde der vorige vijf of zes jaar zal zijn en ook hooger zal zijn dan de in het vorige jaar verkregen productie van dien aanplant.

Al mochten de regens even lang uitblijven als het vorige

jaar, wat hoogst onwaarschijnlijk is, aangezien hier en daar de regens goed schijnen door te komen, dan zou dit oogstjaar vergeleken bij het vorige toch in het voordeel zijn, doordat men eene grootere voedingsproductie over een korteren tijd zou hebben te verdeelen, namelijk over 12 maanden in dit oogstjaar tegenover 13 maanden in het daaraan voorafgaande. Wordt de verwachting van een spoediger invallen der regens in dit jaar bevestigd, dan wordt bedoeld voordeel voor dit oogstjaar uiteraard nog grooter.

De berichten over de vooruitzichten van den voedselbouw in de buitengewesten luiden over het algemeen eveneens gunstig. De droogte, die in bepaalde streken met Oostmoessongewas daaraan niet zelden ernstige schade toebracht, heeft aan den anderen kant het branden van het bosch op de ladangterreinen vergemakkelijkt en zal daardoor verdere uitbreiding van den ladangbouw bevorderen.

Wat de voedselvoorraden en de aanvulling daarvan betreft, zij het volgende medegedeeld.

In het geheel is op Java in 1919 opgekocht eene hoeveelheid van bijna 6 millioen pikol padi met de bedoeling deze in den schralen tijd in consumtie te brengen. Met de verdeeling is in enkele gewesten reeds een aanvang moeten worden gemaakt.

Gedeeltelijk wordt de opgekochte padi vermalen, hetgeen in het bijzonder noodig was voor de gewesten met een overschot; voor het overige heeft de distributie plaats in den vorm van padi.

In de eerste buitengewone zitting 1919 (Handelingen blz. 13) werden mededeelingen gedaan omtrent de voedseldistributie tot eind Januari 1919. Het volgende strekke tot aanvulling.

Gedurende Februari t/m October 1919 werden verstrekt 2 892 561 pikol rijst en 325 786 pikol andere voedingsmiddelen, of in totaal 3 218 347 pikol.

Eind October bedroeg de beschikbare voorraad buitenslandsche rijst 823 213 pikol, terwijl voor levering in volgende maanden contracten werden afgesloten voor 1 056 000 pikol. Gedeeltelijk is de levering daarvan afhankelijk van het verkrijgen van uitvoerlicenties, waarover nog onderhandeld wordt.

De vraag, of de hoofden van gewestelijk bestuur geregeld op de hoogte worden gehouden van de regeeringspolitiek met betrekking tot de voedselvoorziening, kan worden beantwoord met de mededeeling, dat bedoelde hoofdamttenaren de algemeene lijn kennen. Aan geregelde mededeelingen bestaat geen behoefte.

De padiopkoop is in de onderscheidene gewesten verschillend geregeld geweest. Wellicht hebben sommige regelingen den indruk gewekt, alsof er gedwongen levering mede werd bedoeld.

Der Regeering is niet gebleken, dat het aanzien der Inlandsche ambtenaren als gevolg van den padiopkoop zou hebben geleden, zij kan dit ook niet aannemen, wanneer de ambtenaren aan de bevolking de bedoeling van den opkoop voldoende duidelijk hebben gemaakt.

Der Regeering is geen geval bekend geworden, dat de bij den opkoop bestede prijzen te laag zouden zijn geweest, zij zijn bepaald door de marktwaarde van de padi tijdens den grooten oogst en ruim berekend.

De fixeering van de prijzen, welke volstrekt noodzakelijk was om den opkoop te doen slagen, evenals de gewestelijke uitvoerverboden, heeft uit den aard der zaak tot

gevolg gehad, dat na den grooten oogst de marktprijs niet onbeperkt kon oploopen, hetgeen ook moest vermeden worden ten einde aan den producent een flink loonenden prijs te garandeeren en den consument voor een te hoogen prijs te vrijwaren.

De klacht, dat herhaaldelijk aan Chineesche handelaren licenties werden geweigerd, wijst op misverstand van de strekking der Regeeringsmaatregelen. Uitvoer van padi uit gewesten met een tekort in den schralen tijd kon natuurlijk niet worden toegelaten, terwijl de beschikking over het surplus van andere gewesten bij de Regeering moest berusten, omdat alleen op die wijze kon worden bereikt, dat de rijst ten goede kwam aan de gewesten, die daaraan het meest behoefte hadden.

Omtrent de mogelijkheid om rijst te betrekken uit Amerika zijn inlichtingen ontvangen, welke hebben uitgewezen, dat de beschikbare hoeveelheid niet zoo groot is, als men uit de dagbladberichten zou opmaken, terwijl de prijs belangrijk hooger is dan op de plaatsen in Azië, vanwaar nog rijst is te betrekken. Daarom is tot aankoop in Amerika nog niet overgegaan.

De berichten omtrent het tegenvallen van den rijsttoogst in Siam zijn juist. In verband hiermede is de Regeering tijdig elders ter markt gegaan, o.a. in Hongkong, Tonkin en Saigon.

De prijzen van de Regeeringsrijst zijn gelijk aan den kostprijs. De Regeering acht het ongewenscht op den verkoop van die rijst toe te leggen. Waar in het afdeeringsverslag sprake is van eenige millioenen, zij daartegenover gesteld, dat de consequenties al dadelijk in de tientallen millioenen guldens zouden loopen. Maar afgescheiden hiervan is elders gebleken, dat distributie beneden de waarde een demoraliseerenden invloed heeft. Dat de huidige rijstprijzen te hoog zouden zijn, is nog niet gebleken; de consumtie althans heeft er nog niet onder geleden. Zooveel mogelijk wordt getracht de plattelandsbevolking in de minder welvarende streken te voorzien van goedkoopere inheemsche rijst uit de surplusgewesten, terwijl overigens de oplossing bestaat in het gebruik van andere, minder kostbare voedingsmiddelen dan rijst.

Op de vragen, gesteld ten aanzien van den opkoop van padi van toekomstige oogstjaren, kan nog geen antwoord worden gegeven. Eerstens is nog niet beslist, of de opkoop zal worden voortgezet, hetgeen van verschillende omstandigheden zal afhangen, maar verder bestaat omtrent het eventueel te volgen systeem nog geenerlei zekerheid. In het algemeen kan ervoor worden ingestaan, dat gestreefd zal worden naar eene zoo billijk mogelijke toepassing. Ook zal eene mogelijke opdracht tot verderen opkoop gegeven worden tijdig vóór het begin van den grooten oogst.

De noodzaak is nog niet geboren de groote centra van bevolking zooveel mogelijk aan te wijzen op het gebruik van de duurere buitenlandsche rijst.

Door het Departement van Landbouw is contróle uitgeoefend op de maximumprijzen van padi en beras en in het bijzonder is daarbij gelet op eene juiste verhouding tusschen deze prijzen. Bij het sluiten van contracten met rijstellers is er angstvallig voor gewaakt, dat dezen niet meer zouden krijgen dan het gewone maalloon, zoodat van te veel winst geen sprake kan zijn. De Regeering zoude er prijs op stellen onder verstrekking van cijfers te vernemen, waar eene abnormale verhouding tusschen padi- en berasprijzen bestaat.

Aan de Hoofden van gewestelijk bestuur is in de gewesten eene met hunne verantwoordelijkheid overeenkomende groote mate van vrijheid gelaten, ondergeschikt echter aan de algemeene beginselen, die het centraal gezag heeft gemeend te moeten aanvaarden. Elk ander stelsel zou tot schromelijke verwarring aanleiding geven.

Op de Inlandsche ambtenaren, welke belast zijn geweest met den padiopkoop, rust geen andere dan de normale geldelijke verantwoordelijkheid wegens schade veroorzaakt door schuld, verzuim of nalatigheid.

Ten slotte mogen hier worden beantwoord de vragen gesteld in § 15 van het afdeelingsverslag betreffende de IVe begrootingsafdeeling.

Dat men op plaatsen, waar de geheele rijstverstrekking door de Overheid — uitsluitend in het belang der ingezetenen — in handen is moeten worden genomen, vaak lang moet wachten, eer men geholpen kan worden, is niet te vermijden. Door uitbreiding van het aantal distributieplaatsen wordt aan het bezwaar zooveel mogelijk tegemoet gekomen. Overal waar distributie bestaat, worden nu en dan klachten geuit. De Regeering acht het niet op haar weg te liggen deze alle te weerleggen. Bij onderzoek blijken ze in den regel sterk overdreven te zijn.

Bevoorrechting van Europeanen komt voor zoover bekend niet voor.

§ 1. De ten aanzien van de aan Mr. Birnie te Moeara Teweh verleende concessie gegeven voorstelling van zaken is minder juist. Aan Mr. Birnie zijn verleend vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen, die geleid hebben tot 4 concessie-aanvragen voor steenkolen, welke nog in behandeling zijn. Eén daarvan valt gedeeltelijk samen met eene te zijnen name staande concessie tot houtaankap. Deze laatste concessie wordt als zoodanig niet geëxploiteerd, omdat concessionaris hout alleen nodig heeft voor de hem te verlenen concessie tot steenkolenexploitatie. De winning van steenkolen op de in concessie aangevraagde terreinen, als gevolg van de voortzetting der opsporingswerkzaamheden, is niet onwettig (artikel 29 van de Indische Mijnwet).

§ 2. Omtrent de voorstellen van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel in zake de toevoeging van de veeteeltzaken aan de afdeeling Landbouw is nog geen beslissing genomen. Bij de verdere behandeling dezer aangelegenheid wordt met de publicaties ter zake rekening gehouden.

Aan de verbetering van de organisatie van den veeartsenijkundigen dienst wordt de noodige aandacht geschonken. Eene commissie van onderzoek acht de Regeering vooralsnog onnoodig.

Nu binnenkort het aantal adjunct-inspecteurs weder compleet zal zijn, ligt het in de bedoeling van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel geregelde samenwerking en bespreking tusschen inspecteurs en adjunct-inspecteurs te bevorderen en hij meent, dat daardoor de belangen van den dienst zeer zullen worden gebaat en de persoonlijke kwesties zullen worden ter zijde gesteld.

§ 3. Naar aanleiding van de mededeeling van eenige leden, dat hun wederom klachten ter oore waren gekomen, dat de landbouwleeraren zich bij hunne bemoeiingen en adviezen op het gebied van irrigatie niet bepaalden

tot de agronomie, wordt herhaald, dat het hooge uitzondering is geweest, dat een landbouwleeraar zich bij een advies omtrent een irrigatie-ontwerp op zuiver waterbouwkundig terrein begaf. In die zeer enkele gevallen is niet nagelaten hem dit onder het oog te brengen. Het departement van Landbouw steunt de landbouwleeraren in de bedoelde onjuiste opvatting dus niet. Echter moet erop worden gewezen, dat verschil van opvatting bestaat over de taak van den landbouwleeraar ten opzichte van de beoordeeling van irrigatiewerken en ook over hetgeen onder agronomie is te verstaan. Zoo wenschen sommigen ten onrechte de rentabiliteitsbeoordeeling buiten het agronomisch onderzoek te sluiten.

Intusschen acht ook de Regeering eene vlottere behandeling van irrigatie-ontwerpen in het algemeen gewenscht. Ten einde deze mogelijk te maken, zonder dat zij ontaardt in eene oppervlakkige of eenzijdige afdoening, zullen binnenkort de reeds eerder vermelde bevoeiingscommissies worden ingesteld, waarin bestuursambtenaar, irrigatie-ingenieur en landbouwleeraar in voortdurende, voorgeschreven onderlinge samenwerking verschillende irrigatiebelangen zullen hebben te behartigen en ook in onderling overleg, van het eerste stadium der plannen af, aan de totstandkoming van irrigatie-werken van geringen omvang zullen hebben mede te werken. Het is veelal het gebrek aan contact, dat aanleiding tot vertraging geeft. Zijn de commissies eenmaal ingesteld, dan zullen de landbouwleeraren steeds nauwkeurig op de hoogte komen van de plannen tot het aanbrengen van irrigatie-werken, en wel van het allereerste stadium dier plannen af, zoodat zij als regel in staat zullen zijn een oordeel uit te spreken, zoodra de definitieve ontwerpen zijn ingediend. Aan den anderen kant zullen de ingenieurs tijdig rekening kunnen houden met de eischen der agronomie, waardoor mede eene vlottere behandeling der definitieve ontwerpen door den landbouwkundige mogelijk wordt gemaakt.

Ten aanzien van ontwerpen, die zeer snelle afdoening vereischen, hebben voorts de landbouwleeraren instructies ontvangen, die eene zeer spoedige — zij het ook wat minder diepgaande — behandeling mogelijk maken.

De Regeering meent, dat er geen aanleiding bestaat de rapporten van de commissies van toezicht op de Gouvernements-landbouwbedrijven ter inzage te leggen. Beide commissies hebben de onder haar toezicht staande ondernemingen bezocht en daarbij een gunstigen indruk van de bedrijven gekregen.

§ 4. Het onderzoek naar de bezwaren, ingebracht tegen de leiding van den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, heeft niet aangetoond, dat het noodzakelijk was in die leiding verandering te brengen. Door eenige wijziging in de verhouding tusschen den inspecteur en de adjunct-inspecteurs hoopt men verdere moeilijkheden te voorkomen.

Het verleenen van faciliteiten aan adjunct-Gouvernements veeartsen (Indische veeartsen), die in Nederland verder willen studeeren, is in overweging.

Onderafdeeling 278A. Landbouwbedrijf in de Tjiheavlake.

In de gemaakte opmerkingen vindt de Regeering aan leiding nogmaals eene beknopte uiteenzetting te geven van de bedoeling van dezen post.

Met het landbouwbedrijf in de Tjiheavlake wordt een tweeledig doel nagestreefd; enerzijds wordt er me

de beoogd den ongunstigen toestand van den bestaanden Inlandschen landbouw aldaar te verbeteren, en wel door middel van eene intensief doorgezette regeling van den watertoevoer, en vooral ook van den waterafvoer, en voorts door eene rationeele grondbewerking en bebouwing; anderzijds zal getracht worden den gezondheidstoestand te verbeteren, hetgeen niet alleen in het belang is der plaatselijke bevolking, maar voor een groot deel van de Preanger, waarvoor de streek thans eene bron van malaria-infectie is. In verband met laatstbedoeld groot belang is het ongetwijfeld verantwoord een Indisch arts in het bedrijf te betrekken; daardoor wordt tevens eene goede medische behandeling van het van elders in te voeren werkvolk verzekerd. Aangezien de dokter niet uitsluitend voor het bedrijf werkzaam zal zijn en de invloed der bedoelde malariabestrijding zich, gelijk reeds is gezegd, veel verder uitstrekt dan de vlakte zelf, werd zijn salaris niet op de begrooting van het bedrijf gebracht.

Bovendien is niet uit het oog te verliezen, dat het hier niet gaat om een bedrijf, waarop eene rentabiliteitsberekening in den gewonen zin des woords zal moeten worden toegepast. Zooals reeds eerder is gezegd, zal men „er de mogelijkheid van de verbetering van den „landbouw en van de gezondheid der streek, welke thans „een bron van malaria-infectie is, hebben te onderzoeken „en te demonstreeren, waarna de grond wederom ter „beschikking van de Inlandsche bevolking zal kunnen „komen, die zich dan evenwel aan de deugdelijk bevonden plant- en waterregeling zou hebben te houden”.

In verschillende opzichten zal dus het bedrijf, althans voorloopig, het karakter eener proefneming dragen, terwijl het niet in de bedoeling ligt er een blijvend op zich zelf staand reudeerend landsrijstbedrijf in engeren zin van te maken; na grondig onderzoek zal de bedrijfsvorm gedemonstreerd worden, terwijl ten slotte de grond weer aan de bevolking zal worden teruggegeven.

In verband hiermede is het noodzakelijk, dat de betrokken departementen onbelemmerden rechtstreekschen invloed op den gang van het bedrijf kunnen uitoefenen en het is voornamelijk aan dezen eisch, dat de Regeering Haar bezwaar ontleende om in te gaan op het voorstel van den Voorzitter van den Gewestelijken Raad der Preanger-Regentschappen om het bedrijf vanwege dien Raad aan te vatten. Overigens is de Regeering van meening, dat de tijd nog niet is aangebroken om de bemoeienis met het beheer van bevoeiingswerken aan locale lichamen over te dragen. Hiertoe zou eerst kunnen worden overgegaan na de totstandkoming van de bestuursvorming, wanneer de daarvoor in aanmerking komende plaatselijke ressorten voor die taak voldoende toegerust zijn, iets, wat thans met het gewest Preanger-Regentschappen nog niet het geval is.

Naar aanleiding van de vraag, of het in de bedoeling ligt de velden ieder jaar tijdelijk met stroomend water te bevoeien, zooals bij sawahs geschiedt, kan worden opgemerkt, dat daaromtrent thans nog weinig met zekerheid valt te zeggen; het is echter geenszins nitgesloten, dat na onderzoek de wenschelijkheid zal blijken om op bepaalde grondstukken gedurende een of meer jaren den drogen bouw toe te passen.

De opmerking, dat de bevolking in de betrokken streek klaagt, dat zij soms haar sawahs niet mag bebouwen, waarbij van overheidswege een beroep wordt gedaan op

de noodzakelijkheid van malariabestrijding, is niet duidelijk; eene meer algemeene bebouwing van de gronden in die streek zou ongetwijfeld aan de gezondheid der streek ten goede komen. Vermoedelijk berust die opmerking op een misverstand.

Met de economische belangen der tegenwoordige bezitters van den voor het bedrijf bestemden bouwgrond zal uiteraard rekening worden gehouden. De binnen het bedrijfsterrein gelegen kamponggronden zullen in het bezit der bevolking worden gelaten. De vroegere bezitters zullen in het begin voornamelijk als deelbouwers, later meer als arbeiders op de ondernemingsgronden werk kunnen vinden, terwijl zij nog later in de gelegenheid zullen zijn wederom bezitter te worden van hunne vroegere gronden, welke dan in beteren toestand zullen verkeeren, terwijl ook de hygiëne der streek er vermoedelijk belangrijk op zal zijn vooruitgegaan.

De raming der inkomsten geschiedde in overleg met den landbouwleeraar. Wanneer men die opbrengsten te laag acht, is vermoedelijk over het hoofd gezien, dat de grond in kwestie gedurende het eerste bedrijfsjaar voor het grootste deel in deelbouw aan de plaatselijke bevolking wordt uitgegeven, zoodat maar een gedeelte van de opbrengst als inkomst is te boeken, en voorts dat het bedrijf het meest ongunstige gedeelte der vlakte zal beslaan.

Uit het bovenstaande zal zijn gebleken, dat met het Gouvernements-landbouwbedrijf in de Tjiheavlake een geheel ander doel wordt beoogd dan met het Gouvernements-proefbedrijf voor de mechanische rijstteelt op de renahgronden ten Noorden van de hoofdplaats Palembang. Deze Landsonderneming beoogt de oplossing van het zoo belangrijke vraagstuk van de vorming hier te lande van loonende grootbedrijven voor de rijstteelt, welke per oppervlakte-eénheid zoo groot mogelijke rijstoverschotten zullen opleveren, waartoe men zal trachten de menschelijke werkkraft in hoofdzaak te vervangen door mechanische. In Palembang is reeds een terrein voor een proefbedrijf uitgezocht, gelegen tusschen de Selatdjaran en de Moesi, waar de voorbereidende werkzaamheden thans met kracht worden aangevat. Indien geen tegenslag wordt ondervonden, is het waarschijnlijk, dat in Augustus 1920 een vrij groot terrein voldoende zal zijn gezuiverd van het bosch en behoorlijk omdijkt en gedraineerd, zoodat op niet te kleine schaal met de mechanische rijstteelt aldaar een aanvang kan worden gemaakt.

Omtrent den aanplant van Inlandsche voedingsgewassen in Zuid-Sumatra kan het volgende worden medegedeeld.

Bij artikel 2 van het Gouvernementsbesluit van 18 Juni 1919 No. 37 zijn de residenten van Palembang, Benkoelen en de Lampongsche Districten gemachtigd om aan de daarvoor in aanmerking komende houders van erfpachtsondernemingen of vereenigingen van zoodanige houders en van andere werkgevers, die vallen onder de verplichting bedoeld in artikel 1 van de ordonnantie van 20 September 1918 (Staatsblad No. 655), ten behoeve van den aanplant en den verbouw van padi en andere Inlandsche voedingsgewassen voor ten hoogste 15 jaar kosteloos ten gebuike af te staan de daarvoor huns inziens in aanmerking komende, in overleg met belanghebbenden aan te wijzen gronden. Echter mogen slechts die gronden

worden aangewezen, waarop geen rechten van anderen worden uitgeoefend, en voor zoover deze niet dringend noodig zijn voor de uitbreiding van den landbouw der plaatselijke bevolking of niet om dringende redenen voor Gouvernementsdoeleinden gereserveerd moeten blijven. Bedoelde afstand van gronden geschiedt onder de gebruikelijke voorwaarden omtrent afkoop der rechten van de Inlandsche bevolking op binnen de perceelen gelegen ontginningen en vrucht- en andere boomen, vóórdat die stukken grond in gebruik zullen mogen worden genomen of die boomen mogen worden omgekapt, omtrent openstelling van wegen die door het perceel loopen, omtrent bevolkingswaterleidingen enz. Voorts worden nog de navolgende bijzondere voorwaarden gesteld:

1. De gronden worden uitsluitend aangewend voor den aanplant van rijst en andere Inlandsche voedingsgewassen.

2. Binnen een jaar, nadat een perceel is afgestaan, moet minstens $\frac{1}{4}$ gedeelte van dat perceel voor den aanplant van Inlandsche voedingsgewassen zijn aangewend en binnen vijf jaren het geheele perceel, zullende voor het gedeelte, dat daarna nog onbenut is gebleven, het gebruiksrecht vervallen.

3. Wanneer de gronden ter beoordeeling van het Hoofd van gewestelijk bestuur niet of niet voldoende voor het doel, waarvoor ze zijn uitgegeven, worden benut, zal het gebruiksrecht door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur voor het geheele perceel of voor een deel daarvan worden opgezegd, zullende het perceel binnen drie maanden na de ontvangen aanzegging moeten zijn ontruimd en alles wat zich na dien datum nog daarop bevindt geacht worden door de rechthebbenden te zijn prijs gegeven.

4. De Regeering behoudt Zich, ook bij voldoening aan de gestelde voorwaarden, het recht voor om het gebruiksrecht tusschentijds op te zeggen, in welk geval belanghebbenden de gronden met de aanplantingen, bebouwingen en werken zullen moeten overgeven in den staat, waarin zij zich alsdan bevinden, tegen eene passende schadeloosstelling voor de kosten van ontginning, beplanting en aanleg van bevoeiings- en andere werken, oprichting van gebouwen, enz. Deze schadeloosstelling zal zijn te bepalen door eene commissie van deskundigen, waarvan één der leden wordt aangewezen door belanghebbenden, één door het Hoofd van gewestelijk bestuur en het derde lid door de beide anderen.

5. Bij het einde van den vijftienjarigen gebruiks-termijn gaan de op of ten behoeve van het perceel aangelegde bevoeiingswerken kosteloos aan den Lande over.

De voorgenomen reorganisatie van den dienst van het boschwezen en herziening van de bezoldigingen van het hooger personeel bij dien dienst.

Door de Regeering is instemming betuigd met eene door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel voorgestelde reorganisatie van den dienst van het boschwezen, welke in het kort op het volgende neerkomt.

Punt van uitgang is geweest, dat de dienst in hooge mate zou worden gebaat, indien aan de daarvoor in aanmerking komende houtvesters eene grootere mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid werd toegekend, dan zij thans genieten, waarmede gepaard moeten gaan maatregelen om in de toekomst alle werkzaamheden, voor de uitvoering waarvan de hoogste boschtechnische opleiding onnoodig moet worden geacht, te doen verrichten door personeel met eene middelbare vakopleiding.

Het wordt onjuist geacht, dat de inspectie bij den

dienst van het boschwezen zich heeft ontwikkeld in eene richting, die tot bemoeienis ook met weinig beteekenende onderdeelen van het houtvesterswerk leidde. Het kan niet anders, of hierdoor moet in meerdere of mindere mate afbreuk zijn gedaan aan de zelfstandigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel der boschbeheerders. Door deze bemoeienis met onderdeelen moest het den schijn krijgen, dat de inspecteur gedeeltelijk de taak van bedrijfsleider overnam, en de boschbeheerder, die toch in de eerste plaats de verantwoordelijke man moet zijn zal niet zelden den indruk hebben gekregen, dat hij voor „opzichterswerk” werd gebruikt. Het is begrijpelijk, dat onder deze omstandigheden wetenschappelijk gevormde menschen vaak geen voldoende bevrediging vinden in hun werk en dat uitingen van ontevredenheid in het korps voor een goed deel hieraan moeten worden toegeschreven.

Aan een en ander wenscht de voorgestelde reorganisatie tegemoet te komen door de beheerseenheden zóó belangrijk te maken, dat daarin voor hen, die de in Nederland bestaande hoogste opleiding hebben genoten, eene daaraan evenredige bevrediging ligt. Zij moeten bij eene behoorlijke mate van zelfstandigheid de volle verantwoordelijkheid dragen; de hoofdzaak van hunne taak moet niet zijn, wat door lager opgeleiden even goed kan worden gedaan.

Het zwaartepunt van het boschbeheer mag niet gezocht worden bij de inspecteurs, maar bij de boschbeheerders in de eerste plaats. Inspecteurs hebben alléén reden van bestaan als helpers van het hoofd van den dienst, dat zijne zeer omvangrijke leidende en controleerende taak niet alleen af kan. Dat hiermede aan het aantal inspecteurs voor Java eene engere grens wordt gesteld dan tot nu toe het geval was, spreekt van zelf. Hiertegenover staat, dat de buitengewesten vermoedelijk al spoedig meer inspecteurs zullen eischen, zoodat voor de houtvesters de kans op eene benoeming tot inspecteur niet belangrijk zal vermeerderen.

De bedoeling is over te gaan tot de instelling van een rang van *beheershoutvester*, welke zal worden bekleed door de houtvesters, die belast worden met het beheer van een complex, bestaande uit eenige der tegenwoordige houtvesterijen. Met hen zullen worden gelijkgesteld de beheerders der belangrijke boschdistricten en de z.g.n. gewestelijke houtvesters (*) in de buitengewesten.

In het beheer dezer groote eenheden zal in de toekomst de beheerder worden bijgestaan door personen met eene middelbare vakopleiding en door jongere houtvesters, die nog niet voor een zelfstandig beheer in aanmerking komen. Waar de beheerseenheden in afdelingen zijn gesplitst, zullen bedoelde ambtenaren met middelbare opleiding en de houtvesters, die niet of nog niet geschikt zijn voor een groot beheer, belast worden met het beheer dier afdelingen, terwijl, indien dit practisch mogelijk en noodig blijkt, aan den beheerder kan worden opgedragen het rechtstreeksch toezicht op eene der afdelingen. Voor de hout- en de geldelijke administratie der geheele eenheid zal hem een boekhouder worden toegevoegd.

Met de vorming van personeel met eene middelbare vakopleiding zal zoo spoedig mogelijk een begin worden

(*) Vermoedelijk zal in verschillende gewesten op den duur meer dan één „gewestelijke” houtvester geplaatst moeten worden.

gemaakt (aan de Middelbare Landbouwschool te Buitenzorg).

In afwachting dat een voldoende aantal van deze ambtenaren aanwezig zal zijn, zal in de aanvankelijk te vormen beheerseenheden de noodige bijstand zijn te zoeken in de geschikte hoofdopzieners.

Het ligt in de bedoeling aan de vorming van groote beheerseenheden zoo spoedig mogelijk een begin van uitvoering te geven, hetgeen ook in het belang der houtvesters zal zijn, daar hierdoor reeds spoedig aan een behoorlijk aantal van hen eene betere positie kan worden gegeven.

Het gevolg van eene nieuwe organisatie op den aangegeven voet zal zijn, dat geleidelijk van Java meer en meer houtvesters vrij komen, die voor twee belangrijke doeleinden kunnen worden gebruikt, nl. eerstens voor de verdere ontwikkeling der buitengewesten op boschbouwkundig gebied en ten tweede voor de zeer noodzakelijke intensivering van het wildhoutbedrijf op Java.

Hoewel, zooals reeds is opgemerkt, de inspecteurs in de toekomst in hoofdzaak bestemd zullen zijn om den hoofdinspecteur in de algemeene leiding bij te staan, moet hierin niet worden gezien de vorming van eene soort van beheersraad, waarvan de hoofdinspecteur niet meer dan lid-voorzitter zou zijn. Wel zal worden vastgelegd, dat hoofdinspecteur en inspecteurs periodiek zullen samenkomen om dienstbelangen te bespreken, welk beginsel eveneens toepassing zal vinden in de verhouding tusschen inspecteur en boschbeheerders.

De voorgestelde nieuwe regeling van de bezoldigingen van het hogere personeel van het boschwezen houdt deels verband met de voorgenomen reorganisatie en is overigens gegrond op dezelfde algemeene overwegingen, welke gelden voor andere groepen van landsdienaren met ongeveer gelijkwaardige opleiding (landbouwleeraren, veeartsen, assistenten bij de laboratoria enz.).

Als grondslag is aangenomen de nieuwe traktementsregeling voor de ingenieurs. De rang van aspirant-houtvester zal vervallen, waarvoor dan in de plaats zal treden eene ambtelijke beoordeeling van geschiktheid voor een meer zelfstandigen werkring, vóórdat de tweede periodieke traktementsverhooging wordt toegekend.

Bij eerste indiensttreding zal eene bezoldiging worden toegelegd van *f* 350.— 's maands, welke na één jaar wordt verhoogd tot *f* 400.— en na nog één jaar tot *f* 450.—; twee jaar daarna wordt nog eene verhooging toegekend van *f* 50.—, terwijl vervolgens telkens na drie jaar verhoogingen van *f* 100.— worden toegekend tot een maximum van *f* 1000.— 's maands. Voor de beheershoutvesters is gerekend op eene bezoldiging van *f* 500.— 's maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100.—, met dien verstande, dat bevordering tot dezen rang steeds gepaard zal gaan met eene vermeerdering van traktement van *f* 100.—. Een houtvester op *f* 600.— 's maands b.v., die benoemd wordt tot beheershoutvester, krijgt dadelijk *f* 700.— 's maands, terwijl de volgende verhooging wordt toegekend op hetzelfde oogenblik, waarop in den vorigen rang aanspraak zou zijn verkregen op eene verhooging.

Deze regeling komt overeen met die, welke o.m. is voorgesteld voor de adjunct-inspecteurs van den veeartsenijkundigen dienst, de inspecteurs van den Inlandschen landbouw en van het landbouwonderwijs en de z.g.n. laboratoriumchefs bij het departement.

Voor de inspecteurs wordt gerekend op eene bezoldiging van f 1100.— 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 100.—. Aan een beheershoutvester, die als zoodanig reeds f 1100.— 's maands geniet, zal dadelijk één verhooging als inspecteur worden toegelegd. Ten slotte ligt het in de bedoeling den hoofdinspecteur te bezoldigen met f 1500.— 's maands.

De nieuwe regeling zal ingaan met 1 Januari 1920. Of er terugwerkende kracht aan zal worden toegekend in dien zin, dat de tegenwoordige diensttijd zal worden medegeteld voor verhoogingen op den nieuwen voet, is nog niet beslist.

Tot de benoeming van een afzonderlijken hoofdinspecteur van het boschwezen zal worden overgegaan, zoodra de dienst, gereorganiseerd op den voet der kort geleden vastgestelde hoofdbeginselen, behoorlijk loopt. Naar gehoopt wordt, zal dit binnen niet te langen tijd het geval zijn.

De beginselen der reorganisatie mogen blijken uit het hierboven gegeven overzicht. Het al of niet uitgeven van boschperceelen aan particulieren staat buiten de reorganisatie van den dienst van het boschwezen. Ten aanzien van de te volgen wijze van houtaankap houdt de Regeering steeds zorgvuldig rekening met 's Lands belang.

De benoeming van den houtvester Plasschaert tot inspecteur bij het boschwezen met voorbijgang van eenige hooger in de ranglijst staande houtvesters heeft plaats gehad uit overweging, dat de Regeering voor de leiding van de werkzaamheden op boschbouwkundig gebied in de buitengewesten de beschikking wenschte te hebben over een inspecteur, van wien zij de zekerheid had, dat hij aan de zeer speciale eischen voor deze betrekking voldeed en dat hij instemde met de in zake de verdere ontwikkeling der buitengewesten op boschbouwkundig gebied door Haar aanvaarde beginselen. De hooger op de ranglijst staande houtvesters voldeden niet aan deze eischen. Dr. Plasschaert blijft intusschen onder aan de ranglijst der inspecteurs staan, totdat een beneden hem staand houtvester tot inspecteur zal worden benoemd.

Aan een referendum in zake de benoeming van inspecteurs wenscht de Regeering zich niet te binden. Evenals ten aanzien van alle ambtenaarsbenoemingen moet Zij zich stellen op het standpunt van volkomen vrijheid. Van ongemotiveerd afwijken van de ranglijst is ook bij het boschwezen geen sprake.

De toekenning van eene toelage aan de op het hoofdbureau van het boschwezen werkzaam gestelde houtvesters is voorgesteld juist uit overweging, dat zich voor eene zoodanige plaatsing anders geen voldoende aantal gegadigden voordoet, waaruit eene keuze kan worden gedaan. Geldelijk is de plaatsing op het hoofdbureau voor ieder houtvester een nadeel, waartegen de voordeelen van het wonen te Buitenzorg niet opwegen. Slechts bij eene voldoende geldelijke regeling kan de hoofdinspecteur zich het recht toekennen de voor het doel meest geschikte houtvesters te bestemmen voor het bureau, ook wanneer zij zich daarvoor niet beschikbaar stellen. Verder moet in het oog worden gehouden, dat de te Buitenzorg te verrichten werkzaamheden geheel vallen buiten de lijn der gewone dienstverrichtingen. In zover is er een groot verschil met de ingenieurs, die ook in gewone omstandigheden veel kantoorwerk hebben

Aan verschillende categorieën van ambtenaren, aan wie werkzaamheden bij het betrokken departement worden opgedragen, worden wel geldelijke voordeelen toegekend, hetzij in den vorm van toelagen, hetzij door verhooging van huishuurvergoeding of anderszins.

Onderafdeeling 298. Nijverheid.

De mededeelingen betreffende het heengaan van een nijverheidsconsulent van de afdeling Nijverheid zijn niet geheel juist. De betrokkene, die een driejarig verband had, zou bij aanblijven na afloop van dit verband aanspraak hebben gehad op eene bezoldiging van f 600.— 's maands. Er is dus geen sprake van, dat het niet toekennen van deze bezoldiging voor hem aanleiding zou zijn geweest om heen te gaan. Zelfs is het zeer onwaarschijnlijk, dat ook bij het toeleggen van eene belangrijk hogere bezoldiging, waartegen overigens uit algemeen ambtelijke overwegingen — de Regeering kan immers onmogelijk het heengaan van alle ambtenaren, aan wie een particulier aanbod wordt gedaan, verhinderen door verhooging van traktement, ook al stelt Zij veel prijs op het behoud van die ambtenaren — bezwaren bestaan, de bedoelde nijverheidsconsulent zou zijn aangebleven. Hem werd toch behalve eene plaatsing bij het Koloniaal Instituut in uitzicht gesteld eene eervolle betrekking bij de Technische Hoogeschool. Nog moet worden opgemerkt, dat de diensten van den vroegeren nijverheidsconsulent ook in zijne nieuwe betrekking in belangrijke mate aan de Nederlandsch-Indische nijverheid ten goede zullen komen.

Inderdaad is bij de aanvraag om uitzending uit Nederland van een opvolger gerekend op dadelijke toekenning van een of meer traktementsverhoogingen, maar alleen voor gegadigden, die beschikken over eene ruime ervaring.

In zake de Regeeringsbemoeienissen op het gebied van de Inlandsche nijverheid in dit jaar kan het volgende worden medegedeeld.

Aangesteld werd een deskundige voor de touwslagerij, die bezig is te Cheribon een proeffabriekje tot verbetering van de Inlandsche indjoekvezel-industrie in te richten.

Te Bandoeng werd een fabriekje voor de keramische nijverheid opgericht, waar behalve de keuring van verschillende grondstoffen ook het opleiden van bedrijfsleiders, Europeesche zoowel als Inlandsche, zal plaats hebben.

Pogingen werden aangewend om door het plaatsen van meer moderne toestellen de bereiding van kajoepeetholie op Boeroe te verbeteren.

In den laatsten tijd werd door de Bestuursambtenaren de aandacht van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel gevestigd op de belangstelling, door de wevers in een viertal dessa's bij Cheribon getoond voor het semi-mechanische weefgetouw, dat op eene onlangs te Cheribon gehouden tentoonstelling in werking te zien is geweest. In overweging is nu het denkbeeld om in de desa Tegalgoeboek een proefweeffabriekje op te richten.

Door het invoeren van eenige ijzeren suikerrietmolentjes en het in huur geven van deze aan de bevolking werd getracht de Inlandsche rietsuikerfabrikatie te verbeteren.

Een onderzoek werd ingesteld naar de Inlandsche palmsuikerbereiding.

Tot nu toe werd in de volgende gevallen geldelijke

steun door de Regeering aan de Inlandsche nijverheid verleend:

Een voorschot van f 25 000.— tegen eene rente van 5% per jaar aan de Coöperatie van steen- en pannenbakkerijen in de contrôle-afdeeling Paré.

Een voorschot van f 18 000.— tegen eene rente van 5% per jaar aan de Coöperatie van ijzersmeden te Tjijtjoeroeg.

Door de reeds vermelde inrichting van een proeffabriekje ter verbetering van de indjoeckvezel-bereiding te Cheribon werd op eene andere wijze steun aan de zich daar bevindende bedrijven gegeven.

De begrooting, waarop het bedrag van f 600 000.— ter bevordering van de groot-industrie voorkomt, is nog niet afgekondigd, zoodat ter zake nog geen uitgaven gedaan zijn kunnen worden. Wel is naar aanleiding van verschillende aanvragen het noodige vooronderzoek verricht.

Voor het begin is het aantal nijverheids-adviseurs niet grooter genomen, omdat het niet gemakkelijk zal zijn voor deze betrekking geschikte personen te vinden en, wanneer zij eenmaal gevonden zijn, er nog eene opleiding noodig zal zijn om hen geheel aan het doel te doen beantwoorden. Hierom zal het beter wezen eerst met een klein aantal te beginnen en dit langzamerhand naar mate van de behoefte uit te breiden.

De Regeering is het op grond van de daarvoor aangevoerde redenen eens met de leden, die van meening zijn, dat aan deze betrekking voorshands geen hoogere bezoldiging moet worden verbonden dan is voorgesteld.

Onderafdeeling 303. Statistisch Bureau.

Voor de statistiek van den aanplant en van den oogst der Inlandsche landbouwgewassen geven de nieuwe landrentemetingen voorloopig over het algemeen eene voldoende betrouwbare basis. Hierbij dient te worden opgemerkt, dat het statistisch bureau te Buitenzorg geen bemoeienis heeft met de statistiek van de grootte van het grondbezit; deze laatste berust bij het departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 304A. Indische Centrale Aanschaffingsdienst.

Dat aan het hoofd van dezen dienst een ervaren handelman behoort te staan en niet een technisch ambtenaar, kan niet worden toegegeven. De bestellingen omvatten voor een groot deel machinerieën en ander technisch materieel; de beoordeeling, waar deze bestellingen zullen worden geplaatst, ten einde uit hetgeen de markt biedt voor de gevorderde prijzen het beste te verkrijgen, eischt in de eerste plaats deskundigheid. De kennis van den handel, waarover een ervaren handelman beschikt, is hierbij van geen doorslaand gewicht.

De administratieve plaats van den Ica heeft een punt van nauwgezette overweging uitgemaakt; het Regeeringsreglement verzet zich tegen eene afzonderlijke (zelfstandige) plaatsing, zoodat indeeling moest plaats hebben bij een van de Departementen van algemeen bestuur.

De werkring van den Ica brengt echter mede, dat aan dien dienst de meest mogelijke vrijheid van handelen zal worden gelaten.

De raad om in plaats van op ingenieurs op technische ambtenaren te rekenen berust blijkbaar op een misverstand, daar juist met het oog op de keuring van materialen door in de practijk ervaren technici in de formatie gerekend is op drie technische ambtenaren.

Op de opmerking, dat de ingenieur, die als onderhoofd werkzaam is, niet met het personeel zou kunnen omgaan,

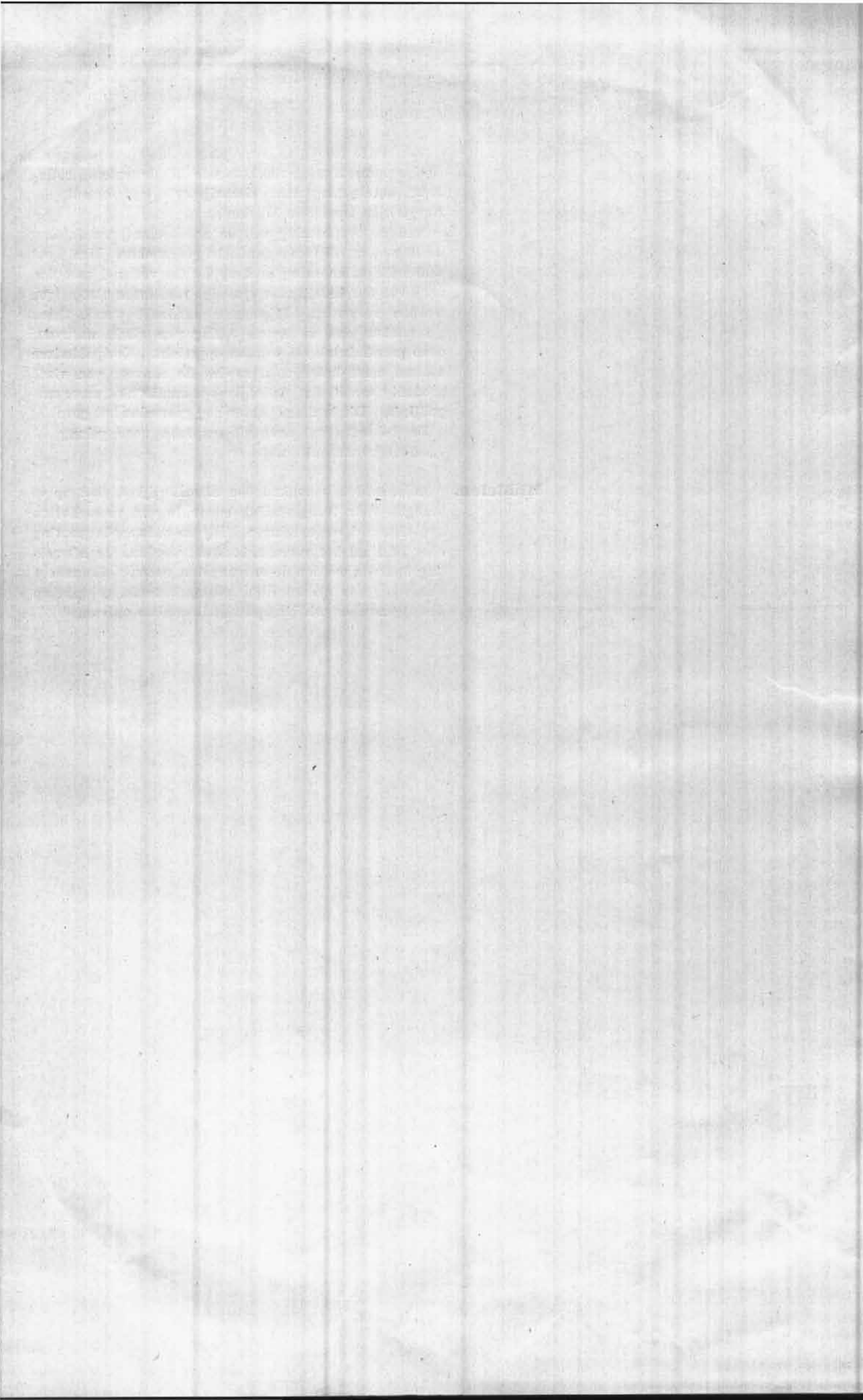
kan niet worden ingegaan, aangezien de dienst nog niet is ingesteld en nog geen personeelsbenoemingen hebben plaats gehad.

Ten slotte mogen te dezer plaatse beantwoord worden eenige opmerkingen, voorkomende bij de onderafdeeling 316c: onteigening van vischvijvers (departement der Burgerlijke Openbare Werken).

Aan de bevordering van de zeevisserij wordt door de Regeering blijvende aandacht geschonken. Men moet echter in aanmerking nemen, dat in verband met den aard van het bedrijf zeer spoedige resultaten niet mogen worden verwacht. Bijzondere aandacht wordt thans geschonken aan de conserveering van visch, waarvoor eene proeffabriek zal worden opgericht. Koelpakhuizen hebben eerst beteekenis, zoodra de aanvoer van visch zoodanig wordt, dat dadelijke consumtie niet meer mogelijk is. Dit is thans echter nog geenszins het geval.

De behoefte zal evenwel ontstaan naar gelang de vischvangst zich uitbreidt.

Middelen. Inderdaad is verzuimd een afzonderlijken post op te brengen voor terugbetaling en rente van voorschotten aan visscherijverenigingen. Bij de ontwerp-begrooting voor 1921 zal het verzuim hersteld worden. In afwachting daarvan worden de ontvangsten, evenals alle andere waarvoor geen afzonderlijke posten bestaan, geboekt op den algemeenen middelenpost „Alle andere ontvangsten”.

Onderdeel h.**AFDEELING VII.****Departement der Burgerlijke
Openbare Werken.**

§ 1. Slechts wie zich niet op de hoogte had gesteld kon verwachten, dat men met den bouw van de definitieve localiteiten voor de Algemeene Middelbare School en voor de Technische School te Djokjakarta thans reeds gereed zou zijn.

Met het opmaken der ontwerpen van de A. M. S. kon eerst worden begonnen, nadat door de onderwijs-autoriteiten was beslist omtrent de vraag, of de school zou worden vereenigd met een Muloschool op hetzelfde terrein; deze beslissing werd genomen in September 1918. De aanbesteding van deze bouwgroep zal, evenals die van het frontgebouw van de Technische School, waarvan de werkplaatsen met bijbehorende gebouwen reeds in gebruik zijn genomen, dezer dagen worden gehouden.

Met den bouw der centrale burgerlijke ziekeninrichting te Semarang is nog niet kunnen worden begonnen. De omwerking van het ontwerp, noodzakelijk geworden door de met het oog op de hooge kosten door den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst geheel nieuw gestelde eischen, kwam in Mei van dit jaar gereed (vgl. Memorie van Antwoord ontwerp-begrooting voor 1920, stuk 34(h) blz. 8); tot den bouw werd in Juli j.l. machtiging verleend. Het veel tijd en zorg vereischende bestek voor de openbare aanbesteding van den bouw dezer omvangrijke bouwgroep, waarvan de kosten op 2,5 millioen gulden geraamd zijn, is gereed, zoodat de aanbesteding binnenkort kan plaats hebben.

Het is niet bekend, dat door het Departement der Burgerlijke Openbare Werken gedane beloften om op zeker tijdstip gereed te zijn herhaaldelijk niet zouden zijn vervuld. Ten aanzien van de filialen voor de H. B. S.-en te Batavia en te Soerabaja zijn, blijkens verkregen inlichtingen, door de betrokken diensthoofden evenmin beloften van dien aard gedaan.

§ 2. De voorbereiding van den bouw der Landsdrukkerij kon niet weder ter hand genomen worden, dan nadat daarvoor een post op de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1920 was uitgetrokken (vgl. Handelingen van den Volksraad, 1e gewone zitting 1919 blz. 582). Sedert zijn de plannen geheel gereed gekomen en kan naar alle waarschijnlijkheid met de uitvoering in begin 1920 een aanvang worden gemaakt.

§ 3. Waar overdracht van werkzaamheden aan gewestelijke raden, die het benodigde technisch personeel op ruime schaal plegen te onttrekken aan het korps ambtenaren van den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, tot nu toe zeker niet geleid heeft tot een economischer gebruik van de hier te lande beschikbare technische krachten en tal van maatregelen in het belang van geheel Nederlandsch-Indië achterwege moeten blijven wegens gebrek aan technisch personeel bij 's Lands diensten, zou eene met de vorengenoemde omstandigheden onvoldoend rekening houdende overdracht van werkzaamheden aan de gewestelijke raden met 's Lands belang niet vereenigbaar zijn.

Met de opmerking, dat zelfs voor allerlei kleine werkes voorafgaande goedkeuring van het departement noo-

dig is, zal vermoedelijk gedoeld zijn op de technische goedkeuring der ontwerpen, aangezien de machtiging tot uitvoering is voorbehouden aan de Regeering zelve, behoudens de uitzonderingen vermeld in de artikelen 1 en 2 der regelen voor het administratief beheer (Staatsblad 1910 No. 312), waarbij onder nadere goedkeuring der Regeering een beperkte bevoegdheid ter zake aan de Hoofden der departementen van algemeen bestuur en aan de Hoofden van gewestelijk bestuur is verleend.

De technische goedkeuring der ontwerpen door het departement kan bezwaarlijk geheel achterwege blijven. Aan eenvoudige werken plegen echter, wat den aard van het gevorderd ontwerp-werk aangaat, slechts zeer geringe eischen te worden gesteld, terwijl bij spoedeisend werk in bepaalde gevallen, bijv. bij kleine bevoeiingswerken, met een eenvoudige omschrijving van het werk en globale kostenraming wordt volstaan.

Naar een meer economisch gebruik van het personeel, o.m. in dien zin, dat de uitvoering van verschillende op een zelfde plaats tot stand te brengen werken aan één Waterstaatsambtenaar wordt opgedragen, wordt sinds geruimen tijd zooveel mogelijk gestreefd, hetgeen o.m. kan blijken uit het medegedeelde in de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920 (vgl. stuk 34 (h) § 3 blz. 3). Een versnippering van de in niet toereikend aantal beschikbare technische krachten stemt uiteraard ook niet overeen met het persoonlijk inzicht van het departementshoofd.

Onderafdeeling 306. Personeel van het departement.

Zooals reeds is medegedeeld in de Memorie van Toelichting zal de voorgestelde uitbreiding van het administratief personeel bij het departement op zich zelf leiden tot vermindering van het aantal op het departement werkzame technische ambtenaren, w.o. in de eerste plaats ingenieurs, omdat deze thans ten deele mede administratief werk verrichten.

Rekening houdende eenerzijds met de bestaande organisatie van den Waterstaatsdienst en anderzijds met het toenemend gebrek aan technisch personeel, worden de werkzaamheden zóó veel gedecentraliseerd en aan de Hoofden van Waterstaats- en Irrigatieafdeelingen zóó veel bevoegdheden toegekend, als in elk voorkomend geval mogelijk blijkt. Aan voorstellen van de vorenbedoelde diensthoofden om versterking van het hun toegevoegd administratief personeel wordt, indien de noodzakelijkheid daartoe blijkt, steeds zooveel mogelijk gevolg gegeven.

Onderafdeeling 308A. Avondleergangen voor opleiding tot architect.

Alleen voor de opzichters, die met inachtneming van het bepaalde in artikel 3 van Staatsblad 1919 No. 111 in aanmerking komen om tot het examen voor architect te worden toegelaten, wordt, voorzoover zulks met het belang van den dienst is overeen te brengen, door tewerkstelling te Batavia, Semarang of Soerabaja de gelegenheid geopend tot het volgen van de tot dat examen voorbereidende avondleergangen.

Daar met inachtneming van het vorenstaande te Semarang slechts één opzichter in aanmerking kwam voor het volgen van een ter plaatse in te stellen avondleergang, werd tot het openen van dien leergang geen aanleiding gevonden. Intusschen wordt er naar gestreefd zoodanige overplaatsingen van opzichterspersoneel te bewerkstelligen, dat te Semarang in 1920 een voldoende aantal aan bovenbedoelden eisch beantwoordende op-

zichters bescheiden zal zijn om tot de opening van een avondleergang ook daar ter plaatse te kunnen overgaan.

Onderafdeeling 308C. Centraal Waterschapskantoor voor de Vorstenlanden.

Het ligt niet in de bedoeling om de kosten van het Centraal Waterschapskantoor voor de Vorstenlanden, zoolang de arbeid van dat kantoor uitsluitend of hoofdzakelijk van voorbereidenden en organiseerenden aard is, door de waterschappen te doen dragen.

Nadat de waterschappen zijn ingesteld, zal, uiteraard in overleg met de besturen dier publiekrechtelijke lichamen, worden uitgemaakt welk deel van bedoelde kosten deze naar billijkheid hebben te dragen.

Onderafdeeling 308E. Toelage voor het getuigschrift van architect.

. Dat door belanghebbenden om een akte-toelage van f 50.— 's maands is gevraagd, is niet over het hoofd gezien.

Het is echter noodzakelijk de akte-toelage te beperken tot f 25.— 's maands, zoolang de aanvangswedde der architecten f 475.— 's maands bedraagt, aangezien bij toekenning van een hogere toelage het totale inkomen van de hoogst bezoldigde opzichters, die in het bezit zijn van het getuigschrift voor architect, de aanvangswedde der architecten zou te boven gaan.

Onderafdeeling 309. Gebouwen.

Zoals in de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920 reeds is opgemerkt (vgl. stuk 34 (h) blz. 6), wordt het tempo van aanbouw van landswoningen beheerscht door de voor dat doel beschikbare middelen. Bij de beslissing, op welke plaatsen woningen zullen worden opgericht, wordt de voorrang gegeven aan die kleine plaatsen, waar een nijpende woningnood heerscht en noch van het particulier bouwinitiatief, noch van de locale raden leniging van dien nood valt te verwachten.

In verband met den zeer korten tijd, waarin de kazernes voor de veldpolitie moeten tot stand komen, verdient het houden van veel tijdverlies veroorzakende openbare aanbestedingen geen aanbeveling. Bovendien zouden, tengevolge van de verspreide en dikwijls afgelegen ligging van de meeste dier gebouwen, voor uitvoering bij overeenkomst van openbare aanbesteding weinig gegadigden te verwachten zijn, zoodat zoodanige aanbestedingen weinig kans van slagen zouden bieden.

Wel zal, zooals gebruikelijk, door middel van onderhandsche aanbesteding zooveel mogelijk partij worden getrokken van de plaatselijke inheemsche bouwnijverheid.

Voor de tijdelijke kazernes, die uitsluitend voor de opleiding bestemd zijn, zal uiteraard een tijdelijke, voor de blijvende kazernes op de reeds thans vastgestelde standplaatsen der veldpolitie, daarentegen een semi-permanente of blijvende bouwwijze worden toegepast.

De vraag, waarom voor de mantri's-politie, ingedeeld bij de veldpolitie, wèl, en voor de overige mantri's-politie het bouwen van woningen voorshands niet noodig wordt geacht, is behandeld bij de Memorie van Antwoord betreffende de IVe begrootingsafdeeling.

Onderafdeeling 316C. Onteigening van vischvijvers.

De inlichtingen met betrekking tot de in verband met de onteigening en demping van vischvijvers noodig geachte maatregelen tot verzekering van een voldoende vischvoorziening voor Batavia, zijn verstrekt bij de Memorie van Antwoord betreffende de VIe begrootingsafdeeling.

Onderafdeeling 195A. Wedderegeling der Europeesche onderwijzers en onderwijzeressen bij het openbaar lager onderwijs.

Naar aanleiding van de eenerzijds uitgesproken verwachting, dat de vergoeding voor een dienstwoning op niet meer dan 10% van het inkomen zal worden vastgesteld, terwijl anderzijds eene vergoeding van 15% van het inkomen wenschelijk werd geacht, kan medegedeeld worden, dat een algemeene regeling van de vergoeding voor het gebruik van landswoningen in voorbereiding is en, voorzoover bestaande regelingen zich daartegen niet verzetten, voorloopig reeds wordt toegepast. Bij die regeling zal een eenvormig huishuurtarief worden ingevoerd, waarbij de vergoeding voor het gebruik van een landswoning door burgerlijke landsdienaren als regel zal worden gesteld op 15% van het inkomen der bewoners.

Onderdeel i.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

§ 1. De beide in het Bandoengsche aanwezige draadlooze installaties zijn in hoofdzaak bestemd voor het nemen van proeven, en werken tot dat doel, voor zooveel noodig, samen.

Zooals den Volksraad bekend is, is een krachtige, voor de radio-verbinding tusschen Nederlandsch-Indië en het moederland bestemde definitieve installatie, welke nabij Bandoeng zal worden opgericht, besteld. Volgens ontvangen bericht kan deze installatie hier binnenkort worden verwacht.

Voor de meening, dat het Departement van Koloniën ook in deze zaak weer blijken gaf de Duitsche industrie te veel naar de oogen te zien, bestaat naar het inzien der Regeering geen enkele aanleiding.

§ 3. De Regeering acht de uit het verslag af te leiden meening van eenige leden, dat het rapport van den heer Koomans den indruk geeft, dat de ijzerertsvelden in Midden-Celebes met groote kans op succes in ontginning kunnen worden gebracht en dat dus reeds op de begroting voor 1920 gelden voor die ontginning hadden kunnen worden uitgetrokken, niet gewettigd.

Gezegd kan slechts worden dat in het algemeen in bedoeld rapport is aangetoond, dat voor het welslagen van de verwerking h.t.l. van de Celebes-ertsen tot eenige der meest gevraagde walsproducten gunstige voorwaarden aanwezig zijn.

Bij aandachtige lezing van de door den heer Koomans geleverde beschouwingen blijkt nl. dat zijn conclusies zijn gebaseerd op gegevens, verkregen uit inlichtingen en literatuur. Volledige zekerheid omtrent de vraag of de Celebes-ertsen een loonende ontginning beloven kan eerst worden verkregen als de door den heer Koomans behandelde vraagstukken en de door hem verzamelde gegevens zullen zijn getoetst aan de praktijk. Raadpleging van specialisten en kennisneming van de jongste ervaringen, die bij de verwerking van soortgelijke ertsen als in Celebes voorkomen zijn opgedaan in Amerika, waar men er in geslaagd moet zijn erts van zoodanige samenstelling te verwerken tot een algemeen gewild handelsijzer, zijn daarvoor in de eerste plaats noodig. De bijzondere samenstelling van het Celebes-erts maant ten deze tot voorzichtigheid, al mag verwacht worden, dat de daaruit voortspruitende technische moeilijkheden ook in Indië tot een bevredigende oplossing zullen kunnen worden gebracht.

Buitendien dient wel in het oog te worden gehouden, dat de beoogde verwerking langs electrischen weg van ijzerertsen, zooals die op Celebes voorkomen, thans nog een novum is. Ofschoon er alle reden bestaat tot de verwachting, dat de voorgenomen electrische verwerkingswijze geen onoverkomelijke moeilijkheden zal opleveren, is het noodig geacht, alvorens een op het Celebes-erts gebaseerde ijzer-industrie tot stand te brengen of te propageeren, op die verwerkingswijze gericht, zich door proefsmeltingen zekerheid te verschaffen. Tot dit doel is dan ook een aanzienlijke hoeveelheid erts naar Europa gezonden.

Het mag bekend worden verondersteld, dat de heer Koomans met een opdracht naar Europa en Amerika is vertrokken om in overleg met autoriteiten op dit gebied een en ander te onderzoeken, om zodoende te komen tot de beantwoording van de vraag of werkelijk een ijzer-industrie hier te lande, gebaseerd op het Celebeserts, loonend zal zijn. Eerst nadat deze vraag bevestigend zal zijn beantwoord en de plannen van de voor het ertssmelten en het vervaardigen der walsproducten benodigde installaties gereed zullen zijn, kunnen de verdere stappen worden gedaan die moeten leiden tot de oprichting van het bedrijf.

Het resultaat der thans door den heer Koomans ingestelde onderzoekingen kan eerst het volgende jaar worden tegemoet gezien. Ook al wordt op grond daarvan tot de exploitatie der ijzerertsvelen besloten dan is het nog niet nodig reeds voor 1920 daarvoor gelden aan te vragen, wijl het den eersten tijd toch nog uitsluitend zal gelden het nemen van voorbereidende maatregelen en voor het bestrijden der daaraan verbonden uitgaven de begrotingscredieten voldoende ruimte bieden. Het ligt echter wel in de bedoeling in de ontwerp-begroting voor 1921 rekening te houden met eventueele uitgaven eener mogelijke ontginning, in welken vorm ook. Vermoedelijk zal dit het best kunnen geschieden door het opbrengen van een memoriepost.

Komt het hiertoe dan zal daardoor echter nog niet worden beslist omtrent de vraag welke wijze van ontginning de voorkeur zal verdienen, nl. Staatsexploitatie of particuliere ontginning dan wel een tusschenliggende vorm.

Het antwoord op deze vraag zal voor een deel afhangen van de bevindingen van den heer Koomans, doch zal tevens beïnvloed worden door den graad van belangstelling van particuliere ondernemers voor deze belangrijke zaak. De publicatie van het rapport van den heer Koomans en diens verdere onderzoekingen hebben dan ook ten doel om, naast de beoordeeling van de technische en economische mogelijkheden, de publieke aandacht op te wekken voor de mogelijkheid van een ijzerindustrie op Celebes, al of niet in verband met de vooruitzichten, welke zich voor de ontwikkeling van bepaalde takken van nijverheid hier te lande openen indien de daarvoor benodigde grondstoffen (ijzer) hier kunnen worden vervaardigd. De mogelijkheid wordt niet uitgesloten geacht, dat deze vooruitzichten zóó gunstig worden geoordeeld, dat het particuliere kapitaal in ruime mate willig blijkt aan een eventueele ijzerindustrie hier te lande deel te nemen. Men denke bijvoorbeeld aan een hier te lande op te richten groot scheepsbouwwerk, dat, om verzekerd te zijn geregeld te kunnen beschikken over het voor den scheepsbouw benodigde ijzer, zich in de ontginning en verwerking der Celebes-ijzerertsen zoude wenschen te interesseeren.

Uit het bovenstaande zal het duidelijk zijn, dat, zooals wel van zelf spreekt, de Regeering al het mogelijke heeft gedaan en doet om de exploitatie der ijzervelden van Zuid-Celebes, gesteld dat deze mogelijk blijkt, zoo veel mogelijk te bevorderen en dat het daarbij niet aan de noodige voortvarendheid ontbreekt.

§ 4. De bezoldigingen van het opziensers-personeel bij de Ombilinmijnen zijn sedert 1 Januari 1917 verhoogd, zooals hieronder is aangegeven.

	Vóór 1 Januari 1917.	Na 1 Januari 1917.
onderopzieners	f 90—f 110 's maands.	f 100—f 200 's maands.
opzieners	„ 125—„ 300 „	„ 175—„ 375 „
hoofdopzieners	„ 350—„ 450 „	„ 400—„ 600 „

Bovendien geniet bedoeld personeel vrije woning en kostelooze genees-, heel- en verloskundige hulp.

De Regeering is van oordeel, dat er geen aanleiding bestaat die bezoldigingen thans wederom te verhoogen, terwijl Zij de meening, dat de opzichters bij de tegenwoordige betaling genoodzaakt zouden zijn om ter verkrijging van voldoende inkomsten op Zondagen nit te komen, moet tegenspreken.

Dat de Europeesche geneesheer te Sawah Loento zich uitsluitend als hygiënist zou beschouwen en zou weigeren praktijk uit te oefenen, moet op verkeerde inlichtingen berusten. De werkring van den Europeeschen arts is zóó omvangrijk, dat het voor hem niet doenlijk is om, naast de zorg voor de hygiëne en het algemeen toezicht op de verpleging der zieke arbeiders, ook geregeld huispraktijk uit te oefenen. Deze is daarom opgedragen aan de Indische geneeskundigen; evenwel houdt de Europeesche arts dagelijks spreekuur en wordt in bijzondere gevallen steeds door hem hulp verleend.

Inderdaad kon tot voor kort niet steeds chirurgische hulp aan het personeel der Ombilinmijnen worden verleend. Thans is evenwel te Sawah Loento weder een chirurg bescheiden, terwijl het in de bedoeling ligt het geneesheerencorps bij de Ombilinmijnen voortaan steeds zoodanig te bezetten, dat een van hen chirurgische hulp kan verleenen.

Waar de mijnwet niet van toepassing is op de van gouvernementswege ondernomen opsporingen en ontginningen gelden voor deze ook niet de op de mijninspectie betrekking hebbende uitvoeringsbepalingen dier wet.

De Regeering erkent echter de wenschelijkheid, dat de bepalingen betreffende de mijninspectie ook worden toegepast op de Gouvernements-mijnbouwondernemingen. Tot dusver is onvoldoende personeelsbezetting daartegen een beletsel geweest, doch dit bezwaar is opgeheven sedert bij de begroting voor het loopende jaar fondsen zijn toegestaan voor uitbreiding van personeel o.m. „in verband „met de wenschelijkheid de mijninspectie zich ook te doen „uitstrekken over de Gouvernementsmijnen” (vergelijk M. v. T. begroting 1919. Volksraad, zitting 1919, onderwerp 1, gedrukt stuk No. 6, pag. 106).

§ 5. Omtrent de in § 16 van de Algemeene beschouwingen gevraagde reden van het aan den wd. zoutpakhuismeester der Iste klasse te Semarang, G. Ockerse, verleend ontslag zij medegedeeld, dat die ambtenaar op zijn verzoek van die tijdelijke betrekking werd ontheven, nadat hem tevoren in overweging was gegeven naar een anderen werkring om te zien. Bij een door het Hoofd van den dienst der Zoutregie persoonlijk ingesteld onderzoek, waarbij ook Ockerse is gehoord, was nl. duidelijk gebleken, dat de eenvoudige administratie van het zoutpakhuis boven zijn begrip ging, terwijl ook zijne activiteit veel te wenschen overliet. In verband hiermede kon Ockerse niet in zijne betrekking worden gehandhaafd.

§ 6. Omtrent het in § 19 van de Algemeene beschouwingen vermelde geval met een zoutpakhuismeester — bedoeld wordt een zoutverkooper — te Madjenang wordt het volgende medegedeeld.

Bij een opname van de kas van bedoelden verkooper bleek een tekort in de transportkas van f 19.91 en een te veel in de zoutkas van f 2.50.

De verkooper bekende het te kort ten eigen bate te hebben aangewend en kon de herkomst van hef te veel bevondene niet aangeven.

Bovendien werd in de verkoopplaats een zak half gevuld met zoutgruis aangetroffen, in strijd met het voorschrift om het zoutgruis bij de aflevering der briketten aan de koopers mede te geven. Dit zoutgruis was derhalve den koopers wederrechtelijk onthouden hetgeen, in verband met het teveel in de zoutkas, het vermoeden wettigde dat de zoutverkooper dit gruis ten eigen bate wilde verkoopen.

Er is dus alleszins aanleiding geweest den betrokken beheerder te ontslaan.

Aangezien deze landsdienaar derhalve o.m. wegens verduistering van landsgelden ontslagen was, moest hij op grond van de bestaande bepalingen worden vervolgd.

Bovenbedoeld geval kan niet tot de conclusie leiden dat de rechtspositie van de mindere inlandsche ambtenaren onvoldoende zou zijn. Met een Europeesch ambtenaar zou in een zelfde geval op gelijke wijze zijn gehandeld.

§ 7. De in § 28 der Algemeene beschouwingen kenbaar gemaakte opvatting van enkele leden, dat het door vele diensten meer en meer met afkortingen telegrafeeren verwarrend werkt, wijl die telegrammen vaak onbegrijpelijk zijn, kan niet worden gedeeld.

Het telegram, waarvan de aanvang als voorbeeld is aangehaald, is er een met meerdere adressen en voor meerdere plaatsen bestemd en blijkens de gebezigde afkortingen der ambtstitels een diensttelegram van de Staatsspoorwegen.

Voluit geschreven luiden de adressen als volgt:

Hoofd van beweging en handelszaken Weltevreden
Molenvliet;

Eerst aanwezig Ingenieur van Weg en Werken;

Eerst aanwezig Ingenieur van Tractie;

Inspecteur van het vervoer van Beweging en Handelszaken Poerwokerto;

Sectie opzichter Koetoardjo;

Districts opzichter 9a Keboemen;

Stationschef Sokka en Sroeweng;

Opzichter machinist Djokja en Assistent-Resident Banjoemas.

Uit een vergelijking van het aantal letters van het verkorte en van het voluit geschrevene volgt duidelijk, welk eene groote besparing van arbeid bij de overseining verkregen wordt bij het gebruik van de afkortingen. Mogen deze voor buitenstaanders al onbegrijpelijk zijn, voor de ingewijden, die hiervan dagelijks gebruik maken zijn deze als duidelijke taal te beschouwen.

§ 8. In antwoord op de in § 30 der Algemeene beschouwingen gemaakte opmerkingen over de eedsafleggingen bij de S.S. zij medegedeeld, dat tengevolge van eene wijziging, welke in 1916 werd aangebracht in de bepaling van het Algemeen Spoorweg Reglement, welke op de beëdiging van het spoorwegpersoneel betrekking heeft

het inderdaad noodig is geweest, dat in de laatste jaren een groot deel van dat personeel opnieuw werd beëdigd. In de bedoelde reglements-bepaling (art. 231, zooals dit bij Staatsblad 1916 No. 607 is vastgesteld) is uitdrukkelijk voorgeschreven, dat de eed (belofte) wordt afgelegd in handen van het betrokken Hoofd van gewestelijk of plaatselijk bestuur.

Overwogen zal worden, voor zooveel den dienst der Staatsspoor- en tramwegen aangaat, de eedsaflegging te doen geschieden in handen van personeel van dien dienst, indien mocht blijken, dat de bestaande regeling inderdaad tot bezwaren aanleiding geeft.

§ 9. Ter zake van de in § 31 der Algemeene beschouwingen gestelde vraag nopens de concessie, verleend aan de „Duitsch-Nederlandsche Telegraaf-Maatschappij”, zij verwezen naar de bij den Volksraad bekende Handelingen der Staten-Generaal, dienstjaar 1918—1919 (stuk 552, 1 tot en met 5) en meer speciaal naar dat gedeelte, hetwelk betrekking heeft op de wetsontwerpen betreffende de uitbetaling van gelden aan de Duitsch-Nederlandsche Telegraaf-Maatschappij. Deze wetsontwerpen, drie in getal, behelzen:

- 1°. de uitbetaling van gelden aan de evengenoemde maatschappij;
- 2°. de wijziging en verhooging van het XIde Hoofdstuk der begrooting voor het dienstjaar 1919;
- 3°. de verhooging van het Iste Hoofdstuk (uitgaven in Nederland) der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919.

In de Memorie van Toelichting op het eerste ontwerp van wet is het standpunt, hetwelk de Nederlandsche Regeering ten opzichte van den concessionaris inneemt, zoo duidelijk geschetst, dat daaraan niets behoeft te worden toegevoegd.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 94. Post-, Telegraaf- en Telefoon-dienst.

Toen de noodzakelijkheid bleek om aan het stijgend telegraafverkeer over den kabel Soerabaja-Menado het hoofd te bieden, werd de voorkeur gegeven aan het leggen van een nieuwen kabel boven de oprichting van draadlooze stations, wyl laatstbedoelde oplossing belangrijk meer hooger en lager technisch personeel zou vereischen, zoowel voor de oprichting zelve als voor de exploitatie, dan de eerste, hetgeen bij de heerschende personeelsschaarschte een factor van overwegend belang is.

Kortgeleden is echter gebleken, dat de kabelprijzen, sedert besloten werd tot kabellegging over te gaan, weer belangrijk zijn gestegen, zoodat met den aanleg van een tweeden kabel Makasser-Menado een nog grooter bedrag zou zijn gemoeid dan thans geraamd. Dit heeft aanleiding gegeven deze zaak nader onder de oogen te zien en daarbij opnieuw te overwegen of het geen aanbeveling verdient de gewenschte telegrafische verbinding op andere wijze dan door het leggen van een kabel te bewerkstelligen, bijv. door het oprichten van draadlooze stations. Het voor den kabel uitgetrokken bedrag zal voor een mogelijke andere oplossing voldoende ruimte bieden, zoodat dit kan gehandhaafd blijven.

De Regeering stelt alles in het werk om een spoedige totstandkoming van de draadlooze verbinding van Nederlandsch-Indië met het Moederland te bevorderen.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 343. Propaganda voor de Postspaarbank.

De Regeering staat tegenover de voorgenomen wijze van het voeren van propaganda voor de postspaarbank meer hoopvol dan de leden, die daarvan weinig verwachten; overigens spreekt het van zelf, dat omtrent de uitkomsten van de in te voeren maatregelen met zekerheid geen voorspellingen kunnen worden gedaan.

In het jaarlijksch verslag der postspaarbank zullen t.z.t. mededeelingen over de werking en de uitkomsten der propaganda worden opgenomen.

Onderafdeeling 344. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

Naar aanleiding van de uitgesproken verwondering, dat de dienst voor Waterkracht en Electriciteit het terrein zijner werkzaamheden hoofdzakelijk in West- en Midden-Java zoekt, en die meenden, dat Oost-Java stiefmoederlijk wordt bedeed, zij het volgende opgemerkt.

Dat de taak waarvoor deze dienst in de eerste plaats is gesteld, namelijk het bevorderen dat de in Indië en in het bijzonder op Java aanwezige natuurlijke krachtbronnen — in hoofdzaak waterkrachten — zoo goed mogelijk ten bate van de gemeenschap en wel voor algemeene electricificatie worden benut, een zeer omvangrijke is, zal een ieder duidelijk zijn. Neemt men nu in aanmerking, dat deze dienst pas in 1917 is ingesteld, dan behoeft het niet te verwonderen, dat het terrein van zijne werkzaamheden — ten minste voorzoover de uitvoering van waterkrachtwerken betreft —, zich thans in hoofdzaak nog slechts tot een gedeelte van Java bepaalt.

Dat tot nog toe aan de behandeling van vorenbedoeld vraagstuk voor West-Java de meeste aandacht is geschonken houdt verband met de wenschelijkheid tot spoedige electricificatie van de spoorlijn Batavia—Buitenzorg en de dringende noodzakelijkheid tot verbetering van de electriciteitsvoorziening van Bandoeng en omstreken.

Er bestaat evenwel geen gegronde reden tot vrees, dat de beteekenis van het vraagstuk der electricificatie met behulp van waterkracht voor Oost-Java wordt onderschat of dat dit belang maar eenigszins zou worden verwaarloosd. Aan de voorbereiding der plannen daartoe — evenals trouwens aan die voor de electricificatie van Midden-Java — wordt, zooveel de beschikbare werkkrachten dit toelaten, geregeld met kracht gewerkt.

De opmerking, dat de gemeente Semarang „tot dusver” geen antwoord ontving op de door haar gevraagde inlichtingen in zake de oprichting van een eigen electriciteitsbedrijf, naar men meende omdat de Directeur van Gouvernementsbedrijven een voorstander is van gemengde bedrijven, moet op een misverstand berusten. Met genoemde gemeente zijn ter zake reeds onderhandelingen gaande, ten doel hebbende om tot de ook voor haar meest voordeelige oplossing te komen. In het stadium, waarin deze zaak thans verkeert, acht de Regeering het echter ongewenscht Zich hier uit te laten over de hangende plannen, met name over de gestelde vraag of de Regeering bereid zou zijn de Aniëm te naasten.

Evenmin acht Zij het gewenscht hier in te gaan op de vraag of de Regeering het Hare er toe wil bijdragen opdat de gemeente Semarang een eigen electriciteitsbedrijf opricht, te minder waar Zij over deze kwestie reeds met deze gemeente van gedachten wisselt. Slechts vindt Zij in de aan het slot van bedoelde vraag gemaakte opmerking aanleiding er op te wijzen, dat men in vakkrin-

gen eenstemmig van oordeel is, dat in het algemeen de belangen der gemeenschap het volledigst en op de meest economische wijze kunnen worden verzorgd zoo de electriciteitsvoorziening geschiedt door een groot electrisch bedrijf met zoo groot mogelijk verzorgingsgebied en dat versnippering van deze taak over kleinere eenheden als regel leidt tot kapitaalverspilling en tot onnoodige opvoering van de bedrijfskosten.

Men is het er dan ook algemeen over eens, dat de grenzen, waarbinnen de belangen zijn gelegen, die met de voorziening in de behoefte aan electriciteit zijn gemeoid, niet beperkt zijn tot die van één gemeente, maar dat die grenzen zich als regel ver daarbuiten uitstrekken en uitsluitend worden beheerscht door technische en economische factoren.

De voordeelen, voor de gemeenschap verbonden aan eene electriciteitsverzorging door een groot bedrijf met zoo ruim mogelijk verzorgingsgebied, winnen nog belangrijk aan beteekenis indien groote en waardevolle natuurlijke krachtbronnen zooals waterkrachten beschikbaar zijn, er op berekend om een uitgestrekt gebied op goedkoope wijze van electrische energie te voorzien.

Vorenbedoelde overwegingen hebben, zoowel hier te lande als elders, geleid tot de erkenning, dat het de taak is van de Centrale Overheid leiding te geven aan de behartiging van de belangen der algemeene electriciteitsverzorging en daaraan ook daadwerkelijk mede te werken. Hiermede houdt verband het den Volksraad bij eene vroegere gelegenheid ten aanzien der algemeene electriciteitsvoorziening reeds bekend gesteld Regeeringsstandpunt n.l. dat waar het algemeen belang zulks eischt de belangrijke waterkrachten en andere natuurlijke krachtbronnen van Overheidswege ten bate van de gemeenschap zullen zijn te ontginnen ter opwekking van electrische energie, terwijl als regel de verdeeling en verkoop en detail van deze energie onder bepaalde voorwaarden zal zijn over te laten aan combinaties van de voornaamste belanghebbenden in de energie-verdeeling, zijnde in hoofdzaak de in het rayon van de electriciteitsvoorziening gelegen locale ressorten. (Vgl. de memorie van antwoord op het verslag over het voorloopig ontwerp der begrooting voor 1920 — gedrukt stuk 34 (i) M. v. A. Departement van Gouvernementsbedrijven, blz. 7 en 9).

Onderafdeeling 354. Zout.

De Commissie tot onderzoek naar de bij de zoutmakers op Madoera heerschende loontoestanden heeft haar rapport nog niet kunnen afsluiten, omdat zij nog niet over alle van particuliere zijde toegezegde gegevens beschikt.

De voorgestelde aan de zoutmakers van het eiland Nias uit te keeren vergoeding, is, blijkens van het betrokken bestuurshoofd verkregen inlichtingen, gegrond op door die zoutmakers verstrekte opgaven omtrent de gemiddelde netto-opbrengst.

Het geldt hier een zeer primitief weinig winstgevend *neven* bedrijf van zeer geringen omvang, zoodat met reden verwacht mag worden dat de bevolking met vorenbedoelde vergoeding genoeg zal nemen.

Aangezien in het naburige gewest, Sumatra's Westkust, de prijs van het briketzout *f* 10.— per pikol bedraagt, acht de Regeering het niet gewenscht den verkoopprijs voor Tapanoeli lager te stellen. Dit zou tot ongewenschte toestanden en verhoudingen aanleiding geven.

Ook overigens bestaat er naar het oordeel der Regeering geen grond den verkoopprijs voor laatstgenoemd gewest op minder dan f 10.— te bepalen, wijl thans voor het van buiten aangevoerde zout door de bevolking een hoogere prijs moet worden betaald, hetgeen volgt uit het stijgende debiet van de verkoopplaats te Sibolga, waar nu reeds briketzout verkrijgbaar is tegen den voorgestelden prijs van f 10.— per pikol.

Onderafdeeling 356. Post-, Telegraaf- en Telefoon- dienst.

Het rapport en de voorstellen der z.g. grieven-commissie uit het post-, telegraaf- en telefoonpersoneel kunnen in den loop van deze zitting nog niet worden tegemoet gezien, wijl die commissie haar onderzoek nog niet heeft beëindigd. Wel zijn door haar kort geleden afzonderlijk een drietal z.g. urgentie-voorstellen ingediend betreffende buitenlandsche verloven, behoud en verhooging van duur, tetoeslag en het declareeren bij detachering van Indisch landsch personeel, welke nog in overweging zijn.

Ter bestrijding van het tekort aan personeel bij de post-, telegraaf- en telefoondienst zijn, wat betreft de assistenten, naast maatregelen, welke dadelijk konden worden getroffen, zooals het in dienstnemen van meer assistenten daar waar te lange diensten voorkwamen, nog maatregelen in overweging tot verbetering van hunne vooruitzichten, waarmede men ook hoopt te bevorderen het dienstnemen van personeel van beter gehalte, meer geneigd om bij den dienst te blijven.

Wat de commiezen aangaat wordt overwogen om te bestrijding van het tekort o.m. de salarisregeling te herzien. Dit geldt ook voor het technisch lager en middelbaar personeel.

Waar de klacht over den telefoondienst te Batavia, die gezegd werd tegenwoordig bijzonder slecht te werken, in zeer algemeene termen vervat is en geen bepaalde feiten zijn vermeld, waaraan de juistheid daarvan zou zijn te toetsen, kan dezerzijds daarop slechts kortelijk worden ingegaan. Aangenomen wordt, dat zij niet alleen betrekking heeft op Batavia doch op het geheele telefoonnet Weltevreden-Batavia en de daaronder ressorteerende telefoontorens.

Vermeld moge worden, dat elke uit het publiek opkomende klacht nauwkeurig wordt onderzocht; blijkt een klacht gegrond te zijn, dan worden maatregelen genomen ter voorkoming van herhaling en wordt zulks aan den klager medegedeeld. Van een groot aantal klachten blijkt echter bij onderzoek, dat zij ongegrond zijn, hetgeen eventueel met verwijzing naar de betrekkelijke bepalingen, eveneens aan de klagers wordt bekend gesteld.

Dat de plaatselijke dienst hier ter stede niet onberispelijk werkt, moet overigens worden toegegeven. De voornaamste oorzaak van dit euvel ligt in de moeilijkheid om behoorlijk personeel voor den dienst aan te werven en om de goede krachten te behouden, een moeilijkheid, die men bij alle takken van staatsdienst en ook in het particuliere ondervindt.

Met de voor het tegenwoordige toegelegde salarissen de telefoondienst niet in staat tegen particuliere werkgewerks te concurreeren, zoodat verbetering der bezoldiging onvermijdelijk is geworden. Dit zal echter gepaard moeten gaan met eene algemeene verhooging der tarieven welke in behandeling is.

Ten slotte zij in het bijzonder, met betrekking tot de

telefoonkantoor te Batavia-stad, medegedeeld, dat een dringend noodzakelijke uitbreiding van de centrale aldaar reeds langen tijd op uitvoering wacht, doch dat daartoe nog niet is kunnen worden overgegaan doordien de daarvoor benodigde materialen tengevolge van de abnormale tijdsomstandigheden hier nog niet zijn ontvangen. Dientengevolge werden in de laatste jaren tijdelijke maatregelen getroffen om zooveel mogelijk aan de aanvragen tot aansluiting te voldoen, waaronder de bediening, noodzakelijker wijze geleden heeft.

De vraag, waarom de Regeering bezwaar heeft tegen vrijdom van port voor de officieele briefwisseling tusschen de besturen van bijzondere inrichtingen van onderwijs en de regeeringsorganen, is ook in de vorige zitting van den Raad gesteld. Zooals toen werd geantwoord kan bedoelde vrijdom niet worden verleend, omdat in 's Lands belang zulks niet noodig wordt geacht. Ingevolge de betrekkelijke voorschriften (zie artikel 25 alinea 2 van het Reglement voor den Postdienst in Stbl. 1918 No. 157) is dit de eenige maatstaf, die bij de beoordeeling van de onderwerpelijke zaak moet gelden. De naar aanleiding van vorenstaand antwoord toen door een der Raadsleden gemaakte vergelijking tusschen de officieele correspondentie van de hoofden van bijzondere scholen en die van Openbare scholen, welke laatste wel portvrij is, is minder juist, omdat deze vrijdom niet speciaal is toegekend voor het Openbaar Onderwijs maar voortvloeit uit het voorschrift van algemeene strekking (nl. art. 53 § B van de Algemeene bepalingen tot invoering van het Reglement voor den Postdienst in Nederlandsch-Indië in Stbl. 1918 No. 158), krachtens hetwelk voor alle a m b telijke correspondentie ter zake van den openbaren dienst vrijdom van port is toegestaan.

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen.

Naar aanleiding van de klacht over „vaak zeer slechte” aansluitingen tusschen de Staats- en particuliere spoorwegen, met name te Solo, zij opgemerkt, dat bij de samenstelling der dienstregelingen er op gelet wordt, dat als regel de noodige aansluitingen worden verkregen. Dat een enkele maal, wanneer de aansluitende trein in vertraging is, zulks eene aansluiting wordt gemist, is juist, doch daaraan valt nu eenmaal niets te veranderen. Intusschen moet er tevens nog eens de aandacht op worden gevestigd, dat zooals indertijd in de Javasche Courant van 29 November 1918 No. 96 uitvoerig is uiteengezet, in de laatste jaren vóór het sluiten van den vrede geenerlei uitzending van materieel met name van reeds jaren geleden bestelde locomotieven, heeft plaats gehad, terwijl het vervoer voortdurend sterk bleef toenemen; dientengevolge moest van de aanwezige locomotieven veel meer gevergd worden dan in normale tijden, met het gevolg, dat de gelegenheid ontbrak om de machines even veelvuldig als vroeger voor volledige inspectie op te nemen, zoodat thans die locomotieven bij herhaling tijdens den rit kleine gebreken vertoonden, waarvan de treinenloop vaak stoornis ondervindt.

Ook de omstandigheid, dat door stagnatie in den aanvoer van buitenlandsche kolen meer dan vroeger met brandstof van mindere kwaliteit moet worden gestookt, oefent op den regelmatigen treinenloop een nadeeligen invloed uit.

Een en ander zal, naar vertrouwd wordt, geleidelijk weer verbeteren naarmate de uitzending van nieuw

materieel weder mogelijk wordt, en ook weer over voldoende brandstof van voldoende kwaliteit kan worden beschikt.

Overigens kan worden aangeteekend, dat het missen van de aansluiting van de expres uit Bandoeng op den aansluitenden N. I. S.-trein naar Semarang in de vijf maanden van Mei tot en met September van dit jaar niet meer dan zeven maal voorkwam.

Het in het verslag vermelde geval, waarbij reizigers van Semarang te Cheribon vier uren hebben moeten wachten op de S.S.-aansluiting naar Batavia, heeft zich voorgedaan op den dag, waarop de locomotief van den expres-trein van Djokja naar Weltevreden nabij Ketangoengan met de voorste as ontspoord is, waardoor eene langdurige stremming van het verkeer ontstond.

Het zal wel duidelijk zijn dat de gevolgen van een dergelijk ongeval voor reizigers die op stations, voorbij het ontsporingspunt gelegen, op den ontspoorde trein wachten, onmogelijk konden worden voorkomen. Of het echter in de gegeven omstandigheden mogelijk en wensche-lijk geweest was door inlegging van een extratrein van Cheribon de van Semarang gekomen reizigers en die van tusschen Cheribon en Weltevreden gelegen stations spoediger dan geschied is naar Weltevreden door te voeren, wordt alsnog onderzocht.

De voorschriften te dien aanzien voorzagen niet in een geval van zóó groote vertraging, hetwelk zich tot dusverre niet had voorgedaan; en in het algemeen wordt het aan de inspecteurs van het vervoer, die het best in staat zijn om den stand van zaken ter plaatse te voorzien, overgelaten bij ongevallen, ter zake van den treinenloop de noodige extra-maatregelen te nemen. Door het bestuur der Staatsspoor- en tramwegen wordt thans overwogen of en in hoeverre voor een geval als zich thans heeft voorgedaan, aanvullende voorschriften kunnen worden gegeven.

De in het verslag gegeven voorstelling van de regeling die getroffen is voor het geval de op den S.S.-expres uit Djokja aansluitende S.C.S.-tram te laat te Cheribon aankomt, is niet geheel juist.

Indien bij aankomst van den exprestrein te Cheribon de trein der S.C.S.-Mij, die aldaar gewoonlijk even te voren aankomt nog niet binnen is, hangt het van den vermoedelijken duur der vertraging af of de expres wacht of niet. Indien bekend is dat de S.C.S.-trein meer dan 30 minuten te laat is, rijdt de expres door, en dan worden de reizigers van den Semarangschen trein afzonderlijk zoowel naar Weltevreden als naar Bandoeng, doorgevoerd natuurlijk voor rekening aan den S.S.-dienst.

De klacht over gebrek aan vlotte afdoening van zaken door het nieuwe bestuur van den S.S.-dienst, welke trouwens door geen enkel voorbeeld gestaafd is, is naar het oordeel der Regeering ongegrond. De samenwerking tusschen de leden van het bestuur laat, naar tot dusver gebleken is, niet het minste te wenschen over. Indien ontevredenheid onder het personeel bestaat, moeten de oorzaken daarvan in elk geval elders worden gezocht dan bij het onlangs opgetreden bestuur, hetwelk evenals zijn ambtsvoorganger, er voortdurend naar streeft die oorzaken op te sporen en weg te nemen.

Tegen vervanging van het thans geldende stelsel van reis-biljetten voor de Volksraadsleden, wat de S.S. be

treff, door jaarabonnementen, bestaat bij de Regeering geen bezwaar.

Uit hetgeen in het Verslag is vermeld wordt afgeleid, dat met de daar besproken ontevredenheid onder het personeel te Bandoeng wegens vermeende rasbevoorrechtiging bedoeld wordt op eene onlangs geschiede bevordering bij het kantoor der Contrôle, welk kantoor eene onderafdeeling vormt van den Administratieven Dienst der Staatsspoor- en tramwegen.

In twee aldaar ontstane vacatures als adjunct-inspecteur der Contrôle werden, met voorbijgang van eenige voor die betrekking niet geschikt geachte personen, benoemd onderscheidenlijk één hier in Indië en één in Nederland geboren persoon. Tegen de benoeming van den laatstbedoelde is door de Afdeeling Bandoeng van de Nationale Indische Partij bij den Directeur van Gouvernementsbedrijven geprotesteerd in een verzoekschrift, waarin die benoeming aan rasbevoorrechtiging werd toegeschreven. Daarop is door genoemden Directeur geantwoord, dat van zoodanige bevoorrechtiging geen sprake was en dat, bij onderzoek gebleken is, dat bij deze benoeming uitsluitend de geschiktheid der in aanmerking komende personen voor de opengevallen betrekking den doorslag heeft gegeven.

Tegen het ontstaan van brand door vonken uit locomotieven wordt zooveel mogelijk gewaakt door die locomotieven te voorzien van vonkenvangers, welke bij de Staatsspoorwegen bij alle locomotieven zijn aangebracht. Intusschen kunnen de openingen van die vonkenvangers niet beneden een bepaalde maat genomen worden, ten einde den trek van den schoorsteen niet meer dan toelaatbaar te belemmeren. Tegen verspreiding van kleine vonken, zooals bij sommige soorten van brandstoffen voorkomen, vormen dientengevolge die vonkenvangers geen afdoende bescherming. Het aantal malen, dat brand ontstaat, welke aan vonken uit locomotieven kan worden toegeschreven, is echter in verhouding tot het aantal rijdende treinen zeer gering en slechts zelden veroorzaken die vonken het in brandvliegen van spoorwegwagens. Op de SS-lijnen rijden dagelijks ten minste 800 treinen, terwijl gevallen van brand in 1918, toen zij in verband met de langdurige droogte veelvuldiger waren dan in voorgaande jaren, toch gemiddeld ten hoogste 8 malen per maand voorkwamen, d. i. dus e e n s o p 3 0 0 0 t r e i n e n, terwijl dan nog in de meeste gevallen gegronde twijfel bestond of de brand wel aan vonken uit de locomotief was te wijten, en de brand in verreweg de meeste gevallen van weinig of geen betekenis was.

Bij de S.S. is in elken bagagewagen een brandbluschapparaat aanwezig; dergelijke apparaten bevinden zich ook op alle stations en halten.

Voorziening van de locomotieven behoorende tot de particuliere spoorwegen met koevangers wordt aanbevelenswaardig geacht. Voor zoover zoodanige voorziening nog niet heeft plaats gehad, wordt overleg met de betrokken bestuurders gepleegd. Voor tramwegen, die met een snelheid van niet meer dan 30 K.M. per uur worden bereiden, kunnen koevangers bezwaarlijk als in belangrijke mate de veiligheid van het verkeer bevorderende inrichtingen worden beschouwd; zelfs waar de treinsnelheid tot 45 K.M. per uur wordt opgevoerd, zooals op de hoofdlijn van S.C.S. zijn koevangers, hoewel niet bepaald overbodig, geens-

zins van zoodanig nut te achten dat op onverwijld aanbrengeu aan de locomotieven behoort te worden aangedrongen.

De klacht over duur en slecht eten in de restauratierijtuigen der S.S. komt in algemeenen zin ongegrond voor; aan klachten over bepaalde gevallen, welke in daartoe in de rijtuigen aanwezige klachtenboeken kunnen worden ingeschreven, wordt steeds de noodige aandacht gewijd.

Van de zijde van den S.S.-dienst is zooveel mogelijk medegewerkt tot eene goede uitvoering der maatregelen in het belang van de voedselvoorziening. Reeds vroeger zijn van bestuurszijde bij de Regeering klachten ingebracht, welke op het heffen van staangeld door genoemden dienst wegens niet-tijdige lossing van wagens met rijst betrekking hadden, welke klachten, na onderzoek, overeenkomstig het daarover door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel uitgebrachte rapport, geheel ongegrond werden verklaard. Door den dienst der S.S. zijn de geldende bepalingen omtrent lossing en heffing van staangeld volkomen terecht toegepast; afwijking daarvan zou, in verband met het bestaande gebrek aan wagens, de algemeene verkeersbelangen schaden en de uit niet-tijdige lossing voortgevloeide kosten hadden door meer oordeelkundige behandeling der zaken door de betrokken bestuursambtenaren kunnen worden voorkomen.

Bediening van de handel-inrichtingen van de signalen door de chefs van kleinere stations en halten, wordt in het belang van de veiligheid van het verkeer een noodzakelijke maatregel geacht, waarvan slechts in uitzonderingsgevallen mag worden afgeweken.

Bediening van wissels door haltechefs geschiedt uitsluitend op plaatsen, waar voor meer dan één bedienend persoon geen voldoende werk zou zijn; bij de Staatsspoor- en tramwegen is dit slechts op enkele tramweghalten het geval.

Het tegengaan van diefstal tijdens het vervoer is een der onderwerpen, waarop de aandacht der spoorwegbesturen bij voortdoring gericht blijft. Bij de Staatsspoorwegen zijn onderscheidene maatregelen, waarvan ook in dat opzicht verbetering wordt verwacht, in uitvoering of in voorbereiding, zooals betere verlichting en afsluiting van emplacementen, betere bewaking en dergelijke.

Wat de zindelijkheid der rijtuigen betreft, ook hieraan wordt meer en meer zorg besteed; op voldoende medewerking van het publiek kan echter in dit opzicht niet overal worden gerekend, en het meer intensieve gebruik dat wegens de te geringe aanvulling van het materieel, van de aanwezige rijtuigen moet worden gemaakt, speelt hierbij ook een rol.

De vraag of de V.S.T.P. ook onder de organisaties behoort, die werden geraadpleegd over het ontwerp voor eene nieuwe regeling der dienst-, arbeids- en rusttijden van het personeel der Staatsspoor- en tramwegen, wordt bevestigend beantwoord. Aan het Bestuur dier vereeniging werd bedoeld ontwerp met eene toelichting bij schrijven van 24 September 1918 door het toenmalig Hoofd van

den dienst der Staatsspoor- en tramwegen ter beoordeeling toegezonden.

Tengevolge van een minder juiste redactie is blijkbaar uit het eerste lid van het op onderafdeeling 357 betrekking hebbende gedeelte van de Memorie van Toelichting afgeleid, dat reeds een nieuwe regeling betreffende de dienst-, arbeids- en rusttijden van het personeel van den dienst der Staatsspoor- en tramwegen zou zijn vastgesteld.

Dit is echter niet het geval. Zooals ook uit het overig gedeelte der toelichting blijkt, is tot nog toe bij voren genoemden dienst slechts een voorloopige regeling als proef toegepast. De hierbij opgedane ervaring heeft evenwel aangetoond dat bedoelde voorloopige regeling aanvulling en wijziging behoeft. De als gevolg daarvan en na met het personeel gepleegd overleg door het Bestuur der Staatsspoor- en tramwegen ontworpen definitief in te voeren regeling vereischt evenwel nog nader overleg met- en goedkeuring van den Directeur van Gouvernementsbedrijven.

Dat reeds gelden zijn aangevraagd ter bestrijding van de uitgaven, welke het gevolg zijn van een verbeterde regeling betreffende de dienst-, arbeids- en rusttijden van het S.S.-personeel, zonder dat omtrent deze een definitieve beslissing is genomen, berust op de overweging dat het wenschelijk is in staat te zijn zoo spoedig mogelijk tot de invoering der verbeterde regeling over te gaan.

Zoodra vorenbedoelde regeling door de goedkeuring door voren genoemden Departementschef zal zijn vastgesteld, zal een afdruk daarvan aan den Volksraad worden overgelegd.

Onderafdeeling 357b. Daendelshotel.

Bij den geldelijken opzet van het Daendels-hotel is uitgegaan van het standpunt, dat het niet zoozeer de bedoeling moest zijn om een winstgevende onderneming te stichten, als wel in het algemeen belang in de behoefte aan goede logeergelegenheid hier ter stede te voorzien. In verband daarmee is slechts nagegaan of aangenomen kan worden, dat de voor de exploitatie noodzakelijke uitgaven, welke op omstreeks f 550.000,— per jaar zijn geraamd, naast de eveneens noodzakelijke afschrijvingen op de hotel-inrichtingen en de rente over het bouwkaatal, gedekt zullen worden, indien bij matige bezetting geen te hooge prijzen aan de logeergasten in rekening worden gebracht. Aangezien bij zoodanige raming de inkomsten op ten minste f 1.000.000,— per jaar worden geschat, bleek geen grond voor twijfel daaromtrent te bestaan. Voor wat betreft de tijdelijke, op het Koningsplein te bouwen hotel-inrichting mag op grond van de gemaakte ramingen worden aangenomen, dat de inkomsten vermoedelijk de uitgaven zullen dekken.

De wenschelijkheid om in het Daendelshotel voor minder gegoede gasten, zoo mogelijk een aantal goedkope kamers beschikbaar te stellen wordt beaamd, de uitvoerbaarheid maakt nog een punt van overweging uit.

De voordeelen van de ligging van een hotel als waarvan hier sprake is, in de onmiddellijke nabijheid van het station waar treinen in alle richtingen vertrekken en aankomen, worden zooveel grooter geacht dan de bezwaren, welke tegen die ligging kunnen worden ingebracht, dat de Regeering de gekozen plaats alleszins gunstig oordeelt.

Een algemeen beginsel ter zake van deelneming in particuliere bedrijven wordt door de Regeering niet gehuldigd. Uit de toelichting op den onderwerpelijken begrootingspost blijkt slechts dat Zij het bevorderen van verbetering der hoteltoestanden in Nederlandsch-Indië zoo nodig door daaraan daadwerkelijk deel te nemen als Overheidstaak beschouwt.

Onderdeel j.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Algemeene beschouwingen. § 14. Naar aanleiding van de door eenige leden gemaakte opmerking, dat reeds tijdens de vorige zitting melding was gemaakt van de moeielijkheden, welke eenige militairen te Magelang, leden der N. I. P. (Insulinde), hadden ondervonden, moge v.z.n. in herinnering worden gebracht, dat daarop door den legercommandant op 3 Juli j.l. als volgt is geantwoord:

„De vraag waarom de militairen te Magelang, lid „zijnde van de vereeniging Insulinde, herhaaldelijk worden ontboden op het plaatselijk bureau of bij andere „militairen, om zich uit te spreken over de houding van „genoemde vereeniging, moet in de wijze waarop zij is „gesteld niet in overeenstemming met de feiten worden „genoemd. Juist is, dat op mijn last, een onderzoek in „gesteld is naar het te mijner kennis gekomen gerucht, „dat de militaire leden van het hoofdbestuur van de „„Perserikatan Minahassa” als lid zouden zijn toegetreden tot de vereeniging „Insulinde”. Dit onderzoek „heeft zich dus over enkele personen uitgestrekt en ik „beschouw het niet alleen als mijn recht, maar ook als „een der eerste plichten van mijn ambt, om volledig op „de hoogte te blijven van de stroomingen en denkbeelden „in het leger in het algemeen en van die onder de voor- „mannen van vereenigingen waartoe een groot aantal „mindere militairen behooren, in het bijzonder”.

Met betrekking tot de verwijzing naar „De Beweging” van 18 October j.l. — waarmede vermoedelijk bedoeld wordt het in dat blad opgenomen artikel, getiteld „Alva's intocht in Magelang” — kan het volgende worden medegedeeld:

De plaatselijke militaire commandant, vernomen hebbende, dat op een op 28 September j.l. nabij Magelang te houden vergadering van de N. I. P. (Insulinde) o. m. de heeren Douwes Dekker en Soewardi als spreker zouden optreden, bracht bij garnizoensorder dd. 27 September in herinnering, dat aan alle militairen is verboden het bijwonen van vergaderingen, waar propaganda zal worden gemaakt voor revolutionnair-socialistische en anarchistische denkbeelden of waarop aanhangers van die denkbeelden als spreker (voorzitter) zullen optreden.

De militaire gezaghebbenden hebben niet den minsten invloed uitgeoefend op de verplaatsing van den voorzitter der afdeeling Magelang van de vereeniging Insulinde; ook van andere feiten geeft het artikel een minder juiste voorstelling.

De afdeelings- tevens brigadecommandant te Magelang schreef den 27en October aan den afdeelingsvoorzitter der Vereeniging Insulinde:

„Naar aanleiding van Uw schrijven van den 1sten dezer No. 1/10 heb ik de eer U mede te deelen, dat de door U bedoelde vergadering van de Afdeeling Magelang der Nationaal Indische Partij (Vereeniging Insulinde) of het lidmaatschap dier afdeeling noch door mij noch door den Wd. Plaatselijk Commandant te Magelang of eenig ander officier is verboden geworden.

Ten aanzien van de in Uw schrijven vermelde feiten, die op het tegendeel zouden wijzen, moet U dan ook verkeerdt zijn ingelicht, evenals met betrekking tot bedreigingen welke op grond van het lidmaatschap van Uwe vereeniging tot militaire leden zouden zijn genit.

Intusschen is mij uit een gehouden onderzoek wel gebleken, dat bij één der korpsen een onderofficier door het verkeerd overbrengen van een hem door den korpscommandant gegeven bevel aanleiding is geweest dat aan een aantal militairen ten onrechte is verboden geworden de vergadering op 28 September j.l. bij te wonen.

Tot Uwe inlichting moge voorts dienen dat, in voorkomende gevallen, duidelijk aan de militairen zal worden bekend gemaakt welke vergaderingen voor hen zullen zijn of worden verboden en dat klachten van militairen mijnerzijds slechts in behandeling zullen worden genomen wanneer ze langs den voorgeschreven dienstweg worden voorgebracht".

Een verbod betreffende het bijwonen door militairen van eene openbare vergadering is uitgevaardigd te Semarang.

Te Magelang is een zoodanig verbod nimmer, te Weltevreden gedurende het laatste jaar niet uitgevaardigd; te Bandoeng niet na het in werking treden van het nieuw artikel 111 R.R. op 1 September j.l.

De meening van sommige leden, dat het verbieden aan militairen om bepaalde openbare vergaderingen bij te wonen, niet strookt met het beginsel van het nieuwe artikel 111 R.R., kan niet gedeeld worden.

Het recht tot vereeniging en vergadering kan door het militair gezag beperkt worden, indien zulks in het belang van de krijgstuicht noodzakelijk is.

Het bericht, als zoude van de zijde der Regeering aandrang zijn geoeffend om naar Soerabaja te gaan op een tweetal heeren, die daar eene betooging van Amboineesche militairen op touw hebben gezet, is onjuist.

Van het door die heeren met hunne landslieden besprokene is der Regeering niet anders bekend dan hetgeen daarover in sommige dagbladen is gemeld.

§ 1. Blijkens § 8 van de Memorie van Antwoord op het verslag omtrent de Indische begroting voor 1919 heeft het Opperbestuur zich op het standpunt gesteld, dat met betrekking tot de verdediging van Indië voorloopig eene afwachtende houding behoort te worden aangenomen.

De thans afgetreden Minister van Koloniën was van oordeel, dat de richting, waarin de oplossing van dat vraagstuk moet worden gezocht, voorshands in het midden dient te worden gelaten, totdat omtrent den Volkerenbond en de toetreding van Nederland tot dien bond zal zijn beslist. Daarbij moest met kracht naar bezuiniging worden gestreefd, welke die Staatsman wenschte te verkrijgen door het staande leger geleidelijk terug te brengen tot eene zoodanige sterkte, dat het voldoen kan aan den eisch, dat het leger een voldoende krachtig instrument zij om den inwendigen toestand over den geheelen archipel te beheerschen.

Eene beslissing ten aanzien van de taak van marine en leger in het toekomstig verdedigingsstelsel is dus nog niet genomen.

Kunnen bijgevolg geen mededeelingen worden gedaan omtrent het toekomstig verdedigingsstelsel, ten aanzien van het bestaande stelsel kan alleen worden vermeld, dat het daarop neerkomt, dat de beschikbare middelen naar gelang van de omstandigheden zullen worden aangewend op de wijze, welke de beste kansen op goeden uitslag waar-

borgt. Nadere bijzonderheden daaromtrent zijn niet voor openbaarmaking vatbaar, omdat de uitvoering van de plannen daardoor ernstig zou kunnen worden geschaad.

Ten aanzien van de vraag, welke verwachtingen van het leger worden gekoesterd, moge worden verwezen naar hetgeen daaromtrent is gezegd in de aan den Volksraad ingediende Memorie van Antwoord op het afdeeliningsverslag omtrent de Begrooting voor 1920, Afdeling IX, waaraan nog kan worden toegevoegd, dat bij de in October j.l. gehouden groote oefeningen wederom is gebleken, dat niet alleen het leger, wat geoefendheid betreft, aan hooge eischen voldoet, doch dat ook de geest in het leger goed genoemd mag worden.

§ 2. Bij het departement van Oorlog wordt thans de samenstelling van het leger aan eene herziening onderworpen, waarbij er naar gestreefd wordt de sterkte tot het toelaatbaar minimum te beperken.

In het gebruik van de militia zal onder bepaalde omstandigheden een equivalent voor die inkrimping gevonden moeten worden.

In verband met een en ander moge het duidelijk zijn, dat de in het afdeeliningsverslag genoemde maatregelen — de instelling van het ambt van Secretaris-Generaal, de oprichting van eene gymnastiek- en sportschool, de toelagen aan leeraren — welke gebeurlijk ook voor een leger, dat uitsluitend voor politiedoeleinden zou worden bestemd, noodig zijn, niet ontijdig kunnen worden geacht en, onafhankelijk van Nederland's toetreding tot den Volkerenbond, in hooge mate gewenscht zijn. Voor de uitbreiding van den militairen inlichtingsdienst geldt hetzelfde.

Van eene zending van Indische officieren naar de slagvelden in Europa is hier slechts bekend, dat, naar aanleiding van een aan den Minister van Koloniën gericht verzoekschrift van een bij de K. M. A. als leeraar werkzaam Indisch genieofficier om in de gelegenheid te worden gesteld eene reis naar bepaalde deelen van het Westfront te maken, door de Regeering h.t.l. werd geseind, dat tegen de inwilliging van het verzoek geen bezwaar bestond, maar dat ook de zending van een artillerie- en een stafofficier gewenscht werd geoordeeld.

§ 3. Met betrekking tot het verleenen van rechtspersoonlijkheid aan den soldatenbond moge worden verwezen naar de memorie van antwoord nopens de ontwerp-begrooting voor 1920 — gedrukt stuk 34 (f), blz. 11 — en in aansluiting daarmede naar het medegedeelde in de zitting van den Volksraad op 4 Juli j.l. blz. 267, waarbij o.m. is gezegd, dat de eenige weg, die bewandeld kan worden, deze is, dat het nieuwe hoofdbestuur zich bekend maakt en zich wendt tot de Regeering met het verzoek om beschikking op het rekest. Dan verneemt het van zelf, welke eischen aan de statuten gesteld worden.

Voor zoover bekend zijn wel in de soldaten- en matrozenkrant namen genoemd van personen die het hoofdbestuur zouden uitmaken, doch verder is niets geschied.

§ 4. Het feit, dat het hoofdbestuur der Europeesche onderofficiersvereniging O. A. B. in den laatsten tijd meer dan eens eene aanwijzing heeft ontvangen van de zijde van het legerbestuur, is geenszins in strijd met het door den legercommandant ten aanzien van de bonden in het leger ingenomen standpunt, zooals daarvan blijkt uit

schriftelijke en mondelinge mededeelingen aan den Volksraad.

Zoo werd in de Memorie van Antwoord (blz. 11) betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920 o.m. gewezen op de wenschelijkheid van vervorming (van den soldatenbond) „tot een zuiver militaire vereeniging, welke in denzelfden zin als de onderofficiers- en officiersvereeningen langs wettelijken weg naar lotsverbetering streeft”, terwijl op 3 Juli j.l. door den legercommandant in den Volksraad te kennen werd gegeven, dat diens persoonlijke opvatting omtrent bonden in het leger geen beletsel vormt om de bestaande vereeningen te eerbiedigen en met haar samen te werken „zoolang zij blijven binnen de door hare statuten omschreven perken”. Dat overigens het optreden van eene militaire vereeniging — onverschillig of hare leden worden gevormd door officieren, onderofficieren of soldaten — niet schadelijk mag zijn voor de krijgstuicht behoeft geen betoog; en wanneer nu het legerbestuur op grond van het door de vereeniging uitgegeven maandblad vermeent, dat het optreden van de vereeniging of haar bestuur in strijd komt met dien eisch of met hare statuten dan is het de plicht van het legerbestuur om daarop de aandacht te vestigen en zoo noodig den weg aan te geven tot redres, alvorens tot strengere maatregelen zijne toevlucht te nemen.

§ 5. Dat aan soldaten moeilijkheden in den weg worden gelegd bij de toetreding tot erkende politieke vereeningen en dat meer in het bijzonder de aansluiting van de mindere militairen te Magelang bij de Sarekat Hindia door de militaire autoriteiten zou worden belemmerd, is aan het legerbestuur niet bekend.

Wel zijn destijds, zooals op 3 Juli j.l. werd medegedeeld (mondelinge behandeling, blz. 255), de militaire leden van het hoofdbestuur der Perserikatan Minahassa uitsluitend in het belang van de handhaving van de krijgstuicht door den plaatselijk commandant te Magelang geheel spontaan ingelicht „omtrent doel en streven van Insulinde, zooals deze in de jongste maanden uit geschriften, mededeelingen in vergaderingen en handelingen van de voormanen der vereeniging zijn gebleken”.

Waar aan deze uitlating werd toegevoegd, dat, naar gehoopt werd, de openbare bespreking van deze aangelegenheid „zeer vele officieren een aansporing zal zijn zich te beijveren om ook in dit opzicht de raadsman en de voorlichter van hunne ondergeschikten te blijven of te worden”, is het zeer wel mogelijk, dat ook andere militaire gezaghebbenden zich geroepen hebben gevoeld hunne ondergeschikten ten aanzien van genoemde vereeniging en mogelijk ook van andere politieke vereeningen voor te lichten.

In aansluiting bij hetgeen dienaangaande werd medegedeeld bij de mondelinge behandeling van de ontwerp-begrooting voor 1920 op 3 Juli j.l. (blz. 255, l. k.) moge aan het vorenstaande worden toegevoegd, dat het de plicht is van alle militaire gezaghebbenden en meer in het bijzonder van de korps- en plaatselijke (militaire) commandanten om pogingen, in het werk gesteld door buiten het leger staande personen of vereeningen om zich te stellen tusschen de soldaten en hunne hiërarchieke chef en eerstgenoemden tegen hunne meerderen in het algemeen en tegen de officieren in het bijzonder op te zetten

m. a. w. de krijgsmacht on- of minder geschikt te maken voor de taak, welke in de staatsgemeenschap op haar rust, met alle hun ten dienste staande middelen tegen te gaan.

§ 6. In den Volksraad is op 3 Juli j.l. door den legercommandant als diens persoonlijke overtuiging te kennen gegeven, dat de militairen, die vervolgd worden wegens deelname aan het vormen van soldatenraden, „niet ernstig schuldig zijn, althans niet de hoofdschuldigen zijn” (mondelinge behandeling, blz. 268).

Voor zooverre bekend is nòch ten aanzien van bedoelde militairen nòch ten opzichte van den sergeant, die den kanonnier de H a a n doodschoot, door het H. M. G. reeds uitspraak gedaan.

Afschriften van de vonnissen zullen t. g. t. ter griffie van den Volksraad gedeponereerd worden.

§ 7. Zoolang het nog noodig is om voor opleiding tot kader en voor het vervullen van bijzondere betrekkingen Europeanen in Nederland aan te werven, is het onvermijdelijk, dat bij de vaststelling van de inkomsten van den Europeeschen soldaat rekening wordt gehouden met de bijzondere behoeften van den geïmporteerden Europeaan en met den lust om in deze gewesten te dienen.

De in de toekomst in Nederland aan te nemen Europeanen zullen aan hoogere en andere eischen moeten voldoen dan die, welke voor den niet-Europeaan gesteld zijn.

Verder zullen — zoolang nog uitzending uit Nederland noodig is — de in de toekomst in Indië aan te nemen Europeanen alleen dan op de voor uitgezondenen geldende voorwaarden worden aangenomen, wanneer zij aan bijzondere eischen voldoen of geschikt en genegen zijn om zich voor bijzondere betrekkingen, waarin de Europeesche soldaat nog onmisbaar is, te verbinden.

De overige Europeanen zullen alleen op voor niet-Europeanen gestelde voorwaarden in dienst kunnen treden.

Mocht later uitzending uit Nederland niet meer noodig blijken, dan kunnen alle Europeanen op de voor niet-Europeanen gestelde voorwaarden worden aangenomen.

Het zou dan ook niet te verdedigen zijn om de bezoldiging voor niet-Europeesche soldaten op te voeren tot de hoogere bezoldiging, welke aan den geïmporteerden Europeeschen soldaat op grond van zijne bijzondere behoeften en van de aan hem te stellen hoogere eischen moet worden toegekend.

Het verschil in bezoldiging zal zich echter na invoering van de aanhangige positieverbeteringen niet verder uitstrekken dan tot militairen beneden den rang van sergeant 1ste klasse.

Alle militairen, zoowel niet-Europeanen als Europeanen, zullen, mits voldoende aan de gestelde eischen, den rang van sergeant 1ste klasse en de hoogere onderofficiersrangen kunnen bereiken en voor de niet-Europeanen zullen in die rangen de inkomsten geheel gelijk zijn aan die van hunne Europeesche ranggenooten.

Voor alle niet-Europeesche militairen van denzelfden rang of stand en klasse zullen de inkomsten gelijk zijn; voor overgang van de lagere naar de hoogere klasse in elken rang of stand zullen alleen individueele geschiktheid en gedrag den doorslag geven.

Alleen voor de bij invoering der positieverbeteringen reeds in dienst zijnde Amboineesche en Menadoneesche

soldaten zal eene overgangsbepaling in het leven worden geroepen, ingevolge welke zij — voor zoover zij niet in een strafcursus zijn geplaatst — onmiddellijk in de 1ste klasse worden gerangschikt.

Deze klasse zal echter al dadelijk eveneens bereikbaar zijn voor de overige ongegradueerde inheemsche militairen, die aan de daarvoor te stellen eischen voldoen.

In verband met den beperkten tijd voor de behandeling der voorstellen tot positieverbetering was het niet mogelijk om gedeelten van het verslag der Militaire Bezoldigingscommissie tijdig in het Maleisch te doen vertalen en te doen verspreiden.

Desgewenscht worden echter aan de betrokkenen inlichtingen omtrent die voorstellen verstrekt.

Zoo is te Magelang een officier aangewezen om voor de militairen van dat garnizoen in het Maleisch eene voordracht over die voorstellen te houden. Voorts tellen ontwijfeld alle erkende militaire vereenigingen, aan welke exemplaren van de voorstellen zijn toegezonden, er onder hare leden eenige, die de Nederlandsche taal voldoende machtig zijn om den inhoud, voor zoover voor hen van belang, in de eigen taal aan hunne kameraden over te brengen.

Tot nóg toe werden de buitengewone verstrekkingen bij bijzondere gelegenheden bepaald door den plaatselijk (militair) commandant in elk garnizoen. Deze hadden plaats uit de gelden der militaire sociëteiten en mochten alleen geschieden bij voordeeligen stand der fondsen.

Dat bij die verstrekkingen de algemeen geldende regel werd toegepast, dat de militairen, die het meeste bijdroegen in de winsten van de sociëteiten, het grootste bedrag ontvingen, kan geen bevreemding wekken, vooral indien in aanmerking wordt genomen dat de getalsterkte van de militairen, die de sociëteit niet of slechts weinig bezoeken, die van de geregelde bezoekers zeer aanzienlijk overtreft.

Het ligt in de bedoeling om overeenkomstig een voorstel van de onderofficiersvereeniging „Ons aller belang” met het stelsel van buitengewone verstrekkingen geheel te breken.

Wat ten aanzien van de plaats gehad hebbende buitengewone verstrekkingen te Weltevreden mocht zijn gevallen, is bij het legerbestuur niet bekend; inlichtingen ter zake zijn ingewonnen.

§ 8. Daar het opsporen van personen, geschikt en genegen om in de commissie voor het onderzoek naar de hospitaaltogestanden zitting te nemen, eenigen tijd heeft vereischt, kon eerst eenige dagen geleden tot de benoeming der commissie worden overgegaan.

Naar aanleiding van het bezoek der heeren *Stokvis* en *Cramer* aan de militaire strafgevangenis te Tjimahi werd op 4 Juli j.l. in den Volksraad te kennen gegeven, dat verdere verzoeken tot het instellen van een onderzoek ernstig overwogen zouden worden alvorens daarbij volledige vrijheid van handelen te verleenen (Handelingen bladzijde 277, r.k.).

Ten aanzien van den heer *K. Wybrands* heeft bedoelde overweging er toe geleid diens verzoek tot het houden van een onderzoek in te willigen. Daarbij werd echter het voorbehoud gemaakt, dat, waar het leger in

vele opzichten op het oogenblik een overgangstoestand doormaakt, ook en niet het minst op het gebied van personeele voorzieningen, de legercommandant er op vertrouwd, dat, waar den heer W y b r a n d s bij zijne onderzoekingen niet de minste belemmeringen in den weg zouden worden gelegd, hij van zijn kant niet zou nalaten om, alvorens over te gaan tot publicatie van in zijne oogen verkeerde of minder gewenschte toestanden, van te voren bij den legercommandant te informeeren, of ter verbetering daarvan mogelijk reeds voorstellen waren ingediend dan wel in overweging genomen en, zoo zulks het geval mocht zijn, daarvan in zijne publicatie eveneens melding te maken. Bovendien zou hij bij zijn bezoek door een officier worden vergezeld.

Van anderen aard dan het hierboven vermelde was een in de maand Januari 1919 door de legervereeniging tot het legerbestuur gericht verzoek strekkende tot het bekomen van eene doorlopende vergunning tot het bezoeken van militaire kampementen en sociëteiten en niet uitsluitend ten behoeve van een of meer bij name genoemde personen, doch in het algemeen voor de leden van in de verschillende garnizoenen gevestigde afdelingen van genoemde vereeniging.

In verband hiermede werd ter kennis van het hoofdbestuur der legervereeniging gebracht, dat tegen het verleenen van vergunning tot toelating in de militaire kampementen enz. door militaire gezaghebbers bij het legerbestuur geen bezwaar bestond (van weigeren was dus geen sprake), doch dat de toelating tot de militaire kampementen en sociëteiten uitsluitend ter beoordeeling stond van de kampements- en de plaatselijke (militaire) commandanten. Te voren was reeds ter kennis van genoemd hoofdbestuur gebracht, dat bij gebeurlijk in te stellen onderzoeken het streven uitgesloten moest blijven om zich te plaatsen tusschen de militaire gezaghebbers en hunne ondergeschikten, omdat, bijaldien van zoodanig streven onverhoopt mocht blijken, de legercommandant zich verplicht zou achten om den toegang tot militaire inrichtingen aan de leden der verschillende commissies te ontfeggen.

Van de hiervoren bedoelde beslissingen is mededeeling gedaan aan de betrokken afdelings- en gewestelijk militaire commandanten.

Het in 1901 ten aanzien van het dagblad „Het Nieuws van den Dag van Nederlandsch-Indië” uitgevaardigd verbod om die courant voor de militaire sociëteiten aan te schaffen berustte op de in het voorschrift omtrent het huishoudelijk beheer dier sociëteiten voorkomende bepaling, dat geen abonnementen mogen aangegaan of bestendigd worden op drukwerken, „waarin bij herhaling „artikelen voorkomen, welke der krijgstucht of de goede „zedes, dan wel aan den goeden militairen geest schaden”.

Aangezien vorenbedoeld verbod sinds lang reeds geen reden van bestaan meer had, zou het, bijaldien daarop de aandacht ware gevallen, waarschijnlijk reeds eerder zijn ingetrokken.

De mededeeling in de M. v. A. moet zoodanig gelezen worden, dat preventieve middelen in alle kampementen aanwezig zijn (n.l. aan de wacht) en dat geleidelijk bepaalde lokalen zullen worden aangewezen, waar die middelen kunnen worden toegepast.

§ 9. Het feit, dat officieren zouden betrokken zijn bij groote bestellingen, is nòch bij de Regeering nòch bij het Departement van Oorlog bekend. Wel zijn door den tegenwoordigen Voorzitter van den Volksraad twee namen van officieren genoemd, die aandeelen zouden hebben in de steenenfabriek te Nagrek (zie afdeellingsverslag begroo-ting 1920, stuk 32, bladzijde 137; memorie van antwoord stuk 34 (j), bladzijde 23; verslag vergadering 3 Juli 1919, bladzijden 246 en 255).

Naar aanleiding van deze mededeeling is wel een onder-zoek ingesteld, voor zoover dit op grond van de verkregen inlichtingen mogelijk was, en het resultaat aan het Volks-raadslid, dat de aangelegenheid ter sprake bracht, mede-gedeeld.

De uitslag er van was, dat één der genoemde officieren inderdaad in het bezit van dergelijke aandeelen was ge-weest. Deze officier behoort echter niet tot het wapen der genie en heeft door den aard zijner betrekking nòch met bestellingen van of leveringen aan de genie nòch met het uitvoeren van bouwwerken eenige bemoeienis. Van eenige onregelmatigheid is dan ook niets gebleken.

§ 10. De tribune op het Koningsplein is inderdaad — ten gevolge van bijzondere omstandigheden — kostbaar-der geweest dan in de bedoeling lag. Het gemis aan een dergelijk gebouwtje was reeds meermalen gevoeld; het is thans opgelegd om bij voorkomende gelegenheden opnieuw te worden gebruikt; de tribune, voor de legerrevue gebe-zigd, was van zeer eenvoudigen bouwtrant en heeft zeer weinig gekost.

§ 11. Omtrent de bestemming in de toekomst van het vliegerterrein te Soekamiskin is nog geen beslissing geno-men. Zulks zal echter binnenkort moeten geschieden naar aanleiding van een rapport betreffende een geologisch onderzoek van den bodem van dat terrein. In afwach-ting van die beslissing zijn de verdere werkzaamheden aldaar stopgezet.

Intusschen is ten gevolge van de bouwvalligheid van het tijdelijk kampement der 17de Compagnie Artillerie dat verblijf ontruimd moeten worden en is die afdeeling voorloopig ondergebracht in de logiesgebouwen te Soeka-miskin. Waar het nieuwe kampement nabij Semarang op ruim 7 palen afstand van die plaats is gelegen, wordt eene gebeurlijke legering te Soekamiskin op 5 paal van Ban-doeng geen overwegend bezwaar geacht, indien daartoe mocht worden besloten ten einde de aldaar opgerichte gebouwen te kunnen benutten.

§ 12. Bij de legerautoriteiten is niets bekend omtrent een soldaat, die in het Kedirische zou zijn doodgeschoten, evenmin dat een dergelijk voorval elders zou hebben plaats gehad.

Inlichtingen ter zake kunnen dientengevolge ook niet worden verstrekt.

§ 13. Volgens de vrijwel met elkander overeenstem-mende inlichtingen, verstrekt door den Resident van Se-marang en den Afdeellings- tevens Brigadecommandant te Magelang, is de toedracht der door de militairen te Willem I gepleegde ongeregelheden de volgende:

Reeds eenigen tijd, vóórdat de ongeregelheden plaats hadden, schijnt tusschen enkele militairen en Chineezzen

voor bedoeld kerkhof — bij de Hoofden van gewestelijk bestuur, bij wie in voorkomende gevallen op betere verzorging van de graven zal worden aangedrongen.

§ 20. a. Infanterie.

De diensten bij de militie-compagnieën worden geregeld overeenkomstig die bij de Depôt-Bataljons en bestaan uit den aard der zaak aanvankelijk uit voor sportief ontwikkelde jongelieden weinig inspannende diensten op het exercitieterrein en theorieën.

Ook naderhand bij uitrukkende diensten in het terrein is het meer zaak den miliciens die diensten te leeren dan fysieke inspanning van hen te verlangen, waardoor het vermogen om het geleerde in zich op te nemen vermindert.

In dezen dient rekening te worden gehouden met het vermogen van de minsten zoowel op fysiek als op intellectueel gebied.

Volgens de verschillende tableaux wordt gemiddeld $1\frac{1}{2}$ à 2 uur per dag meer dienst gedaan dan bij de vrijwilliger-compagnieën. Dit wordt zeer voldoende geacht, een hooger opvoeren van de fysieke inspanning is niet gewenscht.

Degenen, die voor opleiding tot een rang zijn aangewezen, hebben gemiddeld nog een uur per dag theorie boven den gewonen dienst.

b. Artillerie.

Bij de artillerie zijn de miliciens dagelijks (behalve Zonen feestdagen) van $6\frac{1}{2}$ uur vm. tot 1 uur nm. bezig. Daaronder zijn begrepen $\frac{1}{4}$ uur rust en 1 uur voor het kamerappèl en het eten. Gedurende het recrutentijdperk (4 maanden) wordt ook des namiddags van 4—5 uur geoefend. Alleen des Zaterdags is de dienst gedurende de algemeen vastgestelde werktijden.

Bij de artillerie-inrichtingen zijn de miliciens werkzaam gedurende de algemeen vastgestelde werktijden.

c. Genie.

Het vastgestelde leerprogramma is zoo uitgebreid, dat het zelfs bij de grootst mogelijke inspanning vermoedelijk niet ten volle met de thans onder de wapenen zijnde lichte zal kunnen worden doorloopen.

Onderafdeeling 386b. Bezoldiging verpleegsters.

Inderdaad bestaan er administratieve moeilijkheden in de hospitalen, o. a. bij het verstrekken van extra goederen aan de patiënten, indien het desbetreffend artikel (75) van het Reglement voor de militaire ziekeninrichtingen naar de letter wordt opgevat.

De ervaring leert echter, dat het initiatief van den chef van het hospitaal, de officieren van gezondheid, de directrice, hoofdverpleegster en verpleegsters die moeilijkheden weet op te heffen door de verstrekking, direct nadat de behoefte gebleken is, uit den op elke zaal aanwezigen reserve-voorraad te doen plaats hebben; dit kan dan ook geen reden zijn, dat de verpleegsters, die hart hebben voor de verpleging, op dien grond den dienst zouden verlaten. Eene aanvulling van het reglement in bovenstaanden zin is bereids bevolen.

Het tekort aan verplegingspersoneel maakt het in dienst nemen van vrije verpleegsters tot een eisch ter voorziening in de onmiddellijk dringende behoefte.

Het bedrag van het aan dit personeel toe te kennen daggeld wordt bepaald door vraag en aanbod.

Naar het voorkomt kan er geen bezwaar tegen bestaan om verpleegsters, die vóórtijdig den dienst hebben verlaten en aan hare geldelijke verplichtingen tegenover het

Onderafdeeling 427c. (Oprichting van een kantoor voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en ontspanning. Uitbreiding der vastgestelde legersterkte met een Generaal-majoor, secretaris-generaal van het departement van Oorlog).

land hebben voldaan, in dag- of nachtverpleging aan te nemen naar gelang van de behoefte.

Daar echter de meeste verpleegsters 's lands diens verlaten, zonder aan hare geldelijke verplichtingen te hebben voldaan, en dus niet voor bedoelde tewerkstelling in aanmerking worden gebracht, blijft de hierboven bedoelde wijze om het tekort aan personeel aan te vullen uitzondering.

I. Zooals in de betreffende toelichting (bladzijde 54) is vermeld, wordt de oprichting van onderwerpelijk kantoor noodig geacht „om te geraken tot de zoo gewenschte „organisatie van lichamelijke opvoeding en geestelijke „ontwikkeling in het leger, alsmede ter verzekering van „eene éénhoofdige leiding ten dezen”.

Naar aanleiding van het door eenige leden gelegde verband tusschen de oprichting van dit kantoor en den geest in het leger en van de daaraan vastgeknoopte opmerking, dat die geest niet zal verbeteren, vóór meer moderne opvattingen omtrent discipline zich in het officierskorps hebben baan gebroken, vóór den soldaat meer dere bewegingsvrijheid is toegestaan en de kazernetoestanden grondig verbeterd zijn, kan het volgende medegedeeld worden.

Dat het aanwezig zijn van juiste begrippen omtrent de krijgstucht — niet enkel bij de officieren, doch bij alle leden van de krijgsmacht — ten goede moet komen aan den geest in het leger, spreekt van zelf. Waar blijkt, dat zoodanige begrippen niet- of in onvoldoende mate aanwezig zijn, is het de plicht van de militaire gezaghebbenden hunne ondergeschikten — onverschillig van welken rang of stand — daarop te wijzen.

Er bestaat uiteraard niet het minste bezwaar tegenom aan de militairen, officieren zoowel als onderofficieren en soldaten, al die bewegingsvrijheid te verleenen, welke vereenigbaar is te achten met de handhaving van de krijgstucht, m.a.w. geen afbreuk doet aan het doel, waarmede de krijgsmacht is opgericht en wordt in stand gehouden. Voor zooverre die vrijheid thans nog niet bestaat, is het legerbestuur doende daarin — de vooropgestelde beperking in acht nemende — verbetering te brengen en wordt thans o. m. overwogen, welke bepalingen, waardoor de persoonlijke vrijheid aan banden wordt gelegd, zonder bezwaar uit de reglementen en voorschriften zouden kunnen verdwijnen. Meermalen is er echter reeds op gewezen — o.a. vrij omstandig in de nota, behorende bij het besluit waarbij in de maand November 1918 de militaire bezoldigingscommissie werd ingesteld, en laatstelijk in de memorie van antwoord (bladzijde 11) nopens de ontwerp-begrooting voor 1920 — dat het wezen van eene krijgsmacht medebrengt, dat aan hare leden niet die mate van bewegingsvrijheid verleend kan worden, welke niet-militairen bezitten. Aan deze noodzakelijkheid, zij moge voor sommigen een beletsel opleveren om op den duur deel te blijven uitmaken van het leger, is niet te ontkomen.

Voor hen, die met aandacht kennis genomen hebben van de in den Volksraad behandelde ontwerpen der gewone- en aanvullingsbegrotingen voor 1919 en 1920, zal het zeker onnoodig zijn te betoogen, dat de wijze, waarop de militairen worden betaald, gevoed, gehuisvest, enz. — met andere woorden het geheel hunner dienstvoorwaarden — de volle aandacht van het legerbestuur heeft. Het streven zal er op gericht zijn in die richting te blij-

ven voortgaan, totdat aan alle billijke behoeften tegemoet is gekomen.

Indien derhalve met het instellen van een onderzoek naar de kazernetoestanden bedoeld wordt een speciaal onderzoek door eene gemengde commissie, dan kan slechts herhaald worden hetgeen op 3 Juli 1919 in de 9e vergadering van den Volksraad werd medegedeeld (Handelingen bladzijde 253), n.l. dat der Regeering de noodzakelijkheid of zelfs de wenschelijkheid van zoodanigen maatregel niet is gebleken.

Op de vraag, of onder de goede en nuttige lectuur, welke door onderwerpelijk kantoor in de kazernes zal worden verspreid, en de geschikte voordrachten, die gehouden zullen worden, ook socialistische lectuur en voordrachten vallen, kan geantwoord worden, dat de te verspreiden lectuur en de te houden voordrachten in elk geval zullen moeten voldoen aan den hiervoren reeds omschreven eisch betreffende de lectuur in de militaire sociëteiten, n.l. dat de krijgstucht of de goede zeden daarvan wel de goede militaire geest niet geschaad mogen worden. Indien derhalve socialistische lectuur en voordrachten aan dezen eisch voldoen, dan bestaat tegen het door genoemd kantoor doen verspreiden (houden) daarvan in beginsel ook geen bezwaar.

Het lezen van de brochure van Brandsteder „Ons dapper Indische leger“ in de kazernes is niet verboden. Zij is echter wel gerangschikt onder de lectuur, waarop van toepassing is het bepaalde in de punten 18 e.v. van het bekende rondschrijven van het departement van Oorlog van 12 Juli 1918 No. 16 geheim.

II. Zoowel omdat legerbevel en leiding van het departement in ééne hand berusten, als voornamelijk met het oog op den rang der afdeelingsschefs aan het departement van Oorlog, schijnt slechts door de benoeming tot secretaris-generaal van een Generaal-majoor een afdoende voorziening te vinden.

Onderafdeeling 427D. Gymnastiek- en sportschool:

Hoewel nog geen beslissing werd genomen in zake de invoering hier te lande van het Zweedsch gymnastiek-systeem, zooals dit thans in Nederland zal worden gevolgd, is het zeer waarschijnlijk, dat daartoe inderdaad zal worden overgegaan op grond van de goede resultaten bij de gymnastiek- en sportcursussen te Malang verkregen en vooral ook na kennisname van het kort geleden ontvangen „Verslag der commissie in zake de lichamelijke ontwikkeling in het Leger, ingesteld bij beschikking van den Minister van Oorlog van 17 December 1917, Kabinet Lett. M. 165“.

Uiteraard wordt niet overgegaan tot aanschaffing van toestellen, benodigd voor eenig bepaald systeem, alvorens ter zake eene beslissing genomen is.

Onderafdeeling 427E.

De bedoeling van de hiergestelde vraag is niet duidelijk, daar ieder verband ontbreekt tusschen eene positieve verbetering van de militaire administratie en de scheiding van de ambten van Hoofd van het Departement en Commandant van het Leger.

De Militaire Administratie vormt een dienstvak op zich zelf; daarbij blijken sinds de scheiding in 1913 van de Intendance de bevorderingskansen zoo ongunstig te zijn, dat het urgent is geworden maatregelen te treffen ter verbetering van de positie van de officieren van dat

dienstvak. Deze maatregelen hebben uitsluitend ten doel eene verandering ten gunste teweeg te brengen in de huidige bevorderingskansen, welke verre ten achter blijven bij die der officieren van andere wapens en diensten, en voorts om eenige verbetering te brengen in de vooruitzichten door den kolonelsrang, althans facultatief, bereikbaar te stellen.

Onderdeel j2. Vervolg van de Memorie van Antwoord op het Afdeelsverslag betreffende de 1e algemeene aanvullende begrooting voor 1920.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Omtrent de te Soerabaja plaats gehad hebbende relletjes tusschen militairen en politie kan aan de hand van het ter zake ingesteld onderzoek het volgende worden medegedeeld.

Op den 11en October j.l. was er te Boengoeran een feest ten huize van een Chinees, waarbij een Amboineesch fluitorkest van het 13e Bataljon Infanterie zich deed hooren. Tegen 9 u. 30 N. moeten, volgens den aldaar dienstdoenden hoofdagent, eenige militairen, vermoedelijk Amboineezen, toeschouwers bij het feest, het den agent lastig hebben gemaakt en geen gehoor hebben willen geven aan diens last achteruit te gaan.

Toen een der militairen weigerde zijn naam op te geven, nam de agent hem de pet van het hoofd om het stamboeknummer te noteeren. Daar vervolgens die soldaat weigerde met den agent mede te gaan, greep deze hem aan. Op aanhitsing van andere militairen sloeg de aangegrepen den agent, waarop deze terugsliep. Tegelijkertijd werd de agent door eenige andere militairen aangevallen en aan het hoofd verwond. Te hulp snellende inlandsche agenten moeten daarop ook door die militairen zijn lastig gevallen, waarop de hoofdagent zijne revolver trok. De militairen vluchtten daarop.

Aangezien de hierbedoelde militairen onbekend zijn gebleven — het opgenomen stamboeknummer was bij het D. v. O. niet bekend — kan hun getuigenis niet tegenover dat van den hoofdagent worden gesteld. Volgens de verklaringen van twee inlandsche agenten en van een inlandsch sergeant zoude de hoofdagent aanvankelijk onnoodig ruw zijn opgetreden door het afrukken van eene pet van een der militairen, door hem een duw te geven en daarna pogingen te doen hem te arresteeren.

Om 10 u. 30 N. ontstond eene nieuwe quaestie tusschen denzelfden hoofdagent en een inlandsch fuselier. Deze zou op de waarschuwing van den hoofdagent om achteruit te gaan eene dreigende houding hebben aangenomen en, toen hij door den agent achteruit werd geduwd, dezen op de borst hebben gestompt, waarop de agent hem een slag met den wapenstok op het hoofd toebreacht. De fuselier moet toen de hand tusschen den broeksband hebben gestoken; toen hij gegrepen en onderzocht werd, bleek hij onder zijne kleeding den houten steel van eene patjolk te hebben verborgen; hierop werd hij gearresteerd. Hoewel de verklaring van den fuselier zeer afwijkt van die der politie, moet op grond van stellige verklaringen van meerdere Europeesche getuigen de lezing van de politie als de juiste worden aangenomen. Tijdens dit voorval hebben de Amboineezen van het fluitorkest zich ergerlijk gedragen. Zij wierpen met glazen en met een stoel en konden door de feestvierenden slechts met moeite worden weerhouden om over de afsluiting heen den inlandschen fuselier te hulp te komen. Agenten hadden den klewang reeds getrokken, een zelfs de revolver. Het is dan ook te betreuren, dat toen de medewerking van de militaire autoriteiten niet is ingeroepen om de orde te helpen handhaven en de nontonnende militairen, in het

bijzonder ook het fluitorkest, naar de kampementen te doen terugkeeren.

Een nieuw voorval deed zich denzelfden avond voor, toen het fluitorkest zich kazernewaarts begaf om 12 u. 's nachts. Aanvankelijk behoorlijk in rij en gelid afgemarcheerd, werd door een deel dezer militairen om 12 u. 30 de politiepost bij de Tjantianbrug gemolesteerd en met steenen geworpen. De beide inlandsche agenten konden daartegen weinig uitrichten, doch toen spoedig van alle zijden versterking opdaagde, zetten zij gezamenlijk de vluchtende ongewapende soldaten na, welke vervolging zij voortzetten tot binnen de poort van de kazerne, ondanks de waarschuwing van den schildwacht. Door het geraas kwam een aantal militairen naar buiten loopen — d. w. z. buiten hunne kamers — en de politie ontwarende werd deze met steenen geworpen, waardoor een agent werd getroffen. De orde werd spoedig hersteld door den adjudant-onderofficier van het bataljon, doch de voorvallen van dezen avond hadden van weerszijden de gemoederen verhit.

Den 14en October om 6½ uur N. passeerde eene groep politie — ± 12 man — de Djotangan-kazerne. Dezen personen werd door eenige in de nabijheid van de kazerne aanwezige niet-Europeesche militairen een scheldwoord toegeroepen; toen dit scheldwoord werd herhaald, werd door een agent teruggescholden. De tusschenkomst van een inlandsch sergeant maakte aan dit voorval een einde en was vermoedelijk oorzaak, dat de militairen op dat oogenblik de agenten niet meer lastig vielen. Later schijnen zij hen te zijn gevolgd, althans een drietal van die agenten werd eenigen tijd later bij de Roode brug door militairen aangeroepen, waarom zij het veiliger achtten met een karretje huiswaarts te gaan. Daarop werden door meerbedoelde militairen de nabij de Roode brug op post staande agenten tot een gevecht uitgedaagd, doch het kalmeerend optreden van een inlandsch fuselier had tengevolge, dat hier verder niets gebeurde en de militairen aftrokken.

Van dit voorval werd den politiechef 4e sectie bericht, terwijl de commandant van de kazernewacht (een Europeesch sergeant) een 15-tal militairen zich haastig uit de richting van de Roode brug naar de Societeitsstraat zag spoeden. Middelerwijl moet er ten O. van de kazerne (nabij Gatottan) eene vechtpartij zijn ontstaan tusschen aanvankelijk 2 militairen, later door meerdere versterkt, en een inlandsch agent, met het gevolg, dat deze agent doodelijk werd verwond en een der aanvallers een klewanghouw over den arm ontving, vermoedelijk toegebracht door een den agent te hulp gekomen burger. Tijdens deze vechtpartij moeten een paar militairen door het aan de straat gelegen raam van de 4e compagnie 13e bataljon om hulp hebben geroepen, welke opvordering mede moet gehoord zijn door de van de Roode brug komende militairen. Aan dien oproep moeten een 14-tal militairen uit de kazerne gehoor hebben gegeven; enkelen daarvan hebben daarbij een aangepunt stuk staafijzer, onder de jas verborgen, medegevoerd. Nadat de inlandsche agent was neergevallen en weggedragen, vluchtten de militairen naar het plein vóór de kazerne, vermoedelijk met het doel daar steenen te verzamelen ten einde zich te verzetten tegen den hoogerbedoelden burger, die hen achtervolgde, gewapend met den klewang van den gevallen agent.

Intusschen waren een Europeesch agent en een opzie-

ner bij het kruispunt der Gatottan's aangekomen. Na eenige inlichtingen van het publiek verkregen te hebben en geen militairen bespeurende, droeg de opziener den agent op zich meer nabij de kazerne op te stellen, terwijl hijzelf zich verwijderde om versterking te halen. Toen enkele oogenblikken daarna de militairen weer kwamen opzetten, ontwaarden zij dien Europeeschen agent, wierpen hem met steenen, waarop de agent met een revolver-schot antwoordde. Daar dit schot werd gelost in de nabijheid van de ramen van de 4e compagnie, uitzicht gevende op de Paradestraat, werd dit zoowel gehoord door de in de kazerne aanwezige militairen van die afdeeling, welke om 7 u. 10 N. voor eene oefening moest uitrukken, als door de wacht. Na het vallen van het schot is zoowel binnen als buiten de kazerne geroepen „ambil senapan”, „politie pasang” en „alarm”, waarop de troep zich wapende met het geweer en militairen van de 4e compagnie naar de wacht en de kazernepoort drongen, in welke nabijheid die afdeeling is gelegerd. Ook de niet gewapende militairen buiten de kazerne spoedden zich grootendeels naar de kazerne om hunne wapens te halen, zoodat nabij de toegangspoort een groot gedrang ontstond van ongewapenden, die naar binnen, en van gewapenden, die naar buiten wilden.

De commandant van de wacht had zich even te voren naar het wachtlokaal begeven om een gewonden fuselier, die zich bij hem had aangemeld, te doen verbinden en om eene patrouille te doen uitrukken, aangezien hij, van den fuselier vernomen hebbende, dat deze door een agent was verwond, dit feit in verband bracht met de hiervoor vermelde waarneming van militairen, die zich haastig verplaatsten, en op grond van een en ander de gevolgtrekking maakte, dat er weer iets tusschen de politie en de militairen te doen was. Alvorens zich naar het wachtlokaal te begeven, plaatste hij een tweeden schildwacht bij de poort en sloot deze poort, echter niet met den grendel. In het wachtlokaal nog bezig zijnde, hoorde hij het door de politie afgegeven revolver-schot en onmiddellijk daarna het geraas van een aantal naar de poort stormende menschen. Zich naar buiten begevende, trachtte hij de opringende militairen tegen te houden en te verhinderen, dat deze zich meester maakten van de aan de wacht aanwezige patronen, waarnaar gevraagd werd. Dit laatste gelukte hem; het eerste niet.

Plotseling toch week de niet behoorlijk gesloten poort voor den druk der buitenstaanden, waardoor een aantal militairen naar binnen, doch ook een aantal — \pm 20 — gewapenden naar buiten stormden. Deze gewapenden ontmoetten dicht bij den uitgang der kazerne een drietal Europeesche politiebeambten, waarvan twee zich tijdig uit de voeten konden maken, een echter door een slag in het water viel en nog met steenen werd geworpen. Nagenoeg zonder letsel bekomen te hebben kon ook deze politieman zich redden.

Op het oogenblik, dat de militairen de poort van de kazerne forceerden, kwam een ander onderofficier den wachtcommandant te hulp; aan hen beiden gelukte het de poort weer dicht te krijgen, doch op hetzelfde oogenblik moesten zij opnieuw toegeven aan den van buiten geoeffenden drang, waardoor wederom een 10-tal gewapenden de kazerne konden verlaten. Nadat het hun ten tweeden male gelukt was de poort weer dicht te krijgen, konden zij haar sluiten; daarna werd kamerappèl geblazen en werd de orde in de kazerne hersteld.

De eerste groep gewapende militairen was doorgelopen in de richting van Gatottan en ontmoette aan den N.O. hoek van de kazerne eene afdeeling politie, waarbij eenige Europeesche politiebeambten; enkelen van deze hadden te voren reeds ongewapende militairen ontmoet, die hen met steenen wierpen, waarop met revolverschoten werd geantwoord. Twee van de Europeesche politiemannen wisten, een drietal schoten lossend, door te dringen tot de tegenovergestelde zijde van het park vóór de kazerne, één van hen werd daarbij door steenworpen gewond. De overige politiemannen trokken al schietende en achtervolgd door de soldaten geleidelijk naar het kruispunt van wegen bij de Gatottan terug. De tweede groep gewapenden, die inmiddels het kampement had weten te verlaten, wendde zich tegen de evengenoemde twee Europeesche politiemannen, die eveneens eene teruggaande beweging moesten maken en ook achtervolgd werden door de soldaten. Een dezer laatsten werd kort daarna door een revolverschot in den arm gewond. Nadat deze beide politiemannen hulp hadden gekregen van twee andere Europeanen, is een kort handgemeen ontstaan, waarbij een der politiebeambten bloedige striemen over den rug kreeg, een andere twee lichte bajonetsteken opliep. Toen een hunner ook zijne revolver verloor, de anderen geen munitie meer hadden, moesten zij zwichten voor de overmacht en trokken zij af. Kortens tijd daarna staakten de soldaten op beide punten de vervolging en keerden in snellen gang naar de kazerne terug. Om 6 u 45 N. was alles afgespeeld en was de rust in en om de kazerne teruggekeerd. Gedurende de schermutseling hadden nog twee inlandsche agenten lichte bajonetsteken in den rug opgelopen.

De schuldige militairen, voor zoover zij zijn herkend geworden, zijn naar den kriegsraad verwezen.

Naar aanleiding van het bericht in „De Locomotief”, betreffende de behandeling van een onderofficier te Semarang, kan het volgende worden medegedeeld.

Aan een sergeant-stafhoornblazer, gehuwd, zonder kinderen, was vergund in de Wurtembergsche kazerne eene woning 6de klasse te betrekken, terwijl aan den recht hebbende op deze woning eene woning 5e klasse in het kampement Mlaten was aangewezen. Laatstgenoemde vertrok wegens overplaatsing den 5den September 1919 terwijl diens vervanger, gehuwd, met 4 kinderen, waarvan 2 in Holland, den 9den September d.a.v. in het garnizoen aankwam. Den volgenden dag werd bovenbedoelde woning 6e klasse dezen onderofficier ter bewoning aangewezen. Daar voor den sergeant-stafhoornblazer geen ander logies beschikbaar was, liet de plaatselijk militair commandant den 11en September beide onderofficieren bij zich komen, ten einde met onderling goedvinden tot eene schikking te geraken.

De sergeant-stafhoornblazer, die mededeelde reeds een woning op het oog te hebben, welke hem echter nog te duur was, zou trachten zoo spoedig mogelijk een particulier huis te huren en de hem tijdelijk ter bewoning afgestane gouvernementswoning op 16 September te ontruimen; den laatst aangekomene werd de keuze gelaten tussen het tijdelijk betrekken van de gouvernementswoning 5e klasse bovenbedoeld, waarin door de genie eenige kleine reparatiën werden verricht, dan wel het in gebruik nemen van 2 kamers voor gehuwde doortrekkenden, gelegen in de Wurtembergsche kazerne. Laatstbedoeld

gaf de voorkeur aan het bewonen van het logies voor doortrekkenden.

Met deze regeling stemden beide onderofficieren in. Den 14den September beviel de echtgenoot van den sergeant-stafhoornblazer. Enkele dagen daarna deelde de plaatselijk militaire commandant aan den nieuw-aangekomen mede, dat in de gegeven omstandigheden het verhuizen van den stafhoornblazer natuurlijk eerst zou kunnen plaats hebben, nadat diens echtgenoot geheel hersteld zou zijn, waarmede eerstgenoemde accoord ging. Den 22sten September werd, naar aanleiding van een op dien dag gedaan verzoek van den belanghebbende, aan den sergeant-stafhoornblazer medegedeeld, dat hij de woning moest ontruimen, doch vorengenoemd logies, ± 70 M. van zijn huis verwijderd, kon betrekken. De sergeant-stafhoornblazer gaf daarop te kennen, dat hij nog geen woning had kunnen huren, doch niettemin geen gebruik wenschte te maken van bedoeld logies, aangezien dat — volgens hem — niet gezond was. De ontruiming van de woning had 23 September plaats.

Een advies van den dokter was den plaatselijk militair commandant onbekend; bij onderzoek deelde de officier van gezondheid, belast met den garnizoensdienst, mede bij de bevalling niet tegenwoordig te zijn geweest, noch na dien ter zake te zijn geraadpleegd. Daags na de ontruiming van de woning (dus op 24 September) had de sergeant-stafhoornblazer echter aan dien dokter gevraagd, of eene vrouw binnen eene week na eene bevalling mocht verhuizen, waarop was geantwoord, dat zulks gewoonlijk niet binnen de 9 dagen mocht plaats hebben. In dit verband deelde de nieuw-aangekomen onderofficier nog mede, dat de echtgenoot van den sergeant-stafhoornblazer reeds den tweeden dag na de bevalling op een stoel in de voor-galerij zat en dat hij haar 1 à 2 dagen later bij de keuken had zien staan.

Ten slotte zij medegedeeld, dat de sergeant-stafhoornblazer nimmer bij de bevoegde autoriteit klachten over de getroffen regeling heeft ingebracht.

Tot aanvulling van de reeds elders gedane mededeelingen omtrent de verstrekkingen aan de militairen te Weltevreden en te Meester-Cornelis op 31 Augustus j.l. kan nog het volgende worden vermeld.

In die garnizoenen wordt sedert 1910 door bemiddeling van het Hoofd van gewestelijk bestuur jaarlijks een zeker bedrag ontvangen, z.g. wijn- en sigarengelden, ten behoeve van de mindere militairen aldaar. Dit bedrag wordt berekend naar een toenmaals vastgestelden maatstaf, volgens welken Europeesche en Amboineesche onderofficieren en minderen gelijk, de inlandsche onderofficieren en minderen lager bedeed werden. Deze regeling is sedert dien ongewijzigd in stand gebleven, zonder dat daaruit ooit moeilijkheden zijn voortgevloeid. Daar, voor zoover bekend, deze extra-verstrekking alleen plaats heeft in de beide genoemde garnizoenen, is bij de aanvankelijke behandeling van de hierop betrekking hebbende vraag aan deze uitzondering geen aandacht geschonken.

Inderdaad hebben inlandsche militairen dit jaar aanstoot genomen aan het gemaakte onderscheid en daarover bij hunne chefs bezwaren ingebracht. Aan de bedoelde bezwaren is, voor zoover nog gelden overgebleven waren, eenigszins tegemoet gekomen, terwijl overigens is toegezegd, dat in volgende jaren eene billijker verdeling der gelden zal worden toegepast.

Bij een enkel korps hebben de inlandsche militairen geweigerd de hun toegedachte gelden in ontvangst te nemen. Door den afdeelingcommandant is toen bepaald, dat die gelden in de menage van dat korps zouden worden gestort, indien de betrokkenen na de beslissing op hoogerbedoelde ingebrachte bezwaren bij hunne weigering mochten volharden.

Onderdeel k.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Aan de beschouwingen betreffende hetgeen van de vloot verwacht kan worden in geval van oorlog, voorkomende in de Memorie van Antwoord op het voorloopig verslag van den Volksraad nopens de ontwerp-begroting voor 1920, kan in de huidige omstandigheden niets worden toegevoegd.

De maritieme defensie verkeert in een stadium van afwachting, hetgeen o.a. ook blijkt uit de navolgende zinsnede der jongste troonrede:

„Op het defensie vraagstuk blijft Mijn volle aandacht gevestigd.

De oplossing kan eerst ter hand genomen worden, wanneer omtrent de internationale regeling, door den Volkerenbond beoogd, meer zekerheid zal zijn verkregen”.

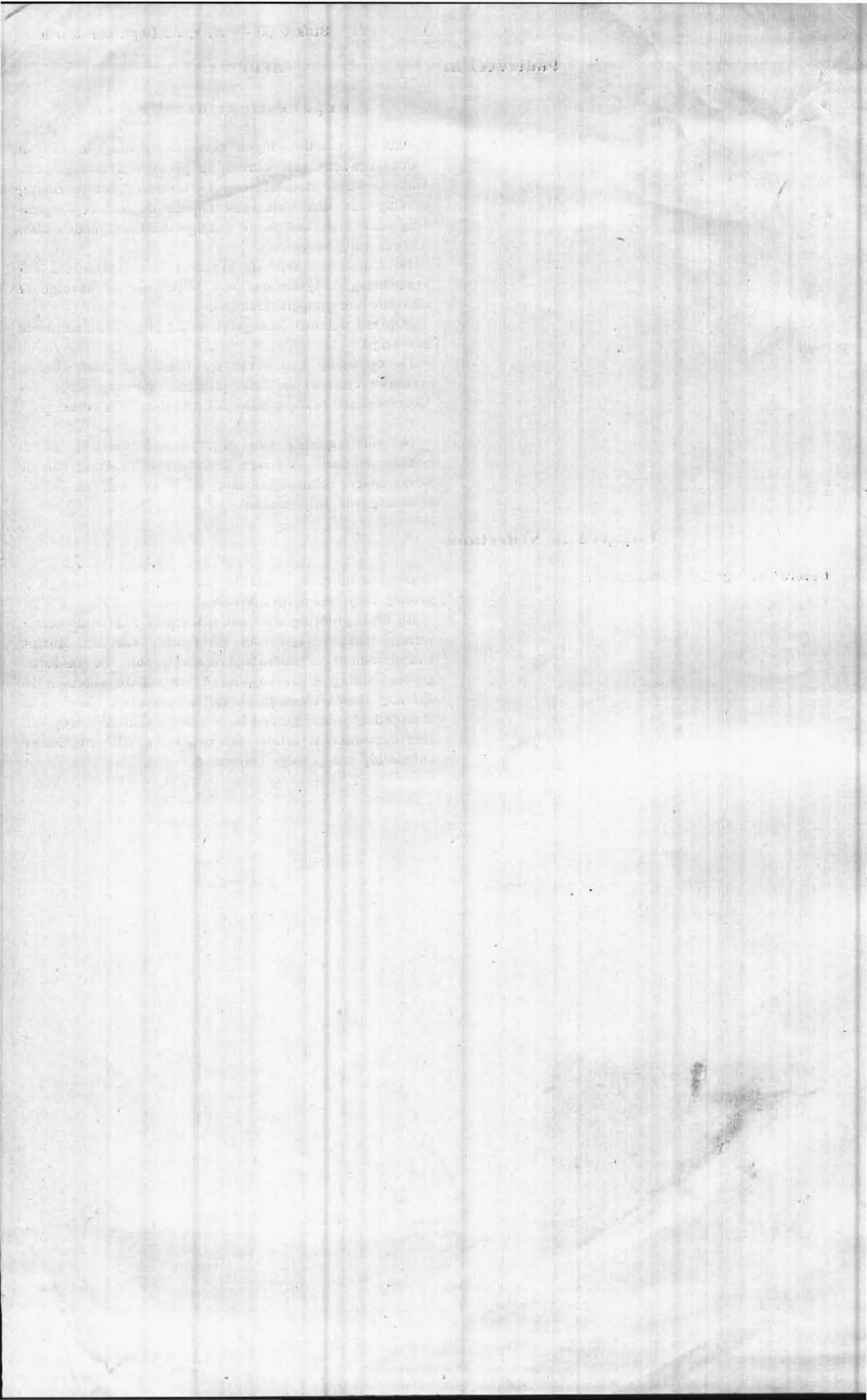
De vertimmering van de Tydeman heeft f 24 223 gekost; zij heeft een zeer bruikbare uitbreiding van de bewoonbare ruimte van het schip gegeven en is als zoodanig van blijvend nut.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 126. Onderdeel c.

De beschikbare hellingen in Indië zijn niet groot genoeg voor een dergelijk schip.

Bij de begroting voor het dienstjaar 1920 is de eerste termijn aangevraagd voor uitbreiding van het Marine Etablissement te Soerabaja waarbij ook een voldoende groote helling is geprojecteerd. Waar te voorzien is, dat nog verscheidene jaren zullen verloopen voordat die uitbreiding geheel gereed is, zou het wachten daarop een zeer ongewenscht uitstel van den bouw van het nieuwe kabelschip ten gevolge hebben.

Onderdeel I.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Reeds eerder is de verzekering gegeven, dat de Regeering de thans wederom in het verslag uitgesproken meening deelt, dat de volkshuisvesting in vele opzichten te wenschen overlaat, en dat Zij de ontoereikende volkshuisvesting mede beschouwt als een van de omstandigheden, welke op de volksgezondheid een ongunstigen invloed uitoefenen.

Zoolang de opvatting heerschte, dat eene radicale woningverbetering het eenige afdoende middel was om de bevolking te vrijwaren voor de zoo gevreesde pestepidemie, was de inbreuk, die hiermede werd gemaakt op hare vrijheid, en waren de enorme offers, welke deze bestrijdingswijze aan de algemeene middelen stelde, gerechtvaardigd. Hoe gewenscht dit uit een algemeen hygiënisch oogpunt ook moge zijn, acht de Regeering het echter niet verantwoord dezen druk te bestendigen en deze offers van de gemeenschap te blijven vragen, wanneer moet worden aangenomen, dat de strijd tegen de pest ook met minder krachtdadige middelen kan worden gevoerd.

Er valt overigens op te wijzen, dat woningverbetering alleen niet afdoende ware, doch dat ook de levensopvatting der bevolking en de hiermede samenhangende zeden en gebruiken, welke hare levensomstandigheden beheerschen, wijziging behoeven.

Er zal in dezen van het kleine naar het groote gewerkt moeten worden. Vooruitstrevende gemeenten en werkgevers zullen het voorbeeld dienen te geven van betere volkshuisvesting en aldus zal geleidelijk de behoefte daaraan in wijden kring worden geschapen met daaraan gepaard andere opvattingen der bevolking ten aanzien van haar hygiëne.

Binnen de perken van het bereikbare zal de Regeering intusschen steeds bereid worden gevonden alles te doen, waarvan in dezen eenig nut is te verwachten. Het denkbeeld van de instelling van een woningraad vond tijdens de debatten over deze begrootingsafdeeling in de voorjaarszitting reeds vermelding. Hoewel van de zijde der locale ressorten, welke naar het oordeel der Regeering voor de verbetering van de volkshuisvesting de meer onmiddellijk aangewezen overheidsorganen zijn, geen uitingen werden vernomen, welke er op wijzen, dat die organen aan de instelling van een centralen woningraad behoefte zouden gevoelen, wil de Regeering dit denkbeeld gaarne in overweging nemen, zoodra door hen, die daarvan voorstanders zijn, daaraan eene meer concrete omlijning zal zijn gegeven en mocht blijken dat van deze instelling eenig practisch nut valt te verwachten.

Het verzoekschrift van de woningvereeniging te Batavia om geldelijken steun voor woningbouw voor ambtenaren is nog in behandeling.

De plannen van de zelfbesturen in de Javaansche Vorstenlanden tot het instellen van gemeenten voor de hoofdplaatsen Solo en Djokja verkregen nog geen vasten vorm.

Ook naar het oordeel van de Regeering vereischt de geldelijke verhouding tusschen het Land en de locale ressorten herziening. Nopens den vorm, waarin deze nieuwe regeling zal moeten worden getroffen, was de Regeering nog niet in de gelegenheid eene beslissing te

nemen. Aan de mededeelingen, omtrent den stand van dit vraagstuk bij de behandeling van deze begrootingsafdeeling in de voorjaarszitting gedaan, valt thans niets toe te voegen.

In het begin dezes jaars werden door de residenten van Semarang en de Preanger-Regentschappen commissiën ingesteld ter voorbereiding van de opheffing der binnen de gemeenten Semarang en Bandoeng gelegen kampongs als zelfstandige staatsorganen. De voorstellen van deze commissiën worden door de Regeering nog tegemoet gezien.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 7.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

EERSTE NOTA VAN WIJZIGINGEN

(Ingezonden bij brief van 17 November 1919).

Uitgaven in Nederland. In **artikel 1** van het ontwerp van besluit (stuk 2) worden de volgende wijzigingen en aanvullingen van de begrooting opgenomen:

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Tusschen de onderafdeelingen 48 en 49 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 48A. Bijdrage aan de vereeniging „Nederlandsch-Indische Onderwijs- en Studiekas”, f 4 000.

Onderafdeeling 57. Eeredienst, wordt verhoogd met f 17 500 en mitsdien gebracht op f 61 700.

Tusschen de onderafdeelingen 57 en 58 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 57A. Ondersteuning van vereenigingen en instellingen voor de opleiding van Roomsch-Katholieke geestelijken, welke naar Indië worden uitgezonden, Memorie.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 97. Militairen in buitengewonen dienst, wordt verhoogd met f 46 000 en mitsdien gebracht op f 325 860.

Uitgaven in Indië. I. In sub I van **artikel 2** van het ontwerp van besluit (stuk 2) worden de volgende wijzigingen en aanvullingen van de begrooting opgenomen:

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Tusschen de onderafdeelingen 16 en 17 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 16A. Verhooging van bezoldiging der daarvoor in aanmerking komende gediplomeerde en ge-gradueerde ambtenaren op de centrale kantoren in de rangen tot en met dien van referendaris, Memorie.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 40. Personeel van het gevangeniswezen, wordt nader verhoogd met f 14 580 en mitsdien gebracht op f 1 575 033.

Onderafdeeling 54. Personeel van den immigratiedienst, wordt verhoogd met f 14 820 en mitsdien gebracht op f 241 160.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 76. Opiumverkoop, wordt nader verhoogd met f 17 000 en mitsdien gebracht op f 8 140 885.

Onderafdeeling 84. Personeel van den gouvernements-accountantsdienst, wordt verhoogd met f 6 000 en mitsdien gebracht op f 119 620.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Tusschen de onderafdeelingen 115 en 116 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 115A. Hervorming van het districtsbestuur in het rechtstreeksch bestuurd gebied der residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, f 158 600.

Onderafdeeling 126. Personeel der politie, wordt nader verhoogd met f 17 700 en mitsdien gebracht op f 7 563 531.

Tusschen de onderafdeelingen 126 en 127 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 126A. Hervorming van het politiewezen ten plattelande op Java en Madoera, f 5 500 000.

Tusschen de onderafdeelingen 139 en 140 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 139A. Bijdrage aan de Zelfbesturen in Soerakarta en Djokjakarta ter tegemoetkoming in de vermindering hunner inkomsten, welke voortvloeit uit de doorvoering der agrarische hervormingen in verband met de verlaging van de lasten der bevolking, Memorie.

Onderafdeeling 140. Aanslag in en invordering van het hoofdgeld, wordt verhoogd met f 9 800 en mitsdien gebracht op f 788 800.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Onderafdeeling 168. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van middelbaar onderwijs, wordt verhoogd met f 100 000 en mitsdien gebracht op f 197 200.

Tusschen de onderafdeelingen 171 en 172 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 171A. Kosten van eene vierde technische school, f 60 000.

Tusschen de onderafdeelingen 197 en 198 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 197A. Bijdragen aan namiddag-leergangen voor kinderen, welke wegens plaatsgebrek niet kunnen worden toegelaten tot de scholen voor de kinderen van Ambonsche militairen, f 32 500.

Tusschen de onderafdeelingen 198 en 199 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 198A. Financiële gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar Europeesch lager onderwijs, *f* 525 000.

Tusschen de onderafdeelingen 206 en 207 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 206A. Invoering van onderwijs in gezondheidsleer op inrichtingen van openbaar voortgezet onderwijs voor Inlanders, *f* 9 000.

Tusschen de onderafdeelingen 233 en 234 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 233A. Maatregelen in verband met de huisvesting en opvoeding van studeerende jongelieden, *f* 375 250.

Onderafdeeling 237. Personeel van den eeredienst, wordt nader verhoogd met *f* 780 en mitsdien gebracht op *f* 877 535.

Tusschen de onderafdeelingen 237 en 238 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 237A. Herziening van de wedderegeeling voor de Roomsch-Katholieke geestelijken van den 3den rang, *f* 18 000.

Tusschen de onderafdeelingen 238 en 239 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 238A. Opleiding van Inlandsche hulp-leeraren bij de Roomsch-Katholieke gemeenten, *f* 2 160.

Tusschen de onderafdeelingen 244A en 245 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 244B. Indienstelling van een adviseur voor de medische propaganda, *f* 12 000.

Onderafdeeling 244C. Herziening van de wedderegeeling van de Indische geneeskundigen, *f* 261 300.

Tusschen de onderafdeelingen 248 en 249 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 248A. Hervorming van het geneeskundig laboratorium te Batavia en herziening van de wedderegeeling van de wetenschappelijke en technische ambtenaren, *f* 5 100.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 260. Personeel van het Departement, wordt verhoogd met *f* 4 800 en mitsdien gebracht op *f* 271 202.

Tusschen de onderafdeelingen 300 en 301 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 300A. Bijdrage aan de vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs”, *f* 60 000.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Tusschen de onderafdeelingen 308E en 309 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 308F. Buitengewone weddeverhoogingen aan onderopzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, die in het bezit zijn van het getuigschrift voor benoeming tot die betrekking, *f* 80 000.

Onderafdeeling 314. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken, wordt nader verhoogd met *f* 712 000 en mitsdien gebracht op *f* 9 561 500.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Tusschen de onderafdeelingen 427E en 428 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 427F. Algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categorieën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren, f 8 715 000.

II. In **artikel 2** van het besluit van 15 Juli 1919 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 56) wordt in het tweede lid in plaats van „138, 146” gelezen „138, 139A, 146”

en wordt het derde lid gelezen als volgt:

Uit de onderafdeelingen 25, 28, 32, 78, 88, 93, 94A tot en met 96, 103 tot en met 105, 108, 109, 111 tot en met 117, 119, 126A, 127, 127B, 133, 164A, 164B, 195, 211, 216A, 217, 225, 236A, 244A, 245A, 249, 308, 377, 409, 417, 424, 425, 427, 427B tot en met 427E, 441 en 446 kan worden overgeschreven op andere onderafdeelingen, waarvan het bedrag onvoldoende blijkt tot uitvoering van de in de genoemde onderafdeelingen bedoelde maatregelen.

Middelen in Indië.

In **artikel 3** van het ontwerp van besluit (stuk 10) worden de volgende aanvullingen van de begrooting genomen:

Departement van Binnenlandsch
Bestuur.

Tusschen de nummers 48 en 49 wordt ingelascht:
48A. Invoering van een hoofdgeld in het gewest Banka en Onderhoorigheden.

Departement van Onderwijs en
Eeredienst.

Onder nummer 66, Onderwijs, wordt na onderdeel n a nieuw onderdeel ingelascht:
o. schoolgelden van bijzondere Europeesche lagere scholen.

TOELICHTINGEN.

Hoofdstuk I der uitgaven.

AFDEELING V.

Uitgaven in Nederland.

Departement van Onderwijs en
Eeredienst.

Onderafdeeling 48A. Bijdrage aan de vereeniging „Nederlandsch-Indische Onderwijs- en Studiekas” (f 4 000).

De bijdrage strekt om de te Amsterdam gevestigde vereeniging „Nederlandsch-Indische Onderwijs- en Studiekas” tegemoet te komen in de kosten van het door de vereeniging uitgeoefend toezicht en den door haar verleenden geldelijken steun aan in Nederland en wel meer in het bijzonder te Amsterdam studeerende Indische jongelieden.

De steeds toenemende werkzaamheid der vereeniging op gemeld gebied en de gebleken gunstige resultaten daarvan wettigen ten volle het verlenen van den gevraagden geldelijken steun, te meer waar ook aan anderen behoeve van Indische jongelieden werkzame vereenigingen zoodanige steun van Landwege wordt verleend.

Aan de subsidie zal intusschen het voorbehoud worden verbonden, dat een ten minste even groot bedrag van particuliere zijde wordt bijeengebracht.

Onderafdeeling 57. Eeredienst.

Verhooging van de bijdrage aan de vereeniging „Comité tot voorziening in de godsdienstige behoeften van de gevestigde inlandsche Protestantsche Christengemeenten op de Sangi- en Talaud-eilanden” (*f* 17 500).

Onderafdeeling 57A. Ondersteuning van vereenigingen en instellingen voor de opleiding van Roomsch-Katholieke geestelijken, welke naar Indië worden uitgezonden (Memorie).

In verband met de in 1917 tot stand gekomen verbetering van de bezoldigingen van de hulppredikers ten dienste van de Inlandsche Christengemeenten (blz. 62 van de Memorie van Toelichting op het ministerieel ontwerp der begroting voor dat jaar) is het noodig ook de bijdrage aan de ter zijde genoemde vereeniging voor den arbeid van de in haar dienst werkzame Dienaren des Woords, welke bijdrage berekend is naar de landsuitgaven ten behoeve van de hulppredikers, evenredig te verhoogen. De verhooging is gesteld op de helft van het tot dusver uitgetrokken bedrag of *f* 17 500.

Deze post is opgebracht ten einde de onbillijkheid weg te nemen, dat tot dusver voor de opleiding van Roomsch-Katholieke geestelijken in Nederland en hunne uitzending herwaarts geen tegemoetkoming wordt verleend als bij het Koninklijk besluit in Indisch Staatsblad 1904 No. 116 in uitzicht is gesteld voor de opleiding van hulppredikers.

Bij gebrek aan gegevens wordt de post voor „Memorie” opgebracht.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 97. Militairen in buitengewonen dienst (f 46 000).

Zie de toelichting van onderafdeeling 427F van de uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

AFDEELING I.

Uitgaven in Indië.

Regeering en Hooge Colleges.

Onderafdeeling 15, d. Reis- en verblijfkosten en zittinggelden ten behoeve van den Volksraad.

Bij het in te voeren stelsel van reizen op jaar-kaarten door leden van den Volksraad langs lijnen der Staatsspoor- en tramwegen (zie de beantwoording van de desbetreffende opmerking in het afdelingsverslag, stuk 4, blz. 34 van deze aanvullingsbegroting) zullen de kosten van de gemaakte reizen met den betrokken dienst worden verrekend. Of en hoeveel door de uitreiking der jaar kaarten ten laste van den post voor reiskosten van den Volksraad meer zal moeten worden betaald dan tot dusverre, is niet bekend, zoodat eerst t. z. t. bij de raming van den post met de alsdan verkregen uitkomsten zal kunnen worden rekening gehouden.

Onderafdeeling 16A. Verhooging van bezoldiging der daarvoor in aanmerking komende gediplomeerde en ge-graduateerde ambtenaren op de centrale kantoren in de rangen tot en met dien van referendaris (Memorie).

Kon voor de totstandkoming in 1917 (Staatsblad No. 430) van de nieuwe bezoldigingsregeling der ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur voor de op de centrale kantoren werkzaam gestelde gediplomeerde ambtenaren (bezitters van het diploma van het vroegere groot-ambtenaarsexamen of van het sedert daarvoor in de plaats getreden eindexamen voor den Nederlandsch-Indischen administratieven dienst) nog gesproken worden van een zeker evenwicht tusschen hunne wedderegeling en die der ambtenaren van den bestuursdienst, sedert is als gevolg van de voor de laatstbedoelde ambtenaren geopende betere vooruitzichten dit evenwicht op bedenkelijke wijze ten nadeele van de bureauambtenaren verstoord. De bezoldigingsregeling voor het bestuurskorps biedt den gediplomeerde zooveel meer geldelijke en andere voordeelen, dat hij thans alleen indien er bijzondere redenen voor bestaan, de bureauloopbaan kiest. Voor de doctoren in de rechtswetenschap geldt hetzelfde. Reeds bij de bestaande verschillen tusschen de inkomsten bij de rechterlijke macht en die bij den kantoordienst kost het, zooals in de laatste jaren gebleken is, de grootste moeite om op de centrale kantoren — uitgezonderd het Departement van Justitie, waar die verschillen door toepassing van het zoogenaamd meesleepingsstelsel worden weggenomen — betrekkingen van commies-redacteur (adjunct-referendaris), waaraan verbonden is eene bezoldiging van *f* 250.— 's maands met 2 tweejaarlijksche verhoogeningen

van *f* 125.— 's maands tot een maximum van *f* 500.— 's maands, door jonge juristen te doen bezetten, hetgeen het geval is niet alleen ten aanzien van doctoren in de rechtswetenschap, die het zoogenaamde faculteitsexamen hebben afgelegd, maar ook ten aanzien van de bureaujuristen, die eerst na \pm 3 jaren dienst tot een rechterlijk ambt benoembaar zijn. En het behoeft geen betoog, dat de ten dezen ondervonden moeilijkheden nog zullen toenemen bij aanneming van de voor de ambtenaren van de rechterlijke macht voorgestelde positieverbetering, waarbij gerekend is op eene aanvangsbezoldiging van *f* 300.— 's maands voor de bureaujuristen.

Toch is het voor de centrale kantoren wenschelijk, zoo niet noodzakelijk, steeds de beschikking te hebben over een of meer jonge juristen, voor zoover althans niet een tekort bij de rechterlijke macht er toe dwingt om tijdelijk van hunne aanstelling bij den kantoordienst af te zien.

De hiervoren geschetste bezwaren bij de aanwerving voor den kantoordienst van juristen en van ambtenaren voor den administratieven dienst gelden in hoofdzaak de lagere rangen, dus tot en met dien van referendaris. Ten aanzien van deze groep kantooramtenaren worden derhalve bijzondere voorzieningen dringend noodig geacht, zoowel om verder verloop van het personeel door overgang naar de rechterlijke macht en naar den bestuursdienst zooveel mogelijk tegen te gaan, als om in de naaste toekomst de geregelde aanvulling met nieuwe krachten te verzekeren.

Aan meerbedoelde bezwaren kan voorloopig worden tegemoet gekomen door de centrale van de ter zake bestaande regeling voor de op de centrale- en hoofdkantoren — uitgezonderd het departement van Justitie — werkzaam gestelde personen, die zijn uitgezonden voor betrekkingen bij de rechterlijke macht of bij den administratieven dienst (dus faculteits- en bureaujuristen en personen, die voldaan hebben aan het eindexamen voor den Nederlandsch-Indischen administratieven dienst dan wel van dit examen vrijstelling hebben verkregen) mede ingang van 1 Januari 1920 de volgende wedderegeling te doen gelden:

	nieuwe regeling.	thans.
1e jaar (als commies-redacteur)	<i>f</i> 300.—	<i>f</i> 250.—
2e " (" ")	" 300.—	" 250.—
3e " (" ")	" 400.—	" 375.—
4e " (" ")	" 400.—	" 375.—
5e " (" adjunct-referendaris)	" 500.—	" 500.—

De bezoldiging wordt dan gelijk aan die, welke bij de aanvullingsbegroting voor 1919 is voorgesteld voor de bureaujuristen bij de rechterlijke macht, en voor de eerste vier jaren in hoofdzaak ook gelijk aan die der ambtenaren bij den bestuursdienst (Stbl. 1917 No. 430).

Overwogen wordt, of het niet mogelijk is voor het departement van Justitie ten dezen dezelfde regeling te doen gelden als hiervoren voor de andere centrale kantoren is voorgesteld.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 40. Personeel van het gevangeniswezen.

Onderdeel e. Indienststelling van personeel voor het ambachtswerk ten behoeve van de overgenomen machinale zagerij te Kediri (*f* 14 580).

In verband met de overname van de machinale zagerij van den dienst der Pestbestrijding te Kediri door den dienst van het Gevangeniswezen is voor de leiding van het bedrijf en het toezicht op de daarbij te werk gestelde gestraften het navolgend personeel op de daarachter gestelde bezoldiging noodig:

1 beheerder op	<i>f</i> 300	's maands
1 machinist op	" 175	"
1 stapelplaatsbeheerder	" 150	"
1 opzichter voor de politie op	" 125	"
4 bewakers ieder op <i>f</i> 100 =	" 400	"
1 hoofddoppasser op	" 25	"
1 schrijver op	" 40	"

Totaal *f* 1 215 's maands

of *f* 14 580 's jaars.

Aangezien de betaling van dit personeel niet kan geschieden uit de beschikbaar gestelde fondsen voor de bezoldiging van vakkundig personeel in vasten en tijdelijken dienst ten behoeve van het ambachtswerk binnen de gevangenissen, is tot de indienststelling van hooger genoemd personeel bereids bij wijze van tijdelijken maatregel overgegaan.

Onderafdeeling 54. Personeel van den immigratiedienst.

b. Bezoldigingen enz. van de Secretarissen van de immigratie-commissies en het verder personeel (*f* 14 820).

In verband met de instelling van immigratie-commissies met beroepssecretarissen te Langsa, Sabang en Balikpapan, zoomede de aanstelling van een beroepssecretaris bij de reeds bestaande commissies te Bandjermasin en van een vervangend secretaris bij de vorenbedoelde commissie te Balikpapan met standplaats Tarakan is de raming verhoogd met *f* 21 000.

Zij is daarentegen verminderd met een bedrag van *f* 6 180 voor toelagen aan secretarissen van de opgeheven immigratie-commissies te Amboina, Koeta Radja en Koepang en van de vervangende secretarissen te Langsa, Sabang, Bandjermasin en Balikpapan.

De werkelijke vermeerdering van uitgaven bedraagt alzoo *f* 21 000 — *f* 6 180 = *f* 14 820 voor het volle jaar 1920.

Het ligt in de bedoeling, nadat de Volksraad met den maatregel instemming zal hebben betuigd, tot het treffen van de noodige voorzieningen op tijdelijken voet over te gaan.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 76, d. Verlichting van opiumverkoopplaatsen (*f* 17 000).

Het aangevraagd bedrag is noodig voor de verlichting van opiumverkoopplaatsen, waarvan de kosten tot dusverre door de betrokken beambten worden betaald.

Het ligt in het voornemen om, nadat de Volksraad zich met den maatregel zal hebben vereenigd, eene tijdelijke voorziening ter zake te treffen.

Onderafdeeling 84. Verbetering der bezoldigingsregeling van de gouvernements-accountants (*f* 6 000).

In verband met de wisselingen, welke zich onder de gouvernements-accountants voordoen, en de moeielijkheden, welke het bezetten van de open plaatsen medebrengt, is het noodig de bezoldigingsregeling van die ambtenaren te herzien.

Daartoe ware de bezoldiging vast te stellen op *f* 600 's maands met 2 tweejaarlijksche en 4 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 1 200 's maands. Zoodra eene jaarwedde van *f* 1 000 's maands gedurende drie jaren zal zijn genoten, zal beoordeeld worden in hoeverre de accountants voor verdere bezoldigingsverhoogingen in aanmerking komen.

Aan de nieuw te benoemen accountants zal de eisch gesteld worden van eene zesjarige praktijk als accountant na het verkrijgen van het volledige diploma, indien zij uitsluitend door schoolopleiding zijn gevormd, terwijl zij, die bij het behalen van het diploma reeds practisch in het accountantsvak werkzaam waren, volstaan kunnen met eene totaal-praktijk van gelijken duur.

Voor het hoofd van den gouvernements-accountantsdienst zal zijn te rekenen op eene wedde van *f* 1 200 's maands met 1 verhooging van *f* 150 na 3 jaren dienst.

Voorts wordt het billijk en noodig geoordeeld om aan de in dienst zijnde accountants, die allen vóór hunne benoeming in 's Lands dienst eene langdurige praktijk achter den rug hadden, éen extra-verhooging toe te kennen.

Voor het volle jaar 1920 worden de meerdere uitgaven voor een en ander geraamd op *f* 6 000.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 115A. Hervorming van het districtsbestuur in het gewest Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo (*f* 158 600).

Evenals voor Banka en Billiton is voor het rechtstreeks bestuurd gedeelte der residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo de noodzakelijkheid gebleken tot hervorming van het districtsbestuur en verbetering van de vooruitzichten der districtsambtenaren.

Thans heeft men daar 37 districtshoofden, waarvan:						
6	der 1e	klasse	op	eene	bezoldiging	van f 200 's maands
6	"	2e	"	"	"	" " 150 "
6	"	3e	"	"	"	" " 125 "
14	"	4e	"	"	"	" " 100 "
5	"	5e	"	"	"	" " 75 "

benevens een Inlandsch posthouder voor de onderafdeeling Pasir op eene bezoldiging van f 50 's maands.

Het ligt in de bedoeling in de plaats daarvan in dienst te stellen:

4 districtshoofden der eerste klasse op eene bezoldiging van f 300 's maands met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands tot ten hoogste f 450 's maands;

18 idem der tweede klasse op eene bezoldiging van f 200 's maands met vier driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands tot ten hoogste f 300 's maands;

47 onderdistrictshoofden op eene bezoldiging van f 120 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 20 tot ten hoogste f 160 's maands.

Aan 10 districts- en 22 onderdistrictshoofden zal de gebruikelijke toelage voor reiskosten van onderscheidenlijk f 2.50 en f 1.50 per dag worden toegekend, terwijl plaatselijke omstandigheden het noodig maken om die toelage voor 12 districts- en 25 onderdistrictshoofden (door den resident nader aan te wijzen) te brengen op onderscheidenlijk f 3.50 en f 2.50 per dag. Aan allen zal verder de ook elders toegekende toelage voor kantoor- en schrijfbehoeften van onderscheidenlijk f 2.50 en f 1.50 per maand worden toegekend.

Aangezien deze hoofden zooveel mogelijk behooren te worden ontlast van schrijfwerk, ten einde hun volle aandacht aan het z.g. buitenwerk te kunnen wijden, zal aan elk der districtshoofden tegen buitendienststelling van de thans aan hen toegevoegde hulpschrijvers (Staatsblad 1914 No. 74) evenals op Banka en Billiton een schrijver worden toegevoegd op eene bezoldiging van f 25 met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 5 tot ten hoogste f 40 's maands en aan elk der onderdistrictshoofden, die zelfstandig met het bestuur over een onderdistrict worden belast, een hulpschrijver op eene maandelijksche bezoldiging van f 20 met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 2.50 tot ten hoogste f 25 's maands.

Voor de uitoefening van hunne taak beschikken de tegenwoordige districtshoofden over eenige agenten der zoogenaamde negripolitie, welke bezoldigd wordt uit de door de bevolking betaalde gelden voor afkoop van wachtdiensten. Aan dezen toestand, die in strijd is met de gewestelijke heerdienstregeling, dient een eind gemaakt te worden; voortaan zal door het Gouvernement in de behoefte aan politie voor de Inlandsche bestuursambtenaren moeten worden voorzien. Voor ieder ambtenaar worden met uitzondering van de onderdistrictshoofden, die op de standplaats van de districtshoofden gevestigd zijn en met 1 agent kunnen volstaan, twee agenten noodig geacht.

Dit maakt eene uitbreiding van de algemeene politie noodig met 123 agenten, waarvan 23 der eerste en 100 der tweede klasse op de bij Staatsblad 1915 No. 116 voor het gewest vastgestelde bezoldiging en onder toekenning tot wederopzeggens, voorzover die beambten in de onderafdeeling Boven-Mahakam geplaatst zijn, van een toelage wegens dure levenswijze van f 2.50 's maands ieder. Willen voorts die agenten hun taak naar behooren vervullen, dan zullen zij over rijwielen moeten kunnen beschikken. De hierbedoelde hervormingen zullen eene

uitgave vorderen van f 217 438 (1) — [f 65 500 (2) + f 7 560 (3)] of f 144 378, rond f 145 000, waarbij voor het jaar 1920 nog moet worden gevoegd een uitgave in ééns van f 13 600 (voor de aanschaffing van 68 rijwielen van f 200 per stuk) of te zamen f 158 600.

Onderafdeeling 126. Personeel van de politie (f 17 700).

In verband met den minder gunstigen veiligheidstoestand in de residentie Menado wordt het dringend noodzakelijk geacht om het personeel der algemeene politie op verschillende plaatsen van genoemd gewest te versterken en wel voor de hoofdplaats Menado met 1 hoofd-rechercheur der 2e klasse, 3 mantri's politie, 2 rechercheurs, 5 politieagenten der 1e en 15 politieagenten der 2e klasse en voor de afdeelingshoofdplaatsen Gorontalo en Taroenä onderscheidenlijk met 1 politieopziener der 2e klasse, 1 hoofdagent der 2e klasse, 1 mantri-politie, 1 rechercheur, 1 politieagent der 1e klasse, 9 politieagenten der 2e klasse en 1 mantri-politie, 2 politieagenten der 1e klasse en 4 politieagenten der 2e klasse. Bovendien wordt eene verhooging van de bezoldiging van het inlandsch agentenpersoneel ter hoofdplaats Menado met f 2.50 's maands noodzakelijk geacht.

Het ligt in de bedoeling om, nadat gebleken is, dat de Volksraad tegen den onderwerpelijken maatregel geen bedenking heeft, het hierbedoeld personeel dadelijk na de voorloopige vaststelling van de aanvullingsbegrooting bij wijze van tijdelijken maatregel in dienst te stellen.

De hiearaan verbonden jaarlijksche uitgaven voor bezoldigingen bedragen f 17 700.

Met de kosten voor kleeding, wapening, uitrusting en vervoer voor hoogerbedoeld politiepersoneel, welke voor

(1) Dit bedrag vindt toelichting als volgt:

Gedachte toestand. Table with columns: Description, Per maand, Per jaar. Items include districtshoofden, districtsschrijvers, hulp-schrijvers, and agents.

(2) Dit bedrag wordt toegelicht in de volgende berekening:

Bestaande toestand. Table with columns: Description, Per maand, Per jaar. Items include districtshoofden (a) der 1e kl. op f 200, and Reiskosten.

(3) Dit bedrag wordt als volgt toegelicht:

Bestaande toestand. Table with columns: Description, Per maand, Per jaar. Items include inlandsch posthouder (c) and Reiskosten.

(a) Staatsblad 1913 No. 139 artikel 2 ten IXe.
(b) " " " " " " "
(c) Staatsblad 1914 No. 74.
(d) " " " " " " 75.

1920 uit de desbetreffende posten kunnen worden gekweten, zal rekening worden gehouden bij de begrooting voor 1921.

Onderafdeeling 126A. Hervorming van het politiewezen ten plattelande op Java en Madoera (f 5 500 000).

De kosten, verbonden aan de hervorming van het politiewezen ten plattelande op Java en Madoera werden aanvankelijk bij de derde nota van wijzigingen op het ontwerp der voorloopige begrooting voor 1920 geraamd op een jaarlijksch bedrag van f 3 431 200 en een bedrag voor ééns van f 1 399 300, (zie de memorie van toelichting onderwerp 1, stuk 48). Met het oog op den korten tijd, die overbleef om over deze belangrijke reorganisatie te beraadslagen, werd door den Volksraad verzocht om slechts het meest noodzakelijke deel op bedoelde nota van wijzigingen te handhaven en het overige deel over te brengen naar het ontwerp der voorloopige aanvullingsbegrooting voor 1920.

Naar aanleiding van dit verzoek werden de kosten, verbonden aan de meest dringende maatregelen, nader becijferd als volgt:

	Jaarlijksche uitgaven.
Bestuurs- en stadspolitie:	
bezoldigingen van het politiepersoneel	f 304 716
vervoerkosten	„ 10 440
kleeding, wapening en uitrusting	„ 35 755
Uitbreiding van het personeel op het parket van den procureur-generaal	„ 18 240
Uitbreiding van het personeel op het departement van Binnenlandsch Bestuur (afdeeling algemeene politie)	„ 16 920
Weddeherziening Europeesch personeel	„ 237 830
„ Inlandsch personeel	„ 321 144
Verhooging vergoeding marschvoeding	„ 25 000
	f 970 045

De Regeering acht het echter niet wenschelijk die splitsing te handhaven, vermits hierdoor niet alleen grote moeilijkheden zijn en zullen ontstaan, maar tevens een goed overzicht over al deze ten nauwste met elkaar in verband staande maatregelen niet wel mogelijk is.

In verband daarmee is er de voorkeur aan gegeven met alle kosten voor een vol jaar rekening te houden bij de onderwerpelijke aanvullingsbegrooting.

Ten aanzien van de nieuwe — nog niet in vorenbedoelde derde nota van wijzigingen op het ontwerp der voorloopige begrooting voor 1920 verhandelde — politie maatregelen wordt het volgende medegedeeld.

In die nota is als hoofd van het kantoor van den inspecteur op een administrateur gerekend, onder aantekening, dat nog werd overwogen of niet de voorkeur moest worden gegeven aan een adjunct-inspecteur, bezoldigd op denzelfden voet als de adjunct-inspecteurs van agrarische zaken.

Reeds thans is gebleken, dat met de in quantiteit en qualiteit groeiende administratieve werkzaamheden een administrateur, dus een ambtenaar met eene volledige bureau-opleiding, als hoofd van het kantoorpersoneel niet kan worden ontbeerd, terwijl daarnaast de inspecteur bij de zeer omvangrijke taak, die hem thans op de schouders wordt gelegd, dringend behoefte heeft aan den steun van een adjunct-inspecteur, die hem niet alleen kan vervangen op zijne inspectiereizen, doch ook bij zijne afwezigheid van het kantoor den beheerder (den Directeur van Binnenlandsch Bestuur) zoowel als den leider (den Procureur-Generaal) van de algemeene politie van technischen raad kan dienen, waar zulks noodig is. In verband hiermede dient deze adjunct-inspecteur te worden gekozen uit de oudste en meest ervaren hoofdcommissarissen van politie, wil er inderdaad van steun en vervanging sprake zijn. De aanvangsbezoldiging zal dus moeten overeenkomen met de eindbezoldiging van een hoofdcommissaris en is daarom gesteld op f 900 's maands met een verhooging na drie jaar van f 100 's maands.

Ook de voorschriften omtrent de kleeding, de wapening en de uitrusting voor het personeel der algemeene politie

in Nederlandsch-Indië, neergelegd in Staatsblad 1918 No. 261, vereischen met het oog op de stichting van eene veldpolitie en de dure tijden dringend eene herziening.

De veldpolitie zal gekleed, bewapend en uitgerust worden als het politiepersoneel op de drie groote hoofdplaatsen van Java, behoudens enkele afwijkingen, waarvan de voornaamste is, dat het mindere bereden personeel een marechausseesabel ontvangt.

De hoofdpolitie-opzieners, politie-opzieners, aspirant-politie-opzieners en mantri's-politie in geheel Indië zullen van landswege in bruikleen verstrekt krijgen een marechausseesabel met toebehooren en een dienstrevolver met toebehooren alsmede de daarvoor noodige munitie.

Het kleedinggeld van de agenten, die niet behooren tot de veldpolitie en die niet gekleed worden als die op de drie groote hoofdplaatsen, wordt per man gebracht van f 20 op f 30 's jaars.

Het kleedinggeld van de hoofdagenten wordt gebracht van f 4,50 op f 6 's maands; van de posthuiscommandanten, rechercheurs, leerling-rechercheurs en politie-agenten, gekleed als op de drie groote hoofdplaatsen, van f 2,50 op f 3,50 's maands, terwijl tot wederopzeggens, zoolang de abnormale marktprijzen gehandhaafd blijven, een bijslag wordt gegeven van f 1 's maands.

De som, toegestaan voor eerste uitrusting, wordt verhoogd voor de agenten tot f 42 en voor de hoofdagenten tot f 72, hetgeen gelijk staat met 1 jaar kleedinggeld (zonder den bijslag).

De politie-opzieners en de aspirant-politie-opzieners zullen aanspraak krijgen op eene tegemoetkoming in de kosten van het onderhoud der kleeding van f 10 's maands, terwijl de mantri's-politie, ingedeeld bij de veldpolitie, f 7,50 's maands voor dat doel zullen ontvangen.

De jaarlijksche uitgaven voor deze herziening worden geraamd op rond f 463 000 en de uitgaven voor één (aanschaffing van 6 000 revolvers) op f 200 000.

Met wijziging van de in de reeds meermalen aangehaalde memorie van toelichting gegeven kostenberekening (zie blz. 16, stuk 48, onderwerp 1) kunnen de volledige kosten, verbonden aan de geheele hervorming van het politiewezen, nader worden becijferd als volgt:

	Jaarlijksche uitgaven.	Uitgaven voor eens.
Bezoldigingen van het politie- en kantoorpersoneel der algemeene politie	f 1 941 360	
Vervoer, kleeding, wapening en uitrusting, schrijf- en kantoorbehoeften en dienstverband ..	286 764	
Uitgaven materieel	486 370	
Aanschaffing materieel, eerste inrichting kantoren en kazernes		f 1 488 300
Uitbreiding van het personeel op het parket van den Procureur-Generaal	18 240	
Kantoorkosten en materieel ..	12 900	6 500
Uitbreiding van het personeel op het departement van Binnenlandsch Bestuur (afd. algemeene politie)	16 920	
Weddeherziening Europeesch personeel	326 000	
Weddeherziening Inlandsch personeel	323 694	
Verhooging vergoeding marschvoeding	25 000	
Herziening van de voorschriften omtrent kleeding, wapening en uitrusting van het politiepersoneel	462 674	f 200 000
	f 3 899 922	f 1 694 800

of rond f 3 900 000 voor de jaarlijksche uitgaven.

Wij gebleken is, dat van het bedrag der uitgaven voor eens door verschillende aanvankelijk niet te verwachten omstandigheden slechts eene som van f 100 000 in 1919 kan worden verwerkt en het andere gedeelte eers in 1920 — zij het dan ook in de eerste maanden — zal worden uitgegeven, zal voor 1920 rekening moeten worden gehouden met de overschietende som van f 1 594 800 hetgeen, gevoegd bij de te beginnen met 1920 jaarlijk terugkeerende uitgave van f 3 900 000, een totaal bedrag van f 5 494 800 of rond f 5 500 000 uitmaakt.

De bij de evenbedoelde memorie behoorende overzichtstaten letters A en B worden vervangen door de hier achter opgenomen bijlagen letters A en B, terwijl overigens wordt verwezen naar de bij die memorie gegeven toelichtingen.

Onderafdeeling 139A. Bijdrage aan de zelfbesturen in Soerakarta en Djokjakarta ter tegemoetkoming in de vermindering hunner inkomsten, welke voortvloeit uit de doorvoering der agrarische hervormingen in verband met de verlaging van de lasten der bevolking (Memorie).

De doorvoering van de agrarische hervormingen zal den zelfbesturen in Soerakarta en Djokjakarta geldelijk nadeel berokkenen, wijl in tal van districten thans door de landhuurders en de bekels aan pachten en aan andere heffingen meer wordt opgebracht dan verkregen zal worden van de nieuw in te voeren belastingen en van de door de landbouwondernemers te betalen vergoedingen.

Vermits het gewenscht wordt geoordeeld, dat de lasten der bevolking in de Javaansche Vorstenlanden na de doorvoering der hervorming niet hooger zijn dan in de Gouvernementslanden in ongeveer in dezelfde omstandigheden verkeerende streken het geval is, zal dat nadeel nog grooter moeten worden.

Reeds nu zijn de geldelijke omstandigheden der zelfbesturen van dien aard, dat telken jare de begrooting slechts met moeite sluitend kan worden gemaakt; het bovengemeld tekort kan mitsdien onmogelijk door de zelfbesturen worden gedragen.

Onder die omstandigheden is het onvermijdelijk, dat het Gouvernement bijpast, voor zoover het tekort van het eene district niet gedekt wordt door een overschot uit een ander district, en zoolang zulks in verband met den geldelijken toestand van het zelfbestuur werkelijk noodig is.

Volgens eene globale raming zal voor Soerakarta voor de eerste drie districten, waar de reorganisatie zal worden ingevoerd, voor het jaar 1920 op eene bijdrage van ruim f 100 000 slechts te rekenen, terwijl voor Djokjakarta vermoedelijk slechts eene weinig beteekenende tegemoetkoming noodig zal wezen.

Aangezien bij de evenbedoelde schatting de geldelijke gevolgen van de hervorming nog niet geheel konden worden overzien, komt het beter voor op de begrooting geë geraamd bedrag doch een memorie-post te brengen.

Het ligt in de bedoeling om met het jaar 1921 de geldelijke verhouding tusschen het land en voormelde zelfbesturen in dier voege te herzien — en hiermede uit de aard rekening te houden op de begrooting voor dat jaar — dat de door het land uit de gewesten Soerakarta en Djokjakarta getrokken baten uit de pandhuizen en rondslichtbelasting aan de zelfbesturen worden uitgekeerd, waardoor de onderwerpelijke bijdrage tot kleinere verhoudingen zal worden teruggebracht.

Voorts zal ingevolge het bepaalde in den slotz van artikel 11, nummer 4, van het nieuwe Grondhuurreglement (Staatsblad 1918 No. 20) na een tijdvak van 5 jaar na de intreding van den nieuwen toestand door de ondernemingen te betalen vergoeding gebrac worden van 70% op 85% van het eigenlijk voor het gen van den grond verschuldigd bedrag, en vijf jaar lat wederom van 85% tot 100% worden opgevoerd (1).

Dan zullen nog de ingevolge het voorgeschrevene het derde lid van § 3 der Voorschriften tot uitvoering van het Grondhuurreglement te verleenen reducties op de gewonen minimum-huurprijs op den duur in beteekende afnemen. Door een en ander zal het tekort in de verschillende districten op den duur weer tot kleinere verhoudingen worden teruggebracht.

(1) Vgl. No. 34, bladzijde 55, van de in 1918 ter Landsdrukkerij verschenen: „Toelichting der nieuwe regeling omtrent de verkrijging van gronden voor landbouwdoeleinden in de residentien Soerakarta en Djokjakarta“.

Onderafdeeling 140. Aanslag in en invordering van het hoofdgeld (*f* 6 800 en *f* 3 000).

Hiervoor wordt verwezen naar de toelichtingen op de nummers 47 en 48A van de raming der middelen in Indië.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Onderafdeeling 168. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van middelbaar onderwijs. Verleening van terugwerkende kracht tot uiterlijk 1 Januari 1909 van de bij Indisch Staatsblad 1918 No. 172 plaats gehad hebbende wijziging van de „Regelen voor de toekenning van subsidiën aan particuliere hogere burgerscholen” (*f* 100 000).

De bij Staatsblad 1918 No. 172 plaats gehad hebbende wijziging van de „Regeling voor de toekenning van subsidiën uit 's Lands kas aan particuliere hogere burgerscholen”, hoewel op zichzelf niet onvoldoende te noemen, heeft ondanks de daaraan verleende terugwerkende kracht tot 1 Januari 1917 niet tot gevolg gehad, dat de op enkele dier inrichtingen drukkende schuldenlast, welke is ontstaan door het ontoereikende van den Regeeringssteun vóór dat tijdstip, kon worden afgelost of zelfs maar kon worden verlicht. Integendeel drukken die schulden nog steeds zóódanig op de exploitatierekening dier scholen, dat het voortbestaan der inrichtingen ernstig in gevaar wordt gebracht.

In verband daarmee is de wenschelijkheid gebleken om voor die scholen, waarvan de besturen kunnen aantoonen, dat de minder gunstige geldelijke toestand, waarin de door hen bestuurde inrichtingen verkeerden, inderdaad te wijten is aan den destijds ontoereikenden Regeeringssteun, aan de bij voormeld Staatsblad plaats gehad hebbende subsidieverhoging terugwerkende kracht te verleen, zoo noodig tot het tijdstip, waarop die scholen voor het eerst van Gouvernementswege zijn gesubsidieerd, dus uiterlijk tot 1 Januari 1909.

De uit dezen maatregel voortvloeiende uitgaven ineens worden geraamd op *f* 100 000.

Onderafdeeling 171A. Kosten van eene vierde technische school (*f* 60 000).

Wegens den grooten toeloop van leerlingen tot de 3 bestaande openbare technische scholen moet telkens worden overgegaan tot uitbreiding van de voor die scholen bestemde localiteiten en is het aantal leerlingen van elk dier scholen reeds nu grooter dan uit een onderwijskundig oogpunt gewenscht kan heeten. Zoo bedroeg het aantal leerlingen bij den aanvang van het schooljaar 1919—1920 bij de Koningin-Wilhelminaschool te Batavia niet minder dan 701, terwijl de Koningin-Emmaschool te Soerabaja en de Prinses-Julianaschool te Djokjakarta toen werden bezocht onderscheidenlijk door 590 en 337 leerlingen.

Ook omdat het uiteraard verkieslijker is de gelegenheid voor technisch onderwijs over een grooter aantal plaatsen te verbreiden dan steeds de bestaande inrichtingen te doen uitgroeien, wordt in overeenstemming met de zienswijze van de in dezen geraadpleegde Technisch-Onderwijscommissie de oprichting eener vierde school op den voet van de technische scholen te Batavia en Soerabaja — en dus ter opleiding zoowel van werktuig- als van bouwkundigen — te Bandoeng noodzakelijk geacht.

Bij de opening dier school, waartoe ware over te gaan bij het begin van het schooljaar 1920—1921, zou al dadelijk gerekend moeten worden op twee klassen, elke uit 2 afdeelingen bestaande.

De kosten laten zich dan als volgt berekenen:

I. 1 directeur voor 12 maanden	<i>f</i> 10 800
4 leeraren op <i>f</i> 5 400 's jaars voor 6 maanden	10 800
3 onderwijzers op <i>f</i> 3 000 idem	4 500
1 amanuensis op <i>f</i> 1 500 's jaars voor 8 maanden	1 000
bedienden en koelies idem	1 000
toelage secretaris commissie van toezicht op <i>f</i> 600 's jaars voor 6 maanden	300

te zamen *f* 28 400

II. Verstrekking van schrijf- en teekenbehoefden van f 1 200 's jaars voor 6 maanden	f	600
verbruiksartikelen in de werkplaatsen van f 6 000 's jaars voor 6 maanden ..	„	3 000
kantoorkosten, boekerij, meubelen en verzamelingen, schoolbehoefden, kosten van invordering van achterstallige schoolgelden, aansluiting bij het plaatselijk telefoonnet, f 3 900 's jaars, voor 8 maanden	„	2 600
beurzen voor onbemiddelde leerlingen, f 4 800 's jaars, voor 6 maanden	„	2 400
voor boeken en leermiddelen van kosteloos toegelaten leerlingen	„	1 000
te zamen	f	9 600
III. Eerste inrichting van:		
2 leszalen	f	2 000
2 teekenzalen	„	3 000
4 werkplaatsen	„	16 000
de kantoren van den directeur en amanuensis	„	1 000
te zamen	f	22 000

Tegenover die uitgaven tot een gezamenlijk bedrag van f 60 000 ⁽¹⁾ staat aan inkomsten een bedrag aan schoolgelden, dat voor 1920 kan worden geschat op f 2 000.

Onderafdeeling 197A. Bijdragen aan namiddag-leergangen voor kinderen, welke wegens plaatsgebrek niet kunnen worden toegelaten tot de scholen voor kinderen van Ambonsche militairen (f 32 500).

In verband met het tekort zoowel aan Europeesche als aan Inlandsche leerkrachten kan in den eersten tijd niet gedacht worden aan de opening van nieuwe scholen van het type der zgn. scholen voor kinderen van Ambonsche militairen. Onder deze omstandigheden acht de Regeering het noodig geldelijken steun te verleen aan door het Ambonsch studiefonds opgerichte namiddagleergangen ter voorloopige voorziening in de dringende behoefte aan onderwijs op eenige garnizoensplaatsen.

Dergelijke leergangen zijn geopend te Malang, Ambarawa, Salatiga en Magelang. Voor het onderhouden van die leergangen is aan de betrokken vereeniging eene subsidie toegekend.

De subsidie zal ten aanzien van het Europeesch onderwijzend personeel worden gesteld op f 12,50 's maands per wekelijksch lesuur, terwijl voor de inlandsche leerkrachten het bedrag is geregeld op f 5. Bovendien zal aan den leider van den cursus eene extra-tegemoetkoming van f 20 's maands worden toegekend benevens een bedrag van f 25 's maands voor schrijf- en teekenbehoefden. Voorts is een bedrag van ten hoogste f 500 voor eerste inrichting en leermiddelen beschikbaar gesteld.

Voor een zestal zoodanige cursussen zal voor 1920 naar raming in totaal eene som van rond f 32 500 noodig zijn.

Onderafdeeling 198A. Financieele gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar Europeesch lager onderwijs (f 525 000).

De herziening van artikel 192 der Grondwet heeft als vanzelf de vraag aan de orde gesteld ⁽²⁾, of ook voor deze landen tot invoering van de financieele gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar lager onderwijs moet worden besloten en of daarbij de beginselen, in het nieuwe grondwetsartikel tot uitdrukking gebracht, als leidraad kunnen dienen.

Ten aanzien van het Europeesch lager onderwijs zal deze vraag al dadelijk bevestigend kunnen worden beantwoord. Hiervoor gelden in het algemeen dezelfde gronden als in Nederland. De erkenning van het recht der ouders om vrijelijk eene keuze te doen, waar het betreft de richting van het onderwijs, dat aan hunne kinderen zal worden gegeven, dient hier, als in Neder

⁽¹⁾ Dit bedrag zal eenige verhooging ondergaan bij toetstand koming van de voorgestelde herziening der bezoldigingen voor de leerkrachten bij het middelbaar en het technisch onderwijs.

⁽²⁾ Vgl. ook de Handelingen van den Volksraad, tweede gewone zitting 1918—1919, betreffende de behandeling der motie-Bergmeijer e. a. over eene spoedige toepassing hier te lande van de beginselen nedergelegd in het nieuwe artikel 192 der Grondwet.

land, aanleiding te zijn tot opheffing der financieele belemmeringen, welke tot dusver nog aan eene geheel vrije uitoefening van dat recht in den weg staan.

Die gelijkstelling zal, voorloopig althans, enkel het Europeesch lager onderwijs kunnen omvatten.

Met betrekking tot de overige takken van het bijzonder lager onderwijs hier te lande geldt de beweegreden, ontleend aan het onderrecht, niet in die mate, dat enkel daarop een voorstel tot financieele gelijkstelling zou zijn te bouwen. De vraag, of de financieele gelijkstelling ook voor die andere takken van onderwijs zal moeten worden doorgevoerd, behoeft dan ook nog nadere overweging.

Omtrent de herziening van de onderwijsvoorschriften in verband met de financieele gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar Europeesch lager onderwijs kan thans nog slechts worden medegedeeld, dat het kort geleden h. t. l. ontvangen, bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend wetsontwerp tot wijziging van de Lager-onderwijswet ter volledige uitvoering van artikel 192 der Grondwet t. z. t. daarbij tot richtsnoer zal dienen.

Op één punt zal daarvan echter voorloopig moeten worden afgeweken. In afwachting nl. van de verdere uitwerking der voorgenomen onderwijs-decentralisatie, bepaaldelijk wat de kostenverdeling aangaat, zullen alle uitgaven voor het bijzonder Europeesch lager onderwijs voor rekening van het Land dienen te komen, dus zoowel de kosten van oprichting en inrichting der scholen, de salarissen van het personeel als de verdere bedrijfskosten. Voor het voor Nederland aanbevolen stelsel, volgens hetwelk de kosten van schoolbouw en inrichting en die zooeven genoemde verdere bedrijfskosten (dus exclusief jaarwedde) voor rekening der gemeente komen, is hier te lande thans geen plaats. Daartegenover zullen ook de aan de bijzondere scholen geheven wordende schoolgelden, die volgens bedoeld stelsel in Nederland in de gemeentekas zullen vloeien, hier te lande in de algemeene kas behooren te worden gestort. Die schoolgelden zullen worden geheven naar Gouvernementsvoorschriften, gelijk voor het openbaar en het bijzonder onderwijs.

Als maatstaf voor de raming (1) is genomen het verschil, dat wordt verkregen door met betrekking tot een gemiddeld type school het bedrag der volledige bedrijfskosten te verminderen met het bedrag, dat naar de tegenwoordige voorschriften als subsidie voor zulk eene school kan worden genoten. Dat verschil, vermenigvuldigd met het aantal der bijzondere Europeesche scholen voor lager onderwijs, geeft afgerond een bedrag van f 375 000.

(1) Aangenomen is een type school van ± 200 leerlingen.

Volledige exploitatiekosten per jaar.		Subsidie naar de tegenwoordige voorschriften per jaar.	
Personeel:		Personeel:	
1 hoofd, 1 ^e ond.	$\frac{f\ 300 + f\ 650}{2} = \dots\dots\dots f\ 475.-$	1 hoofd, 1 ^e ond.	$\frac{f\ 150 + f\ 500}{2} = \dots\dots\dots f\ 325.-$
1 ond. 2 ^e klasse	$\frac{f\ 250 + f\ 600}{2} = \dots\dots\dots " 425.-$	1 ond. 2 ^e klasse	$\frac{f\ 125 + f\ 475}{2} = \dots\dots\dots " 300.-$
1 hulpond.	$\frac{f\ 175 + f\ 400}{2} = \dots\dots\dots " 287.50$	1 hulpond.	$\frac{f\ 87.50 + f\ 312.50}{2} = \dots\dots\dots " 200.-$
2 ond ^{ressen}	$\frac{f\ 175 + f\ 325}{2} \times 2 = \dots\dots\dots " 500.-$	2 ond ^{ressen}	$\frac{f\ 87.50 + f\ 237.50}{2} \times 2 = \dots\dots\dots " 325.-$
	f 1 687.50		f 1 150.-
Per jaar 12 × f 1 687.50 =	f 20 250.-	Per jaar 12 × f 1 150.- =	f 13 800.-
+ 15% voor verlof enz.	" 3 037.50	+ 10% voor verlof enz.	" 1 380.-
Schoolbedienden 12 × f 25 =	" 300.-	Schoolbediende 12 × f 5.- =	" 60.-
Schooljongen en tuinjongen, meubilair, bibliotheek en aanschouwingsartikelen	± " 100.-	Onderhoud en aanvulling der eerste inrichting f 7 585.- : 45 =	± " 170.-
Leermiddelen	± " 1 000.-	Huurwaarde schoolgebouwen f 56 253 : 45 =	± " 1 250.-
Onderhoud	± " 200.-		
Totaal	f 24 887.50	Totaal	f 16 000.-

Verskil f 8 227.50 × 45 = f 370 237.50
rond " 375 000.-

Bij die raming is dus geen rekening gehouden met uitbreiding van bestaande en oprichting van nieuwe scholen. Voor zoover de kosten daarvan niet krachtens de tegenwoordige subsidiebepalingen zijn te dekken, zal in verband daarmee nog op eene meerdere uitgaaf van stel f 150 000 zijn te rekenen. Een maatstaf voor deze raming is er niet.

Tegenover de raming der meerdere uitgaven van f 525 000 staat eene verhoogde raming aan schoolgeld van rond f 150 000 (waarvan f 140 000 voor Java en Madoera en f 10 000 voor de Buitengewesten). Daarbij is het gemiddeld aan de betrokken Gouvernementscholen geheven schoolgeld als maatstaf aangenomen.

Onderafdeeling 206A. Invoering van onderwijs in gezondheidsleer op inrichtingen van openbaar voortgezet onderwijs voor Inlanders (f 9 000).

In 1916 is bij wijze van proef overgegaan tot het geven van 1 uur gezondheidsleer 's weeks aan eenige scholen van voortgezet inlandsch onderwijs, aan welke proefneming in 1918 uitbreiding met nog 1 lesuur 's weeks werd gegeven. De met dit onderricht belaste geneeskundigen genieten eene belooning van f 25 per maand voor elk wekelijksch lesuur.

De uitslag van deze proefneming mag gunstig worden genoemd, in verband waarmee de invoering van dat onderwijs gedurende 2 uur 's weeks wenschelijk wordt geacht op alle inrichtingen van voortgezet inlandsch onderwijs, waar ingevolge Staatsblad 1916 No. 216 reeds onderricht in verbandleer wordt gegeven.

In het belang van het onderwijs is dit onderricht reeds bij wijze van tijdelijken maatregel met ingang van 1 Augustus 1919 bij die inrichtingen ingevoerd.

De daaraan verbonden uitgaven worden voor 1920 geraamd op f 9 000.

Onderafdeeling 233A. Maatregelen in verband met de huisvesting en opvoeding van studeerende jongelieden (f 375 250).

Op blz. 68 der Memorie van Toelichting op het ontwerp der voorloopige begrooting voor 1920 werd medegedeeld, waarom het van groot belang werd geacht, dat op doelmatige wijze worde voorzien in de huisvesting van jongelieden, welke inrichtingen van verder gaand onderwijs bezoeken. Daaraan werd toegevoegd, dat de grondslagen, waarop particuliere vereenigingen, die leerlingen-tehuizen wenschen op te richten, zullen kunnen worden ondersteund, nader ter sprake zouden komen, wanneer voor die ondersteuning een post op de begrooting werd gebracht.

Het ligt thans in de bedoeling de totstandkoming van particuliere tehuizen voor leerlingen van inrichtingen van voortgezet onderwijs te bevorderen door aan de betrokken vereenigingen bij de oprichting van dergelijke internaten eene subsidie te verleenen ten bedrage van de helft der kosten van aankoop van grond (niet medegerekend terreinen voor openluchtspel), oprichting van gebouwen (w. o. de woning van den huisvoogd) en van eerste inrichting. Inrichting van een sportterrein komt eventueel voor rekening van den Lande, indien daarvan kan worden gebruik gemaakt voor de lichamelijke oefening van de plaatselijke schooljeugd. Verder zal onafhankelijk van de grootte van het internaat eene vaste maandelijksche subsidie worden verleend ten bedrage van de helft der bezoldiging van het met leiding en toezicht te belasten personeel tot een maximum van f 75 per maand. Hierbij is aangenomen, dat het tehuis onder leiding wordt gesteld van een gehuwd inwonend huisvoogd, die vrije woning, voeding (voor zoover de algemeene keuken die verstrekt), licht en gewone geneeskundige hulp zal genieten benevens eene toelage van f 50 's maands, dat eene vergoeding tot een zelfde bedrag zal worden uitgekeerd aan een vervanger, die gedurende twee avonden per week zijne taak overneemt en een bezoldiging van f 50 per maand aan eene inwonende dame voor de huishouding. Mocht echter in de practijk blijken dat het bezwaarlijk gaat het ambt van huisvoogd al bijbetrekking te doen vervullen, dan zal een afzonderlijke huisvoogd kunnen worden aangesteld, in welk geval als subsidie de helft van diens bezoldiging zal worden uitgekeerd tot een nader vast te stellen maximum.

In de geneeskundige hulp voor de inwonenden zal van Landswege worden voorzien. Voor zoover de internen geen beursleerlingen zijn, zullen zij daarvoor eene nader te bepalen vergoeding verschuldigd zijn. Van beursleerlingen zal dan als vergoeding voor huisvesting, voeding, bediening, licht en bewassing eene vergoeding mogen worden gevraagd van *f* 20 's maands, terwijl als voorwaarde zal worden gesteld, dat van betalende internen niet meer dan de zelfkosten van het internaat zal worden gevorderd (volgens berekening ten hoogste *f* 40 tot *f* 50 's maands, afhankelijk van plaatselijke omstandigheden en van de grootte van het tehuis).

Bij eene dergelijke regeling behoeft geene tegemoetkoming voor huisvesting in het internaat ten behoeve van minvermogene niet-beursleerlingen te worden gegeven, mits aan het tegenwoordig beursstelsel uitbreiding worde gegeven in dien zin, dat ook beurzen worden beschikbaar gesteld voor leerlingen van de gesubsidieerde muloscholen en in het algemeen de beurzen worden bereikbaar gesteld voor die leerlingen, van wie verwacht mag worden, dat zij de school, welke zij bezoeken (technische school, mulo-afdeeling of V. H. O. afd. der A. M. S.), in den normalen tijd zullen doorloopen, met weglating dus van de tegenwoordige eischen omtrent gebleken bijzonderen aanleg en ijver. Tevens is dan noodig, dat voor de mulo-scholen het maximum bedrag der beurzen voor geheel onvermogene leerlingen van *f* 30 tot *f* 40 worde verhoogd, welke verhooging overigens op zichzelf door de tijdsomstandigheden gemotiveerd is.

Voor de subsidieering van een leerlingen-tehuis zullen overigens nog de volgende voorwaarden gelden.

De behoefte aan een internaat voor ten minste 20 leerlingen zal vooraf moeten worden erkend. Het grootste aantal internen zal 50 bedragen. Het internaat moet $\frac{2}{3}$ der plaatsen voor beursleerlingen beschikbaar houden en (voor jongens en meisjes afzonderlijk) toegankelijk zijn voor jongelieden van alle landaarden. Desgewenscht kan worden bepaald, dat alleen jongelieden van eene bepaalde godsdienstige gezindte worden toegelaten. Draagt het internaat een godsdienstig karakter en is het niet-temin opengesteld voor jongelieden van elken godsdienst, dan zal als voorwaarde worden gesteld, dat, indien ter plaatse geen internaat aanwezig is, dat geen uitgesproken godsdienstig karakter draagt, de inwonenden niet verplicht zullen zijn tot bijwoning van in het tehuis te geven godsdienstonderwijs en van godsdienstige verrichtingen.

Voor 1920 is gerekend op de volgende uitgaven:

subsidie in eens voor 5 internaten met 50 internen $5 \times f 70\ 000 = f 350\ 000$ en maandelijksche subsidie voor die tehuizen gedurende een halfjaar $5 \times 6 \times f 75 = f 2\ 250$	
totaal	<i>f</i> 352 250
beurzen voor leerlingen van gesubsidieerde mulo-scholen	3 000
uitbreiding van het aantal beurzen voor de openbare mulo-scholen en verhooging van het maximum-beursbedrag	12 000
vermeerdering van het aantal beurzen voor de technische scholen	8 000
	<i>f</i> 375 250

Onderafdeeling 237. Personeel van den eeredienst. Uitbreiding van het aantal inlandsche leeraren bij inlandsche Christengemeenten met nog één (*f* 780).

Onderafdeeling 237A. Herziening van de weddereging voor de Rooms-Katholieke geestelijken van den den rang (*f* 18 000).

Om gelijke redenen als voor Semarang en Soerakarta (zie blz. 28/29 van stuk 3 van deze aanvullingsbegroting) is ook voor Djokjakarta de aanstelling van nog één inlandschen leeraar op gelijke bezoldiging noodig.

In 1917 werd de bezoldiging van de hulppredikers herzien in dier voege, dat zij thans eene aanvangsbezoldiging van *f* 200 's maands genieten met 4 vierjaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands, terwijl de aan hen toe te leggen vergoeding voor huishuur van *f* 25 op *f* 50 's maands werd gebracht (blz. 62 van de Memorie van Toelichting op het Ministerieel ontwerp der begroting van dat jaar).

De billijkheid brengt mede de geldelijke stelling van de Roomsch-Katholieke geestelijken van den 3den rang die thans eene bezoldiging van f 150 's maands benevens eene huishuurvergoeding van f 25 's maands genieten gelijk te maken aan die van bedoelde hulppredikers.

Het ligt in de bedoeling om, zooals ook voor de hulppredikers is geschied, den diensttijd van de reeds in dienst zijnde Roomsch-Katholieke geestelijken te doen medetellen voor de toekenning der aan de nieuwe bezoldiging verbonden verhoogingen.

Aangezien de uit de verhooging van de huishuurvergoeding voortvloeiende uitgaven komen ten laste van de globalen post voor dergelijke vergoedingen bij de VIIde begrotingsafdeeling, welke post voor dit doel geene opzettelijke verhooging vereischt, wordt bij de Vde afdeeling alleen gerekend op de aan de wijziging der bezoldiging verbonden meerdere uitgaven, welke voor 1920 op f 18 000 kunnen worden gesteld.

Onderafdeeling 238A. Opleiding van inlandsche hulpleeraren bij de Roomsch-Katholieke gemeenten (f 2 160).

Tot dusver is, in tegenstelling met hetgeen voor de opleiding van Inlandsche leeraars voor de Protestantsche gemeenten is bepaald, geene vergoeding toegekend aan de personen, die de aanstaande Inlandsche hulpleeraars bij de Roomsch-Katholieke gemeenten voor hunne taak opleiden.

Ten einde deze ongelijkheid weg te nemen is thans gerekend op eene dergelijke tegemoetkoming voor de opleiding van ten hoogste 10 leerlingen tegen eene gelijk vergoeding als voor leerlingen voor het inlandsch leeraarsambt bij de Protestantsche gemeenten, nl. f 18 's maand per leerling.

Onderafdeeling 244B. Indienststelling van een adviseur voor de medische propaganda (f 12 000).

Zooals in de Memorie van antwoord (blz. 28 van stuk 34f) op het afdeelvingsverslag van den Volksraad betreffende de begroting voor 1920 werd medegedeeld, was de instelling van eene organisatie voor medische propaganda in voorbereiding.

Ten einde deze medische propaganda, welke van zeer groot belang is te achten, krachtig te kunnen aanvangen en doeltreffend te kunnen organiseren is het noodzakelijk organisatie en leiding daarvan op te dragen aan een uitsluitend met deze taak te belasten geneeskundige met langjarige Indische ervaring.

Gerekend is daarom op de indienststelling van een adviseur voor de medische propaganda. In verband met de te stellen eischen zal aan het ambt zijn te verbinden eene aanvangsbezoldiging van f 1 000 's maands met eene driejaarlijksche verhooging van f 200 's maands.

Onderafdeeling 244C. Herziening van de wedderegeling van de Indische geneeskundigen (f 261 300).

De in Staatsblad 1917 No. 429 opgenomen traktementregeling voor de Indische geneeskundigen heeft in de praktijk niet geheel kunnen voldoen. Dit geldt in de eerste plaats de daarin opgenomen overgangsbepaling. Om aan de te dien opzichte geuite niet ongegrond gebleken wenschen der in dienst zijnde Indische geneeskundigen tegemoet te komen is het wenschelijk in de bezoldigingsregeling deze wijziging te brengen, dat met ingang van 1 Januari 1920 bij de bepaling der aan ieder hunner toekomende bezoldiging voor verhoogingen zal worden medegerekend de diensttijd van 1 December 1917 af, d. i. het tijdstip, waarop de eerste Inlandsche arts met eene zesjarige geneeskundige opleiding in dienst traden.

In de tweede plaats is de aanvangsbezoldiging, thans bedragende f 150 met huishuurvergoeding van f 35 of f 25 's maands naar gelang van de standplaats van den betrokkene, onvoldoende gebleken in vergelijking met die van het gediplomeerd verpleegpersoneel van ander geneeskundig hulppersoneel, waarvan de leiding zoowel in duur als in beteekenis bij die der Indische artsen ver ten achter staat. Eene aanvangsbezoldiging voor deze laatsten van f 200 en eene omzetting van de huishuurvergoeding in traktement, zoodat de Indische arts aanvangt met f 250 en eindigt op f 1 's maands wordt billijk geoordeeld.

In de derde plaats zijn vele klachten vernomen over den langen duur, waarover thans de regelmatige weddeverhoogeningen verdeeld zijn. Bij de huidige regeling wordt de eindwedde eerst bereikt na 25 jaren, wat voor Indische artsen, die door hunne langdurige studie later in dienst komen dan andere landsdienaren, te lang geoordeeld wordt. Het werd daarom wenschelijk geacht dit tijdvak terug te brengen tot 18 jaren.

Met inachtneming van een en ander zal de bezoldiging der Indische artsen te stellen zijn op *f* 250 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogeningen van *f* 50 's maands en 2 driejaarlijksche verhoogeningen van *f* 25 's maands. Met medetelling voor de toepassing dezer regeling van den dienstitijd na 1 December 1904 zal daardoor voor 1920 het totaal der traktementen en der verhoogeningen voor de thans in dienst zijnde Gouvernements Indische geneeskundigen stijgen tot een bedrag onderscheidenlijk van *f* 471 000 en *f* 213 300. Het totaal van *f* 684 300 is *f* 261 300 meer dan de bij onderafdeeling 244, onderdeelen *l* en *m* uitgetrokken bedragen. Hiertegenover staat eene vermindering van de uitgaven op den globalen post voor huishuurvergoeding.

Onderafdeeling 248A. Hervorming van het geneeskundig laboratorium te Batavia en herziening van de wedderegeling van de natuurwetenschappelijke en technische ambtenaren (*f* 5 100).

De wenschelijkheid is gebleken om de thans bestaande chemisch-pharmaceutische afdeling van het geneeskundig laboratorium te Weltevreden te hervormen en het arbeidsveld van die afdeling belangrijk uit te breiden. Zoo zullen voortaan de toxicologische onderzoekingen, welke tot dusver bij de militaire apotheken verricht werden, naar het geneeskundig laboratorium overgaan, waar zij om verschillende redenen meer thuis behooren. Ook op pharmaceutisch gebied zal het arbeidsveld van bedoelde afdeling van het geneeskundig laboratorium worden verruimd.

Het geneeskundig laboratorium zal voortaan bestaan uit twee afdelingen, elk onder een eigen hoofd, t. w.:

- a. eene afdeling voor hygiëne, bacteriologie en parasitologie, pathologie, pharmaco-dynamie en tropenphysiologie;
- b. eene afdeling voor pharmacie, pharmacologie, toxicologie, chemie en biologie.

Deze nieuwe opzet opent tevens aan de natuurwetenschappelijke ambtenaren bij den burgerlijken geneeskundigen dienst een beter vooruitzicht dan tot dusver voor deze ambtenaren bestond.

Voor deze wetenschappelijk gevormde werkers geldt op het oogenblik eene traktementsregeling, die en wat beginsalaris en wat eindwedde betreft onvoldoende moet heeten.

Volgens die regeling (Indisch Staatsblad 1917 No. 294) genieten zij eene bezoldiging van *f* 350 's maands met 2 tweejaarlijksche verhoogeningen van *f* 75 's maands en daarna 5 driejaarlijksche verhoogeningen van *f* 100 's maands tot ten hoogste *f* 1 000 's maands, te bereiken na 19 jaren dienst.

Behalve deze onvoldoende bezoldigingsregeling, welke de indienstneming van bovenbedoelde groep van ambtenaren tot dusver zeer heeft bemoeilijkt, werkt ook de omstandigheid, dat voor hen geenerlei vooruitzicht bestaat om bij den burgerlijken geneeskundigen dienst in dezelfde richting verder te komen dan *f* 1 000 's maands. Terwijl voor de beteren onder de gouvernementsartsen de hooger bezoldigde ambten van inspecteur, directeur van eene centrale burgerlijke ziekeninrichting, van een krankzinnigengesticht, van het geneeskundig laboratorium of van de Landskoepokinrichting openstaan, is zulks voor de natuurwetenschappelijke ambtenaren tot dusver uitgesloten.

Een en ander maakt het in de eerste plaats noodig de wedderegeling voor deze groep van ambtenaren te herzien en haar gelijk te maken aan die der gouvernementsartsen. Voorts zullen de vooruitzichten voor de natuurwetenschappelijke technische ambtenaren bij den burgerlijken geneeskundigen dienst te verbeteren zijn door althans één hooger bezoldigd ambt voor hen in het leven te roepen en verder het ambt van directeur van het geneeskundig laboratorium voor hen open te stellen.

Het een zoowel als het ander zal worden bereikt door bij de hiervoren besproken nieuwe indeeling van het geneeskundig laboratorium in twee afdelingen vast te stellen, dat een der beide afdelingshoofden den titel zal voeren van directeur van het geneeskundig laboratorium en de aan dit ambt verbonden wedde zal genieten, terwijl het andere afdelingshoofd eene bezoldiging zal genieten van *f* 800 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 200 's maands tot *f* 1 200 's maands.

De voorgestelde stellingverbetering van de 5 natuurwetenschappelijke technische ambtenaren heeft eene vermeerdering van uitgaaf ten gevolge van $5 \times 12 \times f 25$ (het verschil tusschen de gemiddelde bezoldigingen van de gouvernementsartsen en van de natuurwetenschappelijke technische ambtenaren, onderscheidenlijk *f* 700 en *f* 675) of *f* 1 500 's jaars, terwijl de voorgestelde hervorming van het geneeskundig laboratorium eene vermeerdering van uitgaaf eischt van gemiddeld *f* 300 's maands of *f* 3 600 's jaars.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 260, b. Indienststelling van een onderdirecteur bij het departement (*f* 4 800).

Reeds door den vorigen Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel werd indertijd het voorstel gedaan tot indienststelling bij zijn departement van een onderdirecteur. Aan dit voorstel is toen, in verband met het aftreden van Dr. Lovink, om diens opvolger in dezen niet bij voorbaat te binden, geen gevolg gegeven.

Ook den tegenwoordigen directeur is echter gebleken, dat instelling van bedoelde betrekking ter verzekering van eene behoorlijke behartiging van de aan het departement toevertrouwde belangen inderdaad onvermijdelijk is. De werkzaamheden zijn als gevolg van de voortgaande ontwikkeling van het departement langzamerhand zóó in omvang toegenomen, dat zij niet goed meer door één persoon kunnen worden afgedaan en den directeur niet voldoende tijd laten tot het maken van de noodzakelijke dienstreizen, die vooral in dezen tijd, nu de maatregelen in zake de voedselvoorziening herhaaldelijk plaatselijke bespreking en onderzoek eischen, veel tijd vorderen.

Waar ook overigens wegens de bemoeienissen in zake de voedselvoorziening de taak van den directeur tegenwoordig nog zooveel zwaarder is dan in normale omstandigheden, is het gewenscht, dat tot indienststelling van den onderdirecteur zoo spoedig mogelijk wordt overgegaan. Het ligt daarom in de bedoeling die betrekking, nadat de Volksraad met den maatregel zal hebben ingestemd, bij wijze van tijdelijken maatregel in te stellen.

Daar bij indienststelling van een onderdirecteur eene betrekking van hoofdamtenaar ter beschikking op *f* 1 100 's maands kan vervallen, heeft de maatregel slechts eene vermeerdering van uitgaven ten gevolge van *f* 400 's maands.

Onderafdeeling 300A. Bijdrage aan de vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs” (*f* 60 000).

Ondanks de van particuliere zijde ontvangen ruime bijdragen wijst de voorloopige begrooting van uitgaven en ontvangsten voor de jaarbeurs een tekort aan van *f* 60 000, waarom het bestuur der vereeniging het verzoek heeft gedaan om eene subsidie van de Regeering tot dat bedrag.

Waar het streven der vereeniging ongetwijfeld aan de industriele ontwikkeling van Nederlandsch-Indië ten goede zal komen, komt het voor, dat er wel aanleiding bestaat om daarbij van Regeeringswege steun te verleen. Omtrent de wijze, waarop dit het best zal kunnen geschieden, zal nader overleg worden gepleegd met het Bestuur der vereeniging.

Het bedrag van *f* 60 000 is bedoeld als maximum.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Onderafdeeling 308F. Buitengewone weddeverhoogingen aan onderopzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, die in het bezit zijn van het getuigschrift voor benoeming tot die betrekking (*f* 80 000).

Gerekend van 1 Januari 1918 (zie Indisch Staatsblad 1919 No. 620) is de bezoldiging van de onderopzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken gelijk gemaakt aan die van de onderopzichters bij den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen (laatstgemelde titel is inmiddels veranderd in dien van opzichter 2e klasse) en alzoo gebracht op *f* 125 's maands met 5 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands.

Bij den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen wordt echter aan personen, die in het bezit zijn van het getuigschrift van het eindexamen van de voormalige Burgeravondschool te Soerabaja, van de Koningin-Wilhelminaschool te Batavia, van de Koningin-Emma school te Soerabaja of van de Technische school te Djokjakarta, bij aanstelling tot onderopzichter (opzichter 2de klasse) eene buitengewone weddeverhoging toegekend, indien naar het oordeel van het Bestuur van voormelden dienst de aard van het getuigschrift daartoe aanleiding geeft (vgl. Staatsblad 1912 No. 598 en 1918 Nos. 669 en 671), waardoor de bedoelde personen eene aanvangsbezoldiging bekomen van *f* 150 's maands.

Voor de onderopzichters bij den Waterstaatsdienst, bezitters van het getuigschrift van den leergang tot opleiding van bouwkundigen aan een der vorenbedoelde onderwijsinrichtingen, bestaat een zoodanige regeling nog niet.

Zowel ter wille van de eenvormigheid als uit een oogpunt van dienstbelang is het noodzakelijk ook bij laatstgenoemden dienst de mogelijkheid te scheppen tot toekening van bedoelde buitengewone weddeverhoging.

Indien de maatregel wordt ingevoerd, gerekend van 1 Januari 1918, kan de daaruit voortvloeiende hoogere uitgaaf voor het jaar 1920 worden gesteld op *f* 80 000.

Onderafdeeling 314. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken.

Gewoon onderhoud in vrijen arbeid van wegen in het gewest Banka en Onderhoorigheden (*f* 242 000).

Zie de toelichting bij No. 48A van de middelen in Indië.

Aanleg van den weg Soengei-Penoeh—Tapan—Pasirgending (Korintjiweg), residentien Djambi en Sumatra's Westkust.

Algemeen wegenplan Sumatra (staat B), (*f* 470 000).

Bij de samenstelling van het werkplan voor 1920 is het in dat jaar voor den aanleg van den onderwerpelijken weg benoodigd bedrag geraamd op *f* 500 000.

In verband met het te verwachten groot aanbod van Chineesche werkkrachten zal het waarschijnlijk mogelijk zijn aan dien weg, waarvan de spoedige voltooiing met het oog op de voedselvoorziening in hooge mate gewenscht is, in 1920 het dubbele van genoemd bedrag te verwerken.

Het voor dezen post uitgetrokken bedrag van *f* 470 000 is de meer te verwerken som van *f* 500 000, verminderd, zooals gebruikelijk, met 6% of *f* 30 000 voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen. Verhoging van de begroting met laatstgenoemde som is niet noodig, daar zij wordt gekweten uit een globaal geraamd post.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Hoofdstuk I. *Onderafdeeling 97* (*f* 46 000).

Hoofdstuk II. *Onderafdeeling 427F* (*f* 8 715 000)

Algeheele herziening der inkomsten van alle militaire dienaren en van enkele categorieën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landdienaren.

Ter zake moge worden verwezen naar het reeds vroeger aan den Volksraad aangeboden gedrukte verslag van de „Commissie tot herziening der bezoldiging van het militair personeel van de landmacht” en de als bijlage C van deze Memorie van Toelichting opgenomen nota van afwijkingen van de voorstellen van genoemde commissie, voor zoover die thans niet van invloed zijn op de raming der uitgaven.

Voorts worden ondervolgende wijzigingen in de voorstellen der commissie, welke wèl van invloed zijn op de door haar gemaakte kostenraming (§ 29 van het verslag) noodig geacht:

1e. In stede van eene gratificatie in eens toe te kennen aan de officieren, die met gunstigen uitslag de studiën aan de Hoogere Krijgsschool en de daaropvolgende detacheringen hebben volbracht, zal aan de officieren van den generalen staf en van de intendance — met uitzondering van de diensthooften — eene bezoldiging zijn toe te kennen, welke onderscheidenlijk *f* 100 en *f* 75 per maand hooger is dan die van de officieren van de wapens en dienstvakken, waarvan zij afkomstig zijn.

In verband hiermede zal het bedrag van de bezoldiging der officieren in Indië met *f* 33 600 's jaars zijn te verhoogen, doch kan het voor de bovenbedoelde gratificatiën uitgetrokken bedrag van *f* 18 500 's jaars vervallen.

2e. Het komt gewenscht voor om de toelagen, welke ingevolge het militair tarief No. 46a, thans worden genomen door den luitenant-generaal, de generaal-majors en de kolonels — met uitzondering van die van den Militair Geneeskundigen dienst — niet in de traktementen op te nemen, doch — met behoud van die toelagen — de door de commissie voorgestelde traktementen voor den luitenant-generaal, de generaal-majors en de kolonels te verminderen met onderscheidenlijk *f* 500, *f* 300 en *f* 100 's maands. Voor de kolonels van den militair geneeskundigen dienst zullen daardoor de inkomsten *f* 100 lager worden dan door de commissie is voorgesteld.

Als gevolg van dezen maatregel en in verband ook met onder 4e hierna bedoelde hoogere korting, welke aan de genoemde officieren voor het genot van huisvesting van landswege zal zijn op te leggen, is het — om te voorkomen, dat sommige luitenant-kolonels bij bevordering tot kolonel in traktement achteruit zouden gaan of dat eenige kolonels minder inkomsten zouden genieten dan thans het geval is — noodig om eenige wijziging te brengen in de begintraktementen.

De traktementen van de kolonels — met uitzondering van die van den militair geneeskundigen dienst — zullen zijn te stellen op *f* 1 200, *f* 1 300, *f* 1 400 en *f* 1 500 's maands na onderscheidenlijk 23, 25, 27 en 29 jaren dienst als officier, de traktementen van de kolonels van den militair geneeskundigen dienst op *f* 1 350, *f* 1 400 en *f* 1 500 's maands na onderscheidenlijk 22, 24 en 26 jaren dienst als officier.

De uitgaven voor officieren in Indië zullen door deze maatregel verminderen met *f* 3 600 's jaars.

3e. Om te voorkomen, dat officieren van gezondheid en militaire apothekers en militaire paardenartsen hogere aanvangstraktementen zouden genieten dan onderscheidenlijk die, welke voor gouvernementsartsen zijn vastgesteld en die, welke de gouvernementsveeartsen deelachtig zullen worden volgens de aanhangige voorstellen tot verbetering hunner positie, is het noodig om in de door de commissie voor die officieren voorgesteld bezoldigingsschalen de volgende wijzigingen te brengen:

- a. voor den officier van gezondheid der 2de klasse het aanvangstraktement te stellen op *f* 400, na 1 jaar dienst als officier te verhoogen tot *f* 475, na 2 jaar tot *f* 525 's maands en verder als door de commissie is voorgesteld;
- b. voor den militairen apotheker en den militairen paardenarts der 2de klasse het aanvangstraktement te stellen op *f* 350, na 1 jaar te verhoogen tot *f* 400, na 2 jaar tot *f* 450 's maands en verder als door de commissie is voorgesteld.

De uitgaven voor officieren in Indië zullen door deze maatregel met ± *f* 12 000 's jaars verminderen.

4e. Hoewel de korting wegens het genot van huisvesting van landswege voor alle burgerlijke ambtenaren — met uitzondering van ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur — zal worden gesteld op 15% van het traktement, is het niet gewenscht om — althans wat betreft officieren beneden den rang van kolonel — wijziging te brengen in de door de Militaire Bezoldigingscommissie aanbevolen korting van 10%.

De commissie heeft nl. bij de vaststelling van de traktementen voor subalterne officieren de bezoldiging van de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur tot grond

slag genomen, en, waar nu deze ambtenaren voor eene gouvernementswoning 10% van hun traktementen betalen, zal voor de officieren òf de korting op hetzelfde percentage moeten worden gesteld òf, bij het stellen van de korting op 15%, eene nadere traktementsverhooging noodig zijn.

Bovendien zouden de officieren, wanneer hun voor eene gouvernementswoning eene korting van 15% werd opgelegd, gemiddeld belangrijk meer betalen dan de gemiddelde huishuurvergoeding, welke hun, volgens het militair tarief No. 36, bij gemis van huisvesting van landswege thans wordt toegekend, terwijl de oudste officieren in elken rang zelfs belangrijk meer zouden betalen dan de hoogste huishuurvergoeding, welke hun ingevolge de bepalingen van dat tarief kan worden toegekend.

Wat betreft kolonels en opperofficieren bestaat er geen overwegend bezwaar tegen om van de door de commissie voorgestelde korting af te wijken; aan hen zal daarom voor het bewonen van eene gouvernementswoning eene korting van 15% zijn op te leggen.

De uitgaven voor officieren in Indië zullen hierdoor met f 16 000 's jaars verminderen.

Het komt voorts billijk voor om aan de sergeanten-majoor en de sergeanten 1ste klasse, die in de troepen-kampementen of in daarmede overeenkomende verblijven zijn gehuisvest in niet voor gehuwden bestemd logies, daarvoor in stede van eene korting van 10% eene korting van 5% op te leggen.

De uitgaven in Indië voor militairen beneden den rang van onderluitenant zullen daardoor met ± f 65 000 's jaars stijgen.

5e. Daar het niet gewenscht wordt geacht om aan de militairen korting op te leggen voor het genot van militair pensioen of gagement, zal de daarvoor door de commissie vermelde bezuiniging van f 185 000 's jaars zijn te schrappen.

6e. Daar het beter wordt geacht om voorloopig geen gevolg te geven aan het voorstel der militaire bezoldigingscommissie om de bezoldigingen tijdens verloven in Nederland voor onderofficieren op dezelfde wijze te regelen als voor burgerlijke landsdienaren, kan het daarvoor uitgetrokken bedrag van f 113 000 's jaars vervallen.

7e. Nopens het voorstel in § 27 van het verslag, betreffende de vergoedingen van onkosten bij reizen wegens overplaatsing, kan nog niet dadelijk eene beslissing worden genomen, omdat de invoering van een nieuw burgerlijk reisreglement in voorbereiding is, waarbij de militaire bepalingen zooveel mogelijk zullen moeten aansluiten.

Het hiervoor uitgetrokken bedrag van f 162 900 's jaars kan dus voorloopig vervallen.

8e. Aangezien eene commissie zal worden ingesteld, welke tot taak zal hebben de Regeering voor te lichten in zake eene herziening van de bezoldigingen van burgerlijke landsdienaren, werkzaam bij de technische inrichtingen, welke tot de verschillende takken van gouvernementdienst behooren, en het niet gewenscht is op de voorstellen van die commissie vooruit te loopen door de bezoldigingen van de bij de militaire technische inrichtingen werkzame burgerlijke landsdienaren thans te verbeteren, zal de door de Militaire Bezoldigingscommissie in de bezoldigingsschaal No. 22 op bladzijde 48 van het verslag aanbevolen herziening der traktementen van het burgerlijk personeel bij den Artillerie Constructiewinkel, de Pyrotechnische werkplaats en de Geweermakersschool van hare voorstellen zijn af te scheiden.

De uitgaven voor burgerlijke ambtenaren zullen daardoor met f 20 000 's jaars verminderen.

9e. De traktementen van den chef der reproductie bij de Topografische inrichting en die van de ingenieurs bij de Triangulatiebrigade, zoomede de traktementen van den ingenieur bij den Artillerie Constructiewinkel en van den scheikundige bij de Pyrotechnische werkplaats zijn door de commissie niet in beschouwing genomen.

Wat de beide laatstbedoelde ambtenaren betreft, is reeds eene traktementsherziening aanhangig gemaakt (Indische ontwerp-begrooting 1920, stuk 31, bladzijde 17,

onderafdeeling 375, b), waarbij hunne bezoldigingen zullen worden geregeld in overeenstemming met de algemeene wedderegeling voor ingenieurs.

Het traktement van den chef der reproductie, thans bedragende *f* 600 tot *f* 800 's maands, zal zijn te stellen op *f* 600 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 75 's maands tot een maximum van *f* 900 's maands.

Dat van den ingenieur bij de Triangulatiebrigade, thans gesteld op *f* 400 tot *f* 800 's maands, zal gelijk kunnen zijn aan dat van een ingenieur bij de burgerlijk departementen, n.l. *f* 350 tot *f* 1000 's maands, en dat van den chef-ingenieur bij die brigade, thans bedragende *f* 800 tot *f* 1000 's maands, zal zijn te stellen op *f* 800 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen, de eerste 2 van *f* 100 's maands elk, de derde van *f* 200 's maands en de laatste van *f* 150 's maands tot een maximum van *f* 1350 's maands.

Aan deze maatregelen is eene verhooving van uitgaven verbonden van *f* 3600 's jaars.

Ten slotte acht de Regeering het met het oog op den staat van 's lands geldmiddelen niet verantwoord aan de uitvoering der voorstellen terugwerkende kracht te verleenen tot een datum, voorafgaande aan 1 Januari van het begrootingsjaar (dus voorafgaande aan 1 Januari 1920).

Als gevolg van de hiervoren onder 1e tot en met 9e bedoelde wijzigingen behooren de door de Militaire Bezoldigingscommissie op bladzijde 82 van haar verslag becijferde meerdere jaarlijksche uitgaven (met uitzondering van de stijging van den pensioenslast) ad *f* 820 425 te worden verhoogd met: $f\ 33\ 600 + f\ 65\ 000 + f\ 185\ 000 + f\ 3\ 600 = f\ 287\ 200$ en te worden verminderd met $f\ 18\ 500 + f\ 3\ 600 + f\ 12\ 000 + f\ 16\ 000 + f\ 113\ 000 + f\ 162\ 900 + f\ 20\ 000 = f\ 346\ 000$, zoodat het totaal der meerdere jaarlijksche uitgaven wordt *f* 8761 625 of rond *f* 8761 000 's jaars, waarvan *f* 46 000 voor hoofdstuk I en *f* 8715 000 voor Hoofdstuk II.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

In de raming der middelen in Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, behoorende bij het besluit tot voorloopige aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen voor dat dienstjaar (Gouvernementsbesluit van 15 Juli 1919 No. 4, Javasche Courant van dien dag No. 56), worden nader de volgende wijzigingen aangebracht:

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Middel No. 47. Hoofdgeld, wordt verhoogd met *f* 85 000 en mitsdien nader geraamd op *f* 9 625 000 (voor Java en Madoera).

Tusschen de nummers 48 en 49 wordt ingelascht:

Middel No. 48A. Invoering van een hoofdgeld in het gewest Banka en Onderhoorigheden, *f* 36 900 (voor de Buitengewesten).

Departement van Onderwijs en Eredienst.

Middel No. 66. Onderwijs.

d. schoolgelden van de middelbare technische scholen wordt verhoogd met *f* 2 000 en mitsdien nader geraamd op *f* 70 000 (voor Java en Madoera).

Onder middel No. 66, Onderwijs, wordt na onderdeel *n* als nieuw onderdeel opgenomen:

o. schoolgelden van bijzondere Europeesche lagere scholen, *f* 150 000 (*f* 140 000 voor Java en Madoera, *f* 10 000 voor de Buitengewesten).

Departement van Binnenlandsch
Bestuur.

Middel No. 47. Hoofdgeld (*f* 85 000 voor Java en Madoera, waartegenover *f* 6 800 aan uitgaven).

Bij de bestaande regelingen op het stuk van de heeren-diensten en het hoofdgeld in het voormalige gewest Batavia (zie Staatsblad 1914 Nos. 313, 314 en 316) zijn aan die verplichtingen wel onderworpen de opgezeten en van tot het domein van den Lande teruggekeerde particuliere landerijen — met uitzondering voor wat betreft het hoofdgeld van die van het oude land Bloeboer, gelegen in het onderdistrict Buitenzorg —, doch andere groepen van personen, welke in gelijksoortige omstandigheden verkeerden als de opgezeten en dier voormalige landerijen, zijn zonder voldoende redenen van den heeren-dienstplicht en de betaling van het hoofdgeld vrijgesteld gebleven. Genoemd worden als zoodanig de inlandsche opgezeten en van nooit tot eenig particulier land behoord hebbende gouvernementgronden (o.a. de Duizendeilanden en de ter hoofdplaats Batavia gelegen onwettig geoccupeerde gronden) alsmede de inlandsche opgezeten en van tot het landsdomein teruggebrachte zoogenaamde mardika- of vrijmanslandjes en van door het gouvernement aangekochte gewone eigendomsperceelen en eindelijk de opgezeten en van voormeld land Bloeboer.

Tot wegneming van deze niet te verdedigen ongelijkheid zal de hoofdgeld-ordonnantie in Staatsblad 1914 No. 313 worden gewijzigd in dien zin, dat zij toepasselijk wordt op de heeren-dienstplichtigen, woonachtig op alle in de voormalige afdelingen Stad- en Voorsteden, Meester-Cornelis, Tangerang en Buitenzorg gelegen gronden, met uitzondering van de nog als zoodanig bestaande particuliere landerijen en de mardika- of zoogenaamde vrijmanslandjes en de binnen de grenzen der hoofdplaatsen Batavia, Meester-Cornelis en Tangerang gelegen eigendomsperceelen. Deze uitzonderingen zijn noodig geoordeeld, omdat de opgezeten en dier gronden reeds belast zijn met dikwijls zeer zware verplichtingen tegenover de eigenaren. Het uitstrekken dier uitzondering ook voor de eigendomsperceelen buiten genoemde hoofdplaatsen wordt niet noodig geoordeeld, omdat voor die perceelen kan worden volstaan met de voor oud-Batavia en overal elders op Java en Madoera geldende bepaling van art. 1 § 2 *g* der regeling in Staatsblad 1914 No. 316 en artikel 1 § 2 *h* der heeren-dienstregelingen in Staatsblad 1914 No. 101, 1915 No. 21 en 1916 No. 66.

Behalve voor de onderdistricten Buitenzorg en de Duizendeilanden zal het hoofdgeld *f* 2,65 per heeren-dienstplichtige bedragen, in overeenstemming met het thans van de opgezeten en der tot het domein van den Lande teruggebrachte particuliere landerijen geheven bedrag.

Het bedrag van het hoofdgeld voor de onderdistricten Buitenzorg en de Duizendeilanden zal op gelijke gronden als voor het district Semarang en de Karimon-Djawa-eilanden hebben gegolden — n.l. dat de heeren-diensten aldaar bij de afschaffing reeds zeer licht waren of in de practijk niet meer werden gevorderd — op *f* 1 worden gesteld. Dat in het jaar 1901, toen Bloeboer in het onderdistrict Buitenzorg ophield particulier land te zijn in den zin van het reglement in Staatsblad 1836 No. 19 (vergelijk het Koninklijk besluit in Staatsblad 1901 No. 214 en artikel 1 der ordonnantie in Staatsblad 1901 No. 215), geen hoofdgeld werd opgelegd, was o.m. ook een uitvloeisel van de overweging, dat de opgezeten en aldaar over het algemeen in ongunstige economische omstandigheden verkeerden, een factor, welke thans niet meer van zoodanige beteekenis is, dat zij eene dergelijke bevoorrechtiging zou kunnen motiveeren.

Het is voorts duidelijk, dat, ofschoon de voor genoemde onderdistricten Buitenzorg en de Duizendeilanden gegolden hebbende overwegingen wellicht ook voor enkele streken binnen de hoofdplaats Batavia zouden kunnen gelden, het niet aangaat op eenzelfde hoofdplaats in het eene gedeelte een hoofdgeld van *f* 1 en in het andere gedeelte van *f* 2,65 op te leggen en dat bedoeld verschil dus beperkt dient te blijven tot bepaalde hoofdplaatsen of landstreken in haar geheel.

De vermeerdering van de opbrengst van het hoofdgeld wordt geraamd — bij eene toeneming van het aantal hoofdgeldplichtigen, welke een hoofdgeld van f 2.6 zullen hebben te betalen, met ongeveer 21 407 en bij een vermeerdering van het aantal hoofdgeldplichtigen, welke een hoofdgeld van f 1 zullen hebben te betalen, met ongeveer 28 622 — op f 85 350.55 of rond f 85 000 terwijl voor vermeerdering der kosten van aanslag en invordering een bedrag van f 6 800 wordt noodig geacht (zie onderafdeeling 140 van de raming der Uitgaven).

Middel No. 48A. Invoering van een hoofdgeld in het gewest Banka en Onderhoorigheden (f 36 900 voor de Buitengewesten, waartegenover f 3 000 en f 242 000 aan uitgaven).

Bij de voorloopig vastgestelde aanvullingsbegroting voor het jaar 1919 werd voor het gewest Billiton gerekend op de invoering van een hoofdgeld tegen afschaffing der heerendiensten aldaar.

Wijl het wegennet op Billiton geacht werd slechts voor een deel te strekken in het belang van de in hoofdzaak van tuinbouw en vischvangst levende bevolking en slechts een tijdroovend onderzoek zou kunnen uitmaken welk gedeelte van de onderhoudslasten in billijkheid van die bevolking zou mogen worden gevorderd, terwijl het niet vaststond, dat dit onderzoek bevredigende resultaten zou geven, werd het hoofdgeld in genoemd gewest op het matige bedrag van f 3 per jaar gesteld. Daar nu op het eiland Banka geheel gelijksoortige toestanden heerschen als op het eiland Billiton en daar evenals hier het voor automobiëlverkeer geschikt gemaakt wegennet voornamelijk strekt in het belang van het bedrijf der tinwinning, is het aangewezen ook voor Banka het hoofdgeld op een bedrag van f 3 te stellen; echter zal deze maatregel voor laatstgenoemd gewest gepaard moeten gaan met de invoering van de aldaar thans, in gevolge het bepaalde in artikel 2 van Staatsblad 1919 No. 132, nog niet geheven „algemeene belasting op bedrijfs- en andere inkomsten van de inlandsche bevolking in de gewesten buiten Java en Madoera”.

Tot de invoering van deze of eene daarmede overeenkomstige belasting, waarvan de meerdere bate wordt geschat op ± f 95 000, zal echter om praktische redenen in verband staande met de voorbereiding tot invoering van de voorgenomen belastingunificatie, eerst in het jaar 1921 kunnen worden overgegaan.

De opbrengst van het hoofdgeld zal bij een aantal van ongeveer 12 300 heerendienstplichtigen naar globale raming f 36 900 bedragen, terwijl voor kosten van aanslag en invordering een bedrag van f 3 000 noodig wordt geacht (onderafdeeling 140 van de uitgaven in Indië).

De hoogere kosten van het onderhoud van het wegennet op Banka in vrijen arbeid worden op f 242 000 geschat, welke uitgaaf ten laste van de VIIde begrotingsafdeeling komt (vgl. onderafdeeling 314 van de uitgaven in Indië).

Het ligt in de bedoeling de thans in behandeling zijnde „Hoofdgeldordonnantie voor de Buitengewesten op Banka van toepassing te verklaren en voor dat gewest te doen terugwerken tot 1 Januari 1920, zoodat wordt gerekend op de ontvangsten en benoedigde fondsen voor het geheele jaar. Plaatselijk zijn de noodige voorreidende maatregelen getroffen voor de invoering van het hoofdgeld op genoemden datum.

Departement van Onderwijs en
Eeredienst.

Middel No. 66. Onderwijs.
d. schoolgelden van de middelbare technische scholen (+ f 2 000 voor Java en Madoera),

Zie de toelichting bij onderafdeeling 171A van de uitgaven in Indië.

o. schoolgelden van bijzondere Europeesche lagere scholen (+ f 140 000 voor Java en Madoera, + f 10 000 voor de Buitengewesten).

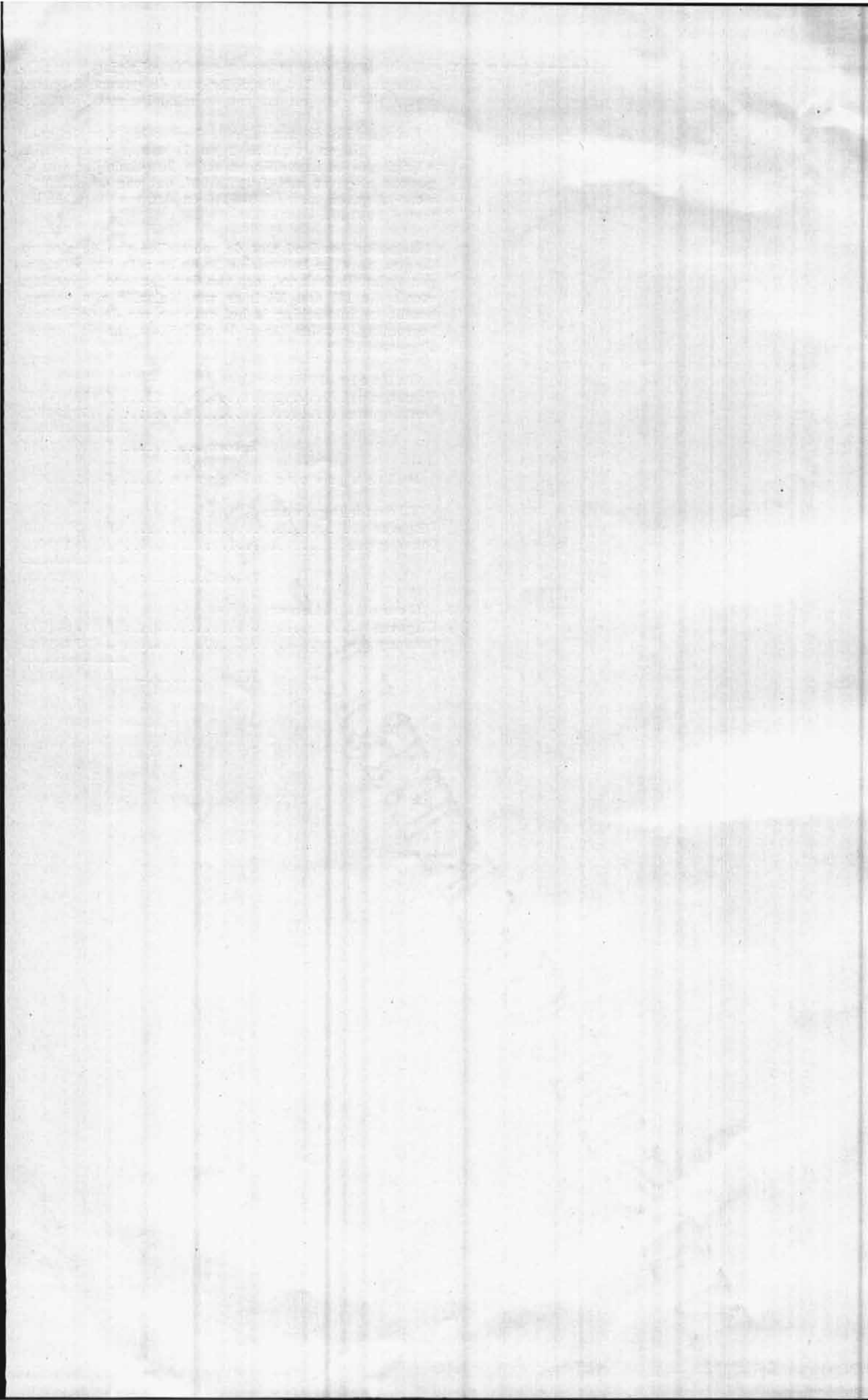
Zie de toelichting bij onderafdeeling 198A van de uitgaven in Indië.

Eindcijfers 1920. Door de bij deze nota voorgestelde wijzigingen en aanvullingen stijgt het eindcijfer van de gewone uitgaven met *f* 16 778 890 en dat van de middelen met *f* 273 900.

Door de bij de aanvullende begrooting met 1e nota van wijzigingen (stukken 2 en 7) samen voorgestelde wijzigingen en aanvullingen stijgt het eindcijfer van de gewone uitgaven met *f* 31 256 057, dat van de buitengewone uitgaven met *f* 3 510 776 en dat van de middelen met *f* 2 090 497.

Rekening houdend met de voorstellen van de niet op de gewone wijze behandelde 2e en 3e nota van wijzigingen op het Indisch ontwerp van de algemeene begrooting, zooals die bij den Minister van Koloniën zijn voorgebracht ter inlassching in het ontwerp van de definitieve begrooting, worden thans de eindcijfers van de begrooting voor 1920:

Geheele dienst:	
Uitgaven	<i>f</i> 606 347 869
Ontvangsten	„ 497 286 042
	Tekort <i>f</i> 109 061 827
Buitengewone uitgaven <i>f</i> 83 306 978	
Vlootuitgaven:	
Uitgaven	<i>f</i> 5 966 690
Ontvangsten	„ 5 100 000
	Tekort <i>f</i> 866 690
Gewone dienst:	
Uitgaven	<i>f</i> 517 074 201
Ontvangsten	„ 492 186 042
	Tekort <i>f</i> 24 888 159

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 7A.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven
en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar
1920.

BIJLAGE A VAN STUK 7

(Zie bladz. 12 van genoemd stuk).

	Algemeene dienst.				Veldpolitie.								Gewestelijke recherche.								
	Inspecteur.	Adjunct-Inspecteur.	Adjunct-Hoofdcomis-saris van politie.	Adjunct-Hoofdcomis-saris van politie.	Ci.	Hoofdpolitie opziener.	Pl.	Pll.	H. A.	Mantri-politie.	Posthuis commandant der		Agent der 1e klasse.	Cil.	Hoofdpolitie-opziener.	Pl.	Pll.	Hoofdrechercheur.	Assistent-wedana van politie.	Mantri-politie.	
											1e klasse.	2e klasse.									
Algemeene dienst	1	1	(1) 1	—	(2) 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bantam	—	—	—	—	—	2	1	2	7	7	4	6	140	—	—	—	—	—	—	—	2
Batavia	—	—	—	—	1	5	6	6	23	23	15	16	450	1	—	1	1	—	—	2	6
Preanger-Regentschappen	—	—	—	—	1	2	3	5	11	13	5	3	190	—	—	—	—	—	—	—	—
Cheribon	—	—	—	—	1	1	2	1	4	4	3	2	100	—	—	—	—	—	—	—	2
Pekalongan	—	—	—	—	1	2	3	2	8	7	5	5	190	—	—	—	—	—	—	—	2
Semarang	—	—	—	1	—	1	4	2	13	7	6	2	200	1	—	1	—	2	1	2	
Rembang	—	—	—	—	1	3	(3) 4	3	(4) 10	10	7	3	200	—	—	—	—	—	—	—	—
Soerabaja	—	—	—	—	1	1	4	—	8	4	—	4	110	—	—	—	—	—	—	—	—
Madoera	—	—	—	—	1	1	(5) 3	1	1	11	4	3	120	—	—	—	—	—	—	—	—
Pasoeroean	—	—	—	—	2	(6) 3	2	10	10	5	7	220	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Besoeki	—	—	—	—	1	1	(7) 1	1	4	3	2	1	60	—	—	—	—	—	—	—	—
Banjoemas	—	—	—	—	1	2	3	1	9	9	5	6	160	—	—	—	—	—	—	—	—
Kedoe	—	—	—	—	—	4	—	—	4	4	4	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—
Djokjakarta	—	—	—	—	—	5	—	—	5	15	5	5	150	1	—	—	—	—	—	—	—
Soerakarta	—	—	—	—	—	2	2	2	4	13	4	6	230	—	1	—	—	—	—	—	—
Madioen	—	—	—	—	1	2	2	1	7	7	5	3	160	—	—	—	—	—	—	—	—
Kediri	—	—	—	—	1	—	9	2	16	11	11	—	270	—	—	—	—	—	—	—	—
	1	1	1	1	10	27	59	31	144	158	90	72	3 030	3	1	2	1	2	3	15	

(1) Bestemd voor het parket van den Procureur-Generaal.

(2) Reserve.

(3) 2 reeds in de formatie.

(4) 1 reeds in de formatie.

(5) / 1 200 bezoldiging.

(6) " 960 "

(7) Hieronder begrepen dezelfde uitgaven ten behoeve van 12 gewestelijke leiders.

(8) Benevens twee transportwagens.

1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 7B.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

BIJLAGE B VAN STUK 7

(Zie bladz. 12 van genoemd stuk).

	Personeel.	Vervoer, kleding, wapening en uitrusting, schrijf- en kantoorbehoefden, dienstverband.	Onderhoud van automobielen, motorrijwielen met zijspanwagen, rijwielen, paarden, harnachementen.	Jaarlijksche uitgaven totaal.	Uitgaven voor eens: aanschaffing automobielen, motorrijwielen met zijspanwagen, rijwielen, paarden en harnachementen; eerste inrichting kantoren en kazernes.
Hoofdleiding	f 106 920	f 9 420	f 12 420	f 139 560	f 144 400
Bantam	" 89 388	" 13 985	" 23 595	" 126 968	" 63 950
Batavia	" 281 802	" 44 651	" 87 595	" 414 048	" 215 200
Banjoemas	" 114 900	" 17 605	" 27 320	" 159 825	" 73 400
Rembang	" 157 044	" 23 785	" 31 200	" 212 029	" 87 750
Kedoe	" 41 280	" 6 720	" 10 890	" 58 890	" 36 050
Madoera	" 54 480	" 9 238	" 14 645	" 78 363	" 50 900
Pasoeroean	" 117 876	" 18 392	" 36 550	" 172 818	" 84 500
Besoeki	" 47 388	" 7 623	" 10 305	" 65 316	" 31 100
Madioen	" 90 072	" 18 577	" 20 730	" 124 379	" 62 850
Cheribon	" 80 790	" 12 575	" 14 415	" 107 780	" 47 850
Pekalongan	" 142 080	" 21 619	" 22 855	" 186 554	" 84 100
Soerakarta	" 124 880	" 15 234	" 45 300	" 184 914	" 93 000
Soerabaja	" 58 740	" 8 034	" 14 190	" 80 964	" 48 300
Djokjakarta	" 94 260	" 11 606	" 25 550	" 131 416	" 74 750
Preanger-Regentschappen	" 107 100	" 16 868	" 27 330	" 151 298	" 90 600
Semarang	" 94 020	" 14 485	" 27 045	" 135 550	" 81 900
Kediri	" 138 840	" 21 347	" 34 435	" 194 622	" 117 700
	f 1 941 360	f 286 764	f 486 370	f 2 725 294	f 1 488 300

RECEIVED OF THE

THE DIRECTOR

THE BRITISH MUSEUM

No. of the specimens deposited	Name of the donor	Date of deposit	Description of the specimens	Number of specimens	Value of specimens	Remarks
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 7C.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

Bijlage C van stuk 7.

(Zie bladz. 21 van genoemd stuk).

AFWIJKINGEN van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie, die thans niet van invloed zijn op de raming der meerdere uitgaven.

Met betrekking tot het vermeldde in de laatste leden van § 7 van het verslag (blz. 23) wordt aangeteekend, dat het in de bedoeling ligt als algemeenen regel aan te nemen om hier te lande aan sergeanten 1e klasse en hogere onderofficieren geen toestemming tot het aangaan van een huwelijk te verleen, zoolang zij den 20 jarigen leeftijd nog niet hebben bereikt.

De in § 9 op bladzijde 26 van het verslag bedoelde maandelijksche vergoeding voor licht van *f* 1,50 is te gering en zal op *f* 2 moeten worden gesteld.

Met het voorstel bedoeld in § 10 onder *c.* (bladzijde 28), betreffende korting voor deelneming aan menages, kan niet worden ingestemd.

Bij deelneming aan menages zal op de traktementen van militairen op maandelijksch traktement en op de soldijen van sergeanten 2e klasse zijn in te houden het bedrag, dat hunne voeding kost aan levensmiddelen van landswege en aan ingrediënten, welke worden ingekocht. Dat bedrag zal voor elke menage en voor elk garnizoen verschillend kunnen zijn.

De door de commissie in § 12 van haar verslag aanbevolen regelen in zake kortingen bij verpleging in militaire hospitalen kunnen gevolgd worden, totdat eene algeheele herziening betreffende verpleging van landsdienaren in de militaire ziekeninrichtingen, welke in overweging is genomen, haar beslag zal hebben gekregen.

In § 13 betoogt de commissie, dat bijzondere inspanning en onkosten voor het verkrijgen van kennis of bedrevenheid, welke aan de vervulling van betrekkingen in het leger ten goede komt, zonder in het algemeen als eisch te kunnen worden gesteld, behooren te worden beloond en vergoed door het toekennen van gratificatiën. Zij stelt in dit verband voor om voor het behalen van sommige ingenieursdiploma's, bijvoorbeeld door officieren van de genie, de artillerie en de vliegafdeeling, gratificatiën in uitzicht te stellen. De Regeering stemt hiermede in, mits de gratificatie niet in het algemeen wordt

toegezegd aan ieder officier, die zulk een diploma verworft, doch alleen aan hen, die op aansporing of met instemming van het legerbestuur aan de studie beginnen, zoodat een waarborg bestaat, dat alleen zij in het genot der gratificatie worden gesteld, van wie op goede gronden verwacht mag worden, dat de meerdere kennis inderdaad aan het leger ten goede komt. Bij toekenning van eene gratificatie in eens zou bedongen kunnen worden, dat de betrokkene zich verbindt het Land nog een zeker aantal jaren te dienen.

De bedragen van *f* 50 per maand voor het eerste dienstrijpaard en van *f* 40 voor het tweede, welke de commissie volgens de bijzondere bepalingen bij bezoldigingschaal No. 1 voor voeding, oppassing, waardeverminderen en verzekeringspremie wil toekennen, zijn lager dan die, welke thans in de verschillende garnizoenen — met uitzondering van Padang — hiervoor worden te goed gedaan. Dit is in hoofdzaak een gevolg van de huidige abnormaal hoge gabaprijzen. Daar deze prijzen telkens wisselen, is het beter, dat telken jare door den legercommandant vaste bedragen worden vastgesteld, aan de officieren toe te kennen onderscheidenlijk voor één of voor twee dienstrijpaarden.

Daar de officieren van den Topografischen dienst, die op het hoofdkantoor zijn geplaatst, bijzondere voorrechten genieten, als de mogelijkheid om gebruik te maken van goede onderwijsinrichtingen, geen of weinig overplaatsingen e.d. is het billijk, dat de aan hen toe te kennen toelage lager is dan die voor de overige officieren van dat dienstvak.

In verband hiermede zullen de in punt 5 van de bijzondere bepalingen bij schaal 1 (bladz. 35) door de commissie voorgestelde toelagen zijn te vervangen door de volgende aan de officieren van den Topografischen dienst — met uitzondering van het diensthoofd — toe te kennen toelagen: *f* 100 per maand voor de vast of tijdelijk aan het hoofdkantoor werkzaam gestelde officieren; *f* 150 per maand voor de overige officieren.

In punt 6 van de bijzondere bepalingen bij schaal 1 heeft de commissie de toekenning van toelagen aan personeel van de vliegafdeeling in beschouwing genomen.

Het komt gewenscht voor om in de daar voorgestelde regeling in zoover wijziging te brengen, dat eene vaste maandelijksche toelage van *f* 100 wordt toegekend aan den commandant, den officier, die dienst doet als ingenieur, en de officieren-instructeur en dat overgens aan alle bij de vliegafdeeling ingedeelde officieren (w.o. ook de evengenoemde) de volgende maandelijksche vliegtoelagen worden toegekend, welke afhankelijk worden gesteld van het vliegen gedurende die maand, tenzij wettige verhindering heeft plaats gehad:

voor den leerling-vliegenier	<i>f</i> 75
voor den vliegenier met internationaal brevet. „	150
voor den vliegenier met militair brevet	„ 200

De maandelijksche vliegtoelagen voor onderofficieren-vliegenier (zie de bijzondere bepalingen bij schaal 12) zullen onder hetzelfde voorbehoud zijn toe te kennen.

Toelagen per kwartier vlucht zullen ook zijn toe te kennen aan niet bij de vliegafdeeling ingedeelde officieren, die in dienst deelnemen aan eene vlucht; deze toelagen zullen zijn te stellen op het dubbele van de bedragen, welke de commissie voor officieren-vliegenier heeft voorgesteld.

Onderluitnants-vliegenier zullen dezelfde vliegtoelagen

moeten genieten als de onderofficieren en niet die van de officieren, zooals door de commissie in de bijzondere bepalingen van schaal 18 is voorgesteld.

De nog in dienst zijnde officieren-magazijnmeester zullen niet in schaal 1, maar in schaal 3 zijn te rangschikken, omdat bij rangschikking in schaal 1 hunne bezoldiging veel te hoog zou zijn in vergelijking met de burgerambtenaren-magazijnmeester, die eene bezoldiging zullen genieten van *f* 400 tot *f* 600 's maands.

In de schalen voor werklieden (8, 11 en 13) zullen alleen de leiders, bedienaars en motoristen bij de zoeklichtafdeeling zijn te rangschikken; het overige personeel van de zoeklichtafdeeling kan overeenkomstig de troepenschalen (5, 9 en 12) worden bezoldigd.

In het hoofd van schaal 8 zullen tevens radiotelegrafisten moeten worden vermeld.

De sergeanten 2e klasse-bestuurder bij de automobielcompagnie zullen eveneens onder schaal 8 moeten vallen; ook inheemsche teekenaars en helpers bij de vliegafdeeling behooren in deze schaal thuis, laatstgenoemden zullen zijn te bezoldigen als een werkmans 3e klasse der Genie.

In het hoofd van schaal 11 zullen moeten worden bijgevoegd teekenaars, hulpmonteurs en werklieden bij de vliegafdeeling; de brigadier-hulpmonteur zal eene soldij moeten genieten, welke *f* 0.25 per dag hooger is dan die van de overige onder deze schaal vallende brigadiers.

De leerling-monteur zal evenals eenige andere categorieën van leerlingen een werkgeld moeten ontvangen van *f* 0.20 tot *f* 0.70 per dag.

In het hoofd van schaal 13 zal voor „autoherstellers” moeten worden gelezen: herstellere en instructeurs bij de automobielcompagnie”.

Schaal 16, betreffende de traktementen van het militair personeel van de vliegafdeeling, met uitzondering van de vliegeniers, vereischt eenige herziening, o. a. omdat de commissie in de traktementen van de monteurs blijkbaar heeft opgenomen de maandelijksche vliegtoelagen, welke thans over maanden, waarin gevlogen is, worden toegekend, en het gewenscht voorkomt die toelagen tot een bedrag van *f* 40 te blijven toekennen onder de voorwaarde, dat aan vluchten is deelgenomen of wettige verhindering heeft plaats gehad.

Ook de verhouding tusschen de inkomsten van monteurs en opzichters wordt minder juist geacht.

In verband met een en ander zijn de traktementen gewijzigd als hieronder vermeld:

sergeant 1e klasse-monteur	<i>f</i> 200 tot <i>f</i> 280
sergeant-majoor-monteur	„ 220 „ „ 340
adjutant-onderofficier-monteur en adju-	
dant-onderofficier-werkmeester	„ 260 „ „ 420
sergeant 1e klasse-opzichter	„ 180 „ „ 260
sergeant-majoor-opzichter	„ 210 „ „ 330

Het eindtraktement van den onderluitenant-hoofdmonteur kan gelijk zijn aan dat der overige onderluitenanten, doch zijn aanvangstraktement moet minstens *f* 360 bedragen, om te voorkomen, dat hij bij minder dan 10 dienstjaren als onderofficier minder zou genieten dan de adjutant-onderofficier-monteur.

De monteurs zullen onder het bovenbedoelde voorbehoud maandelijksche vliegtoelagen van *f* 40 genieten en voorts de vliegtoelagen per kwartier vlucht, welke door de commissie zijn aanbevolen.

Het is billijk om als dienstdtijd voor de aan de betrekking van burgerambtenaar-topograaf verbonden traktementsverhoogen te doen medetellen den tijd, gedurende welken de betrokkene als militair-opzichter der 1e of 2e klasse heeft gediend.

Aan den opzichter bij de Topografische Inrichting bedoeld in schaal 25b, zal na 4 jaar dienst als zoodanig eene bezoldiging zijn toe te kennen van f 150 per maand.

Aan den bibliothecaris bij het Departement van Oorlog, voor wien de commissie in schaal 26 een traktement heeft voorgesteld van f 400 tot f 550, zal een traktement zijn toe te kennen van f 400 tot f 600, te bereiken door verhoogen van f 50, telkens na 3 jaar dienst.

Bij de aanvullingsbegrooting voor 1919 is reeds rekening gehouden met eene bezoldiging voor den opziener bij het grasland te Tjimahi van f 100 per maand met drie verhoogen, elk van f 25 per maand, telkens na 2 jaar dienst. Het door de commissie aanbevolen traktement voor dezen beambte zal dienovereenkomstig moeten worden gewijzigd.

De commissie heeft geene bezoldigingen aangegeven voor het burgerpersoneel bij de vliegafdeeling, dat grotendeels dient ter vervanging van militair personeel, en voor zoover dit het geval is, overeenkomstig dat militair personeel kan worden bezoldigd.

In verband hiermede zullen aan dat personeel de volgende maandelijksche bezoldigingen zijn toe te kennen:

Monteur en werkmeester f 260 met acht verhoogen van f 20, telkens na 2 jaar dienst, tot een maximum van f 420;

Hoofdmonteur f 360 met vier tweejaarlijksche verhoogen, de eerste twee van f 30 en de laatste twee van f 40, tot een maximum van f 500;

Opzichter f 180 met 8 verhoogen om de 2 jaar, de eerste van f 10 en de andere van f 20, tot een maximum van f 330;

Instructeur f 260 met 5 tweejaarlijksche verhoogen, de eerste vier elk van f 30 en de laatste van f 40, tot een maximum van f 420;

Werktuigkundige f 500 met vijf driejaarlijksche verhoogen van f 50 elk, tot een maximum van f 750.

De monteurs en de hoofdmonteurs zullen vliegtoelagen moeten genieten als de militaire monteurs, de instructeurs als de officieren-vliegenier, terwijl de werktuigkundige geen maandelijksche vliegtoelagen zal behoeven te genieten, doch — zoo hij in dienst aan vluchten deelneemt — vliegtoelagen per kwartier vlucht als officieren, die niet tot de vliegafdeeling behooren.

Deze toelagen per kwartier vlucht zullen ook zijn toe te kennen aan den ingenieur bij de vliegafdeeling, wiens traktement zal zijn te stellen op f 600 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogen, elk van f 100 's maands en met de mogelijkheid om na 6 jaar dienst in die betrekking te worden benoemd tot hoofdingenieur op een traktement van f 1000 per maand met 2 driejaarlijksche verhoogen, de eerste van f 200 per maand en de laatste van f 150 per maand^(?).

Met het voorstel der commissie in zake toekenning van overwerkelden op blz. 53 van het verslag wordt ingestemd, met dien verstande, dat de overwerkelden ook zullen zijn toe te kennen aan andere personen dan werklieden, aan wie thans bij een werkdijd van meer dan 8 uur

(?) De tegenwoordige titularis is op een traktement van f 1000 's maands uitgezonden.

overwerkgeld wordt toegekend en dat in plaats van „zons-
ondergang” worde gesteld „6 uur namiddag”.

Met betrekking tot het vermelde onder „Hoefsmeden” op bladzijde 55 van het verslag wordt aangeteekend, dat het ook bij andere korpsen dan de depôts zal kunnen voorkomen, dat hoefsmeden volgens de voorgestelde regeling minder inkomsten zullen hebben dan thans het geval is, en dat het noodig zal kunnen blijken de inkomsten van een hoefsmid bij overplaatsing opnieuw te regelen.

De ten aanzien van hoefsmeden in het leven te roepen overgangsbepalingen zullen uiteraard alleen van toepassing mogen zijn op hen, die bij invoering van de nieuwe regeling reeds hoefsmid zijn en slechts voor zoolang hun inkomsten volgens de nieuwe regeling lager zijn dan thans.

Tegen het zonder verband doordienen van sergeanten 1e klasse, sergeanten-majoor en adjudanten-onderofficier, na beëindiging van het eerste verband of het bij bevordering tot onderofficier nog loopend verband, bestaan overwegende bezwaren; de herverbintenissen zullen echter zonder premie moeten worden aangegaan.

Het handgeld bij eerste verband — ook al wordt dit als onderofficier aangegaan — moet behouden blijven, doch bij vaststelling van het bedrag daarvan kan rekening worden gehouden met de gratificatie voor eerste uitrusting. Dit handgeld zal echter niet zijn toe te kennen aan gewezen militairen, die zich opnieuw verbinden.

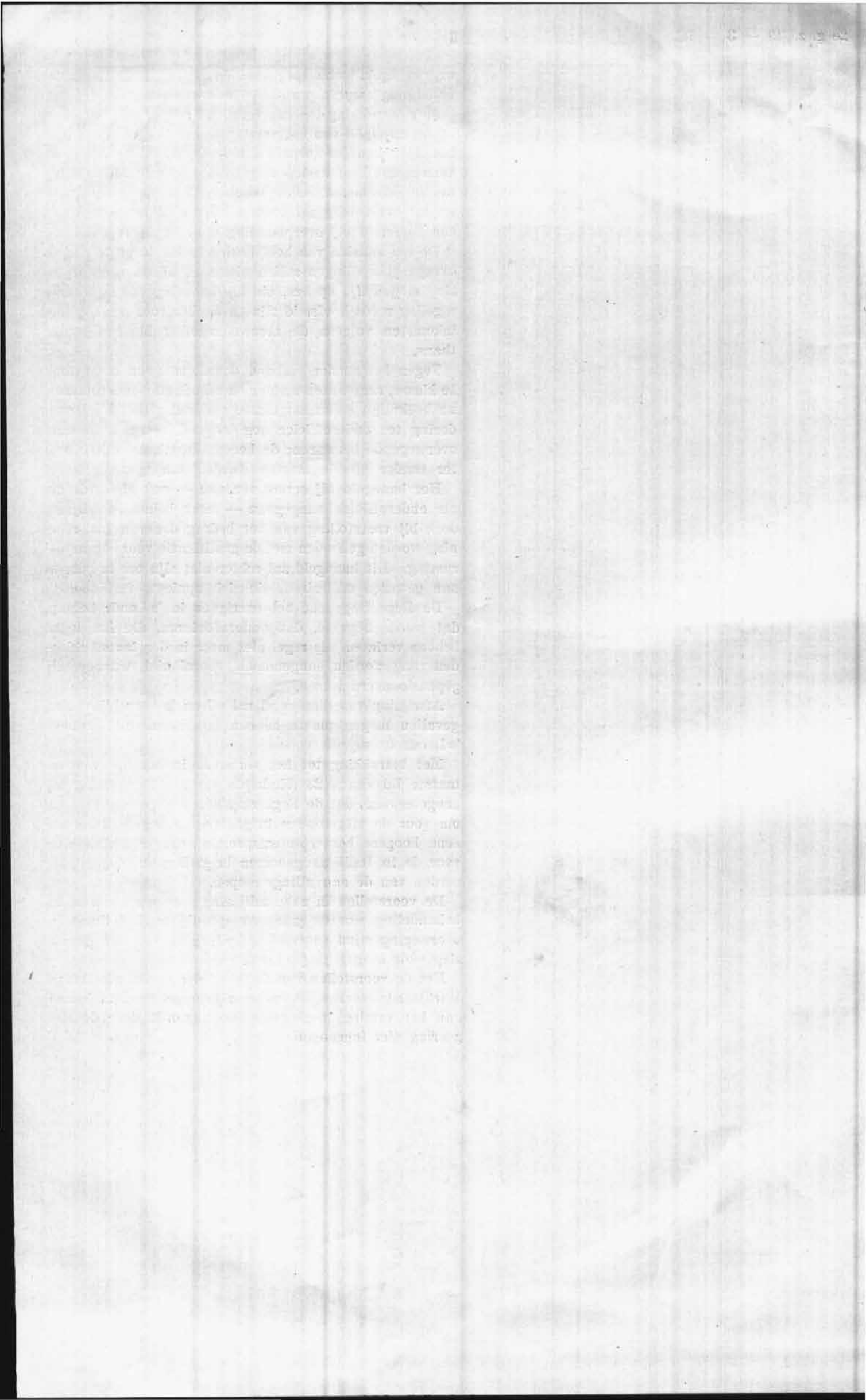
De Regeering acht het overigens in 's Lands belang, dat worde bepaald, dat onderofficieren, die het leger hebben verlaten, als regel niet meer in den laatstbekleeden rang worden aangenomen, vooral niet, wanneer zij gepensionneerd waren.

Afwijking van dien regel zal alleen in zeer bijzondere gevallen mogen plaats hebben en uitsluitend wanneer 's Lands belang dit vordert.

Met betrekking tot het vermelde in het op twee na laatste lid van § 23 (bladzijde 61) van het verslag zij aangeteekend, dat de Regeering het niet gewenscht acht om voor de uitgezonden brigadiers en ongegradueerden eene hoogere herverbintenispremie vast te stellen dan voor de in Indië aangenomen brigadiers en ongegradueerden van de aanvullingstroepen.

De voorstellen in zake militaire pensioenen zullen in behandeling worden genomen spoedig na het thans in overweging zijnd voorstel tot wijziging van den grondslag voor burgerlijk pensioen.

Met de voorstellen van de leden der commissie Raden Mardjana en Turangan, welke zijn opgenomen in hunne aan het verslag toegevoegde nota, wordt door de Regeering niet ingestemd.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 8.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

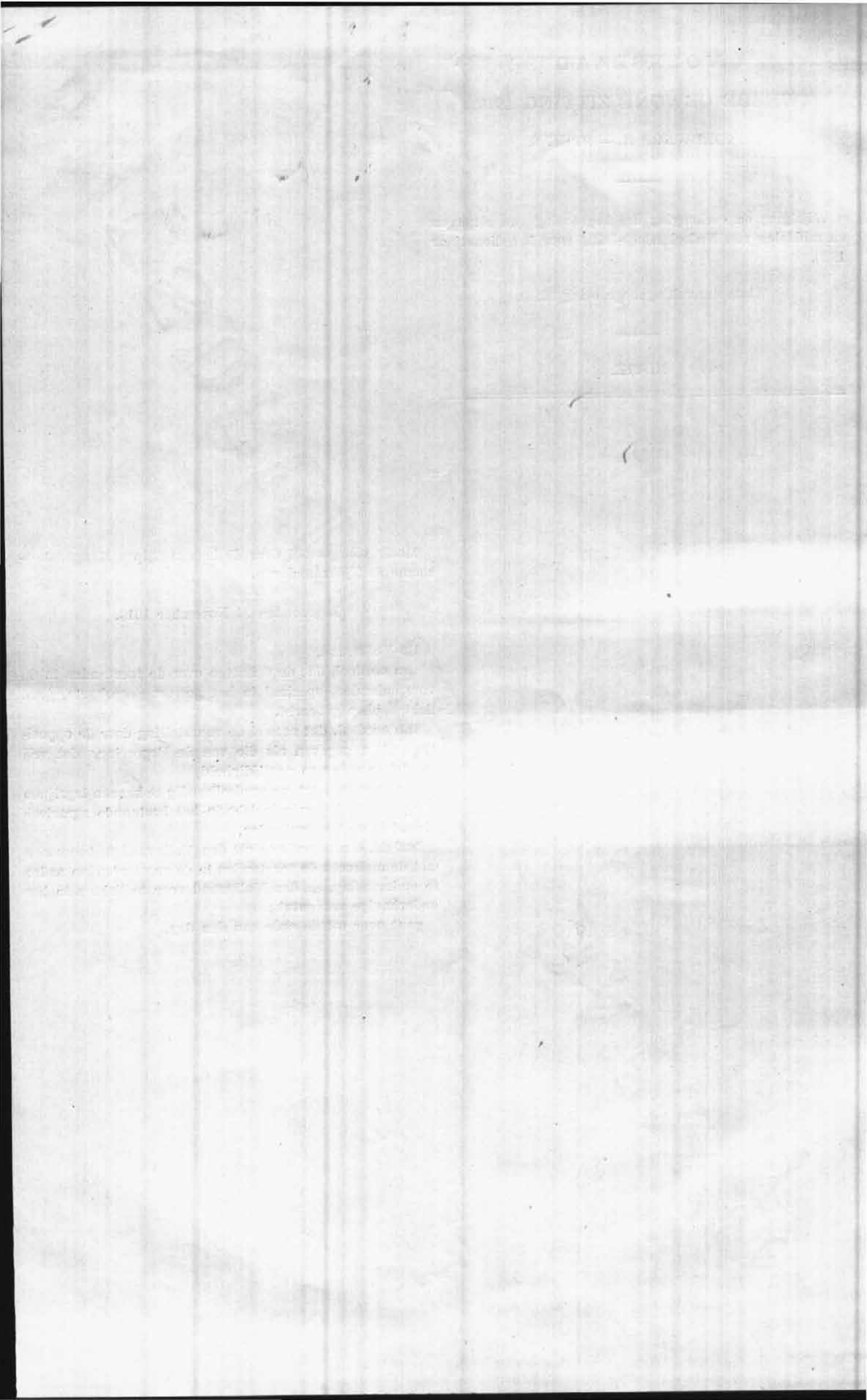
(Iste aanvullingsbegrooting 1920).

MOTIE.

Motie voorgesteld door de heeren Tjipto Mangoenkoesoemo en Tjokroaminoto.

Ingezonden 24 November 1919.

De Volksraad,
van oordeel, dat de debatten over de toestanden in de vorstenlanden, speciaal in het gewest Soerakarta, geen licht hebben gebracht,
van oordeel, dat zoowel de voorstelling door de oppositiepartijen gegeven als die van de Regeering, niet vrij te pleiten zijn van partijdigheid,
van gevoelen, dat om oordeelkundig te kunnen ingrijpen hoog noodig is eenig inzicht in het bestaande agrarisch stelsel in de vorstenlanden,
besluit, een commissie uit den Volksraad te benoemen met de opdracht de toestanden in de vorstenlanden nader te onderzoeken en den Volksraad voor te lichten in het onderhavige vraagstuk;
gaat over tot de orde van den dag.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 9.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

TWEEDE NOTA VAN WIJZIGINGEN ⁽¹⁾.

(Ingezonden bij brief van 28 November 1919).

Uitgaven in Nederland.

I. In **artikel 1** van het ontwerp van besluit (stuk 2) worden nader de volgende wijzigingen en aanvullingen van de begrooting opgenomen:

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Tusschen de onderafdeelingen 19 en 20 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 19A. Verhooging van de burgerlijke landspensioenen, f 1 912 000.

Onderafdeeling 19B. Verhooging van de militaire landspensioenen, f 3 000 000.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Tusschen de onderafdeelingen 58 en 59 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 58A. Bijdragen aan gesubsidieerde zendingsziekenhuizen voor de uitzending van geneeskundig en verplegend personeel, Memorie.

II. In **artikel 2** van het besluit van 15 Juli 1919 No. 1 (Javasche Courant van dien dag No. 56) wordt als derde lid ingelascht:

Uit de onderafdeelingen 19A en 19B kan worden overgeschreven op andere onderafdeelingen, waarvan het bedrag onvoldoende blijkt tot uitvoering van de in de genoemde onderafdeelingen bedoelde maatregelen.

Uitgaven in Indië.

I. In sub I van **artikel 2** van het ontwerp van besluit (stuk 2) worden nader de volgende wijzigingen en aanvullingen van de begrooting opgenomen:

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Onderafdeeling 8. Personeel van den Volksraad, wordt verhoogd met f 10 248 en mitsdien gebracht op f 146 800.

Onderafdeeling 9. Verdere uitgaven van den Volksraad, wordt verhoogd met f 56 100 en mitsdien gebracht op f 97 000.

⁽¹⁾ Voor het aanvankelijk ontwerp zie stuk 2.
Voor de 1ste Nota van Wijzigingen zie stuk 7.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 27. Personeel van inlandsche en inheemsche rechtbanken, wordt nader verhoogd met f 16 900 en mitsdien gebracht op f 2 401 111.

Onderafdeeling 40. Personeel van het gevangeniswezen, wordt nader verhoogd met f 600 en mitsdien gebracht op f 1 575 633.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Tusschen de onderafdeelingen 80 en 81 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 80A. Verhooging van de burgerlijke landspensioenen, f 1 399 000.

Onderafdeeling 80B. Verhooging van de militaire landspensioenen, f 1 650 000.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 100. Personeel voor de Chineesche zaken, wordt verhoogd met f 6 000 en mitsdien gebracht op f 81 740.

Tusschen de onderafdeelingen 126A en 127 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 126B. Stichting van een opleidingsdepôt te Buitenzorg voor de veldpolitie, f 219 000.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Tusschen de onderafdeelingen 262 en 263 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 262A. Herziening van de bezoldigingen van eenige ambtenaren en groepen van ambtenaren van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, f 72 000.

Tusschen de onderafdeelingen 292 en 293 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 292A. Herziening van de bezoldigingen van het hooger vakkundig personeel van het Boschwezen, f 90 000.

Onderafdeeling 296. Uitgaven van persoonlijken aard voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, wordt verhoogd met f 7 440 en mitsdien gebracht op f 563 815.

Onderafdeeling 297. Verdere uitgaven voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, wordt verhoogd met f 254 200 en mitsdien gebracht op f 914 195.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Tusschen de onderafdeelingen 314 en 315 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 314A. Tegemoetkomingen aan zelfbesturende landschappen, in verband met de afschaffing van den heerendienstplicht voor den aanleg of de verbetering van de in die gebieden gelegen hoofdverkeerswegen, Memorie.

Onderafdeeling 315. Bevloeiings- en afwateringswerken, wordt verhoogd met f 1 000 000 en mitsdien gebracht op f 12 539 000.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Tusschen de onderafdeelingen 341 en 342 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 341A. Instelling van een Dienst van 's Lands mijndiensten. f 54 000.

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiëldiensten, wordt verhoogd met f 301 000 en mitsdien gebracht op f 61 747 500.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 384. Geniewerken, wordt verhoogd met f 30 000 en mitsdien gebracht op f 8 079 800.

Onderafdeeling 386. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaal-dienst, wordt nader verhoogd met f 12 600 en mitsdien gebracht op f 2 026 507.

II. In **artikel 2** van het besluit van 15 Juli 1919 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 56) wordt het derde lid gelezen als volgt:

Uit de onderafdeelingen 25, 28, 32, 78, 80A, 80B, 88, 93, 94A tot en met 96, 103 tot en met 105, 108, 109, 111 tot en met 117, 119, 126A tot en met 127, 127B, 133, 164A, 164B, 195A, 211, 216A, 217, 225, 236A, 244A, 245A, 249, 262A, 292A, 377, 409, 417, 424, 425, 427, 427B tot en met 427F, 442 en 446 kan worden overgeschreven op andere onderafdeelingen, waarvan het bedrag onvoldoende blijkt tot uitvoering van de in de genoemde onderafdeelingen bedoelde maatregelen.

Middelen in Indië.

In **artikel 3** van het ontwerp van besluit (stuk 2) worden nader de volgende wijzigingen en aanvullingen van de begrooting opgenomen:

Departement van Financiën.

De omschrijving van No. 19 „Oorlogswinstbelasting” wordt gewijzigd in „Ontvangsten ter zake van de opgeheven Oorlogswinstbelasting”.

Tusschen de nummers 20 en 21 wordt ingelascht:

- 20A. Suikerbelasting.
- 20B. Koffiebelasting.
- 20C. Tabaksbelasting.
- 20D. Theebelasting.

TOELICHTINGEN.

Hoofdstuk I der uitgaven.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Zie de toelichting bij de onderafdeelingen 80A en 80B van de uitgaven in Indië.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en
Eeredienst.

Onderafdeeling 58A. Bijdragen aan gesubsidieerde onderwijsziekenhuizen voor de uitzending van geneesindig en verplegend personeel (Memorie).

Het groote gebrek hier te lande aan artsen en verplegers(sters) en de hooge kosten, verbonden aan de uitzending van dat personeel uit Nederland, bemoeielijken het particulier initiatief in de oprichting van ziekenhuizen.

Uitgaven in Nederland.

*NO 21 - de lyaalyke
suikerbelasting - 1919
is dees gehandhaafd*

Onderafdeelingen 19A en 19B. Verhoging van de burgerlijke en de militaire landpensionoenen.

Naast de wenschelijkheid om de totstandkoming van particuliere ziekeninrichtingen zooveel mogelijk te bevorderen wordt de billijkheid gevoeld om tegenover particuliere instellingen en corporatiën in het algemeen, welke niet het behalen van winst beoogen en met Gouvernements-subsidie een ziekenhuis of hulpziekenhuis wenschelijk op te richten of eene zoodanige inrichting reeds onderhouden, voor de uitzending van het benodigd geneeskundig- en verplegingspersoneel op overeenkomstige wijze eene tegemoetkoming te verleenen, als geschiedt voor de uitrusting en den overtocht van voor gesubsidieerde scholen in Indië bestemde bijzondere onderwijzers (Indisch Staatsblad 1913 No. 525). Eene dergelijke tegemoetkoming werd voor een bijzonder geval reeds verleend (vgl. de Memorie van Toelichting op het definitief ontwerp der begrooting voor 1919, onderafdeeling 55A der uitgaven in Nederland).

Het ligt in de bedoeling ter bestrijding van de kosten van uitzending uit Nederland van artsen en gediplomeerde verplegingspersoneel met de leden van hunne gezinnen ten behoeve van de hier bedoelde ziekenhuizen en hulpziekenhuizen tegemoetkomingen uit te keeren voor de hoogste drie vierden van de bedragen, welke voor de doeleinden van Regeeringswege worden uitgegeven voor in 's Lands dienst uitgezonden gouvernementsartsen en gediplomeerde verpleegsters.

Het wordt mede billijk geacht de mogelijkheid te openen om aan de bovenbedoelde vereenigingen en corporatiën ook voor het reeds in 1919 uitgezonden geneeskundig en verplegingspersoneel de onderwerpelijke tegemoetkomingen uit te betalen.

Aan de toekenning der tegemoetkomingen zullen eischen en voorwaarden worden verbonden, strekkende tot waarborg, dat alleen geschikt personeel wordt uitgezonden en dat ook overigens de tegemoetkomingen aan haar doel beantwoorden.

Vermits het bedrag, dat met deze regeling zal zijn gemoeid, voorshands zelfs bij benadering niet is te rammen is daarvoor een memoriepost uitgetrokken.

Hoofdstuk II der uitgaven.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Vermoedelijk zal in 1920 kunnen worden overgegaan tot de instelling van een tachygrafischen of kort-verslagdienst, op de uitgaven waarvoor bij de begrooting voor het genoemd jaar pro memorie gerekend is.

Voor de organisatie van den dienst wordt noodig geacht de indienststelling van een drietal verslaggevers op *f* 300 per maand met 8 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 onder een hoofd van den dienst op *f* 50 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 10 voor mogelijk al dadelijk toe te kennen verhoogingen wordt *f* 3 000 uitgetrokken.

De dienst zal tot taak hebben een persklaar „kort verslag” van de beraadslagingen van den Volksraad op te maken, dat nog denzelfden dag vóór 6 uur n.m. en na de avondzittingen vóór 8 uur 's morgens verschijnen kan en dus als grondslag voor verdere gedachtenwisseling direct te gebruiken is. In 1919 zullen bij wijze van proef enkele werkrachten tijdelijk in dienst genomen worden.

Het ligt in de bedoeling de korte verslagen voor lagere prijs dan de Handelingen, bijv. voor *f* 2.50 per zitting (geschatte opbrengst *f* 3 000 per jaar), verkrijgbaar te stellen, zoodat een grootere kring van lezers kan worden bereikt.

Het is voorts noodig gebleken — ook in verband met den kort-verslagdienst — het expeditie-personeel van den Volksraad uit te breiden met een eerste-commies-expediteur op *f* 300 's maands, 5 klerken op eene bezoldiging overeenkomstig de algemeene klerkenregeling en 3 passers op gemiddeld *f* 18 's maands.

De vergoeding aan de Landsdrukkerij moet worden verhoogd met *f* 34 800, zijnde *f* 15 000 wegens verbetering der raming, *f* 15 000 voor het kort verslag en *f* 4 800 voor het verzenden van de gedrukte Volksraadstukken.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeelingen 8 (+ *f* 10 248) en 9 (+ *f* 56 100).
Volksraad.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 27. Personeel van inlandsche en inheemsche rechtbanken (+ f 16 900).

Het ligt in de bedoeling om in verband met de ahangige herziening der bezoldigingen van de districtsambtenaren in het gewest Celebes en Onderhoorigheden de wedden van de Inlandsche Officieren van Justitie in dat gewest, thans bedragende voor:

een Hoofddjaksa	f 200	's maands,
een Adjunct-Hoofddjaksa	50	"
een Djaksa	75	" (met

uitzondering van die te Bonthain en te Bikeroe, welke onderscheidenlijk eene bezoldiging van f 125 en f 50 's maands genieten), te regelen als volgt:

Hoofddjaksa: f 200 tot f 300 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands;

Adjunct-Hoofddjaksa en Djaksa: f 120 tot f 160 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 20 's maands;

Adjunct-Djaksa: f 80 tot f 100 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 10 's maands.

De uit dezen maatregel voortvloeiende uitgaven zullen voor het volle jaar 1920 f 16 900 bedragen.

Onderafdeeling 40. Personeel van het Gevangeniswezen.

Onderdeel f. Bezoldigingen en toelagen van het personeel voor de aanplantingen op het eiland Noesakembangan (+ f 600).

In aansluiting aan de mededeeling in de Memorie van Antwoord op het Afdeelingsverslag betreffende de algemeene aanvullende begrooting voor 1920 (tweede gewone zitting 1919, onderwerp 3, stuk 6c), dat de bezoldiging van den machinist bij het rubberbedrijf op Noesa-Kembangan alsnog gebracht is op f 250 's maands met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands en met de daaruit voortvloeiende meerdere uitgaven rekening zou worden gehouden bij nota van wijziging tot de onderwerpelijke aanvullingsbegrooting, wordt de betrekkelijke post thans verhoogd met f 600.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 70. Verbetering van de positie van assistenten en instelling van de betrekking van leerling-assistent bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen.

De verwachting, dat na de in 1918 tot stand gekomen verbetering van de dienstvoorwaarden voor het douanepersoneel het verloop onder het personeel zou verminderen en de aanvulling van het korps vlotter zou gaan, is niet vervuld.

Voor de rangen van aspirant-verificateur en opziener, waaruit de eigenlijke douane-ambtenaren voortkomen, is het aantal gegadigden, dat aan de eischen voldoet, te gering om de open plaatsen aan te vullen.

Tot voor korten tijd was het nog mogelijk de open plaatsen te bezetten door indienststelling van meer assistenten. Thans kan echter zelfs het korps assistenten niet meer voltallig gehouden worden. Het aantal candidaten voor laatstbedoelde betrekking, waarvoor in aanmerking komen in de eerste plaats oud-onderofficieren en vervolgens personen, die den leeftijd van 25 jaar hebben bereikt en minstens het klein-ambtenaarsexamen hebben afgelegd, neemt voortdurend af, terwijl het verloop onder de assistenten zeer sterk toeneemt. Gedurende het tijdvak April—October 1919 verloor de dienst 45 assistenten op eene normale sterkte van 160 man.

Afdoende verbetering kan alleen worden verwacht, wanneer de loopbaan bij den douanedienst over het geheel aantrekkelijker wordt gemaakt; voorstellen van deze strekking zijn reeds in bewerking. In afwachting van eene algeheele reorganisatie is het dringend noodig, dat noodmaatregelen worden getroffen om althans van het laagste personeel, de assistenten, het verloop tegen te gaan en de werving zoo hoog mogelijk op te voeren.

De voor 1920 voorgenomen wijzigingen in de Indische tariefwet zullen de taak van de eigenlijke douane-ambtenaren aanmerkelijk verzwaren en die ambtenaren zullen daarbij den steun van een voltallig lager personeel niet kunnen missen.

In verband hiermede worden de volgende tijdelijke maatregelen noodig geacht:

- I. Toekenning van eene vóórtijdige bezoldigingsverhooging aan de daarvoor in aanmerking komende assistenten;
- II. Het openen van de mogelijkheid om aan assistenten bij indiensttreding dadelijk eene traktementsverhooging toe te kennen;
- III. Instelling van de betrekking van leerling-assistent.

De tegenwoordige bezoldiging van de assistenten bedraagt *f* 125 's maands met 5 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands.

De leerling-assistenten, die zullen dienen ter aanvulling van open plaatsen van opziener en leerling-opziener, zullen worden bezoldigd met ten minste *f* 75 en ten hoogste *f* 150 's maands.

Verhooging van de bij de begroting uitgetrokken sommen voor bezoldigingen van het personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen wordt niet noodig geacht.

Het ligt in de bedoeling de genoemde tijdelijke maatregelen reeds dadelijk te treffen.

Onderafdeeling 76. Opiumverkoop.

Onderafdeeling 126 van afdeling IV (dep. van B. B.).
Personeel der politie.

Proef met een z.g. identificatiestelsel bij den dienst der opiumregie (Memorie).

In de memorie van antwoord op het afdelingsverslag betreffende het begrotingsontwerp 1920 (stuk 34 (d) blz. 5) is reeds medegedeeld, dat de opiumbestrijdingscommissie in overweging heeft gegeven uitvoering te geven aan een door den betrokken dienst gedaan voorstel, bij opvolging waarvan het gebruik van opium, voorzover de bestaande omstandigheden in verband met den smokkelhandel zulks toelaten, zooveel mogelijk zal worden bestreden.

Naar aanleiding daarvan is besloten op de hoofdplaatsen Palembang, Cheribon en Makassar eene proef te nemen met het zgn. identificatiestelsel. Dit stelsel beoogt het beperken van het opiumgebruik mogelijk te maken daar, waar een licentiestelsel zou falen.

Zooals bekend, worden bij laatstgenoemd systeem persoonlijke vergunningen tot het koopen en bezitten van opium uitgereikt aan hen, die reeds schuivers zijn, terwijl voor vergunninghouders in de streken, waar het stelsel van toepassing is, zowel het koopen als het bezitten van opium geheel verboden is. Dit stelsel is evenwel niet geschikt voor plaatsen met een zeer groot aantal schuivers en een levendig personenverkeer, omdat het aldaar ondoenlijk is voldoende na te gaan, waar het ingekochte opium blijft, en diep ingaande verbodsbepalingen in zake bezit niet zijn te handhaven. Met andere woorden: de schuiver kan op dergelijke plaatsen niet worden bereikt, alleen op den kooper kan rechtstreeksch toezicht worden uitgeoefend en strenger doorgevoerde verbodsbepalingen op het bezit van opium dan nu reeds toegepast worden, zijn niet op hare plaats.

Door het identificatiestelsel nu wordt alleen de kooper dadelijk getroffen. Waar het in groote plaatsen zeer gebruikelijk is verkeerde of verzonnen namen of woorplaatsen bij inkoop in de verkoopplaatsen op te geven, moet eerst van elken kooper de identiteit worden vastgesteld, waarna hem eene aanduidingskaart wordt uitgereikt, waarop de hoeveelheid vermeld is, welke in een bepaald tijdvak ten hoogste mag worden ingeslagen. Zie die hoeveelheid wegens onbekendheid met de aanwending van het opium in den aanvang nagenoeg voor allen gelijk moeten zijn en dus voor velen te hoog, al dadelijk kan naar vermindering van het debiet worden gestreefd door aan hen, die slechts voor handelsdoeleinden opium koopen de aanduidingskaart te ontnemen, verder door voor iederen kooper afzonderlijk vast te stellen, hoeveel hi mag koopen, en vervolgens door aan doortrekkenden geen vergunning tot inkoop te verlenen. Eerst later, als wel licht door internationale samenwerking de smokkelhande beter kan worden bestreden, kunnen nog nadere maatregelen in overweging genomen worden, zooals het afwijzen van nieuwe ter plaatse gevestigde koopers. Al eerste gevolg van het gedachte systeem zal plaatselijk minder worden verbruikt en — hetgeen het belangrijks is — de verboden uitvoer van regie-opium naar de voor opium gesloten kringen, die op verschillende plaatsen

zeer groote afmetingen heeft aangenomen, worden aan banden gelegd, zoodat althans in eigen huis een zuivere toestand wordt verkregen.

De kosten, verbonden aan de bedoelde aanduidingskaarten zoomede aan het daarop te stellen portret, zullen in verband met eene goede werking van den maatregel voor rekening van den Lande genomen moeten worden, terwijl de identificatie der vele koopers en de daarmede verband houdende werkzaamheden aan bijzonder daartoe aangewezen politie-personeel zullen worden toevertrouwd, zoodat aan het stelsel bij doorvoering in alle daarvoor in aanmerking komende plaatsen niet onbelangrijke uitgaven zullen zijn verbonden.

Aangezien de proefneming zich slechts uitstrekt tot het genoemde drietal plaatsen, zullen voor 1920 de kosten nog niet van veel beteekenis zijn, terwijl ook van de proef nog geen terugslag van aanbelang op de ontvangsten in genoemd jaar kan worden verwacht.

Eene raming van de kosten is niet wel mogelijk. In hoofdzaak zullen de meerdere uitgaven komen ten laste van de IVde begrootingsafdeeling, omdat de aan de identificatie verbonden werkzaamheden uitbreiding van het politie-personeel zullen vorderen.

Algemeen wordt erkend, dat ten gevolge van de groote waardevermindering van het geld de landspensioenen op den tegenwoordigen grondslag niet meer toereikend zijn.

In de verwachting, dat de buitengewone duurte, gedurende den oorlog ontstaan en aan oorlogstoestanden toegeschreven, van voorbijgaanden aard zou blijken te zijn, is aan de gewezen landsdienaren met een betrekkelijk laag pensioen hulp verleend in den vorm van een duurtetoeslag.

Nu echter een jaar na het sluiten van den wapenstilstand de waardevermindering van het geld nog steeds aanhoudt en belangrijke verbetering niet wordt verwacht, kunnen de billijkheid en noodzakelijkheid van eene algemeene verhooging van de landspensioenen niet langer worden ontkend. In de Tweede Kamer der Staten-Generaal is eene motie ingediend, waarbij de Regeering wordt uitgenoodigd voorstellen in te dienen tot verhooging van de Nederlandsche pensioenen, en de Minister van Financiën heeft zich daartoe bereid verklaard. Zoowel in Nederland als in Indië heeft zich aldus algemeen de overtuiging gevestigd, dat pensioensverhooging onafwijzbaar is.

Dat de verhooging ook zal moeten ten goede komen aan de reeds eerder gepensioneerden volgt reeds uit de beweegreden voor de pensioensverbetering en deze gedragslijn is ook voor Nederland aangenomen.

Het ligt in de bedoeling het normaal-pensioen voor de burgerlijke — zoowel Europeesche als Inlandsche — landsdienaren te verhoogen van $\frac{1}{4}$ tot $\frac{1}{3}$ van de genoten bezoldiging. Dit is zeker niet te gunstig, wanneer in aanmerking genomen wordt, dat deze verhouding thans in Nederland reeds bestaat.

Vergelijking met Nederlandsche toestanden is uit den aard der zaak niet in allen deele mogelijk, doch het teekent wel, dat ondanks de laatstelijk plaats gehad hebbende aanzienlijke salarisverhoogen de bestaande verhouding in Nederland niet langer voldoende wordt geacht en daarom ten voordeele van de gepensioneerden zal worden herzien met verhooging tevens van het bereikbaar maximum-pensioen.

Dit laatste wordt voor de Indische pensioenen niet noodig geoordeeld; het bestaande maximum van f 9000 's jaars kan gehandhaafd blijven.

De verbetering van de pensioenen zal uit den aard der zaak mede gelden voor:

1. het Europeesch personeel bij het bijzonder middelbaar en lager onderwijs, dat voor pensioen ten laste van den Lande in aanmerking komt;
2. hen, die in het genot zijn of worden gesteld van onderstand bij wijze van pensioen met toepassing van Staatsblad 1904 No. 223;
3. de nagelaten betrekkingen van in en door den dienst omgekomen Europeesche en met deze gelijkgestelde

Hoofdstuk I. *Onderafdeeling 19A.*
 Hoofdstuk II. *Onderafdeeling 80A.*
 Verhooging van de burgerlijke landspensioenen (f 3 311 000).

burgerlijke landsdienaren, voor zoover betreft de wijze van landspensioen toegekende onderstanden. De aan den maatregel verbonden uitgaven worden als volgt geraamd:

Raming der kosten van de pensioensverhooging voor de burgerlijke landsdienaren.

I. Jaarlijks terugkeerende uitgaven.
(Vergelijk de begrooting voor 1920).

Hoofdstuk I. *Onderafdeeling 18.* Pensioenen enz.

a. Burgerlijke landsdienaren $\frac{1}{3} \times f 3\ 275\ 000$ = $f 1\ 091\ 666$, af te ronden tot	$f 1\ 092\ 000$
b. Europeesche leeraren bij het bijzonder middelbaar onderwijs $\frac{1}{3} \times f 1\ 000$ = $f 333$, af te ronden tot	—
c. Europeesch personeel bij het bijzonder onderwijs, $\frac{1}{3} \times f 4\ 000$ = $f 1\ 333$, af te ronden tot	1 000
d. Andere burgerlijke personen $\frac{1}{3} \times f 15\ 000$ =	5 000
e. Nagelaten betrekkingen van burgers in Indischen dienst $\frac{1}{3} \times f 7\ 000$ = $f 2\ 333$ of rond	2 000
Te zamen	
$f 1\ 100\ 000$	

Onderafdeeling 19. Uitkeeringen aan pensioenfondsen voor de Koloniale landsdienaren.

Europeesche ambtenaren $\frac{1}{3} \times f 644\ 000$ = $f 214\ 666$, af te ronden tot	$f 214\ 700$
Inlandsche ambtenaren $\frac{1}{3} \times f 385\ 000$ = $f 128\ 333$, af te ronden tot	128 300
Te zamen	
$f 343\ 000$	
Onderafdeeling 18	$f 1\ 100\ 000$
Onderafdeeling 19	343 000
Totaal	
$f 1\ 443\ 000$	

Hoofdstuk II. *Onderafdeeling 80.* Pensioenen enz.

a. Europeesche en op gelijken voet behandelde landsdienaren $\frac{1}{3} \times f 2\ 600\ 000$ = $f 866\ 666$, af te ronden tot	$f 867\ 000$
b. Europeesch personeel bij het bijzonder lager en middelbaar onderwijs $\frac{1}{3} \times f 5\ 000$ = $f 1\ 666$, af te ronden tot	2 000
c. Inlandsche landsdienaren $\frac{1}{3} \times f 1\ 340\ 000$ = $f 446\ 666$, af te ronden tot	447 000
d. Andere burgerlijke personen en nagelaten betrekkingen van burgers $\frac{1}{3} \times f 250\ 000$ = $f 83\ 333$, af te ronden tot ..	83 000
Te zamen	
$f 1\ 399\ 000$	
Hoofdstuk I	$f 1\ 443\ 000$
Hoofdstuk II	1 399 000
Totaal	
$f 2\ 842\ 000$	

II. Uitgaven in eens.

Hoofdstuk I. *Onderafdeeling 19.* Uitkeeringen aan pensioenfondsen voor de Koloniale landsdienaren.

Extra-bijdrage aan de Pensioenfondsen over de jaren 1917 t/m 1919.

$\frac{1}{3}$ van het gezamenlijk bedrag der bijdragen voor Europeesche en Inlandsche ambtenaren over 1917 ad $f 147\ 000$ =	$f 49\ 000$
4% rente over 1917 = $f 1\ 960$ of rond	2 000
Te zamen	
$f 51\ 000$	

Komt bij $\frac{1}{3}$ der uitkeeringen over 1918:	
ad f 441 000 =	„ 147 000
	wordt f 198 000
4% rente over 1918 = f 7 920 of rond	„ 7 900
	wordt f 205 900.
Komt bij $\frac{1}{3}$ der uitkeeringen over 1919:	
ad f 735 000 =	„ 245 000
	wordt f 450 900
4% rente over 1919 = f 18 036 of rond	„ 18 000
	Totaal f 468 900
Eindoverzicht.	
Jaarlijks terugkeerende uitgaven	f 2 842 000
Uitgaven in eens	„ 468 900
	Totaal-generaal f 3 310 900

Wanneer de pensioensuitkeeringen $\frac{1}{3}$ hooger worden, zal ook het kapitaal der pensioenfondsden evenredig grooter dienen te worden. Dat kapitaal behoeft dus niet alleen eene bijstorting met $\frac{1}{3}$ van het voor 1920 uitgetrokken bedrag, doch bovendien eene aanvulling in eens met $\frac{1}{3}$, rente op rente berekend, over de jaren 1917 tot en met 1919. Het is deze laatste extra-bijdrage, welke de uitgaaf in eens van f 468 900 vertegenwoordigt.

Tegenover de — afgezien van het jaarlijksch accres van de pensioensuitgaven — blijvende uitgaaf van f 2 842 000 staat slechts de intrekking van den duurtetoelag aan gepensioneerden. De globale raming voor duurtetoelag in 1920 wordt echter niet verminderd, omdat daarbij reeds uitgegaan was van de onderstelling, dat de duurtetoelag in Indië geleidelijk zou worden verminderd en afgeschaff.

In Bijlage C van de eerste nota van wijzigingen op de aanvullingsbegroting voor 1920 (Bijlage C van stuk 7) werd aangeteekend, dat de voorstellen in zake militaire pensioenen in behandeling zouden worden genomen spoedig na het thans in overweging zijnd voorstel tot wijziging van den grondslag voor burgerlijk pensioen.

Eene mogelijke herziening van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie naar zoodanigen nieuwen grondslag vordert evenwel eenigen tijd en nauwgezette overweging in verband met de verschilpunten tusschen de militaire en de burgerlijke personeele bepalingen.

De Regeering geeft er daarom bij nader inzien de voorkeur aan reeds dadelijk bij de aanvullingsbegroting voor 1920 ook met opzigt tot de pensioenen rekening te houden met de oorspronkelijke voorstellen van de militaire bezoldigingscommissie — behoudens eenige hieronder te vermelden afwijkingen —, terwijl het in de bedoeling ligt om, wanneer de overweging van dit onderwerp, voor zoover evenbedoelden nieuwen grondslag betreft, mocht leiden tot nadere verhooging der militaire pensioenen, daaraan terugwerkende kracht te verleen tot het tijdstip van ingang der civiele verhooging.

De door de Regeering noodig geoordeelde afwijkingen van de door de militaire bezoldigingscommissie in Hoofdstuk V van haar verslag gedane voorstellen betreffen de volgende punten.

De Commissie heeft de pensioenen voor kapiteins, hoofdofficieren en generaals-majoor berekend naar den grondslag van het bestaand Europeesch burgerlijk pensioenreglement en over diensttijden, na welke — volgens eene statistiek over de jaren 1894 tot en met 1918 — de hoogere rang wordt bereikt en na welke zij, die niet voor bevordering in aanmerking komen, gedwongen zijn het Leger te verlaten.

Voor den kapitein werd op die wijze een bedrag becijferd van f 2 747 en voor den majoor van f 3 660.

Niettemin heeft de commissie voor de kapiteins en voor de majoors pensioenen voorgesteld van onderscheidenlijk f 3 000 en f 3 800 's jaars.

Hoofdstuk I. *Onderafdeeling* 19B.

Hoofdstuk II. *Onderafdeeling* 80B.

Herziening van de militaire pensioenen en onderstanden (f 4 650 000).

De Regeering kan zich hiermede niet vereenigen; mede in aanmerking genomen, dat speciaal de pensioenen voor kapiteins en majoors nog slechts enkele jaren geleden incidenteel vrij belangrijk zijn verhoogd, ziet Zij geen reden om af te wijken van het voor de hogere rangen toegepast systeem, dat de door de commissie berekende bedragen naar beneden worden afgerond; derhalve zullen de evenbedoelde cijfers van *f* 2 747 voor een kapitein en van *f* 3 660 voor een majoor zijn af te ronden onderscheidenlijk tot *f* 2 700 en *f* 3 600.

De commissie heeft op bladzijde 64 van haar verslag de wenschelijkheid bepleit om aan de met hunne Europeesche ranggenooten gelijkgestelde niet-Europeesche onderofficieren en aan de — na invoering van hare voorstellen — in Indië aangenomen Europeesche onderofficieren, brigadiers en ongegradueerden van de aanvullingstroepen na 20 jaar dienst pensioenen toe te kennen, welke gelijk zijn aan de maximum-pensioenen, die hunne uit Nederland uitgezonden rang- en standgenooten na denzelfden dienstdiensttijd kunnen bereiken, doch overigens de eerstbedoelden niet in de gelegenheid te stellen om — behoudens wegens ongeschiktheid — na ten minste 15 jaar dienst met een lager pensioen het leger te verlaten, zooals voor de laatstbedoelde militairen mogelijk is.

De gegevens omtrent gageering en pensionneering in Nederland in de jaren 1910 tot en met 1914, welke bij het departement van Koloniën zijn bijeengebracht, hebben echter geleerd, dat meer dan 2/3 gedeelte van de gegageerde of gepensioneerde uitgezonden soldaten wegens lichamelijke ongeschiktheid het leger heeft moeten verlaten.

Hoewel hierbij de gageeringen en pensionneeringen in Indië van uitgezonden soldaten niet in beschouwing zijn genomen en in elk geval wel kan worden aangenomen, dat de toestand gunstiger zal zijn voor de uitgezonden militairen, die als onderofficier het leger verlaten, zullen er ook onder de laatstbedoelden zeer velen zijn, die wegens lichamelijke ongeschiktheid moeten worden gepensionneerd, vóórdat zij den voor maximum-pensioen gestelden dienstdiensttijd van 20 jaar hebben volbracht.

Voor hen, die in Indië zijn aangenomen en die hun dienst verrichten in eigen land en in een klimaat, waaraan zij gewend zijn, is de toestand veel gunstiger; van hen kan zonder bezwaar een iets langere dienstdiensttijd worden geëischt dan van hunne uitgezonden rang- en standgenooten.

Het wordt daarom rationeel geacht om aan de met hunne Europeesche ranggenooten gelijkgestelde niet-Europeesche onderofficieren en aan de Europeesche onderofficieren, brigadiers en ongegradueerden van de aanvullingstroepen, die in Indië in militairen dienstdienst treden na invoering van de onderwerpelijke voorstellen, na 20 jaar dezelfde normale pensioenen toe te kennen, die hunne uitgezonden rang- en standgenooten na 15 jaar kunnen bereiken en de eerstbedoelden na 25 jaar dienst in het genot te stellen van dezelfde maximum-pensioenen, die de laatstbedoelden na 20 jaar dienstdienstdeelachtig worden.

Wanneer de pensioenen op deze wijze worden geregeld, kunnen de wijzigingen in het Europeesch militair pensioenreglement, welke de commissie op bladzijde 64, laatste lid, en bladzijde 65, eerste lid, van haar verslag heeft aanbevolen, achterwege blijven.

Overigens wordt ingestemd met het voorstel der commissie om voor sergeanten 2de klasse, korporaals en soldaten van de inheemsche troepen den voor recht op pensioen gestelden dienstdiensttijd van 25 op 20 jaar terug te brengen en hun derhalve een standpensioen in uitzicht te stellen, dat na 20 jaar dienstdienst bereikbaar is.

Als gevolg van de hiervoren bedoelde vermindering van de door de commissie voorgestelde kapiteins- en majoorpensioenen, zal de jaarlijksche stijging van den pensioenslast, welke op bladzijde 82 van het verslag is becijferd op *f* 212 000, met \pm *f* 11 000 verminderen en derhalve zijn te stellen op \pm *f* 200 000, terwijl de eindstijging, welke op *f* 4 131 000 is geraamd, \pm *f* 262 000

lager zal worden en derhalve kan worden gesteld op rond f 3 870 000.

Ter zake van verhoogde uitkeeringen over de jaren 1917 tot en met 1919 aan de pensioenfondsen voor de koloniale landsdienaren zal zijn te rekenen op rond f 430 000 en over 1920 op rond f 350 000.

Verder zal als gevolg van de hierboven besproken maatregelen nog moeten worden gerekend op eene stijging der pensioenen van de Inlandsche schepelingen der Koninklijke Marine met f 17 000 's jaars, waarvoor echter de globale raming van den gemeenen post niet behoeft te worden gewijzigd.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 100. Instelling van de betrekking van hoofdtranslateur bij het kantoor van den dienst der Chineesche zaken (f 6 000).

Sinds lang wordt de behoefte gevoeld om, op dezelfde wijze als zulks op het kantoor voor de Volkslectuur t. a. v. de inlandsche pers geschiedt, op het kantoor van den dienst der Chineesche zaken de in Nederlandsch-Indië en omliggende landen verschijnende Chineesche periodieken en andere geschriften geregeld en systematisch te doen indiceeren, extraheeren en vertalen. Tot dusver is getracht zulks door het beschikbaar personeel te doen geschieden, onder leiding en toezicht beurtelings van ieder der ambtenaren voor Chineesche zaken, tusschen het andere werk en hunne veelvuldige dienst-reizen door.

Het is echter gebleken, dat met deze werkwijze het beoogde doel niet wordt bereikt. Niet alleen zijn bedoelde ambtenaren reeds zoodanig met het gewone werk overladen, dat zij daarbij onmogelijk nog een dergelijken tijdroovenden en omvangrijken arbeid naar behooren kunnen verrichten, doch bovendien oefent de telkens wisselende leiding uit een oogpunt van continuïteit een ongunstigen invloed uit op richting en samenhang der werkzaamheden. Op dit gebied zou belangrijk meer bereikt worden dan thans mogelijk is.

Op grond hiervan komt het noodig voor bij gemeld kantoor een afzonderlijken hoofdtranslateur in dienst te stellen, die uitsluitend en bij voortdoring in deze werkzaamheden belast zal worden. Ten einde de hand te kunnen leggen op een alleszins daartoe geschikt en bekwaam persoon zou zijne bezoldiging kunnen worden gesteld op f 500 's maands met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 100 's maands.

Aangezien het in de bedoeling ligt om dadelijk, nadat de Volksraad hiermede zijne instemming heeft betuigd, eene tijdelijke voorziening ter zake te treffen, wordt voor 1920 op het volle jaarlijksch bedrag der aanvangswedde (f 6 000) gerekend.

Onderafdeeling 126. Personeel der politie.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 76 der uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 126B. Stichting van een opleidingsdepôt te Buitenzorg ten behoeve van de veldpolitie (f 219 000).

Eene politie, die geenerlei opleiding genoten heeft, is in den tegenwoordigen tijd niet meer bruikbaar. Het overwicht, dat voorheen de in uniform gekleede volgelingen van de bestuursambtenaren op de bevolking bezaten, begint meer en meer te verdwijnen. De politie-uniform heeft niet meer de macht om de dragers daarvan in de oogen van het publiek te verheffen tot dienaren van het Gezag, wier bevelen en aanwijzingen het moet opvolgen.

Niet de uniform, maar de persoonlijkheid van den politiedienaar moet zich doen gelden. Hiertoe is het noodig het gehalte van het lagere personeel te verbeteren, doch dit kan alleen, indien naast eene behoorlijke wedde-regeling eene grondige, systematische opleiding in het groote hoofdplaatsen. Dit aanvaard werd in de politieformatie voor elk van deze steden 100 recruten te doen opnemen.

Niet slechts de veldpolitie moet grondig afgericht worden, maar ook de politie in de kleinere steden en de be-

stuurspolitie. Die gezamenlijke africhting kan niet plaatselijk doch — in de eerste plaats voor geheel Java en Madoera — slechts door afzonderlijk personeel volgen vaste beginselen geschieden.

Eerst wanneer de politiedienaar gewend is aan orde en tucht, door gymnastische oefeningen, exercitiën en het leeren hanteeren van slag- en vuurwapens zijn zelfvertrouwen ontwikkeld heeft; wanneer het onderwijs in reglementen en voorschriften zijne politioneele kennis heeft uitgebreid en eenvoudig taalonderricht hem in staat heeft gesteld eenvoudige rapporten samen te stellen; wanneer hij ten slotte door voorbeeld en leerling doortrokken zal zijn van den waren politioneelen geest, eerst dan kan de opvoeding van den eenvoudigen desman tot politieagent als voltooid beschouwd worden. Eene dergelijke vorming is alleen mogelijk in speciaal daarvoor ingerichte opleidingsdepôts.

Van nog grooter belang is de vorming van deugdelyk kader. Het kader is de levenwekkende kracht in het politiekorps. Het moet niet alleen door uiterlijke rangteekenen boven de agenten staan, maar in de eerste plaats door hooge plichtsbetrachting, door grondiger kennis van bepalingen en voorschriften, door een juist begrip van de politioneele taak boven zijne ondergeschikten uitmunten en in staat zijn dezen verder op te leiden en beter geschikt te maken voor den politiedienst.

Hiertoe zullen aan de opleidingsdepôts kaderscholen verbonden worden, waar aanstaande posthuiscommandanten en rechercheurs, mantri's-politie en hoofdagenten een cursus zullen doorloopen, alvorens zij hunne plaats in de politiegelederen gaan innemen.

Die kaderscholen vormen tevens het bindmiddel, dat de verschillende onderdeelen van den politiedienst bijeen zal houden en zich één zal doen gevoelen.

In verband met het vorenstaande wordt een drietal depôts noodig geacht voor West-, Midden- en Oost-Java.

Met het oog echter zoowel op de zeer aanzienlijke uitgaven, welke met de stichting hiervan gemoeid zouden zijn, als op die, welke reeds voor de verbetering van de politie op deze begrooting zijn gebracht, wordt het gewenscht geacht voorshands niet verder te gaan dan tot een proefneming op kleine schaal in het bijzonder voor de aanvulling van het korps veldpolitie.

Dat voorloopige opleidingsdepôt wordt vermoedelijk gevestigd te Buitenzorg.

In het hierachter volgend overzicht zijn de sterkte en indeeling van het instructiepersoneel, het administratiepersoneel en de leerlingen voor het depôt aangegeven.

De recruten vormen eene afdeeling van 170 leerlingen aan het hoofd waarvan een hoofdpolitieopziener wordt gesteld, terwijl per 25 recruten 1 posthuiscommandant wordt uitgetrokken. Onder den hoofdpolitieopziener-aaldeelingscommandant wordt nog een politieopziener der 1e klasse en een der 2de klasse werkzaam gesteld. Voor de klasse der hoofdagenten en posthuiscommandanten wordt achtereenvolgens een politieopziener der 1e klasse en een politieopziener der 2de klasse bestemd. De klasse der mantri's-politie staat onder een assistent-wedana van politie en evenzoo de rechercheursklasse.

Aan het hoofd van het depôt wordt wegens het groot belang, dat aan eene goede werking daarvan verbonden is, een hoofdcommissaris geplaatst. Als onderhoofd treedt op een wedana van politie, die, zich geheel betruwend in een Europeesch milieu, belast met eene voor hem zeer bijzondere betrekking, eene toelage van f 10 's maands geniet, terwijl hij, indien hij goed voldoet en volgens zijn diensttijd bij het Bestuur in aanmerking zou komen voor eene bevordering tot patih, ook tot dien rang bevorderd zal worden. Ook de assistent-wedana's van politie bij het depôt ontvangen eene toelage, n.l. van f 5 's maands.

Voor het onderricht in de algemeene beginselen van het politiewezen wordt een commissaris der 2de klasse ingeschakeld, terwijl voor het onderwijs in lezen en schrijven aan de recruten een tweetal hulponderwijzer ieder op eene bezoldiging van f 25 's maands, in dienst wordt gesteld. Als onderwijzer in het motorwielrijde

treedt op een politie-opziener der 1e klasse en als gymnastiek- en schermonderwijzer een politie-opziener der 2e klasse.

Als administratief personeel wordt uitgetrokken 1 commissaris op f 200 's maands, 1 eerste klerk op f 120 's maands en 2 schrijvers ieder op f 30 's maands.

Verder wordt evenals bij het centraal depôt van de gewapende politie te Soekaboemi een administrateur aangesteld, die belast zal worden met het geldelijk en het materieel beheer van het depôt en met het oog daarop eene bezoldiging zal dienen te genieten overeenkomende met die van een hoofdpolitie-opziener. Aan hem worden toegevoegd 1 klerk op f 80—f 100 's maands en 2 schrijvers.

Voor het betrekken van wachten, het toezicht op de corvêdiensten in het kampement en voor andere werkzaamheden, welke moeilijk aan de in opleiding zijnde beambten kunnen worden opgedragen, worden aangesteld 4 posthuiscommandanten, 4 agenten der 1e klasse en 16 agenten der 2e klasse.

De agenten zullen ook aan de oefeningen der recruten moeten deelnemen als voorwerker en vleugelman.

Voor het leeren rijden op motorrijwielen, rijwielen en paarden wordt gerekend op de aanschaffing van 5 motorrijwielen met zijspanwagen, 30 rijwielen en 15 paarden.

De kosten, verbonden aan alle hierboven besproken maatregelen, kunnen worden becijferd als volgt:

	Jaarlijksche uitgaven	Uitgaven voor eens.
Bezoldigingen	f 135 210	
Kleeding, wapening en uitrusting, toelagen wegens dienstbelang, schrijf- en kantoorbehoefden, leermiddelen, dienstverband en kleine uitgaven	„ 28 757	
Onderhoudskosten materieel, meubilair, dactyloscopisch bureau, bibliotheek, keukeninventaris, verlichting en waterverbruik	„ 16 250	
Transport	„ 9 420	
Aanschaffing materieel, eerste inrichting van kazerne, kantoor, dactyloscopisch atelier, bibliotheek en keuken		f 29 040
	f 189 637	f 29 040
tezamen f 218 677 of rond f 219 000.		

Vermits het in de bedoeling ligt om, wanneer de Volksraad zich met het onderwerpelijke voorstel zal hebben vereenigd, al dadelijk ter zake eene tijdelijke voorziening te treffen, wordt voor 1920 op het totale bedrag gerekend.

OVERZICHT.

Opleidingsdepôt te Buitenzorg.

Instructiepersoneel.

Hoofdcornmissarissen	1
Wedana's van politie	1
Commissarissen van politie 2e klasse	1
Hoofdpolitieopzieners	1
Assistent-Wedana's van politie	2
Politieopzieners 1e klasse	3
Politieopzieners 2e klasse	3
Posthuiscommandanten 1e kl. (instructeurs)	3
Posthuiscommandanten 2e kl. (instructeurs)	4
Posthuiscommandanten 1e kl. (wacht)	2
Posthuiscommandanten 2e kl. (wacht)	2
Politieagenten 1e klasse	4
Politieagenten 2e klasse	16
Inlandsche hulponderwijzers	2

Administratief personeel.

Administrateurs	1
Commiezen	1
1e klerken	1
Klerken op f 80—f 100 's maands	1
Schrijvers	1

Leerlingen.

Hoofdagenten der 2de klasse	10
Mantri's-politie	15
Rechercheurs (leerlingen)	15
Politieagenten 1e kl. (voor posthuiscommandanten)..	15
Politieagenten 1e kl. (voor veldpolitie)	170

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

Onderafdeeling 262A. Herziening van de bezoldigingen van eenige ambtenaren en groepen van ambtenaren van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel (f 72 000).

Reeds sedert eenige jaren is de noodzakelijkheid gevoeld van eene herziening der bezoldigingen van dat gedeelte van het personeel van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, dat in den regel zijne opleiding geniet aan eene inrichting van hooger onderwijs. Die noodzakelijkheid vloeit voort uit de steeds geringer wordende aanmelding voor vele betrekkingen, de algemeene verhooging van den levensstandaard, het nadeelig verschil in bezoldiging met allerlei andere groepen van ambtenaren, verder voor de veeartsen en landbouwleeraren uit de verlenging van den studietijd en ten slotte voor alle lagere rangen uit de omstandigheid, dat door het toenemend aantal ambtenaren in die rangen de kans op het bereiken van eene hooger bezoldigde betrekking steeds minder wordt. Met het oog op dit laatste dient de eindbezoldiging zoodanig te worden gesteld, dat ook in den rang van assistent, landbouwleeraar, veearts enz. een eenigszins behoorlijk pensioen kan worden behaald.

In het hieraan toegevoegde schema is getracht de volvoering aan deze verschillende eischen te benaderen. Als uitgangspunt is voor de lagere rangen genomen de nieuwe bezoldiging van de ingenieurs volgens de begroting van 1919. Evenals voor de ingenieurs kan de rang van aspirant vervallen voor de landbouwleeraren. Echter wordt voor deze ambtenaren en voor de veeartsen eene geheel automatische opklimming ongewenscht geacht. Het ligt daarom in de bedoeling te bepalen, dat de tweede verhooging niet wordt toegekend, voordat de betrokken ambtenaren ten genoegte van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel hebben bewezen de geschiktheid te bezitten voor een meer zelfstandigen werkkring.

Het verschil in aanvangsbezoldiging tusschen (aspirant-) landbouwleeraren en veeartsen eenerzijds en assistenten anderzijds kan vervallen. Wel is de studietijd niet voor al deze groepen gelijk, maar het verschil is niet groot genoeg om een verschil in bezoldiging te wettigen. Assistenten, vooral zij, die gepromoveerd zijn, hebben in den regel bij uitzending reeds eenige jaren praktijk in Gouvernements- of particulieren dienst achter den rug, waarmede bij de vaststelling van het begintraktament rekening kan worden gehouden, zoodat verschil in leeftijd op deze wijze voldoende tot uitdrukking komt in de bezoldiging.

Naar gelijkheid in bezoldiging is ook gestreefd voor de titularissen, die geacht kunnen worden één trap hooger te staan dan de eerstbedoelde ambtenaren en die daaruit worden gekozen (groep II van het schema). Zoo worden de inspecteurs van den Inlandschen landbouw en van het landbouwonderwijs gekozen uit de landbouwleeraren, de adjunct-inspecteurs van den burgerlijken veeartsenijkdigen dienst uit de veeartsen, de laboratoriumchefs uit de assistenten enz.

Boven deze tweede groep van ambtenaren, wier eindbezoldiging is gesteld op f 1 100 's maands, staan dan

nog de afdeelingsscheffs en enkele met hen gelijk te stellen ambtenaren, die een eindsalaris zullen behalen van f 1 200.

Ten slotte is voor den inspecteur, hoofd van den veeartsenijkundigen dienst, gerekend op een traktement van f 1 300 's maands. Het is billijk, dat aan dezen hoofdambtenaar, die behalve afdeelingsschef ook dienstchef is, een hooger inkomen wordt toegelegd dan aan de andere afdeelingsscheffs, terwijl voor hem eene regeling met periodieke verhoogingen geen aanbeveling verdient. Het is toch wenschelijk, dat een dienstchef, aan het eind van zijne carrière, niet al te lang aanblijft, hetgeen wel in de hand zou worden gewerkt, wanneer zulk een ambtenaar vele jaren moet dienen alvorens recht te hebben op pensioen over zijn hoogste inkomen.

De geldelijke gevolgen van de voorgestelde salarisherziening zijn te stellen op ± f 200 000 per jaar. Voor 1920 is te rekenen op f 72 000. Hierbij is ervan uitgegaan, dat bij de vaststelling der bezoldiging op den nieuwen voet alleen rekening zal worden gehouden met de bezoldiging volgens de bestaande regeling genoten op het oogenblik van ingang der herziening, dus zonder acht te slaan op den duur van den doorgebrachten diensttijd, zooals bij andere weddeherzieningen wel in de bedoeling ligt. Thans wordt echter overwogen in dezen gelijkheid te brengen, zoodat met het voor 1920 uitgetrokken bedrag vermoedelijk niet zal kunnen worden volstaan.

Schema eener nieuwe traktementsregeling voor eenige groepen van ambtenaren van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Betrekking:	Voorgestelde regeling:	Bestaande regeling:
I. 1. Landbouwleeraar.	f 350.— 's maands met 2 verhoogingen van f 50.— telkens na 1 jaar,	1. f 250.— als aspirant en f 500.— tot f 800.— als landbouwleeraar
2. Gouv. veearts.	1 verhoging van f 50.— na twee jaar en 5 verhoogingen van f 100.— telkens na drie jaar, dus tot f 1000.—	2. f 275.— tot f 800.—
3. Assistent.		3. f 350.— tot f 800.—
4. Leeraar bij de Middelbare scholen.		4. Idem.
II. 1. Insp. Inl. Landbouw.	f 500.— met 6 driejaarl. verhoogingen elk van f 100.—, met dien verstande, dat bevordering uit eene der betrekkingen onder I genoemd steeds gepaard gaat met eene traktementsvermeerdering van minstens f 100.— 's maands en de eerstvolgende verhoging ingaat op het oogenblik, dat in de vorige betrekking eene verhoging zou zijn toegekend.	1. f 800.— tot f 1000.—
2. Insp. Landbouwonderwijs.		2. Idem.
3. Adj. Insp. B. V. D.		3. f 700.— tot f 900.—
4. Dir. Veeartsenschool.		4. f 500.— tot f 900.—
5. Laboratoriumchef.		5. Idem.
6. Botanist Kinaondern.		6. f 400.— tot f 700.— + woning.
7. Technoloog boschproefstation.		7. f 300.— tot f 900.—
8. Nijverheidsconsulent.		8. f 500.— tot f 900.—
9. Visscherij-technoloog.		9. Idem.
10. Hortulanus.		10. f 400.— tot f 800.— + woning.
III. 1. Afdeelingsschef.	f 600.— met 6 driejaarl. verh. van f 100.— met eene zelfde bepaling als voor groep II.	1. f 600.— tot f 1000.—
2. Dir. M. L. School.		2. f 700.— tot f 1000.—
3. Dir. Boschproefstation.		3. f 600.— tot f 1000.—
IV. Inspecteur B. V. D.	f 1300.— 's maands.	f 1000.— tot f 1100.—

Onderafdeeling 292A. Herziening van de bezoldiging van het hooger vakkundig personeel van het Boschwezen (f 90 000).

Dezelfde overwegingen, welke blijkens het mededeelde bij onderafdeeling 262A moeten leiden tot verbetering van de bezoldigingen o. a. van de Gouvernements-veeartsen en de landbouwleeraren, gelden ten aanzien van de houtvesters, wier opleiding met die van eerstgenoemde ambtenaren is gelijk te stellen. Bovendien is voor het personeel van het boschwezen nog in aanmerking te nemen de geheel onvoldoende aanmelding van kandidaten te Wageningen, wat geen verwondering behoeft te wekken, gelet op de aan de houtvestersbetrekking verbonden bezwaren. De houtvesters brengen hun meesten diensttijd door op plaatsen, ver gelegen van centra van beschaving, en vooral in de buitengewesten, die toch een voortdurend toenemend aantal houtvesters zullen eischen, leiden ze meestal een leven vol vermoeienissen en ontbering. Eene behoorlijke traktementsregeling, waardoor deze bezwaren eenigszins worden geneutraliseerd, is ook daarom als eene volstrekte noodzakelijkheid te beschouwen.

De regeling is voor den rang van houtvester gelijk te maken aan die voor de veeartsen en landbouwleeraren, ook wat betreft het vervallen van den rang van aspirant, waarvoor in de plaats komt de bepaling, dat tot toeken-

ning van de tweede traktementsverhooging niet wordt overgegaan, voordat de betrokkene ter beoordeeling van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel getoond heeft de noodige geschiktheid te bezitten voor een meer zelfstandigen werkring.

Eene aanhangige reorganisatie van den dienst van het Boschwezen, tot invoering waarvan ten spoedigste zal worden overgegaan, brengt mede de instelling van eene nieuwe betrekking, n.l. die van beheers-houtvester. Deze ambtenaren zullen worden gesteld aan het hoofd van groepen van ± 4 houtvesterijen. Uit den aard der zaak zullen tot die betrekking worden benoemd de meest bekwame en geschikte houtvesters. De verdere dienst in deze groote beheerseenheden zal worden waargenomen in hoofdzaak door personeel met eene middelbare vakopleiding, met welke opleiding zoo spoedig mogelijk een aanvang zal worden gemaakt, verder door jonge houtvesters, in sommige gevallen ook door oudere houtvesters, die wel geschikt worden geacht voor het beheer van eene afdeling, maar niet voor dat van eene groote eenheid.

In verband met het gewicht hunner werkzaamheden zullen met beheershoutvester worden gelijkgesteld beheerders van boschdistricten (d. z. de groote complexen, nog niet ingericht, waaruit geleidelijk een zeker aantal houtvesterijen wordt gevormd) en de gewestelijke houtvesters in de buitengewesten.

De beheershoutvesters, aan wie eene veel grootere zelfstandigheid zal worden gelaten dan de boschbeheerders thans genieten, zullen eene zeer verantwoordelijke taak hebben, welke uitdrukking moet vinden in hunne bezoldiging. Deze ware gelijk te stellen met die, voorgesteld voor de inspecteurs van den Inlandschen landbouw en van het landbouwonderwijs, den adjunct-inspecteur van den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, de laboratoriumchefs bij het departement enz., derhalve op *f* 500 tot *f* 1 100, met dien verstande, dat bevordering van een houtvester tot beheershoutvester steeds gepaard gaat met eene verhooging van traktement van *f* 100 's maands.

De bezoldiging van de inspecteurs, die in den regel uit de beste beheershoutvesters zullen worden gekozen, dient bij die van laatstgenoemden aan te sluiten en is daarom gesteld op *f* 1 100 met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands, met bepaling, dat bij benoeming tot inspecteur van een beheershoutvester, die reeds *f* 1 100 bezoldiging geniet, al dadelijk eene verhooging wordt toegekend.

Het salaris van den hoofdinspecteur is gesteld op *f* 1 500 's maands. Voor dezen hoofdambtenaar wordt eene regeling met periodieke verhoogingen, waardoor een langer aanblijven, dan in sommige gevallen wenschelijk is, in de hand wordt gewerkt, niet aanbevelenswaardig geacht.

Voor 1920 zal de nieuwe regeling eene meerdere uitgaaf eischen van *f* 90 000. Hierbij is erop gerekend, dat ± 30 beheershoutvesters zullen kunnen worden aangewezen en verder dat bij de vaststelling der bezoldiging op den nieuwen voet alleen rekening zal worden gehouden met de bezoldiging volgens de bestaande regeling genoten op het oogenblik van ingang der herziening, dus zonder acht te slaan op den duur van den doorgebrachten diensttijd, zooals bij andere weddeherzieningen wel in de bedoeling ligt. Thans wordt echter overwogen in in dezen gelijkheid te brengen, zoodat met het voor 1920 uitgetrokken bedrag vermoedelijk niet zal kunnen worden volstaan.

Onderafdeelingen 296 en 297. Oprichting van eene Landsfokkerij (f 261 640).

Reeds sedert eenige jaren wordt op vrij groote schaal van Gouvernementswege fokvee uit Britsch-Indië ingevoerd tot verbetering van den runderstapel der Inlandsche bevolking in Nederlandsch-Indië. Goed fokvee is echter ook in Britsch-Indië slechts in beperkte hoeveelheid te verkrijgen, terwijl bovendien ook andere landen van daar fokvee betrekken. Meer en meer blijkt dan ook dat het onmogelijk zal zijn om door invoer uit Britsch-Indië in de toenemende behoefte der Inlandsche bevolking alhier aan dat fokvee te voorzien. Hierbij komt nu nog dat kort geleden bericht werd ontvangen, dat in

eene der streken, vanwaar fokvee moet worden betrokken, in de laatste maanden zoowel door schaarschte aan voedsel als door besmettelijke veeziekten, o.a. runderpest, duizenden stuks vee zijn gestorven, zoodat in de eerste jaren van aankoop aldaar geen sprake zal kunnen zijn. Verder is het geenszins uitgesloten, dat de groote uitvoeren, die in de laatste jaren uit Britsch-Indië hebben plaats gehad naar Nederlandsch-Indië en naar andere landen, zullen leiden tot beperkende maatregelen of zelfs tot een tijdelijk verbod van uitvoer. Een bezwaar tegen een geregelden betrekkelijk grooten invoer van vee uit Britsch-Indië is nog het gevaar, dat — hoe zorgvuldig ook er voor moge worden gewaakt, dat slechts volkomen gezond vee wordt verscheept — veeziekten van daar naar Nederlandsch-Indië worden overgebracht. Om al deze redenen wordt het noodzakelijk geacht om te trachten zoo spoedig mogelijk maatregelen te nemen om op andere wijze in de zeer groote behoefte aan fokvee voor de Inlandsche bevolking te voorzien. Het eenig middel daartoe is van Gouvernementswege het fokken van raszuiver Britsch-Indisch vee ter hand te nemen in voor dat doel op te richten veefokkerijen. Eene dergelijke fokkerij bestaat reeds te Bandar (residentie Pekalongan), terwijl op het eiland Soemba door de bevolking raszuiver Britsch-Indisch vee wordt gefokt, dat aldaar van Gouvernementswege wordt opgekocht.

Tot dusver hebben de maatregelen tot verbetering van den rundveestapel zich hoofdzakelijk tot Java en Madoera bepaald (op laatstgenoemd eiland wordt in reinteelt gefokt met het inheemsche rund). Het is echter noodzakelijk deze zaak ook voor enkele streken van de buitengewesten met meer kracht ter hand te nemen, in de eerste plaats op het eiland Sumatra. Het ligt daarom in de bedoeling om ter Sumatra's Westkust eene landsrunderfokkerij op te richten ter voorziening in de behoefte aan fokrunderen in de eerste plaats van dat gewest en verder voor zooveel mogelijk ook voor de aangrenzende gewesten. Een geschikt terrein daarvoor is reeds gevonden te Padang Mangatas, bij Paja-Koemboeh, afdeeling L Kota.

Uit den aard der zaak eischt de oprichting en het onderhoud van dergelijke fokkerijen vrij groote uitgaven. Hoewel er naar gestreefd wordt om o.a. door het aanleggen van weiden de kosten zooveel mogelijk te beperken, kan er niet op gerekend worden, dat die kosten geheel goed gemaakt zullen worden uit de opbrengst van den verkoop van het gefokte vee, ook omdat het vooreerst niet mogelijk is om daarvoor van de bevolking meer te vorderen dan thans voor het uit Britsch-Indië aangevoerd wordende vee, nl. f 250 per stier en f 150 per koe. Ook dit vee kost het Gouvernement trouwens in den laatsten tijd beduidend meer.

Er wordt op gerekend de fokkerij te beginnen met 300 koeien en met de noodige stieren en het aantal koeien geleidelijk op te voeren tot 700, waardoor het na enkele jaren mogelijk zal zijn jaarlijks ± 200 raszuivere stieren aan de bevolking te verkoopen.

Het beheer van de fokkerij zal worden opgedragen aan een Gouvernements-veearts, aan wien zullen worden toegevoegd een adjunct-Gouvernements-veearts, een Inlandsch landbouwkundige, een opziener voor vee en weiden, een schrijver en een bediende voor apotheek en laboratorium. Voor den opziener wordt gerekend op eene bezoldiging van f 125 's maands met 4 driejaarlijkse verhoogingen van f 25 's maands benevens vrije woning, terwijl de bezoldiging van den laboratoriumbediende ware te stellen op f 25 's maands.

Het overig personeel zal de bij den veeartsenijkundigen en den landbouwvoorlichtingsdienst voor hun rang vastgestelde inkomsten kunnen genieten.

Daar het met het oog op den opkoop op groote schaal, die voor rekening van andere landen plaats heeft, zaak is dat zoo spoedig mogelijk tot den aankoop van het benodigd fokmateriaal wordt overgegaan, ligt het in de bedoeling om na de voorloopige vaststelling van de aanvullingsbegrooting dadelijk bij wijze van tijdelijken

maatregel de noodige gelden beschikbaar te stellen en met de oprichting der fokkerij een aanvang te maken.

Eene specificatie van de aangevraagde bedragen volgt hieronder:

Onderafdeeling 296:

1 directeur (gouv. veearts) op f 275 's maands	f	3 300
1 adjunct-gouvernements-veearts		1 200
1 schrijver		300
1 bediende		300
1 opziener voor vee en weiden		1 500
1 landbouwkundige		840
regelmatige weddeverhoogen		Memorie

Totaal f 7 440

Onderafdeeling 297:

Oprichtingskosten:

woningen voor personeel, kantoor, werkkamers en pasanggrahan	f	45 000
stallen en loodsen		38 300
aanleg van wegen, waterleidingen en omheiningen		48 500
weidegronden en aanplant van voedergewassen		14 100
eerste inrichting		8 400

f 154 300

10% onvoorziene uitgaven 15 400

f 169 700

aankoop van koeien en stieren in Britsch-Indië		66 000
bedrijfskosten		18 500

Totaal f 254 200

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Onderafdeeling 314A. Tegemoetkomingen aan zelfbesturende landschappen, in verband met de afschaffing van den heerendienstplicht voor den aanleg of de verbetering van de in die gebieden gelegen hoofdverkeerswegen (Memorie).

In verband met de afschaffing van heerendiensten voor den aanleg en de verbetering van wegen in de buitengewesten (Staatsblad 1918 No. 710) zijn de Hoofden der gewesten buiten Java en Madoera, in welke zelfbesturende landschappen zijn gelegen, uitgenoodigd het noodige te verrichten, opdat de in bedoelde landschappen geldende heerendienstregelingen in dier voege worden gewijzigd, dat geen heerendiensten meer worden gevorderd voor den aanleg van en voor belangrijke omlieggingen en belangrijke verbeteringen in de groote doorgaande verharde verkeerswegen.

Waar in beginsel besloten is om de uit den bedoelden maatregel voortvloeiende uitgaven voor rekening van den Lande te brengen, wordt nevenvermelde post opgebracht.

Aangezien door het ontbreken van gegevens het opmaken van eene eenigszins juiste raming van het benodigd bedrag niet mogelijk is, wordt de post voor memorie uitgetrokken.

Onderafdeeling 315, d. Bevloeiings- en afwateringswerken.

Verhooging van den post met f 1.000.000 ter bespoediging van den aanleg van kringwadoeks voor de opzameling van bevoeiingswater gedurende den nacht, o.m. ten behoeve van de afschaffing der z.g. dag- en nachtrengeling.

Bij de vaststelling van het op het werkplan der Burgerlijke Openbare Werken voor 1920 (begrooting 1920, stuk 17B, blz. 49) uitgetrokken bedrag voor bevoeiingswerken van kleinen omvang op Java en Madoera is onder meer gerekend op eene uitgaaf van ongeveer f 500.000 voor den aanleg van kringwadoeks ten behoeve van de opzameling van bevoeiingswater gedurende den nacht, ten einde daardoor waterverspilling te voorkomen.

Zooals in de Memorie van Toelichting (stuk 6, blz. 92) voorts werd medegedeeld, was de voor dergelijke kringwadoeks uit te trekken post toen nog niet met juistheid te ramen.

Blijkens het onlangs in druk verschenen verslag, betreffende een algeheele doorvoering van het wadoekstelsel en eene daarmee gepaard gaande afschaffing van

de z.g.n. dag- en nachtregeling, uitgebracht door de commissie in het belang van het irrigatiewezen op Java en Madoera, is een spoedige vervanging der dag- en nachtregeling door genoemd stelsel urgent, waartoe gedurende 7 tot 8 jaren jaarlijks een bedrag van 1,5 miljoen gulden noodig zal zijn. Daar, zooals uit het hoogerstaande blijkt, op een zoo groot bedrag niet was gerekend, moet de betrekkelijke post met f 1 000 000 (waarvan f 500 000 als buitengewone uitgaven te beschouwen) worden verhoogd.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 341A.— Instelling van een Dienst van 's Lands mijndiensten (f 54 000).

De maatregel is een uitvloeisel van de bij de behandeling der ontwerp-begroting voor 1919 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal door het Kamerlid Dresselhuys ingediende, door den toenmaligen Minister van Koloniën aanvaarde en zonder hoofdelijke stemming aangenomen motie, luidende als volgt:

„De Kamer,

van oordeel dat eenhoofdige deskundige leiding van alle zaken tot den mijnbouw betrekkelijk ten spoedigste moet worden bevorderd en dat een oplossing in den zin van instelling van een Departement van het Mijnwezen ernstig moet worden overwogen,

noodigt den Minister uit stappen te doen om die eenhoofdige leiding reeds dadelijk te verzekeren en de Kamer met den uitslag van een deskundig onderzoek naar de oprichting van zoodanig afzonderlijk departement volledig op de hoogte te brengen”. (1).

Bij gelegenheid van de bespreking dezer motie in de 2de Kamer werd nog door het Kamerlid Van der Waerden de wenschelijkheid geuit om met de instelling van de eenhoofdige deskundige leiding over het geheele gebied der mijnbouwbedrijven van overheidswege gepaard te doen gaan eene splitsing van den tegenwoordigen dienst van het Mijnwezen in een dienst der Mijnverordeningen, omvattende de behandeling van opsporings- en ontginningsaanvragen, de cijnsheffing en het veiligheidstoezicht, en een dienst der Mijnbouwkundige geologische opsporingen, waartoe ook het grondpeilwezen te rekenen. De Minister verklaarde ten volle te kunnen sympathiseeren met dit denkbeeld.

Op grond van het in de aangehaalde motie gevraagde, door den Minister toegezegde en inmiddels ingestelde onderzoek is de Regeering van oordeel, dat tot het verkrijgen van eene eenhoofdige deskundige leiding van alle zaken van mijnbouw de oplossing is te zoeken in den meest eenvoudigen en meest voor de hand liggenden vorm van instelling van een tot het departement van Gouvernementsbedrijven behoorenden dienst.

Door de instelling van zoodanigen dienst wordt niet vooruitgelopen op eene beslissing nopens de vraag, of t. z. t. moet worden overgegaan tot de oprichting van een afzonderlijk departement voor het Mijnwezen.

Voor het oogenblik schijnt dit laatste niet noodig om de gewenschte eenhoofdige deskundige leiding van alle mijndiensten en mijnbedrijven tot haar recht en volle ontplooiing te doen komen, terwijl in het algemeen aan de oprichting van nieuwe departementen bezwaren verbonden zijn met het oog op de daaruit voortspuitende vermeerdering van personeel.

De nieuwe organisatie van 's Lands mijndiensten ware te doen bestaan uit:

- a. den tegenwoordigen dienst van het Mijnwezen, gesplitst in een dienst der mijnverordeningen en een opsporingsdienst met het grondpeilwezen,

(1) Vergelijk de Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1918—1919, vel 538 en volgende.

- b. de drie kolenontginningen Ombilin, Poeloe-Laoet en Boekit-Asam,
- c. de Banka-tinwinning,
- d. de goudontginning in Benkoelen,
- e. de administratie.

Schetsmatig voorgesteld zal dus de organisatie van 's Lands mijndiensten als volgt zijn.

's LANDS MIJNDIENSTEN.

Mijnverordeningen.

Opsporingsdienst met grondpeilwezen.

Ombilinkolenontginning.

Poeloe-Laoetkolenontginning.

Boekit-Asamkolenontginning.

Banka-tinwinning.

Goudwinning in Benkoelen.

Administratie.

Ter toelichting van dit organisatie-schema zij er nadrukkelijk op gewezen, dat, al zal nu boven de mijn-ingenieurs, hoofden der mijnbedrijven, het hoofd van 's Lands mijndiensten, óók een deskundige op mijnbouwgebied, gesteld worden, dit niet zal mogen gepaard gaan met een aan banden leggen van de zelfstandigheid der bedrijfsleiders. Die bedrijfsleiders moeten blijven de verantwoordelijke personen voor den goeden gang van zaken bij het hun toevertrouwd bedrijf en in verband daarmee zullen zij de hun thans toegekende zelfstandigheid en vrijheid van handelen onverminderd moeten blijven behouden.

Wijl het in de bedoeling ligt ook uit dien hoofde in de geldelijke positie van de leiders der bestaande mijnbedrijven geen wijziging te brengen, al zullen deze niet meer zijn hoofden van op zichzelf staande diensten, maar chefs van diensten, welke een onderdeel vormen van den algemeenen dienst, zal de bezoldiging van het hoofd van dezen laatsten dienst zijn te stellen op *f* 1600 's maands, zijnde *f* 100 hooger dan de maximum-wedde, die de chefs der onder hem staande grootere diensten, zooals de Ombilinmijnen en de Bankatinwinning, thans genieten.

Behalve in de bezoldiging van het Hoofd van 's Lands mijndiensten zal nog zijn te voorzien in die van de hoofden van de nieuwe diensten der mijnverordeningen en mijnbouwkundig-geologische opsporingen alsmede van het hoofd der administratie. Het traktement van de eerste twee diensthooften ware te stellen op dat van een hoofd-ingenieur, hoofd van dienst — *f* 1300 tot *f* 1500 met eene driejaarlijksche verhooging van *f* 200 's maands — welke rang als normaal is aangenomen voor de leiders van den dienst van het Mijnwezen en ook als normaal wordt beschouwd voor de leiders van de uit de splitsing ontstaande twee nieuwe diensten. De wedde van het hoofd der administratie ware gelijk te stellen aan die van het bij de ontwerp-begroting voor 1920 aangevraagd hoofd der administratie van den burgerlijken geneeskundigen dienst, te weten *f* 800 met 3 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 tot een maximum van *f* 1100 's maands.

Voor den nieuw in te stellen opsporingsdienst zijn bovendien nog noodig 1 archivaris, benevens *f* 6000 voor uitgaven van materieelen aard en *f* 1300 voor Inlandsch kantoorpersoneel en aan departementspersoneel 1 commies-redacteur, 1 derde commies en *f* 3600 voor klerken-gelden, waarmede in totaal eene uitgaaf van gemiddeld *f* 20800 's jaars gemoeid zal zijn.

Voor het kantoor van het hoofd van 's Lands mijndiensten wordt nog gerekend op de indienststelling van een archivaris, op *f* 2500 aan uitgaven van materieelen aard en voor Inlandsch kantoorpersoneel en op *f* 2400 voor klerkenpersoneel, totaal gemiddeld *f* 8800 per jaar.

Een en ander vordert eene gezamenlijke meerdere uitgaaf van f 77 000 's jaars. Voor het jaar 1920 dient te worden gerekend op eene hoogere uitgaaf van rond f 54 000.

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen alsmede automobiëldiensten.

Fondsen voor de voltooiing der werken tot verbetering van tot den dienst der Staatsspoorwegen behorende goederenemplacementen, los- en laadplaatsen te Bandoeng en Batavia (Tanah Abang) (f 301 000 kapitaalsuitgaven).

Zooals medegedeeld werd in de Memorie van Toelichting bij het Ontwerp van besluit tot verhooging der begrooting van uitgaven voor het dienstjaar 1919 ten behoeve van de werken tot verbetering van de tot den dienst der Staatsspoor- en tramwegen behorende goederenemplacementen, los- en laadplaatsen te Bandoeng en te Batavia (gedrukte stukken Volksraad, eerste gewone zitting 1919, onderwerp 2, stuk 3) zal in 1920 voor de voltooiing van de bedoelde werken moeten worden gerekend op f 301 000.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 384, c. Nieuwe werken kampementsbouw (+ f 30 000).

Verplaatsing van de militaire vestiging te Makassar.

De nieuwe eischen van huisvesting gebieden tot eene ontruiming van de in alle opzichten onhygiënische logiesgebouwen in het voormalig fort Rotterdam te Makassar en, mede in verband met den zeer verouderden staat, waarin het militair hospitaal verkeert, tot eene geheele verplaatsing van de militaire vestiging naar een ander stadsgedeelte.

Volgens een in gemeenschappelijk overleg opgemaakt voorloopig bouwplan zullen daarmede ook andere landsdiensten in hooge mate zijn gebaat, aangezien de vrijkomende militaire terreinen voor in de naaste toekomst noodzakelijken school- en woningbouw kunnen worden benut.

Ofschoon de aan de verplaatsing verbonden uitgaven op het oogenblik nog niet volledig zijn op te geven, wordt het uit een hygiënisch en economisch oogpunt verantwoord geacht in beginsel tot die verplaatsing te besluiten en op de begrooting van 1920 een bedrag van f 30 000 aan te vragen voor het treffen van de noodige voorbereidende maatregelen.

Onderafdeeling 386, b. Toelagen aan vroedvrouwen (+ f 12 600).

Het is noodzakelijk gebleken om in de garnizoenen, waar bij bevallingen van militaire vrouwen de noodige hulp niet kan worden verleend door de met den garnizoensdienst belaste officieren van gezondheid, deze werkzaamheid op te dragen aan bevoegde vroedvrouwen, aan wie per bevalling eene som van f 10 zal worden toegekend.

Het ligt in het voornemen om, nadat de Volksraad zich met den maatregel zal hebben vereenigd, ter zake eene tijdelijke voorziening te treffen.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

In de raming der middelen in Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, behorende bij het besluit tot voorloopige aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen voor dat dienstjaar (Gouvernementsbesluit van 15 Juli 1919 No. 4, Javasche Courant van dien dag No. 56), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

Regeering en Hooge Colleges.

Middel No. 1. Verkoop van drukwerken van den Volksraad, wordt verhoogd met f 3 000 en mitsdien nader geraamd op f 9 000 (voor Java en Madoera).

Departement van Financiën.

Middel No. 16, c. Uitvoerrecht, wordt verminderd met f 10 000 000 en mitsdien nader geraamd op f 25 200 000, waarvan f 15 500 000 voor Java en Madoera en f 9 700 000 voor de Buitengewesten.

Middel No. 18. Inkomstenbelasting, wordt verhoogd met f 9 000 000 en mitsdien nader geraamd op f 40 000 000, waarvan f 26 000 000 voor Java en Madoera en f 14 000 000 voor de Buitengewesten.

Middel No. 19, waarvan de omschrijving wordt gewijzigd in „Ontvangsten ter zake van de opgeheven Oorlogswinstbelasting”, wordt geraamd op f 43 500 000, waarvan f 35 000 000 voor Java en Madoera en f 8 500 000 voor de Buitengewesten.

Middel No. 20. Petroleumbelasting, wordt verhoogd met f 1 500 000 en mitsdien nader geraamd op f 3 500 000, waarvan f 1 750 000 voor Java en Madoera en f 1 750 000 voor de Buitengewesten.

Tusschen de nummers 20 en 21 worden de volgende posten ingelascht:

20A. Suikerbelasting (Memorie, alleen voor Java en Madoera);

20B. Koffiebelasting (voor Java en Madoera en voor de Buitengewesten Memorie);

20C. Tabaksbelasting (voor Java en Madoera en voor de Buitengewesten Memorie);

20D. Theebelasting (voor Java en Madoera en voor de Buitengewesten Memorie).

Toelichtingen.

Regeering en Hooge Colleges.

No. 1. Verkoop van drukwerken van den Volksraad (+ f 3 000 voor Java en Madoera).

Zie de toelichting bij de onderafdeelingen 8 en 9 van de uitgaven in Indië.

Departement van Financiën.

Middel No. 16, c. Uitvoerrecht (— f 6 200 000 voor Java en Madoera en — f 3 800 000 voor de Buitengewesten).

I. Heffing van specifieke uitvoerrechten in stede van uitvoerrechten volgens tarieven met glijdende schaal van aardolie en aardolieproducten, bevolkingstabak, tapiocaproducten en sisalhenneep.

I. Bij de aardolie en aardolieproducten wordt de heffing van uitvoerrechten naar glijdende schalen bemoedigt, doordien men hier met een groot aantal verschillende producten te doen heeft, waarvan eene juiste periodieke prijsbepaling niet mogelijk is. Het ligt daarom in de bedoeling de aardolie-industrie door eene directe belasting zwaarder te treffen. De voorbereiding van deze belasting kost echter veel tijd, zoodat eerst bij de begroting van 1921 daarop zal kunnen worden gerekend.

In afwachting daarvan komt het doelmatig voor het thans bestaande uitvoerrecht te handhaven.

Volledigheidshalve wordt hierbij aangeteekend, dat de aardolie-industrie naast dit uitvoerrecht nog onderworpen zal zijn aan de bijzondere belasting, omschreven op bladzijde 130 onder No. 20 van de memorie van toelichting op de voorloopig vastgestelde begroting voor 1920.

Het overleg met de producenten en handelaren, waarvan op bladzijde 126, derde alinea van evengenoemde memorie van toelichting melding is gemaakt, heeft aangetoond, dat voor bevolkingstabak, tapiocaproducten en sisalhenneep de heffing van uitvoerrechten naar glijdende schalen vooralsnog ongewenscht is.

De moeilijkheid ten aanzien van bevolkingstabak en tapiocaproducten schuilt hierin, dat voor eene billijk werkende progressieve heffing de indeeling dezer producten in een aantal sortimenten noodig zou zijn en de onderscheiding dier sortimenten bij den uitvoer practisch veelal onmogelijk moet worden geacht. Bij de sisalhenneep stuit de periodieke vaststelling van marktprijzen op bezwaren en is het in verband met het ontwikkelingsstadium, waarin de cultuur van dit gewas verkeert, niet mogelijk naar billijkheid een bedrag als kostprijs vast te stellen.

II. Zie het slot van de toelichting bij de nummers 20A, 20B, 20C en 20D van de middelen in Indië.

No. 18. Inkomstenbelasting (+ f 6 000 000 voor Java en Madoera, + f 3 000 000 voor de Buitengewesten).

No. 19. Ontvangsten ter zake van de opgeheven Oorlogswinstbelasting (+ f 35 000 000 voor Java en Madoera, + f 8 500 000 voor de Buitengewesten).

In de Memorie van Toelichting bij het Indisch ontwerp der begroting voor 1920 (stuk 6, bladz. 8) is mededeeling gedaan van het voornemen om de oorlogswinstbelasting nog voor 1920 te bestendigen dan wel eene daarmede overeenkomende belasting te heffen.

De oorlogswinstbelasting kan in den tegenwoordigen vorm niet worden gehandhaafd. Wel zal de invloed van den oorlog zich nog jaren doen gevoelen en zullen min of meer buitengewone winsten derhalve tot op zekere hoogte het karakter van oorlogswinsten behouden, maar de thans gevolgde regeling, waarbij de oorlogswinst in de meeste gevallen wordt bepaald door vergelijking met de uitkomsten in enkele aan den oorlog voorafgaande jaren, kan niet langer worden bestendigd.

Bij die regeling zijn toch toevalligheden van grooten invloed.

Was dat bezwaar niet overwegend bij eene bijzondere winstbelasting, bestemd om slechts gedurende enkele jaren te worden geheven, bij eene belastingregeling voor langeren duur kan daarin niet worden berust; bij elk jaar, dat verder verwijderd ligt van het jaar 1914, wordt het uiteraard moeilijker om aan te toonen in hoever de oorlogsinvloed en in hoever andere oorzaken de gemaakte meerwinst hebben bepaald.

Bij zaken, die gedurende en na den oorlog zijn ondernomen, en bij andere, waarvoor een vergelijkingstijdvak ontbreekt, beschouwt de bestaande verordening als oorlogswinst alle gemaakte winsten dan wel — voor binnen Nederlandsch-Indië gevestigde naamloze vennootschappen en andere vereenigingen van personen — de winsten boven 5% van het kapitaal, alles tenzij wordt aangetoond, dat en in hoever zij geen gevolg waren van den oorlogstoestand.

Het behoeft geen betoog, dat deze aantooning allengs nog moeilijker wordt dan de hiervoor bedoelde, met het gevolg, dat voor deze gevallen op den duur onbillijkheden van uitzondering regel zouden worden.

Bij de onmogelijkheid eenerzijds om de oorlogswinstbelasting te bestendigen en de zekerheid anderzijds, dat in de komende jaren nog winsten zullen worden gemaakt, die ten deele veroorzaakt zijn door den oorlog, doch zonder dat valt uit te maken in welke mate, moet het beginsel „belastingheffing van oorlogswinst” worden prijsgegeven en vervangen door het beginsel „belastingheffing van buitengewone winsten”, onverschillig of de oorlog dan wel andere omstandigheden deze veroorzaakten of beïnvloedden.

De voor Nederland in overweging genomen oplossing, nl. invoering van eene vermogensaanwasbelasting, is voor Indië niet mogelijk.

Door het ontbreken van eene vermogensbelasting hier te lande, de onstandvastigheid van het verblijf in Nederlandsch-Indië der kapitaalkrachtige personen en de onmogelijkheid om door eene vermogensaanwasbelasting de buitengewone winsten van naamloze vennootschappen te treffen, kan er niet aan worden gedacht in die richting naar eene compensatie voor de afschaffing van de oorlogswinstbelasting te zoeken.

Opmerking verdient intusschen, dat ook daarbij het vragen naar de oorzaak van den vermogensaanwas zou uitblijven en in het wezen der zaak in den regel „buitengewone winsten” — uit welchen hoofde ook — belast zouden worden als de veroorzakers van den vermogensaanwas.

Op den weg „belastingheffing van buitengewone winsten” zal reeds een groote stap gezet worden door de invoering van de nieuwe productenbelastingen, welke een progressief aandeel zullen vragen in de winsten, verkregen met de winning van de voornaamste cultuurproducten, ter vervanging van de aanvankelijk voor 1920 voorgenomen nieuwe uitvoerrechten.

Worden die belastingen ingevoerd, om voor het eerst te worden geheven over de oogsten van het jaar 1920, dan is daarmee als het laatste tijdvak, waarvoor de heffing van de oorlogswinstbelasting mogelijk is, van zelf het jaar 1919 aangewezen. Daar de billijkheid eischt, dat zooveel mogelijk alle buitengewone winsten na de afschaffing van de oorlogswinstbelasting getroffen worden, zal met de invoering van eene progressieve heffing naar de opbrengst van de voornaamste cultuurproducten

Waarom staat een huize
inkomstenbelasting van
kapitaalbelastingen op de
opbrengst van de voorname
"cultuurproducten"?

niet kunnen worden volstaan, maar wordt daarnaast noodig eene verhooging van de inkomstenbelasting.

Afgescheiden van de onmogelijkheid om eene meer bevredigende regeling te vinden, is aan eene oplossing in deze richting van de moeilijkheden, verbonden aan eene nieuwe belastingheffing met de aangegeven strekking, het groote voordeel verbonden, dat daarvoor betrekkelijk weinig meer werk door de belastingadministratie zal hoeven te worden verricht, hetgeen in dezen tijd van personeelsschaarschte eene zaak van overwegende betekenis is.

De rechtspersonen, waaronder de naamlooze vennootschappen de voornaamste plaats innemen, die volgens de ordonnantie op de inkomstenbelasting thans belastingplichtig zijn:

- a. naar het jaarlijksch zuiver inkomen en
 - b. naar de jaarlijksche overwinst,
- zullen bovendien worden aangeslagen naar een derden grondslag, „de jaarlijksche extrawinst”.

De belasting naar deze nieuwen grondslag zal bedragen 10% van het gedeelte van het zuiver inkomen, dat 10% van de kapitaalsstortingen te boven gaat, vermeerderd met:

- a. 3% van het gedeelte van het zuiver inkomen boven 20% van de kapitaalsstortingen en
- b. 5% van het gedeelte van het zuiver inkomen boven 40% van de kapitaalsstortingen.

Evenals zulks voor de bestaande overwinstbelasting het geval is, zal voor de buiten Nederlandsch-Indië gevestigde rechtspersonen, die hier te lande hun beroep of bedrijf uitoefenen, van de aldus berekende extrawinstbelasting slechts het gedeelte worden geheven, dat uitgedrukt wordt door de „zuivere winst in Indië gemaakt” als teller en de „totale winst” als noemer.

Bij de aangegeven wijze van heffing is niet het bedrag der winst-uitkeeringen doch dat van het jaarlijksch zuiver inkomen tot grondslag genomen omdat zulks beter overeenkomt met eene belasting op buitengewone winsten, die toch ook dan gemaakt zijn indien zij niet worden uitgekeerd doch worden aangewend tot uitbreiding van het bedrijf. Door het aannemen van den gekozen grondslag wordt de billijkheid betracht bij uitkeeringen van in vroegere jaren gemaakte reserves die terecht onbelast zullen blijven, terwijl het den belanghebbende voorts onmogelijk wordt gemaakt door reserveering van winsten de in eenig jaar verschuldigde belasting naar eigen goedvinden te regelen. Het bedrag der extra-belasting nadert tot 18% van de zuivere winst doch zal practisch zeer zelden hooger worden dan 15% à 16% daarvan; immers bij 150% winst zal zij 15²/₆% bij 200% winst 16¹/₃% en bij 300% winst 16⁴/₃% bedragen.

Ten einde onbillijkheden te voorkomen zal de belasting voor belastingplichtigen van deze categorie, die geen op aandelen enz. gestort kapitaal hebben, worden bepaald op 10% van het jaarlijksch zuiver inkomen en voor dezen niet verschuldigd zijn, zoo dez belastingplichtigen naar het oordeel van den Gouverneur-Generaal een voor het algemeen belang nuttig doel beoogen, zooals sommige spaarbanken.

Dubbele belastingheffing zal kunnen worden voorkomen door de bepaling, dat de aanslag naar den nieuwen grondslag zal kunnen worden verminderd met het bedrag van de door den belastingplichtige te dragen belasting op stapelproducten, geheven naar eene progressieve schaal van de opbrengst dier producten.

Door verhooging van de inkomstenbelasting voor de fysieke personen zal voor hen niet zoo gemakkelijk het beoogde doel bereikt kunnen worden als bij de rechtspersonen, daar voor hen het inkomen slechts in enkelgevallen, b. v. voor vennoten in eene firma, uitgedrukt kan worden in een bepaald procent van het kapitaal, te verkrijging van het inkomen aangewend.

Voor hen zal ter bepaling van het begrip „buitengewone winst” alleen rekening kunnen worden gehouden met de absolute grootte van het bedrag van het inkomen waartegen geen overwegend bezwaar bestaat, als met

zich eenmaal van het beginsel „heffing van oorlogswinsten” heeft losgemaakt.

Aannemende, dat de extra-winsten van beteekenis in het algemeen gesproken liggen boven een inkomen van f 36 000 's jaars, is het tarief, neergelegd in de 2de nota van wijzigingen op het Indisch begrooiingsontwerp voor 1920, voor inkomens, welke daarboven liggen, gewijzigd als volgt:

van f 36 000 tot beneden f 42 000, f 2 566.80 + f 11 voor elke geheele som van f 100 boven f 36 000;
 van f 42 000 tot beneden f 48 000, f 3 226.80 + f 12 per f 100 boven f 42 000;
 van f 48 000 tot beneden f 54 000, f 3 946.80 + f 13 per f 100 boven f 48 000;
 van f 54 000 tot beneden f 60 000, f 4 726.80 + f 14 per f 100 boven f 54 000;
 van f 60 000 tot beneden f 70 000, f 5 566.80 + f 15 per f 100 boven f 60 000;
 van f 70 000 tot beneden f 85 000, f 7 066.80 + f 16 per f 100 boven f 70 000;
 van f 85 000 tot beneden f 100 000, f 9 466.80 + f 17 per f 100 boven f 85 000;
 van f 100 000 en hooger, f 12 016.80 + f 18 per f 100 boven f 100 000.

Voor hen, die aantoonen, dat en tot welk bedrag door hen over de opbrengsten van cultuurproducten, in het belastingjaar gewonnen, de nieuwe belastingen, daarop geheven volgens de progressieve schaal, gedragen werden, zal vermindering worden verleend voor het bedrag dier belastingen tot hoogstens de som, die zij aan inkomstenbelasting meer hebben betaald dan door hen verschuldigd geweest zou zijn, indien de inkomstenbelasting voor inkomens van f 36 000 en hooger zou bedragen hebben f 2 566.80 plus f 11 voor elke geheele som van f 100 boven f 36 000.

Op deze wijze worden niet getroffen de buiten Nederlandsch-Indië gevestigden, die of hier te lande verzekeringsovereenkomsten aangaan of hun beroep of bedrijf hier te lande rondreizende uitoefenen.

De wijze, waarop voor hen de inkomstenbelasting is geregeld, maakt het niet mogelijk hen op andere wijze in eene belasting op extra-winsten te betrekken dan door eene vaste verhooging van het belastingquotum, doch dit middel zou zoo onzuiver en onbillijk werken, dat het beter wordt geoordeeld, ook om het gering geldelijk belang, daarvan geheel af te zien.

De opbrengst van de aangegeven verhooging van de inkomstenbelasting kan voor het jaar 1920 geraamd worden op ongeveer 8 millioen gulden voor rechtspersonen en op rond 1 millioen voor fysieke personen, alzoo te zamen op f 9 000 000.

In verband met het vorenstaande zal de omschrijving van middel No. 19 „Oorlogswinstbelasting” worden veranderd in „Ontvangsten terzake van de opgeheven Oorlogswinstbelasting”. De raming van dit middel wordt gesteld op f 43 500 000, het bedrag noodig om den gewonnen dienst te doen sluiten. De aanwijzing van deze ontvangsten als sluitpost is noodig, doordat de baten van de over 1920 te hebben suiker-, koffie-, tabaks- en theebelastingen (zie hieronder bij 20A, B, C en D) in verband met de te treffen regeling eerst in 1921 zullen worden ontvangen.

Bij eene juiste boekhouding zou de opbrengst van evengenoemde belastingen komen ten bate van den dienst 1920 en daarmee het begrooiingsevenwicht geheel zijn verzekerd. Op grond daarvan is de dekking van gewone uitgaven met ontvangsten ter zake van eene opgeheven tijdelijke belasting verantwoord.

Overeenkomstig het in de memorie van toelichting (bladzijde 130) van het Indisch ontwerp van de begrooiing voor 1920 medegedeelde zal een vast recht worden geheven per ton ruwe aardolie, berekend over het in 1919 verkregen product. De heffing zal gesteld worden op f 2 per ton, in verband waarmee de opbrengst kan worden geraamd op f 3 500 000.

No. 20. Petroleumbelasting (+ f 750 000 voor Java en Madoera, + f 750 000 voor de Buitengewesten).

No. 20A. Suikerbelasting.
 No. 20B. Koffiebelasting.
 No. 20C. Tabaksbelasting.
 No. 20D. Theebelasting.

Memorie.

Bij de plaats gehad hebbende besprekingen over de voorgenomen heffing van uitvoerrechten van de belangrijke stapelproducten van Indië, waarvan in de memorie van toelichting van het Indisch ontwerp van de begroting voor 1920 op blz. 126 gewag werd gemaakt en waarvan het karakter bij de openbare behandeling dezer begroting nader werd uiteengezet (Handelingen blz. 609), is duidelijk aan het licht getreden, dat voor enkele zeer belangrijke voortbrengselen de heffing van uitvoerrechten naar glijdende schalen op ernstige bezwaren stuit.

De door den handel en de producenten-vereeningengeuite bedenkingen komen hierop neer:

- 1o. dat de heffing van rechten, die met den marktprijs van het artikel op en neer gaan, aan den handel groote moeilijkheden in den weg kan leggen. Dit zal in het bijzonder het geval zijn bij uitvoerproducten als suiker en koffie, waarbij een sterk ontwikkelde termijnhandel in de tweede hand bestaat, zoodat de voortbrengselen, nadat zij door den producent zijn verkocht, herhaaldelijk van eigenaar wisselen, alvorens uitgevoerd te worden;
- 2o. dat bij de heffing van uitvoerrechten geen rekening wordt gehouden met den uiteenloopenden kostprijs voor verschillende ondernemingen, terwijl aan de veranderingen, waaraan de gemiddelde kostprijs onderhevig is, niet spoedig genoeg opmerkzaamheid kan worden geschonken;
- 3o. dat het bij de heffing van uitvoerrechten niet altijd mogelijk is voldoende rekening te houden met den uiteenloopenden marktprijs van voortbrengselen van verschillende kwaliteit.

Deze bezwaren zijn noodzakelijk aan de heffing van uitvoerrechten verbonden en hoewel hun invloed door eene doelmatige inrichting der tarieven en door het treffen van aanvullende regelingen in het belang van den termijnhandel belangrijk kan worden getemperd, zijn zij toch van zooveel gewicht, dat het gewenscht voorkomt voor enkele voortbrengselen de heffing in den vorm van uitvoerrecht te vervangen door eene directe belasting op de met de productie daarvan te behalen winsten. Deze vervanging is alleen toelaatbaar, wanneer de bedoelde belasting de met een bepaald voortbrengsel behaalde winsten in vollen omvang kan treffen en de heffing volgens hetzelfde progressief tarief, dat aan de uitvoerrechten ten grondslag werd gelegd, plaats kan vinden.

De noodzakelijkheid om het uitvoerrecht door eene bijzondere belasting te vervangen bestaat bij de producten: suiker, tabak, koffie en thee, ter toelichting waarvan het volgende wordt medegedeeld:

a. Suiker.

De omstandigheid, dat de suiker geruimen tijd, vóór zij wordt geproduceerd, door de ondernemingen verkocht pleegt te worden, en het bestaan van een uitgebreiden tusschenhandel in dit product geeft reeds aanleiding om de heffing van een progressief uitvoerrecht daarop bedenkelijk te doen voorkomen, doch de voornaamste reden om voor dit product die wijze van belasting prijs te geven is gelegen in het gevaar, dat in eene veronachtzaming van de bestaande verschillen in den kostprijs van verschillende ondernemingen en in eene verwaarloozing van de algemeene stijging van dien kostprijs schuilt. De kostprijzen der suiker loopen voor verschillende ondernemingen vrij sterk uiteen en zijn in het algemeen in de laatste jaren zeer belangrijk gestegen, terwijl niet voorzien kan worden, welken invloed de verhooging van den prijs van machinerieën en bedrijfsbenodigdheden en de stijging van loonen en grondhuren op den kostprijs in de eerstvolgende jaren zal hebben.

Daar de hierbedoelde invloeden zich voor de verschillende ondernemingen lang niet in dezelfde mate hebben doen gevoelen, zou de aanneming van een algemeen cijfer voor den kostprijs, hetgeen bij de heffing van uitvoerrechten niet ontgaan kan worden, eene belasting medebrengen, die de onder minder gunstige omstandigheden werkende fabrieken zeer zwaar zou treffen en de onder betere condities verkeerende ondernemingen met ongemotiveerde lankmoedigheid zou behandelen. Ook voor

den fiscus zou deze werkwijze bezwaren hebben, omdat met het oog op de duurder werkende ondernemingen de minimumprijs, waarbij uitvoerrecht wordt geheven, betrekkelijk hoog zou moeten worden gesteld.

Deze overwegingen hebben er toe geleid voor de suiker eene bijzondere belasting in den geest van de in Staatsblad 1906 No. 250 geregelde „Suikerbelasting” boven de heffing van een uitvoerrecht te verkiezen, waartoe te eerder overgegaan kan worden, omdat de geldelijke resultaten zonder veel moeite zeer nauwkeurig door de administratie kunnen worden vastgesteld.

De bedoelde belasting zal geheven worden van de gemaakte winst per picol suiker, waarbij de geheele oogst op dezelfde wijze als bij de onderlinge verrekeningen tusschen de bij de Vereenigde Javasuiker-Producenten aangesloten ondernemingen gebruikelijk is, tot zijne kristalwaarde zal worden omgerekend.

De belasting zal bedragen:

Bij eene winst per picol kristal van	In centen per picol.
beneden	nihil.
ten volle	3
„ „	5
„ „	7
„ „	9
„ „	12
„ „	16
„ „	20
„ „	26
„ „	32
„ „	38
„ „	45
„ „	53
„ „	59
„ „	64
„ „	70
„ „	75
„ „	81
„ „	86
„ „	92
„ „	97
„ „	102
„ „	108
„ „	113
„ „	118
„ „	123
„ „	128
„ „	133
„ „	138
„ „	143
„ „	148
Voor ieder vol bedrag van 25 cent boven f 8.25 wordt het bij dit winsteijfer geheven bedrag vermeerderd met.....	4 $\frac{1}{2}$

b. Koffie.

Voor de koffie bestaat evenzeer een sterk ontwikkelde tusschenhandel, die voor het handhaven van een hoog prijspeil voor de koffie van beteekenis is en door het heffen van een uitvoerrecht volgens glijdende schalen bemoeilijkt zou worden. Eene overwegende moeilijkheid bij de heffing van uitvoerrechten volgens glijdende schalen van dit product is evenwel gelegen in de sterk uiteenlopende prijzen voor partijen koffie van dezelfde soort, waarmede bij het heffen van uitvoerrechten geen rekening zou kunnen worden gehouden.

De vervanging van het uitvoerrecht door eene directe belasting is bij dit product echter bezwaarlijker, omdat het vaststellen van een zuiver winsteijfer voor de met de koffiecultuur in een bepaald jaar behaalde voordeelen niet mogelijk is. De reden hiervan is gelegen in de omstandigheid, dat de koffie voor een overwegend deel op gemengde ondernemingen en veelvuldig in gemengde plantsoenen wordt verkregen, waarbij het niet wel mogelijk is billijke regels te stellen en te doen opvolgen om te berekenen, welke uitgaven voor de bepaling van een winsteijfer per eenheid, waarop de belasting zou moeten berusten, ten laste van de koffie zijn te brengen.

In overleg met de Koffie-Producenten-Vereeniging wordt de meest doelmattige wijze om dit voortbrengsel

in meerdere mate aan de schatkist te doen bijdragen daarin gezien, dat eene belasting wordt geheven van de bruto-opbrengst van de jaarlijks geogste koffie. Waar bij het voor deze belasting op te stellen tarief zal worden uitgegaan van eene bepaalde opbrengst, waarbij met de heffing wordt begonnen, komt de koffiebelasting in wezen neer op eene productenbelasting met een op een vast bedrag aangenomen kostprijs.

Bij deze belasting zal een onderscheid gemaakt worden tusschen Java- en Robusta-koffie en de met deze beide gelijk te stellen soorten, terwijl mede eene voorziening zal worden getroffen, waardoor in de jaren van zeer kleine oogsten geen aanslag in deze belasting zal plaats vinden.

De belasting zal per picol koffie bedragen:

a. voor Java- en Liberiakoffie en daarmee verwante soorten:

1o. bij de opbrengst per picol van ten volle:

centen	f 42 17	f 43 22	f 44 28	f 45 37	f 46 47	f 47 58	f 47½ 64
centen	f 48 70	f 48½ 77	f 49 84	f 49½ 91	f 50 98	f 50½ 105	f 51 112
centen	f 51½ 119	f 52 127	f 52½ 135	f 53 143	f 53½ 151	f 54 159	f 54½ 167
centen	f 55 175	f 55½ 183	f 56 191	f 56½ 199	f 57 207	f 57½ 215	f 58 222
centen	f 58½ 229	f 59 236	f 59½ 243	f 60 250	f 60½ 257	f 61 264	f 61½ 271
centen	f 62 278	f 62½ 285	f 63 292	f 63½ 299	f 64 306	f 64½ 313	f 65 320
centen	f 65½ 327	f 66 334	f 66½ 341	f 67 348	f 67½ 355	f 68 361	f 68½ 367
centen	f 69 373	f 69½ 379	f 70 385				

2o. bovendien 5½ (vijf en een halve) cent voor elk vol bedrag van 50 (vijftig) cent, waarmee de opbrengst per picol een bedrag van f 70 (zeventig gulden) te boven gaat.

b. voor Robusta-koffie en daarmee verwante soorten:
1o. bij eene opbrengst per picol van ten volle:

centen	f 25 15	f 26 24	f 27 35	f 27½ 41	f 28 48	f 28½ 55	f 29 62	f 29½ 69
centen	f 30 77	f 30½ 85	f 31 93	f 31½ 101	f 32 109	f 32½ 117	f 33 125	f 33½ 133
centen	f 34 140	f 34½ 147	f 35 154	f 35½ 161	f 36 168	f 36½ 175	f 37 182	f 37½ 189
centen	f 38 196	f 38½ 202	f 39 208	f 39½ 214	f 40 220			

2o. bovendien 5½ (vijf en een halve) cent voor elk vol bedrag van 50 (vijftig) cent, waarmee de opbrengst per picol een bedrag van f 40 (veertig gulden) te boven gaat.

c. T a b a k.

De reden, waarom voor de tabak van ondernemingen van landbouw het heffen van een progressief uitvoerrecht ongewenscht voorkomt, is gelegen in de zeer uiteenloopende marktprijzen voor de verschillende sortimenten. Een tarief, dat met dit prijsverschil rekening zou willen houden, zou een zeer groot aantal sortimenten moeten onderscheiden, hetgeen bij de douane tot onoverkomelijke moeilijkheden zou voeren en buitendien nog eene zeer onzuivere basis zou geven, omdat de tabak op de in

Nederland te houden veilingen veelvuldig zeer veel hooger of lager wordt gewaardeerd, dan bij den uitvoer wordt verwacht.

De belasting, die voor het uitvoerrecht in de plaats zal treden, kan bij dit voortbrengsel op het verschil tusschen de werkelijke opbrengst en den voor elke onderneming afzonderlijk te bepalen werkelijken kostprijs per $\frac{1}{2}$ KG. tabak worden gebaseerd. Hierbij is het evenwel in verband met den zeer sterk uiteenloopenden kostprijs per $\frac{1}{2}$ KG. (de practijk geeft voor ondernemingstabak cijfers, die zich tusschen f 0.20 voor de goedkoopste soorten uit de Vorstenlanden en Oost-Java tot boven f 1 voor sommige ondernemingen ter Oostkust van Sumatra bewegen) noodig meerdere tarieven aan te nemen, al naar mate de kostprijs hooger of lager is. Als grondslag voor de afzonderlijke tarieven is de volgende schaal aangenomen, waardoor de tabak in verhouding even zwaar zal worden belast als de suiker.

Bij een overschot van den verkoopsprjs boven den kostprjs van		zal het uitvoerrecht in procenten van dit overschot bedragen,	hetgeen overeenkomt met eene belasting van de uitvoerwaarde met
beneden	10 %	nihil	nihil
	10 "	3 %	0.27 %
	15 "	4 "	0.52 "
	20 "	5 "	0.88 "
	25 "	6 "	1.20 "
	30 "	8 "	1.85 "
	35 "	10 "	2.59 "
	40 "	12 "	3.43 "
	45 "	14 "	4.34 "
	50 "	14.86 %	4.95 "
	55 "	15.55 "	5.52 "
	60 "	16.09 "	6.03 "
	65 "	16.53 "	6.52 "
	70 "	16.89 "	6.95 "
	75 "	17.18 "	7.37 "
	80 "	17.42 "	7.74 "
	85 "	17.62 "	8.09 "
	90 "	17.77 "	8.42 "
	95 "	17.90 "	8.72 "
	100 % en meer	18.00 "	9 % en meer.

In de ter zake te ontwerpen ordonnantie zullen belastingtarieven worden opgenomen voor telkens met 5 cent opklimmende kostprijsklassen, waarvan de volgende als voorbeeld worden aangevoerd:

Kostprijs meer dan $37\frac{1}{2}$ doch niet meer dan $42\frac{1}{2}$ cent.		Kostprijs meer dan $47\frac{1}{2}$ doch niet meer dan $52\frac{1}{2}$ cent.	
Bij een verkoopsprjs van	bedraagt de belasting per 100 K.G.	Bij een verkoopsprjs van	bedraagt de belasting per 100 K.G.
beneden f 0.44	nihil	beneden f 0.55	nihil
f 0.44 en hooger	f 0.24	f 0.55 en hooger	f 0.30
" 0.46 "	" 0.48	" 0.57 ^s "	" 0.60
" 0.48 "	" 0.80	" 0.60 "	" 1.—
" 0.50 "	" 1.20	" 0.62 ^s "	" 1.50
" 0.52 "	" 1.92	" 0.65 "	" 2.40
" 0.54 "	" 2.80	" 0.67 ^s "	" 3.50
" 0.56 "	" 3.84	" 0.70 "	" 4.80
" 0.58 "	" 5.04	" 0.72 ^s "	" 6.30
" 0.60 "	" 5.94	" 0.75 "	" 7.43
" 0.62 "	" 6.84	" 0.77 ^s "	" 8.55
" 0.64 "	" 7.72	" 0.80 "	" 9.65
" 0.66 "	" 8.60	" 0.82 ^s "	" 10.75
" 0.68 "	" 9.48	" 0.85 "	" 11.82
" 0.70 "	" 10.31	" 0.87 ^s "	" 12.89
" 0.72 "	" 11.15	" 0.90 "	" 13.94
" 0.74 "	" 11.98	" 0.92 ^s "	" 14.97
" 0.76 "	" 12.80	" 0.95 "	" 16.—
" 0.78 "	" 13.60	" 0.97 ^s "	" 17.—
" 0.80 "	" 14.40	" 1.— "	" 18.—
Voor ieder vol bedrag van f 0.02 boven f 0.80 wordt de bij dezen verkoopsprjs geheven belasting verhoogd met.....	" 0.72	Voor ieder vol bedrag van f 0.02 ^s boven f 1.— wordt de bij dezen verkoopsprjs geheven belasting verhoogd met.....	" 0.90

De opkooptabak van bevolkingsaanplantingen zal blijven onderworpen aan een uitvoerrecht, dat tot f 1.75 per 100 KG. zal worden verhoogd.

d. Thee.

Ook ten aanzien van dit artikel doen zich een aantal omstandigheden voor, die het heffen van een progressief uitvoerrecht ongewenscht doen voorkomen. In de eerste plaats wordt een betrekkelijk groot aantal verschillende theesoorten voortgebracht, die sterk in waarde uiteenloopen en door de douane niet met zekerheid zouden kunnen worden onderscheiden. Daarbij is de thee in hooge mate een kwaliteitsartikel, zoodat onder eenzelfde soort te rangschikken partijen van verschillende ondernemingen uiteenlopende prijzen behalen. In de tweede plaats liggen de kostprijzen voor de afzonderlijke ondernemingen ver uiteen, terwijl zij in de laatste jaren in het algemeen eene sterke stijging vertoonen, zoodat het aannemen van een vast bedrag als algemeenen kostprijs een zeer ongelijken belastingdruk tot gevolg zou hebben.

Door de betrokken producenten wordt er daarom met aandrang op gewezen, dat ook bij de thee de vervanging van het voorgenomen uitvoerrecht door eene progressieve belasting op het verschil tusschen den gemiddeld behaalden verkoopprijs en den werkelijken gemiddelden kostprijs voor iedere onderneming gewenscht is.

Het zal voor de theebelasting noodig zijn, op dezelfde wijze als hooger bij de tabaksbelasting is uiteengezet, het tarief voor uiteenlopende kostprijzen verschillend te doen zijn, doch hierbij zal volstaan kunnen worden met het aanvaarden van drie afzonderlijke tariefschalen, die onderscheidenlijk voor kostprijzen beneden 25 cent, van 25 tot 35 cent en boven 35 cent per 1/2 KG. zullen moeten gelden.

De belasting zal bedragen:

Bij eene winst per 1/2 K.G. thee van	Indien de kostprijs f 0.25 of minder per 1/2 K.G. bedraagt.	Indien de kostprijs meer dan 25 cent doch niet meer dan 35 cent per 1/2 K.G. bedraagt.	Indien de kostprijs meer dan 35 cent per 1/2 K.G. bedraagt.
	belasting per 100 K.G. thee.		
meer dan 2 cent	nihil	nihil	nihil
minder dan 2 cent	f 0.06	nihil	nihil
2 doch niet meer dan 3 cent	f 0.12	f 0.09	nihil
" " 3 " " " " 4 "	" 0.20	" 0.15	f 0.12
" " 4 " " " " 6 "	" 0.48	" 0.30	" 0.24
" " 6 " " " " 8 "	" 0.96	" 0.53	" 0.40
" " 8 " " " " 10 "	" 1.57	" 0.98	" 0.60
" " 10 " " " " 12 "	" 2.18	" 1.44	" 0.96
" " 12 " " " " 14 "	" 2.77	" 2.05	" 1.40
" " 14 " " " " 16 "	" 3.33	" 2.67	" 1.92
" " 16 " " " " 18 "	" 3.88	" 3.27	" 2.52
" " 18 " " " " 20 "	" 4.40	" 3.86	" 3.15
" " 20 " " " " 22 "	" 4.84	" 4.44	" 3.76
" " 22 " " " " 24 "	" 5.28	" 5.00	" 4.36
" " 24 " " " " 26 "	" 5.72	" 5.55	" 4.96
" " 26 " " " " 28 "	" 6.16	" 6.08	" 5.54
" " 28 " " " " 30 "	" 6.60	" 6.60	" 6.11
" " 30 " " " " 32 "	" 7.04	" 7.04	" 6.67
" " 32 " " " " 34 "	" 7.48	" 7.48	" 7.22
" " 34 " " " " 36 "	" 7.92	" 7.92	" 7.76
" " 36 " " " " 38 "	" 8.36	" 8.36	" 8.28
" " 38 " " " " 40 "	" 8.80	" 8.80	" 8.80
" " 40 " " " " 42 "	" 8.80	" 8.80	" 8.80
Voor ieder bedrag van 2 cent, dat de winst meer bedraagt dan 40 cent, wordt de bij deze winst geheven belasting verhoogd met	" 0.44	" 0.44	" 0.44

Hierbij wordt nog opgemerkt, dat de theecultuur in het algemeen de nadeelige gevolgen van den oorlog in veel sterkere mate heeft ondervonden, dan bij de overige cultuurbedrijven het geval is geweest, waardoor de geldelijke positie van tal van theeondernemingen thans niet zoodanig is, dat, ook al wordt met de eerstvolgende oogsten eene normale winst gemaakt, vrijheid mag worden gevonden die ondernemingen aan eene naast de reeds

bestaande belastingen in te voeren nieuwe heffing te onderwerpen.

In verband hiermede zullen regelingen getroffen worden, waardoor ondernemingen, die in het hier besproken geval verkeerden, algeheele of gedeeltelijke ontheffing van de theebelasting over het jaar 1920 zullen kunnen erlangen.

Het ligt in de bedoeling de hooger beschreven productenbelastingen voor suiker, thee en koffie voor de eerste maal te heffen over de opbrengsten van de in het jaar 1920 te verkrijgen oogsten, zoodat eene onmiddellijke aansluiting van deze productenbelastingen bij de oorlogswinstbelasting, die voor de laatste maal over het jaar 1919 zal worden geheven, wordt verkregen.

Om dit zelfde doel bij de tabaksbelasting te bereiken, zal deze belasting voor de eerste maal over de opbrengsten van den oogst van het jaar 1919 moeten worden geheven, omdat — in verband met de lange tijdruimte, die tusschen het verkrijgen en het verkoopen van de tabaksoogsten verloopt — de tabaksondernemingen de inkomsten uit een bepaalden oogst in het volgende jaar moeten verrekenen. De van tabaksondernemingen geheven oorlogswinstbelasting zal dus, wanneer deze heffing voor de laatste maal over het jaar 1919 plaats vindt, alleen de oogsten van 1918 en daaraan voorafgaande jaren treffen.

Inmiddels heeft de vervanging van het uitvoerrecht door eene directe belasting tot gevolg, dat de resultaten van de belaste bedrijven in het belastingjaar afgewacht zullen moeten worden, alvorens tot de vaststelling van den aanslag overgegaan kan worden.

Hierdoor zullen uit deze belastingen in het dienstjaar 1920 geen inkomsten aan de schatkist toevloeien, in verband waarmede de opbrengsten daarvan pro memorie worden geraamd.

De opbrengst van de belasting over het jaar 1920 kan als volgt geraamd worden:

1. Suikerbelasting.

Bij een gemiddelden verkoopprijs van *f* 32, waarbij eene gemiddelde winst van *f* 23.75 per picol suiker wordt verwacht, zal de belasting *f* 4.27 per picol bedragen. Voor een oogst van 25 miljoen picol zou dan de belasting 106.75 miljoen gulden opbrengen.

2. Koffiebelasting.

Bij een gemiddelden verkoopprijs van *f* 80 per picol Java-koffie en *f* 60 per picol Robusta-koffie zal de belasting onderscheidenlijk *f* 4.95 en *f* 4.40 per picol bedragen, zoodat bij een oogst van 150 000 picol Java-koffie en 800 000 picol Robusta-koffie *f* 4 300 000 zou worden ontvangen.

3. Tabaksbelasting.

Bij een gemiddelden verkoopprijs van *f* 2 per $\frac{1}{2}$ KG. en een kostprijs van *f* 1.20 per $\frac{1}{2}$ KG. zal de belasting voor de Delitabak per 100 KG. *f* 26.41 bedragen. De oogst 1919 op 12 000 ton ramende, zou de belasting *f* 3 200 000 belooven.

Voor de Javatabak uit de Vorstenlanden en Besoeki wordt aangenomen, dat de belasting *f* 8 per 100 KG. zal opbrengen. Bij eene oogsttaxatie van 35 000 ton zou dit tot eene inkomst van *f* 2 800 000 voeren.

De tabaksbelasting wordt dus in haar geheel op *f* 6 000 000 geraamd.

4. Theebelasting.

Bij een gemiddelden verkoopprijs van *f* 0.60 en een kostprijs van *f* 0.35 per $\frac{1}{2}$ KG. zou de belasting *f* 5 per 100 KG. bedragen, hetgeen bij eene oogsttaxatie van 100 miljoen $\frac{1}{2}$ KG. tot eene opbrengst van *f* 2 500 000 voert. In verband met hetgeen hooger omtrent den stand der theecultuur in het algemeen werd opgemerkt, wordt de opbrengst voor het eerste belastingjaar op 40% van dit cijfer, dus op *f* 1 000 000 gesteld.

De betrekkelijke voortbrengselen suiker, koffie, ondernemingstabak en thee zullen bij de regeling van de op

de begrooting voorziene heffing van uitvoerrechten buiten beschouwing blijven. In verband hiermede is — tevens rekening houdende met de tegenwoordige marktprijzen van de voortbrengselen, die aan uitvoerrecht onderworpen zullen zijn, en met het tijdstip, waarop het nieuwe tarief van uitvoerrechten in werking zal kunnen treden, de raming van het uitvoerrecht voor 1920 met tien miljoen gulden verlaagd.

Eindcijfers 1920. Door de bij deze nota voorgestelde wijzigingen en aanvullingen stijgt het eindcijfer van de gewone uitgaven met f 9 290 088, dat van de buitengewone uitgaven met f 801 000 en dat van de middelen met f 44 003 000.

Door de bij de aanvullende begrooting met 1e en 2e nota van wijzigingen (stukken 2, 7 en 9) samen voorgestelde wijzigingen en aanvullingen stijgt het eindcijfer van de gewone uitgaven met f 40 546 145, dat van de buitengewone uitgaven met f 4 311 776 en dat van de middelen met f 46 093 497.

Rekening houdend met de voorstellen van de niet op de gewone wijze behandelde 2e en 3e nota van wijzigingen op het Indisch ontwerp van de algemeene begrooting, zooals die bij den Minister van Koloniën zijn voorgebracht ter inlassching in het ontwerp van de definitieve begrooting, worden thans de eindcijfers van de begrooting voor 1920:

Geheele dienst:	
Uitgaven	f 616 438 957
Ontvangsten	531 289 042
	<hr/>
Tekort	f 85 149 915
Buitengewone uitgaven.....	f 84 107 978
Vlootuitgaven:	
Uitgaven	f 6 200 690
Ontvangsten	5 100 000
	<hr/>
Tekort	f 1 100 690
Gewone dienst:	
Ontvangsten	526 189 042
Uitgaven	526 130 289
	<hr/>
Overschot	f 58 753

In de 1e Nota van Wijzigingen (stuk 7) moeten de onderafdeelingen „Invoering van onderwijs in gezondheidsleer op inrichtingen van openbaar voortgezet onderwijs voor Inlanders” en „Hervorming van het geneeskundig laboratorium te Batavia en herziening van de wedderegeling van de wetenschappelijke en technische ambtenaren” worden geacht achtereenvolgens de nummers 206B en 248B in stede van 206A en 248A te dragen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 10.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

(1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

(1ste nota van wijzigingen B 3, No. 7).

Een der leden opperde bezwaren tegen verschillende posten voor bezoldigingsverbetering, wyl door hem gevreesd werd voor ontevredenheid onder de ambtenaren wien een dergelijke positieverbetering niet ten deel valt. In verband hiermede werd de aandacht er op gevestigd, dat voor de leeraren bij het middelbaar onderwijs wel een post voor tractementsverbetering werd uitgetrokken en niet voor de ingenieurs.

Een ander lid vreesde voor ontwrichting van enkele diensten indien aan sommige categorieën van ambtenaren in de overgangperiode geen betere financiële dienstvoorwaarden in vooruitzicht worden gesteld.

Aan den anderen kant werd gewezen op een inconsequentie, daar de Regeering indertijd alle verzoeken om positieverbetering van de hand wees, met het oog op den arbeid van de commissie ter voorbereiding van een Indiësch bezoldigingsstelsel en nu eigener beweging voor enkele betrekkingen wel tractementsverbetering voorstelt.

Uitgaven in Indië.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Onderafdeeling 15*d*. Reis- en verblijfkosten Volksraad.

Men vroeg of de Regeering het niet daarheen wil leiden dat de leden van den Volksraad eveneens vrij zullen kunnen reizen op lijnen van particuliere maatschappijen en per K. P. M. door de uit die reizen voortvloeiende kosten met deze maatschappijen te verrekenen.

Een lid gaf boven de in de toelichting bedoelde jaarkaart de voorkeur aan een vrijkaart.

Onderafdeeling 16*a*. Bezoldiging van ambtenaren op centrale kantoren.

Onder verwijzing naar artikelen in het Bataviaasch Nieuwsblad van 24 en 25 November jl. werd gevraagd of de Regeering meent dat met de voorgestelde verhooging van de wedden van commies-redacteurs de in de toelichting aangegeven moeilijkheden betreffende de personeelsvoorziening der centrale kantoren afdoende ondervangen zullen worden.

Een lid vroeg hoe de ambtenaren met het diploma handels-economie van de handelshoogeschool te Rotterdam zullen worden geklassificeerd.

Vele leden waren het er over eens dat gebroken behoort te worden met het systeem om tractementsverhoogingen te motiveeren op grond van vergelijking met de tractementen in andere corpsen.

Men wees er op dat de centrale kantoren vaak allerlei ondergeschikt werk aan gediplomeerden wordt opgedragen, dat zeer wel door ongediplomeerden zou kunnen geschieden. Indien een economischer gebruik gemaakt werd van de aanwezige krachten zou het werk bevredigender zijn en het tekort minder nijpend.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 40. Zagerij te Kediri.

De toelichting op dezen post werd niet geheel duidelijk geacht. Met name werd gevraagd of het daarin bedoeld personeel boven de bestaande personeelsformatie van de zagerij komt of dat alleen gelden worden uitgetrokken om het personeel van deze inrichting over te nemen. Indien de laatste veronderstelling de juiste is, vernam men gaarne waarom dan tevens geen fondsen voor overname of aankoop van grondstoffen werden gevraagd.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 84. Bezoldiging van gouvernements-accountant.

Men verbaasde zich er over, dat nu weer een tractementsverhoging wordt voorgesteld, ofschoon op dezelfde begrooiting reeds een personeele toelage is toegekend aan het hoofd van den gouvernements-accountantsdienst.

Men achtte het een verkeerd standpunt om het maximum tractement van accountants op *f* 1200 vast te stellen, doch de promotie na het bereiken van een bezoldiging van *f* 1000 van de bekwaamheid afhankelijk te stellen.

Gevraagd werd wanneer het accountantsrapport inzake het land Struiswijk, waarop de overneming van genoemd particulier land door de Regeering wacht, tegemoet kan worden gezien. Gaarne zou men zulks nog voor 1 December zien, opdat op dien datum de koop doorgang zou kunnen vinden. Voorts zou men gaarne van de Regeering vernemen of het juist is, dat door de traagheid waarmede deze aangelegenheid werd behandeld, der Regeering een schadepost van *f* 400 000 werd berokkend.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 115a. Hervorming districts-bestuur in Z. O. afd. v. Borneo.

Een lid vroeg of voor deze districtshoofden ook een osvía-opleiding zal worden geëischt.

Onderafdeeling 126. Politie te Menado.

Voor de hoofdplaats Menado werd de voorgestelde politie-uitbreiding door eenige leden niet noodzakelijk geacht. Deze plaats werd in verband met zijn verre ligging van de overige streken als depôt bovendien niet gelukkig gekozen genoemd.

Onderafdeeling 126a. Hervorming politiewezen.

In de omstandigheid dat de Regeering eerst bij nota van wijzigingen dezen post op de begrooting heeft gebracht ofschoon reeds in de 1ste gewone zitting 1919 de toezegging daartoe gedaan was, zagen eenige leden een gebrek aan deferentie jegens den Volksraad.

Vele leden meenden dat de politie ter beschikking moet staan van het gewestelijk en plaatselijk bestuur, derhalve zal moeten ressorteeren onder het Departement van Binnenlandsch Bestuur. De bestuursambtenaren toch hebben meer dan andere landsdienaren aanraking met de bevolking en zijn verantwoordelijk voor de handhaving van orde en rust. Onder het Departement van Binnenlandsch Bestuur behoort derhalve de leiding van de politie; beheer en leiding zijn niet te scheiden. Nogmaals werd er op gewezen, dat wanneer de leiding over vele hoofden verdeeld is, vele moeilijkheden zullen ontstaan. In verband daarmee werd de wenschelijkheid betoogd in stede van tot de instelling van een tweeden advocaat-generaal over te gaan, den Directeur van Binnenlandsch Bestuur een rechterlijk hoofdamtenaar ter zijde te stellen ten einde den departementschef inzake de wijze van uitoefening van politioneele bevoegdheden door het bestuur te kunnen voorlichten. Thans moet het bestuur zich daartoe steeds wenden tot het hoofdparket. De procureur-generaal dient in dezen gedachtengang uitsluitend bemoeienis te hebben met de justitiële politie, en zich niet met de verkeerspolitie in te laten zooals thans schijnt plaats te vinden. Andere leden meenden dat de thans bestaande toestand doeltreffend is gebleken en ontrieden zich in nieuwigheden te begeven, waarvan de resultaten niet te overzien zijn.

De omstandigheid dat er zooveel soorten van politie zijn, deed de vraag rijzen of er niet naar eenheid zij te streven. Zoo zou b.v., waar algemeen erkend wordt, dat de bestuurs- en plaatselijke politie, niet behoorlijk getraind en gewapend is, deze politie kunnen worden samengesmolten met de veldpolitie. In dit verband werd gewezen op hetgeen in de vorige zitting dienaangaande werd opgemerkt. (H 491 en v.v.). Eén soort van politie, goed georganiseerd en onder leiding van het plaatselijk bestuur, verdient de voorkeur. Men streve naar decentralisatie en niet zooals nu het geval is naar centralisatie.

Enkele leden beschouwden de politie als een machtsmiddel tegen de bevolking in handen van de bestuursambtenaren, wier geschiktheid wordt beoordeeld naar hetgeen zij van de bevolking gedaan kunnen krijgen. Het is te vreezen dat de politie gebruikt zal worden als geweldmiddel tegen de weerlooze bevolking. Om die reden drong men aan op wijziging van artikel 108 van het Regeeringsreglement in dien zin, dat allen die zich op het grondgebied van Nederlandsch-Indië bevinden gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen hebben. Anderzijds werd deze praemisse verworpen, als zoude de vrees bestaan dat bestuursambtenaren de politie als geweldmiddel zouden aanwenden. Deze leden achtten de wijziging echter overbodig, omdat het bestaande artikel algemeen in dien zin opgevat wordt.

Enkele leden vreesden dat het feit dat de leiding in handen komt van den procureur-generaal, een eerste stap zal zijn in de richting van een politie-departement. Die richting zou ten zeerste betreurd worden, omdat politie niet anders dan middel behoort te zijn.

Het was dezen leden opgevallen, dat een dergelijke

hooge post wordt uitgetrokken voor een politiecorps, dat huns inziens alleen ten goede zal komen aan de ondernemingen. Zij koesterden weinig verwachtingen van het nut der veldpolitie voor de armere plattelandsbevolking. Deze zou meer gebaat zijn met grootere uitgaven voor den rechedienst. Zij wenschten waarborgen voor het juiste gebruik der aanstaande veldpolitie, vooral om dat zij ter beschikking komt te staan van de gewestelijke bestuurshoofden, van wien bekend is, dat zij de goede bedoelingen der Regeering huns inziens niet te volle onderkennen. Van andere zijde werd betwijfeld of de Regeering dergelijke waarborgen kan verschaffen tenzij absolute scheiding worde gemaakt tusschen politie en bestuur. Erkend werd, dat een oplossing van deze kwestie behoort tot een der moeilijkste staatsrechtelijke vraagstukken.

Enkele leden spraken de vrees uit, dat door het ontactische optreden van de zijde der politie excessen zullen worden uitgelokt, zooals de praktijk heeft geleerd met de gewapende politie. Daarom werd betwijfeld of de veldpolitie ten goede zal komen aan de rust en orde vooral in suikerstreken.

In herinnering brengende hetgeen in het Afdeelingsverslag op de begrooting van 1920 ter zake vermeld is wenschten eenige leden voorts even aan te stippen dat n.h.m. de veldpolitie zal moeten zijn een politie en niet een politieleger. Het plaatsen van officieren op groot schaal bij de veldpolitie werd dan ook ontraden. De vraag werd gesteld of de Regeering zeer duidelijke waarborgen kan geven, voor een behoorlijke encadreering der veldpolitie, juist ter voorkoming van excessen, vexatie enz.

De opmerking werd gemaakt dat velerlei soort van uitgaven onder één hoofd gevoegd zijn, zoodat de post onnoodig ingewikkeld is geworden. Zoo bevreemde het dat de uitbreiding van het personeel van den procureur-generaal hier werd opgebracht en de instelling van het ambt van een 2den procureur-generaal elders.

Het bedrag van f 144 000 voor de hoofdleiding van automobielen enz., werd te hoog geacht, men zou daar omtrent gaarne toelichting ontvangen.

Een uitbreiding van het personeel op het departement heeft reeds op denzelfden grond plaats gehad op de begrooting van 1920; met verwondering werd gezien dat thans weer een post daarvoor werd opgebracht.

Gevraagd werd of aan de raming van het in de gewesten benodigde politiepersoneel wel de vereischte zorg werd besteed.

Nog werden een tweetal punten ter sprake gebracht welke niet rechtstreeks op het onderwerpelijke voorstel betrekking hebben, maar die men toch bij deze onderaandeeling onder de aandacht van de Regeering wenschte te brengen.

- 1e. dat de aanvangsbezoldiging van f 60 van de mantri's politie te laag is;
- 2e. dat de kleeding van de politie te Djokja vergeleken bij andere plaatsen onooglijk van kleur is.

Ten slotte betuigden eenige leden instemming met het aan den Gouverneur-Generaal gericht verzoekschrift van de broederschap van commissarissen van politie in Nederlandsch-Indië gedagteekend Semarang 25 Augustus 1918 inzake verhooging van salarissen, terwijl zij omtrent dat van de assistent-wedono's en mantri's-politie bij d

algemeene politie te Soerabaja, gedagteekend Soerabaja 15 October 1919 ter erlanging van f 50 's maands, gaarne de meening der Regeering vernamen.

Onderafdeeling 139a. Bijdrage aan de zelfbesturen Soerakarta en Djokjakarta.

Enkele leden merkten op dat dit voorstel geheel in de lijn ligt van hetgeen de heer Tjipto Mangoenkoesoemo in de vorige zitting omtrent de wenschelijkheid om de lasten der bevolking in deze zelfbesturen te verlichten had betoogd. Zij juichten dezen maatregel toe en achtten dien een spoedig resultaat van de actie der Solosche bevolking en der vereeniging Insulinde.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Aangedrongen werd op de oprichting van de Europeesche of speciale school te Kema, residentie Menado. Men vernam dat de ingezetenen van die plaats daartoe reeds een verzoek tot de Regeering hebben ingediend en vernam gaarne welke beslissing daarop is genomen.

De vraag werd gesteld waarom de Regeering de loterij aangevraagd door de kweekschool van de vereeniging Oost en West op Goenoeng Saharie te Weltevreden en door de ambachtsschool te Padang nog niet heeft toegestaan.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 57, 57a. Eeredienst.

Vele leden meenden dat de Regeering in afwachting van de naar aanleiding van de motie-Djajadiningrat betreffende de scheiding van kerk en staat door den Directeur van Onderwijs toegezegde regeling aangaande dit onderwerp zich moet onthouden ten behoeve van den eeredienst meerdere fondsen uit te trekken.

Anderen voerden hiertegen aan, dat deze posten een gevolg zijn van een bestaande regeling, welke men dient te aanvaarden zoolang het scheidingsbeginsel niet is opgelost.

De vraag werd gesteld, wanneer de Regeering er toe zal overgaan om de onbillijkheid weg te nemen, dat tot dusver voor de opleiding van Mohammedaansche geestelijken geen tegemoetkoming wordt verleend. De opmerking werd daartegenover gesteld, dat men hier feitelijk geen Mohammedaansche geestelijken kent.

Enkele leden waarschuwden voor de toenemende ontevredenheid niet alleen in de Mohammedaansche wereld, maar ook onder de Toba Christen Bataks en de Minahasische Christenen tegen de zending.

Algemeen werd de verwachting uitgesproken dat de Regeering den Volksraad zal raadplegen over de blijkens de Troonrede voorgestelde wijziging van artikel 123 R. R.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 168. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van middelbaar onderwijs.

Men was niet bevredigd over de gegeven toelichting. Onder meer werd de vraag gesteld op welke gronden de Regeering haar standpunt motiveert om thans de ontoereikende subsidie vanaf 1909 te vergoeden en of de verandering van koers in verband staat met de wisseling van inspecteur.

Van andere zijde werd de wenschelijkheid betoogd om alle hogere burgerscholen aan de regeeringszorg te onttrekken en onder die van de Europeesche ingezetenen te stellen.

De vraag werd gesteld, waarom men van de financiëele gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar Europeesch lager onderwijs niet tevens gebruik heeft gemaakt om hetzelfde beginsel toe te passen op het middelbaar onderwijs.

Men achtte het een verkeerd beginsel dat de subsidiën die toch al terugwerkende kracht hebben thans nog verder te doen terugwerken, zoo noodig tot 1 Januari 1909. Anderzijds wees men er op hoezeer de betrokken scholen — die niet zooals andere scholen raseischen stellen — in een behoefte voorzien, en dat het bestaan van deze scholen eenige klassen van de gouvernements middelbare scholen uitspaart.

Onderafdeeling 171a. 4de Technische school.

De opening van deze school werd toegejuicht.

Eenige leden hadden liever gezien, dat voorgesteld was deze vierde technische school in de buitengewesten op te richten. Zij konden evenwel met het voorstel genoegen nemen, indien toezegging werd gedaan dat het volgend jaar gelden voor een dergelijke onderwijsinrichting op de buitengewesten — Sumatra's Westkust werd het meest geëigend geacht — op te richten. Ook Bali werd in dit verband genoemd.

Anderzijds had men daartegen geen bezwaar doch merkte op dat de praktijk uitgewezen heeft dat op Java de meeste behoefte aan deze school bestaat.

Een lid had vernomen dat de jongelieden uit de buitengewesten die deze school bezoeken allen op Java een betrekking vinden en niet meer naar hun geboortegrond teruggaan, een verschijnsel dat hij om voor de hand liggende redenen bedenkelijk noemde.

Enkele leden betoogden dat kunstmatig een behoefte aan dit soort van onderwijsinrichtingen werd gekweekt, daar aan de abituriënten er van een abnormaal hooge aanvangsbezoldiging n. l. f 150.— 's maands wordt toegekend.

Onderafdeeling 197a. Namiddagleergangen voor kinderen van Ambonsche Militairen.

Eenige leden achtten deze leergangen niet alleen noodig voor Ambonneesche kinderen, maar ook voor spruiten van Javaansche militairen. Er werd door anderen op gewezen dat van Javaansche zijde dan eerst moet worden nagevolgd het door de Ambonneezen gegeven voorbeeld om een studiefonds op te richten. Indien er een Javaansch studiefonds zou bestaan zou dit — meende men — eveneens voor geldelijke tegemoetkoming in aanmerking komen.

Onderafdeeling 198a. Gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Het bevreemdde enkele leden dat zonder wijziging van het Regeeringsreglement de uitvoering van artikel 192 G. W. in Indië mogelijk is.

Daar de financiëele gelijkstelling voorshands zich tot het Europeesch onderwijs zal beperken vreesden enkele leden dat aan dit onderwijs in verhouding tot het Inlandsch en Chineesch te veel zou worden ten koste gelegd. Als voor andere takken van onderwijs de gelijkstelling zal worden doorgevoerd was men daarentegen voor een te groot aantal scholen en te hooge onderwijsuitgaven beducht.

Het resultaat van de overweging in blz. 15, al. 3, van

de Memorie van Toelichting bedoeld werd dan ook gaarne spoedig gezien.

Verscheidene leden achtten de toestanden in de Inlandsche maatschappij thans rijp genoeg, om de financiële gelijkstelling door te voeren ook tot de Inlandsche scholen; indien de Regeering zulks nog niet mogelijk acht, dan dient zij het principe van gelijkstelling voorloopig los te laten en niet alleen toe te passen op het Europeesch lager onderwijs.

Het argument der Regeering, dat met betrekking tot de overige takken van het bijzonder lager onderwijs hier te lande, de beweegreden, ontleend aan het ouderrecht niet in die mate geldt, dat enkel daarop een voorstel tot financiële gelijkstelling zou zijn te bouwen, is verkeerd. Als maatstaf diende hier de associatiegedachte te worden gebezigd.

Anderen sloten zich aan bij het Regeeringsstandpunt en wenschten geleidelijkheid te betrachten. De Inlander wenscht nog geen gelijkstelling. Als overgang tot financiële gelijkstelling van alle bijzonder lager onderwijs konden zij den voorgestelden maatregel wel aanvaarden.

Vele leden drongen er op aan dat omtrent de in de 4de al. van blz. 15 bedoelde herziening van de onderwijsvoorschriften de Volksraad zal worden gehoord.

De wenschelijkheid werd uitgesproken, dat aan de particuliere Hollandsch-Chineesche scholen dezelfde vergoedingen zullen worden verleend als aan de particuliere Hollandsch-Inlandsche scholen en dat de verlofs- en overtochtskosten op rekening van het gouvernement zullen komen.

Onderafdeeling 206A (ten rechte 206B). Gezondheidsleer op inrichtingen van voortgezet onderwijs voor Inlanders.

Men zou gaarne vernemen aan welke inrichtingen van openbaar voortgezet onderwijs voor Inlanders onderwijs in de gezondheidsleer ingevoerd zal worden; in dit verband werd aan de normaalscholen gedacht.

Men vroeg waarom dit onderwijs alleen aan Inlandsche scholen van voortgezet onderwijs zal gegeven worden, ofschoon het toch evenzeer noodig is te achten voor de leerlingen van de middelbare scholen. Wellicht ware in plaats van een wekelijksch lesuur te volstaan met een cursus gedurende eenige maanden in hygiëne, met name in geslachts-hygiëne.

Aangedrongen werd op periodiek geneeskundig onderzoek van de leerlingen der scholen.

Gaarne zou men volledig worden ingelicht omtrent de ongeregelheden onlangs voorgekomen op de osvia te Probolinggo.

Onderafdeeling 233A. Huisvestiging en opvoeding van studeerende jongelieden.

In de Memorie van Toelichting op onderafdeeling 233 van de begrooting voor 1920 (B I, No. 6, blz. 68) is medegedeeld dat de grondslagen, waarop internaten zullen kunnen worden gesteund nader ter sprake zouden komen en dat voor de voorbereiding daarvan de indienststelling van een speciaal daartoe aangewezen ambtenaar, noodig zou zijn. Het wekte bevreemding dat reeds vóórdat die ambtenaar is benoemd, gelden werden uitgetrokken voor ondersteuning van particuliere internaten.

Een lid was beducht dat voornamelijk alleen Christelijke internaten zouden verrijzen omdat het bijeen brengen van een oprichtingskapitaal voor niet-Christelijke verenigingen, dat dan wel in hoofdzaak van Inlandsche zijde zal moeten komen, veelal bezwaarlijk is. Hij drong in dit verband op de stichting van gouvernements-internaten

aan. Dit is z. i. te meer noodig aangezien de Christelijke internaten de bevoegdheid hebben uitsluitend jongelieden van bepaalde gezindte op te nemen.

Een regeling werd voorts noodig geacht opdat bij eventuele liquidaties van tehuizen de door den Lande verleende bijdragen voor aankoop van grond en oprichting van gebouwen weer in de schatkist terug komen.

Voorts werd gevraagd of het mogelijk zal zijn voor minvermogene niet-beursleerlingen geldelijke faciliteiten toe te staan. Een lid achtte het te bezwaarlijk $\frac{2}{3}$ plaatsen voor beursleerlingen beschikbaar te houden, was z. i. voldoende, daar slechts $\frac{1}{2}$ onderhoudskosten worden vergoed.

Ten slotte werd gevraagd op welke 5 internaten gerekend is.

De uitbreiding aan het tegenwoordig beursen-stelsel geven werd niet onverdeeld toegejuicht. Men meende ook hierin een bewijs te zien dat de onderwijsvoorziening veel geforceerd, en daardoor het personeelstekort nijpender gemaakt wordt.

Voor deze posten geldt dezelfde opmerking als gemaakt is bij de posten 57 en 57A onder de uitgaven in Nederland.

Door enkele leden werd deze post overbodig geacht immers in de praktijk blijkt dat de bevolking reeds de zegeningen van de moderne geneeskundige behandelingen begint te erkennen. Het tekort aan medisch personeel zal nog sterker gevoeld worden, indien de behoefte aan medische hulp wordt aangekweekt.

Daarentegen werd er op gewezen dat door woord en beeld de bevolking gewezen kan worden welke maatregelen zij zelve in het belang van hare gezondheid dienen te nemen.

Vrij algemeen werd deze post toegejuicht, terwijl de stellige verwachting werd uitgesproken, dat hij door de Minister niet weer van de begrooting zal worden geschrapt.

Eenige leden meenden dat indien de Regeering tijdig bekendheid gegeven had aan haar voornemen om de wettenden der Indische geneeskundigen te herzien veel ontsteltenis zou zijn voorkomen. Dit verzuim rekenden de leden haar als een ernstige politieke fout aan.

Enkele leden vonden de aanvangsbezoldiging, die toe op de basis van een inheemsche bezoldigingsschaal moet rusten, te hoog. Ook werd het verschil met de inheemsche krachten met academische opleiding te gering geacht.

Inplaats van door hooge bezoldiging zou men liever het aanbod vermeederen door oprichting van nog een artsenschool.

Daarentegen werd opgemerkt dat de voorgestelde bezoldiging niet te hoog is in vergelijking met de bedragen die de artsen in het particuliere kunnen verkrijgen en in verband met de langdurige opleiding.

Gevraagd werd voorts waarom gedeeltelijk is afgeweken van de regeling die de amendementen Rivai en Tjijnto Mangoenkoesoemo beoogden.

Eenige leden drongen aan op het oprichten van meer laboratoria, zij het ook van eenvoudigen opzet.

Onderafdeeling 237 en 237A. Personeel voor den eeredienst.

Onderafdeeling 244 B. Adviseur voor de medische propaganda.

Onderafdeeling 244 C. Bezoldiging van de Indische geneeskundigen.

Onderafdeeling 248 A (ten rechte 248 B). Laboratorium te Batavia.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw,
Nijverheid en Handel.

Een der leden maakte de opmerking, dat er ontevredenheid heerscht onder de ambtenaren bij het boschwezen wegens niet inwilliging van hun billijk verzoek om positie-verbetering.

In verband hiermede werd de vraag gesteld, wanneer de Regeering haar tijdens de voorjaarszitting van den Volksraad gedane beloften naar aanleiding van het verzoekschrift van den bond van boschpersoneel in Nederlandsch-Indië denkt in te lossen.

Onderafdeeling 260 b. Onderdirecteur.

Eenige leden merkten op dat voor den arbeid waarvoor thans een onder-directeur gevraagd wordt, bij de begroting voor het dienstjaar 1919 een hoofdambtenaar ter beschikking werd noodig geacht. Het blijkt ook uit de toelichting, dat het instituut van onderdirecteuren voornamelijk in het leven geroepen is om departementsambtenaren gelegenheid tot promotie te geven.

Een dergelijke onzuivere voorstelling van zaken achtte men bedenkelijk. Deze leden meenden de bezwaren, die zij tegen de instelling van onderdirecteuren bij de departementen van onderwijs en binnenlandsch bestuur hadden te berde gebracht thans niet meer te behoeven te herhalen. Zij vernamen slechts gaarne: 1e. of met den in den aanhef der toelichting genoemde „vorigen Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel”, Dr. Lovink bedoeld is en 2e. of de departementen welke nog geen onderdirecteur bezitten eerlang eveneens met zulk een titularis zullen worden verrijkt.

Hiertegenover werd aangevoerd, dat het in de bedoeling van de Regeering schijnt te liggen om door de benoeming van onderdirecteuren bij verschillende departementen de hoofden daarvan meer en meer te ontlasten en den weg te volgen van het parlementaire stelsel. Wanneer zulks inderdaad het geval blijkt te zijn, dan had dit lid tegen dergelijke benoemingen geen bezwaar.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat van een verlichting van werkzaamheden geen sprake kan zijn, omdat het departementshoofd den secretaris alle werkzaamheden eenvoudig kan overdragen en in dit speciale geval door de benoeming van den secretaris tot onderdirecteur, de huidige toestand feitelijk gehandhaafd blijft.

De vraag werd gesteld of er geen instructie bestaat om de benoeming van ambtenaren met een tractement van meer dan f 800.— in den raad van departementshoofden ter sprake te brengen.

Eveneens werd gevraagd waarom in dit geval afgeveken is van den gebruikelijken weg om een hoofdambtenaar ter beschikking van het departementshoofd te stellen, die tijdelijk tot onderdirecteur ware aan te stellen.

Een dergelijke incidenteele benoeming werd ongewenscht geacht, wijl zij gerechtvaardigde ontevredenheid heeft opgewekt.

De motiveering werd onvoldoende geacht; de maatregelen voor de voedselvoorziening zijn immers niet van blijvenden aard.

Indien inderdaad de werkzaamheden zoozeer in omvang zijn toegenomen, zou het veeleer overweging verdienen, dat de directeur het hoofd-inspecteurschap van het boschwezen niet zelf waarnam.

Door een der leden werd de hoop uitgesproken, dat door de benoeming van een onderdirecteur bij het departement van landbouw meer aandacht zal worden besteed aan den Inlandschen landbouw, hetgeen thans onder meer niet het geval is bij de voedselvoorziening.

Onderafdeeling 300a. Bijdrage aan de Ned.-Ind. Jaarbeurs.

Door de gegeven toelichting welke zeer sober werd genoemd was men niet van de noodzakelijkheid en het nut van de hier voorgestelde uitgave overtuigd.

Men meende dat een jaarbeurs buiten alle verhouding is met de thans h.t.l. bestaande toestanden. Het doel van een jaarbeurs toch is de buitenlandsche kooplieden in kennis te brengen met de voortbrengselen van nijverheid en het werd al te optimistisch geacht te gelooven, dat deze zich in eenigszins beduidenden getale voor dat doel naar Bandoeng zullen begeven. Om buitenlandsche kooplieden met de voortbrengselen van Indië in kennis te brengen moeten dan ook andere middelen b.v. oprichting van monsterkamers worden te baat genomen.

Eenige leden vroegen of voor de Inlandsche nijverheid voldoende ruimte op de jaarbeurs zal worden gereserveerd. Anderen meenden de met de A.N.I.T.A. voorgevallen onregelmatigheden waarschuwend in herinnering te moeten brengen.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Gevraagd werd om nadere inlichtingen omtrent de onlangs geconstateerde fraudes op Billiton en welke maatregelen zijn genomen ter voorkoming van dergelijke misstanden. Men sprak den wensch uit dat de personen, die de mandaten geteekend hebben zonder dat contrôle mogelijk was, niet verantwoordelijk daarvoor zullen gesteld worden.

De vraag werd gesteld of het bericht juist is, dat aan een afzonderlijk ambtenaar van Regeeringswege werd opgedragen een onderzoek in te stellen naar de aanvraag om personeelsuitbreiding, welke door het Departementshoofd zou zijn ingediend.

Onderafdeeling 308F. Bezoldiging opzichters bij den waterstaat.

Deze maatregel werd door bijna alle leden toegejuicht. Eenige leden hadden vernomen dat de in de 2de alinea bedoelde buitengewone weddeverhooging van f 150.— door het S.S. bestuur geheel eigenmachtig was ingevoerd. Het gevolg was dat andere diensten daardoor ontwricht werden. Tegen een dergelijk eigenmachtig optreden, dat bij de S.S. wel meer schijnt voor te komen, meenden zij te moeten waarschuwen.

Onderafdeeling 314. Korintjiweg.

Men vroeg wanneer de z. g. Korintjiweg zal zijn voltooid.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements- bedrijven.

Men vroeg of de Regeering in het aan den Volksraad gericht verzoekschrift van de vereeniging van werkplaats-

technici bij de staatsspoor- en tramwegen — waarvan haar een afschrift zal worden aangeboden — aanleiding vindt nog een post voor positieverbetering van die ambtenaren op te brengen.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Inzake de verbetering van de militaire bezoldigingen is een commissie ingesteld ter voorbereiding van het afdeelingsonderzoek. Het afdeelingsverslag ter zake zal apart verschijnen (B 3, No. 10a).

Middelen. Opgemerkt werd dat in de Memorie van Toelichting op de begroting voor 1920 (B 1, No. 6, blz. 8) de Regeering zelve gewag maakt van „den noodzakelijk te stellen eisch van een sluitenden gewonen dienst”.

Nu wordt echter blijkens de eindcijfers van deze 1ste nota van wijzigingen eene suppletoire begroting ingediend, waardoor op den gewonen dienst een tekort van ± f 25 000 000 wordt in het leven geroepen en daarmee is de Regeering afgeweken van den door haar zelf als noodzakelijk gestelden eisch. Te meer verontrust deze afwijking, waar bovendien het tekort op den buitengewonen dienst is gestegen en het leenen steeds moeilijker wordt en voor Indië om verschillende redenen vrijwel in de naaste toekomst uitgesloten zal zijn.

Het is eene verkeerde politiek te rekenen op de gelukkige buitengewone inkomsten, die uit de belastingen op de suikercultuur over 1919 en 1920 zullen getrokken worden. De staat en de gemeenten moeten in hunne huishouding de tering naar de nering leeren zetten. Verwezen werd in dit verband naar eene voordracht door den heer Mr. G. Vissering in de Koninklijke Akademie van Wetenschappen gehouden over het duurtvraagstuk; „Eenige opmerkingen over het duurtvraagstuk” (Verslagen der Kon. Academie van Wetenschappen, afd. letter k 5e reeks, dl. IV, pag. 48), waarbij zeer terecht den raad werd gegeven om geene nieuwe uitgaven te gedoogen, wanneer deze binnen afzienbaren tijd niet uit regelmatige inkomsten te dekken zijn.

Immers, zoodra de toestand weer gewoon wordt en de thans geldende exorbitante suikerprijzen tot het verleden zullen behooren, bestaan voormelde buitengewone bronnen van inkomst niet meer, terwijl 's lands uitgaven permanent verhoogd blijven.

Men zou derhalve gaarne vernemen hoe de Regeering zich voorstelt de in de suppletoire begroting opgebrachte tot den gewonen dienst behorende uitgaven te dekken.

Anderzijds meende men dat de inkomsten van de suiker verre de ramingen zullen overtreffen, maar toegegeven werd dat deze inkomsten niet van blijvenden aard zullen zijn. De vele uitgaven, zooals thans verhooging van tractement, zijn — zoo oordeelden deze leden — onvermijdelijk om den dienst gaande te houden. Immers alleen door goede vooruitzichten te bieden is voldoende personeel te verkrijgen.

De eerst aan het woord zijnde leden bleven echter de door de Regeering gevolgde financiële politiek bedenkelijk achten, daar men er toch zeker niet altijd op mag rekenen, dat op het rechte moment eene kolossale stij-

ging der suikerprijzen redding zal brengen aan eene in het nauw gebrachte schatkist.

Met het oog op de duurte der levensbehoeften, acht men het oogenblik om tot invoering van den geschetsten maatregel over te gaan weinig gelukkig gekozen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 27sten November 1919.

DWIDJOSEWOJO.
KAMIL.
KOESOEMO OETOYO.

Verbeteringen in het Afdeelingsverslag B 3
No. 4:

Op blz. 3 § 6, algemeene beschouwingen, eerste regel inspringend gedeelte te lezen: „dat hij voorts we ontkent gevaarlijk te zijn voor”.

Op blz. 35 en 36 § 1 B. O. W. te lezen: „Met leed wezen werd geconstateerd dat de bouw van de A. M. S en de technische school te Djokjakarta nog niet aanbe steed is en men die

Op blz. 36 regel 8 van boven te lezen: „Bandoeng in plaats van „Soerabaja”.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 10a.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (1ste aanvullingsbegrooting).

1ste nota v. wijz.: Hfst. I, onderafd. 97	milit. be-
Hfst. II, onderafd. 427F	
2ste nota v. wijz.: Hfst. I, onderafd. 19B	militaire
Hfst. II, onderafd. 80B	

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELINGSVERSLAG (1).

§ 1. Algemeene beschouwingen.

Enkele leden verklaarden zich in beginsel tegenstander van alle militaire uitgaven, daar zij deze strijdig met het algemeen belang oordeelen. De omstandigheid, dat de voorgestelde weddeverbetering de positie der militaire landsdienaren aantrekkelijker maakt, zou voor hen dan ook geen reden zijn om hun stem aan het voorstel te geven. In ieder geval meenden zij, dat er naar moest worden gestreefd de uitgaven, die de onderwerpelijke voorstellen tengevolge zullen hebben, door bezuiniging op andere militaire behoeften te compenseeren.

Andere leden konden deze beschouwingen niet deelen.

Het bezit van een weermacht brengt de verplichting mede om te zorgen dat deze effectief blijft. Deze leden brachten de Regeering dan ook hulde, dat zij, zij het dan ook zeer laat, den militairen landsdienaren de hoog noodige positieverbetering niet langer wil onthouden. De tegenwoordige soldijen en traktementen zijn naar hun oordeel als gevolg van de zeer belangrijke prijsstijging der levensmiddelen te laag en het evenwicht, dat tusschen de belooning van militairen arbeid en van dien van de overige takken van den staatsdienst bestaat, was h. i. reeds sedert geruimen tijd verbroken.

§ 2. Wijze van behandeling.

Hoewel het toejuichende dat verschillende groepen van belanghebbenden in de militaire bezoldigingscommissie (voortaan aan te duiden met M. B. C.) vertegenwoordigd waren, hadden enkele leden er de voorkeur aan gegeven, indien de keuze van deze vertegenwoordigers aan de betrokken vakvereenigingen overgelaten was geworden. Nu zijn personen aangewezen waarvan alleen vermoed kon worden, dat zij vertrouwensmannen van hun organisaties waren.

Één lid betreurde het, dat van den soldatenbond geen vertegenwoordiger in de M. B. C. zitting heeft gehad; aan deze omstandigheid schreef dit lid het toe dat voor de manschappen een belangrijk minder aanzienlijke positie-

(1) Voor memorie van Antwoord zie B 3, no. 16a.

verbetering is voorgesteld dan voor officieren en onder-officieren. Hiertegen werd aangevoerd, dat ten tijde van de samenstelling van de M. B. C. de soldatenbond niet als vereeniging kon worden erkend, daar het bestuur onbekend was.

De wijze, waarop de Regeering gemeend heeft de onderwerpelijke voorstellen bij den Volksraad aanhangig te maken, vond algemeen afkeuring. De late indiening deed sommige leden aan een poging tot overrompeling denken temeer, daar de wijze, waarop de voorstellen zijn geredigeerd grondige bestudeering in korten tijd hoogst bezwaarlijk maakt.

Het volgende is n.l. gebeurd. Eenigen tijd vóór den aanvang van deze zitting werd het omvangrijke verslag van de M. B. C. ter kennis van den Volksraad gebracht. Eenigen tijd daarna kwam een groote bundel stukken van het Departement van Oorlog, verwerkt in de betrekkelijke voorstellen, welke den 17den November bij 1ste nota van wijzigingen en eenigen tijd later bij tweede, nog niet eens op de eigenlijke aanvullingsbegrooting, bij den Raad aanhangig gemaakt werden. De toelichting daarop noemt slechts de afwijkingen van het verslag der M. B. C., zonder een kort en zakelijk overzicht over het geheel; men vergenoegde zich overigens met naar het uitvoerige en weinig overzichtelijke verslag der M. B. C. te verwijzen.

Voorts werd nog het volgende opgemerkt.

Noch de openbare meening, noch de meeste der betrokken vakvereenigingen zijn in de gelegenheid geweest zich omtrent de voorgestelde bezoldigingen te uiten. Het werd zelfs betwijfeld, of het overgroot deel der mindere militairen — de Europeesche onderofficieren uitgezonderd — wel beseft, wat de voorstellen inhouden. Immers is verzuimd het voor hen van belang zijnde gedeelte der voorstellen in het Maleisch te vertalen en onder hen te verspreiden. Enkele leden meenden op goede gronden te mogen vermoeden, dat bij de Ambonneezen in het leger een algemeene ontstemming zal ontstaan, wanneer zij zich een duidelijk begrip van de gevolgen van de hun betreffende voorstellen hebben gevormd. Zoo zelfs, dat, volgens hen, de werving in de Minahassa en in Ambon in de toekomst niets meer zal opleveren, een omstandigheid, welke hen overigens niet zou bedroeven, maar toch zeker niet een door de Regeering beoogd effect is.

Anderzijds werd opgemerkt, dat aan de voorstelle groote bekendheid is gegeven en dat belanghebbenden in de gelegenheid zijn gesteld hun zienswijze kenbaar te maken.

In de eerste plaats heeft de M. B. C. zooals op blz. 5 en 6 van haar verslag uitvoerig is medegedeeld, gezorgd voeling te houden met alle belanghebbenden. Van de aangeboden gelegenheid blijkt een ruim gebruik gemaakt te zijn; niet minder dan 160 verschillende beschouwingen en verzoeken zijn bij de M. B. C. ingekomen. Bovendien hebben eenige leden der M. B. C. over Java gereisd om zich met belanghebbenden in verbinding te stellen.

In de tweede plaats is het rapport der M. B. C., toer daartoe door de Regeering machtiging werd verleend aan de erkende militaire vereenigingen en aan de pers toegezonden. Het is b.v. als gevolg daarvan in de organen van de officiers- en onderofficiersvereenigingen breedvoerig besproken.

Voorts werden, waar gewenscht, overal de noodige inlichtingen verstrekt. Zoo hield te Magelang een offi

cier in het Maleisch een voordracht over de voorstellen voor de militairen van het garnizoen, waarbij de gelegenheid open stond om vragen te doen en wenschen te uiten.

De eerst aan het woord zijnde leden trokken echter het nut dezer mondelinge voordracht in twijfel.

Eenige leden wenschten aan de Regeering de vraag te stellen, of het mogelijk zijn zou om in afwachting van de aanneming van de onderwerpelijke voorstellen, reeds nu aan de belanghebbenden, in de eerste plaats de subalterne officieren en Europeesche onderofficieren, een geldelijke tegemoetkoming b.v. bij wijze van verhoogden duurtetoeslag uit te keeren om in de dringende behoeften aan meerdere inkomsten te voorzien. Men meende te weten, dat iets dergelijks bij de jongste traktementsvermeerdering der militaire landsdienaren in Nederland geschied was.

§ 3. Invloed van landaard en bekwaamheid op de bezoldiging.

Men was algemeen van oordeel, dat de mettertijd vast te stellen beginselen van een algemeen Indisch bezoldigingsstelsel ook op het leger moesten toegepast worden. In afwachting daarvan kon men vrede hebben met een zekere inconsequentie, die de voorstellen der Regeering vertoonen. Immers, de bezoldiging der z.g. sergeants 1ste klasse e.a. houdt geen rekening met het feit, dat de betrokkene behoort tot de z.g. aanvullingstroepen of tot de inheemsche troepen (verslag der M. B. C. blz. 13); ook de inheemsche officieren ontvangen hetzelfde traktement als hun Europeesche collega's, indien zij aan dezelfde eischen van bekwaamheid als dezen voldoen (verslag der M. B. C. blz. 18), terwijl overigens het regeeringsvoorstel erkent, dat gelijke bezoldiging van geïmporteerde en inheemsche krachten geen aanbeveling verdient. In dit verband werd medegedeeld dat onder de Ambonneesche militairen een strooming bestaat, ten gunste van gelijke bezoldiging als de aanvullingstroepen. (Zie ook het verzoek van de vereeniging „Onderlinge Steun" te Djokja). Men begreep echter, dat de Regeering geen verandering wenscht te brengen in reeds gemaakte voorzieningen (nl. die genoemd op blz. 13 van het verslag der M. B. C.) alvorens een algemeen Indisch bezoldigingsstelsel tot stand gekomen is.

Had men alzoo met voldoening vernomen, dat de salariering voortaan alleen met bekwaamheid en niet met den landaard zou rekening houden, eenige leden vreesden dat nu een taalcriterium in de plaats van het ras-criterium zou komen.

Ongeveer drie vierde gedeelte van de militairen beneden den officiersrang bestaat uit niet-Nederlandsch sprekenden, voor wien het zeer moeilijk is een goede positie in het leger te verwerven, omdat voor den rang van sergeant 1ste klasse (en de hieruit gerecruteerde hogere onderofficiersrangen) kennis van het Nederlandsch geëischt wordt, terwijl Ambonneesche sergeants — geen sergeant 1ste klasse zijnde — toch meermalen op bevredigende wijze den dienst van sergeant 1ste klasse verrichten. De hier aan het woord zijnde leden achtten kennis van het Nederlandsch dan ook onnoodig voor de verschillende onderofficiersrangen. Vertaling van de verschillende reglementen en voorschriften in het Maleisch, waarvan het aanleeren voor niet-Maleisch-sprekende rassen veel minder moeilijk dan het leeren van Nederlandsch is, is toch zeer goed uitvoerbaar.

De cursussen tot aanleering van het Nederlandsch, die thans reeds in groot aantal bestaan, zijn, volgens de zoo even bedoelde leden, nog niet voldoende om aan de groote moeilijkheden van het leeren van Nederlandsch tegemoet te komen. Hiertegen werd opgemerkt dat reeds nu een groot aantal niet-Europeesche onderofficieren met goed gevolg het examen van sergeant 1ste klasse hebben afgelegd.

Overigens werd van andere zijde er op gewezen, dat kennis van het Nederlandsch aan niet-Europeesche onderofficieren na het verlaten van den dienst het verkrijgen van goed gesalariëerde betrekkingen zeer vergemakkelijken zal. In verband hiermede werd nog opgemerkt dat men eerder van een ontwikkelingscriterium, dan uitsluitend van een taalcriterium moet spreken.

Voorts werd betoogd, dat in een zeer klein leger het gebruik van meer dan één taal een ernstig bezwaar is. In een groot leger bestaat dat bezwaar in veel geringere mate. Zoo kende het vroegere Oostenrijksch-Hongaarsche leger een groot aantal verschillende talen; de manschappen van een zelfde taal waren in dat leger in regimenten vereenigd, waarbij van de officieren kennis van de regimentstaal gevergd werd. Ook in het Zwitsersche leger kent men twee talen naast elkander. Echter is ons leger niet veel sterker dan eenige regimenten van het vroegere Oostenrijksch-Hongaarsche en het Zwitsersche leger en daarom zou een tweetalig onderofficierskorps tot groote verwarring aanleiding geven. Komt het eenmaal tot een grooter nationaal Indisch leger, dan zijn afzonderlijke Soendaneesche, Javaansche enz. regimenten met eigen taal zonder bezwaar bestaanbaar. In elk geval hoopte men op zeer mild gestelde overgangsbepalingen.

Gevraagd werd, of het niet mogelijk is de lijn der 2de klasse groepen, die thans eindigt met sergeant 2de klasse, te doen eindigen bij onderluitenant, m. a. w. kennis van het Nederlandsch voor een hooger rang dan sergeant, te eischen. Hiertegen werd opgemerkt, dat het aanleeren van een vreemde taal op later leeftijd zwaarder valt. Hoe eerder men daarmede begint, hoe gemakkelijker.

Instemming werd betuigd met het beginsel om voor niet-Europeesche landaarden het tot dusver bestaande rasonderscheid te laten varen en slechts met individueele geschiktheid rekening te houden.

Hetgeen de M. B. C. op blz. 11 van haar verslag ten aanzien van de z.g. Indische Nederlanders voorstelt, vond geen instemming. De M. B. C. wil die Indische Nederlanders, die aan zekere eischen van ontwikkeling (o. a. behoorlijke kennis van het Nederlandsch) voldoen, aannemen op gelijke bezoldiging als den in Nederland aan te nemen soldaat der aanvullingstroepen. Men vroeg waarom dit voorrecht niet uitgestrekt werd tot niet-Europeanen die aan dezelfde eischen voldoen. Hoewel de maatregel slechts een voorloopig karakter dragen zou, zag men hierin zucht tot rasbevoorrechtiging. Overigens achtte men den voorgestelden maatregel in strijd met de door de Regeering voorgestelde en in de afdeelingen van den Volksraad reeds behandelde beginselen van een algemeen Indisch bezoldigingsstelsel (zie Afdeelingsverslag B I, No. 3 blz. 5 e. v.).

Wat betreft de rangen beneden dien van sergeant 1ste klasse werd het volgende opgemerkt.

Zowel voor aanvullings- als voor inheemsche troepen bestaat de rang van sergeant 1e klasse, terwijl daaren-

tegen de rang van korporaal 1ste klasse alleen bij de inheemsche troepen bestaat. In plaats van dezen rang wordt voor de aanvullingstroepen de rang van brigadier voorgesteld. Het was niet duidelijk, waarom nu bij de aanvullingstroepen geen korporaal 1ste klasse bestaat. Hetgeen bij sergeants mogelijk is, is toch ook in den korporaalsrang mogelijk en men zag niet in, waarom in den korporaalsrang nu drie klassen, nl. brigadier, korporaal 1ste en 2de klasse, waarvan eerstgenoemde alleen bereikbaar voor aanvullingsmilitairen, noodig zouden zijn. Men had niets tegen drie klassen in een rang, indien zulks noodig geacht wordt, maar men keurde af, dat een dezer klassen, onbereikbaar zou zijn voor inheemsche militairen. Hetzelfde geldt voor den soldatenrang.

Een lid wenschte eenigszins uitvoeriger dan het verslag der M. B. C. geschied is te worden ingelicht omtrent de eischen die voor de verschillende rongen en klassen beneden den officiersrang zullen worden gesteld.

§ 4. Grondslagen der bezoldiging.

A. Officieren.

Juist werd het beginsel geacht, uitgesproken in het voorlaatste lid van blz. 2 van het verslag der M. B. C. nl. dat alle landsdienaren, onverschillig tot welken tak van dienst zij behooren, onder naar verhouding even gunstige omstandigheden behooren te verkeer en dat derhalve de dienstvoorwaarden in het leger niet mogen onderdoen voor die, welke bij gelijke kennis en ontwikkeling in den burgerlijken staatsdienst bestaan. Eén lid wenschte bij het bepalen van de bezoldiging rekening te houden met de bijzondere behoeften van gehuwden en huisvaders. Hiertegen werd opgemerkt, dat zulks nog nagenoeg nergens gebeurt, en dat het beter was eerst een algemeen geldende regeling daaromtrent te treffen. Enkele leden waren van oordeel, de gratificatiën bedoeld in bijlage 2 sub B van het verslag M. B. C. niet te beperken tot twee wettige of gewettigde kinderen, doch ze uit te strekken over het verder aantal kinderen. Hetzelfde werd opgemerkt t.a.z. van de verstrekkingen van rijst en zout bedoeld op blz. 27 van meer genoemd verslag. Daartegen werd opgemerkt dat op die wijze de verantwoordelijkheid van een groot gezin zou worden afgewenteld op de schatkist.

Eenige leden vernamen gaarne wat verstaan moet worden onder de „persoonlijke vrijheid”, welke, volgens het verslag der M. B. C. blz. 3, 1ste lid, in het leger in menig opzicht in sterker mate beperkt wordt dan in andere deelen der samenleving noodig zou zijn. Moet hieronder verstaan worden, dat een militair ten allen tijde moet klaar staan om dienst te verrichten, dan wenschte men er op te wijzen, dat zulk een gebondenheid ook — en wellicht in sterker mate — bij sommige takken van den burgerlijken dienst o.a. bij het B. B. en bij de politie bestaat. Indien echter deze beperking van de persoonlijke vrijheid beteekent een beperking van het recht om zich in vak- of politieke organisaties te vereenigen en deze opvatting vindt steun in de Memorie van Antwoord, onderdeel j van de aanvullingsbegroting (blz. 4) — dan merkte een lid op dat zulk een beperking, die hij niet aarzelde een euvel te noemen, geen motief is voor een hoogere bezoldiging.

Eenige leden meenden, dat de door het verslag der M. B. C. gemaakte vergelijking van de officiers-trakte-

menten met die der ambtenaren B. B. ten onrechte den duur van de opleiding als grondslag neemt. Immers, aan den aard van het beroep moet den meesten invloed op de bezoldiging toegekend worden. En nu meenden deze leden, dat, oorlogstijd e.d. buitengewone omstandigheden uitgezonderd, van een bestuursambtenaar meer wordt gevergd dan van een officier. Eerstgenoemde draagt vaak reeds op jeugdigen leeftijd de verantwoordelijkheid voor de handhaving van rust en orde in een bestuursafdeeling; de verzorging van de welvaart van de bevolking rust mede op zijn schouders. De officier is niet voordat hij compagniescommandant is — dus op veel lateren leeftijd — verantwoordelijk voor een onderdeel van het leger en dikwijls is zijn dienst om 12 uur 's middags geëindigd.

Ook is het beroep van bestuursambtenaar tegenwoordig minder aantrekkelijk dan dat van officier, tengevolge van de verafgelegen dikwijls ongezonde en onherbergzame plaatsen, waar een groot deel der B. B. ambtenaren werkzaam is, terwijl een groot deel van het officierskorps werkzaam is in min of meer groote garnizoenen op Java. De kans om als slachtoffer van zijn plicht te vallen is voor den bestuursambtenaar, tegenwoordig althans, grooter dan voor een officier. Voorziening in geneeskundige hulp kost menig bestuursambtenaar een groot deel van zijn inkomen.

Deze leden meenden dan ook, dat een gevolg van de voorgestelde herziening die zij overigens billijk achtten — dit werd uitdrukkelijk vooropgesteld — er toe zal leiden, dat de toeloop naar het B. B. corps ten bate van het officierskorps zal verminderen. Een herziening van de bezoldigingen van de bestuursambtenaren achtten zij dan ook noodzakelijk, ook met het oog op andere omstandigheden. Enkele leden achtten zelfs het verband met de wedden voor andere betrekkingen door de onderwerpelijke voorstellen verbroken en men vroeg aan de Regeering wat zij voornemens is te doen om dat verbroken evenwicht te herstellen. Het maken van vergelijkingen tusschen den duur der officiersopleidingen, die van opleidingen aan een hoogeschool of universiteit werd voorts op zich zelve niet juist geacht. Eerstgenoemde opleiding is bijna geheel kosteloos en biedt door haar systeem weinig kans op niet slagen. Bij de laatste met haar stelsel van vrije studie is kans op mislukken veel grooter — naar een lid mededeelde mislukken te Delft 40% — terwijl in de praktijk de gemiddelde studietijd een paar jaar langer is dan de universiteitsvoorschriften doen verwachten. Dat de officiersopleiding goedkooper is dan de andere hiervoren genoemde wenschten andere leden evenwel buiten beschouwing te laten, daar deze omstandigheid slechts als een voordeel voor de ouders en niet voor de opgeleiden zelf is aan te merken.

Waar de traktementsregeling voor de B. B. ambtenaren als maatstaf voor de wedden der officieren heeft gegolden, begrepen eenige leden niet, dat men den officieren nog zooveel andere voordeelen wenscht toe te kennen. Zij hadden liever gezien, dat men de B. B. traktementsregeling had overgenomen, maar geen verdere voordeelen had toegekend. Deze, indien in geld uitgedrukt, beteekenen een niet onbelangrijken toeslag boven de voorgestelde wedden. Deze voordeelen zijn:

1. vrije genees-, heel- en verloskundige behandeling, ook voor gezin, met kosteloze verstrekking van

- medicijnen en faciliteiten bij verpleging in de militaire hospitalen;
2. een rijkspensioen, waarvoor niet behoeft te worden gecontributeerd;
 3. dat de tijd met verlof doorgebracht althans gedeeltelijk medetelt voor de berekening van den diensttijd, die recht geeft op pensioen;
 4. eveneens voor periodieke verhoogingen (alleen voor de B. B. ambtenaren bestaat deze gunstige bepaling);
 5. dat de tijd aan de militaire opleidingsinrichtingen medetelt voor een deel voor berekening van den diensttijd, tengevolge van welke omstandigheid een officier op jongeren leeftijd dan een burgerlijk ambtenaar recht heeft op pensioen;
 6. dat de militaire diensttijd medetelt bij overgang in burgerlijken dienst;
 7. dat de officieren vergoeding voor uitrusting ontvangen bij plaatsing aan de hoogere krijgsschool in Holland;
 8. dat vergoeding wordt gegeven voor onderhoud van een dienstriipaard;
 9. dat zij kosteloos een paarden-oppasser en e. q. een militairen chauffeur krijgen;
 10. dat officieren ingeval van lichamelijke ongeschiktheid in en door den dienst ontstaan vol pensioen ontvangen, ook al hebben zij hun diensttijd nog niet volbracht;
 11. dat officieren na het verlaten van den dienst desverkiezende deelgenoot van het militair weduwen- en weezenfonds kunnen blijven;
 12. dat voor officieren allerlei gratificatiën en premiën als bedoeld op blz. 31 van het verslag van de M. B. C. bestaan.

Ten aanzien van voormelde opsomming werd door andere leden in de eerste plaats opgemerkt, dat vele der daarbij vermelde voordeelen, met name die onder 8 t/m 10 genoemd, een logisch en rechtstreeksch gevolg zijn van de betrekking van officier, voordeelen derhalve, waarop men uit den aard van zijn betrekking recht heeft. Deze kunnen dus geen motief vormen om de bezoldiging hooger of lager te stellen. Indien b.v. de verplichting tot het houden van een dienstvaard bestaat, is het logisch, dat dit van landwege gemakkelijk wordt gemaakt. Indien voor sommige burgerlijke ambtenaren de staat dezen plicht niet nakomt, is zulks nog geen reden om ten aanzien van het officierenkorps van een bijzonder voordeel te spreken en dit invloed toe te kennen op de grootte van het traktement.

De onder 1 t/m 4 opgesomde omstandigheden zijn inderdaad, zoo werd door boven bedoelde leden toegegeven belangrijke voordeelen en het werd betreurd, dat het verslag der M. B. C. daar niet op gewezen heeft. Overigens was men ten slotte van oordeel, dat de opgenoemde voordeelen zeer rationeel waren en men keurde het af, dat andere betrekkingen ze misten. Het voordeel van vrije geneeskundige behandeling e. a. wordt, zoo werd door sommigen betoogd, veelal overschat. Bij de berekening van het inkomen voor de inkomstenbelasting wordt het op 2% van het tractement gesteld, natuurlijk een gemiddelde. Nu zal een officier na een diensttijd van 24 jaar bij de nieuwe bezoldigingsregeling in totaal toch nog ongeveer f 4000 minder ontvangen dan een B. B. ambtenaar in denzelfden tijd, hetgeen bij beschouwing

van het recht op vrije geneeskundige behandeling e. a. niet vergeten mag worden.

Tegenover het feit, dat de officier niet bijdraagt aan zijn pensioen, staat, dat voor het weduwen- en wezenfonds 6% moet worden gecontribueerd (burg. ambtenaren 5%) en de weduwen-pensioenen lager zijn dan van de burgerlijke landsdienaren. Tegenover het verkrijgen van een pensioen op jonger leeftijd staat dat een officier genoodzaakt is zijn pensioen te nemen onder omstandigheden waaronder de ambtenaar kan blijven doordienend, nl. wanneer hij ongeschikt is voor den hooger rang en door jongeren gepasseerd wordt. En dit gebeurt op een tijdstip, dat de opvoeding van kinderen meer uitgaven begint te eischen.

Dat, zooals weleens beweerd wordt, de officiersrang op zeer jeugdigen leeftijd bereikt wordt, werd door sommige leden tegengesproken. Men zou gaarne van de Regeering weten den leeftijd waarop de afkomelingen van de K. M. A. en die van de H. C. te Kampen den rang van tweeden luitenant bereiken.

Dat het officierskorps boven andere betrekkingen zekere ideële of maatschappelijke voorrechten zou genieten, welke tot op zekere hoogte de karige bezoldiging goed maken — zooals een lid beweerde — vond bij de andere leden niet veel ingang. In de eerste plaats hebben de betrokkenen niets aan dergelijke voorrechten, wanneer zij ten gevolge van slechte betaling armoede lijden en in de tweede plaats werd het bestaan van zoo'n maatschappelijke bevoorrechtiging uitdrukkelijk ontkend. In Indië toch wordt alles door de grootte van het traktement beheerscht en er werd op gewezen, dat luitenants bij het maken van dienstreizen nog steeds maar vergoeding voor reizen in de 2de klasse der spoorwegen ontvangen, hetgeen toch niet op maatschappelijke bevoorrechtiging wijst.

Ten slotte was men het er over eens, dat het vaststellen van den grondslag voor een tractementsregeling onvermijdelijk altijd min of meer willekeurig, nooit theoretisch geheel juist kan geschieden. De werking van de wet van vraag en aanbod moet dan de noodige correctie aanbrengen. In het besproken geval heeft de Regeering als grondslag voor de voorgestelde officierstractementen genomen de tractementen van een categorie van landsdienaren, nl. het B. B. die niet tot de best bezoldigden behoort. Dat deze landsdienaren niet tot de best bezoldigden behooren werd door anderen tegengesproken; het tegendeel is eerder waar.

De voor de kapiteins voorgestelde eindbezoldiging van f 900 's maands werd door eenige leden te hoog geacht. Zij is gelijk aan de aanvangswedde van een assistent resident. Dat deze wedde eerst na 21 jaren dienst als officier wordt bereikt, en derhalve meertijds genoten zal worden door voor majoor ongeschikt geachte kapiteins (de majoorsrang wordt na ± 20 jaren dienst bereikt) bracht geen verandering en de zienswijze van deze leden, die van oordeel waren dat met een eindbezoldiging van f 800 's maands de arbeid van deze kapiteins voldoende gehonoreerd is.

Men vroeg voorts of het juist is dat de onlangs uit Nederland herwaarts gezonden 2de luitenants onmiddellijk na hun aankomst, dus feitelijk voor zij zelfs maar een dag bij het Indische leger hadden dienst gedaan tot 1sten luitenant werden benoemd. Indien dit zoo is, ev. meer zal voorkomen, verschijnt de aanvangswedde der officieren wel in een geheel ander licht.

waarin voorraden dikwijls ter waarde van millioenen zijn opgestapeld. Grootte stiptheid en betrouwbaarheid worden van hen gevergd en door hen steeds getoond en voor zulke plichtgetrouwe landsdienaren is het grievend in bezoldiging bij hun ranggenooten achteruit gesteld te worden. Het werd dan ook billijk geacht den regel, „gelijke bezoldiging voor gelijken rang” uit te strekken tot de officieren-magazijnmeesters, ook omdat zij hun rang op veel later leeftijd bereiken dan hun ranggenooten bij de andere wapens en diensten, als wanneer de opvoeding der kinderen meer uitgaven eischt. De aandacht werd gevestigd op desbetreffende opstellen in de Indische Gids (September-aflevering 1917 en October-aflevering 1918).

§ 6. Pensioenen.

Met de pensioensvoorstellen in onderafdeeling 80B van de tweede nota van wijzigingen kon men zich algemeen vereenigen.

Opgemerkt werd, dat een burgerlijk ambtenaar zijn pensioen alleen dan ziet geregeld over zijn hoogste traktement, wanneer hij dat — zoo het duizend gulden of minder bedraagt — gedurende ten minste 24 maanden en — zoo het meer dan f 1000 bedraagt — gedurende ten minste 36 maanden heeft genoten; daar werd tegenover gesteld, dat een officier ook al heeft hij meer dan f 1000 traktement wel is waar slechts twee jaar in den verkregen rang behoeft te dienen om het voor dien rang vastgesteld pensioen deelachtig te worden, doch dat — zoo hij na korteren diensttijd in dien rang het leger verlaat — zijn pensioen wordt gesteld op dat voor den naast lageren rang vastgesteld, terwijl in zoodanig geval voor een burgerambtenaar het pensioen wordt geregeld naar het gemiddelde der gedurende 24 of 36 maanden genoten hoogste en naast lagere bezoldiging.

Voorts werd opgemerkt, dat wanneer als gevolg van de aanhangig gemaakte nieuwe regeling voor de burgerlijke pensioenen, de militaire pensioenen nader mochten worden verhoogd en die alsdan nader verhoogde pensioenen ook zouden worden toegekend aan reeds vroeger gepensioneerde officieren, dezen in veel gunstiger omstandigheden komen te verkeeren dan de reeds gepensioneerde burgerlijke landsdienaren.

Deze laatsten zouden nl. hun pensioen wel van 1/4 tot 1/3 van het vroeger genoten traktement zien verhoogd, maar hun pensioen blijft geregeld naar een traktement dat veel lager is dan hetgeen thans in dezelfde betrekking genoten wordt, terwijl de vroeger gepensioneerde officieren in het bovenbedoeld geval een pensioen zouden bereiken, dat gegrond is op de veel hoogere traktementen welke thans voor hun ranggenooten zijn voorgesteld.

Een lid vroeg of het mogelijk zal zijn de militaire pensioenen op dezelfde wijze te regelen als de burgerlijke. Er werd gevraagd waarom de ambtenaar wel, de militair niet voor zijn pensioen behoeft bij te dragen.

De voor de mindere militairen voorgestelde pensioenen werden door een lid te gering geacht.

Eenige leden achtten het gewenscht, de thans voorgestelde pensioenen ook toe te kennen aan de reeds gepensioneerde militairen, zulks in aansluiting met het desbetreffende aan den Volksraad gerichte verzoekschrift van den Bond van oud-onderofficieren West-Java, gedagteekend Weltevreden 28 October 1919.

Eenige leden achtten het gebruik — naar zij meenden

bestaat geen wettelijke bepaling — om officieren te pensionneeren zoodra zij voor een hooger rang zullen worden gepasseerd, onjuist. Zij zagen niet in waarom deze landsdienaren — als alle andere — niet zouden blijven doordienen als zij voor den door hen bekleeden rang nog maar geschikt zijn.

De thans gevolgde wijze van handelen berooft het leger van nog bruikbare krachten en verzwaart de pensioenslasten onnoodig.

Voorts wenschte men de vraag aan de Regeering te stellen of er geen regeling zou kunnen worden getroffen, dat gepensioneerde militairen in vasten — niet in tijdelijken — dienst bij een der burgerlijke departementen kunnen worden opgenomen, waarbij het aantal jaren doorgebracht in burgerlijken dienst voor het pensioen zouden zijn mede te rekenen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 16den December 1919.

PABST.
SASTROWIDJONO.
SOSELISA.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 11.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

(1ste aanvullingsbegrooting).

AMENDEMENTEN.

Amendementen van de heeren Stokvis, Suys, Cramer, Soselisa en Bergmeijer.

Ingezonden 28 November 1919.

De ondergeteekenden hebben de eer de volgende amendementen voor te stellen:

in hoofdstuk II der Uitgaven, afdeling V, van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920:

- I. Onderafdeeling 164a: „Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de hogere burgerscholen met 5-jarigen leergang, enz.” te verhoogen met *f* 1 en alzoo te brengen op *f* 737 221.
- II. Onderafdeeling 164c: „Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de Prins Hendrikschool te Batavia enz.” te verhoogen met *f* 1 en alzoo te brengen op *f* 150 541.
- III. Onderafdeeling 165: „Kosten van een algemeene middelbare school te Djokjakarta” te verhoogen met *f* 1 en alzoo te brengen op *f* 109 001.
- IV. Onderafdeeling 166: „Kosten van een Oostersch-literaire en een Westersch klassieke afdeling van de algemeene middelbare school” te verhoogen met *f* 1 en alzoo te brengen op *f* 45 551.
- V. Onderafdeeling 171a: „Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de technische scholen enz.” te verhoogen met *f* 1 en alzoo te brengen op *f* 480 361.
- VI. Onderafdeeling 176a: „Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel enz.” te verhoogen met *f* 1 en alzoo te brengen op *f* 221 521.

Toelichting.

Het is de bedoeling aan de amanuenses der H. B. S.en, A. M. S.en, technische scholen en artsenscholen, een salaris te geven van *f* 150 per maand met twee éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 25 en twee tweejaarlijksche van *f* 25 tot een maximum van *f* 250 per maand met vrije woning,

in dien zin dat indien geen vrije woning beschikbaar is
daarvoor een vergoeding zal worden gegeven overeenko-
mende met de werkelijke huurwaarde ter plaatse.

STOKVIS.
SUYS.
CRAMER.
SOSELISA.
BERGMELJER.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 12.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

(1ste aanvullingsbegrooting).

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Suys, Cramer en Bergmeijer.

Ingezonden 28 November 1919.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der uitgaven, afdeling V van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, onderafdeling 164B: „Herziening van de wedderegeeling van de onderwijzers voor het practisch onderwijs bij de openbare technische scholen en den ambachtsleergang te Batavia” te verhoogen met *f* 1 en alzoo te brengen op *f* 13 801.

Toelichting.

Bedoeling van dit amendement is: 1. aan de betrokken leerkrachten na 18 jaar dienst nog een verhooging van *f* 75 toe te kennen, zoodat het maximum zal bedragen *f* 675. 2. Aan hen die in het bezit zijn van een meestersdiploma terstond de 1ste verhooging toe te kennen.

SUYS.
CRAMER.
BERGMEIJER.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Main body of faint, illegible text, appearing to be several paragraphs of a document.

Bottom section of faint, illegible text, possibly a conclusion or signature area.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 13.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

(1ste aanvullingsbegrooting).

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Bergmeijer, Schmutzer, Cramer en Suys.

Ingezonden 1 December 1919.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der uitgaven, afdeling V van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, onderafdeling 195A: „Nadere herziening van de wedde-regeling van de Europeesche onderwijzers en onderwijzeressen bij het openbaar lager onderwijs en daarmede in verband staande maatregelen”, te verhoogen met *f* 300 000 en alzoo te brengen op *f* 2 429 000.

Toelichting.

De strekking van dit amendement is de maximum-bezoldiging der onderwijzers zonder hoofdaacte te verhoogen met *f* 100 en alzoo te brengen op *f* 600 (voor de gezinshoofden) en *f* 500 voor de ongetrouwden.

BERGMELJER.
SCHMUTZER.
CRAMER.
SUYS.

THE

OF THE

1877

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 14.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

(1ste aanvullingsbegrooting).

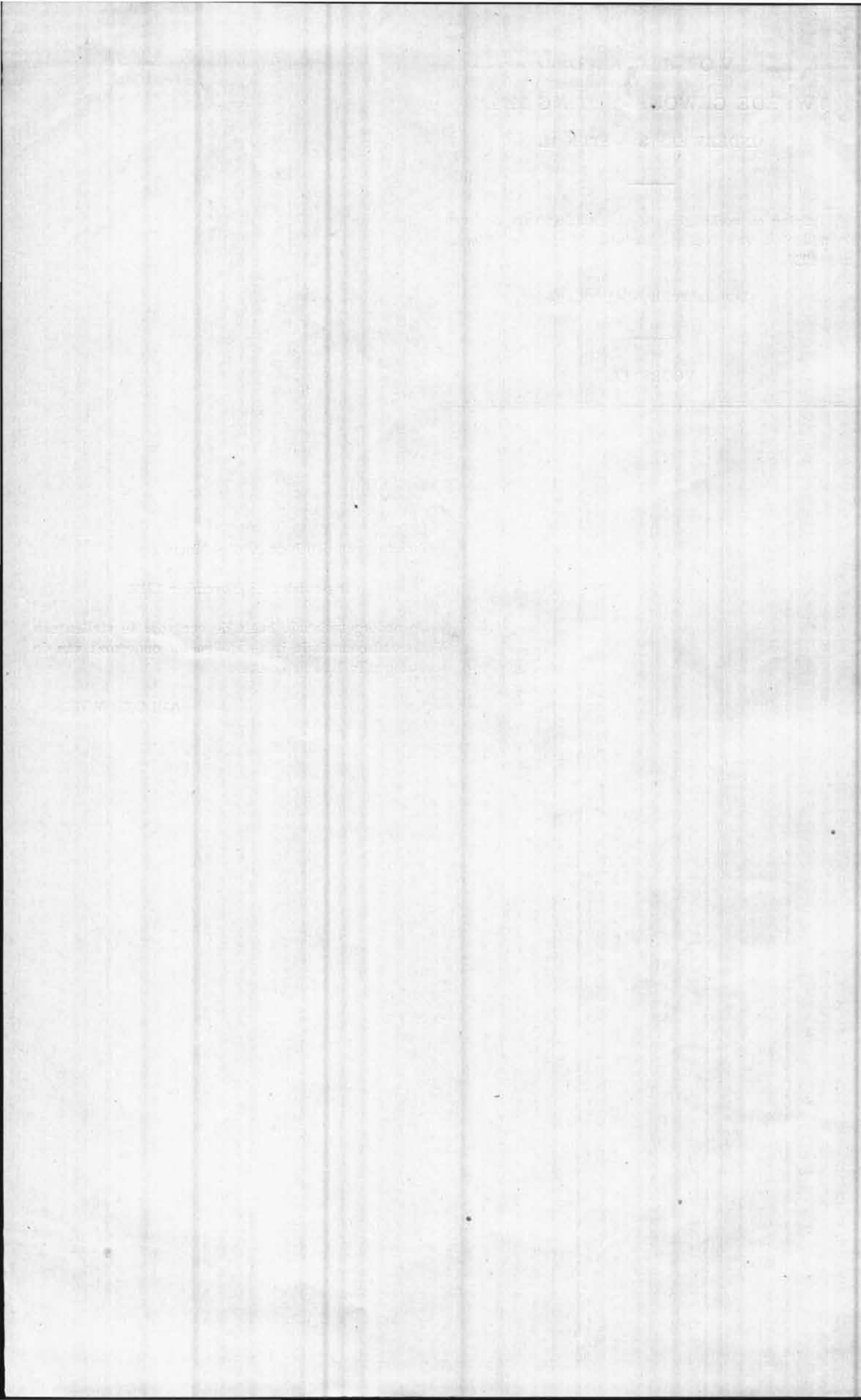
VOORSTEL.

Voorstel van den heer Abdoel Moeis.

Ingezonden 28 November 1919.

De ondergeteekende heeft de eer voor te stellen een Volksraadscommissie in te stellen tot onderzoek van de toestanden in Midden-Celebes.

ABDOEL MOEIS.

VOLKSRAAD
TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 15.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven
en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1920.

(1ste aanvullingsbegrooting).

MOTIE.

Motie voorgesteld door de heeren Abdoel Moeis en
Tjipto Mangoenkoesoemo.

Ingezonden 1 December 1919.

De Volksraad van oordeel dat het wenschelijk is om
de vier en dertig landschappen in Midden-Celebes, die in
geen enkel opzicht voldoen aan te stellen eischen in
economisch opzicht onder het volk, te hervormen;

van oordeel dat verbetering der economische toestan-
den alleen verwacht kan worden van medezeggenschap
van het volk in bestuurszaken;

besluit daar colleges in het leven te doen roepen, ten
einde het volk in staat te stellen een woordje mee te
spreken in het besturen dier landschappen.

PHYSICS 551

1954

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

PHYSICS 551

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 —STUK 16.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MEMORIE VAN ANTWOORD naar aanleiding van het Afdeelingsverslag (stuk 10) betreffende de eerste nota van wijzigingen (stuk 7).

Hangende de beslissing over de beginselen van het bezoldigingsstelsel en over de vaststelling eener bezoldigingsschaal gaat de Regeering slechts dan over tot het doen van voorstellen, strekkende tot wijziging van bezoldigingen, indien anders voor ontwrichting van een tak van dienst zou moeten worden gevreesd. Zij heeft zoo lang mogelijk gepoogd vooruitloopen op bovenbedoelde beslissingen te vermijden, maar nu deze langer uitblijven dan aanvankelijk was te voorzien, is het haar niet mogelijk te blijven volharden bij eene afwijzende houding tegenover verzoeken om verbetering van bezoldiging, waarvan zij zelve de noodzakelijkheid erkent.

Als eenige maatstaf voor de billijkheid kan op dit oogenblik slechts gelden eene vergelijking met de bezoldigingen, aan andere categorieën van ambtenaren toegekend. Een anderen maatstaf heeft de Regeering thans niet te harer beschikking. Ook zij is van meening, dat daarin verandering behoort te komen, zoodat zij de vaststelling eener bezoldigingsschaal zooveel mogelijk zal bespoedigen.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

De Regeering vreest, dat het sluiten van overeenkomsten met particuliere maatschappijen, zoodat de individuele leden van den Volksraad vrij door den Archipel zouden kunnen reizen, zeer hooge uitgaven met zich zoude brengen zonder evenredig nut, daar slechts enkele leden van de gelegenheid tot reizen met schepen dier maatschappijen zullen gebruik maken.

In verband met de bij de Staatsspoorwegen ingevoerde commercieele boekhouding kunnen aan de leden van den Volksraad geen vrijkaarten worden verstrekt, zoodat in jaar kaarten eene oplossing is gezocht.

Zooals in de betrekkelijke Memorie van Toelichting werd vermeld, is de voorgestelde verhooging van de wedden der commiezen-redacteur bedoeld als eene voor-

Onderafdeeling 15, d.

Onderafdeeling 16A.

loopige voorziening. Waar bij gemeld voorstel ervan is uitgegaan, dat de positie der ambtenaren tot en met den rang van referendaris zal worden gelijk gemaakt aan die van de bureaujuristen bij de rechterlijke macht, ligt het uiteraard in de bedoeling om hen, die na vier jaren dienst tot adjunct-referendaris zijn opgeklommen, bij gebleken geschiktheid, onafhankelijk van vacatures, uiterlijk in het zesde dienstjaar — dus na voltooiing van ten minste vijf jaren dienst — te benoemen tot referendaris op dezelfde bezoldiging, welke ook bureaujuristen na hetzelfde tijdvak zullen hebben bereikt, n.l. f 600 's maands, overeenkomende met de tegenwoordige aanvangswedde van een referendaris.

Afdoende verbetering zal intusschen slechts kunnen worden verkregen door eene algeheele herziening van de wedderegeling der ambtenaren op de centrale kantoren waartoe de noodige voorstellen zullen worden ingediend zoodra eene beslissing is genomen nopens de grondslagen van een nieuw Indisch bezoldigingsstelsel.

Aan het Opperbestuur werd reeds in Augustus jl. voorgesteld om ook doctoren in de handelswetenschap benoembaar te verklaren tot de hoogere kantoorbetrekkingen.

De Regeering betwijfelt, of het werkelijk vaak voorkomt, dat onnoodig op centrale kantoren allerlei werk van ondergeschikten aard aan gediplomeerden wordt opgedragen; zij is bereid de aandacht der departementshoofden te vestigen op de ter zake in het Verslag geuite klacht.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 40. Machinale zagerij te Kediri.

De veronderstelling, dat alleen gelden zijn uitgetrokken om het personeel van de zagerij over te nemen (en voor zoover noodig aan te vullen), is juist. Dat niet tevens fondsen zijn aangevraagd voor overname of aankoop van grondstoffen, vindt zijn grond in de omstandigheid, dat de overname van de werktuigen en de aanwezige grondstoffen zal worden gebracht ten laste van een wisselvalligen post van de begrooting van 1919 (onderafdeeling 40, artikel 89), met betrekking tot welken thans nog niet kan worden verklaard, of door de nieuwe uitgavenverhoging van de toegestane fondsen zal noodig blijken, terwijl, voor wat het jaar 1920 betreft, de bij de begrooting aangevraagde gelden voor den aankoop van benodigdheden bij den arbeid van veroordeelden enz. weercereikend zullen zijn om daaruit ook den aankoop van grondstoffen voor de zagerij te bekostigen.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 84. Bezoldiging van Gouvernements-Accountants.

In 1913 is aan den heer Van Schagen (thans met ziekteverlof in Europa) als hoofd van den Gouvernements-accountantsdienst eene persoonlijke toelage toegekend met toezegging, dat deze toelage na zekere diensttijd zou worden verhoogd. Het werd destijds billijk geacht, dat de heer Van Schagen als de baar

breker op het gebied van de Gouvernements-accountancy in Indië eene toelage zou genieten boven de organiek vastgestelde bezoldiging. Het ligt niet in de bedoeling deze gunstige regeling te bestendigen voor zijne opvolgers, waarvoor te minder reden bestaat, nu de bezoldigingsregeling aanzienlijk wordt verbeterd.

Het beginsel om, nadat eene zekere bezoldiging is bereikt, de verdere aan het ambt verbonden bezoldigingsverhoogen afhangelijk te stellen van bekwaamheid, heeft reeds toepassing gevonden bij de nieuwe wedde-regelingen voor rechtsgeleerden en ingenieurs. Waarom dit beginsel voor accountants verkeerd zou wezen, kan niet worden ingezien.

De verdere vragen bij deze onderafdeeling zullen worden beantwoord bij de IVde begrootingsafdeeling, Binnenlandsch Bestuur.

Middelen. Bij de beschouwingen naar aanleiding van de eindcijfers van het begrootingsontwerp 1920 in de betrekkelijke Memorie van Toelichting is er op gewezen, dat voor het oogenblik was voldaan aan den noodzakelijk te stellen eisch van een sluitenden gewonen dienst, doch dat het geraamd gering batig saldo geheel onvoldoende was tot dekking van de uitgaven, verbonden aan nog voor te stellen maatregelen, waarmede verscheidene millioenen zouden zijn gemoeid. In verband daarmede werd reeds het voornemen te kennen gegeven deze en verdere uitgaven te bestrijden uit de opbrengst van de Oorlogswinstbelasting. In dit voornemen is geen wijziging gekomen, zooals blijken kan uit de 3de nota van wijzigingen op het begrootingsontwerp 1920 en de thans aanhangige 2de nota van wijzigingen op het ontwerp aanvullingsbegrooting 1920, waarbij in de Memorie van Toelichting is medegedeeld, dat de raming van de Oorlogswinstbelasting wordt gesteld op het bedrag, noodig om den gewonen dienst te doen sluiten (zie stukken 1ste gewone zitting 1919, onderwerp 1, stuk 48 bl. 26 en 2de gewone zitting 1919, onderwerp 3, stuk 9 bl. 25). Opgemerkt moge worden, dat het geraamd bedrag niet weergeeft eene schatting van hetgeen aan oorlogswinstbelasting zal worden ontvangen; de opbrengst kan vooralsnog niet met eenige juistheid worden geschat, verwacht mag evenwel worden, dat evenbedoelde raming verre zal worden overtroffen.

Uit de mededeelingen in de Memorie van Toelichting van de aanhangige 2de nota van wijzigingen (onderwerp 3, stuk 9) kan blijken, dat niet gerekend is op de buitengewone inkomsten uit de belastingen op de suikercultuur over 1919 en 1920. De raming van de tijdelijke suikerbelasting over den oogst 1919 dient tot bestrijding van crisisuitgaven, terwijl de belasting over den oogst 1920 eerst in 1921 zal worden ontvangen.

Bij de begrootingsbehandeling in de 1ste gewone zitting heeft de Regeering reeds als hare meening te kennen gegeven, dat het beginsel van de tering naar de nering te zetten voor publiekrechtelijke lichamen niet onder alle omstandigheden vol te houden is. De Staat kan zonder schade toe te brengen aan vitale volksbelangen het accresseeren van de landsuitgaven niet tegenhouden. Het noodzakelijke moet gedaan en de daarvoor noodige middelen moeten gevonden worden, behoudens de grenzen gesteld door de draagkracht van de gemeenschap.

Omgekeerd zullen de blijvende uitgaven niet *mogen* worden opgevoerd tot het peil van de in gunstige jaren te verwachten buitengewoon hooge inkomsten en zal slechts rekening mogen worden gehouden met de regelmatige ontvangsten. In dit verband heeft de Regeering, zooals medegedeeld, dan ook reeds in overweging genomen om bij sterk schommelende inkomsten, zooals die uit uitvoerrechten en andere belastingen van stapelproducten, waarbij de heffing wordt geregeld naar het verschil tusschen kostprijs en marktprijs, in de begroting zooveel mogelijk slechts rekening te houden met het constante bedrag, dat men aanneemt in ieder geval — ook onder minder gunstige omstandigheden — te zullen ontvangen. De gewone dienst zal aldus tegen te zware schokken worden behoed, terwijl een eventueel surplus zal beschikbaar komen of voor kostbare maatregelen, welke slechts eene uitgaaf voor eens vorderen, of voor bestrijding van buitengewone uitgaven, waardoor de voor een land als Indië noodige kapitaalvorming van Landswege zal worden voortgezet in een tempo, dat rechtstreeks verband houdt met de draagkracht.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 115A. Hervorming districtsbestuur in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

De hervorming van het districtsbestuur in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo heeft o.m. ten doel den bestuursdienst zoo aantrekkelijk te maken, dat jongelieden zich de langdurige Osvia-opleiding zullen getroosten om daarbij geplaatst te worden. De omstandigheden laten thans nog niet toe om die opleiding onder de eischen van benoembaarheid op te nemen, doch het is de bedoeling om in de toekomst slechts bij uitzondering niet-opgeleide personen tot districtshoofd aan te stellen. De opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren tevens kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Makassar is in het bijzonder voor de opleiding van candidaten voor den bestuursdienst in dit gewest aangewezen.

Onderafdeeling 126. Politie te Menado.

Reeds gedurende de oorlogsjaren is de behoefte aan versterking van het politiepersoneel ter hoofdplaats Menado door toeneming der onveiligheid aldaar ernstig gevoeld. In verband met de tijdsomstandigheden steeds uitgesteld, kan eene voorziening ter zake thans niet langer wachten. Het ligt echter geenszins in de bedoeling te Menado een politiedepôt voor de overige streken te vestigen.

Onderafdeeling 126A. Hervorming van het politiewezen.

In de omstandigheid, dat de post voor de hervorming van het politiewezen ten plattelande op Java en Madoera eerst bij nota van wijzigingen in de aanvullingsbegroting is kunnen worden ingelascht, valt geen gebrek aan deferentie jegens den Volksraad te zien.

De vraag, of de politie al dan niet zal moeten ressorteeren onder het departement van Binnenlandsch Bestuur werd reeds onder de oogen gezien in de Memorie van Toelichting op de 3e nota van wijzigingen der gewone begroting voor 1920 (B I No. 48) en bij de naar aanleiding daarvan ter vorige zitting van den Volksraad gevoerde besprekingen (Handelingen blz. 711—720 en

734—736), zoomede thans bij de schriftelijke beantwoording van eene vraag in het Afdeelingsverslag betreffende onderafdeeling 20 van de IIde begrootingsafdeeling (B 3, No. 6c, 3 en 4). Aldaar zijn de gronden aangevoerd, welke er voor pleiten om de centrale leiding der politie in handen van den procureur-generaal te leggen.

Zeer terecht wordt in het Afdeelingsverslag opgemerkt, dat, wanneer de leiding over vele hoofden verdeeld is, vele moeilijkheden zullen ontstaan. Daarom moet ook ontraden worden, hetgeen in het Afdeelingsverslag als wenschelijk wordt voorgesteld, den procureur-generaal uitsluitend bemoeienis te doen hebben met de justitieele politie, daarentegen de leiding der veiligheids-politie in handen van den directeur van Binnenlandsch Bestuur te leggen. Bovendien zou eene dergelijke splitsing van de leiding practisch onmogelijk zijn, aangezien de uitoefening van beide onderdeelen der politie wel te onderscheiden, maar niet af te scheiden is en derhalve in één hand moet blijven. Aangezien nu de procureur-generaal uiteraard leider der repressieve politie is, behoort hij dat ook te zijn van de preventieve politie. Om deze taak echter naar behooren te kunnen vervullen heeft de procureur-generaal een tweeden advocaat-generaal noodig, die hem ter zake kan bijstaan c.q. vervangen.

Dat, in tegenstelling met hetgeen daaromtrent in het Afdeelingsverslag wordt gezegd, beheer en leiding wel degelijk te scheiden zijn, heeft de practijk reeds bewezen. Juist door deze scheiding wordt bovendien de oprichting van een politie-departement met de daaraan noodzakelijk verbonden aanzienlijke kosten voorkomen en daarmede tevens de mogelijkheid vermeden, dat de politie niet zou blijven een middel ten dienste van Justitie en Bestuur.

Uit hoofde van de omstandigheid, dat er zoovele soorten van politie zijn, is blijkens het Verslag de vraag gerezen, of niet naar eenheid ware te streven; deze vraag moet voor de toekomst bevestigend beantwoord worden. Het streven is daarop inderdaad gericht, maar dit op zich zelf juiste denkbeeld kan niet dan geleidelijk verwezenlijkt worden naar mate de nieuwe politie-instellingen meer zullen uitgroeien.

Dat er nu gestreefd zou worden naar centralisatie, in plaats van — wat volgens het Afdeelingsverslag wenschelijk zou zijn — naar decentralisatie, is minder juist. De dagelijksche uitoefening der politie blijft immers evenals voorheen in handen van de plaatselijke gezaghebbers.

Dat de veldpolitie alleen ten goede zal komen aan de ondernemingen, moet ten stelligste worden ontkend. Zij dient voor de bewaking der groote verkeerswegen, voor het tegengaan van diefstal van vee en te velde staande producten, voor de achtervolging en opvatting van gevaarlijke misdadigers, voor de bestrijding van het ketjoe-en rampokwezen, van groote dobbelpartijen en zal als zoodanig een belangrijke factor worden in de verbetering der veiligheid juist t. a. z. van de Inlandsche bevolking.

Ook aan de verbetering van de recherche is volle aandacht gewijd. Behalve uitbreiding van het personeel zal in elk gewest een recherche-depôt worden ingesteld ten einde de plaatselijke recherche waar noodig bij te staan.

Als waarborg voor het juiste gebruik van de aanstaande veldpolitie zullen instructies dienen, waarin de taak

der veldpolitie en de verhouding, waarin zij tot de plaatselijke autoriteiten staat, zullen worden aangegeven. Overigens zal een waarborg voor het juist gebruik van dit politiemiddel zijn het feit, dat de centrale leiding van de politie in handen is van den procureur-generaal, derhalve van eene buiten het bestuur staande autoriteit die als de hoogste ambtenaar der staande magistratuur dagelijks geroepen is om te waken voor de handhaving der wet.

Ontactisch optreden zal van de veldpolitie wel het minst van alle takken van den politiedienst gevreesd behoeven te worden. Deze politie wordt toch voor haar taak speciaal opgeleid, zij is voorts gekazerneerd en blijft voortdurend onder tucht staan.

Omtrent de encadreering der mobiele groepen politie (veldpolitie) wordt verwezen naar de bovenaangehaalde Memorie van Toelichting op de 3de nota van wijzigingen der gewone begrooting voor 1920 en de mede reeds eerder vermelde bladzijden der Handelingen gedurende de vorige zitting.

Elke mobiele groep treedt eerst op na eene behoorlijke opleiding. Zij staat onder leiding van een politieopziener of hoofdpolitieopziener. De verschillende mobiele groepen in een gewest worden voortdurend door den gewestelijken leider gecontroleerd en eventueel ook door de inspectie. Een en ander waarborgt voldoende, dat de in het Afdeelingsverslag gevreesde vexaties en excessen tot de uitzonderingen zullen behooren.

Gelijk reeds ter vorige zitting door den Regeeringsgemachtigde werd medegedeeld, ligt het geenszins in de bedoeling om van de veldpolitie een politieleger te maken. Maar de mobiele groepen politie (veldpolitie) zullen, om behoorlijk onder de bevolking te kunnen optreden, aan tucht en orde gewend moeten worden en blijven en bij voortduring geoefend moeten worden. Hiervoor kunnen officieren, mits te voren politieeengeschoold, uitstekend als technisch leider optreden. De dagelijkse uitoefening der politie in het gewest is echter niet in hunne handen, maar blijft in die van den resident en de aan hem ondergeschikte bestuursambtenaren.

Ten einde een goed overzicht te verkrijgen van de totaalkosten, aan de geheele hervorming van het politiewezen ten plattelande verbonden, werden bij de samenstelling van dat overzicht de jaarlijksche uitgaven en die voor ééns, als aangegeven op bladzijde 11 van de onderwerpelijke nota van wijzigingen, korthedshalve onder verschillende posten tezamen gebracht, waarvoor de specificatie der eerste 4 werd gegeven in de bijlagen A en B van die nota.

In het op bijlage B voor uitgaven in eens ten behoeve van de hoofdleiding voorkomend bedrag van f 144 400 is begrepen:

voor eerste inrichting van 89 te bouwen politiekazernes (t.w. tafels, stoelen, banken, britsen, rakken, klokken, schoolborden, keukengereedschap, gymnastiek- en schermtoestellen enz.)	f 100 000
voor 8 automobielen ten behoeve van de gewestelijke leiders à f 4 500 per stuk	„ 36 000
voor 12 rijwielen ten behoeve van het kantoorpersoneel bij de gewestelijke leiders à f 200 per stuk	„ 2 400

voor eerste inrichting (meubilair enz.) van de kantoren van de gewestelijke leiders à f 500 per kantoor „ 6 000

Totaal f 144 400

Hoewel de kosten, verbonden aan de uitbreiding van het personeel op het parket van den procureur-generaal, uiteraard ten laste van het departement van Justitie behooren te komen, werden zij, als zijnde een uitvloeisel van deze politiehervorming, aanvankelijk op de meergemelde 3de nota van wijzigingen van de gewone begrooting voor 1920 in één algemeenen post verhandeld, met de bedoeling deze kosten later op de begrooting van het departement van Justitie over te brengen. Vermits thans alle aan deze hervorming verbonden uitgaven zijn overgebracht naar de onderwerpelijke (1ste) nota van wijzigingen op de aanvullingsbegrooting voor 1920, zijn bedoelde kosten daarbij gehandhaafd. De uitgaven, verbonden aan de indienststelling van een tweeden advocaat-generaal echter, werden, voortvloeiende uit een afzonderlijk voorstel, dadelijk ten laste van het departement van Justitie gebracht.

In de Memorie van Toelichting is voorts reeds medegedeeld, dat de op bladzijde 10 becijferde kosten, waaronder ook die voor de uitbreiding van het personeel van de afdeling Algemeene Politie van het departement van Binnenlandsch Bestuur, van de vaak genoemde 3de nota van wijzigingen werden overgebracht naar deze aanvullingsbegrooting, zoodat het hier niet weder eene nieuwe uitbreiding betreft.

De raming van het in de gewesten benodigd politiepersoneel is met de uiterste zorg geschied na voorafgaande bespreking van de daarvoor door den procureur-generaal uitgezonden ambtenaren met de plaatselijke autoriteiten in elk gewest.

Het is der Regeering niet gebleken, dat de aanvangsbezoldiging van f 60 's maands voor de mantri's-politie te laag zou zijn. Bovendien ligt het in de bedoeling om aan die mantri's in verband met de genoten opleiding al dadelijk een of meer der vier aan dat ambt verbonden nieuwe weddeverhoogingen van f 10 's maands toe te kennen, zoodat alleen de laagst opgeleide mantri's in het genot van de aanvangsbezoldiging zullen worden gesteld.

Voorstellen zijn aanhangig om de politie ter hoofdplaats Djokjakarta op gelijke wijze te kleeden als die op de drie groote hoofdplaatsen op Java. De afdoening daarvan houdt verband met de voorgestelde herziening van de voorschriften omtrent de kleeding, wapening en uitrusting der algemeene politie.

Het indienen van het verzoekschrift der broederschap van commissarissen van politie in Nederlandsch-Indië in zake verhooging van salaris viel ongeveer samen met de voorstellen tot reorganisatie der bestaande bezoldigingen en met het voorstel tot de instelling van de — ook voor de promotie bij de politie van belang zijnde — inspectie. De Regeering meende niet verder te behoeven en — met het oog op de daaraan verbonden kosten — te mogen gaan dan zij in hare bij den Volksraad aanhangig geweest zijnde voorstellen heeft gedaan.

Het verzoekschrift der assistent-wedono's en mantri's-politie bij de algemeene politie te Soerabaja is nog in behandeling.

Onderafdeeling 137. Particuliere landen (zie de opmerking in het Verslag bij Afdeeling III, onderafdeeling 84).

Het rapport van den Gouvernements-accountantsdienst in zake het door de Regeering over te nemen land Struiswijk zal dezer dagen worden ingediend, waarna de commissie tot schatting van de waarde van dat land haar arbeid kan voortzetten.

Het is aan de Regeering niet bekend, dat aan het Gouvernement een schadepost van f 400 000 zou zijn berekend door het uitstel, dat deze zaak heeft moeten lijden.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Een onlangs door ingezetenen van Kema ingediend verzoekschrift om oprichting van eene Europeesche of speciale school ter plaatse is thans nog bij den resident van Menado in behandeling. Het laat zich echter aanzien, dat het gebrek aan onderwijzend personeel en de grootere behoefte aan nieuwe scholen elders zich voorloopig tegen inwilliging van dit verzoek zullen verzetten.

De aanvragen voor eene loterij door de vereeniging „Oost en West” ten behoeve van de kweekschool te Goenoeng Sahari en door de ambachtsschool te Padang konden tot dusver niet worden ingewilligd, omdat volgens de bestaande loterijregeling vereenigingen met een liefdadig doel de voorkeur genieten boven vereenigingen met een ander maatschappelijk doel. Ook onder de eerlang te verwachten nieuwe regeling zullen deze aanvragen voorloopig nog niet kunnen worden ingewilligd, omdat nog talrijke — waaronder urgente — aanvragen van ouderen datum aanhangig zijn.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeelingen 57 en 57A. Eeredienst.

Voor de opmerking, dat de Regeering in afwachting van de beslissing omtrent het vraagstuk der scheiding van Kerk en Staat zich ervan moet onthouden ten behoeve van den Eeredienst meerdere fondsen uit te trekken, zou reden kunnen bestaan, indien het hier gold eene principieele en belangrijke uitbreiding van de regeeringszorg op dit gebied. Daarvan is echter geen sprake. De op dit begrootingsontwerp gebrachte eeredienstposten beoogen slechts, binnen het kader van het bestaande, eenige in het oog springende onbillijkheden en ongelijkheden weg te nemen.

Voor zoover kan worden nagegaan, is van belanghebbende zijde nog nooit eene poging gedaan om de Regeering door het aanvragen van geldelijken steun als anderszins te betrekken in de opleiding van Mohammedaansche geestelijken.

Van haar kant had de Regeering geene aanleiding om het verleen van geldelijken steun, inzonderheid voor die opleiding, in overweging te nemen, omdat ook overigens geen financieele band bestaat tusschen den Staat en den Mohammedaanschen godsdienst.

Naar aanleiding van de in het Verslag voorkomende waarschuwing voor toenemende ontevredenheid tegen de zending kan worden medegedeeld, dat de Regeering, indien feiten te harer kennis komen, welke op eene dergelijke stemming wijzen, daarop de aandacht pleegt te vestigen van de daarbij betrokken corporaties.

Aan den wensch van den Volksraad om geraadpleegd te worden over de voorgenomen wijziging van artikel 123 van het Regeeringsreglement zal binnenkort gevolg kunnen worden gegeven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 168. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van middelbaar onderwijs.

In de omtrent dezen post gemaakte opmerking vindt de Regeering aanleiding om nogmaals in het licht te stellen, dat zij het geheel op haar weg gelegen acht den financieelen noodtoestand, waarin enkele particuliere meisjes-hoogere-burgerscholen verkeerden, op te heffen, omdat die toestand rechtstreeks gevolg is van de algeheele ontoereikendheid der tot dusver verleende regeeringssubsidie. De van andere zijde gemaakte opmerking, dat de bedoelde scholen in eene behoefte voorzien en eenige klassen van de gouvernements-middelbare-scholen uitsparen, is volkomen juist en ook uit dat oogpunt beschouwd is er alles aan gelegen te voorkomen, dat de op die scholen drukkende schuldenlast zou kunnen leiden tot opheffing.

Zij, die opnieuw de wenschelijkheid betoogden om alle hogere burgerscholen aan de zorg der Regeering te onttrekken en onder die van de Europeesche ingezetenen te stellen, verliezen uit het oog, dat het initiatief tot de oprichting van particuliere scholen van particulieren moet uitgaan. Zoolang dit ten opzichte van het middelbaar onderwijs, aansluitend bij dat in Nederland, niet in voldoende mate is geschied, beschouwt de Regeering de verschaffing van het onderwijs als overheidstaak.

In antwoord op de desbetreffende vraag wordt de aandacht erop gevestigd, dat de financieele gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar Europeesch lager onderwijs aan de orde is gesteld als uitvloeisel van de wijziging van artikel 192 van de Grondwet, hetwelk de gelijkstelling voor het middelbaar onderwijs niet voorschrijft.

Onderafdeeling 171A. Vierde Technische school.

Dat de op te richten 4de Technische school te Bandoeng en niet op eene plaats in de buitengewesten zal worden gevestigd, berust hierop, dat het thans in de allereerste plaats noodzakelijk is de Koningin-Wilhelminaschool te Batavia, die haar maximum-capaciteit heeft bereikt, van een deel harer leerlingen te ontlasten. De groote meerderheid der van elders afkomstige leerlingen dier school is woonachtig op plaatsen in West-Java. De oprichting van eene Technische school op Sumatra maakt reeds een punt van overweging uit. Eene vaste toezegging omtrent het tijdstip, waarop hiertoe zal worden overgegaan, kan niet gegeven worden, omdat dat tijdstip o. m. afhankelijk is van de resultaten der getroffen maatregelen om de personeelsvoorziening zooveel mogelijk te verzekeren. Dat de betrekkelijk hooge aanvangsbezoldiging, welke de afkomelingen der technische scholen kunnen genieten, van grooten invloed is op den toeloop tot deze onderwijsinrichtingen, is stellig juist. De ervaring leert echter, dat de Indische maatschappij eene nog slechts zeer ten deele bevredigde behoefte aan opgeleide technische krachten heeft.

Onderafdeeling 197A. Namiddagleergangen voor kinderen van Amboneesche militairen.

Voor kinderen van Amboneesche militairen op Java bestaat grootere behoefte aan leergangen als de onderhavige dan voor kinderen van Javaansche militairen, omdat de eersten niet zooals de laatsten, voorzover zij

geen plaats kunnen krijgen op eene Hollandsch-Inlandsche school, eene Inlandsche school der 2de klasse kunnen bezoeken, aangezien zij de landstaal niet verstaan. De van andere zijde gemaakte opmerking, dat ook een Javaansch studiefonds in aanmerking zou kunnen komen voor geldelijke tegemoetkoming voor de kosten van dergelijke leergangen, is juist, indien men daarbij het oog heeft op leergangen, als bedoeld bij artikel 388 van de begrooting voor 1919.

Onderafdeeling 198A. Gelijktelling van het bijzonder met het openbaar Europeesch lager onderwijs.

De Regeering ziet geen enkele reden, waarom de financiële gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar Europeesch lager onderwijs niet tot stand zou kunnen komen zonder wijziging van het Regeeringsreglement.

Eene andere vraag is, of het wellicht aanbeveling zou verdienen bij eene mogelijke herziening van dit reglement de gelijkstelling als een belangrijk beginsel van staatsbeheer in genoemd reglement vast te leggen. Dit punt kan echter later overwogen worden.

De bij het Verslag uitgesproken vrees, dat de financiële gelijkstelling, voorshands beperkt tot het Europeesch lager onderwijs, zou leiden tot te hooge kosten van dit onderwijs in verhouding tot dat voor Inlanders en Chineezers, behoeft naar het oordeel der Regeering van dien maatregel niet te weerhouden, ook omdat de kosten daarvan natuurlijkerwijze binnen redelijke grenzen blijven door de beperkte behoefte aan particuliere Europeesche lagere scholen.

De Regeering zal zich gaarne beijveren om de vraag, of de financiële gelijkstelling ook tot andere takken van lager onderwijs moet worden doorgevoerd, binnen bekwamen tijd tot oplossing te brengen. Zij kan echter niet inzien, dat hangende de beslissing dienaangaande de gelijkstelling ten opzichte van het Europeesch lager onderwijs achterwege zou moeten blijven, omdat deze maatregel op zichzelf voldoende rechtvaardiging vindt in de beweegredenen, die daartoe in Nederland hebben geleid.

De Regeering is bereid t. z. t. den Volksraad te hooren omtrent de in het Verslag bedoelde herziening van de onderwijsvoorschriften, althans wat betreft de beginselen van de herziening.

De Regeering heeft er geen bezwaar tegen de particuliere Hollandsch-Chineesche scholen naar denzelfden maatstaf geldelijk te ondersteunen als voor de particuliere Hollandsch-Inlandsche scholen geldt en haar medewerking te verleenen tot eene gunstiger regeling van de bijdrage der Regeering in de kosten van buitenlandsch verlof van particuliere Europeesche onderwijzers.

Onderafdeeling 206A (gewijzigd in 206B). Gezondheidsleer op inrichtingen van voortgezet onderwijs voor Inlanders.

De onderwijsinrichtingen, waaraan tot dusver onderwijs in de gezondheidsleer wordt gegeven, zijn: de opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren, de kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers en de Tondanosch muloafdeeling der algemeene middelbare school.

Op de wenschelijkheid om dat onderwijs ook aan andere scholen in te voeren blijft de aandacht gevestigd. Bij de Regeering is reeds een voorstel aanhangig om bij de V. H. O. afdeeling der algemeene middelbare school te Djokjakarta in 1920 bij wijze van proef een cursus van drie maanden in gezondheidsleer te geven.

Door de indienststelling van schoolartsen, welke, zoo als aan den Volksraad bekend, in overweging is, zal worden tegemoet gekomen aan den aandrang tot perio

diek geneeskundig onderzoek van de leerlingen der scholen.

Over de onlangs voorgekomen ongeregelheden aan de opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te Probolinggo zijn nog niet alle bescheiden, die hierover verwacht worden, ingekomen. Een overzicht van het gebeurde zal t.z.t. aan de secretarie van den Volksraad worden toegezonden.

Onderafdeeling 233. Huisvesting en opvoeding van studeerende jongelieden.

Aan de leden, die hunne bevreemding er over uitspraken, dat gelden worden uitgetrokken voor ondersteuning van particuliere internaten, nog vóór de in onderafdeeling 233 van de begroting voor 1920 bedoelde ambtenaar werd benoemd, wordt medegedeeld, dat die ambtenaar, de heer J. G. Duyvetter, al dadelijk is aangesteld, nadat genoemde post door den Volksraad was aanvaard. Genoemde ambtenaar, die een belangrijk aandeel heeft gehad in de voorbereiding van de thans aanhangig gemaakte subsidieregeling, is sindsdien met verlof naar Europa vertrokken en heeft de opdracht eene studie te maken van internaten, o.a. ook in Engeland en Britsch-Indië.

Dat alleen Christelijke internaten zouden verrijzen, is nu reeds in strijd met de werkelijkheid. Niet alleen kan gewezen worden op de te Batavia tot stand gekomen Jan Pieterszoon Coen-Stichting, maar ook op andere plaatsen zijn reeds ook van andere dan Christelijke zijde plannen gevormd om internaten voor studeerende jongelieden in het leven te roepen. Tot stichting van Gouvernements-internaten zal, zooals reeds vroeger werd medegedeeld, worden overgegaan daar, waar geen particulier initiatief in deze richting tot uiting komt.

Het ligt reeds in de bedoeling in de regeling voorwaarden op te nemen ten einde te waarborgen, dat de gebouwen van binnen een bepaalden tijd na de stichting opgeheven internaten aan den Lande worden overgedragen.

De wensch om voor minvermogende niet-beursleerlingen geldelijke faciliteiten toe te staan, komt neer op de toekenning van beurzen aan leerlingen, die daarvoor niet in de termen vallen, en is daarom niet voor verwezenlijking vatbaar.

Tusschen het aantal voor beursleerlingen beschikbaar te houden plaatsen in de internaten en het aandeel der Regeering in de onderhoudskosten is ten onrechte in het Verslag verband gelegd.

Het aantal van 5 internaten in de toelichting genoemd is slechts eene raming, zonder dat daarbij het oog gevestigd was op bepaalde internaten, waarvan de oprichting in 1920 te verwachten is.

In de Memorie van Antwoord op het Afdeelvingsverslag betreffende het aanhangig begrootingsontwerp werd bij onderafdeeling 195A reeds medegedeeld, dat de Regeering zich in het geheel niet kan vereenigen met de meening van hen, die oordeelen, dat de onderwijsvoorziening geforceerd wordt.

Onderafdeelingen 237 en 237A. Personeel voor den eeredienst.

Te dezen aanzien wordt verwezen naar het antwoord bij de onderafdeelingen 57 en 57A van de uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 244B. Adviseur voor de medische propaganda.

De opmerking, door enkele leden gemaakt naar aanleiding van het voorstel tot aanstelling van een adviseur voor de medische propaganda, nl. dat de bevolking reeds

de zegeningen van de moderne geneeskundige behandeling begint te erkennen, zoodat het tekort aan medisch personeel nog sterker zal worden gevoeld, indien de behoefte aan medische hulp wordt aangekweekt, kan worden beaamd, ofschoon daarin geen reden zou mogen worden gevonden de bevolking onkundig te laten van de voordeelen van geschoolde geneeskundige hulp.

De arbeid van bedoelden adviseur zal zich dan ook te richten hebben op de verspreiding van kennis hoe ziekten te voorkomen, de bevolking door woord en beeld voor te lichten omtrent de voorschriften, welke zij in het belang van hare gezondheid dient te volgen en haar de doelmatigheid dier voorschriften duidelijk te maken.

Waar de tegenstand, welke vaak wordt ondervonden tegen heilzame maatregelen, die het bestuur in het belang der volksgezondheid neemt, toegeschreven moet worden aan het volkomen gemis aan begrip onder de bevolking omtrent de redenen, welke tot die maatregelen leiden, wordt verwacht, dat door duidelijke voorlichting in vele gevallen die tegenstand in medewerking zal verkeeren.

Op grond hiervan kan de Regeering de meening van enkele leden, dat de opgebrachte post overbodig zou zijn, niet deelen.

Onderafdeeling 244C. Bezoldiging van de Indische geneeskundigen.

Naar aanleiding van de opmerking van eenige leden, dat, indien de Regeering tijdig bekendheid gegeven had aan haar voornemen om de wedden der Indische geneeskundigen te herzien, veel ontstemming zou zijn voorkomen, zij opgemerkt, dat met instemming der Regeering de hoofdinspecteur, hoofd van den burgerlijken geneeskundigen dienst, reeds in Juni jl. het bestuur der vereeniging van Indische geneeskundigen volledig omtrent die voornemens inlichtte en wel door het bekend stellen der ingediende voorstellen tot positieverbetering voor de Indische artsen, zooals die nu in de eerste nota van wijzigingen op het ontwerp der aanvullingsbegroting zijn opgenomen. Daaraan werd toegevoegd, dat volgens door den hoofdinspecteur ondershands verkregen inlichtingen thans gebleken was, dat deze voorstellen, wat aanvangs- en eindbezoldiging en periodieke verhoogingen betrof, binnen de grenzen vielen van de bij den hoofdamtenaar De Groot in bewerking zijnde algemeene herziening der bezoldiging van in Indië opgeleide ambtenaren, en voorts dat de Regeering het daarheen wilde leiden, dat de voorstellen omtrent de positieverbetering voor de Indische artsen nog in de najaarszitting van dit jaar zouden kunnen worden behandeld.

De opening van dit uitzicht kon echter uit den aard der zaak geen vaste toezegging insluiten.

Nadat de bovenbedoelde ondershands door den hoofdinspecteur verkregen inlichtingen officieel door den Raad van Departementshoofden aan de Regeering waren bevestigd, verleende zij hare machtiging tot het voorbrengen van de door den hoofdinspecteur ingediende voorstellen bij nota van wijzigingen op het ontwerp der aanvullingsbegroting van 1920. Ook hiervan stelde de hoofdinspecteur het bestuur der Indische-artsenvereeniging op de hoogte, terwijl de voorzitter dier vereeniging in een afzonderlijk onderhoud in kennis gesteld werd met den inhoud van het desbetreffend Regeeringsschrijven, dadelijk nadat het was ontvangen.

Voor het verwijt, dat de Regeering niet tijdig bekendheid gegeven zou hebben aan haar voornemen om d

wedden der Indische geneeskundigen te herzien en zoo doende eene ernstige politieke fout zou hebben begaan, bstaat dus geen grond.

De leden, die de aanvangsbezoldiging, welke op de basis van eene inheemsche bezoldigingsschaal moet rusten, wat te hoog vonden, hebben naar het oordeel der Regeering onvoldoende rekening gehouden met den langen duur der studie aan de artsenscholen.

De wenk om het aanbod van artsen te vermeerderen door oprichting van nog eene artsenschool zal ter kennis der medisch-onderwijscommissie worden gebracht.

Van de regeling, die het amendement-Rivai c. s. beoogde, wijkt de begrootingspost in twee opzichten af.

1e. Genoemd amendement beoogt het verkrijgen der maximum-bezoldiging na 12 jaar, de opgebrachte begrootingspost na 18 jaar.

Waar de gouvernementsartsen en natuurwetenschappelijk-technische ambtenaren van den burgerlijken geneeskundigen dienst, die na 20 jaar recht op pensioen kunnen doen gelden, hun maximum-traktement eerst bereiken respectievelijk na 16 jaar en 19 jaar, vond de Regeering geen aanleiding om de Indische artsen, die in het algemeen eerst na 30 jaar aanspraak op pensioen kunnen doen gelden, hun maximum-traktement reeds na 12 jaar te doen bereiken.

Waar tot dusverre dat maximum door hen eerst na 24 jaren kan worden bereikt, wordt door een terugbrengen van dien termijn tot 18 jaren naar het inzien der Regeering de billijkheid voldoende betracht.

2e. Het amendement-Rivai beoogt eene terugwerkende kracht tot 1918.

De Regeering heeft geen aanleiding gevonden om voor de Indische artsen af te wijken van den algemeenen regel, dat lotsverbeteringen ingaan met den aanvang van het kalenderjaar, waarop de begrooting betrekking heeft.

Daarentegen heeft het amendement-Rivai geen rekening gehouden met den meermalen ook in verzoekschriften voorgebrachten wensch van het Indisch artsenkorps om de lang in dienst zijnde artsen te doen genieten van de positieverbetering in verhouding tot hunne dienstjaren.

Door vele, waaronder zeer verdienstelijke Indische artsen wordt het als eene kwetsende verongelijking gevoeld, dat door vorige positieverbeteringen geen dan wel een zeer onbelangrijk verschil ontstond in wedde tusschen hen, die den Lande lange jaren trouw dienden, en hen, die kortelings in dienst traden en nog niets of weinig presteerden.

In verband met den volksaard, die medebrengt een sterk ontwikkeld gevoel voor de rechten van ancienniteit, zou het vasthouden aan het amendement-Rivai grootendeels te niet doen de tevredenheid, die van deze positieverbetering redelijkerwijs mag worden verwacht.

Op den begrootingspost is daarom voorgesteld, dat de diensttijd van 1 December 1904 af zal medetellen voor traktementsverhooging bij toepassing der beoogde positieverbetering.

De wensch van sommige leden tot het oprichten van meer laboratoria, zij het ook van eenvoudigen aard, stemt overeen met de door den burgerlijken geneeskundigen dienst gekoesterde plannen, welke beoogen om naast de reeds bestaande afdeelinglaboratoria te Semarang en Soerabaja voor elk der gewestelijke gouverne-

mentsartsen een eenvoudig laboratorium ter beschikking te stellen.

In de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag betreffende het ontwerp van de 1e algemeene aanvullingsbegrooting 1920 (onderwerp 3, stuk 6) moet op bladzijde 3 van onderafdeeling f, regels 3 en 9 van onderen, het woord „behoefte” vervallen.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Op de verbetering van de bezoldiging der ambtenaren bij het Boschwezen is gerekend bij de sedert ingediende 2e nota van wijzigingen op de aanvullingsbegrooting 1920.

Onderafdeeling 260, b. Indienststelling van een onderdirecteur.

Voor zoover betreft de door eenige leden bedoelde bezwaren van algemeenen aard tegen de indienststelling van onderdirecteuren bij verschillende departementen, meent de Regeering te mogen verwijzen naar hare weerlegging van die bedenkingen bij de voorgestelde benoemingen van onderdirecteuren bij de departementen van Onderwijs en Eeredienst en van Binnenlandsch Bestuur. Zij ontkent ten stelligste, dat het instituut voornamelijk zou worden ingesteld om voor departementsambtenaren gelegenheid tot promotie te scheppen; van eene onzuivere voorstelling van zaken is dan ook geen sprake.

De gestelde vragen kunnen worden beantwoord met de mededeeling:

1e. dat met den in den aanhef der toelichting genoemden „vorigen directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel” inderdaad Dr. Lovink is bedoeld en

2e. dat ten aanzien van de indienststelling van onderdirecteuren bij de andere departementen bij de Regeering nog geen voorstellen in behandeling zijn, terwijl het onwaarschijnlijk is, dat voor alle departementen de behoefte aan instelling dezer betrekking zoude zijn aan te toonen.

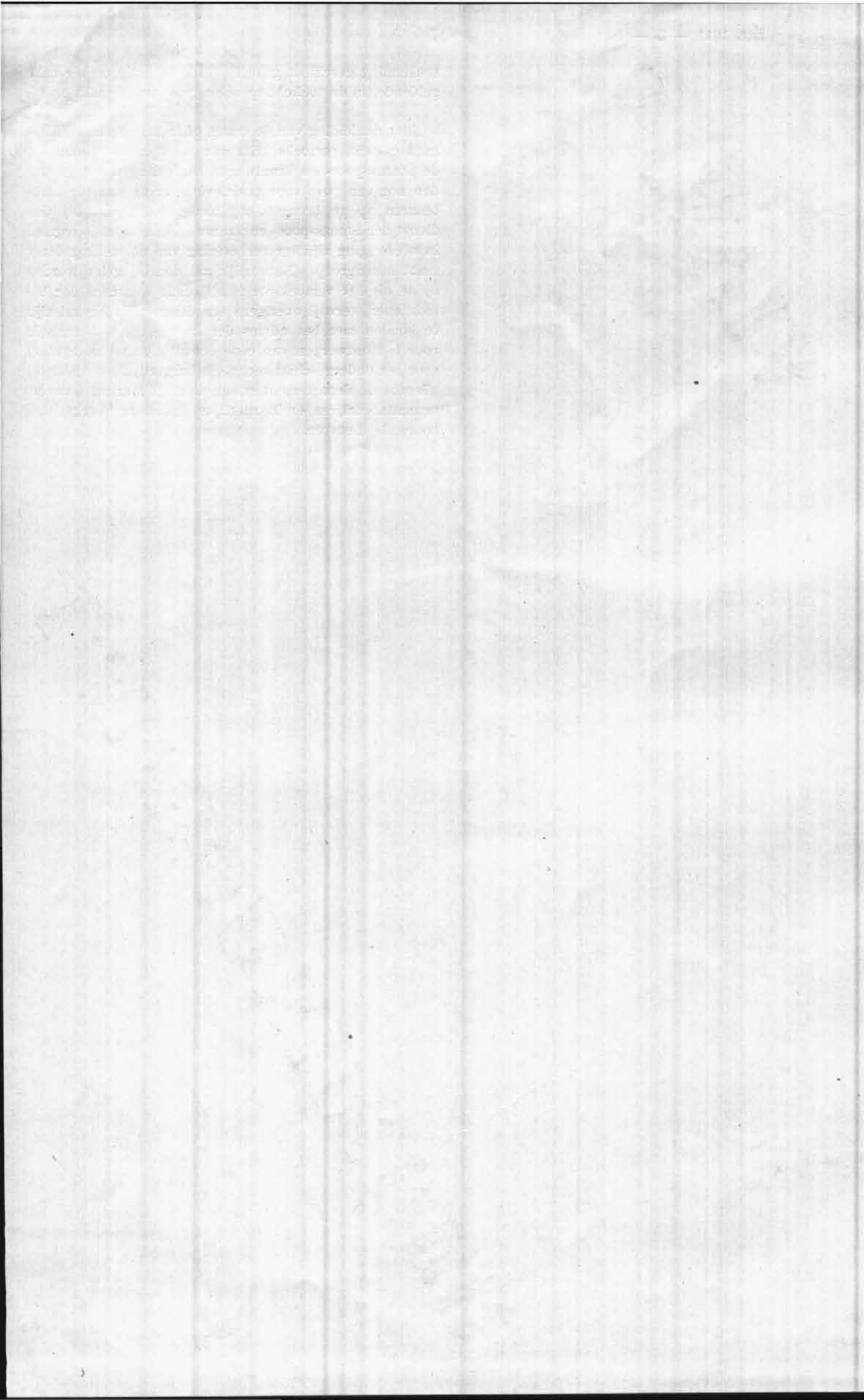
Zooals reeds volgt uit de tot dusver gedane voorstellen ten dezen, ligt het in de bedoeling om bij de departementen, waar daartoe aanleiding bestaat, door de benoeming van onderdirecteuren de directeuren meer en meer te ontlasten van bepaalde onderdeelen van hunne taak en daardoor de werkzaamheid der departementshoofden zelf beter tot haar volle recht te doen komen.

De opmerking, dat in dit speciale geval van verlichting der werkzaamheden van den directeur geen sprake kan zijn, gaat schijnbaar uit van de onjuiste veronderstelling, als zoude het in de bedoeling liggen den departementssecretaris te benoemen tot onderdirecteur.

Eene instructie om de benoeming van ambtenaren met een traktement van meer dan f 800 in den Raad van departementshoofden ter sprake te brengen, bestaat niet. Zooals reeds werd medegedeeld in de Memorie van Antwoord betreffende de aanvullingsbegrooting (stuk 6 f) bij onderafdeeling 164A, wenscht de Regeering zich volledige vrijheid voor te behouden in de wijze van voorbereiding van begrotingsvoorstellen. Het is echter in den laatsten tijd gebruikelijk geweest over voorstellen betreffende het scheppen van nieuwe betrekkingen, waaraan eene bezoldiging van meer dan f 800 's maands is verbonden, zooveel noodig den Raad van departe-

toekenning geschiedt geheel overeenkomstig de ter zake geldende, in de toelichting zelve genoemde bepalingen.

Naar aanleiding van de vraag, of in het aan den Volksraad gericht verzoekschrift van werkplaats-technici bij de Staatsspoor- en Tramwegen aanleiding wordt gevonden nog een post voor positieverbetering van die ambtenaren op te brengen, zij medegedeeld, dat bij den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen reeds maatregelen in overweging zijn ter verbetering van de stelling dezer ambtenarengroep. Natuurlijk zal daarbij gelet worden op de uit het verzoekschrift blijkende wenschen der betrokkenen, terwijl overigens ten dezen rekening zal zijn te houden met het advies der in te stellen commissie voor het ontwerpen van eene eenvormige wedderegeling voor het ondergeschikt technisch burgerlijk personeel bij alle tot de departementen van Oorlog, Marine, Gouvernementsbedrijven en Burgerlijke Openbare Werken behorende diensten.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 16a.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

1ste nota v. wijz.: Hfst. I, onderafd. 97	} militaire bezoldigingen.
Hfst. II, onderafd. 427F	
2de nota v. wijz.: Hfst. I, onderafd. 19B	} militaire pensioenen.
Hfst. II, onderafd. 80B	

MEMORIE VAN ANTWOORD

naar aanleiding van het Afdeeliningsverslag (stuk 10a).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

§ 1. Algemeene beschouwingen.

Met betrekking tot de opmerking van eenige leden, dat er naar moet worden gestreefd de uitgaven, welke de onderwerpelijke voorstellen ten gevolge zullen hebben, door bezuiniging op andere uitgaven te compenseeren, zij er de aandacht op gevestigd, dat reeds in de Memorie van Antwoord op het Afdeeliningsverslag betreffende de begrooting voor 1920 werd aangeteekend, dat deze begrooting eene vermindering vertoonde van 8,1 millioen gulden of van 11% en dat daardoor en door de hier te lande in acht genomen beperking van de uitgaven de gelegenheid werd geschonken tot het uitvoeren van de maatregelen, welke verband houden met het stoffelijk welzijn van het militair personeel — zoowel officieren als minderen — zonder de grenzen, door de vorige begrooting gesteld, te overschrijden, doch dat eerst, wanneer de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie zouden zijn ingekomen, een juist overzicht zou kunnen worden verkregen van de eischen, welke de uitvoering harer ontwerpen aan de schatkist zoude stellen.

Zooals blijkt uit de op onderwerpelijke voorstellen verstrekte toelichtingen (stukken 7 en 9), vorderen die voorstellen eene vermeerdering van de jaarlijksche uitgaven van f 8 761 000, waarvan f 46 000 voor Hoofdstuk I en f 8 715 000 voor Hoofdstuk II, en eene jaarlijksche stijging van den pensioenlast met f 200 000, zoodat de vermeerdering van uitgaven over 1920 voor 9/10 gedeelte door de hierboven bedoelde bezuiniging gecompenseerd wordt.

De Regeering stemt geheel in met de meening van de leden, die hebben aangevoerd, dat het evenwicht, dat tusschen de belooningen van militairen arbeid en van dien van de overige takken van den Staatsdienst behoort te bestaan, reeds sedert geruimen tijd verbroken is en dat daarom aan de militaire landsdienaren de zoo noodige positieverbetering niet langer mag worden onthouden.

§ 2. Wijze van behandeling.

Waar enkele leden er de voorkeur aan zouden hebben gegeven om aan de militaire vakverenigingen de keuze

over te laten van hare leden, die zouden worden aangewezen om deel uit te maken van de commissie tot herziening der bezoldiging van het militair personeel van de landmacht, zij er de aandacht op gevestigd, dat in die commissie zijn benoemd leden van de hoofdbesturen van de genoemde vakverenigingen, welke leden als hare voormannen en hare vertrouwensmannen moesten worden aangemerkt.

Erkende militaire vakverenigingen van Europeesche of Inlandsche soldaten en korporaals bestonden niet; de soldatenbond kon niet als zoodanig worden beschouwd.

Niettemin is door de militaire bezoldigingscommissie bij de uitwerking van hare voorstellen in den ruimsten zin voeling gehouden met de belanghebbenden, voor zover zij op Java aanwezig waren.

In de eerste plaats zijn deze in de gelegenheid gesteld om schriftelijk hunne wenschen in zake de bezoldigingsregelingen kenbaar te maken en daarvan is een zeer ruim gebruik gemaakt; verder bezochten eenige commissieleden de voornaamste garnizoensplaatsen op Java, waar zij met de verschillende groepen van militairen vergaderingen belegden ter bespreking van de door hen gewenschte verbeteringen.

Door al die maatregelen werd de commissie volledig ingelicht in zake de wenschen van de belanghebbenden en zij heeft die bij haren arbeid nauwgezet overwogen.

Dat de omstandigheid, dat van den soldatenbond geen vertegenwoordiger in de militaire bezoldigingscommissie zitting heeft genomen, tot gevolg zou hebben gehad, dat voor de manschappen eene belangrijk mindere positieverbetering is voorgesteld dan voor officieren en onderofficieren, is een ongegrond vermoeden.

De hoogste soldij van een soldaat 2e klasse van de aanvullingstroepen is $\pm 50\%$ en die van een soldaat 1e klasse $\pm 125\%$ hooger dan de hoogste soldij, welke een Europeesch fuselier thans kan bereiken.

Overigens ligt het voor de hand, dat niet aan alle uitgesproken wenschen is kunnen worden tegemoet gekomen; de verlangens van verschillende personen van eenzelfde groep liepen trouwens dikwijls zeer sterk uiteen.

De omstandigheid, dat het verslag van de militaire bezoldigingscommissie eerst in de maand September 1919 in druk kon verschijnen, de omvangrijke arbeid, welke aan de behandeling van hare voorstellen door verschillende gezaghebbenden was verbonden, en de noodzakelijkheid om niettemin aan die voorstellen zoo spoedig mogelijk uitvoering te geven, hebben er toe geleid, dat aan den Volksraad noodgedwongen slechts een betrekkelijk korte tijd van voorbereiding bleef.

Om die reden zijn ook de gedrukte verslagen van de commissie aan den Volksraad toegezonden, vóórdat nog de Regeering zich omtrent die voorstellen had uitgesproken.

Dat in de Memorie van Toelichting naar de bedoelde verslagen is verwezen en in die Memorie geen overzicht is gegeven van het geheel, vindt zijne oorzaak hierin, dat de onderwerpelijke voorstellen van zóó omvangrijken en zóó ingrijpenden aard zijn, dat met een kort overzicht niet had kunnen worden volstaan en een zeer groot gedeelte van het Verslag, o.a. alle bezoldigingsschalen, in dat overzicht zouden moeten zijn opgenomen.

De meening van enkele leden, dat noch de openbare meening, noch de meeste der betrokken vakverenigingen in de gelegenheid zouden zijn geweest zich omtrent de

voorstellen der commissie te uiten, wordt door de Regeering niet gedeeld.

Nadat het verslag der militaire bezoldigingscommissie in druk was verschenen, zijn aan alle erkende militaire vakvereenigingen eenige exemplaren van dat verslag toegezonden; dit is ook geschied ten aanzien van enkele persorganen.

Wel zou het ongetwijfeld voor de niet-Europeesche vereenigingen gemakkelijker zijn geweest, zoo zij een in het Maleisch vertaald en gedrukt uittreksel uit het verslag hadden ontvangen, doch — zooals reeds is opgemerkt in de Memorie van Antwoord op de aanvullingsbegrooting voor 1920 (stuk 6 j § 7) — dit was in verband met den beperkten tijd niet mogelijk; bovendien tellen die vereenigingen onder hare leden ongetwijfeld wel eenige personen, die de Nederlandsche taal voldoende machtig zijn om den inhoud, voor zoover hen van belang, in de eigen taal aan hunne kameraden over te brengen, terwijl desgewenscht op andere wijze inlichtingen werden verstrekt, zooals bijvoorbeeld te Magelang, waar een officier werd aangewezen om in het Maleisch eene voordracht over de voorstellen te houden.

Het denkbeeld, om in afwachting van de totstandkoming van deze voorstellen uitsluitend aan enkele groepen van militairen tijdelijk een verhoogden duurtetoeslag toe te kennen, is, naar het der Regeering voorkomt, niet uitvoerbaar.

Wanneer met het oog op de steeds stijgende prijzen bijzondere maatregelen noodig mochten zijn ter tegemoetkoming van die landsdienaren, welke daaronder gebukt gaan, schijnt eene beperking tot enkele groepen van militairen niet verdedigbaar.

§ 3. Invloed van landaard en bekwaamheid op de bezoldiging.

De mettertijd vast te stellen beginselen voor een algemeen Indisch bezoldigingsstelsel zullen ook bij het Leger toepassing moeten vinden.

Wat betreft de militairen beneden den rang van sergeant 1e klasse, wijken de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie van die beginselen nog slechts af ten aanzien van de hieronder nader in beschouwing te nemen z.g. Indische Nederlanders, die aan zekere eischen van ontwikkeling voldoen.

Voor de sergeanten 1e klasse en de hogere onderofficieren heeft de commissie geen verschil gemaakt tusschen de bezoldiging van hen, die uit de inheemsche troepen en die van hen, welke uit de aanvullingstroepen voortkomen. Deze gelijkstelling in bezoldiging, welke ook thans reeds bestaat, ware voorschands te bestendigen, totdat omtrent het algemeen Indisch bezoldigingsstelsel is beslist.

Naar aanleiding van de opmerking van eenige leden, die vreesden, dat een taalcriterium in de plaats van het ras-criterium zou komen, en die kennis van het Nederlandsch voor de verschillende onderofficiersranggen onnoodig achtten, zij voor zooveel noodig in herinnering gebracht, dat in de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag over de begroting voor 1919 reeds is bekend gesteld, dat voor de bevordering tot Europeesch sergeant (dit is de sergeant 1e klasse) niet kan worden afgeweken van het beginsel om tegenover gelijke rechten ook gelijke plichten te stellen, hetgeen o. m. in zich sluit voldoende kennis van de Nederlandsche taal, omdat hij, die zich in het Leger tegenover meerderen en ondergeschikten

slechts van eene Oostersche taal (i. c. het Maleisch) kan bedienen, in algemeene geschiktheid ten achter staat bij hem, die ook het Nederlandsch machtig is.

Verder werd bij de openbare behandeling van de begroeting voor 1920 (Handelingen bladzijde 262) door den Legercommandant opgemerkt, dat het niet mogelijk is om de oudere niet-Europeesche sergeanten in de gelegenheid te stellen om, zonder aan den eisch in zake kennis van de Nederlandsche taal te voldoen, de Europeesche kaderbetrekkingen in te nemen.

Ook de omstandigheid, dat de sergeanten 1e klasse de aanvulling moeten leveren voor de hogere onderofficiersbetrekkingen, maakt het stellen van dien eisch noodzakelijk.

In verband met het vorenstaande is het onmogelijk, ook zelfs bij wijze van overgangsmaatregel, de lijn der 2e klasse groepen, waarvoor kennis van Nederlandsch niet als eisch zou worden gesteld, door te trekken tot de hogere onderofficiersrangen.

De in Indië aangeworven Europeanen zijn — behalve wat betreft premiën bij verbintenissen en herverbintenissen, overtocht naar Nederland en gratificatiën voor eerste uitrusting voor de echtgenooten bij vertrek naar Indië — tot dusver op dezelfde voorwaarden aangenomen als de uitgezonden Europeanen.

De militaire bezoldigingscommissie heeft voor de in de naaste toekomst in Indië aan te nemen Europeanen die gelijkstelling alleen nog willen handhaven, voor zoover zij aan bijzondere eischen voldoen, en slechts tot aan het tijdstip, waarop zekerheid bestaat, dat door het instituut van aspirant-onderofficiëren en door bevordering tot sergeant 1e klasse van daarvoor volkomen geschikte inheemsche militairen blijvend in de behoefte aan Europeesch en daarmee gelijkwaardig onderofficiërskader kan worden voorzien (zie bladzijde 11 van haar verslag).

Dit voorstel strookt — dit moet worden erkend — niet met de door de commissie aangenomen algemeene beginselen in zake de bezoldiging van militairen beneden den rang van sergeant 1e klasse, terwijl het zich laat aanzien, dat het eveneens in strijd zal zijn met de grondslagen van het vermoedelijk vast te stellen algemeen Indisch bezoldigingsstelsel.

Waar nu de z.g. Indische Nederlanders, die voor kaderopleiding geschikt zijn, evenals de ontwikkelde niet-Europeanen langs den weg van het aspirant-onderofficiërsinstituut den rang van sergeant 1e klasse zullen kunnen bereiken en de hoop mag worden gekoesterd, dat zij — zoo hun de gelegenheid wordt ontnomen om als soldaat op de voorwaarden voor aanvullingstroepen te worden aangenomen — zich niet van dienstneming zullen laten weerhouden, doch zich als aspirant-onderofficiërs zullen verbinden, bestaat er geen overwegend bezwaar tegen om, met afwijking in zoover van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie, de z.g. Indische Nederlanders, die zich — na invoering van de thans voorgestelde positieverbeteringen — voor dienstneming al gewoon soldaat aanmelden, alleen op de voor inheemsche soldaten geldende voorwaarden aan te nemen.

Uit een administratief oogpunt bestaat er bezwaar tegen om den naam brigadier te vervangen door dien van korporaal 1e klasse; het verschil in benaming tussen deze beide categorieën van militairen dient o.a. om aan te duiden, dat hunne dienstvoorwaarden verschillen

zijn. Om dezelfde reden is het noodig om ook in den stand van soldaat verschillende benamingen te bezigen voor hen, die tot de aanvullingstroepen en voor hen, die tot de inheemsche troepen behooren.

De eischen voor verschillende rangen en klassen beneden den officiersrang worden voor elk wapen en dienstvak afzonderlijk vastgesteld. Deze aangelegenheid is bij de verschillende wapen- en diensthooften nog in behandeling.

Wel kan echter worden medegedeeld, dat de eischen voor sergeant 1e klasse gelijk of ongeveer gelijk zullen zijn aan die, welke thans aan den Europeeschen sergeant worden gesteld, die voor sergeant 2e klasse zullen overeenkomen met die voor den niet-Europeeschen sergeant en die voor brigadier met die voor den Europeeschen korporaal.

Van den korporaal 1e klasse zal in het algemeen kennis van de Nederlandsche taal niet worden gevorderd, doch hij zal overigens aan de voor den brigadier te stellen eischen moeten voldoen. Voor den korporaal 2e klasse zullen de eischen nagenoeg gelijk zijn aan die, thans gesteld aan den niet-Europeeschen korporaal.

Voor overgang van de 2e klasse van ongegradueerdën tot de 1e (zoowel bij de aanvullingstroepen als bij de inheemsche troepen) zullen gedrag en practische geschiktheid op den voorgrond staan.

Bij de meeste wapens en diensten zal vermoedelijk voor bevordering tot korporaal 2e of 1e klasse (inheemsche troepen) of tot brigadier (aanvullingstroepen) worden geëischt, dat de betrokkene soldaat 1e klasse is.

Wat de inheemsche troepen betreft, zal de soldaat 1e klasse examen kunnen doen zoowel voor korporaal 1e klasse als voor korporaal 2e klasse. De korporaal 2e klasse zal zich aan eene beproeving voor korporaal 1e klasse kunnen onderwerpen, doch ook examen kunnen doen voor sergeant 2e klasse. De korporaal 1e klasse zal — mits voldoende aan de eischen — bevordering kunnen maken zoowel tot sergeant 1e klasse als tot sergeant 2e klasse; voor den sergeant 2e klasse zal gelegenheid blijven bestaan om examen te doen voor sergeant 1e klasse.

§ 4. Grondslagen der bezoldiging.

A. Officiëren.

Eerst wanneer bij de vaststelling van de bezoldigingen van gelijkwaardige burgerlijke landsdienaren rekening mocht worden gehouden met de bijzondere behoeften van gehuwden en huisvaders, zal dit ook voor officieren kunnen geschieden.

Waar door de militaire bezoldigingscommissie ten behoeve van officieren of van militairen beneden den rang van officier voorstellen zijn gedaan om gratificatiën of tegemoetkomingen voor kinderen toe te kennen, heeft zij zich op het standpunt gesteld, dat de betrokken militair niet geheel mag worden ontheven van de verantwoordelijkheid voor het vormen van een gezin en wil zij daarom die gratificatiën of tegemoetkomingen voor ten hoogste 2 kinderen toekennen. Hiermede wordt door de Regering ingestemd.

Naar aanleiding van de door eenige leden gestelde vraag, wat moet worden verstaan onder „persoonlijke vrijheid”, welke volgens het verslag der militaire bezol-

digingscommissie, bladzijde 3, eerste lid, in het leger in sterker mate moet worden beperkt dan in de andere deelen der samenleving noodig is, zij opgemerkt, dat die beperking o. a. moet worden opgevat in dien zin, dat het wezen van eene krijgsmacht medebrengt, dat aan hare leden niet die mate van bewegingsvrijheid kan worden verleend, welke niet-militairen bezitten. In de eerste plaats is hier gedacht aan den eisch, dat de militair, in veel hooger mate dan voor andere landsdienaren geldt, te allen tijde geroepen moet kunnen worden om zijn plicht te vervullen, zoo noodig ook in afgelegen streken en onder zeer moeilijke verplegingstoestanden, waarbij langdurige scheiding van het gezin geenszins uitgesloten is.

Verder sluit de beperking van de persoonlijke vrijheid o. a. in zich, dat in bijzondere omstandigheden aan militairen ontslag kan worden geweigerd en dat zij, hunne betrekking eigenmachtig neerleggende, ongeacht de tegen hen te nemen administratieve maatregelen, wegens dienstweigerings of desertie strafrechtelijk worden vervolgd.

Voorts dat een gepensionneerd officier, ongeacht den door hem bereikten leeftijd, onder bijzondere omstandigheden kan worden opgeroepen om den werkelijken dienst te hervatten, terwijl, wanneer aan dien oproep geen gevolg wordt gegeven, het pensioen over den tijd, dien hij in werkelijken dienst zou hebben moeten doorbrengen, wordt ingehouden.

Ten slotte eischt de instandhouding van de weermacht, dat aan de leden daarvan eveneens vrijheidsbeperking in politieken zin wordt opgelegd, in zoover deze noodzakelijk is om het leger geschikt te doen blijven voor de taak, welke in de staatsgemeenschap op dit orgaan rust.

Aangezien de bezoldigingen van verschillende categorieën van burgerlijke landsdienaren mede afhankelijk zijn van den duur van hunne opleiding, zijn de door de militaire bezoldigingscommissie ontworpen officierstraktementen ten rechte door haar getoetst aan die van de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, wier opleidingstijd ongeveer gelijk is aan dien van officieren.

Individueele opvattingen omtrent de waarde van het beroep kunnen buiten beschouwing blijven; slechts zij opgemerkt, dat — wanneer men de stelling van den officier in beschouwing wenscht te nemen — rekening zal moeten worden gehouden met de gewichtige diensten, welke in oorlogstijd van hem zullen worden gevorderd en waarop hij zich in vredetijd moet voorbereiden.

Of de voorgestelde herziening er al dan niet toe zal leiden, dat de toeloop tot het B. B. korps ten bate van het officierskorps zal verminderen, valt uiteraard thans niet te zeggen, doch wanneer, zooals thans wordt voorgesteld, de officierstraktementen die van de B. B. ambtenaren zullen nabijkomen, mag worden verwacht, dat bij de keuze van het beroep de lust om zich aan den eenen of den anderen werkkring te wijden den doorslag zal geven.

Een bepaald verband heeft er tot dusver tusschen de bezoldigingen van officieren en van burgerlijke landsdienaren niet bestaan.

De omstandigheid, dat — volgens het thans gedaan voorstel — de officierstraktementen in overeenstemming zullen worden gebracht met die van ongeveer gelijkwaardige burgerambtenaren, kan er op zich zelf niet toe

leiden, dat om die reden de noodzakelijkheid tot verhooging van burgerlijke traktementen kan worden erkend.

Naar aanleiding van de opmerking, dat de officiersopleiding bijna geheel kosteloos is, zij er de aandacht op gevestigd, dat ook voor opleiding tot verschillende burgerlijke betrekkingen tegemoetkomingen in studiekosten worden verstrekt.

Tegen het eenvoudig overnemen van de traktementsregeling van B. B. ambtenaren voor officieren bestaan verschillende bezwaren, o. a. dit, dat rekening moet worden gehouden met de beginselen, welke bij de jongste traktementsherziening van de officieren van het Nederlandsche leger tot grondslag hebben gediend en welke o.a. hierop neerkomen, dat aan hen om de 2 jaar verhoogingen worden toegekend en dat de traktementen eenzijdig rekening moeten houden met den diensttijd als officier en anderzijds met den rang en wel in dien zin, dat het nadeel van een tragen bevorderingsgang bij een wapen of dienst — zooveel mogelijk — wordt ondervangen door toekenning van meerdere verhoogingen in den verkregen rang.

Ter zake van de op bladzijde 7 van het Afdeeliningsverslag onder 1e tot en met 12e opgesomde voordeelen, welke de officieren boven burgerlijke landsdienaren zouden genieten, moge het volgende dienen:

ad 1e. Het recht op vrije genees-, heel- en verloskundige behandeling, ook voor het gezin, met kosteloze verstrekking van medicijnen, is inderdaad voor de officieren een niet onbelangrijk voordeel, doch dit wordt veelal overschat.

Dit recht strekt zich niet verder uit dan voor zoover die hulp ter plaatse te verkrijgen is. Ook officieren verkeerend dientengevolge dikwijls in omstandigheden, dat zij daarvoor groote onkosten hebben te maken.

Wanneer bedoeld recht wordt gesteld op 2% van het traktement — zooals bij de berekening van de inkomstenbelasting gebruikelijk is —, dan bedraagt het op die wijze in geld omgezet voordeel minder dan het totale traktement, dat een B. B. ambtenaar gedurende de eerste 24 dienstjaren (waarna in den laatsten tijd bevordering tot resident heeft plaats gehad) meer geniet dan een Infanterieofficier bij den huidigen promotiegang gedurende de eerste 24 dienstjaren.

ad 2e. De omstandigheid, dat een burgerlijk landsdienaar wél en een officier niet voor zijn pensioen behoeft te contribueeren, levert voor laatstgenoemde slechts een gering geldelijk voordeel op.

Een burgerambtenaar betaalt als contributiën voor het eigen pensioen en voor het Weduwen- en Weezenfonds 7% van zijn traktement, terwijl op de traktementen van officieren 6% contributie voor het Weduwen- en Weezenfonds wordt ingehouden.

De officier geniet in dit opzicht derhalve een voordeel van 1% van het traktement, maar daar staat tegenover, dat de pensioenen van de weduwen van kapiteins en hogere officieren lager zijn dan die van de weduwen van burgerlijke landsdienaren, die dezelfde traktementen genieten.

Zoo bedraagt het pensioen van eene weduwe van een kapitein met minder dan 17 jaren dienst als officier, van een kapitein met een diensttijd als officier van 17 jaar of meer, van een majoor, van een luitenant-kolonel en van een kolonel onderscheidenlijk *f* 900, *f* 1 000, *f* 1 100, *f* 1 200 en *f* 1 400 per jaar, terwijl de weduwe van een

burgerambtenaar met *f* 750 traktement reeds een jaarlijksch pensioen van *f* 1440 geniet.

ad 3 en 5. Het medetellen — althans gedeeltelijk — van den opleidingstijd en den met buitenlandsch verlof doorgebrachten tijd bij de berekening van den voor officieren geldenden diensttijd voor pensioen, behoort bij vergelijking van traktementen buiten beschouwing te blijven; het zou van invloed kunnen zijn op de vaststelling der pensioenen.

In dit verband zij echter opgemerkt, dat de militaire bezoldigingscommissie bij de berekening van de door haar voorgestelde pensioenen naar het aantal dienstjaren op het tijdstip, waarop de betrokken officier het leger moet verlaten, den opleidingstijd buiten beschouwing heeft gelaten en dat die pensioenen — zooals zij, wa majoors en kapiteins betreft, door de Regeering zijn gewijzigd — op lagere bedragen zijn gesteld dan die welke volgens die berekening zouden moeten worden toegekend; voor luitenant-kolonels, kolonels en generaal-majoors zijn ze zelfs sterk naar beneden afgerond.

ad 4. Ook voor ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur bestaat de bepaling, dat de tijd met buitenlandsch verlof doorgebracht medetelt voor de toekenning van periodieke traktementsverhooving. Het denkbeeld om die gunstige bepaling ook voor andere burgerlijke ambtenaren in te voeren, wordt overwogen.

ad 6. Dat militaire diensttijd bij overgang in burgerlijken dienst medetelt voor toekenning van de aan de burgerlijke betrekkingen verbonden weddeverhoovingen en c.q. ook bij de berekening van den diensttijd voor burgerlijk pensioen, kan bezwaarlijk worden aangemerkt als een voordeel, dat van invloed zou kunnen zijn op de militaire traktementen. Deze bepaling komt niet het leger, maar wel den burgerlijken dienst ten goede.

ad 7. De vergoedingen voor uitrusting, welke worden toegekend aan officieren, die van uit Indië worden gedetacheerd aan de Hoogere krijgsschool, bij de overige militaire onderwijsinrichtingen daar te lande of bij het departement van Koloniën, dienen uitsluitend om de kosten te bestrijden, welke die bijzondere detacheringen medebrengen. Hierbij zij opgemerkt, dat een in Nederland vertoevend Indisch officier, die voor zoodanige detacheringen wordt aangewezen, die tegemoetkomingen niet ontvangt.

ad 8 en 9. De hierbedoelde voordeelen zijn een rechtstreeksch gevolg van het beroep, de vergoedingen voor het houden van een dienstrijpaard zijn nauwelijks toe-reikend om de hiervoor noodige bijzondere onkosten te bestrijden.

ad 10. De pensioensverhoovingen, welke een afgekeurd officier, die in hulpbehoevenden toestand verkeert ontvangt, houden verband met de bijzondere gevaren waaraan een militair in zijn dienst is blootgesteld. Hierbij zij opgemerkt, dat reeds eene regeling in overweging is, volgens welke, op denzelfden voet als voor officieren is of wordt bepaald, ook aan burgerlijke landsdienaren (Inlandsche zoowel als Europeesche) pensioensverhoovingen worden toegekend, wanneer in geval van oorlog men een buitenlandschen vijand of bij militaire expeditiën enz. ten behoeve van de defensie of van de troepen tusschen de velde van hunne diensten als burgerlijk landsdienaar wordt gebruik gemaakt en zij in of door de uitoefening van die diensten door een ongeval worden getroffen.

ad 11. Het recht om bij eervol ontslag uit den dienst, vóórdat aanspraak op pensioen is verkregen, facultatief deelgenoot te blijven aan het weduwen- en weezenfonds, is niet alleen aan officieren maar ook aan burgerlijke landsdienaren gewaarborgd (zie artikel 29 van het reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren, opgenomen in Indisch Staatsblad 1913 No. 359).

ad 12. Behalve de onder 7 vermelde vergoedingen voor uitrusting zijn in § 13 op bladzijden 31 en 32 van het verslag der commissie nog vermeld de gratificatiën, welke dienen om de studie van enkele Inlandsche talen (Javaansch en Soendaneesch) aan te moedigen en die ten bedrage van f 500.— worden toegekend, wanneer aan zekere eischen wordt voldaan. Soortgelijke voordeelen (veelal in den vorm van eerdere toekenning van traktementsverhoogingen) bestaan ook voor verschillende groepen van burgerlijke landsdienaren, die bijzondere examens afgelegd of speciale studiecursussen gevolgd hebben.

Gratificatiën voor het behalen van enkele ingenieursdiploma's tot met de studiekosten verband houdende bedragen zijn door de militaire bezoldigingscommissie wel aanbevolen, maar een bepaald voorstel daartoe heeft zij niet gedaan.

Bijaldien er toe wordt overgegaan een zoodanigen maatregel in het leven te roepen, zullen die gratificatiën alleen worden toegekend aan hen, die op aansporing of met medeweten van het legerbestuur aan de studie beginnen, en zal aan de toekenning daarvan de verplichting worden verbonden om nog minstens eenige jaren als officier te dienen (zie onderwerp 3, stuk 7c bladz. 1 en 2).

Van toekenning van gratificatiën aan hen, die de studiën aan de Hoogere krijgsschool en de daarop gevolgde detacheringen met goed gevolg hebben volbracht, is afgezien in verband met de hoogere traktementen, welke voor staf- en intendanceofficieren zijn voorgesteld.

Waar in het Afdeelingsverslag in het bijzonder de aandacht is gevestigd op voordeelen, welke officieren boven burgerlijke landsdienaren zouden genieten, wordt het niet ondienstig geacht ook eenige nadeelen te vermelden, welke aan het beroep van den officier verbonden zijn.

Behalve de beperking van de persoonlijke vrijheid, vaak gepaard gaande met scheiding van het gezin, welke hierboven reeds is ter sprake gebracht, dient daarbij in de eerste plaats de aandacht te worden gevestigd op de vele overplaatsingen, waaraan vooral de troepenofficieren onderhevig zijn.

Hoewel die overplaatsingen tot de strikt noodzakelijke worden beperkt, brengt het dienstbelang mede, dat dit nadeel den officieren in hoogere mate wordt opgelegd dan het geval is met de meeste burgerlijke landsdienaren.

Ook al worden de aan overplaatsingen verbonden onkosten in ruimer mate vergoed dan vroeger, veroorzaken zij niettemin een niet onaanzienlijk geldelijk nadeel, dat vermoedelijk wel grooter is dan de meeste van de hierboven bedoelde voordeelen.

Om veroudering van het officierskorps en de daaraan verbonden ernstige nadeelen te ontgaan, is voorts noodzakelijk, dat officieren, die in het leger geen bevordering meer kunnen maken, gedwongen worden om — ook al zijn zij voor den rang, dien zij bekleeden, volkomen geschikt — het leger te verlaten op een tijdstip, waarop de zorgen voor opvoeding van hunne kinderen nog ten volle drukken.

Naar aanleiding van de vraag, op welken leeftijd de

officiëren, afkomstig van de K. M. A. en die van den H. C. den officiersrang bereiken, wordt medegedeeld, dat eene statistiek over de aanstellingen tot officier in de jaren 1908 tot en met 1917 heeft aangetoond, dat zij, die afkomstig zijn van de K. M. A., den officiersrang gemiddeld bereiken op een leeftijd van 22 jaar en 1 maand en die van den H. C. op een leeftijd van 24 jaar en 1 maand. Beide groepen te zamen genomen is de gemiddelde leeftijd, waarop de betrokkenen tot officier worden aangesteld, 22 jaar en 9 maanden.

De Regeering kan niet instemmen met het standpunt van een lid, dat beweerde, dat het officierskorps boven andere betrekkingen zekere ideële of maatschappelijke voordeelen zou genieten, welke tot op zekere hoogte de karige bezoldiging zouden goedmaken.

De meening van enkele leden, dat de eindbezoldiging van een kapitein van f 900.— 's maands meestal zou worden genoten door voor majoor ongeschikt geachte kapiteins, is onjuist.

Een kapitein, die ongeschikt wordt geacht voor den majoorsrang en aanspraak op pensioen kan doen gelden, wordt genoodzaakt het leger te verlaten uiterlijk op het tijdstip, waarop hij in bevordering zou worden voorbijgegaan.

Het maximum-traktement van den kapitein zal dan ook als regel alleen worden bereikt door voor den majoorsrang geschikte kapiteins, die als gevolg van een tragen bevorderingsgang den hoofdofficiërsrang nog niet hebben bereikt.

In dit verband zij opgemerkt, dat de nog in dienst zijnde Infanterieofficiëren, die in 1896 tot 2en luitenant zijn aangesteld, op 2 na eerst in 1919 tot majoor zijn bevorderd en dat de nog tot het leger behoorende in 1897 aangestelde Infanterie-officiëren thans nog slechts voor de helft den majoorsrang hebben bereikt. Bij de Militaire Administratie is de jongste majoor, die in 1918 tot dien rang is bevorderd, sedert 1895 officier.

Inderdaad zijn als gevolg van de hoogst onvoldoende aanvulling gedurende de oorlogsjaren eenige der onlangs uitgezonden 2e luitenants kort na aankomst in Indië tot 1en luitenant bevorderd.

Deze voor de betrokkenen buitengewoon gunstige toestand heeft — behalve bij de Genie — vroeger nimmer bestaan; de bevordering tot 1en luitenant geschiedde als regel eerst na 3 jaar dienst. Het is te voorzien, dat in de toekomst de betrokkenen weer langer zullen moeten dienen alvorens voor bevordering tot 1en luitenant in aanmerking te komen.

B. Onderofficiëren en manschappen.

De voor de mindere militairen voorgestelde inkomsten worden voldoende geacht.

Bij eene vergelijking van de inkomsten van mindere militairen met de loonen van koelies of andere arbeiders mag niet uit het oog worden verloren, dat de soldaat boven zijne soldij voeding, kleeding, huisvesting en geneeskundige hulp van landswege geniet en hij — zoo hij gehuwd is of wettige dan wel gewettigde kinderen heeft — bovendien tegemoetkomingen ontvangt ten behoeve van zijn gezin. Voorts dat hij een zeker bedrag aan handgelden ontvangt en ten slotte, na een bepaald aantal jaren dienst, aanspraak op pensioen kan doen gelden.

Bij vergelijking van de soldijen van matrozen en

soldaten dient met het volgende rekening te worden gehouden.

De soldijen van matrozen zijn gegrond op de behoeften van gehuwden, zij ontvangen boven die soldij geen tegemoetkomingen voor het gezin.

De soldijen van soldaten zijn berekend op de behoeften van ongehuwden; wanneer zij gehuwd zijn, worden hun tegemoetkomingen verstrekt ten behoeve van hun gezin.

De Europeesche matrozen hebben hier te lande slechts recht op logies aan boord of op logies voor ongehuwden in kampementen; de soldaten van de aanvullingstroepen worden — zoo zij gehuwd zijn — in gehuwdenlogies gehuisvest, waar zij met hun gezin behoorlijk wonen of — zoo hun zoodanig logies niet kan worden aangewezen — ontvangen zij eene schadeloosstelling, welke hen in staat stelt eene passende woning te huren; bovendien ontvangen zij alsdan vergoedingen voor water en voor licht, wanneer in de behoefte daaraan niet van landswege wordt voorzien.

De matrozen moeten de kleeding, welke hun wordt verstrekt, van hunne soldij betalen; de soldaten ontvangen boven hunne soldij kleeding van landswege of — zoo zij die op de tijdstippen, waarop daarop recht wordt verkregen, niet noodig hebben — wordt hun de geldswaarde van die kleeding uitbetaald.

Aan den soldaat der 2e klasse worden bij het in dienst treden geen andere eischen gesteld dan lichamelijke geschiktheid voor den militairen dienst; zonder dat hij zich bijzondere bekwaamheden behoeft eigen te maken, kan hij de hoogste voor zijne klasse vastgestelde soldij bereiken; aan den soldaat 1e klasse zullen wel eenige eischen worden gesteld, doch gedrag en practische geschiktheid zullen daarbij den doorslag geven.

Slechts aan den matroos der 3e klasse worden geen bijzondere eischen gesteld; de matrozen der 2e en 1e klasse moeten behalve aan practische ook aan theoretische eischen, b.v. wat ontwikkeling betreft, voldoen, voor matrozen 1e klasse zijn de eischen uiteraard zwaarder dan voor matrozen 2e klasse.

Hoewel het niet wel mogelijk is om tot in bijzonderheden eene vergelijking te maken tusschen hetgeen van soldaten en van matrozen moet worden geëischt, kan wel worden aangenomen, dat voor matrozen 2e en 1e klasse de eischen over het algemeen niet onbelangrijk zwaarder zijn dan voor soldaten 2e en 1e klasse.

In verband met het vorenstaande schijnt gelijkstelling van de soldij van den Europeeschen soldaat met die van zijn standgenoot bij de zeemacht een onredelijke eisch. In Nederland zijn de soldijen van matrozen zelfs zeer belangrijk hooger dan die van soldaten.

Wanneer rekening wordt gehouden met de hooger levenseischen van den geïmporteerden Europeaan, is het niet juist om eene vergelijking te maken tusschen de soldij van den soldaat 1e klasse van de aanvullingstroepen en die van den korporaal 2e klasse van de inheemsche troepen; men moet de soldij van laatstgenoemde vergelijken met die van den soldaat 1e klasse der inheemsche troepen, waarbij blijkt, dat de korporaal 2e klasse belangrijk meer ontvangt. Deze rang, welke bij de aanvullingstroepen niet bestaat, vormt eigenlijk een tusschenrang tusschen soldaat 1e klasse en korporaal 1e klasse en is behouden om aan goed oppassende inheemsche soldaten, die geen voldoende bekwaamheid bezitten

om te voldoen aan de eischen voor korporaal 1e klasse, de gelegenheid te openen een rang te behalen.

De soldij van een soldaat der 1e klasse van de aanvullingstroepen zou niet kunnen worden verminderd, maar er bestaat eveneens bezwaar tegen de soldij van den korporaal 2e klasse aan die van eerstgenoemde gelijk te maken, omdat dan het verschil tusschen de soldij van dien korporaal en van den inheemschen soldaat 1e klasse te groot en dat tusschen diens soldij en die van den korporaal 1e klasse te gering zou worden. Wanneer ook aan laatstbedoeld bezwaar tegemoet te komen tevens de soldij van den korporaal 1e klasse zou worden verhoogd, zouden ook de soldijen van brigadiers en van sergeanten 2e klasse moeten worden herzien. Zou men dus blijven vasthouden aan het denkbeeld, dat de soldij van den inheemschen korporaal 2e klasse gelijk of hooger zou moeten zijn dan die van den soldaat der 1e klasse van de aanvullingstroepen, dan zou er de voorkeur aan moeten worden gegeven om den rang van korporaal 2e klasse te doen vervallen. Daardoor zouden echter tal van goed oppassende militairen worden gedupeerd.

De mededeeling, dat vele Amboneesche militairen zich slechts konden vereenigen met eene verhouding tusschen de bezoldiging van aanvullingstroepen en inheemsche troepen als 5 : 4, doelt vermoedelijk alleen op de verhouding tusschen die groepen, waarvan de eischen gelijk of nagenoeg gelijk zijn; zij zou dus worden gewenscht tusschen:

- 1e. sergeanten 1e klasse en hogere onderofficieren van de aanvullingstroepen eenerzijds en sergeanten 1e klasse en hogere onderofficieren, die zijn voortgekomen uit de inheemsche troepen, anderzijds;
- 2e. brigadiers eenerzijds en korporaals 1e klasse anderzijds;
- 3e. soldaten 1e klasse van de aanvullingstroepen eenerzijds en soldaten 1e klasse van de inheemsche troepen anderzijds;
- 4e. soldaten 2e klasse van de aanvullingstroepen eenerzijds en soldaten 2e klasse van de inheemsche troepen anderzijds.

ad 1e. Voor de onder 1e bedoelde groepen zijn de inkomsten thans gelijk; hoe de verhouding zal moeten zijn, wanneer mettertijd de beginselen omtrent een algemeen Indisch bezoldigingsstelsel worden vastgesteld, zal later worden overwogen.

ad 2e. De verhouding tusschen de gemiddelde soldij van den brigadier en den korporaal 1e klasse is als 7 : 6, dus gunstiger dan gewenscht wordt; de tegemoetkomingen voor het gezin van gehuwden zijn echter voor eerstgenoemden grooter dan voor laatstgenoemden.

ad 3e en 4e. De soldijen van de soldaten van de aanvullingstroepen zijn gegrond op de behoeften van den geïmporteerden Europeeschen soldaat en die van de soldaten van de inheemsche troepen op de behoeften van den niet-Europeeschen soldaat.

De militaire bezoldigingscommissie heeft bij de vaststelling van de door haar voorgestelde bedragen rekening gehouden met gegevens en inlichtingen, welke haar van verschillende zijden hebben bereikt.

Er bestaat dan ook geen aanleiding voor de Regeering om in dit opzicht van de voorstellen der commissie af te wijken en tusschen de soldijen van beide groepen eene verhouding te scheppen, welke blijkbaar geheel willekeurig is.

Naar aanleiding van de vraag, om de geldelijke consequenties van de hierbovenbedoelde herzieningen te vernemen, wordt medegedeeld, dat wanneer, met handhaving van de soldijen van de soldaten van de aanvullingstroepen, tusschen deze soldijen en die van de inheemsche soldaten eene verhouding zou worden geschapen als 5:4, jaarlijks een bedrag van 2½ miljoen gulden meer noodig zou zijn. Hiermede zou echter niet kunnen worden volstaan, de evenbedoelde verhooving van de soldijen van inheemsche soldaten zou ook eene verhooving van de soldijen van korporaals 2e klasse noodig maken en deze verhooving zou weer moeten leiden tot eene herziening van de soldijen van korporaals 1e klasse, van brigadiers en vermoedelijk ook van sergeanten 2e klasse. Er zou dus eene zeer belangrijke herziening van de voorstellen moeten plaats hebben, welke zou neerkomen op eene nadere verhooving der jaarlijksche uitgaven, welke globaal op 3 miljoen gulden kan worden geraamd.

Verdere uitzending van ongegradueerden uit Nederland zal zooveel en zoo spoedig mogelijk worden gestaakt.

Voor de troepenkorpsen zal verdere uitzending van soldaten vermoedelijk geheel vermeden kunnen worden en zullen zij, die voor kaderopleiding geschikt zijn, eerst na het bereiken van een rang worden uitgezonden.

Voor enkele bijzondere betrekkingen zal uitzending van ongegradueerden of brigadiers voorloopig nog niet geheel achterwege kunnen blijven. De voorstellen ter zake zijn in behandeling en zullen binnenkort gereed komen.

De voorgestelde bezoldiging voor commiezen sluit geheel aan bij die voor de hoogere militaire schrijvers. Wel zijn de eindbezoldigingen van laatstgenoemden hooger dan de begintraktementen van eerstgenoemden, doch daarvoor is door de militaire bezoldigingscommissie de regeling voorgesteld, waarvan sprake is in § 21 van haar verslag en welke o.m. inhoudt, dat den betrokken militairen schrijver bij benoeming tot commies al dadelijk een of meer van de aan die betrekking verbonden weddeverhoovingen kunnen worden toegekend om te voorkomen, dat hij in inkomsten zou achteruitgaan.

Het zal echter wel kunnen voorkomen, dat een commies, die al eenige jaren die betrekking bekleedt, bij invoering van de voorgestelde positieverbeteringen minder traktement zou genieten dan het geval zou zijn geweest, indien hij als militair schrijver was blijven doordienen en eerst na invoering van die verbeteringen tot commies ware aangesteld.

Voor deze uitzonderingsgevallen zullen billijke overgangsbepalingen in het leven worden geroepen.

Ook in verband met de bezoldiging van commiezen bij andere departementen bestaat er geen aanleiding de door de militaire bezoldigingscommissie voor commiezen voorgestelde traktementen te verhoogen.

De militaire apothekersassistenten gaan bij de voorgestelde regeling niet onbelangrijk in inkomsten vooruit en die regeling moet alleszins voldoende worden geacht, wanneer zij wordt vergeleken met de traktementen, welke burgerlijke apothekersbedienden kunnen bereiken.

Het kan echter voorkomen, dat bij een bepaald aantal dienstjaren een gehuwd militair apothekersassistent volgens de voorgestelde regeling minder inkomsten zou genieten dan thans het geval is. Dit is een gevolg van de omstandigheid, dat volgens de thans bestaande regeling maandelijksche verhoovingen worden toegekend van

f 50,— na 2 jaar dienst, *f* 7,50 na 5 jaar, *f* 42,50 na 8 jaar, *f* 7,50 na 11 jaar en *f* 7,50 na 14 jaar dienst, terwijl bij de voorgestelde regeling de verhoogingen regelmatig verdeeld zijn.

In de evenbedoelde gevallen zal echter worden toegepast de overgangsbepaling, bedoeld in punt 7 op blad zijde 85 van het verslag der militaire bezoldigingscommissie, volgens welk punt de hogere inkomsten behouden blijven tot op het tijdstip, waarop door bevorderingen of periodieke verhoogingen die hogere inkomsten worden overschreden.

De onderluitnantsrang werd, het eerst bij de Infanterie, in 1896 ingesteld; de onderluitnants werden in traktement gelijk gesteld aan 2e luitnants, doch genoten toen belangrijk meer dan adjudanten-onderofficier. De evenbedoelde gelijkstelling in traktement werd tot dusver gehandhaafd en als gevolg daarvan deelden de onderluitnants slechts in de sedert tot stand gekomen zeer geringe vermeerdering der 2e-luitnantstraktemeten, n.l. van *f* 5.— per maand in 1906 en van *f* 25.— per maand eenige jaren later.

Voor de Europeesche onderofficieren beneden den rang van onderluitenant kwamen sedert 1896 verschillende verbeteringen tot stand, welke vooral voor gehuwden vrij belangrijk waren, zoodat langzamerhand de wantoestand ontstond, dat een gehuwd adjudant-onderofficier bij bevordering tot onderluitenant in inkomsten achteruitging.

Als gevolg van een en ander was voor de onderluitnants eene belangrijke positieverbetering noodzakelijk; de militaire bezoldigingscommissie heeft daarbij terecht gebroken met het tot nu toe gehuldigd beginsel van gelijkstelling in traktement met 2e luitnants.

Wanneer de verhouding, welke bij het wapen der Infanterie in 1896 bestond tusschen de inkomsten van onderluitnants en adjudanten-onderofficier zou worden hersteld, dan zou het eindtraktement der eerstgenoemden nog hooger moeten zijn dan thans is voorgesteld.

Tegen het opnemen van onderluitnants in het officierskorps bestaat bezwaar; zij komen daarvoor in verband met hunne theoretische vakkennis en — behoudens enkele uitzonderingen — ook in verband met hunne algemeene ontwikkeling niet in aanmerking. De meening, dat zij dezelfde diensten verrichten als de 2e luitnants, is niet geheel juist, hetgeen natuurlijk niet insluit, dat hunne diensten niet zouden worden gewaardeerd.

Het verdient geen aanbeveling om de periodieke verhoogingen van de onderluitnantstraktemeten te berekenen naar hun diensttijd als onderluitenant in plaats van naar hun diensttijd als onderofficier.

De diensttijd, waarna de onderluitnantsrang kan worden bereikt, loopt n.l. bij de verschillende wapens en diensten zeer veel uiteen en kan ook op verschillende tijdstippen bij hetzelfde wapen of dienstvak ongelijk zijn.

Het wordt daarom billijk geacht om aan den onderluitenant, die als gevolg van een tragen bevorderingsgang dien rang na een groot aantal dienstjaren als onderofficier bereikt, een hooger traktement toe te kennen dan aan hem, die reeds na het minimum aantal vereischte jaren dienst als onderofficier tot onderluitenant wordt aangesteld. Wanneer de periodieke verhoogingen werden berekend naar den diensttijd als onderluitenant, zou bovendien de aanvangsbezoldiging hooger moeten zijn dan de eindbezoldiging als adjudant-onderofficier. Voor hen,

die vlug dien rang bereiken, zou dat traktement te hoog zijn, zij zouden vrij spoedig het eindtraktement bereiken en daarop jaren blijven staan.

Dat ongehuwde sergeant-majors meer contanten in handen krijgen dan gehuwden, is een gevolg van de omstandigheid, dat eerstbedoelden minder geriefelijk zijn gehuisvest, doch daarvoor ook aan eene lagere korting zijn onderworpen dan de gehuwden, die in gehuwdenwoningen gehuisvest zijn.

Een overeenkomstige toestand bestaat ook bij het Nederlandsche leger.

De militaire topografen gaan bij de voorgestelde regeling in inkomsten vooruit. Het eindtraktement van de burger-topografen is gelijk aan dat, vastgesteld bij de sedert tot stand gekomen regeling, met de kosten waarvan bij de begrooting voor 1919 rekening werd gehouden. Het aanvangstraktement en de periodieke verhoogingen zijn echter eenigszins anders.

Mocht het in een bepaald geval voorkomen, dat een militair- of burger-topograaf bij invoering van de voorgestelde regeling minder inkomsten zou genieten dan volgens de bestaande regeling, dan zal ook op hem de hiervoren bij militaire apothekersassistenten ter sprake gebrachte overgangsbepaling worden toegepast.

De pyrotechnisten beneden den rang van sergeant 1e klasse zijn opgenomen in dezelfde schaal als de Artilleriewerklieden.

Zij vinden verder de belooning hunner diensten in bevordering tot onderofficier en behoeven daarom in dien rang niet hooger te worden bezoldigd dan de troepenonderofficieren, die hun rang eerst na het afleggen van een examen bereiken.

Het gevaar, dat aan het beroep van pyrotechnist is verbonden, moet overigens niet worden overschat.

Het artikel „De stafmuziek” in de Javabode van 28 October j.l. geeft den toestand niet juist weer.

De stafmuzikanten gaan bij de voorgestelde regeling belangrijk in inkomsten vooruit.

Wanneer bij die regeling de toeloop onvoldoende blijft, kan zulks bezwaarlijk aan de traktementen worden geweten.

§ 5. Voorstellen, behandeld in de Memorie van Toelichting op de 1e nota van wijziging, afdeling IX.

ad 1. Toekenning van gratificatiën aan hen, die met gunstig gevolg de studiën aan de Hoogere Krijgsschool en de daarop gevolgde detacheringen hebben volbracht, zou een verkeerden invloed kunnen uitoefenen op de eindbeoordeeling der betrokken officieren en bovendien hen, die daarvoor niet in aanmerking komen, al dadelijk in de oogen hunner kameraden als minderwaardigen stempelen. Bovendien zou de verschillende behandeling voor hen, die niet voor de gratificatie in aanmerking zouden komen en die wellicht veel meer opgeofferd c.q. zich zeker niet minder ingespannen zouden hebben dan degenen, aan wie de geldelijke tegemoetkoming wel zou worden toegekend, veel ernstiger worden gevoeld dan bij de nieuw voorgestelde regeling het geval zal zijn. Niet uit het oog mag verloren worden, dat wanneer eene geldelijke tegemoetkoming in uitzicht is gesteld, veelal te voren reeds uitgaven worden gedaan, welke men denkt met die tegemoetkoming te zullen dekken.

Daarom moet er de voorkeur aan worden gegeven om van toekenning van die gratificatiën af te zien, doch aan de generale-staf- en intendanceofficiëren — met uitzondering van de dienstchefs — de voorgestelde hoogere traktementen toe te kennen.

Of de op bladzijde 37 van het verslag der militaire bezoldigingscommissie voorgestelde jaarlijksche traktementen voor aan de Hoogere Krijgsschool gedetacheerde officieren al dan niet voldoende zijn, zal aan het oordeel van het Opperbestuur zijn over te laten. Hier te land kan dat minder goed worden beoordeeld.

De ondervinding heeft aangetoond, dat het noodig is om aan hen, die zich de inspanning getroosten om zich voor het toelatingsexamen voor de Hoogere Krijgsschool te bekwamen en dien cursus te volgen, materiele voordeelen in uitzicht te stellen. Voor velen van hen toch blijft het voordeel, dat ex-krijgsscholieren met minder bezwaar de hoogste rangen bereiken, denkbeeldig.

ad 2e. De toelagen voor kolonels en opperofficiëren zijn tot dusverre niet beschouwd als tegemoetkomingen voor bijzondere onkosten als recepties e.d., doch als eene verhooging van de inkomsten, waarvan het gebruik aan de betrokken officieren zelf was overgelaten. Uiteraard is bij de toekenning ervan rekening gehouden met de bijzondere verplichtingen, welke de positie medebrengt.

ad 4. Door de Regeering is reeds het beginsel aangevaard, dat huishuurvergoeding voor alle landsdienaren zooveel mogelijk eenvormig (n.l. 15% van het traktement) geregeld behoort te worden; wat de burgerlijke landsdienaren betreft, is daarbij, zooals in de Memorie van Toelichting werd vermeld, eene uitzondering aangenomen voor de ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur, wien bij de laatste herziening van hunne wedderegeling eene korting van 10% wegens het genot van vrije woning is opgelegd.

De administratieve regelingen, noodig om aan de voorgestelde positieverbeteringen uitvoering te geven, zullen tijdig worden gereed gemaakt.

Inderdaad bestaat tegen het verleenen van terugwerkende kracht op langen termijn aan de voorgestelde positieverbeteringen o.a. het bezwaar, dat de kans wordt geloopt, dat vele mindere militairen het hun uit te keeren bedrag grootendeels in enkele dagen op onnutte wijze zouden verteren. Voorts is niet alleen voor de subalterne officieren, maar ook voor meerdere groepen van onderofficiëren en van gehuwde minderen verbetering in de bezoldiging reeds langen tijd dringend noodig, maar het zou tot ontstemming leiden, indien met betrekking tot den datum van invoering der verbeteringen onderscheid tusschen de verschillende groepen van militairen werd gemaakt.

Overigens wordt het in verband met den staat van 's Lands geldmiddelen niet verantwoord geacht aan de onderwerpelijke verbeteringen terugwerkende kracht te verleenen tot een datum, eerder dan 1 Januari 1920.

Tegen het rangschikken van de officieren-magazijnmeester in de bezoldigingsschaal van de officieren der wapens (schaal 1) bestaat bezwaar, omdat zij alsdan een belangrijk hooger traktement zouden genieten dan de burgerlijke magazijnmeesters, voor wie traktementen zijn voorgesteld van f 400.— tot f 600.— per maand voor de gewone magazijnmeesters en van f 700.— tot f 800.— per maand voor de hoofdmagazijnmeesters.

Dit bezwaar zou vooral worden gevoeld door de oud-

officieren-magazijnmeester, die in burgerlijken dienst zijn overgegaan.

Bij rangschikking van de officieren-magazijnmeester in de bovengenoemde schaal zou dan ook eene nadere verhooging van de traktementen van burgerlijke magazijnmeesters niet zijn te ontgaan en hiertoe bestaat in verband met de traktementen van magazijnmeesters bij andere takken van 's Lands dienst geen aanleiding.

§ 6. Pensioenen.

Tenzij een officier wegens in en door den dienst ontstane ziels- of lichaamsgebreken wordt afgekeurd, wordt hem, zoo hij geen twee jaar in zijn rang heeft gediend, het pensioen toegekend, dat voor den lageren rang is vastgesteld. Hij verkeert derhalve in dit opzicht inderdaad in ongunstiger omstandigheid dan een burgerlijk ambtenaar, die — wanneer hij de hoogste bezoldiging niet gedurende 24 of 36 maanden heeft genoten — zijn pensioen ziet geregeld naar het gemiddelde van het gedurende 24 of 36 maanden genoten hoogste en naast lager traktement.

Wanneer de aanhangig gemaakte nieuwe regeling voor burgerlijke pensioenen tot stand komt en als gevolg daarvan de militaire pensioenen nader worden verhoogd, zullen de pensioenen van de vóór een bepaalden datum gepensioneerde officieren met niet meer dan $\frac{1}{3}$ worden verhoogd.

Bij de vaststelling van de pensioenen voor officieren wordt zooveel mogelijk met de bepalingen van het burgerlijk pensioenreglement rekening gehouden.

Het is echter niet mogelijk om voor officieren de pensioenen geheel op dezelfde wijze te regelen als voor burgerlijke ambtenaren, hetgeen in zich zou sluiten, dat voor elk jaar, dat langer dan 20 jaar wordt gediend, het pensioen zou worden verhoogd, tot een maximum van $\frac{10}{20}$.

Sedert het midden der vorige eeuw is dit denkbeeld herhaaldelijk overwogen, doch steeds verworpen, omdat de Regeering daardoor wel niet theoretisch, maar toch in de practijk zeer belemmerd zou worden in haar recht om den officier, die meer dan 40 dienstjaren (20 werkelijke jaren) kan doen gelden, uit het leger te ontslaan, ook wanneer hij dat niet vraagt. In het belang van den dienst en van den ongestoorden gang van de bevordering werd het steeds noodig geacht, dat dit recht zoo vrij mogelijk worde toegepast en dat der Regeering zelfs geen moreele hinderpalen worden gesteld, als het er op aankomt den officier, die recht op pensioen heeft verworven door langdurigen dienst, uit de gelederen te verwijderen, wanneer hij niet meer voor bevordering in aanmerking kan komen.

Zooals hiervoren reeds werd opgemerkt, kan het — om veroudering van het officierskorps en de daaraan verbonden ernstige nadeelen te voorkomen — zelfs noodzakelijk zijn om een officier, die ongeschikt wordt geacht voor den hooger rang en recht op pensioen kan doen gelden, uit den militairen dienst te ontslaan, vóórdat hij in bevordering zou moeten worden voorbijgegaan.

Dat burgerlijke landsdienaren wel, militairen niet voor hun pensioen behoeven bij te dragen, berust op de desbetreffende bepalingen in het burgerlijk pensioenreglement, die bij opvolgende herzieningen dier voorschriften van ouder tot ouder zijn overgenomen (zie bijv. Staatsblad 1837 No. 50).

De voor de mindere militairen voorgestelde pensioenen

worden door de Regeering voorshands voldoende geacht. Wanneer als gevolg van de voorgestelde regeling voor burgerlijke pensioenen de militaire pensioenen nader worden herzien, zullen ook de pensioenen voor de mindere militairen daarin te betrekken zijn.

Verhoging van de pensioenen en gagementen van reeds gepensioneerde en gegageerde militairen zal worden voorgesteld. Hierbij zal er rekening mede worden gehouden, dat deze personen daardoor over het algemeen niet in gunstiger conditie komen dan de reeds vroeger gepensioneerde burgerlijke landsdienaren, wier pensioen als gevolg van de meerbedoelde nieuwe regeling voor burgerlijke pensioenen evenzeer verhoogd zal worden.

De vraag, om welke reden officieren, die voor bevordering moeten worden voorbijgegaan, gepensionneerd worden, is hierboven reeds beantwoord. Het recht daartoe wordt ontleend aan artikel 39, eerste lid, punt 2a van de regeling van de bevordering, het ontslag enz., opgenomen in Indisch Staatsblad 1910 No. 592, volgens welke bepaling een officier, die recht op pensioen heeft verworven, eervol kan worden ontslagen, ook wanneer hij dat niet zelf verzoekt.

Er bestaat geen aanleiding om ten aanzien van gepensionneerde militairen af te wijken van de algemeene regeling, welke voor opneming van personen in vasten burgerlijken dienst geldt.

Militairen, die de daarvoor gestelde leeftijdsgrens hebben overschreden, kunnen echter in vasten burgerlijken dienst worden opgenomen door zich niet in het genot van militair pensioen te doen stellen, doch in burgerlijken dienst over te gaan.

Zij verliezen daardoor het recht op militair pensioen, doch de militaire dienstdtijd telt mede bij de berekening van het later toe te kennen burgerlijk pensioen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 17.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

(1ste aanvullingsbegrooting).

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Dwidjosewojo, Kamil, Cramer, Tjipto Mangoenkoesoemo.

Ingezonden 1 December 1919.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der uitgaven, afdeeling V van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, onderafdeeling 216A: „Herziening van de bezoldigingen van de leerkrachten bij het openbaar Inlandsch lager onderwijs en daarmede verband houdende maatregelen” te verhoogen met *f* 1 en alzoo te brengen op *f* 1 317 001.

Toelichting.

Bedoeling van dit amendement is om aan de positieverbetering voor de betrokken leerkrachten terugwerkende kracht te verleen tot 1 Januari 1919.

DWIDJOSEWOJO.

KAMIL.

CRAMER.

TJIPTO MANGOENKOESOEMO.

1854

1854

1854

1854

1854

1854

1854

1854

1854

1854

1854

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 18.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (1ste aanvullingsbegrooting).

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Bergmeijer, Sastrowidjono, Suys, Cramer, Teeuwen.

Ingezonden 2 December 1919.

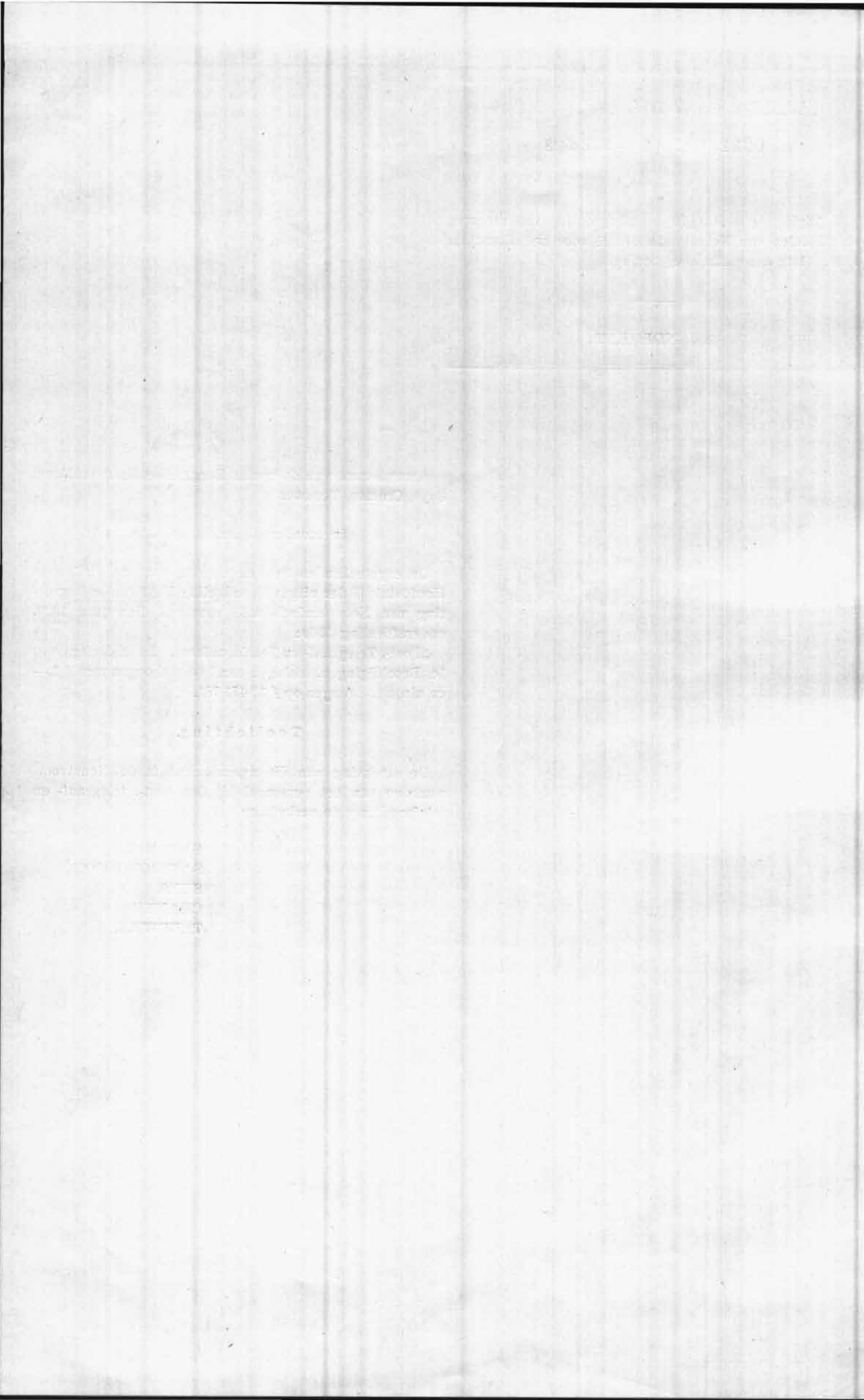
Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der uitgaven, afdeeling VIII van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, onderafdeeling 356a:

„Post-, Telegraaf- en Telefoondienst. Bedrijfsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen enz.” te verhoogen met *f* 1.— en alzoo te brengen op *f* 12 471 781.

Toelichting.

De strekking van dit amendement is de dienstvoorwaarden van het personeel bij den post-, telegraaf- en telefoondienst te verbeteren.

BERGMEIJER.
SASTROWIDJONO.
SUYS.
CRAMER.
TEEUWEN.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 19.

—

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (1ste aanvullingsbegrooting).

—

AFDEELINGSVERSLAG.

(2de nota van wijzigingen B 3, No. 9).

AFDEELINGSVERSLAG.

Met klem werd gewezen op den ongewenschten toestand dat een 2e nota van wijzigingen met dergelijke ingrijpende veranderingen aan het eind van de zitting bij den Volksraad wordt voorgebracht, zoodat de gelegenheid tot rustige overweging ontbreekt en ook het publiek zich niet kan uitspreken.

Het gebruik om nota's van wijzigingen in te dienen die omvangrijker en belangrijker onderwerpen bevatten dan de algemeene aanvullingsbegrooting zelf, werd afgekeurd; de overzichtelijkheid van de begrooting gaat daardoor geheel verloren.

Uitgaven in Indië.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 27. Personeel van Inlandsche en inheemsche rechtbanken.

In verband met de vaststelling van het salaris van den hoofdjaksa te Makasser werd de wenschelijkheid uitgesproken om daarbij rekening te houden met de duurdere levenswijze op die plaats.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 19A. Burgerlijke landpensioenen.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 80A.

Algemeen werd instemming betuigd met de verhooging der pensioenen. De voorgestelde grondslag werd door enkele leden nog te laag geacht; immers deze verhooging zou toch noodig zijn afgezien van de waardevermindering van het geld. Het doel van pensioensverhooging, nl. dat de bezoldigingen niet verhoogd behoeven te worden, als een voldoende pensioen wordt toegekend, komt in het geheel niet tot zijn recht, want in verhouding zullen de nieuwe pensioenen lager zijn dan de thans uitgekeerde.

Als voorbeeld van de positieverbeteringen in Nederland werd aangehaald de bezoldiging van een ijker. De regeling bij het ijkwezen in Nederland was vóór 1914 als volgt:

De regeling bij het ijkwezen in Nederland vóór 1914 en zooals zij werd voorgesteld door de commissie-Stork ± Juni 1918, luidt als volgt:

	Bezoldiging vóór 1914:	Voorstel commissie-Stork:
Adjunct-ijker	f 1000—f 1400	f 1200—f 2200 (salarisschaal 41)
Ijker	f 1500—f 2800	f 2000—f 3000 („ 73)
Ijker, Chef van den dienst	traktement als ijker ± f 200	f 2800—f 3800 („ 78)
Inspecteur	f 3500—f 4000	f 4000—f 5000 („ 98)
Pensioen	2/3 van het traktement.	

Ten slotte wordt of is van een ijker, chef van dienst f 4800—f 5400 en diens Bovendien declareert een f 8 per dag in Nederland veel te weinig. Het is voor den Indischen dienst aantrekkelijk zijn.

Men zou de verhoogde bezoldiging praktischer wijze sche werkkrachten. Door deze verbetering voornamelijk lagere salarissen van b

Door meerdere leden .. van een verhooging der weduwen- en weezenpensioenen.

Een lid wenschte te vernemen in welk stadium de instelling van een civiel weduwen en weezenfonds voor Inlandsche ambtenaren thans verkeert.

Onderafdeeling 70. Positie van assistenten bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Over het algemeen werd deze maatregel toegejuicht; alleen werden de salarissen door een lid te gering geacht. Hetzelfde lid vestigde er de aandacht op, dat het kader — commiezen e. a. — beter gesalarieerd dient te worden om het groote verloop onder dit personeel tegen te gaan.

Onderafdeeling 76. Opiumverkoop.

Men toonde zich ingenomen met den voorgestelden maatregel.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 100. Personeel voor Chineesche zaken.

Het werd toegejuicht dat tot de instelling dezer betrekking wordt overgegaan.

Men zou er prijs op stellen indien de uittreksels uit de bladen ook aan alle regenten werden gezonden.

Onderafdeeling 126B. Opleidingsdepôt voor de veldpolitie.

Eenige leden vreesden dat het depôt te groot wordt opgezet. Voor een depôt van 170 leerlingen is naar hunne meening niet zooveel en zulk hoog personeel noodig als in de Memorie van Toelichting is aangegeven. Aan een hoofdcommissaris b.v. moet belangrijker werk worden toevertrouwd. Ook is er geen reden om hunne bezoldiging door toelagen hooger te stellen, dan van hunne collega's in de praktijk.

Bovendien is ten deze volgens de Toelichting niet verder te gaan dan tot het nemen van eene proefneming op kleine schaal. Wanneer de inrichting uitgebreid wordt zal ook het personeel geleidelijk vermeerderd kunnen worden.

Overigens werd de voorgestelde maatregel toegejuicht;

zal de Vereniging

bezoldiging gesteld op). dienstreis ook, dat is oruitzichten aarmede niet de genoten de uitheemstellen zou lematige en heid betoogd en pensioenen.

om die reden zou men het te meer betreuren als een meer algemeene opleiding zou afstuiten op de hooge kosten.

Enkele leden achtten het principiëel onjuist, dat de veldpolitie zal worden ingevoerd voordat de opleiding aangevangen is.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 58A. Uitzending van personeel voor gesubsidiëerde ziekenhuizen.

De vraag werd gesteld of het in de bedoeling der Regeering ligt om een dergelijke subsidie eveneens te verlenen aan particuliere ziekeninrichtingen. Gewezen werd op een tegenstrijdigheid in de redactie van de tweede nota van wijzigingen waarin gesproken wordt van zendingsziekenhuizen en in die van de Memorie van Toelichting waarin particuliere ziekenhuizen genoemd zijn.

Er werd op aangedrongen dat van wege het gouvernement de individueele ziekenzorg in meerdere mate ter hand genomen zal worden.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Uitgaven in Indië.

§ 1. Ter sprake werd gebracht de Regeeringsaankoop van suiker tegen den prijs van *f* 32 per pikol. Deze aankoop werd aan kritiek onderworpen. Men had gewild dat de Regeering tegen beduidend lageren prijs zoude hebben aangekocht het gedeelte van de suikeropbrengst dat Indië voor eigen consumptie behoeft om daarna deze suiker tegen een prijs, die ware te stellen op *f* 16 à *f* 20 per pikol, te distribueeren. Bij zoodanigen gang van zaken zou de Regeering dan gelegenheid hebben om hetzelfde beginsel, in toepassing te brengen, dat bij den rijstopkoop van de Inlandsche bevolking heeft voorgezeten, — nl. om niet meer te betalen dan de productiekosten benevens een redelijke winst.

§ 2. In hetzelfde verband werd besproken de voortgaande stijging der rijstprijzen. Het werd ongewenscht geacht dat de door de Regeering aangekochte buitenlandsche rijst in de groote bevolkingscentra zal worden verkocht tegen zeer hoogen prijs.

Opdat de Regeering in de gelegenheid zal zijn de ingekochte en nog in te koopen buitenlandsche rijst in consumptie te brengen tegen een lager bedrag dan waarvoor zij werd ingekocht, wenschte men te harer beschikking te stellen een fonds van bv. 25 millioen te verkrijgen door de heffing van een tijdelijke extra-verhooging van de voorgestelde suikerbelasting, voorloopig alleen voor 1920.

Van andere zijde werd aangedrongen op een regeling waarbij alleen de behoeftigen geholpen worden. Het werd niet noodig geacht, dat zij die het betalen kunnen de rijst beneden inkoopsprijs ontvangen. Het treffen van zoodanige regeling werd door anderen niet uitvoerbaar geacht.

Onderafdeeling 262A. Bezoldiging van ambtenaren.

Enkele leden protesteerden tegen het incidenteel en zonder eenig verband herzien van de bezoldigingen voor

bepaalde ambtenaars-categorieën, blijkbaar buiten den Raad van Directeuren om. Daarbij werd er de aandacht op gevestigd, dat dergelijke posten in Nederland steeds op de algemeene en niet op de suppletoire begrooting worden gebracht.

Bij deze leden werd het vermoeden gewekt dat op deze wijze getracht wordt de tractementen voor zekere groepen van ambtenaren te verbeteren, met het oog op de aanstaande herziening van het Indisch bezoldigingsstelsel.

Bovendien achtten zij het een verkeerd standpunt om voor de lagere rangen als uitgangspunt de nieuwe bezoldiging te nemen van de ingenieurs, zooals deze zijn aangegeven op de begrooting voor 1919. Zulks met het oog op de langduriger en zwaarder studie van de ingenieurs.

Het gevolg van dezen maatregel zal zijn, dat door de laatsten met des te meer klem op een positieverbetering zal worden aangedrongen, mede in verband met het feit, dat voor de aanstaande beheershoutvesters nu reeds een gunstiger salarisregeling dan die voor de ingenieurs werd voorgesteld.

In overweging werd gegeven om voor bepaalde standplaatsen een afzonderlijke toelage toe te kennen, waardoor een algemeene opdrijving der tractementen voorkomen kan worden.

Vele leden waren er onaangenaam door getroffen, dat deze post op de begrooting werd gebracht, terwijl het amendement voor een salarisherziening ten behoeve van de Inlandsche veeartsen indertijd door den Minister niet werd overgenomen.

Eenige leden konden er niet mee instemmen, dat de landbouwleeraren in rang boven de gouvernementsveeartsen worden gesteld.

Gewezen werd op het feit dat bij andere diensten voorstellen worden gedaan tot weddeverhooging van dienstchefs o.a. bij den dienst van het gevangeniswezen, terwijl hier verklaard wordt dat het geen aanbeveling verdient hoofden van diensten verhoogingen in uitzicht te stellen om langer aanblijven dan wenschelijk wordt geacht te voorkomen. Aangedrongen werd op het betrachten van meerdere uniformiteit.

Onderafdeeling 292A. Positieverbetering personeel van het boschwezen.

Met de voorgestelde herziening van bezoldiging werd instemming betuigd.

Onderafdeeling 296. Landsfokkerij.

Met algeheele instemming werd deze post ontvangen. De wensch werd uitgesproken dat de Regeering ook in meerdere mate haar aandacht zal schenken aan de verbetering der weidegelegenheid voor het vee en dat tegengegaan zal worden de inkrimping van de weidegelegenheid door ambtenaren van het boschwezen.

De vraag werd gesteld of het niet mogelijk kan worden gemaakt, dat de gemeenten, die, zooals Soerabaja, de melkvoorziening ter hand wenschen te nemen, het benodigde melkvee van het fokstation kunnen betrekken.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 341A. Dienst van 's Lands mijndiensten.

De vraag werd gesteld of de geruchten waar zijn dat de Regeering aan de Koninklijke Petroleum Maatschappij concessie heeft verleend tot ontginning van de Djambi-

petroleumvelden. Enkele leden zouden dit ten zeerste toejuichen, omdat dan nu toch eindelijk uit deze bodemrijdommen voordeel getrokken zal worden. In het bevestigend geval zou men gaarne vernemen onder welke voorwaarden die concessie verleend is.

In afwachting van het advies der herzieningscommissie betreffende de organisatie der verschillende departementen verklaarden eenige leden zich met den voorgestelden maatregel te zullen vereenigen, al hadden zij aan de dadelijke instelling van een afzonderlijk departement de voorkeur gegeven. Zij oordeelden de bezwaren tegen de oprichting van een nieuw departement aangevoerd o.m. dat de vermeerdering van personeel zooveel moeilijkheden oplevert niet overwegend, en beschouwden de instelling van dezen dienst als een stap in de goede richting die naar het einddoel, het afzonderlijk departement moet leiden. In dit verband werd er op gewezen dat de bezoldiging van het hoofd van den dienst wel wat laag is gesteld. Er bestaat een te gering onderscheid met de bezoldiging der bedrijfsleiders. Het gevolg daarvan zal zijn dat deze leiders niet het hoofd van dienst als hun chef zullen beschouwen.

Ten slotte werd er op gewezen dat bezwaarlijk is aan te nemen dat de hiergegeven korte toelichting den uitslag weergeeft van het deskundig onderzoek waarnaar de Tweede Kamer heeft gevraagd en waarmee ook de Volksraad zich gaarne in kennis zal zien gesteld. Men was van meening, dat de vraag is ontweken of aan een afzonderlijk departement dan wel aan een afzonderlijken dienst ondergeschikt aan het departement van gouvernementbedrijven de voorkeur zou zijn te schenken en zou gaarne nauwkeuriger worden ingelicht omtrent het door de Regeering ten deze ingenomen standpunt.

Enkele leden vonden den opzet van dezen afzonderlijken dienst voor het mijnwezen minder geslaagd in vergelijking met de door den heer Van der Waerden in de zitting van de Tweede Kamer van 8 April jl. (Handelingen der Tweede Kamer blz. 2002), ontvouwde denkbeelden. In Indië zou men nu acht niet geheel gelijkwaardige afzonderlijke diensten bij het mijnwezen krijgen; het stelsel-Van der Waerden kent er slechts drie, wat een voordeel wordt geacht voor een minder stroeve werkwijze, daar thans bij voorbeeld elk bedrijf een eigen opsporingsdienst bezit. Aangedrongen werd op meer centralisatie onder een éénhoofdige leiding, waardoor er meer eenheid zou zijn te brengen in de mijnbedrijven, zoowel technisch als administratief.

Een der andere leden toonde daarentegen de wenselijkheid aan van een afzonderlijken opsporingsdienst voor elk mijnbedrijf, wijl alleen jarenlange ervaring nauwkeurige kennis van bodem en delfstoffen kan brengen; wel kon dit lid zich vereenigen met een algemeenen opsporingsdienst, onder leiding van een speciaal daarvoor aangewezen hoofd.

Andere leden waren van meening, dat het niet raadzaam zou zijn om onder het hoofd van den dienst van 's Lands mijndiensten bovendien nog afzonderlijke hoofden voor de verschillende bedrijven in te stellen; men verwachtte wel in de toekomst afzonderlijke bedrijfsleiders voor de kolen-, tin- en goudontginningen.

Gevraagd werd of de Regeering de instelling van een mijnraad zooals deze gedacht werd in het stelsel—Van der Waerden, in overweging heeft genomen, waarbij natuurlijk rekening ware te houden met het feit, dat

groote Inlandsche volksvereeningen hier nog niet in staat zijn om daarvoor een vertegenwoordiger aan te wijzen. Daarvoor ware in de plaats te stellen een of meer vertegenwoordigers van den Volksraad.

Aangedrongen werd ten slotte op de instelling van een afzonderlijken dienst voor den verkoop der producten, waarvan een ervaren handelsman het hoofd zou moeten zijn.

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen.

Hierbij werd gewezen op den tragen voortgang die gemaakt wordt met de spoorwegplannen in de buitengewesten in het algemeen en met die voor West-Borneo, Zuid-Oost-Borneo en Celebes in het bijzonder.

Omtrent den stand dier plannen zou men gaarne worden ingelicht.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

De onderafdeeling 19B (Uitgaven in Nederland) militaire landpensioenen, zal worden behandeld tegelijk met de verbetering van de militaire bezoldigingen. Het Afdelingsverslag ter zake zal apart verschijnen. (B 3, No. 10a).

Onderafdeeling 386b. Toelagen aan vroedvrouwen.

De toelichting op dezen post werd onvoldoende gemotiveerd gevonden, daar niet ingezien kon worden, dat de met den garnizoensdienst belaste officieren van gezondheid de noodige hulp bij bevallingen van vrouwen van militairen niet zouden kunnen verleenen.

Enkele leden waren van meening, dat het den officieren van gezondheid daarvoor niet aan tijd zou ontbreken, hetgeen door een ander lid werd ontkend.

Dit laatste lid vond een vergoeding van f 10 voor een bevalling te laag. Ten slotte werd de opmerking gemaakt, dat deze regeling den vrouwen van militairen beslist ten goede moest komen.

Middelen. De gevoerde financiële politiek kan verscheidene leden niet bevredigen. In de 1ste plaats wees men erop, dat de geheele opzet van de oorspronkelijke begrooting veranderd is door de aanvullingsbegrootingen, in de nota's van wijzigingen; immers de totale ontvangsten en uitgaven in de oorspronkelijke begrooting (1ste gewone zitting 1919 B 1, No. 6 blz. 7) worden ten slotte met groote bedragen overschreden elk van ruim 46 millioen.

De meerdere ontvangsten zijn in hoofdzaak te danken aan de verhooging der inkomstenbelasting (9 millioen) en de oorlogswinstbelasting (43½ millioen). Deze belastingen worden geheel opgebracht door de Europeesche en Chineesche bevolkingsgroepen, die slechts 2% van de geheele bevolking uitmaken, terwijl de Inlandsche bevolkingsgroep van genoemde belastingen in het geheel geen meerderen druk ondervindt. Tusschen de bedragen der directe belastingen, door de niet-Inlandsche en die door de Inlandsche bevolkingsgroep opgebracht, bestaat eene groote wanverhouding.

Voor het jaar 1919 worden de door de Inlandsche bevolking op te brengen directe belastingen geraamd op 32 millioen, nl. 9½ millioen hoofdgeld en 22½ millioen landelijke inkomsten, terwijl de door de niet-Inlandsche bevolking op te brengen directe belastingen in 1920

moeten opbrengen 68½ millioen, nl. 16 + 9 millioen inkomstenbelasting en 43½ millioen oorlogswinstbelasting (zie 1ste gewone zitting 1919 B I, No. 6, 15).

De uitgaven worden opgedreven (van 219 millioen in 1913 tot 526 millioen in 1920) zonder rekening te houden met de weinige draagkracht en de uiterst geringe productiviteit van de Inlandsche bevolking.

Het eenige middel zal zijn de maatregelen voor de ontwikkeling van Indië, waarvan de kosten in de laatste jaren bijna geheel voor rekening der niet-Inlandsche bevolkingsgroepen worden gebracht in minder snel tempo te nemen; immers de belastingen ten laste van de Inlandsche bevolking kunnen moeilijk meer verhoogd worden. Het staat te vreezen dat het vreemde kapitaal, dat Indië vooralsnog onmogelijk kan missen, afgeschrikt zal worden als het onevenredig hoog belast wordt.

Ook de credietwaardigheid van Indië zal door de financiële politiek der Regeering verminderd worden; want noodwendig zal het crediet van Indië nadeelig beïnvloed worden, wanneer men ziet dat de Regeering voortgaat met de gewone uitgaven op te drijven tot een peil, dat de draagkracht van het overgrootste deel der bevolking verre overschrijdt. In de omstandigheid dat de Regeering niet van zins is de kosten op zich te nemen voor de voedselvoorziening, terwijl toch juist deze uitgaven volkomen gemotiveerd zouden zijn, zag men o.a. het bewijs dat de Regeering ook wel inziet dat de uitgaven reeds tot het uiterste zijn opgedreven.

Tegen het voorgaande betoog werd opgemerkt dat de hierboven getrokken scheidslijn tusschen de niet-Inlandsche en Inlandsche bevolkingsgroepen ten onrechte gemaakt wordt; de feitelijke toestand is inderdaad dat de directe belastingen voor het grootste deel op de grootcultures drukken, maar het is eerder te betreuren, dat die cultures niet in handen zijn van Inlanders. De juiste onderscheiding is dat eene hoogere belasting geheven wordt van de bevolkingsgroep die een hoogere draagkracht heeft, afgezien van den landaard; een standpunt dat met volkomen juistheid thans door de Regeering wordt ingenomen. Door het toenemende onderwijs mag verwacht worden, dat allengs de Inlandsche bevolking meer draagkracht zal verkrijgen.

Van de andere zijde werd hiertegen opgemerkt, dat de toekomst zal moeten uitwijzen, of inderdaad het onderwijs in staat zal zijn de productiviteit der Inlandsche bevolkingsgroepen te verhoogen, hetgeen door velen betwijfeld werd; in elk geval blijft het bezwaar bestaan, dat de kosten van het toenemend onderwijs gedragen worden grootendeels door eene kleine minderheid voor welke het onderwijs niet bestemd is.

In de tweede plaats ontmoette het algemeen bezwaar, dat de verhooging der permanente uitgaven voor den gewonen dienst niet gedekt wordt door regelmatige inkomsten. Over 1920 en zeer waarschijnlijk ook over 1921 kan men er van verzekerd zijn, dat de verhooging der inkomstenbelasting, de opbrengst der opgedreven oorlogsschatting en der nieuwe belastingen op de suiker-, koffie- tabaks- en theecultuur de bedragen zullen opbrengen noodig tot dekking der sterk verhoogde uitgaven; immers de prijzen van voormelde producten zijn thans buitengewoon hoog en zullen nog wel eenigen tijd zeer hoog blijven. Maar men vroeg zich af hoe de Regeering de verhoogde uitgaven denkt te dekken als de prijzen

der producten tot een normaal peil dalen, eene mogelijkheid waarmede stellig rekening gehouden dient te worden.

Met de beschouwingen van de Regeering in de Memorie van Antwoord op het Afdeelvingsverslag betreffende de 1ste nota van wijzigingen (B 3, No. 16, blz. 3—4) komen grootendeels instemmen, maar men meende dat de voorstellen van de Regeering bij de 2de nota van wijzigingen met die woorden in strijd zijn.

Immers, bij een winst van f 2 per pikol (hetgeen op zichzelf eene zeer mooie winst is, daar jarenlang de suikercultuur gemiddeld weinig meer winst dan f 1 per picol maakte) zal de suikerbelasting f 3 miljoen opbrengen;

bij een prijs van f 56½ per picol zal de Java-koffiebelasting f 0.3 miljoen opbrengen;

bij een prijs van f 33 per pikol zal de Robusta-koffiebelasting f 1 miljoen opbrengen;

stel dat de tabakbelasting ook in de toekomst 6 miljoen opbrengt, zooals de Regeering aanneemt,

en de theebelasting 1 miljoen opbrengt, dan is te zamen te verwachten een opbrengst van f 11 300 000, terwijl er f 43½ miljoen moet zijn.

Uit de opbrengst van eventueele uitvoerrechten op rubber, copra en eenige andere artikelen zal het tekort van f 32 miljoen toch zeker niet gedekt kunnen worden.

Ten slotte werd er op gewezen, dat de voorstelling der Regeering, alsof de nieuwe door haar in te voeren belastingen geen zwaren druk zouden uitoefenen, en alleen op buitengewone winsten zouden zijn gelegd, niet juist is.

Anderzijds werd daartegenover betoogd, dat de geraamde opbrengst van de verschillende belastingen op landbouwproducten als een redelijk aandeel van het land in de gezamenlijke winsten der landbouwbedrijven mag worden beschouwd en dat de belastingen veel meer zouden kunnen opbrengen, als belastingontduiking krachtiger wordt tegengegaan, gedoeld werd o.m. op Inlandsche rubbertuinen en klappertuinen in de residentie Batavia waarvoor geen andere belasting betaald wordt dan voor drogen grond.

Een der leden uitte de klacht, dat er in de belastingstelsels geen systeem was te ontdekken, dit lid moest echter toegeven dat de oorlog het belastingwezen over de geheele wereld ontwricht had, aan den anderen kant werd de aandacht er op gevestigd, dat men in alle landen doende was om tot een geheel nieuw systeem van belastingheffen te geraken.

Meerdere leden achtten aanbevelenswaard de belastingen voorloopig slechts voor den tijd van één jaar in te voeren.

Gaarne wenschte men te worden ingelicht of voor rubber, kinabast, aardnoten, copra, gambir, peper, pinangnoten, kapok, katjang en klapperolie en kininezouten, het uitvoerrecht voorgesteld bij de ontwerp-begrooting voor 1920, blijft gehandhaafd.

Eenige leden achtten de voorgestelde belastingen te zwaar, immers de groot-landbouw zal belast worden met:

- 1e. inkomstenbelasting;
- 2e. overwinstbelasting;
- 3e. extra-winstbelasting;
- 4e. verponding;
- 5e. uitvoerrecht of productenbelasting.

Dit is buitengewoon zwaar, want al die belastingen

Middel 18 en 19. Inkomstenbelasting. Opgeheven oorlogswinstbelasting.

drukken ook op matige winsten, niet alleen op buitengewone winsten.

In de Memorie van Toelichting (1ste gewone zitting 1919 B 1, No. 34(a), bl. 12) zeide de Regeering dat bij de voorgenomen heffing van uitvoerrechten zij er voor zorgen zou, dat matige en normale winsten niet bovenmatig zullen worden getroffen. Dit alleszins juist beginsel schijnt zij nu vergeten; zij stempelt door eene wetsfictie „matige en normale” winsten tot „buitengewone”; immers indien op het maatschappelijk kapitaal eener vennootschap (zonder rekening te houden met open en stille reserves) meer dan 10% doch minder dan 20% is verdiend, is dat niet eene buitengewone winst; de Regeering zal met den door haar gebezigten term „kapitaalstortingen” wel, als bij de overwinstbelasting, bedoelen het maatschappelijk kapitaal en niet de effectieve kapitaalstortingen.

Als eene cultuuronderneming uitkeert 20% over het maatschappelijk kapitaal, dan is dit voor den aandeelhouder eene matige winst, omdat de aandeelhouder die van het begin af deelhebber is geweest, meestal 7 tot 8 jaar wachten moet, alvorens eenig dividend te ontvangen, en de aandeelhouder die later aandeelen koopt, zal — als de onderneming reeds de moeilijke jaren voorbij is en in productie is, de aandeelen niet krijgen à pari, maar eene premie moeten betalen, in overeenstemming met de rentabiliteit en de reserves der zaak.

Aandeelen van een onderneming die 20% geregeld kan uitkeeren, zijn zeker 180% waard; de aandeelhouder maakt dan ongeveer 11% van zijn geld, maar wordt nu indirect via de maatschappij belast, alsof hij 20% ontving; daargelaten, dat bij bedrijven winsten, die meer dan 10% bedragen van het effectief kapitaal, geenszins altijd buitengewone winsten zijn, wordt nu iemand, die 1% extra winst maakt, indirect via de maatschappij belast alsof die extra winst 10% bedraagt. Men verlieze toch niet uit het oog, dat eene maatschappij nooit voor zichzelf winst maakt, doch dat de winst altijd onder aandeelhouders en andere tot de winst gerechtigden moet worden verdeeld.

Bovendien zijn aan bedrijven, speciaal aan cultuurbedrijven tal van risico's verbonden; het loopen dier risico's moet ook betaald worden, daarom kunnen winsten van 10%—15% niet als buitengewone worden beschouwd.

De Regeering heeft betoogd, dat bij winsten van 150% en hooger de belasting op hetgeen door haar als extra-winst wordt bestempeld matig is, en zulks om den indruk te vestigen, dat die nieuwe belasting niet zwaar zou drukken. Dit betoog is echter een camouflage. Om na te gaan, hoe zwaar de belastingen drukken moet men uitrekenen, niet, hoeveel betaald moet worden bij winsten van 150% en hooger, die, zoo al, dan toch uiterst zeldzaam voorkomen, maar hoeveel men aan den fiscus moet afstaan bij normale, maar niet buitengewone winsten.

Neem bv. een cultuuronderneming met f 1 miljoen maatschappelijk kapitaal die f 200000 netto winst maakt.

Hiervan gaat af:

- 4% inkomstenbelasting,
- 6% overwinstbelasting,
- 5% extra winstbelasting,
- 5% verponding,

tezamen 20% der winst.

De aandeelhouders krijgen dus in handen f 160000;

daarvan betalen zij nog eens belasting, variërend naar het bedrag van hun totaal inkomen; laten wij deze belasting gemiddeld op 10% aannemen, dan gaat er nog eens *f* 16000 af, zoodat van de door de onderneming behaalde winst van *f* 200000 niet minder dan *f* 56000, d.i. 28% in handen van den fiscus komt.

Daarbij komt ten aanzien van rubber nog uitvoerrecht. Komt — zoo vroeg men zich af — bij rubber, waarover uitvoerrecht zal geheven worden, ook eenige aftrek in aanmerking? (Zie pag. 24 inzake aftrek ter voorkoming van dubbele belasting). Eene extra-winstbelasting is alleen dan billijk, indien ook inderdaad alleen extra-winsten worden belast, m. a. w. indien de belasting steunt op werkelijkheid en niet op fictie; daartoe dient o. m. rekening te worden gehouden niet alleen met het maatschappelijk kapitaal, maar ook met het werkelijk in de onderneming gestoken kapitaal, al is deze kapitaalverstreking geschied in den vorm van reserves en afschrijvingen. In dit verband wordt gewezen op artikel 17 Staatsblad 1908 No. 298, bij welke thans ingetrokken bepaling de billijkheid betracht werd.

De vraag werd gesteld of het nu in de bedoeling van de Regeering ligt, de algemeene verhooging op de inkomstenbelasting, zooals die voorgesteld is geworden voor 1920, bij de indiening in het voorjaar van de begroting en de thans voorgestelde belasting op de extrawinst te heffen.

Voorts werd de opmerking gemaakt, dat uit de Memorie van Toelichting niet duidelijk is kunnen worden of de inkomsten door fysieke personen genoten uit naamlooze vennootschappen eveneens door de extrawinstbelasting getroffen zullen worden.

Enkelen vonden de progressie dezer belasting te gering.

Aangekondigd werd dat het amendement van de heeren Teeuwen c.s. (eerste gewone zitting 1919 onderwerp 13, stuk 2) opnieuw ingediend zal worden. Het argument dat toen van Regeeringswege er tegen aangevoerd werd n.l. dat men de hoogere inkomens niet dadelijk ten volle kon belasten, omdat men voor komende jaren iets diende op te sparen schijnt nu prijsgegeven, want krachtens het thans aanhangige voorstel worden die hoogere inkomsten reeds zwaarder belast dan destijds het amendement beoogde. Men handhaafde de vroeger reeds kenbaar gemaakte overweging dat het minimum der belastbare som verhoogd dient te worden tot *f* 300 's jaars.

De petroleumbelasting werd door enkele leden te laag geacht.

Ofschoon de voorgestelde belastingheffingen de meest rationeële werden geacht, was men algemeen van gevoelen, dat door handel en industrie het personeel aanzienlijk uitgebreid diende te worden om deze in de practijk te kunnen uitvoeren.

Het was enkelen leden opgevallen, dat de koffie — evenals de thee — tot een veel lager percentage belast is geworden dan de suiker. De vraag werd gesteld of daarvoor dezelfde redenen gelden als voor de thee-belasting.

De belastingschaal vonden deze leden niet voldoende progressief.

Men zou van de Regeering gaarne wenschen te vernemen hoeveel de geïnteresseerden bij suiker-, tabaks-, koffie- en thee-ondernemingen in het geheel aan belas-

Middel 20. Petroleumbelasting.

Middel 20A, B, C, D. Suiker-, koffie-, tabaks- en thee-belasting.

tingen hebben op te brengen. Voorts hoeveel de normale winst van de suiker en andere cultuurondernemingen gemiddeld bedraagt en het kapitaal dat daarin gestoken werd. Daaruit ware dan na te gaan of de gemaakte winst bovenmatig is.

Ten slotte werd gevraagd waaraan de Regeering het te verwachten overschot, uit deze extra-inkomsten verkregen, wenscht te besteden. Eenige leden waren nl. van meening, dat het ware aan te wenden voor den terugkoop van particuliere landerijen, voor de industriële ontwikkeling van Indië, voor de uitbreiding van het staatslandbouwbedrijf, dan wel voor de ontginning van ertsvelden, zooals bijvoorbeeld van de ijzerertsen op Celebes. Anderen vonden deze vraag praematuur.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 9den December 1919.

PRANGWADONO.
SUYS.
VREEDE.

VERBETERING.

In het Afdeelvingsverslag op de aanvullingsbegrooting (B 3, No. 4) behoort het verslag omtrent afdeeling VII, Departement van Burgerlijke Openbare Werken (blz. 35—37) vooraf te gaan aan dat van afdeeling VIII, Departement van Gouvernementsbedrijven (blz. 32—35).

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Further faint, illegible text below the header area.

THE
STATE OF

IN SENATE,
JANUARY 18, 1880.

REPORT
OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE.

ALBANY:

WHELAN & SON, PRINTERS, 1880.

Price, 50 CENTS.

For sale by the State Printer.

Entered as second-class matter, July 16, 1879, at Albany, N. Y., under post office number 1000, post paid.

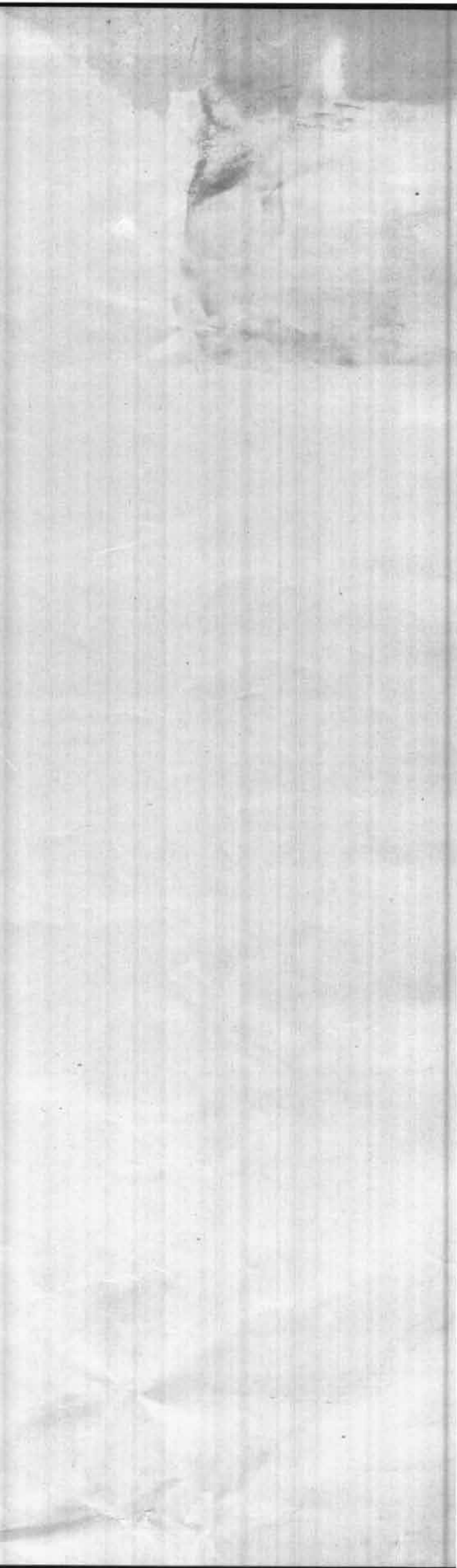
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Act of October 3, 1917, authorized on July 16, 1918.

Postage paid at Albany, N. Y., under post office number 1000.

Permit No. 1000, Albany, N. Y., July 16, 1918.

Published by the State Printer, Albany, N. Y., 1880.

Copyright, 1880, by the State of New York.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 20.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

(1ste aanvullingsbegrooting).

MOTIE.

Motie voorgesteld door de heeren Vreede, Cramer, Schmutzer en Valkenburg.

Ingezonden 9 December 1919.

De Volksraad,
gehoord de debatten inzake de herziening van de bezoldiging van de leeraren bij de openbare middelbare en technische scholen;

noodigt de Regeering uit de salarisregeling van ingenieurs bij de B. O. W. zoo spoedig mogelijk te willen herzien naar den maatstaf, voorgesteld voor de bezoldiging van leeraren en de herziene regeling te doen ingaan op 1 Januari 1920;

gaat over tot de orde van den dag.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

REPORT ON THE PROGRESS OF THE DEPARTMENT

FOR THE YEAR 1880

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PHYSICS DEPARTMENT
REPORT ON THE PROGRESS OF THE DEPARTMENT
FOR THE YEAR 1880

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 21.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

(Iste aanvullingsbegrooting).

MOTIE.

Motie voorgesteld door de heeren Bergmeijer, Cramer, Vreede, Valkenburg en Schmutzer.

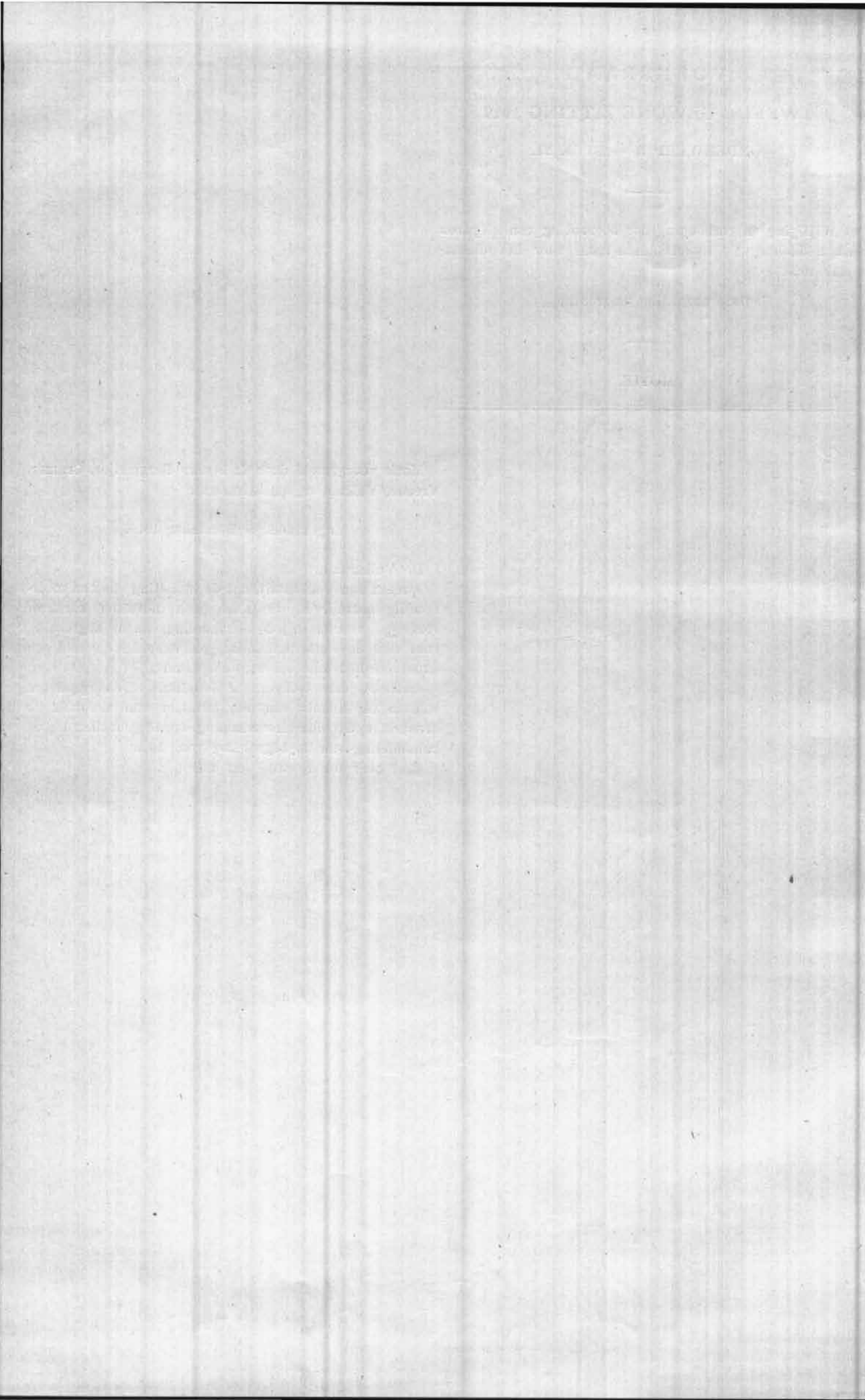
Ingezonden 9 December 1919.

De Volksraad,

spreekt den wensch uit, dat de instelling van een meerhoofdig bestuur bij de S. S. geen definitief karakter verkrijge, voordat bij de behandeling van de begrooting voor 1921 de Volksraad in de gelegenheid is gesteld een nader oordeel hierover uit te spreken;

verzoekt den Gouverneur-Generaal eerbiedig dezen wensch ter kennis van den Minister van Koloniën te brengen, opdat daarmee rekening worde gehouden bij de behandeling van de begrooting voor 1920;

gaat over tot de orde van den dag.

VOLKSRAAD
TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 22.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

(1ste aanvullingsbegrooting 1920).

AMENDEMENT.

(Behandeld bij 1ste nota van wijzigingen).

Amendement van de heeren Pabst, Valkenburg en Oetoyo.

Ingezonden 11 December 1919.

De ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen Hoofdstuk II der uitgaven, afdeeling IX van de 1ste aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1920, onderafdeeling 427C: „Oprichting van een kantoor voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en ontspanning. Uitbreiding der vastgestelde legersterkte met een generaal-majoor, Secretaris-Generaal van het Departement van Oorlog” te verminderen met *f* 3 600 en alzoo te brengen op *f* 36 000 en tevens het woord „generaal-majoor” in de omschrijving van den post te vervangen door „burgerambtenaar”.

Toelichting.

Het is de bedoeling van de voorstellers, dat voor de nieuwe betrekking van Secretaris-generaal aan het Departement van Oorlog worde aangewezen een burgerambtenaar in plaats van een officier. Het komt den voorstellers bilijk voor dezen Secretaris-Generaal een bezoldiging toe te kennen van hoogstens *f* 1 500 's maands, alzoo *f* 300 per maand minder dan een generaal-majoor, die met inbegrip van huishuurvergoeding en toelage *f* 1 800 's maands ontvangt. Daartoe is het noodig den post te verminderen met $12 \times f 300 = f 3 600$.

PABST.

VALKENBURG.

OETOYO.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960

1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 23.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

(1ste aanvullingsbegrooting 1920).

AMENDEMENT.

(Behandeld bij 2de nota van wijzigingen).

Amendement van de heeren Atmodirono, Djajadiningrat, Waworoentoe, Koesoemo Oetoyo, Soselisa, Koesoemo Joedo, Laoh, Kamil.

Ingezonden 11 December 1919.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der uitgaven, afdeeling III van de algemeene aanvullingsbegrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920 tusschen de onderafdeelingen 80B en 81 in te lasschen onderafdeeling 80C: Verbetering der pensioenen en onderstanden van eervol ontslagen Inlandsche ambtenaren en hunne weduwen..... memorie.

Toelichting.

Dit amendement beoogt de wenschelijkheid uit te drukken van:

- 1^e. toekenning van onderstand aan alle eervol ontslagen Inlandsche ambtenaren, zonder voorbehoud van behoefte tot een bedrag als bepaald in artikel 3 van Staatsblad 1918 No. 110;
- 1^e. verleenning van onderstand aan alle weduwen van Inlandsche ambtenaren tot een bedrag gelijk aan de helft van den onderstand of het pensioen, dat hare echtgenooten hadden gekregen of zouden krijgen.

Ook alle eervol ontslagen Inlandsche ambtenaren, die niet vallen onder de toepassing van Staatsblad 1887 No. 192 behooren naar de meening der voorstellers alsnog in het genot van pensioen gesteld, terwijl ook aan alle weduwen van Inlandsche landsdienaren steun verleend dient te worden zonder dat daarbij het voorbehoud van geboorte, behoefte of van 30 jarigen dienst en verdienste van hare overleden echtgenooten geldt.

In afwachting van de oprichting van een weduwen- en weezenfonds voor Inlandsche ambtenaren zouden de voorstellers gaarne zien dat bij wijze van overgangsmaatregel voorloopige pensioenregelingen werden getroffen.

ATMODIRONO.
DJAJADININGRAT.
OETOYO.
LAOH.
KOESOEMO JOEDO.
WAWOROENTOE.
KAMIL.
SOSELISA.

Chicago, Illinois, U.S.A.

Dear Sir,

Thank you

Very truly yours,

Enclosed are the papers of the late Professor
John Doe, who was a member of the
Department of Physics.

Very truly yours,

John Doe
Department of Physics
The University of Chicago
Chicago, Illinois, U.S.A.

Yours truly,

John Doe
Department of Physics
The University of Chicago
Chicago, Illinois, U.S.A.

Very truly yours,
John Doe

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 24.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (1ste aanvullingsbegrooting 1920).

AMENDEMENT.

(Behandeld bij 1ste nota van wijzigingen).

Amendement van de heeren Bergmeijer, Kan, Schmutzer en Valkenburg.

Ingezonden 12 December 1920.

De ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der uitgaven, afdeling V van de algemeene aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1920 tusschen de onderafdeelingen 197A en 198 in te lassen onderafdeling 197B: „Verbetering van de subsidie-voorwaarden voor het particulier Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-Inlandsch onderwijs” Memorie.

Toelichting.

Het is de bedoeling van de voorstellers de verbetering van de subsidie-voorwaarden voor het particulier Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-Inlandsch onderwijs reeds op de begrooting voor 1920 te brengen. Men zie de Memorie van Antwoord (B 3, stuk 16, blz. 10):

„De Regeering heeft er geen bezwaar tegen de particuliere Hollandsch-Chineesche scholen naar denzelfden maatstaf geldelijk te ondersteunen als voor de particuliere Hollandsch-Inlandsche scholen geldt en haar medewerking te verleen tot eene gunstiger regeling van de bijdrage der Regeering in de kosten van buitenlandsch verlof van particuliere Europeesche onderwijzers.”

BERGMELJER.
KAN.
SCHMUTZER.
VALKENBURG.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILLINOIS

1950

RECEIVED

APR 10 1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 25.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

AMENDEMENT.

(Behandeld bij 1ste nota van wijzigingen).

Amendement van de heeren Sastrowidjono, Suys en Dwidjosewojo.

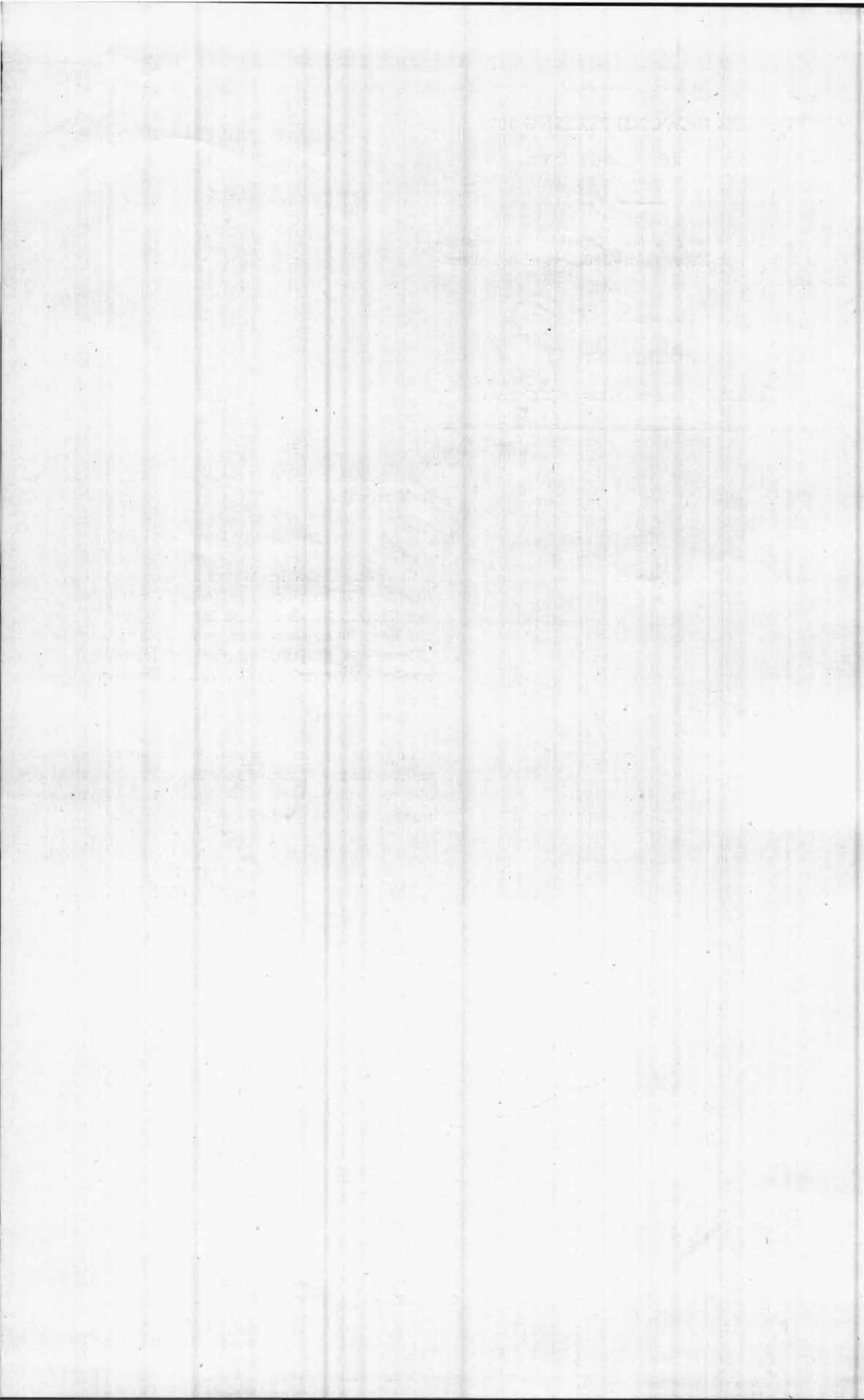
Ingezonden 12 December 1920.

De ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der uitgaven, afdeeling V van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, onderafdeeling 198A, (1ste nota van wijzigingen) te lezen: „Financiëele gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar lager onderwijs” Memorie.

Toelichting.

De strekking van dit amendement is om bovenbedoelde gelijkstelling in te voeren voor alle takken van onderwijs hier te lande en niet slechts te beperken tot het Europeesch lager onderwijs.

SASTROWIDJONO.
SUYS.
DWIDJOSEWOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 26.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MEMORIE VAN ANTWOORD naar aanleiding van het Afdeulingsverslag (stuk 19) betreffende de tweede nota van wijzigingen (stuk 9).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

De Regeering beaamt de algemeene strekking van de opmerkingen, welke in het Afdeulingsverslag op de 2e nota van wijzigingen voorafgaan aan de bespreking der voorgestelde posten, en zal daarmede zooveel mogelijk rekening houden. Zij vestigt er echter de aandacht op, dat ingrijpende of uitgebreide voorstellen dikwerf niet kunnen wachten tot eene volgende begrooting, vooral niet in het onderwerpelijk geval, waar het versterking der middelen betreft, terwijl het feit, dat de eigenlijke begrooting moet worden opgemaakt in den aanvang van het jaar, het dikwerf niet te vermijden gevolg heeft, dat de aanvullingsbegrooting dan met dergelijke voorstellen moet worden belast.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Uitgaven in Indië, onderafdeeling 27. Personeel van Inlandsche en Inheemsche rechtbanken.

Naar aanleiding van den uitgesproken wensch, dat bij de vaststelling van het salaris van den hoofddjaksa te Makasser rekening worde gehouden met de duurdere levenswijze op die plaats, wordt medegedeeld, dat van de bezoldiging van dien Hoofddjaksa, thans bedragende f 200 's maands zonder verhoogingen, niet is gebleken, dat zij te laag zou wezen in verband met de duurte te Makasser.

Volgens de nieuwe regeling zijn aan die bezoldiging 4 driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands verbonden, zoodat de tegenwoordige titularis eventueel in verband met zijn dienstdtijd al dadelijk in het genot zal worden gesteld van de hoogste bezoldiging van f 300.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Uitgaven in Nederland, onderafdeeling 19A.

Uitgaven in Indië, onderafdeeling 80A.

De Regeering kan niet instemmen met de meening, dat de voorgestelde nieuwe grondslag voor normaal pensioen te laag zou wezen. Eene verhooging met $\frac{1}{3}$ beteekent eene zeer aanzienlijke verbetering en de Regeering kan niet toegeven, dat deze noodig zou zijn geweest, afgezien van de waardevermindering van het geld, welke voor Haar juist als voornaamste reden heeft gegolden. Dat het doel uitsluitend zou wezen het voorkomen van verhooging van bezoldigingen, is door de Regeering niet aangevoerd en ook niet houdbaar, waar reeds zoovele verbeteringen in de wedderegelingen in den laatsten tijd zijn tot stand gekomen en voorgesteld en waar noodig andere zullen volgen, zooals reeds in uitzicht is gesteld. Ook heeft deze verhooging van bezoldigingen een gunstigen invloed op de pensioensbedragen en spreekt het van zelf, dat pensioensverhooging de noodzakelijkheid van salarisverbetering beperkt.

Zooals in de memorie van toelichting reeds werd opgemerkt, is vergelijking met de toestanden in Nederland niet in allen deele mogelijk, o.m. wordt in Nederland recht op pensioen eerst verkregen op 65 jarigen leeftijd en wordt dus gemiddeld veel korter pensioen genoten dan door gewezen Indische landsdienaren. Het Hoofd van het IJkwezen in Indië heeft bij zijne tegenwoordige bezoldiging, na 30 Indische dienstjaren — en dan zal hij zeker nog geen 65 jaar behoeven te zijn — volgens de voorgestelde regeling een pensioen van f 5 400, dit is evenveel als de hoogste bezoldiging bedraagt van een IJker, chef van dienst, in Nederland.

De voorgestelde maatstaf van $\frac{1}{2}$ van de genoten bezoldiging zal bij de nieuwe regeling na 30 Indische dienstjaren bereikt worden; de Regeering acht het niet noodig een pensioen naar dezen maatstaf eerder bereikbaar te stellen, ook niet voor de uitheemsche werkkrachten. De thans voorgestelde verbetering stelt reeds hooge eischen aan de schatkist; verder te gaan acht de Regeering niet verantwoord.

Verhooging van de weduwen- en weezenpensioenen is bij de Regeering in overweging. Voorloopig zal de bestaande duurtetoeslag-regeling gehandhaafd worden.

Door de Regeering is in beginsel besloten tot de oprichting van een weduwen- en weezenfonds voor Inlandsche ambtenaren. Met de voorbereiding is reeds een aanvang gemaakt, het is echter nog niet mogelijk gebleken de zich daarbij voordoende beginselvragen geheel tot eene oplossing te brengen.

Onderafdeeling 70. Positie van assistenten bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Bij de mondelinge behandeling van de aanvullingsbegroting is reeds te kennen gegeven, dat de Regeering eene verbetering van de salarisregelingen bij den douanediensdienst urgent acht en de voorstellen zoo spoedig doenlijk aanhangig gemaakt zullen worden. Zooals in de Memorie van Toelichting is medegedeeld, ligt het in de bedoeling aan de weddeherziening terugwerkende kracht te verleen tot 1 Januari 1920.

Middelen. In de Memorie van Toelichting bij het oorspronkelijk begrotingsontwerp voor 1920 is reeds medegedeeld, dat

nota's van wijzigingen en aanvullende begrotingen waren te verwachten, waarbij gelden zouden worden aangevraagd voor verschillende nog in voorbereiding zijnde maatregelen, waarmede verscheidene millioenen zouden zijn gemoeid. De nota's van wijzigingen op het begrotingsontwerp hebben de oorspronkelijke eindcijfers voor uitgaven en ontvangsten reeds verhoogd met onderscheidenlijk 11 en 10 millioen gulden (zie het slot van de Memorie van Toelichting bij de 3de nota van wijzigingen, onderwerp 1, stuk 48, 1ste zitting 1919). Deze eindcijfers zijn thans door de aanvullingsbegrotingen en de daarop gevolgde nota's van wijzigingen wederom verhoogd met onderscheidenlijk 35 en 36 millioen gulden en bedragen derhalve ten slotte ongeveer 46 millioen meer dan aanvankelijk geraamd.

Dat eene zoo aanzienlijke verhooging van de oorspronkelijke begrooting van uitgaven het financieel beleid bemoeilijkt, spreekt van zelf. Eene begrooting, welke wordt samengesteld bijkans een vol jaar vóór het jaar, waarvoor zij moet dienen, kan niet reeds dadelijk geheel volledig wezen, zeer zeker niet in de tegenwoordige omstandigheden, waarin de toestanden als het ware bij den dag veranderen en in een land als Indië, dat in opkomst is en zich snel ontwikkelt.

In meerdere of mindere mate is dan ook den laatsten tijd telken jare het eindcijfer van de oorspronkelijk ontworpen begrooting van uitgaven bij de opvolgende wijzigingen verhoogd. In de jaren 1917, 1918 en 1919 bedroegen deze verhoogingen onderscheidenlijk 8, 20 en 57 millioen gulden ⁽¹⁾. Opgemerkt moge worden, dat tegenover deze verhoogingen geen hogere inkomsten gesteld werden, hetgeen nu voor 1920 wel geschiedt, hetgeen mogelijk is, omdat daarop, zooals bekend, bij den eersten begrotingsopzet reeds is gerekend.

Het is een dringende eisch zorg te dragen voor de noodige elasticiteit in de opbrengst van 's Lands middelen, opdat eene nadere verhooging van de begrooting van uitgaven geen onoverkomelijke moeilijkheden oplevere ten aanzien van de dekking.

Inderdaad komt de hogere raming van de middelen in hoofdzaak op rekening van de oorlogswinstbelasting en de verhooging der inkomstenbelasting. Dat deze belastingen geheel worden opgebracht door de Europeesche en Chineesche bevolkingsgroepen, is niet, omdat deze belastingen niet gelden voor de Inlandsche bevolkingsgroep, doch is uitsluitend een gevolg daarvan, dat deze groep zeer weinig oorlogswinst of extra winst heeft gemaakt.

Dat overigens tusschen de bedragen der directe belastingen, door de niet-Inlandsche en door de Inlandsche bevolkingsgroep opgebracht, wanverhouding zou bestaan, kan de Regeering niet toegeven. Rekening moet worden gehouden met de draagkracht der groepen en met den druk van de indirecte belastingen.

Aan de in het verslag gegeven opsomming van door de Inlandsche bevolking in 1919 op te brengen directe belastingen ontbreekt de belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten met eene geschatte opbrengst van 14 millioen gulden, terwijl het minder juist voorkomt tot de door de niet-Inlandsche bevolking op te brengen directe belastingen.

(1) De instelling van den Volksraad heeft tengevolge gehad, dat de datum van afsluiting van het eerste begrotingsontwerp moest worden vervroegd. Uiteraard is zulks van ongunstigen invloed op de volledigheid van dit ontwerp.

gen ook te rekenen 43½ miljoen oorlogswinstbelasting welke tijdelijke heffing van bijzondere met de oorlogstoestanden verband houdende winsten dient tot dekking van het nadeel, dat de Indische schatkist door den oorlogstoestand heeft geleden. Wanneer een en ander in het oogenwoord wordt gehouden, komt de in het verslag getroffen verdeling in een geheel ander licht te staan.

Het verband, dat in het afdeeliningsverslag is gelegd tusschen de draagkracht van de Inlandsche bevolking en het accres (¹) der uitgaven, acht de Regeering minder juist. Rekening is hier slechts te houden met de draagkracht van de gemeenschap als een geheel.

Om welke redenen het Land de kosten voor de voedselvoorziening zou moeten dragen, is der Regeering niet duidelijk. Ook al vormden de kosten geen beletsel, zou het in beginsel onjuist wezen de algemeene begrooting te belasten met die uitgaven, die waarschijnlijk gedurende eenige jaren daarop zouden drukken.

Bij de beschouwingen over de dekking van het accres der uitgaven in volgende jaren is uit het oog verloren dat op de begrooting voor 1920 de opbrengst van de suiker-, koffie-, thee- en tabaksbelastingen geheel buiten de raming is gehouden.

Naar het oordeel van de Regeering is dan ook niet de wisselvalligheid van de uit deze belastingen te verkrijgen inkomsten het zwakke punt, doch wel het feit, dat op de begrooting voor 1920, niettegenstaande de overbrenging van een bedrag van f 4.1 miljoen naar de buitengewone uitgaven en eene verhooging van den belastingdruk als in de eerstvolgende jaren is uitgesloten, voor het kloppend maken van den gewonen dienst, gewone uitgaven tot een bedrag van f 43.5 miljoen uit de opbrengst der oorlogswinstbelasting moeten worden bestreden, dat wi dus zeggen, dat gewone blijvende — in het gunstigste geval constante, doch bijna steeds accresseerende — uitgaven, tot het zooeven genoemd bedrag van f 43.5 miljoen in 1920 worden gedekt uit tijdelijke, aflopende inkomsten en in volgende jaren daarvoor dus andere dekking zal moeten worden gevonden.

Daartegenover staat echter, dat de opbrengst der uitvoerrechten voor 1920 ongeveer f 10 miljoen lager is geraamd dan normaal, hoofdzakelijk in verband met het late tijdstip, waarop het nieuwe tarief van uitvoerrechten in werking zal kunnen treden, dat op de begrooting voor 1921 onder de gewone inkomsten zal kunnen worden opgenomen de opbrengst der productenbelasting, welke gerekend kan worden in normale jaren te worden ontvangen, dat de petroleumbelasting aanzienlijk zal kunnen worden opgezet en dat uit de extra-opbrengst van de productenbelastingen, welke buiten den gewonen dienst wordt gehouden, in 1921 en volgende jaren meerdere inkomsten zullen voortvloeien, al ware het slechts, omdat ten bedrage van die extra-opbrengst geen leeningen zullen behoeven te worden aangegaan.

De meening, dat de voorstellen in de tweede Nota van Wijzigingen in strijd zijn met de beschouwingen in de Memorie van Antwoord op het Afdeeliningsverslag betreffende de eerste Nota van Wijzigingen (B 3, No. 16 blz. 3/4) wordt niet gedeeld. Tot dekking van de uitgaven voor

(¹) In 1913 hebben de gewone uitgaven bedragen f 288.000.000, w.o. f 219.000.000 aan landsuitgaven, terwijl voor 1920 de gewone uitgaven zijn geraamd op f 526.000.000, w.o. f 412.000.000 aan landsuitgaven.

het jaar 1920 is slechts rekening gehouden met eene opbrengst der uitvoerrechten en productebelastingen, welke in ieder geval — ook onder minder gunstige omstandigheden — zal worden verkregen.

Het in het Afdeelvingsverslag met cijfers toegelicht voorbeeld, dat bij lage prijzen van de uitvoerproducten de voorgenomen uitvoerrechten en de daarmee gelijkwaardige productebelastingen te eeniger tijd minder zouden kunnen opbrengen, dan voor de dekking van de uitgaven voor den gewonen dienst als constant bedrag wordt uitgetrokken, is theoretisch volkomen juist, doch practisch voorloopig van geene beteekenis, aangezien de aangenomen winsteijfers en prijzen aan den zeer lagen kant zijn.

De overweging, dat de winsten, die met de cultuur van verschillende inlandsche overjarige gewassen, als rubber en copra, worden behaald, niet voldoende bijdragen aan de schatkist, is aanleiding geweest o. m. van deze voortbrengselen uitvoerrechten te heffen.

De geuite klacht, dat in de belastingstelsels geen systeem is te ontdekken, schijnt niet juist. Bij de voorgestelde heffingen heeft voortdurend op den voorgrond gestaan de noodzakelijke versterking der middelen te zoeken door eene belasting van de bedrijven, die deze het gemakkelijkst kunnen dragen. Daarbij zijn deze belastingen zoodanig samengesteld, dat zij de voortbrenging zoo min mogelijk zullen benadeelen en dat alleen bij groote winsten belangrijke heffingen worden gevorderd.

Het in het verslag geopperd denkbeeld om de belastingen voorloopig slechts voor één jaar in te voeren, komt niet doelmatig voor, omdat het uitgesloten is, dat de eischen der schatkist over enkele jaren belangrijk geringer zullen zijn dan thans. Ook een volgend jaar zouden dezelfde belastingobjecten moeten worden aangesproken. Wel echter geven dezelfde feiten, die het meerderen leden sanbevelenswaardig doen voorkomen om de belastingen voorloopig slechts voor den tijd van een jaar in te voeren, aanleiding tot de verwachting, dat gedeeltelijke herzieningen der thans voorgestelde en reeds bestaande belastingen in de eerstvolgende jaren noodig zullen blijken. De onzekerheid, welke ten aanzien van de ontwikkeling der economische en financieele toestanden over de gehele wereld bestaat, brengt mede, dat ook de doelmatigheid en afdoendheid van belastingregelingen thans slechts voor zeer korte tijdperken kunnen worden beoordeeld. In dit verband moet ook de afhankelijkheid der nieuwe belastingbronnen van bijzondere omstandigheden als een gegeven feit worden aanvaard.

Het bij de ontwerp-begroting voor 1920 voorgesteld uitvoerrecht op stapelproducten, waartoe ook de in het verslag genoemde voortbrengselen, rubber, kinabast, aardnoten, copra, gambir, peper, pinangnoten, kapok, katjang en klapperolie en kinine behooren, blijft gehandhaafd. Voor zoover in deze voorstellen van den oorspronkelijken opzet — zooals in de memorie van toelichting op de ontwerp-begroting niteengezet — is afgeweken, werd daarvan in de tweede Nota van Wijzigingen (B 3, No. 9 blz. 22 onder 16c) mededeeling gedaan. Het bij deze uiteenzettingen aansluitend voorstel tot wijziging van de tariefwet is bij de Regeering in behandeling.

Middelen 18 en 19. Inkomstenbelasting. Opgeheven oorlogswinstbelasting.

Uiteraard is het niet wel doenlijk de grens, waar de buitengewone winst aanvangt, juist aan te geven; dit blijkt reeds uit de gemaakte opmerkingen. Immers,

terwijl aanyankelijk wordt betoogd, dat voor cultuur-ondernemingen eene winst normaal is te achten, indien zij 20% van het maatschappelijk kapitaal niet overschrijdt, wordt later van dezelfde ondernemingen verklaard, dat winsten van 10%—15% niet als buitengewoon kunnen worden beschouwd.

Al kan worden toegegeven, dat eene winst, die voor sommige maatschappijen als buitengewoon zou moeten worden aangemerkt, voor andere dat karakter niet ten volle heeft, in het oog dient te worden gehouden, dat bij de in overweging gegeven belasting algemeene normen moeten worden aangenomen, waardoor niet kan worden voorkomen, dat in bepaalde gevallen niet zeer hooge winsten tot de buitengewone worden gerekend. Hieruit volgt echter nog geenszins, dat de grens op 10% van het maatschappelijk kapitaal voor normale winst in het algemeen te laag is genomen.

Wat nu in het bijzonder cultuurondernemingen betreft, valt verder op te merken, dat uit de omstandigheid, dat een aandeelhouder, die van het begin af deelhebber is geweest, meestal 7 of 8 jaar heeft moeten wachten alvorens eenig dividend te ontvangen, naar het oordeel van de Regeering nog niet mag worden afgeleid, dat eene uitkeering van 20% van het maatschappelijk kapitaal op eene matige winst zou duiden. In hare algemeenheid kan deze bewering reeds daarom niet opgaan, omdat verreweg het grootste gedeelte der cultuur-maatschappijen reeds sedert jaren bestaat en de bedoelde aandeelhouders in de groote reeds ontvangen uitkeeringen meer dan voldoende compensatie hebben gevonden voor de winstderving gedurende de eerste jaren van het bestaan der onderneming.

Trouwens, wenschte men met de bovenbedoelde omstandigheid rekening te houden, dan zou zulks noodwendig moeten voeren tot allerlei onderscheidingen ten aanzien van andere dan cultuurbedrijven, welke gedurende de eerste jaren, om welke redenen ook, geen of onvoldoende voordeelen hebben opgeleverd.

Eene alleszins bevredigende oplossing zou ook op die wijze ongetwijfeld niet zijn te verkrijgen.

Afgescheiden van een en ander, kan bij eene belasting als de onderhavige kwalijk acht worden geslagen op hetgeen de aandeelhouder van zijn geld maakt, wijl toch door de koers, waarop de aandelen zijn gekocht, de door de vennootschap behaalde buitengewone winsten bij hem min of meer tot het normale worden teruggebracht.

De Regeering blijft van oordeel, dat, liet men de belasting aanvangen bij eene winst van 15% van de kapitaalstortingen, belangrijke buitengewone winsten buiten den aanslag zouden blijven.

Hierbij zij nog opgemerkt, dat met „kapitaalstortingen” slechts zijn bedoeld de effectieve stortingen, waarmede ook bij de bepaling van de belasting naar de overwinst rekening behoort te worden gehouden.

Ter aantooning, dat de belasting niet matig zou zijn, is tot voorbeeld genomen eene op erfpachtgrond gedreven cultuuronderneming, welke met een maatschappelijk kapitaal van f 1 miljoen eene winst van f 200 000 maakt, van welke winst, met inbegrip van hetgeen door de aandeelhouders wordt betaald, in totaal wegens inkomstenbelasting en verponding 28% aan den fiscus zou toekomen. Daarbij is echter voorbijgezien:

1e. dat de vennootschap en de aandeelhouder naar vermogen en inkomen ook ten aanzien van de inkom-

- stenbelasting twee geheel van elkander onafhankelijke personen zijn, die als gevolg daarvan ieder afzonderlijk en afgescheiden van elkander naar verschillende tarieven worden belast;
- 2e. dat verreweg het grootste deel van de aandeelen in de hier te lande haar bedrijf uitoefenende vennootschappen in handen is van buitenlanders, die uit dien hoofde hier niet belastingplichtig zijn;
- 3e. dat de extra-winstbelasting is eene heffing, welke strekt tot vervanging van de veel zwaardere oorlogswinstbelasting;
- 4e. dat juist voor cultuurondernemingen de voorgestelde belasting grootendeels niet tot uiting zal komen, vermits ontheffing zal worden verleend tot het bedrag van de gevorderde bijzondere belastingen op stapelproducten.

niet voor yrs.

Het gestelde voorbeeld heeft de Regeering dan ook allerminst kunnen overtuigen, dat de extra-winstbelasting bovenmatig zou zijn.

Bij de gedachte aan camouflage is blijkbaar over het hoofd gezien, dat, waar de Regeering sprak over de belasting bij 150%winst, zij alleen heeft willen aangeven tot welk percentage de heffing practisch zou kunnen stijgen. Dat de belasting als vervangster van de oorlogswinstbelasting inderdaad matig is, blijkt nader wel uit het volgende staatje:

Winst in per- centen van het kapitaal.	Belasting in per- centen van de totale zuivere winst van de vennootschap.	Winst in per- centen van het kapitaal.	Belasting in per- centen van de to- tale zuivere winst van de vennoot- schap.
11	$\frac{10}{11}$	20	5
12	$1\frac{2}{3}$	25	$6\frac{2}{3}$
13	$2\frac{1}{13}$	35	$8\frac{1}{7}$
14	$2\frac{6}{7}$	50	$10\frac{1}{3}$
15	$3\frac{1}{3}$	80	$13\frac{1}{2}$
		120	$14\frac{2}{3}$

Ten aanzien van de rubber en de andere producten, waarvan de voorgestelde uitvoerrechten worden geheven, is geen compensatie toegelaten van de betaalde rechten, vermits naar het oordeel van de Regeering in dezen geen aanvaardbare oplossing mogelijk is.

Bij de toepassing van het beginsel om behalve met het maatschappelijk kapitaal mede rekening te houden met de in het bedrijf aanwezige reserves, neergelegd in het vroegere artikel 17 der ordonnantie op de inkomstenbelasting in Stbl. 1908 No. 298, werd op zulke moeilijkheden gestuit en zijn zoodanige ervaringen opgedaan, dat reeds met ingang van 1 Januari 1913 (Stbl. 1913 No. 182) tot intrekking van bedoeld artikel is moeten worden overgegaan. In verband hiermede is er van afgezien dien weg opnieuw in te slaan. Zijn er inderdaad reële reserves aanwezig, dan heeft de vennootschap het zelf in de hand deze te doen medetellen, door ze in kapitaal om te zetten. De vraag, of het in de bedoeling ligt de algemeene verhooging van de inkomstenbelasting voor 1920, zooals die is voorgesteld bij de indiening in het voorjaar van de begroting, tegelijkertijd te heffen met de onderhavige belasting op de extra-winst, wordt bevestigend beantwoord.

Voor zoover door hier te lande wonende fysieke personen genoten inkomsten uit naamloze vennootschappen het totale inkomen van die personen boven f 42 000

af te rekenen?
20. 1. 1913

's jaars doen stijgen, wordt daarvan eveneens eene extra belasting geheven door de voorgestelde verhooging van het tarief. Daartegen kan geen bezwaar bestaan, omdat bij de bepaling van het zuiver inkomen en dus ook van de extra-winst van de vennootschap bedoelde inkomsten behoudens die, welke aan den aandeelhouder als zoodanig zijn toegevallen, in het algemeen voor aftrek in aanmerking zijn gekomen, terwijl ook ten aanzien van den aandeelhouder geen uitzondering behoeft te worden gemaakt, wijl het door hem als zoodanig genoten inkomen verkregen is uit zuivere kapitaalbelegging en daar van eene zwaardere belasting dan van inkomen uit arbeid niet onbillijk voorkomt.

De gronden, aangevoerd voor het opnieuw indienen van het amendement-Teeuwen c.s., komen der Regeering niet steekhoudend voor, omdat de thans voorgestelde verzwaring van het tarief voor fysieke personen eveneens strekt ter vervanging van de oorlogswinstbelasting, waaraan ook zij onderworpen waren.

Middel 20. Petroleumbelasting.

Heffing van een vast recht per ton gewonnen aardolie is een eenigszins ruwe vorm van belasting, welke slechts zonder bezwaar kan worden toegepast, zoolang de heffing laag gehouden wordt. Oorspronkelijk is gedacht aan eene heffing van f 1.— per ton, ook in verband met het voorgenomen uitvoerrecht op aardolieproducten volgens glijdende schalen.

Het karakter van de aardoliewinning brengt echter mede, dat bij eene eenigszins belangrijke heffing rekening moet worden gehouden met de uiterst uiteenlopende samenstelling van het ruwe product op de verschillende vindplaatsen en in verband daarmee met de groote waardeverschillen tusschen de ten slotte verkregen en verkocht wordende eindproducten. Zooals in de Memorie van Toelichting bij No. 16, c „Uitvoerrecht” reeds is medegedeeld, wordt daardoor de heffing van uitvoerrechten volgens glijdende schalen bemoeilijkt, zoodat de voorkeur moet worden gegeven aan een anderen vorm van belasting van de aardolie-industrie, in evenredigheid staande tot de heffingen van de landbouw-industrie. Eene zoodanige belasting eischt veel voorbereiding, zoodat de regeling eerst het volgend jaar kan worden voorgesteld.

In afwachting daarvan is het bestaande vaste uitvoerrecht voor aardolie-producten gehandhaafd, terwijl tevens het vast recht per ton ruwe aardolie nader is vastgesteld op f 2. Hooger kan niet worden gegaan in verband met de opbrengst van de minder waardevolle aardoliën, welke vele bronnen opleveren.

Middelen 20A, 20B, 20C en 20D. Suiker-, koffie-, tabaks- en theebeasting.

Dat de invoering der zgn. producten-belastingen handel en industrie tot aanzienlijke uitbreiding van personeel zou noodzaken, komt onwaarschijnlijk voor, omdat de handel in geen enkel opzicht met deze belastingen te maken heeft en de landbouwondernemingen in het algemeen zullen kunnen volstaan met de overlegging van gelijksoortige bedrijfsrekeningen als zij voor eigen administratie behoeven.

De reden, waarom het tarief voor de koffie- en de theebeasting lager is dan dat voor de suikerbeasting, is gelegen in het feit, dat de koffie- en theecultuur voor een overwegend gedeelte op erfpachtgronden wordt gedreven en daardoor in verhouding zeer veel meer aan de verpondingsbelasting bijdraagt.

Op de vraag, hoeveel de geïnteresseerden bij suiker-, tabak-, koffie- en theeondernemingen in het geheel aan belastingen hebben op te brengen, kan bezwaarlijk een eenigszins bevredigend antwoord gegeven worden, omdat dit cijfer door den vorm, die aan de belastingen — waarin deze belanghebbenden rechtstreeks of indirect bijdragen — is gegeven, afhankelijk is van den omvang der winsten, die de bedoelde ondernemingen maken en daarop buitendien de grootte van het zuiver inkomen van elk dier belanghebbenden afzonderlijk van veel invloed is.

Dat ook het vermelden van middencijfers ter zake van geen beteekenis kan zijn, volgt wel daaruit, dat een geïnteresseerde bij eene suikeronderneming in een ongunstig jaar niet meer dan zijn aandeel in de winstbelasting, die 4% van het netto-inkomen der onderneming vordert, zal hebben te dragen, terwijl hij in een zeer gunstig jaar zijn aandeel draagt in de 18% suikerbelasting en de inkomstenbelasting (4% van het zuiver inkomen en 8% van de overwinst), die de onderneming zal hebben te betalen. Deze inkomstenbelasting nadert tot 12% van het zuiver inkomen, zoodat door de onderneming 18% + (12% van 82%) of 27.84% der winst wordt betaald.

Als natuurlijke personen betalen de gezamenlijke aandeelhouders dan nog eene inkomstenbelasting, die voor elk hunner van 0 tot 18% van het uitgekeerd winstaandeel kan uiteenloopen en dus nadert tot 18% van (100% — 27.84%) of ± 13% van de oorspronkelijk door de onderneming gemaakte winst.

Binnen de uit het bovenstaande volgende grenzen van 4% en 40.84% (27.84% + 13%) van de door de onderneming gemaakte winst kunnen alle tusschenliggende cijfers voorkomen.

Ook op de vraag, hoeveel de normale winst van de suiker- en andere cultuurondernemingen gemiddeld bedraagt en het kapitaal, dat daarin gestoken werd, kan geen afdoend antwoord worden gegeven. Wel zijn bij verschillende gelegenheden pogingen gedaan om een duidelijk inzicht in deze zaak te erlangen, doch de verkregen cijfers zijn te onvolledig en onzeker, dan dat daaruit eene bepaalde conclusie zou kunnen worden getrokken.

Omtrent de vraag, voor welke doeleinden de extra-inkomsten uit de productenbelastingen en de uitvoerrechten zullen worden aangewend, is nog geen beslissing genomen. Vast staat alleen, dat die extra-inkomsten in geen geval zonder meer ten bate mogen komen van den gewone dienst, doch — zooals in de Memorie van Antwoord op de eerste nota van wijzigingen is medegedeeld — zullen worden aangewend voor kostbare maatregelen, welke slechts eene uitgaaf in eens vorderen, of voor bestrijding van buitengewone uitgaven.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Uitgaven in Indië, onderafdeeling 100. Personeel voor Chineesche zaken.

Het denkbeeld, om de uittreksels uit de bladen ook aan alle regenten te doen toekomen, zal in overweging worden genomen.

Onderafdeeling 126 B. Opleidingsdepôt voor de veldpolitie.

Voor een te grootschen opzet van het opleidingsdepôt behoeft geen vrees te bestaan. Als kweekplaats voor het kader en de minderen, waaronder verstaan dienen te wor-

den de mantri's, hoofdagenten, rechercheurs, posthuis commandanten en politieagenten Iste klasse, vormende in totaal een elftal klassen, behoort een ambtenaar aan het hoofd te staan, die door groote, jarenlange ervaring en kennis op politieel gebied de meeste waarborgen geeft dat het onderricht in de juiste richting geleid wordt. Ook met het oog op zijne verhouding tot den wedono als onderhoofd en de overige aan het depôt verbonden leerkrachten acht de Regeering het noodig een hoofdcommissaris aan het hoofd ervan te plaatsen.

De bezoldiging van dien hoofdcommissaris zal niet door toelagen worden verhoogd, wel die van den wedono en de assistent-wedono's, die als docent aan de school zullen optreden en derhalve aan bijzondere eischen moeten voldoen.

Zooals uit de Memorie van Toelichting blijkt, wordt het voorshands niet noodig geacht verder te gaan dan tot eene proefneming op kleine schaal, doch wil deze proef kans van slagen hebben, dan kan men niet eenvoudig het aantal op te leiden kaderleden en agenten willekeurig bepalen, maar is het wenschelijk dit verband te doen houden met een der politiekorpsen, dat zonder geregelde aanvulling van zijn verloop ten slotte uitgeput zal raken. Door samenstelling, krachtige bewapening, dienstverband en kazerneering het meest behoefte gevoelend aan behoorlijk opgeleid personeel, komt voor die aanvulling in de eerste plaats de veldpolitie in aanmerking.

Slaagt de proef, dan ligt het niet in de bedoeling juist deze inrichting uit te breiden, doch wel om door oprichting van nog twee depôts in de streken als aangegeven in de Memorie van Toelichting te voorzien in de behoorlijke aanvulling en opleiding van de recherche, bestuurs- en stadspolitie op geheel Java en Madoera en enkele plaatsen in de buitengewesten. Dit is eveneens noodzakelijk, daar anders deze politiekorpsen steeds verder zullen achter raken bij de veldpolitie en daardoor een stempel van minderwaardigheid krijgen, die ongunstig zal werken op het prestige en eene wisselwerking tusschen de korpsen onderling vrijwel onmogelijk zal maken.

De aan deze algemeene opleiding verbonden kosten kunnen voor de Regeering geen beletsel zijn om op den ingeslagen weg voort te gaan, aangezien de geheele politie behoorlijke opleiding zal moeten verkrijgen.

Zooals reeds namens de Regeering in de vergadering op den 12den dezer is medegedeeld, ligt het in de bedoeling de veldpolitie in eersten opzet voor ieder gewest op één bepaalde plaats aan te werven en op te leiden. Ter aanvulling van het ná de oprichting ontstane verloop dient dan het thans voorgestelde opleidingsdepôt.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Uitgaven in Nederland, onderafdeeling 58A. Uitzending van personeel voor gesubsidieerde ziekenhuizen.

De vraag, of het in de bedoeling ligt om niet alleen aan zendingenziekenhuizen doch ook aan andere voor ondersteuning volgens de subsidieregelen in aanmerking komende particuliere ziekeninrichtingen eene tegemoetkoming uit 's Lands kas te verleenen in de kosten voor uitzending van geneeskundig en verplegingspersoneel, moet bevestigend worden beantwoord.

De tegenstrijdigheid, welke in dit verband tusschen de

tweede Nota van Wijzigingen en de Memorie van Toelichting is opgemerkt, moet aan eene vergissing worden toegeschreven. De omschrijving van onderafdeeling 58A moet ten rechte luiden: „Bijdragen aan gesubsidieerde ziekenhuizen en hulpziekenhuizen voor de uitzending van geneeskundig en verplegend personeel (Memorie)“.

Voor den aandrang, om vanwege het Gouvernement de individueele ziekenzorg in meerdere mate ter hand te nemen, bestaat naar het oordeel der Regeering geen reden.

De Regeering is integendeel van meening, dat de door Haar aangenomen en kenbaar gemaakte beginselen voldoende behartiging van de individueele ziekenzorg waarborgen, gelijk reeds meer dan eens in vorige zittingen van den Volksraad van Regeeringswege is uiteengezet.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

§ I. De suikeraankoop werd, naar het oordeel van de Regeering, door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel reeds voldoende toegelicht in de zitting van 4 December 1919. Zij voegt daaraan toe, dat de gemaakte vergelijking met den padi-opkoop onjuist is. Voor de padi toch werd niet betaald de productieprijs plus eene zekere winst, maar de marktprijs tijdens den grooten oogst en ruim berekend.

§ II. Ook omtrent het in consumptie brengen der regeeringsrijst werden in bovengenoemde zitting afdoende inlichtingen verstrekt. Daarbij is uiteengezet, waarom de Regeering niet tot verkoop beneden kostprijs kan overgaan.

Herziening van de bezoldiging van eenige groepen van ambtenaren (onderafdeeling 262A).

De voorgestelde bezoldigingen zijn zoodanig, dat er geen vrees voor behoeft te bestaan, dat zij niet zouden passen in het toekomstig Indische bezoldigingstelsel. In verband daarmee is het niet duidelijk, wat bedoeld wordt met de opmerking, dat „getracht wordt de traktementen voor zekere groepen van ambtenaren te verbeteren met het oog op de a.s. herziening van het Indische bezoldigingstelsel“.

Voor de lagere rangen, waaronder te verstaan de landbouwleeraren, gouvernements-veeartsen, houtvesters, assistenten en leeraren is de bezoldiging der ingenieurs volgens de begrooting van 1919 als basis genomen, omdat de opleiding van eerstgenoemde ambtenaren of gelijk is aan of zelfs langer duurt (bv. voor botanici, zoölogen enz.) dan die der ingenieurs.

Toelagen wegens duurdere levenswijze op bepaalde standplaatsen moeten naar het oordeel der Regeering tot zeer bijzondere gevallen beperkt blijven. Toekenning op ruimere schaal zou, o. a. bij overplaatsingen, tot tal van moeilijkheden leiden.

De mededeeling betreffende de salarisherziening der Inlandsche veeartsen, die door den Minister van Koloniën niet zou zijn overgenomen, moet op eene vergissing berusten. Eene beduidende verbetering van de traktementen der Inlandsche (Adjunct-Gouvernements-) veeartsen, komt nl. voor op de ontwerp-begrooting voor 1920.

Waaruit is afgeleid, dat de landbouwleeraren in rang zijn gesteld boven de Gouvernements-veeartsen, is niet

duidelijk. Voor beide groepen van ambtenaren is nl. eene geheel gelijke regeling voorgesteld.

De dienstchefs bij het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, nl. de Hoofdinspecteur van het Boschwezen en de Inspecteur van den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst, zijn ambtenaren, die na de verschillende rangen in hun korps te hebben doorloopen, aan het eind van hunne loopbaan zijn gekomen. Daarom wordt eene bezoldigingsregeling met periodieke verhoogingen voor hen ongewenscht geacht, in tegenstelling met sommige andere dienstchefs, wier betrekking een ander karakter heeft en voor wie het bovenstaande dus niet geldt.

Landsfokkerij ter Sumatra's Westkust (onderafdeelingen 296 en 297).

Verbetering van weidegronden is een zeer lastig vraagstuk. Er zijn herhaaldelijk pogingen toe gedaan, die echter nog niet veel succes hebben gehad, deels door geringe medewerking van de betrokken Inlandsche bevolking. De aandacht van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel blijft echter op deze aangelegenheid gevestigd.

Inkrimping van weidegelegenheid voor vee door boschambtenaren heeft slechts plaats, voor zoover dit noodzakelijk was voor boschbescherming. Vooral in jonge aanplantingen kan door weidegang zooveel schade worden aangericht, dat de voordeelen voor den veestapel daartegen niet kunnen opwegen.

De landsfokkerijen worden niet ingericht op het fokken van melkvee, maar op het verkrijgen van trek- en slachtovee, waar het voor de bevolking in de eerste plaats op aankomt. In verband hiermede ligt het voorshands niet in de bedoeling de hoofdplaatsen uit bedoelde fokkerijen te doen voorzien van melkvee.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Met betrekking tot de vraag, of de geruchten waar zijn, dat de Regeering aan de Koninklijke Petroleum-Maatschappij concessie heeft verleend tot ontginning van de Djambi-petroleumvelden, moge worden verwezen naar de omtrent dit punt door den Regeeringsgemachtigde voor de VIIIste begrootingsafdeeling bij de mondelinge behandeling dezer afdeeling in den Volksraad gedane mededeeling.

Onderafdeeling 341A. Instelling van een Dienst van 's Lands mijndiensten.

Dat de bezoldiging van het hoofd van den nieuwen dienst — zooals werd opgemerkt — wel wat laag zou zijn gesteld, wijl er een te gering onderscheid met de bezoldiging der bedrijfschefs is, als gevolg waarvan deze niet het hoofd van den nieuwen dienst als hun chef zullen beschouwen, kan niet worden toegegeven. De Regeering acht een verschil van f 100.— 's maands tusschen het salaris van het hoofd van 's Lands mijndiensten en de maximumwedde van de hoogstbezoldigde onder dezen te stellen bedrijfshoofden voldoende en is van oordeel, dat dit bezoldigingsverschil de positie van den oppersten dienstleider voldoende verheft boven die der hem ondergeschikte dienst- en bedrijfshoofden.

De meening van enkele leden, dat de opzet, volgens welken de nieuwe dienst acht (eigenlijk slechts zeven, want de administratie is niet als een dienst te beschouwen) afzonderlijke diensten zal omvatten, minder geslaagd is in vergelijking met het door het Kamerlid Van

der Waerden bij de behandeling der motie-Dresselhuys in de 2de Kamer ontvouwde stelsel van slechts drie diensten, kan niet worden toegegeven. Immers, de instelling van slechts drie diensten, nl. een opsporingsdienst, een dienst der mijnverordeningen en een dienst der gouvernementsmijnontginningen, onder welken laatsten dan de mijnbedrijven zouden worden gebracht onder één gemeenschappelijk hoofd, ware niet te aanvaarden, zij zou ook in strijd zijn met het tijdens de besprekingen over genoemde motie zoo sterk op den voorgrond gesteld beginsel van het behoud der groote zelfstandigheid van de deskundige bedrijfshoofden, indien tusschen de opperste dienstleiding (het hoofd van 's Lands mijndiensten) en die hoofden nog een diensthoofd zou komen te staan, eveneens een deskundige, die als schakel zou moeten dienen tusschen het hoofd van 's Lands mijndiensten en de leiders der mijnbedrijven. Dit zou aan de zelfstandigheid van deze laatsten noodwendig afbreuk doen en zeer zeker leiden tot een stroeven gang van zaken en conflicten. Waarschijnlijk is dan ook bij de Kamerdebatten het woord „gouvernementsontginningen” slechts gebezigd als verzamelnaam om niet telkens in eene opsomming der verschillende mijnbedrijven te vervallen. Doch al ware dat anders, dan ook blijft de Regeering van oordeel, dat met de door Haar voorgestelde organisatie op de meest rationeële en ook op de minst omslachtige wijze uitvoering wordt gegeven aan de door de Tweede Kamer gewenschte eenhoofdige leiding van alle zaken tot den mijnbouw betrekkelijk en dat alleen door deze organisatie aan elk der onderdeelen een eigen zelfstandig bestaan en dus eene volledige ontplooiing zoo goed mogelijk zal zijn gewaarborgd. Zij meent dit stelsel derhalve te moeten handhaven. Het daartegen nog aangevoerde bezwaar eener stroeve werkwijze, wijl thans bijvoorbeeld elk bedrijf een eigen opsporingsdienst bezit, kan mede niet worden beaamd. Onder opsporingsdienst in den zin van de voorgestelde maatregelen moet toch worden verstaan de als afzonderlijk orgaan in het leven te roepen dienst der mijnbouwkundig-geologische opsporingen, die tot taak heeft de bevordering der ontwikkeling van den mijnbouw in het algemeen door het opsporen der in den bodem nog verborgen waardevolle delfstoffen ten bate van de economische en industriele ontwikkeling van Nederlandsch-Indië. Hiermede zal n. h. v. duidelijk zijn, dat de opmerking, dat elk bedrijf een eigen opsporingsdienst heeft, geen zin kan hebben. Wel worden door enkele mijnbedrijven, zooals de Bankatinwinning en Ombilinmijnen, verkenningen verricht op eigen terrein. Die verkenningen zijn evenwel inhaerent aan het bedrijf zelf en zijn noodig om den geregelden voortgang en de geleidelijke ontwikkeling van het bedrijf te verzekeren. De taak van den in de organisatie opgenomen opsporingsdienst en die van de evenbedoelde verkenningen — in aard en wezen dus geheel verschillend — zijn nu volkomen gescheiden en moeten dit ook blijven.

Het door het kamerlid Van der Waerden geopperd denkbeeld van instelling van een mijnraad is nog in overweging. Dit punt werd niet van zoodanig gewicht geacht, dat het noodig zou zijn daarover reeds thans te beslissen.

Omtrent de instelling van een afzonderlijken dienst voor den verkoop der producten — thans betreft het nog slechts den afzet van steenkolen en tin — zij ten slotte het volgende medegedeeld.

Toen het Gouvernement nog slechts één kolenontginning

(Ombilin) beheerde, geschiedde de kolenverkoop door den toenmaligen Chef der Exploitatie van den Sumatra-Staatsspoorweg en de Ombilinmijnen te Padang. Nadat ook de ontginning der Poeloe-Laoetkolen binnen de sfeer der Regeeringsbemoeyenis was getrokken en het te voorzien was, dat binnenkort nog een derde ontginningszetel zou ontstaan (Boekit Asam), was het echter ter verkrijging van eenheid in de verkoopgestie noodzakelijk den kolenverkoop te centraliseeren. Daartoe werd deze voorloopig aan het Departement getrokken en tijdelijk ondergebracht bij eene der bestaande departementsafdeelingen. De als gevolg van den oorlog tijdelijk naar Indië overgebrachte verkoop van tin vond op gelijke wijze voorloopig bij het Departement plaats.

De zeer krachtige ontwikkeling der gouvernementenkolenontginningen heeft intusschen aan de tijdelijk in het leven geroepen verkoopsorganisatie eene zóó groote beteekenis gegeven — welke nog zal toenemen, wanneer beslist zal zijn, dat de tinverkoop hier te lande blijvend zal geschieden —, dat het noodig wordt een afzonderlijk verkoopkantoor met eigen, meer op den aard van het te verrichten werk gerichte organisatie in het leven te roepen.

Plannen tot het instellen van een zoodanig kantoor zijn reeds in beraad.

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen.

Beschouwt men de sterk stijgende lijn der op de begrotingen der laatste jaren voor opname, aanleg en uitbreiding der Staatsspoor- en tramwegen uitgetrokken en gemiddeld verwerkte bedragen, dan valt aanstonds in het oog, dat er geen sprake is van traagheid in den voortgang. Deze bedragen, die naarmate van de urgentie op rationeele wijze over Java en de buitengewesten zijn verdeeld, zijn namelijk voor de jaren 1916 tot en met 1919 afgerond resp. 15.2, 16.8, 17.2 en 23.5 millioen gulden, terwijl voor 1920 is opgebracht een bedrag van rond 29.5 millioen. Daarbij moet voorts in aanmerking worden genomen, dat door den dienst der Staatsspoor- en tramwegen in den regel nog in sterker stijgende lijn fondsen werden aangevraagd dan met het oog op het algemeen financieel aspect der begrotingen konden worden toegestaan.

Dat bij deze voortdurend toenemende werkzaamheden op dit gebied de belangen der buitengewesten in ruime mate behartigd worden, moge blijken uit de volgende schets betreffende den huidigen stand van zaken.

Sumatra. Voor de lijn Oosthaven (Telok-Betong) —Palembang zal het tracé voor de laatste nog niet in exploitatie of vollen aanleg zijnde schakel Martapoera—Kottaboemi (de laatste 100 K.M.) nog vóór het einde van dit jaar worden vastgesteld. Met den aanleg van dit wegens afwezigheid van landswegen technisch moeilijke gedeelte is aan de Zuidzijde thans reeds een aanvang gemaakt, terwijl maatregelen in voorbereiding zijn om den aanleg zoo spoedig mogelijk over de geheele lengte te doen plaats hebben.

De aanleg van de lijn Moeara-Enim—Lahat, aansluitend aan de reeds in exploitatie zijnde lijn Palembang—Moeara-Enim, zal in den loop van 1920 in vollen gang zijn.

Plannen zijn uitgewerkt betreffende zijlijnen naar de Pasemah en de Beneden-Komering, terwijl de verkenning en opname van Lahat naar Djambi tot aan de Klingi (Moeara Bliti) zoover gereed is, dat het voornemen bestaat voor 1921 de eerste fondsen voor den aanleg aan te vragen. Deze aanleg zal dan wellicht tevens inhouden

het tracé Moeara-Klingi—Padang—Oelaktanding, waar de berglijn zou kunnen beginnen voor eene mogelijke latere spoorwegverbinding met Benkoelen. Dit plan voorbij Lahat omvat 180 K.M. spoorlijn, geraamd op 15 miljoen gulden.

Op deze wijze is dus voorzien in- en zal in den loop der volgende jaren met kracht worden gewerkt aan de voltooiing van de geheele lijn Oosthaven—Palembang—Moeara-Enim—Lahat naar de bovenlanden van Benkoelen en in de richting van Djambi tot aan het Klingigebied.

Eene algemeene verkenning is voorts van het Klingigebied naar het Noorden toe verricht via Soeroelangoen (Djambi) en de Batanghari-districten naar den spoorweg ter Sumatra's Westkust, van waaruit het rond 25 K.M. lange gedeelte van Moeara-Kalaban (gelegen aan laatstgenoemde spoorlijn) naar Moeara in 1920 in aanleg zal zijn en thans de definitieve opname in de Kwanten-kloof in vollen gang is.

Zijn deze verkenningen gereed, dan zal op dezelfde wijze de verbinding van Sumatra's Westkust met den Delispoorweg worden voorbereid. Eene algemeene verkenning van Tapanoeli en de aansluiting van de ontworpen Tapanoeli-lijn met de vorenbedoelde lijn Sumatra's Westkust—Deli is reeds gereed. Voor den aanleg der Tapanoeli-lijn zijn de eerste fondsen op de begrooting van 1920 gebracht.

B o r n e o. Wat de Westerafdeeling betreft, is de volledige verkenning over eene 220 K.M. lange lijn Pontianak—Sambas gereed; het ligt in het voornemen de eerste fondsen voor den aanleg op de begrooting voor 1921 te brengen.

Voor de Zuider- en Oosterafdeeling geschiedt de spoorwegverkenning van particuliere zijde.

C e l e b e s. De algemeene verkenning strekt zich thans reeds uit van Makasser tot aan de Golf van Mandar, terwijl de definitieve opname thans gereed is tot aan Tanette en over enkele maanden tot Seenkang. Met den aanleg van het eerste gedeelte Takalar—Makasser is reeds een aanvang gemaakt, terwijl in 1920 met de uitvoering van Makasser tot aan Maros zal worden begonnen en het voornemen bestaat in 1921 een aanvang te maken met de verdere uitvoering tot aan Tanette. Dan zal dus reeds 130 K.M. in aanleg zijn.

B a l i e n L o m b o k. Hier is eene volledige verkenning door den dienst der Staatsspoor- en tramwegen verricht, waaromtrent echter nog geene beslissingen zijn genomen.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

In de kleine garnizoenen kunnen de met den garnizoensdienst belaste officieren van gezondheid de noodige hulp bij bevallingen van vrouwen van militairen verleen, maar in de groote garnizoenen hebben zij het daarvoor te volhandig met hunne gewone werkzaamheden. Het voorstel dient om in de behoeften van die groote garnizoenen — 21 in getal — te voorzien. Het is de bedoeling, dat daar de gewone hulp bij bevallingen door bevoegde vroedvrouwen worde verleend, terwijl de met den garni-

zoensdienst belaste officieren daarop contrôle uitoefenen en zoo noodig ook bijstand verleen.

De vergoeding van f 10 voor eene bevalling is niet minder dan vrouwen van dezelfde maatschappelijke positie in de burgermaatschappij betalen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 27.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920 (1ste aanvullingsbegrooting).

MOTIE.

(Behandeld bij 1e nota van wijzigingen).

Motie voorgesteld door den heer Tjipto Mangoenkoesoemo.

Ingezonden 13 December 1919.

De Volksraad,
gehoord de debatten, die gevoerd zijn over het bezolgingsstelsel voor de Indische artsen,
overwegende, dat inderdaad het voorstel-Rivai van verdere strekking is dan dat van de Regeering,
van oordeel, dat de den Indischen arts toegedachte positieverbetering dezen naam slechts kan dragen, wanneer men hem zijn huidige huishuurindemniteit niet ontnemt,
noodigt de Regeering uit, de positieverbetering voor den Indischen arts te doen geschieden naar het systeem-Rivai *met medetelling van het aantal dienstjaren van af 1908 en den Indischen arts zijn huishuurindemniteit te doen behouden,*
gaat over tot de orde van den dag.

U.S. DEPARTMENT OF THE INTERIOR
BUREAU OF LAND MANAGEMENT
WASHINGTON, D.C. 20250

Very truly yours,
[Signature]

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 28.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (1ste aanvullingsbegrooting).

(1ste aanvullingsbegrooting).

MOTIE.

(Behandeld bij 1e nota van wijzigingen).

Motie ingediend door de heeren Cramer, Valkenburg en Atmodirono.

Ingezonden 13 December 1919.

De Volksraad,
van oordeel zijnde, dat zoowel de billijkheid als het dienstbelang medebrengt om de buitengewone weddeverhooging aan onderzochters bij den waterstaat en 's Lands burgerlijke openbare werken, bedoeld bij onderafdeeling 308F van de 1ste nota van wijzigingen op de algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920, overeenkomstig artikel 10 van de Indische comptabiliteitswet onmiddellijk toe te kennen, nadat de Volksraad zich met den post vereenigd heeft,
gaat over tot de orde van den dag.

CAUTION

DO NOT WRITE IN THESE SPACES

NO. 100-100000

RECEIVED
FEBRUARY 10 1964
U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION

100-100000

U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE

U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE

U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION
WASHINGTON, D. C. 20535

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 29.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (1ste aanvullingsbegrooting 1920).

AMENDEMENT.

(Behandeld bij 2de nota van wijzigingen).

Amendement van de heeren Kan, Bergmeijer, Laoh, Schmutzer en Waworoentoe.

Ingezonden 17 December 1919.

De ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk I der Uitgaven, afdeeling III, onderafdeeling 19A en in Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeeling III, onderafdeeling 80A „Verhooging van de burgerlijke landspensioenen” te verhoogen elk met *f* 1.

Toelichting.

Dit amendement heeft ten doel de nieuwe pensioenregeling voor alle landsdienaren te doen gelden.

KAN.
BERGMEIJER.
LAOH.
SCHMUTZER.
WAWOROËNTOE.

WORLD SWORN LITING 1912
CLASSIFIED

Witnessed on this day, the 1st day of the month of
made do and solemnly sworn to the contents
of the foregoing and signing the same

TESTIMONY

Subscribed by me and witnessed

Witnessed and sworn to by me and witnessed
on this day, the 1st day of the month of

in presence of

Witnessed and sworn to by me and witnessed
on this day, the 1st day of the month of

Witnessed and sworn to by me and witnessed
on this day, the 1st day of the month of

Witnessed and sworn to by me and witnessed
on this day, the 1st day of the month of

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 30.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (1ste aanvullingsbegrooting 1920).

MOTIE.

(Behandeld bij 2de nota van wijzigingen).

Motie voorgesteld door de heeren Suys, Cramer, Sastro-widjono, Djajadiningrat, Vreede en Teeuwen.

Ingezonden 17 December 1919.

De Volksraad overwegende,
dat ondanks de verdienste van de door de Regeering ingediende belastingvoorstellen er nog plaats blijft voor een scherpere doorvoering van belastingheffing naar draagkracht ook door meerdere progressie; en dat in het algemeen het belastinggebied dient verruimd te worden door meer onderscheiden heffingen;

besluit tot de Regeering het verzoek te richten alle voorbereidende maatregelen te nemen, in overleg met den Volksraad, tot een algemeene herziening van het belastingstelsel in den hier aangegeven geest;

gaat over tot de orde van den dag.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 31.

—

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (Iste aanvullingsbegrooting 1920).

—
MOTIE.

(Behandeld bij 2de nota van wijzigingen).

Motie voorgesteld door de heeren Vreede, Oetoyo, Bergmeijer, Suys, Djajadiningrat, Cramer en Teeuwen.

Ingezonden 17 December 1919.

De Volksraad,

van oordeel dat suiker als een onmisbaar deel van de volksvoeding moet worden beschouwd;

dat het op den weg van de suikerindustrie en den suikerhandel ligt de verzorging van dit onderdeel der voedselvoorziening als haar sociale taak te beschouwen;

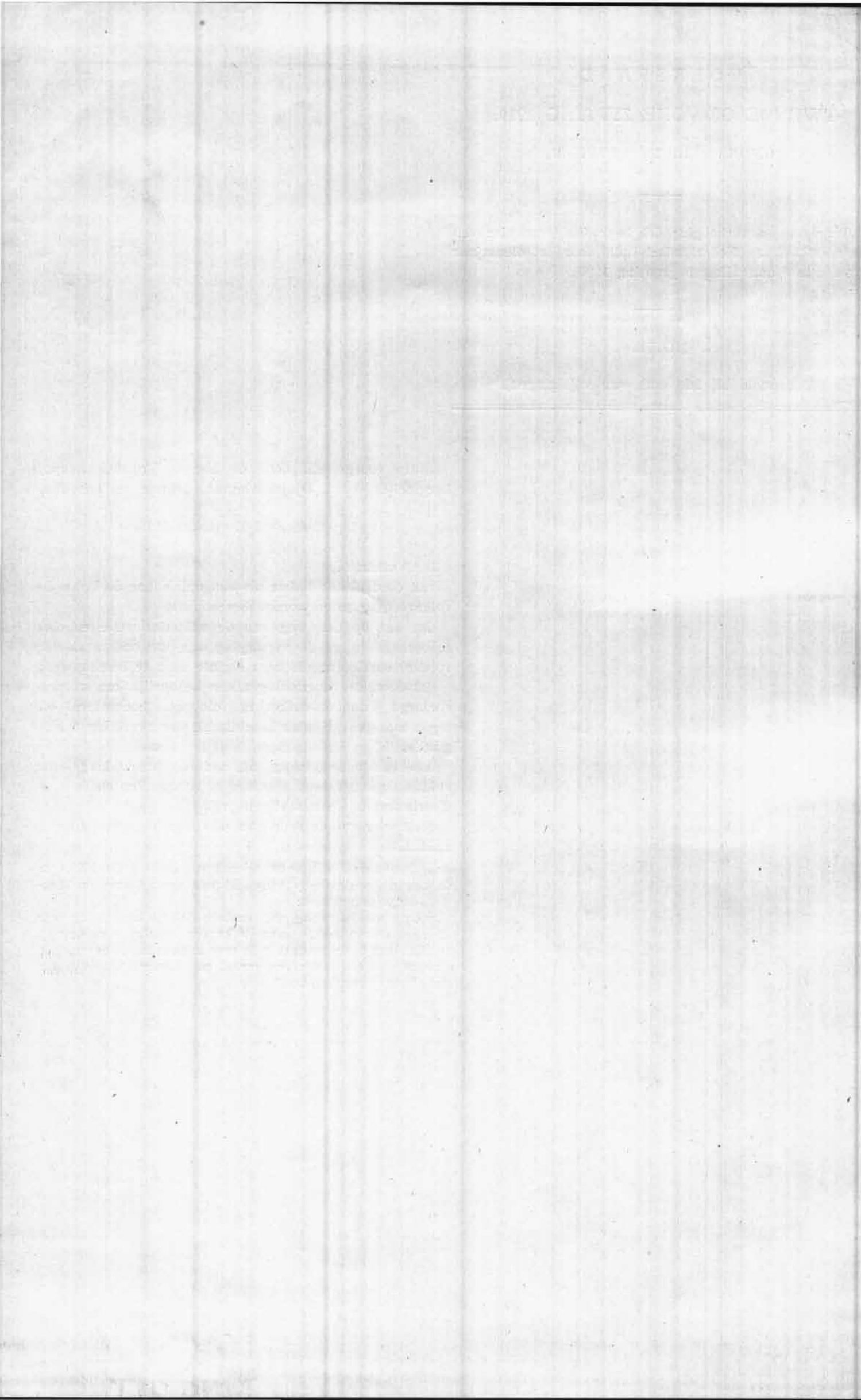
dat de suikervoorziening alleen behoorlijk kan worden verzorgd wanneer suiker in voldoende hoeveelheid en tegen matigen prijs ter beschikking der bevolking wordt gesteld;

noodigt de Regeering uit, zich de beschikking over voldoende hoeveelheden suiker te verschaffen en deze te distribueeren tegen matigen prijs⁽¹⁾;

gaat over tot de orde van den dag.

(¹) Deze alinea is in de vergadering van 18 December 1919, door de heeren Vreede, Oetoyo, Suys, Djajadiningrat, Cramer en Teeuwen, als volgt gewijzigd:

„noodigt de Regeering uit, teneinde zich de beschikking over voldoende hoeveelheden suiker te kunnen verschaffen en deze te distribueeren tegen matigen prijs over te gaan tot de onverwijde uitvaardiging van een uitvoerverbod en de aanvaarding van een stelsel van uitvoerlicenties.”

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 32.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (1ste aanvullingsbegrooting 1920).

BESLUIT.

(Zie Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102).

UITTREKSEL uit het register der besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Buitenzorg, den 20sten December 1919. (No. 3).

Gelet enz.;

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel 1.

I. In het 1ste Hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 15 Juli 1919 II° 1 (Javasche Courant van dien dag II° 56) en gewijzigd bij het besluit van 15 Juli 1919 II° 5 (Javasche Courant van dien dag II° 56), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Tusschen de onderafdeelingen 19 en 20 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 19A. Verhooging van de burgerlijke landspensioenen, f 1 912 001.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Tusschen de onderafdeelingen 48 en 49 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 48A. Bijdrage aan de vereeniging „Nederlandsch-Indische Onderwijs- en Studiekas”, f 4 000.

Tusschen de onderafdeelingen 58 en 59 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 58A. Bijdragen aan gesubsidieerde ziekenhuizen en hulpziekenhuizen voor de uitzending van geneeskundig en verplegend personeel, Memorie.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 94. Post-, telegraaf- en telefoondienst, wordt verhoogd met f 2 650 000 en mitsdien gebracht op f 9 102 300.

II. In artikel 2 van het besluit van 15 Juli 1919 II° 1 (Javasche Courant van dien dag II° 56) wordt als derde lid ingelascht:

Uit onderafdeeling 19A kan worden overgeschreven op andere onderafdeelingen, waarvan het bedrag onvoldoende blijkt tot uitvoering van den in de genoemde onderafdeeling bedoelden maatregel.

Artikel 2.

I. In het II^{de} hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 15 Juli 1919 N° 2 (Javasche Courant van dien dag N° 56) en gewijzigd bij het besluit van 15 Juli 1919 N° 5 (Javasche Courant van dien dag N° 56), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Onderafdeeling 8. Personeel van den Volksraad, wordt verhoogd met f 10 248 en mitsdien gebracht op f 146 800.

Onderafdeeling 9. Verdere uitgaven van den Volksraad, wordt verhoogd met f 56 100 en mitsdien gebracht op f 97 000.

Tusschen de onderafdeelingen 14 en 15 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 14A. Instelling der betrekking van adjunct-commissies bij de departementen van algemeen bestuur en daaronder behoorende kantoren, bij de Algemeene Secretarie en bij de Algemeene Rekenkamer, Memorie.

Tusschen de onderafdeelingen 16 en 17 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 16A. Verhooging van bezoldiging der daarvoor in aanmerking komende gediplomeerde en gegradueerde ambtenaren op de centrale kantoren in de rangen tot en met dien van referendaris, Memorie.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 18. Personeel van het Departement, wordt verminderd met f 10 800 en mitsdien gebracht op f 317 331.

Onderafdeeling 20. Personeel van het Hoog Gerechtshof en van het Hoog Militair Gerechtshof, wordt verhoogd met f 19 200 en mitsdien gebracht op f 388 855.

Onderafdeeling 27. Personeel van inlandsche en inheemsche rechtbanken, wordt verhoogd met f 51 490 en mitsdien gebracht op f 2 401 111.

Onderafdeeling 30. Rechtskundigen voor den kantoordienst en verder personeel van het rechtswezen, wordt verhoogd met f 240 en mitsdien gebracht op f 81 030.

Onderafdeeling 35. Personeel van de wees- en boedelkamers, wordt verhoogd met f 7 320 en mitsdien gebracht op f 696 089.

Onderafdeeling 40. Personeel van het gevangeniswezen, wordt verhoogd met f 47 028 en mitsdien gebracht op f 1 575 633.

Onderafdeeling 41. Verdere uitgaven van het gevangeniswezen, wordt verhoogd met f 60 en mitsdien gebracht op f 5 038 083.

Onderafdeeling 48. Personeel van de arbeidsinspectie en koeliewerving, wordt verhoogd met f 3 420 en mitsdien gebracht op f 238 900.

Onderafdeeling 54. Personeel van den immigratiedienst, wordt verhoogd met f 14 820 en mitsdien gebracht op f 241 160.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 63. Personeel van de algemeene kassen, wordt verhoogd met f 31 110 en mitsdien gebracht op f 718 127.

Onderafdeeling 71. Verdere uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen, wordt verhoogd met f 65 000 en mitsdien gebracht op f 395 300.

Onderafdeeling 76. Opiumverkoop, wordt verhoogd met f 20 480 en mitsdien gebracht op f 8 140 885.

Tusschen de onderafdeelingen 80 en 81 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 80A. Verhooging van de burgerlijke landspensioenen, f 1 399 001.

Onderafdeeling 84. Personeel van den gouvernements-accountantsdienst, wordt verhoogd met *f* 6 000 en mitsdien gebracht op *f* 119 620.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 90. Personeel van het Departement, wordt verhoogd met *f* 18 000 en mitsdien gebracht op *f* 806 762.

Onderafdeeling 92. Personeel van het Europeesch bestuur, wordt verhoogd met *f* 60 150 en mitsdien gebracht op *f* 7 863 610.

Tusschen de onderafdeelingen 94 en 95 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 94A. Hervorming van de bestuursmiddelen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden, *f* 49 201.

Onderafdeeling 97. Personeel van de bestuurschool te Batavia, wordt verhoogd met *f* 13 500 en mitsdien gebracht op *f* 269 887.

Onderafdeeling 100. Personeel voor de Chineesche zaken, wordt verhoogd met *f* 6 000 en mitsdien gebracht op *f* 81 740.

Onderafdeeling 102. Personeel van het inlandsch bestuur, wordt verhoogd met *f* 960 en mitsdien gebracht op *f* 6 870 175.

Onderafdeeling 110. Kantoorkosten, drukwerk, advertentiekosten, kosten van gedeeltelijke inrichting van woningen, kantoren en vergaderplaatsen van bestuursambtenaren en andere kleine uitgaven voor het Europeesch en inlandsch bestuur, wordt verhoogd met *f* 1 015 en mitsdien gebracht op *f* 337 015.

Tusschen de onderafdeelingen 115 en 116 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 115A. Hervorming van het districtsbestuur in het rechtstreeks bestuurd gebied der residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, *f* 158 600.

Onderafdeeling 118. Bezoldigingen en toelagen van de hulpschrijvers op de kantoren onder het departement van binnenlandsch bestuur behoorende, wordt verhoogd met *f* 90 en mitsdien gebracht op *f* 706 510.

Onderafdeeling 126. Personeel der politie, wordt verhoogd met *f* 88 689 en mitsdien gebracht op *f* 7 563 531.

Tusschen de onderafdeelingen 126 en 127 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 126A. Hervorming van het politiewezen ten platte lande op Java en Madoera, *f* 5 500 000.

Onderafdeeling 126B. Stichting van een opleidingsdepôt te Buntzen voor de veldpolitie, *f* 219 000.

Tusschen de onderafdeelingen 127 en 128 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 127B. Herziening van de inkomsten van een deel van het Europeesch personeel bij de gewapende politie, *f* 238 000.

Onderafdeeling 134. Voorbereiding van de invoering van eene landrenteregeling in de afdeeling Oeloe Soengei der residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, wordt verhoogd met *f* 16 000 en mitsdien gebracht op *f* 25 740.

Tusschen de onderafdeelingen 139 en 140 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 139A. Bijdrage aan de Zelfbesturen in Soerakarta en Djokjakarta ter tegemoetkoming in de vermindering hunner inkomsten, welke voortvloeit uit de doorvoering der agrarische hervormingen in verband met de verlaging van de lasten der bevolking, Memorie.

Onderafdeeling 140. Aanslag in en invordering van het hoofdgeld, wordt verhoogd met *f* 9 800 en mitsdien gebracht op *f* 788 800.

Onderafdeeling 141. Uitgaven in verband met den afkoop van heerdiensten in de gewesten buiten Java en Madoera, wordt verhoogd met *f* 1 542 000 en mitsdien gebracht op *f* 1 750 000.

Onderafdeeling 145. Personeel van de centrale kas voor het volkscredietwezen, wordt verhoogd met *f* 4 350 en mitsdien gebracht op *f* 106 900.

Onderafdeeling 150. Personeel van het kadaster, wordt verhoogd met *f* 2 220 en mitsdien gebracht op *f* 629 450.

Onderafdeeling 152. Personeel van den opleidingsleergang van het kadaster, wordt verhoogd met *f* 1 500 en mitsdien gebracht op *f* 31 090.

Onderafdeeling 155. Overtochtskosten naar en uit Indië, alsmede reis- en verblijfskosten in Indië, wordt verhoogd met *f* 22 200 en mitsdien gebracht op *f* 10 133 000.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Tusschen de onderafdeelingen 164 en 165 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 164A. Herziening van de bezoldigingen van de leeraren bij de openbare middelbare en technische scholen en daarmede in verband staande maatregelen, *f* 171 270.

Onderafdeeling 164B. Herziening van de wedderegeling van de onderwijzers voor het practisch onderwijs bij de openbare technische scholen en den ambachtsleergang te Batavia, met inbegrip van het hoofd van dien leergang, *f* 13 800.

Onderafdeeling 168. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van middelbaar onderwijs, wordt verhoogd met *f* 100 000 en mitsdien gebracht op *f* 197 200.

Onderafdeeling 171. Personeel van het openbaar Europeesch vak-onderwijs, wordt verhoogd met *f* 150 en mitsdien gebracht op *f* 589 885.

Tusschen de onderafdeelingen 171 en 172 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 171A. Kosten van eene vierde technische school, *f* 60 000.

Tusschen de onderafdeelingen 174 en 175 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 174A. Bijdrage aan de bijzondere burgeravond-school te Soerabaja, *f* 171 500.

Tusschen de onderafdeelingen 195 en 196 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 195A. Nadere herziening van de wedderegeling van de Europeesche onderwijzers en onderwijzeressen bij het openbaar lager onderwijs en daarmede in verband staande maatregelen, *f* 2 129 000.

Tusschen de onderafdeelingen 197 en 198 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 197A. Bijdragen aan namiddag-leergangen voor kinderen, welke wegens plaatsgebrek niet kunnen worden toegelaten tot de scholen voor de kinderen van Ambonsche militairen, *f* 32 500.

Onderafdeeling 197B. Verbetering van de subsidie-voorwaarden van het particulier Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-Inlandsch onderwijs, Memorie.

Tusschen de onderafdeelingen 206 en 207 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 206B. Invoering van onderwijs in gezondheidsleer op inrichtingen van openbaar voortgezet onderwijs voor Inlanders, *f* 9 000.

Onderafdeeling 212. Verdere uitgaven voor het openbaar voortgezet en vakonderwijs voor inlanders, wordt verhoogd met *f* 96 en mitsdien gebracht op *f* 445 167.

Tusschen de onderafdeelingen 216 en 217 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 216A. Herziening van de bezoldigingen van de leerkrachten bij het openbaar inlandsch lager onderwijs en daarmede verband houdende maatregelen, *f* 1 317 000.

Tusschen de onderafdeelingen 233 en 234 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 233A. Maatregelen in verband met de huisvesting en opvoeding van studeerende jongelieden, *f* 375 250.

Tusschen de onderafdeelingen 236 en 237 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 236A. Herziening van de regelen voor de toekenning van vacatieloon voor het afnemen van door of namens het Gouvernement ingestelde examens, met uitzondering van de examens ten behoeve van het leger, *f* 50 000.

Tusschen de onderafdeelingen 244 en 245 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 244A. Verbetering van de wedderegeling van het Europeesch verplegend personeel bij de gewone ziekeninrichtingen en bij de krankzinnigengestichten, *f* 129 220.

Onderafdeeling 244B. Indienststelling van een adviseur voor de medische propaganda, *f* 13 000.

Onderafdeeling 244C. Herziening van de wedderegeling van de Indische geneeskundigen, *f* 261 300.

Onderafdeeling 246. Maatregelen ter bestrijding van pest (voor zoover niet elders uitgetrokken), cholera, gele koorts, typhus, pokken, dyphtheritis en bacilaire dysenterie, wordt verhoogd met *f* 814 en mitsdien gebracht op *f* 566 802.

Tusschen de onderafdeelingen 248 en 249 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 248B. Hervorming van het geneeskundig laboratorium te Batavia en herziening van de wedderegeling van de wetenschappelijke en technische ambtenaren, *f* 5 100.

Onderafdeeling 253. Personeel ter bestrijding en voorkoming van de pest, wordt verminderd met *f* 246 581 en mitsdien gebracht op *f* 1 182 775.

Onderafdeeling 254. Voorschotten voor de woningverbetering in verband met de pestbestrijding, wordt verminderd met *f* 600 000 en mitsdien gebracht op *f* 1 625 000.

Onderafdeeling 255. Verdere uitgaven ter bestrijding en voorkoming van de pest, wordt verminderd met *f* 276 419 en mitsdien gebracht op *f* 973 274.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 260. Personeel van het Departement, wordt verhoogd met *f* 4 800 en mitsdien gebracht op *f* 271 202.

Tusschen de onderafdeelingen 262 en 263 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 262A. Herziening van de bezoldigingen van eenige ambtenaren en groepen van ambtenaren van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, *f* 72 000.

Onderafdeeling 263. Uitgaven van persoonlijken aard voor de natuurwetenschappelijke zaken, wordt verhoogd met *f* 600 en mitsdien gebracht op *f* 188 460.

Onderafdeeling 277. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeeling landbouw, wordt verhoogd met *f* 6 900 en mitsdien gebracht op *f* 561 395.

Tusschen de onderafdeelingen 278 en 281 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 278A. Vestiging van een Landsrijstbedrijf in de Tjheavlake (afdeeling Tjiandjoer, gewest Preanger-Regentschappen), *f* 275 000.

Onderafdeeling 291. Personeel van het Boschwezen met uitzondering van het kantoorpersoneel op het hoofdkantoor, wordt verhoogd met *f* 10 800 en mitsdien gebracht op *f* 2 917 245.

Onderafdeeling 292. Kantoorpersoneel op het hoofdkantoor van den dienst van het boschwezen, wordt verhoogd met *f* 16 080 en mitsdien gebracht op *f* 80 751.

Tusschen de onderafdeelingen 292 en 293 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 292A. Herziening van de bezoldigingen van het hooger vakkundig personeel van het Boschwezen, *f* 90 000.

Onderafdeeling 296. Uitgaven van persoonlijken aard voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, wordt verhoogd met *f* 7 440 en mitsdien gebracht op *f* 563 815.

Onderafdeeling 297. Verdere uitgaven voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, wordt verhoogd met *f* 254 200 en mitsdien gebracht op *f* 914 195.

Onderafdeeling 298. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeeling nijverheid, wordt verhoogd met *f* 33 690 en mitsdien gebracht op *f* 128 765.

Onderafdeeling 303. Uitgaven van persoonlijken aard voor handel, wordt verhoogd met *f* 4 980 en mitsdien gebracht op *f* 161 603.

Tusschen de onderafdeelingen 304 en 305 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 304A. Uitgaven van persoonlijken aard voor den Indischen Centralen Aanschaffingsdienst, *f* 46 200.

Onderafdeeling 304B. Verdere uitgaven voor den Indischen Centralen Aanschaffingsdienst, *f* 45 000.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Onderafdeeling 306. Personeel van het Departement, wordt verhoogd met *f* 53 880 en mitsdien gebracht op *f* 396 802.

Onderafdeeling 308. Personeel van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken, wordt verhoogd met *f* 1 200 en mitsdien gebracht op *f* 5 286 798.

Tusschen de onderafdeelingen 308 en 309 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 308A. Instelling te Batavia, Semarang en Soerabaja van tweejarige avondleergangen voor de opleiding van opzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken tot architect bij dien dienst en van opzichters voor de Landsgebouwen en teekenaars tot architect voor de Landsgebouwen, *f* 9 000.

Onderafdeeling 308C. Oprichting van een Centraal Waterschapskantoor voor de Vorstenlanden ten behoeve van de instelling van publiekrechtelijke waterschappen aldaar, *f* 25 000.

Onderafdeeling 308D. Weddeverbetering voor de teekenaars bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, *f* 12 400.

Onderafdeeling 308E. Toelagen voor het bezit van het getuigschrift van architect, *f* 10 000.

Onderafdeeling 308F. Buitengewone weddeverhoogingen aan onderopzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, die in het bezit zijn van het getuigschrift voor benoeming tot die betrekking, *f* 80 000.

Onderafdeeling 309. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt verhoogd met *f* 2 750 000 en mitsdien gebracht op *f* 16 707 100.

Onderafdeeling 314. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken, wordt verhoogd met *f* 994 000 en mitsdien gebracht op *f* 9 561 500.

Tusschen de onderafdeelingen 314 en 315 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 314A. Tegemoetkomingen aan zelfbesturende landschappen, in verband met de afschaffing van den heerendienstplicht voor den aanleg of de verbetering van de in die gebieden gelegen hoofdverkeerswegen, Memorie.

Onderafdeeling 315. Bevloeiings- en afwateringswerken, wordt verhoogd met *f* 1 000 000 en mitsdien gebracht op *f* 12 539 000.

Onderafdeeling 316. Werken in het belang der volksgezondheid, wordt verhoogd met *f* 1 100 000 en mitsdien gebracht op *f* 4 424 100.

Onderafdeeling 319. Havenbedrijf te Tandjong Priok, wordt verhoogd met *f* 1 800 en mitsdien gebracht op *f* 2 727 000.

Onderafdeeling 325. Werken behorende tot het havenwezen (daaronder begrepen gebouwen), wordt verhoogd met *f* 500 000 en mitsdien gebracht op *f* 5 133 800.

Onderafdeeling 331. Personeel van het stoomwezen, wordt verhoogd met *f* 1 800 en mitsdien gebracht op *f* 170 091.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 341. Verdere uitgaven van het Mijnwezen in het algemeen, wordt verhoogd met *f* 100 000 en mitsdien gebracht op *f* 1 162 400.

Tusschen de onderafdeelingen 341 en 342 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 341A. Instelling van een Dienst van 's Lands mijndiensten, *f* 54 000.

Onderafdeeling 343. Verdere uitgaven van de postspaarbank, wordt verhoogd met *f* 14 000 en mitsdien gebracht op *f* 36 500.

Onderafdeeling 344. Dienst voor waterkracht en electriciteit, wordt verhoogd met *f* 94 450 en mitsdien gebracht op *f* 3 193 775.

Onderafdeeling 350. Tin, wordt verhoogd met *f* 300 000 en mitsdien gebracht op *f* 10 845 400.

Onderafdeeling 354. Zout, wordt verhoogd met *f* 242 350 en mitsdien gebracht op *f* 6 967 950.

Onderafdeeling 356. Post-, telegraaf- en telefoondienst, wordt verhoogd met *f* 17 201 en mitsdien gebracht op *f* 15 483 981.

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiendiensten, wordt verhoogd met *f* 1 833 000 en mitsdien gebracht op *f* 61 747 500.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 359. Bezoldigingen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijk aard, alsmede belooningen voor

buitengewone werkzaamheden van het departement van oorlog, wordt verhoogd met *f* 1 230 en mitsdien gebracht op *f* 760 556.

Onderafdeeling 371. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, dag-gelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie, wordt verhoogd met *f* 3 600 en mitsdien gebracht op *f* 7 795 187.

Onderafdeeling 373. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, dag-gelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der cavalerie, wordt verhoogd met *f* 300 en mitsdien gebracht op *f* 368 075.

Onderafdeeling 378. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke inlandsche korpsen, wordt verhoogd met *f* 500 en mitsdien gebracht op *f* 386 329.

Onderafdeeling 379. Verdere uitgaven voor de inlandsche korpsen, wordt verhoogd met *f* 240 en mitsdien gebracht op *f* 122 240.

Onderafdeeling 384. Geniewerken, wordt verhoogd met *f* 2 382 300 en mitsdien gebracht op *f* 8 079 800.

Onderafdeeling 385. Huis-, kantoor- en magazijnhuur en inhuur van gebouwen, wordt verhoogd met *f* 8 300 en mitsdien gebracht op *f* 808 300.

Onderafdeeling 386. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, dag-gelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst, wordt verhoogd met *f* 43 600 en mitsdien gebracht op *f* 2 026 507.

Onderafdeeling 388. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenssen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting, wordt verhoogd met *f* 4 600 en mitsdien gebracht op *f* 56 794.

Onderafdeeling 389. Verdere uitgaven voor de militaire gevangenssen en krijgsraden, zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting, wordt verhoogd met *f* 7 000 en mitsdien gebracht op *f* 24 315.

Onderafdeeling 390. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen, wordt verhoogd met *f* 1 520 en mitsdien gebracht op *f* 77 636.

Onderafdeeling 395. Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van Landswege ten laste van de oorlogsbegroting in de voeding enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurder levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onder druk en kosten met de voornoemde voorziening verband houdende, wordt verhoogd met *f* 420 en mitsdien gebracht op *f* 12 916 420.

Onderafdeeling 396. Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende, voor zoover deze niet vallen onder andere begrotingsposten, wordt verhoogd met *f* 140 900 en mitsdien gebracht op *f* 9 341 900.

Onderafdeeling 398. Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee, wordt verhoogd met *f* 15 000 en mitsdien gebracht op *f* 3 439 500.

Tusschen de onderafdeelingen 427 en 428 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 427B. Uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met personeel voor den militairen inlichtingsdienst tegen inkrumping met het personeel van het kantoor inlichtingen, *f* 6 600.

Onderafdeeling 427C. Oprichting van een kantoor voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en ontspanning. Uitbreiding der vastgestelde legersterkte met een burgerambtenaar, secretaris-generaal van het departement van oorlog, *f* 36 000.

Onderafdeeling 427D. Oprichting van eene gymnastiek- en sport-school, *f* 25 000.

Onderafdeeling 427E. Herziening van de verhoudingen tusschen de sterkten in de verschillende rangen van het officiers-personeel bij de militaire administratie, *f* 17 600.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Onderafdeeling 429. Personeel van het Departement, wordt verhoogd met *f* 480 en mitsdien gebracht op *f* 159 780.

Onderafdeeling 434. Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen, wordt verhoogd met f 4 500 en mitsdien gebracht op f 6 497 600.

Onderafdeeling 454. Verdere uitgaven voor den haven- en loods-dienst, wordt verhoogd met f 1 950 en mitsdien gebracht op f 348 150

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Onderafdeeling 474. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen gedurende 1918 wordt verhoogd met f 100 000 en mitsdien gebracht op f 2 246 765

II. In artikel 2 van het besluit van 15 Juli 1919 Iⁿ 2 (Javasch Courant van dien dag Iⁿ 56) wordt:

in het eerste lid in plaats van „304, 307” gelezen „304, 304B, 307”

in het tweede lid in plaats van „138, 146” gelezen „138, 139A, 146”

en het derde lid gelezen als volgt:

Uit de onderafdeelingen 25, 28, 32, 78, 80A, 88, 93, 94A tot en met 96, 103 tot en met 105, 108, 109, 111 tot en met 117, 119, 126A tot en met 127, 127B, 133, 164A, 164B, 195A, 197B, 211, 216A, 217, 225, 236A, 244A, 245A, 249, 262A, 292A, 377, 409, 417, 424, 425, 427, 427B tot en met 427E, 442 en 446 kan worden overgeschreven op andere onderafdeelingen, waarvan het bedrag onvoldoende blijkt tot uitvoering van de in de genoemde onderafdeelingen bedoelde maatregelen.

Artikel 3.

In het eenig artikel van het besluit van 15 Juli 1919 Iⁿ 4 (Javasch Courant van dien dag Iⁿ 56), houdende voorloopige aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

Departement van Financiën.

De omschrijving van Iⁿ 19 „Oorlogswinstbelasting” wordt gewijzigd in „Ontvangsten ter zake van de opgeheven Oorlogswinstbelasting”.

Tusschen de nummers 20 en 21 wordt ingelascht:

20A. Suikerbelasting.

20B. Koffiebelasting.

20C. Tabaksbelasting.

20D. Theebelasting.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Tusschen de nummers 48 en 49 wordt ingelascht:

48A. Invoering van een hoofdgeld in het gewest Banka Onderhoorigheden.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Tusschen nummer 75 en „Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel” wordt ingelascht:

75A. Rente en terugbetaling van aan bijzondere ziekeninrichtingen verleende voorschotten.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Tusschen de nummers 82 en 83 wordt ingelascht:

82A. Opbrengst van het Landsrijtbedrijf in de Tjiheavlak (Preanger-Regentschappen).

Afschrift enz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië:

De Algemeene Secretaris,
G. R. ERDBRINK.

WIJZIGING EN AANVULLING VAN DE RAMING DER
MIDDELEN IN NEDERLANDSCH-INDIE VOOR
HET DIENSTJAAR 1920.

De ondervolgende middelenposten worden voorloopig geacht te luiden en te zijn geraamd als is aangegeven.

		Java en Madoera.	Buiten Java en Madoera.	Totaal.
	Regeering en Hooge Colleges.			
1	Verkoop van drukwerken van den Volksraad.....	f 9 000		f 9 000
	Departement van Financiën.			
16	In- en uitvoerrechten en accijnzen en andere ontvangsten daarmede in verband:			
a.	invoerrecht.....	29 000 000	11 870 000	40 870 000
c.	uitvoerrecht.....	15 500 000	9 700 000	25 200 000
18	Inkomstenbelasting.....	26 000 000	14 000 000	40 000 000
19	Ontvangsten ter zake van de opgeheven Oorlogswinstbelasting.	35 000 000	8 500 000	43 500 000
20	Petroleumbelasting.....	1 750 000	1 750 000	3 500 000
20A	Suikerbelasting.....	Memorie.		Memorie.
20B	Koffiebelasting.....	Memorie.	Memorie.	Memorie.
20C	Tabaksbelasting.....	Memorie.	Memorie.	Memorie.
20D	Theebelasting.....	Memorie.	Memorie.	Memorie.
	Departement van Binnenlandsch Bestuur.			
47	Hoofdgeld.....	9 625 000		9 625 000
48A	Invoering van een hoofdgeld in het gewest Banka en Onderhoorigheden.....		36 900	36 900
49	Afkoop van heerendiensten in de gewesten buiten Java en Madoera.....		1 750 000	1 750 000
	Departement van Onderwijs en Eeredienst.			
66	Onderwijs:			
d.	schoolgelden van de middelbare technische scholen.....	70 000		70 000
75A	Rente en terugbetaling van aan bijzondere ziekeninrichtingen verleende voorschotten.....	3 317		3 317
	Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.			
82A	Opbrengst van het Landsrijstbedrijf in de Tjiheavlake (Preanger-Regentschappen).....	40 000		40 000
	Departement van Gouvernementsbedrijven.			
122	Postspaarbank:			
	Teruggaaf door de postspaarbank van de te haren behoefte gedane uitgaven en verrekening van de door die instelling verschuldigde vergoedingen, voor zoover niet elders omschreven.....	187 926		187 926
130	Zout:			
a.	opbrengst van los- en briket-zout.....	14 408 000	3 213 280	17 621 280

Behoort bij het besluit van 20 December 1919 If 3.

Mij bekend:
De Algemeene Secretaris,
G. R. ERDBRINK.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 33.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

AMENDEMENT.

(Behandeld bij militaire bezoldigingen en pensioenen).

Amendement van de heeren Kan, Birnie, Bergmeijer, Laoh, Soselisa en Waworoentoe.

Ingezonden 9 Januari 1920.

De ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen om in Hoofdstuk I der uitgaven, afdeeling III, onderafdeeling 19B en in Hoofdstuk II der uitgaven, afdeeling III, onderafdeeling 80B te verhoogen elk met *f* 1.— en alzoo te brengen onderscheidenlijk op *f* 3.000.001 en *f* 1.650.001.

Toelichting.

Dit amendement heeft ten doel om gelijk ten aanzien van de burgerlijke pensioenen is geschied in de vergadering van den Volksraad op 19 December 1919 het maximum der militaire pensioenen te brengen op *f* 12.000 's jaars.

Zie overigens de daarop betrekking hebbende mondelinge toelichting, op blz. 560 t/m. 562 der Handelingen der 2de gewone zitting 1919 te vinden.

KAN.
BIRNIE.
BERGMEIJER.
LAOH.
SOSELISA.
WAWOROENTOE.

1898

1898

1898

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
1898

1898
1898
1898
1898
1898

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 34.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

AMENDEMENT.

(Behandeld bij militaire bezoldigingen en pensioenen).

Amendement van de heeren Pabst, Laoh en Teeuwen.

Ingezonden 10 Januari 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II, der uitgaven, afdeeling IX, onderafdeeling 427F „Algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren enz.” te verhoogen met *f* 1.— en alzoo te brengen op *f* 8.715.001.

Toelichting.

Het is de bedoeling den nog aanwezigen officieren-magazijnmeesters hetzelfde salaris te verzekeren als de Europeesche officieren van de andere wapens en diensten (beh. van den geneesk. dienst).

PABST,
LAOH.
TEEUWEN.

STATE OF NEW YORK

IN SENATE

January 15, 1875

REPORT

OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

IN RESPONSE TO A RESOLUTION

OF THE SENATE, PASSED APRIL 15, 1874, RELATIVE TO THE LANDS BELONGING TO THE STATE.

ALBANY:

WHELAN & SON, PRINTERS, 1875.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 35.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MOTIE.

(Behandeld bij militaire bezoldigingen en pensioenen).

Motie ingediend door de heeren Bergmeijer, Suys, Valkenburg, Soselisa, Laoh, Vreede en Schmutzer.

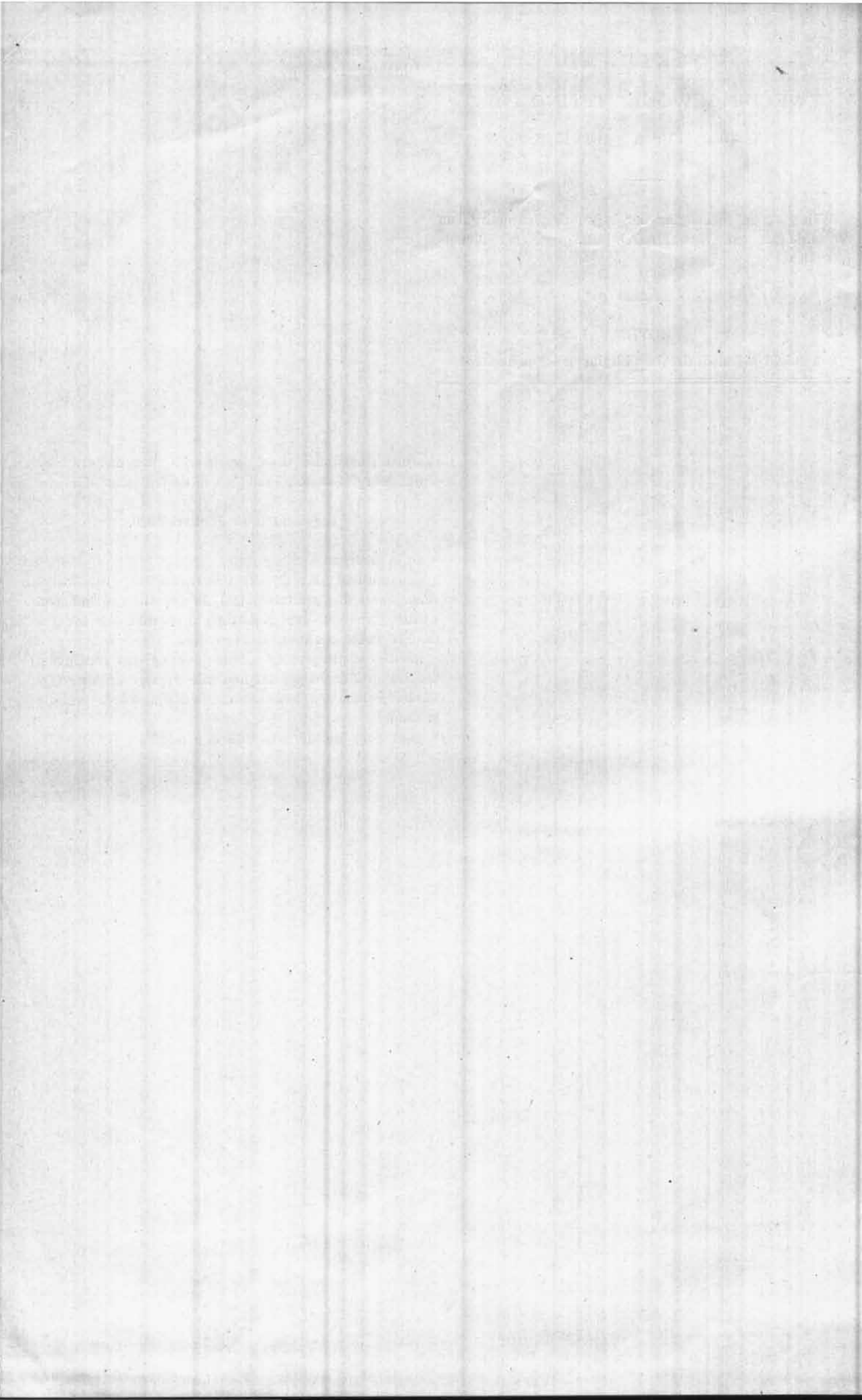
Ingezonden 10 Januari 1920.

De Volksraad,

van oordeel, dat bij het toekennen van gratificatiën, toelagen e. d. g., waarbij met de grootte van het gezin wordt gerekend, een beperking dier toelagen tot voor slechts twee kinderen moet worden afgekeurd,

noodigt de Regeering uit de regeling dier toelagen te herzien in dier voege, dat met alle wettige of gewettigde kinderen beneden een zekeren leeftijd wordt rekening gehouden,

gaat over tot de orde van den dag.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 36.

—
Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

—
AMENDEMENT.

(Behandeld bij militaire bezoldigingen en pensioenen).

Amendement ingediend door de heeren Pabst, Valkenburg en Bergmeijer.

Ingezonden 10 Januari 1920.

Ondergeteekenden stellen voor in Hoofdstuk II, afdeling IX, van de aanvullingsbegrooting voor 1920, onderafdeling 427F te verminderen met *f* 15.100 en alzo te brengen op *f* 8.699.000.

Toelichting.

De bedoeling is om aan de officieren, die met gunstigen uitslag de hogere krijgsschool en de daarop volgende detacheringen volbracht hebben, overeenkomstig de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie een gratificatie toe te kennen en den officieren van den generelen staf en van de intendance hetzelfde salaris toe te kennen als de officieren der overige wapens en diensten, inplaats van de voorgestelde verhooging.

PABST.
VALKENBURG.
BERGMEIJER.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 37.

—

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

—

AMENDEMENT.

(Behandeld bij militaire bezoldigingen en pensioenen).

Amendement ingediend door de heeren Van der Jagt, Bergmeijer en Djajadiningrat.

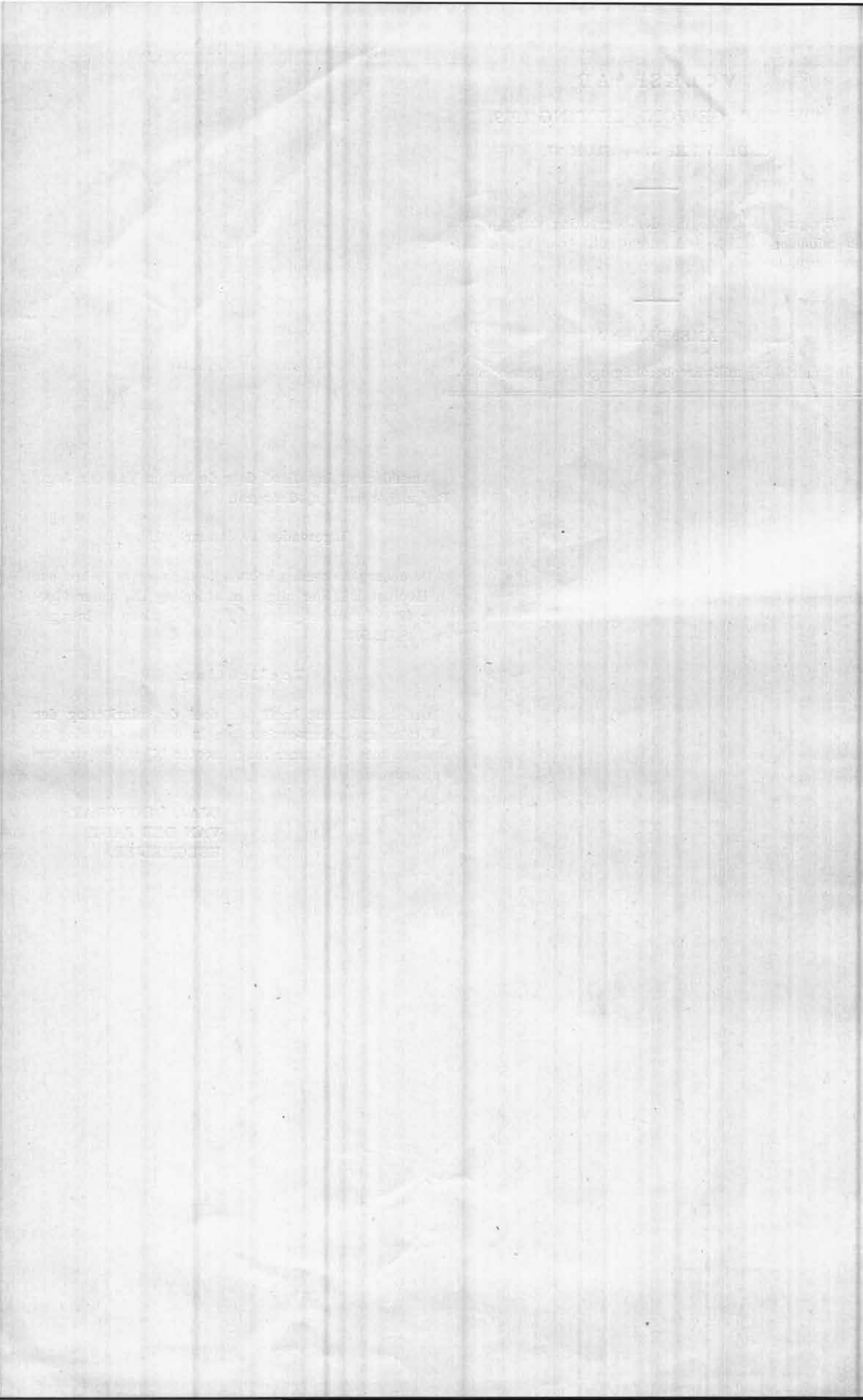
Ingezonden 10 Januari 1920.

De ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen om in Hoofdstuk II der uitgaven, afdeeling IX, onderafdeeling 427F te verhoogen met *f* 1.— en alzoo te brengen op *f* 8.715.001.

Toelichting.

Dit amendement heeft ten doel de salariëering der militaire apothekers-assistenten in overeenstemming te brengen met die hunner ranggenooten bij andere wapens en diensten.

DJAJADININGRAT.
VAN DER JAGT.
BERGMEIJER.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 38.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MOTIE.

(Behandeld bij militaire bezoldigingen en pensioenen).

Motie voorgesteld door de heeren Teeuwen, Laoh, Sospelisa en Vreede.

Ingezonden 10 Januari 1920.

De Volksraad,
van oordeel, dat de aanvullingstroepen bestemd zijn te verdwijnen en dat daarop het uitsterfssysteem toegepast behoort te worden,
besluit de Regeering te verzoeken:

- a. voor het leger geen ongegradueerden meer buiten Indië aan te werven;
 - b. ten aanzien van de gegradueerden een zoodanige houding aan te nemen, dat kaderpersoneel in de eerste plaats in Indië wordt opgeleid;
 - c. den rang van sergeant 1e klasse bereikbaar te maken voor allen, waarbij kennis van de Nederlandsche taal op de beoordeeling van de geschiktheid voor dien rang niet van invloed mag zijn;
- gaat over tot de orde van den dag.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 3 — STUK 39.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. (Militaire bezoldigingen en pensioenen).

BESLUIT.

(Zie Javasche Courant van 20 Januari 1920 No. 6, blz. 90).

BUITENZORG, den 20sten Januari 1920. (No. 3).

Gelet op het besluit van 26 November 1919 No. 52 en op het schrijven van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 6 December d. a. v. No. 3292/begr.;

Gelezen de brief van den Voorzitter van den Volksraad van 13 Januari 1920 No. 125;

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord (adviezen o. a. van 5 November 1919 Nos. II en III);

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel 1.

I. In het Ie Hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 1 (Javasche Courant van dien dag No. 56) en gewijzigd bij de besluiten van 15 Juli 1919 No. 5 (Javasche Courant van dien dag No. 56) en 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Tusschen de onderafdeelingen 19A en 20 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 19B. Verhooging van de militaire Landspensioenen, f 3 000 001.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 97. Militairen in buitengewonen dienst, wordt verhoogd met f 46 000 en mitsdien gebracht op f 325 860.

II. Het derde lid van artikel 2 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 1 (Javasche Courant van dien dag No. 56), ingelascht bij het besluit van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), wordt gelezen als volgt:

Uit de onderafdeelingen 19A en 19B kan worden overgeschreven op andere onderafdeelingen, waarvan het bedrag voldoende blijkt tot uitvoering van de in de genoemde onderafdeelingen bedoelde maatregelen.

Artikel 2.

I. In het IIde Hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920 voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 56) en gewijzigd bij de besluiten van 15 Juli 1919 No. 5 (Javasche Courant van dien dag No. 56), 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102) en 19 Januari 1920 No. 2 (Javasche Courant van 20 Januari 1920 No. 6), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Tusschen de onderafdeelingen 80A en 81 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 80B. Verhooging van de militaire landspensioenen, f 1 640 001.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Tusschen de onderafdeelingen 427E en 428 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 427F. Algeheele herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categorieën van onder het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren, f 8 699 901.

II. In artikel 2 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 56), gewijzigd bij het besluit van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), wordt in het derde lid in plaats van „80A, 88” en „427E” gelezen „80A, 80B, 88” en „427F”.

Afschrift dezes enz.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 4 — STUK 1.

Aanvulling van de Inlandsche Gemeente-ordonnantie
(Desa-raden).

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij aan te bieden een ontwerp van eene ordonnantie, strekkende tot aanvulling van de Inlandsche Gemeente-ordonnantie (Staatsblad 1906 No. 83, 1910 No. 591, 1913 No. 235 en 1919 No. 217) met bepalingen, welke het mogelijk maken om de zorg voor de huishoudelijke belangen van Inlandsche gemeenten in de Gouvernementslanden op Java en Madoera in stede van door het desahoofd, bijgestaan door enkele daartoe aangewezen personen, te doen uitoefenen door een desaraad.

De toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

Aangenaam zal het der Regeering zijn het oordeel van Uwen Raad ter zake te vernemen.

Ik teeken hierbij aan dat ik den Directeur van Binnenlandsch Bestuur heb aangewezen als gemachtigde teneinde namens de Regeering voorlichting te verschaffen bij de beraadslagingen van Uwen Raad nopens gemeld ontwerp.

BATAVIA, den 23en October 1919.

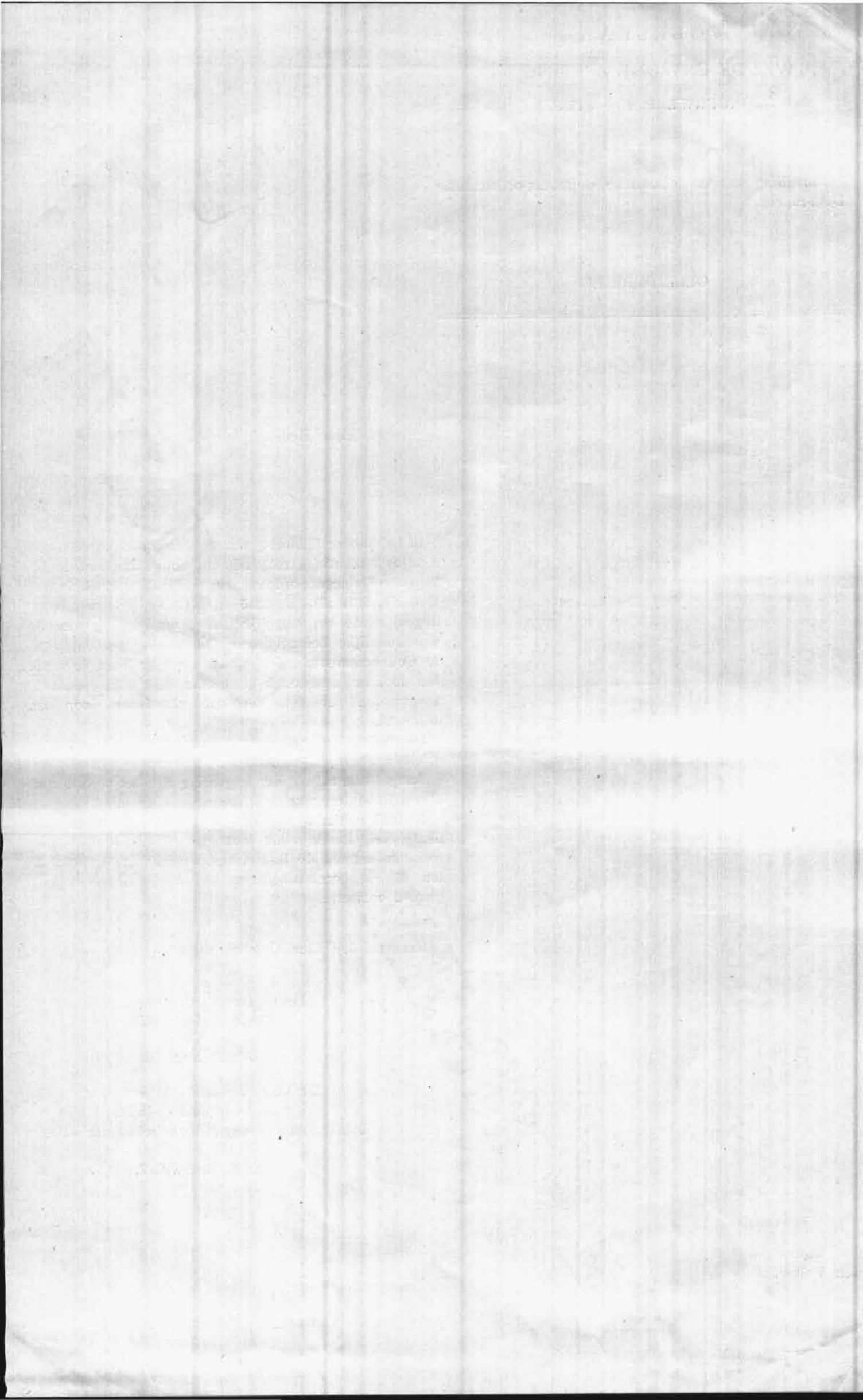
De Gouverneur-Generaal van
Nederlandsch-Indië,

Bij afwezigheid:

De Vice-President van den Raad
van Nederlandsch-Indië,
belast met het dagelijksch beleid der zaken,

H. N. A. SWART.

Aan
den Volksraad.

VOLKSRaad

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 4 — STUK 2.

Aanvulling van de Inlandsche Gemeente-ordonnantie
(Desa-raden).

ONTWERP VAN ORDONNANTIE.

Dat Hij, het mogelijk willende maken om de zorg voor de huishoudelijke belangen van Inlandsche gemeenten in de Gouvernementslanden op Java en Madoera in stede van door het desahoofd, bijgestaan door enkele daartoe aangewezen personen, te doen uitoefenen door een desaraad;

Lettende op de artikelen 20, 29, 31, 33 en 71 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Artikel 1.

De eerste afdeling der Inlandsche Gemeente-ordonnantie (Staatsblad 1906 No. 83, 1910 No. 591, 1913 No. 235 en 1919 No. 217) wordt aangevuld met vier nieuwe artikelen luidende als volgt:

Artikel 3a.

Het Hoofd van gewestelijk bestuur is bevoegd om, in overeenstemming met de meerderheid der kiesgerechtigden, de Inlandsche gemeenten aan te wijzen, waar, met afwijking van het bepaalde in artikel 1, de zorg voor de huishoudelijke belangen der gemeente wordt opgedragen aan een desaraad.

Artikel 3b.

- (1) Deze raad is samengesteld uit:
- 1°. het desahoofd dat tevens als voorzitter optreedt;
 - 2°. desawaardigheidsbekleeders of gewezen desawaardigheidsbekleeders, wien het lidmaatschap van den raad volgens de volksopvattingen toekomt;
 - 3°. verkozen leden; deze hebben gedurende een bepaalden tijd zitting, doch zijn dadelijk na hun aftreden herkiesbaar.
- (2) Het Hoofd van gewestelijk bestuur stelt nadere regelen vast omtrent de samenstelling van den raad en geeft de noodige voorschriften tot verzekering van diens ordelijke werking, een en ander in overleg met de betrokken gemeente.

Artikel 3c.

(1) In Inlandsche gemeenten waar een desaraad is ingesteld berusten de taken en bevoegdheden, bedoeld bij de artikelen 5, 7 en 16 in stede van bij het desahoofd en het desabestuur bij dien raad. Het bepaalde bij het 2e, 3e en 4e lid van artikel 6 en bij artikel 17 is op de beslissingen en regelingen van den raad van toepassing.

(2) Het desahoofd blijft in die gemeenten belast met het dagelijksch bestuur en voert derhalve de beslissingen van den raad uit.

Artikel 3d.

(1) Wanneer een desaraad datgene nalaat, waartoe hij, naar het oordeel van het Hoofd van gewestelijk bestuur, wettelijk verplicht is, is dit bestuurshoofd, na den raad in de gelegenheid te hebben gesteld zich te verantwoorden, bevoegd bij met redenen omkleed besluit de noodige voorzieningen te treffen.

(2) Zoodanige voorzieningen komen ten laste van de Inlandsche gemeente.

(3) Indien daartegen met het oog op den aard der vereischte maatregelen geen overwegend bezwaar bestaat, wordt den desaraad de gelegenheid gegeven binnen een door het Hoofd van gewestelijk bestuur te stellen termijn de voorziening zelf tot stand te brengen.

(4) Is een desaraad bij voortdoring nalatig, dan kan het Hoofd van gewestelijk bestuur tot ontbinding van den raad overgaan, waarna een nieuwe samenstelling plaats vindt.

(5) De Gouverneur-Generaal is bevoegd in bijzondere gevallen den desaraad op te heffen.

Artikel 2.

Deze ordonnantie treedt in werking met ingang van den dag na dien van hare afkondiging.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 4 — STUK 3.

Aanvulling van de Inlandsche Gemeente-ordonnantie
(Desa-raden).

MEMORIE VAN TOELICHTING.

1. Inleiding.

1. Bij artikel 71, lid 2, van het Regeeringsreglement is aan de Inlandsche gemeente in het algemeen de bevoegdheid gelaten om hare huishoudelijke belangen naar eigen inzicht te regelen, terwijl de Inlandsche Gemeente-ordonnantie voor Java en Madoera (Staatsblad 1906 No. 83 jis. 1910 No. 591, 1913 No. 235 en 1919 No. 217) het zelfstandig rechtsbestaan der gemeente erkend en hare inwendige organisatie in hoofdtrekken vastgelegd heeft.

2. Dit heeft er echter tot dusverre niet toe mogen leiden, dat die gemeente zich ontwikkeld heeft tot een lichaam van eenige staatkundige beteekenis, tot een middelpunt van maatschappelijk leven waar de volksstem zich doet hooren en gezonnen wordt op middelen om de stoffelijke en geestelijke belangen der gemeenschap te bevorderen.

3. Voor de Regeering is het in den loop der laatste jaren steeds duidelijker geworden, dat de Inlandsche gemeente, om in de toekomst aan hare bestemming te kunnen beantwoorden, om de haar toekomstige plaats in het staatsverband te kunnen innemen als grondslag van het Inlandsch maatschappelijk leven, meer in haar karakter van zelfstandig lichaam met eigen organen naar voren dient te komen.

4. Te veel nog draagt de Inlandsche gemeente het karakter van laagste administratieve eenheid, doet zij denken aan eene onderste geleiding van het autocratisch ingericht Inlandsch bestuur.

5. Voornamelijk is dit een gevolg van de wijze, waarop het dorpsbestuur is ingericht.

6. Volgens artikel 1 der Inlandsche Gemeente-ordonnantie wordt het beheer over de Inlandsche gemeenten uitgeoefend door een desa- of gemeentevoofd, bijgestaan door enkele daartoe aangewezen personen, te zamen met evenbedoelde hoofd uitmakend het „desa- of gemeentebestuur“.

7. Moeten de dorpsvoofden worden verkozen overeenkomstig regelen, welke met inachtneming van het bepaalde bij artikel 71 van het Regeeringsreglement bij algemeene verordening zijn vastgesteld, ten aanzien van de verdere samenstelling van het desabestuur is in artikel 2 der Inlandsche Gemeente-ordonnantie voorgeschreven, dat die samenstelling wordt bepaald door het Hoofd van gewestelijk bestuur en dat de wijze van aanstelling en ontslag der leden van het desabestuur, buiten het desahoofd, aan het plaatselijk gebruik blijft overgelaten.

8. Nu brengen die plaatselijke gebruiken bijna nergens mee, dat ook de desabestuurders door de ingezetenen worden gekozen. Zij worden bijna overal benoemd en ontslagen door het dorpshoofd, soms in en veelal buiten overleg met de kiesgerechtigden in de gemeente, terwijl in de terzake uitgevaardigde gewestelijke regelingen is bepaald dat de benoeming of het ontslag moet worden bekrachtigd door het districtshoofd of door den regent.

9. In artikel 4 der Inlandsche Gemeente-ordonnantie is voorts bepaald, dat het desahoofd in het algemeen aansprakelijk is voor den goeden gang van zaken, het beheer en de huishoudelijke belangen der gemeente betreffend, voor zooveel de bemoeienis daarmede niet tevens of uitsluitend aan anderen is opgedragen. Volgens artikel 6 dier verordening is het desahoofd bij de uitoefening zijner bediening slechts verplicht tot „raadpleging zooveel mogelijk” van de overige leden van het desabestuur. Alleen omtrent „aangelegenheden van gewichtigen aard” is bepaald (lid 2), dat daarin door het desahoofd geen beslissing mag worden genomen dan na beraadslaging in eene vergadering, tot welke, behalve de leden van het desabestuur, de tot het kiezen van een desahoofd gerechtigden benevens de overige daarvoor in aanmerking komende ingezetenen worden geroepen. De beslissing echter is ook voor die aangelegenheden weder uitsluitend aan het desahoofd gelaten, behoudens dat die beslissingen „voorzoover zij met de wet of met het algemeen belang strijden” door het Hoofd van gewestelijk bestuur kunnen worden vernietigd (vgl. Sibl. 1911 No. 591, onder A).

10. Medezeggingschap hebben de ingezetenen echter wel in de aangelegenheden, vermeld in de artikelen 11 en 12 en in artikel 17 der Inlandsche Gemeente-ordonnantie, doch zulks is slechts als een eerste bescheiden schrede in die richting te beschouwen.

11. Het desahoofd neemt alzoo in het gemeentebestuur een overwegende positie in. De overige leden van dat bestuur fungeeren in de practijk als regel slechts als helpers en uitvoerders der bevelen van het desahoofd en hoogstens als zijne raadslieden; ze zijn veelal meer als „beambten” te beschouwen dan als medebestuurders een toestand welke ook reeds overal bestond voor de invoering in 1906 van de Inlandsche Gemeente-ordonnantie en waarbij men in dat jaar zooveel mogelijk aansluiting gemeend heeft te moeten zoeken.

12. In de laatste jaren is nu echter in verschillende streken het eenhoofdige gezag van het dorpshoofd meer en meer aanstoot gaan geven; in toenemende mate openbaart zich bij een deel der bevolking de neiging om door middel van zich daartoe opwerpende voormannen aan hare wenschen, verlangens en grieven uiting te geven, zulks met voorbijgang van het desahoofd, dan soms met wantrouwen als een agent van het Gouvernement en als een instrument in de handen van de Inlandsche en Europeesche bestuursambtenaren wordt beschouwd.

13. Aan het autocratisch gezag van het desahoofd zal dan ook op den duur niet kunnen worden vastgehouden; aan de bevolking moet, meer dan tot nu toe door middel van door haar gekozen voormannen, die de verschillende stroomingen en partijen in de desbetreffende vertegenwoordigen, gelegenheid worden gegeven om invloed uit te oefenen op den gang van zaken in de desbetreffende gemeente.

14. Om aan de gemeente dit voor hare gezonde ontwikkeling zoozeer noodige democratische karakter te geven, is eene ingrijpende hervorming in het bestuur over de desa noodig in dier voege, dat het wordt gevoerd door een desaraad, onder voorzitterschap van het dorpshoofd.

15. Is aan den eenen kant van dien raad nut te verwachten voor de ontwikkeling van het zelfstandigheidsgevoel van de breede lagen der bevolking, terwijl daarmede tevens eene goede voorbereiding wordt gegeven voor de uitoefening van politieke rechten aan den anderen kant zal hij, als tegenwicht tegen de overwegende plaats, welke aan het dorpshoofd in het gemeentebestuur is toegekend een lichaam moeten zijn, dat zich door zijne samenstelling uit een aantal vertrouwensmannen der gemeente leent voor eene vruchtbare en vlotte behandeling van voor de desa gewichtige aangelegenheden.

16. Een groote invloed ten goede zal van den desaraad kunnen uitgaan op het gebied der maatregelen ter verbetering van den welvaartstoestand.

17. Tot dusverre berustte de verzorging en de behartiging van de eigen huishoudelijke aangelegenheden der gemeente grootendeels in handen van het dorpshoofd. Bij dien toestand was het voor de ambtenaren gemakkelijk om, zoo noodig, in te grijpen, wanneer die aangelegenheden werden verwaarloosd of wanneer de Regeering of bedoelde ambtenaren zelve de invoering in de desa van maatregelen of instellingen waarmede h.i. het belang der gemeentenaren zou zijn gebaat, wenschelijk achtten.

18. Het valt niet te ontkennen dat dientengevolge verschillende maatregelen hier en daar in een te vluggen tijdsmaat zijn doorgevoerd zonder dat voldoende rekening is gehouden met de wezenlijke verlangens en behoeften der bevolking.

19. Het gevolg daarvan is geweest dat die maatregelen door de bevolking meermalen weinig gewaardeerd zijn geworden, zoodat het beoogde doel geenszins werd bereikt en er soms zelfs van teruggekomen moest worden.

20. Bij instelling van het hoogerbedoeld vertegenwoordigend lichaam wordt nu het groote voordeel verkregen dat — wanneer het gelukt den desaraad te overtuigen van het nut der te treffen maatregelen — van de zijde dier personen allicht gerekend kan worden op medewerking om die maatregelen zooveel mogelijk populair te maken en ze daardoor tot hun recht te doen komen.

21. Tegen den zin van den raad zal de doorvoering der hierbedoelde maatregelen uiteraard nergens mogen plaats vinden.

22. Bij het vraagstuk der desa-raden moet worden onderscheiden tusschen het eigenlijke binnenland en de centra van bevolking met hunne omgeving.

25. In de eigenlijke binnenlanden zullen de desa-raden voorshands wel geene groote beteekenis krijgen. Men mag er niet op rekenen, dat deze raden bij de bevolking aldaar dadelijk veel belangstelling zullen wekken. Het peil van ontwikkeling, en van hoofden en van de bevolking, is in die streken voor zoodanige raden als regel te laag terwijl de desa-inrichting en de verzorging der huishoudelijke belangen aldaar nog van zoo'n eenvoudigen aard zijn, dat ook om die reden er voorshands al heel weinig behoefte aan bedoelde raden zal bestaan.

24. De instelling van desaraden zal dus in die streken in de practijk van het bestuur veelal slechts weinig of geen verandering kunnen brengen. Gezien het alleszins

juiste beginsel, dat van het instituut der desaraden den grondslag vormt, ligt het nochtans in de rede de eigenlijke binnenlanden ten deze niet uit te sluiten.

25. Anders staat het echter met de meer belangrijke centra van samenwoning en hunne omgeving, vooral daar waar het Inlandsch onderwijs reeds in de verschillende lagen der Inlandsche maatschappij heeft doorgewerkt of waar door handel of industrie de welvaartstoestand over het algemeen gunstig is.

26. Het is in die streken, dat het gemeenschapsleven zich meer en meer begint te ontwikkelen en de belangstelling in de publieke zaken, waaronder ook voor bestuurszaken, gaandeweg toeneemt.

27. De instelling van door de bevolking zelf gekozen bestuurscolleges, waarin de verschillende richtingen en belangen in de desa, zoo die er zijn, hun vertrouwendmannen zullen hebben, waardoor voor de bevolking de gelegenheid wordt geopend om invloed uit te oefenen op den gang van zaken zal — naar mag worden verwacht — voor de bedoelde plaatsen er toe leiden, dat de evengeschetste belangstelling zal worden verhoogd en dat de uitingen daarvan, welke thans voornamelijk gehoord worden op vergaderingen van plaatselijke vereenigingen, in goede banen worden geleid.

28. Voor een goede en doelmatige bestuursvoering kan daarin slechts een voordeel worden gezien, mits slechts waarborgen worden getroffen dat bedoelde colleges hun taak naar behooren opvatten. En deze waarborgen zullen dan hun steun moeten vinden in de wet, terwijl men te voren, toen men slechts te doen had met het desahoofd, die bij slechte plichtopvatting kon worden ontslagen of met ontslag gedreigd, op meer eenvoudige wijze tusschenbeide kon treden.

29. Intusschen heeft men rekening te houden met de moeilijkheid, dat in vele gevallen vooral op de grootere plaatsen de desahoofden ongeschikt zullen zijn om als voorzitter en leider van een college als hoogerbedoeld op te treden.

30. Dit heeft bij de Regeering het denkbeeld doen rijzen of voor de hoofdplaatsen van afdelingen, districten en soms ook van onderdistricten, waar bovendien het desaverband veelal reeds veel lossier is dan daarbuiten en waar zich ook dikwijls nederzettingen van Vreemde Oosterlingen bevinden, voor deze moeilijkheid niet een oplossing ware te vinden door de instelling — op de voet van de bepalingen der decentralisatiewetgeving — van op eenvoudige wijze ingerichte en in hoofdzaak uit Inlanders bestaande gemeenteraden.

II. Wijziging van de Inlandsche Gemeente-ordonnantie.

32. Hoezeer eene algeheele herziening van de Inlandsche Gemeente-ordonnantie naar het oordeel der Regeering eerlang noodig is, heeft Zij gemeend zich thans tot eene aanvulling van voornoemde ordonnantie te moeten bepalen ter wille van de wenschelijkheid om spoedig de invoering van desaraden mogelijk te maken.

33. Zoodra met het nieuwe instituut eenige ervaring zal zijn opgedaan, zoodra ook eenige teekening komt in de verhouding tusschen desa- en regentschapsraad, is het oogenblik daar om tot eene algeheele herziening der verordening over te gaan, waarbij dan ook nog verschillende andere punten regeling zullen kunnen vinden zooals de belastingheffing en de desaveenigingen.

34. Bij de opmaking van het ontwerp der aanvulling heeft de Regeering zich mitsdien laten leiden door de

grondgedachte, dat het pad der wetgeving voorloopig niet verder dient te worden betreden dan strikt noodig is om een wettige basis te hebben waarop het vraagstuk in de praktijk tot oplossing kan worden gebracht.

III. Bevoegdheden van den desaraad.

35. In de overweging van het ontwerp is de bedoeling tot uitdrukking gebracht om in de desa „de zorg voor de huishoudelijke belangen” te doen uitoefenen door een raad, in stede van door het desahoofd bijgestaan door enkele daartoe aangewezen personen, zooals tot nog toe het geval was.

36. Aan het nieuwe lichaam wordt dus onthouden de bemoeienis met de politie en met de werkzaamheden, die het desahoofd voor het Land verricht.

37. Dat de zuiver politie-ele functiën bij het desahoofd moeten blijven, behoeft wel geen toelichting. Bedeelde hoofden zullen, zooals thans, toezicht moeten blijven uitoefenen op de naleving van alle politie-keuren en algemeene verordeningen.

38. En ook ter zake van de landsbelasting-inning zal aan de gemeente of desa-raden geen medezeggenschap of bevoegdheid kunnen worden gegeven.

39. Mede is het niet gewenscht om den desaraad te belasten met de verstrekking van de talrijke gegevens omtrent bevolking, veestapel, beplanting enz., welke geregeld van het desahoofd worden gevraagd. Dit alles kan, zooals thans, aan het desahoofd worden overgelaten.

40. Overdracht van dat deel van de overheidsbemoeiing met de desa, hetwelk een uitvloeisel is van de algemeene bestuurstaak aan een raad, die grootendeels bestaat uit ongeletterde, weinig ontwikkelde lieden tot wie uiteraard noch het doel noch het resultaat van algemeene bestuursdaden volkomen doordringt, acht de Regeering onraadzaam, omdat daardoor gevaar zou kunnen ontstaan voor ontwrichting van het bestuur.

41. Ten aanzien van de huishoudelijke belangen der desa past echter een ander standpunt. De beoordeeling van de maatregelen, welke daarop betrekking hebben, valt wel binnen den gezichtskring der gemeentenaren.

42. Het kwam der Regeering de aangewezen weg voor om ten aanzien van de zorg voor de huishoudelijke belangen aan den raad die bevoegdheden toe te kennen, welke thans het desahoofd uitoefent. Of en in hoever de raad de taak overneemt, welke tot dusver door de volledige vergadering van kiesgerechtigden wordt uitgeoefend is een punt, dat door de praktijk tot oplossing zal komen.

43. De tekst van de in de Inlandsche Gemeente-ordonnantie aan te brengen wijzigingen is met voordacht niet verdeeld over verschillende artikelen, doch ten behoeve van de gemakkelijke raadpleging als een geheel ingelascht. De aanvulling is in 4 artikelen (3a tot d) gesplitst. Het eerste daarvan houdt in dat er een raad is en waartoe; het tweede bevat voorschriften omtrent de samenstelling van den raad; het derde geeft een omschrijving van de taak van den raad en van zijne verhouding tot het desahoofd; het laatste geeft aan wat zal moeten geschieden als de raad zijn plicht verzaakt.

IV. Instelling van den desa-raad (artikel 3a).

44. De eigenlijke bedoeling is, dat een desaraad wordt ingesteld, indien de meerderheid der kiesgerechtigden daartoe dan wensch te kennen geeft.

45. Het beginsel moet n.l. zijn, dat indien de bevolking een raad wensch, die wensch moet worden vervuld.

46. Uit practisch oogpunt kan er geen bezwaar tegen bestaan dat hier geheel gehandeld zal worden volgens den uitgesproken wensch van de meerderheid der kiesgerechtigden, omdat de ordonnantie voldoende waarborgen biedt voor eene ordelijke werking van den desaraad (artikel 3b) (2) en tegen plichtsverzaking (artikel 3d) (1).

47. Voor het in het leven roepen van een raad is echter eene handeling noodig en het ligt voor de hand de bevoegdheid tot die handeling te geven aan het Hoofd van gewestelijk bestuur. Dit is in artikel 3a tot uitdrukking gebracht en daarbij is tevens de gelegenheid geopend om in de gevallen, waarin een aandrang van de zijde der bevolking ontbreekt, voor het Hoofd van gewestelijk bestuur de mogelijkheid te openen om daar — waar hij zulks doelmatig acht — b.v. redenen heeft om aan te nemen dat de bevolking wel een raad begeert, echter zich laat weerhouden den wensch daartoe te uiten — de oprichting van desaraden in de hand kan werken. Dat hierbij niet te ver zal worden gegaan, wordt gewaarborgd door het voorschrift dat de instemming der bevolking moet zijn verkregen. In de van Regeeringswege tot de Hoofden van gewestelijk bestuur te richten toelichting op de onderwerpelijke ordonnantie zal er bovendien met nadruk op zijn te wijzen, dat deze bevoegdheid tot initiatief hunnerzijds nimmer zal mogen worden dienstbaar gemaakt aan het doen van proefnemingen op groote schaal.

48. De Resident zij echter bevoegd om, als men om een desaraad vraagt, er voor te zorgen dat de invoering daarvan niet wordt overhaast. Immers ongetwijfeld zullen de bestuursambtenaren ter zake leiding moeten geven, moeten waken tegen verkeerde beslissingen, zorgen voor een goede verhouding tusschen raad en desahoofd. Niets is zoo gevaarlijk voor het welslagen der instelling als een overhaaste opzet. De ondervinding ten deze opgedaan met andere desa-instellingen is voldoende leerzaam geweest.

V. Samenstelling van een raad (artikel 3b).

49. Overeenkomstig het karakter van den raad behoort die te worden samengesteld door rechtstreeksche verkiezing; alleen worde zitting gegeven aan de volgens de desa-opvattingen daarvoor in aanmerking komende waardigheidsbekleeders en gewezen waardigheidsbekleeders. Wie dat zijn, worde op de door den Resident aan te geven wijze uitgemaakt aan de hand van de volksopvattingen.

50. Daaronder kunnen dan worden begrepen de kamponghoofden en voorts eervol ontslagen hoofden van desa's welke bij de bestaande zijn gevoegd, en allicht hier en daar ook „oudsten" waar die nog een stem in de desa plegen te hebben.

51. Omtrent de bepaling hoeveel gekozen leden de raad zal moeten tellen en hoe te verkrijgen dat daarin alle wenschen en belangen vertegenwoordigd zijn, zal de practijk zich moeten uitspreken. Voor de hand ligt het te zorgen dat in desa's welke uit meer dan eene kampong bestaan, elke kampong vertegenwoordigd is. Evencens hebben de onderscheidene standen of categoriën in de desa recht op vertegenwoordiging (grondbezitters, niet grondbezitters, bepaalde in de desa overwegende bedrijven). Het ligt echter niet op den weg van het Hoofd van gewestelijk bestuur om aan de vertegenwoordigers van politieke partijen als zoodanig zetels te waarborgen

in den desaraad; zoodoende zoude de desaraad op een dwaalspoor kunnen worden gebracht en allicht gaan meenen, dat hij zich heeft te bemoeien met de vraagstukken buiten zijn sfeer.

52. Dat kiezers voor den desaraad moeten zijn al degenen, die bevoegd zijn het desahoofd te kiezen, behoeft wel geene nadere uiteenzetting.

53. Het zou het best zijn om alle regeling ten deze aan de desa zelve over te laten al ware het slechts, omdat er allicht aangelegenheden zijn waarover in sommige streken de beslissing thans berust bij bepaalde personen, zoodat de desaraad mogelijk conflicten in het leven zal roepen. Nochtans zullen eenige regelen en normen wel noodig zijn, n. l. het minimum en het maximum-aantal leden en de wijze van verkiezing, waarbij moet worden zorg gedragen dat ook de minderheden vertegenwoordigd zijn.

54. De moeilijkheid is vooral gelegen in de candidaatsstelling zelve en die ware over te laten aan de desalieden.

55. Regelmatige aftreding van de gekozen candidaten is wenschelijk.

56. Omtrent de vereischten voor het lidmaatschap, mogelijk verbod van een graad van bloed- of aanverwantschap van de leden, de aan de leden toe te kennen voordeelen, het aantal zittingen van den raad en al wat verder noodig is om zijne behoorlijke werking te verzekeren, moeten door de Hoofden van gewestelijk bestuur de noodige regelen worden gegeven.

Uit den aard der zaak zal daaromtrent overleg met de bevolking moeten worden gepleegd.

57. Het werd niet noodig geoordeeld de door het Hoofd van gewestelijk bestuur vast te stellen regelen te binden aan de goedkeuring hetzij van de Regeering hetzij van den Directeur van Binnenlandsch-Bestuur. Wel ligt het in de bedoeling, dat dit Departementshoofd van die voorschriften kennis neemt en op deze aangelegenheid blijft toezien.

58. Omtrent den tekst van artikel 3e kan nog het volgende worden gezegd.

59. Te pogen om door een opsomming van rechten en plichten, taken en bevoegdheden den werkkring van den raad in de ordonnantie te omschrijven schijnt ongewenscht. In de eerste plaats loopt men daardoor de kans den raad te nauw te binden en in de tweede plaats is het moeilijk de omschrijving zoodanig te kiezen dat men niet in strijd komt met de andere voorschriften der ordonnantie.

60. Daarom is bij den gekozen tekst in het midden gelaten hoever de zorg voor de huishoudelijke belangen zich uitstrekt, doch zijn alleen een aantal bevoegdheden van het desahoofd en het desabestuur overgedragen onder het bestaande voorbehoud (art. 6 en 17).

61. Met opzet zijn de bevoegdheden welke in de artikelen 12, 13 en 17 aan de volledige vergadering van kiesgerechtigden of aan de deelgerechtigden in den gemeentegrond zijn opgedragen, niet aan den raad overgedragen. De beschikking over den communalen bouwgrond behoort van rechtswege bij de deelgerechtigden daarin (vgl. het derde lid van artikel 13, Staatsblad 1910 No. 591) en wat de overige onroerende en roerende goederen der desa betreft is het beter door de practijk te doen aangeven, hoever de bevoegdheid van den desaraad ten opzichte daar-

VI. Werking van den desa-raad.

van zal gaan. Door het vermelden in artikel 3c van het bepaalde bij het tweede en de volgende leden van artikel 6 en van artikel 17 wordt gezorgd, dat de raad de stemgerechtigde desalieden niet zal voorbijgaan in belangrijke aangelegenheden en tevens een goede verstandhouding met de desa verzekerd.

62. Het spreekt voorts van zelf dat de desaraad zich bij de overheid tot folk moet kunnen maken van de wenschen der gemeente; in de ordonnantie behoeft dat niet uitdrukkelijk te worden vermeld; het ligt op den weg der bestuursambtenaren om den raad den weg daartoe te wijzen en te effenen.

63. Het in artikel 51 van de Locale Raden-ordonnantie (Staatsblad 1905 No. 181) neergelegd beginsel, dat de hogere raden niet mogen treden in de regeling van de huishoudelijke belangen van een lager autonoom lichaam is uiteraard ook bestemd om ten grondslag te liggen aan de verhouding tusschen regentschapsraden en Inlandsche gemeente.

64. In het tweede lid van het hier besproken artikel 3c is nog eens uitdrukkelijk voorgeschreven, dat het desahoofd belast blijft met het dagelijksch bestuur der gemeente, derhalve ook met de uitvoering van de raadsbeslissingen. De raad is dus verplicht samen te werken met het desahoofd; zonder dit zal hij zijn beslissingen niet ten uitvoer kunnen brengen.

VII. Nalatigheid of plichtsverzuim van den desaraad (artikel 3d).

65. Tot dusver ontbraken in de Inlandsche Gemeente-ordonnantie voorschriften als thans in dit artikel worden gegeven. In de practijk werd de behoefte daaraan ook niet dringend gevoeld. Het desahoofd aan wien in de ordonnantie een groote macht is toegekend, kon men altijd in de hand houden, door het bij plichtsverzuim te bedreigen met ontslag. Bij een raad is dit uiteraard niet het geval en daarom behoort hier aan het Hoofd van gewestelijk bestuur, en voor ernstige gevallen aan de Regeering, de bevoegdheid te worden gegeven om in te grijpen. In de aan dit artikel gegeven lezing is rekening gehouden met den tekst van de artikelen 16 en 17 van het Decentralisatie-besluit (Staatsblad 1904 No. 137). Bij het eerste lid is uitgegaan van de gedachte, dat het niet wenschelijk mocht worden geacht geheel aan het oordeel van het Hoofd van gewestelijk bestuur over te laten, wat een raad al dan niet behoort te doen. Daarom is uitdrukkelijk bepaald, dat het alleen die taak geldt, waartoe de raad wettelijk verplicht is, waardoor is uitgesloten dat den raad door te ijverige bestuursambtenaren allerlei maatregelen worden opgedrongen.

66. Het derde lid is zoodanig ingekleed, dat het toepassing kan vinden in desa's, waar de zoogenaamde productenhuishouding nog niet door de geldhuishouding is vervangen.

67. Het 4de lid wijkt belangrijk af van het eerste lid van artikel 17 van het Decentralisatie-besluit. Het schijnt gewenscht, dat voor desaraden — in tegenstelling met andere plaatselijke raden — ontbinding mogelijk zij. De mogelijkheid toch is geenszins uitgesloten, dat — indien een raad zijn plicht verzaakt — de bevolking zelf daarover ook niet tevreden is. In dat geval is het wenschelijk de bevolking in de gelegenheid te stellen om een anderen raad te vormen. In verband met het bepaalde in artikel 3b, waaruit volgt dat de bevolking niet alleen door verkiezing invloed uitoefent op den

raad maar dit soms ook kan doen door zich uit te spreken over de bijzondere waardigheden waaraan het lidmaatschap verbonden is, is met opzet het woord „samenstelling” gekozen. Het behoeft echter wel geen betoog dat verwacht mag worden, dat in de weinige gevallen, waarin zulk een ontbinding van een desaraad plaats vindt, het voldoende zal zijn alleen de verkozen leden te vervangen en de leden die in den desaraad krachtens hun waardigheid zitting hadden, daarin te handhaven.

VIII. Slotopmerkingen.

68. Bij de voorbereiding van het onderwerpelijk ontwerp is van verschillende zijden aanbevolen om het desahoofd in die desa's waar een raad wordt ingesteld, te doen benoemen, terwijl anderen in overweging gaven om in zoodanige desa's de aan het desahoofd te stellen eischen te vermeerderen met die betreffende ontwikkeling.

69. Met het denkbeeld om de desahoofden van landwege te doen benoemen meent de Regeering voorshands niet te moeten instemmen.

70. En voor het land en voor de desa is het gewenscht, dat het desahoofd geheel is ingeburgerd in de desa, dat zijn ambt staat of valt met de wijze waarop hij het vervult, met het vertrouwen dat hij in de desa geniet. Hij mag niet buiten het intieme desaleven staan en moet voor alles hoofd en slechts in de tweede plaats uitvoerder van bestuursmaatregelen en bevelen zijn.

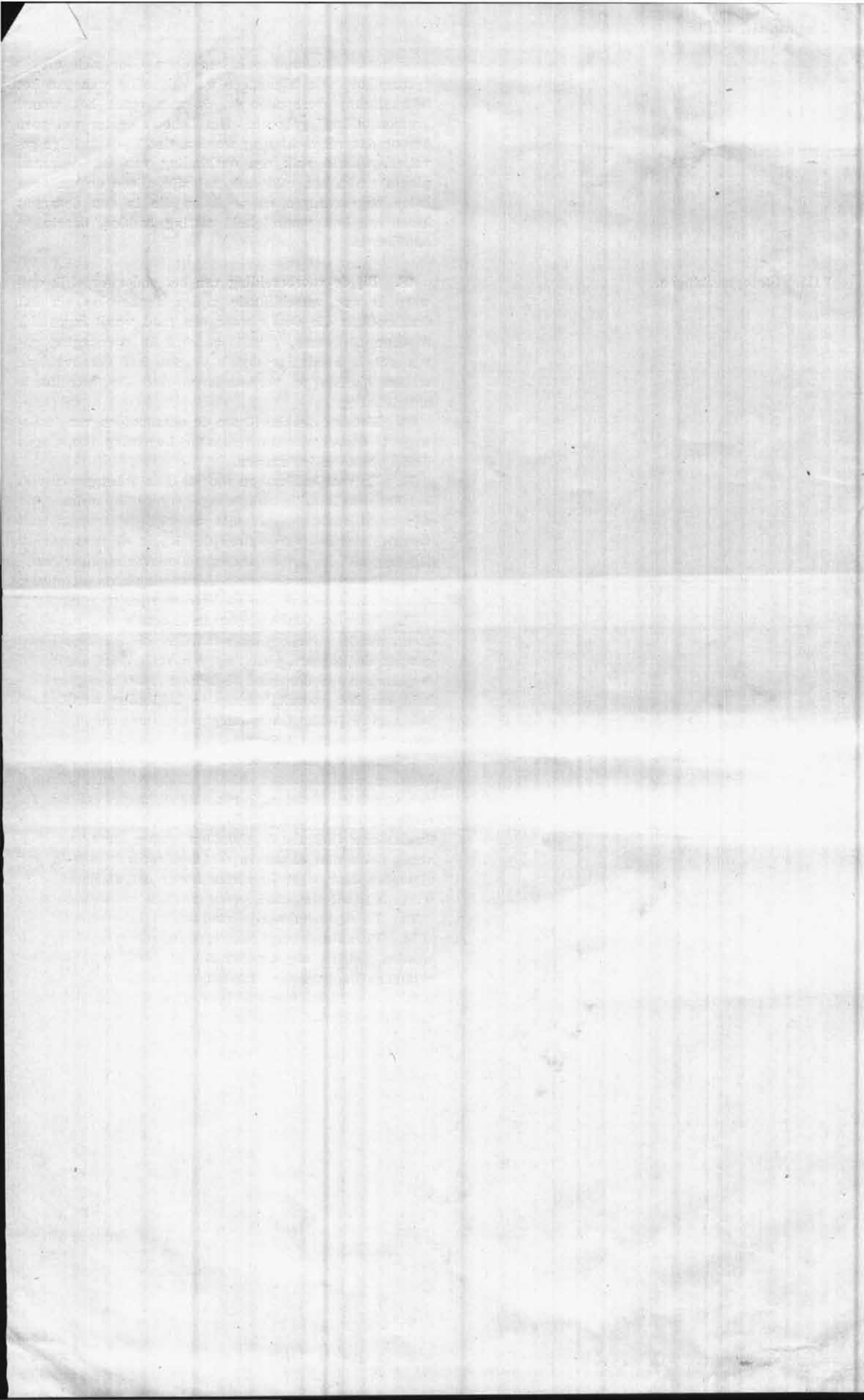
71. Voor het denkbeeld om in de desa's waar een raad komt, aan de desahoofden zwaardere eischen te stellen, gevoelt de Regeering daarentegen veel. Het desahoofd is geroepen om den raad te leiden. Aan zijn geschiktheid om het voorzitterschap te bekleeden wordt door velen getwijfeld. Ontegenzeggelijk vereischt die taak eene zekere ontwikkeling.

72. Daartoe is het echter niet bepaald noodig, dat het desahoofd in bekwaamheid, althans in ontwikkeling, ver uitsteekt boven zijn raadsleden, maar wel zal als eisch moeten worden gesteld dat in desa's waar een raad is, de nieuw verkozen desahoofden kunnen lezen en schrijven. Doch niet alleen in die desa's, maar ook in het algemeen daar waar in verband met het algemeen ontwikkelingspeil die eisch moet en kan worden gesteld.

73. Te dezer zake zijn voorstellen in overweging.

74. Vermits de weg, waarop thans de eerste stap zal worden gedaan, nog onzeker is, zal toezicht op het bewandelen daarvan niet kunnen worden gemist.

Dit toezicht zal worden opgedragen aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 5 — STUK 1.

Voorstel van de heeren

**ATMODIRONO, KOESOEMO OETOYO,
KOESOEMO JOEDO en DJAJADININGRAT,**

als bedoeld bij artikel 131, 6e lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van orde, tot uitbreiding van sawahs in de afdeeling Japara.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen, dat de Volksraad met gebruik making van de bevoegdheid, verleend bij art. 131, 6de lid van het Regeeringsreglement, zich wende tot Z.E. den Gouverneur-Generaal met het verzoek, dat maatregelen worden genomen om in het belang van de voedselvoorziening de daartoe geschikte terreinen van het district Bandjaran, afdeeling Japara van de Residentie Semarang zoo spoedig mogelijk in sawahs om te zetten.

Toelichting.

De heer Directeur van Landbouw, Handel en Nijverheid heeft in de vorige zitting van onzen raad medegedeeld, dat de Regeering het goed vindt, dat djatibosschen, die daartoe geschikt zijn, tot sawahs worden gemaakt.

Daartoe bestaat o.a. gelegenheid op het Noordelijke gedeelte van het schiereiland Japara, waar zich ongeveer in het midden het Moeria gebergte bevindt.

Daar zijn zacht glooiende terreinen, grootendeels ingenomen door djati- en andere bosschen en door het Boschwezen gereserveerde gronden, doorsneden door kalis, die van de Moeria afkomen en in den Westmoesson voldoende irrigatiewater kunnen geven.

Tusschen de Driesrong van den weg bij dessa Djamboe en de berg Tjlering (Genoek) benoorden den rijweg Japara—Tajoe tot aan de Java-zee in het district Bandjaran (zie topografische kaarten schaal 1 : 25000, bl. XXVI *g, h, l, m*, en XXXII *e, f, g, i, k, l*) beslaan die terreinen een oppervlakte van 140 K.M². Daar vindt men slechts weinig dessa's en sawahs maar 9600 H.A. djatibosch en groote stukken caoutchouc-tuinen en boschreserves.

De voornaamste der bovenbedoelde kalis zijn de K. Mlonggo, K. Bandjaran, K. Balong en K. Gelis.

Aan de Oost-, Zuid- en Westkant van de Moeria bevinden zich veel dessa's en sawahs, die door de bevolking zijn aangelegd. Als bewijs der vruchtbaarheid van de gronden dient, dat er veel suikerfabrieken zijn. De noordelijke hellingen van de Moeria zijn even vruchtbaar; reeds is concessie gevraagd voor de oprichting aldaar

van 2 suikerfabrieken, welke concessies echter niet zijn verleend door het ontbreken van technische irrigatie.

Moeten djatibosschen worden ontruimd ter bevordering van den Inlandschen landbouw, dan komen o.i. die van Noord-Japara wel in de eerste plaats in aanmerking, zoowel door de vruchtbaarheid van den bodem, als door het weinig geaccidenteerde van het terrein.

Als de Noordkant niet grootendeels door Gouvernementsbosschen was in beslag genomen, dan zou de bevolking daar ook veel dessa's en sawahs hebben aangelegd.

Het is dringend noodzakelijk om dit nu te doen in het belang van de voedselvoorziening en zoo mogelijk tot bevordering van de welvaart der bevolking. De dessa's dienen voor bewoning en aanplant van klapper en andere vruchtboomen en de sawahs voor die van padi en polowidjo. Zij zijn voor de gemeenschap veel voordeliger dan djati aanplant.

De caoutchouctuinen zou men kunnen behouden. Die brengen waarschijnlijk meer op en beslaan ook niet zoo'n groote uitgestrektheid.

Verder is de Noordkust geschikt voor het aanleggen van vischvijvers.

Door de Irrigatie-afdeeling Serang is een bestaande bevoeiing van gronden uit de K. Bandjara verbeterd, waarbij nieuwe terreinen worden geïrrigeerd tot een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 1000 bahoës.

Maar het is van het hoogste belang om spoediger meer sawahs te krijgen.

Volgens globale raming met raadpleging van topografische kaarten, zullen op boven vermelde terreinen 15000 bahoës gronden kunnen worden geïrrigeerd.

Het zou zeker beter zijn om de irrigatie dadelijk op deskundige wijze te verzorgen, als het mogelijk was om dat binnen bekwamen tijd te doen, doch daarvoor is geen geld en geen personeel beschikbaar. Daarom zou het overweging verdienen om de bevoeiingswerken voorloopig op Inlandsche wijze van tijdelijken aard te maken. Later kan men ze geleidelijk door permanente vervangen.

Eenige dessa's van het district Bandjara zijn genegen om de voor den aanleg van sawahs noodige werken zelf te maken, als zij maar daartoe vergunning krijgen. Dit streven van de bevolking dient zoo veel mogelijk te worden begunstigd.

Door den technischen dienst moet voor haar de tracé der leidingen worden uitgezet, terwijl fondsen moeten worden beschikbaar gesteld, voor de betaling van aanbidslieden en materialen, die zij zelf zich niet kan aanschaffen. Dit is reeds bij den aanleg van eenige dessa-werken geschied, maar dit moest op uitgebreider schaal gebeuren.

De grootere werken zouden van 's landswege worden tot stand gebracht, doch zoo mogelijk met de hulp van de betrokken bevolking, wat betreft den koeliearbeid.

Het aanleggen der tijdelijke irrigatiewerken zou kunnen worden opgedragen, voorloopig aan een ervaren opzichter met de noodige opnemers, bijgestaan door een speciaal daarvoor aan te wijzen Inlandschen bestuursambtenaar, onder leiding van den sectie-ingenieur van Koedoes en in overleg met het plaatselijk bestuur. Naarmate er meer personeel beschikbaar komt, moet het worden uitgebreid en de dienst onder een afzonderlijk ingenieur komen. Zoo spoedig mogelijk moet voor dergelijke werken het noodige aantal opnemers worden opgeleid.

te nemen van de gewezen leerlingen der 2de klasse Inlandsche scholen.

Het is niet noodig om uitgewerkte projecten te eischen. Een ervaren opzichter, die het ontwerpen en uitvoeren van irrigatieleidingen dikwijls heeft meegemaakt, zal wel weten hoe het tracé daarvan wordt vast gesteld en de tijdelijke werken worden gemaakt. Bovendien zijn er op Java voorbeelden genoeg van Inlandsche irrigatie van terreinen, waarvan de gesteldheid ongeveer dezelfde is, als van die, hier bedoeld; zelfs reeds in de naaste omgeving o. a. aan den rechteroever van de K. Gelis bovengenoemd.

Het is voldoende als hij, bij het indienen van een voorstel, overlegt een lengteprofiel met de noodige dwarsprofielen en een situatie, die ook op de topografische kaarten van 1 : 25000 wordt ingetekend. Op deze kaarten kan men globaal beoordeelen, of het gekozen tracé het voordeeligst is.

Voor het maken van tijdelijke dammen, sluizen, aquaducten, enz. worde hout van de om te kappen bosschen beschikbaar gesteld. Het zou aanbeveling verdienen om voor vernieuwingen, herstellingen en onderhoud stukken bosch te reserveeren.

De streek is nog schaars bevolkt, voornamelijk een gevolg daarvan, dat de beste gronden door het Boschwezen worden ingenomen, terwijl de nabijheid van uitgestrekte djatibosschen niet bevorderlijk is voor nieuwe vestigingen en door de aanwezigheid in die bosschen van apen, wilde varkens en andere vijanden van den landbouw en door den grooten last, dien het Boschwezen de omwonende bevolking aandoet. Er moeten dus menschen van elders, b.v. van den niet op verre afstand gelegen, dicht bevolkte districten Japara en Majong derwaarts worden getrokken, zoomede waarschijnlijk ook uit het Noordelijke, eveneens dicht bevolkte gedeelte der afdeeling Koedoes en uit het district Tajoe, afdeeling Pati. Zij zullen het werk wel willen doen, als hun daarvoor het bezit van gronden wordt toegezegd. Ook zou daartoe bevorderlijk zijn, als de menschen zich dadelijk in de verschillende gedeelten van de streek mogen vestigen, waar zij voorloopig in afwachting van het gereedkomen der sawahs van polowidjo, die geplant wordt op de gerooide bosschen, kunnen leven. Hun moet dan vergunning worden gegeven om hout te kappen voor hun huizen. Verder zou het waarschijnlijk noodig kunnen zijn, om hun gedurende den arbeid aan de bevoeiingswerken een matige tegemoetkoming te geven.

Maar als het niet mogelijk is om op bovengenoemde wijze genoeg werkvolk te krijgen, dan moeten de werken in vrijen arbeid worden verricht. Per bouw zou men voor de hoofdleidingen en daarvoor noodige tijdelijke werken noodig hebben f 30 dus voor 15000 bahoes f 450000, te verdeelen over 5 jaren, waardoor per jaar een uitgave van f 90000 noodig zal zijn. De secundaire en tertiaire leidingen moeten op aanwijzing van den technischen dienst zelf door de bevolking worden gemaakt.

Als de irrigatiewerken geheel op kosten van het Gouvernement worden aangelegd, zou overwogen kunnen worden, om voor de occupatie der gronden een zeker bedrag te vorderen, waardoor een deel der kosten zou kunnen worden gedekt. Als de gronden niet met bekwaamen spoed door de bevolking kunnen worden gecultiveerd, hetzij door gebrek aan middelen voor een nieuwe vestiging, hetzij om andere redenen, dan zou het over-

weging verdienen, dat de Staat zelf de bebouwing der terreinen met voedingsgewassen ondernam.

Er zijn op Java nog eenige millioenen bahoes sawahs die slechts met primitieve middelen worden geïrrigeerd, maar toch belangrijke hoeveelheden voedingsmiddelen opleveren.

Een geheel deskundige bevoeling is, zooals voren is gezegd, natuurlijk beter, maar deze vereischt veel tijd. Daarom moet men zich met minder goede tevreden stellen, ten einde zoo spoedig mogelijk sawahs te kunnen krijgen.

Het beste is dikwijls een vijand van het goede.

In andere streken van Java zijn nog veel terreinen, die geschikt zijn om in sawahs te worden veranderd, o.a. in West-Cheribon, Zuid-Preanger, Zuid-Banjoewangi, Djember, Zuid-West-Banjoemas, Djokdjakarta Koelon Progo, Mangkoenegaran, enz. De laatstgenoemde landen staan wel niet onder rechtstreeksch Gouvernements beheer, maar meerdere productie van voedingsmiddelen daar, zal niet alleen die gebieden ten goede komen, maar indirect ook de Gouvernementslanden. Het zou rationeel zijn om b.v. de ernstige pogingen van het Hoofd van Mangkoenegaran in die richting moreel en zoo noodig materieel te steunen. Als het groote Rawa-Pening reservoir tot stand komt, zal niet alleen de irrigatie van 80000 bahoes bestaande sawahs afdoende worden verbeterd en in het gebrek van drinkwater voor de bevolking worden voorzien; maar zullen ook duizenden bahoes terreinen, die thans door djati- en andere bosschen en tegalans zijn ingenomen, kunnen worden omgezet in sawahs.

Het zou raadzaam zijn om een commissie te benoemen om te onderzoeken, welke terreinen geschikt zijn voor sawahs, bestaande uit een ervaren ingenieur en een geroutineerden opzichter van de B. O. W., een Europeesch en Inlandsch ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur, een landbouwkundige en een boschbouwkundige. Het Departement der B. O. W. en het Boschwezen kunnen hierover veel inlichtingen geven.

Het zal ongelukkig zijn voor de bevolking van Java als met het opvoeren van de voedselproductie tot de noodige hoeveelheid te lang gewacht wordt.

Voor de rustige ontwikkeling van het land moet in de eerste plaats gezorgd worden, dat er genoeg eten is. Java moet in zake voedselvoorziening zoo spoedig mogelijk onafhankelijk worden van het buitenland niet alleen maar de voedselproductie moet gelijken tred houden met de toename van het zielental. Als alle daartoe geschikte gronden behoorlijk worden gecultiveerd met voedingsgewassen, dan behoeven er binnen afzienbaren tijd geen voedingsmiddelen worden ingevoerd. Als dit niet kan plaats vinden, wegens verschillende oorzaken, als de afgeloopen wereldoorlog of mislukking van padi-aanplant in het buitenland, dan wel, dat de bevolking door verschillende ongunstige omstandigheden op Java geen geld kan verdienen om de geïmporteerde voedingsmiddelen te betalen, dan zal zij bij voldoende voorraad binnenlands, toch geen gebrek of honger behoeven te lijden.

ATMODIRONO.
KOESOEMO OETOYO.
KOESOEMO JOEDO.
DJAJADININGRAT.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 6 — STUK 1.

Voorstel van de heeren

**ATMODIRONO, KOESOEMO OETOYO,
KOESOEMO JOEDO en DJAJADININGRAT,**

als bedoeld bij artikel 131, 6e lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van orde, tot uitbreiding van sawahs en dessa's in de afdeeling Kendal.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen, dat de Volksraad met gebruikmaking van de bevoegdheid, verleend bij art. 131, 6de lid van het Regeeringsreglement, zich wende tot Z. E. den Gouverneur-Generaal met het verzoek, dat maatregelen worden genomen om in het belang van de voedselvoorziening de daartoe geschikte terreinen in de districten Bodja en Kaliwoengoe, Selokaton en Weleri, afdeeling Kendal van de residentie Semarang, zoo spoedig mogelijk in sawahs om te zetten.

Toelichting.

In de districten Bodja en Kaliwoengoe, Selokaton en Weleri bovengenoemd gelegen tusschen den weg Sokoredjo—Weleri en K. Kreo (zie topografische kaarten schaal 1:50 000 bl. XVII *d*, XVIII *b, d*, XXI *c, d* en XXII *a, b*) liggen uitgestrekte terreinen, die geschikt zijn voor sawahs, welke thans grootendeels ingenomen zijn door djatibosschen.

Volgens mededeeling van den heer Directeur van Landbouw, Handel en Nijverheid in de vorige zitting van onzen raad is de Regeering van oordeel, dat niet alleen daar, waar bosschen staan op gronden, die bevoeibaar zijn, maar ook daar, waar zij zonder bevoeiing kunnen worden productief gemaakt voor verschillende veldgewassen, de productiviteit van den bodem beter in de hand wordt gewerkt door het verbouwen van gewassen, waar het mogelijk is, dan door bosch-cultuur.

De bevoeiing van die terreinen zal kunnen plaats vinden uit de K. Bloekar, K. Bodri, K. Glagah, K. Blorong en de K. Kreo.

Deze terreinen liggen in het Zuiden op een hoogte van gemiddeld 300 M., in het Noorden van 50 M. boven zee.

Bezuiden daarvan bevinden zich vruchtbare sawahs en welvarende dessa's. Dit is een bewijs, dat de thans door djatibosschen ingenomen gronden ook zeer geschikt zijn voor dessa's en sawahs.

In het Temanggoengsche ten zuiden van de waterscheiding tusschen den berg Sindoro en den berg Oengaran treft men een bloeiende streek aan op een hoogte van gemiddeld 600 M. boven zee.

Waren de bosschen er niet, of had de bevolking vergunning gekregen om die om te kappen, dan zou zij in het Kendalsche ook reeds veel sawahs en dessa's hebben aangelegd.

Naar wij vernomen hebben zijn djatibosschen van weinig invloed op den klimatologischen en hydrologischen toestand van het land, maar wel veel dichte wouden in hooge streken.

Dessa's en sawahs zijn, afgescheiden van de voedselvoorziening, voor het land voordeliger dan djatibosschen. Deze brengen per 100 jaar gemiddeld slechts f 3 000 per bahoe op, terwijl dessa's en sawahs per bouw per jaar minstens f 100, of in 100 jaren f 10 000, geven en van goeden invloed zijn op den Inlandschen handel en veeteelt.

De kali's Glagah en Blorong irrigeren in de benedenstreek 5 000 bahoes. Als het water daarvan geheel wordt benut voor de bevoeiing der hooger gelegen nieuw aan te leggen sawahs, dan moet op een andere wijze in de irrigatie der bestaande sawahs worden voorzien. Dit is mogelijk door het maken van een waterreservoir (wadoek) bij de vereeniging van bovengenoemde kali's bij dessa Kedoengsoeren. Daar bestaat daartoe een zeer goede gelegenheid. Met een opdamming van betrekkelijk geringe lengte en hoogte kan men daar 100 millioen M³. water bergen. Dit reservoir zal niet alleen in staat zijn om bovengenoemde 5 000 bahoes behoorlijk te irrigeren, maar ook de andere gronden, die nu water krijgen uit de K. Bodri aan den rechteroever. Als dus voor de nieuwe sawahs bovenstrooms van de bestaande prise d'eau bij Djoewera uit de kali nog meer aftappingen gemaakt moeten worden, zal in het daardoor eventueel ontstane tekort van irrigatie-water voor de beneden streken door het reservoir voorzien kunnen worden. Bovendien zal er genoeg water zijn om het grootste gedeelte der gronden met oostmoesson-padi te beplanten.

In de boven streken zijn verschillende plaatsen geschikt voor het maken van kleinere reservoirs, noodig om het irrigatie water voor de nieuwe sawahs te vermeerderen, o.a. in de bedding van de K. Kreo bij desa Kedoengmendjangan in de K. Bloekar bij desa Karanggemantong.

Voor de rustige ontwikkeling van het land is het noodig, dat er genoeg eten is voor de menschen. Er moet dus met alle beschikbare middelen getracht worden om de voedselproductie zoo spoedig mogelijk op te voeren, dat zij in de behoefte kan voorzien, waardoor Java in zake voedselvoorziening binnen afzienbaren tijd onafhankelijk wordt van het buitenland.

Om zoo spoedig mogelijk meer sawahs te krijgen, is het raadzaam om de irrigatiewerken, behalve de reservoirs, voorloopig van tijdelijken aard te maken.

Het zou natuurlijk beter zijn om de irrigatie dadelijk op deskundige wijze te verzorgen, maar daarvoor is geen personeel en geen geld. Later kan men de werken geleidelijk door permanente vervangen, zooals nu reeds overal gebeurt. Maar de reservoirs kunnen niet anders dan dadelijk op degelijke wijze worden gemaakt. Er zijn op Java eenige millioenen bahoes sawahs, die slechts met primitieve middelen worden geirrigéerd en waarvan de bevoeiing nog niet deskundig is verbeterd, maar die toch belangrijke hoeveelheden voedingsmiddelen opleveren.

Waarschijnlijk is de bevolking genegen om de werken

van geringen omvang voor de irrigatie der gronden zelf te maken, maar dan moet zij door deskundig personeel geholpen worden met het zoeken van een goed tracé en uitzetten der leidingen en met fondsen voor den aankoop van materialen, die zij zich zelf niet kan aanschaffen.

De grootere werken moeten echter van 's landswege worden tot stand gebracht, doch zoo mogelijk met de hulp van de betrokken bevolking, wat betreft den koolie-arbeid.

Het aanleggen der tijdelijke irrigatiewerken kan zeer goed worden opgedragen aan een ervaren opzichter met de noodige opnemers, bijgestaan door een speciaal daarvoor aan te wijzen Inlandschen bestuursambtenaar, onder algemeen toezicht van den sectie-ingenieur van de I. A. S. te Semarang en in overleg met het plaatselijk bestuur. Naarmate er meer personeel beschikbaar komt, moet het worden uitgebreid.

Een opzichter van de B. O. W., die dikwijls het ontwerpen en uitvoeren van irrigatiewerken heeft meegeemaakt, zal wel voor boven vermelde taak voldoende berekend zijn. Trouwens zijn er op Java genoeg voorbeelden van groote en kleine Inlandsche irrigatie op de vlakke en in de bergstreken.

Voor het maken van tijdelijke dammen, sluizen, aquaducten, enz. worde hout van de om te kappen bosschen beschikbaar gesteld. Voor de vernieuwing, herstelling en onderhoud der werken dienen op verschillende punten stukken bosch te worden gereserveerd.

Als de bevolking niet wil helpen aan het tot stand brengen der werken, dan moeten deze geheel in vrijen arbeid worden uitgevoerd.

Voor het occupeeren der gronden moet zij dan een zeker bedrag betalen ter bestrijding van een gedeelte der door het Gouvernement gemaakte kosten.

Een commissie moet benoemd worden om deze zaak te onderzoeken, bestaande uit een ervaren ingenieur en een geroutineerden opzichter van de B. O. W., een Europeesch en Inlandsch bestuursambtenaar, een landbouwkundige en een boschbouwkundige.

ATMODIRONO.
KOESOEMO OETOYO.
KOESOEMO JOEDO.
DJAJADININGRAT.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

THE UNIVERSITY OF
THE STATE OF NEW YORK
THE STATE ARCHIVES
ALBANY, N. Y.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 5 EN 6 — STUK 2.

Voorstel van de heeren

**ATMODIRONO, KOESOEMO OETOYO,
KOESOEMO JOEDO en DJAJADININGRAT,**

als bedoeld bij artikel 131, 6e lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van orde, tot uitbreiding van sawahs in de afdeeling Japara en Kendal.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELINGSVERSLAG.

Vrij algemeen werden de voorstellen van praktische waarde geacht en konden derhalve instemming verwerven.

Eenige leden gaven er echter de voorkeur aan gronden in de buitengewesten in sawah's om te zetten.

Andere leden waren van oordeel dat de voorstellers, ter bereiking van hun doel niet den thans ingeslagen weg: indiening van een initiatief-voorstel hadden behoeven te kiezen, doch hun denkbeelden door indiening van amendementen hadden kunnen verwezenlijken. Deze leden betoogden dat de uitvoering wel wat te gemakkelijk is voorgesteld, maar gaven toe dat een snelle uitbreiding van het sawah-oppervlak inderdaad op de voorgestelde wijze te verkrijgen is. Om dit meer algemeen — de voorstellers bewegen zich op plaatselijk gebied — te verwezenlijken, werd de instelling van een commissie ter bestudering van het vraagstuk noodig geacht. In overweging werd voorts gegeven de werken zooveel mogelijk in vrijen arbeid uit te voeren.

Men diene evenwel niet uit het oog te verliezen, dat door het kappen van bosschen de houtvoorziening in den toekomst nog grooter moeilijkheden dan thans zal onder vinden.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 5den November 1919.

KAN.
KOESOEMO JOEDO.
VALKENBURG.

THE UNITED STATES OF AMERICA
DEPARTMENT OF THE INTERIOR
BUREAU OF LAND MANAGEMENT
WASHINGTON, D. C.

LAND OFFICE

TO THE SECRETARY OF THE INTERIOR
WASHINGTON, D. C.

FOR THE RECORD

THE FOLLOWING IS A SUMMARY OF THE PROCEEDINGS OF THE BOARD OF LAND OFFICIALS AT THE MEETING HELD AT THE BUREAU OF LAND MANAGEMENT, WASHINGTON, D. C., ON THE 15TH DAY OF JANUARY, 1918.

THE BOARD MET AT 10 O'CLOCK A. M. AND WAS ATTENDED BY THE FOLLOWING MEMBERS: [List of names]

THE BOARD CONSIDERED THE REPORT OF THE COMMISSIONER OF LANDS AND MINES, AND THE REPORT OF THE CHIEF OF BUREAU, AND MADE THE FOLLOWING RESOLUTIONS:

RESOLUTION NO. 1. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 2. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 3. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 4. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 5. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 6. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 7. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 8. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 9. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 10. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 11. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 12. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 13. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 14. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 15. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 16. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 17. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 18. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 19. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 20. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 21. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 22. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 23. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 24. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 25. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 26. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 27. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 28. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 29. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 30. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 31. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 32. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 33. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 34. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 35. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 36. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 37. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 38. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 39. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 40. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 41. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 42. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 43. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 44. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 45. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 46. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 47. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 48. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 49. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 50. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 51. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 52. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 53. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 54. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 55. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 56. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 57. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 58. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 59. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 60. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 61. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 62. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 63. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 64. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 65. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 66. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 67. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 68. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 69. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 70. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 71. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 72. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 73. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 74. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 75. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 76. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 77. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 78. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 79. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 80. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 81. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 82. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 83. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 84. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 85. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 86. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 87. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 88. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 89. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 90. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 91. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 92. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 93. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 94. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 95. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 96. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 97. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 98. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 99. [Text of resolution]

RESOLUTION NO. 100. [Text of resolution]

OFFICE OF THE SECRETARY OF THE INTERIOR
WASHINGTON, D. C.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 7 — STUK 1.

Verzoekschrift, houdende de klacht dat in artikel 17 van de locale-raden ordonnantie van de ontwerp-gemeente verordeningen van den gemeenteraad te Meester-Cornelis geen Maleische vertaling wordt vervaardigd.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELINGSVERSLAG.

Nu de bepaling terzake in de locale raden-ordonnantie is gewijzigd en aan de gemeenten overgelaten is de vertaling naar eigen goedvinden te regelen, achtte men het beter deze aangelegenheid verder te laten rusten.

Enkele leden betreurden het dat de Regeering het noodig heeft geacht het bestaande voorschrift te wijzigen; zij bleven aan het oude artikel de voorkeur geven.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 5den November 1919.

KAN.
KOESOEMO JOEDO.
VALKENBURG.

THE GREAT EASTERN LIFE ASSURANCE CO. OF NEW YORK

NEW YORK, N. Y.

Policy No. 123456789
 Issued to the order of
 J. B. SMITH
 of the County of New York, State of New York

For the sum of \$100,000.00

Under the terms of the policy herein referred to, the sum of \$100,000.00 shall be paid to the order of the beneficiary named herein upon the death of the insured.

THIS POLICY IS SUBJECT TO THE POLICY CONDITIONS AND ENDORSEMENTS HERETO ATTACHED.

Witness my hand and seal of office this 1st day of January, 1925.

J. B. SMITH
 President

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 8 — STUK 1.

Voorstel van den heer

VAN HINLOOPEN LABBERTON,

als bedoeld bij artikel 131, 6e lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van Orde, strekkende tot invoering van een vijf-cents postblad. (1ste buitengewone zitting 1919 B 7; 1ste gewone zitting 1919 B 18).

BUITENZORG, den 31sten October 1919.

BRIEF VAN DE REGEERING.

Aan

den Voorzitter van den Volksraad.

In de eerste buitengewone zitting 1919 van den Volksraad is door het lid van genoemd lichaam D. van Hinloopen Labberton een voorstel ingediend, strekkende tot invoering van een vijf-cents postblad (Gedrukt Stuk 7 No. 1) over welk voorstel in de daarop gevolgde eerste gewone zitting door de daartoe benoemde commissie verslag is uitgebracht (onderwerp 18 stuk 1) volgens hetwelk men vrij algemeen gaarne de invoering van dat postblad zou zien, indien daartegen geen praktische of technische bezwaren bestaan.

Naar aanleiding daarvan heb ik de eer, op last der Regeering. UHoogEdelGestrenge het volgende mede te deelen.

Tegen de invoering van postbladen in het binnenlandsch verkeer bestaan noch praktische noch technische bezwaren, zoodat de Regeering bereid is maatregelen te nemen ter verkrijgbaarstelling van die postwaarden. Alleen zij opgemerkt, dat de postbladen hier te lande niet, zooals in Europa, gegomd kunnen worden verstrekt, daar de ervaring met gegomde briefomslagen heeft geleerd dat door klimaatsinvloeden de gegomde randen na korten tijd gaan kleven, welke ervaring ook in omringende koloniën is opgedaan. Intusschen zal het niet gegomd zijn van de postbladen geen bezwaar opleveren, aangezien men tot in de kleinste dessa wel het een of ander plakmiddel (sago, zachte rijst, enz.) bij de hand heeft.

Wel bestaan er bezwaren tegen de invoering van postbladen tegen het voorgesteld tarief van 5 cent.

Postbladen zijn toch in wezen gelijk aan gewone brieven, waarom dan ook in alle landen en ook ingevolge de internationale bepalingen postbladen tot de gewone brieven worden gerekend. Invoering van vijf-cents postbladen zou derhalve beteekenen verlaging van het briefport, waartoe zeker in de gegeven omstandigheden niet dient te worden overgegaan, nu in bijna alle landen tot portverhooging is besloten.

Ook in het moederland is reeds binnen een zeer korten tijd voor de tweede maal een dergelijk besluit genomen, omdat het noodzakelijk werd geacht evenwicht te brengen tusschen de inkomsten en uitgaven van het bedrijf van den Post- Telegraaf- en Telefoondienst, waarbij werd uitgegaan van het standpunt, dat de kosten van het bedrijf in de eerste plaats behooren te worden bestreden door degenen, die van de diensten van het bedrijf gebruik maken.

Waar voor den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst hier te lande blijkens de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1920 een nadeelig saldo wordt geraamd van bijna f 5 millioen, zijn ook hier plannen tot portverhooving in voorbereiding, waarbij echter het enkel briefporttarief voor het binnenlandsch verkeer waarschijnlijk niet gewijzigd zal worden.

In verband hiermede zullen derhalve de postbladen in het binnenlandsch verkeer dienen te worden verkrijgbaar gesteld tegen het porto van gewone brieven, d.i. 10 cent per enkel gewicht (van 20 gram). Boven dit port zal nog $\frac{1}{2}$ of 1 cent worden geheven als vergoeding voor de aanmaakkosten.

Hierbij zij nog aangeteekend, dat eene vergelijking als in de toelichting op het onderwerpelijk voorstel wordt gemaakt tusschen het tarief in Britsch- en in Nederlandsch-Indië niet opgaat, daar toch het postvervoer in deze gewesten over veel grootere afstanden en ten behoeve van belangrijk minder postinstellingen plaats heeft, waardoor de vervoerskosten hier onevenredig hooger zijn dan in Britsch-Indië.

Bij de in die toelichting vermelde Britsch-Indische tarieven dient voorts niet uit het oog te worden verloren, dat in Britsch-Indië als eenheidsgewicht (dus voor enkel port) niet een gewicht van 20 gram geldt zooals hier, doch van 1 tola of 11,6 gram.

Wat de aanbevolen verkrijgbaarstelling van de postbladen bij ambtelijke dephouders (en desahoofden) betreft, moge worden opgemerkt dat op Java en Madoera de meest gebruikelijke postwaarden, behalve op de posten hulpkantoren, verkrijgbaar zijn bij de stations en halten van de Staatsspoor waar geen dergelijke kantoren gevestigd zijn en voorts bij bestelhuishouders van de districtspost, terwijl in de buitengewesten die postwaarden bij vele dienstdoende hulppostkantoren te verkrijgen zijn.

Naar het oordeel der Regeering is deze verkrijgbaarstelling voor degenen, die voor briefwisseling van de postinstellingen gebruik kunnen maken, ruim voldoende en is het niet noodig noch gewenscht daaraan nog verdere uitbreiding te geven door aanstelling van ambtelijke dephouders, hetgeen vrij belangrijke onkosten met zich zoude brengen, welke niet evenredig aan de daaruit voortvloeiende opbrengst zouden zijn.

De Gouvernements Secretaris,

H. A. HELB.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 9 — STUK 1.

—
Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven
en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar
1919.

—
GELEIDEBRIEF.

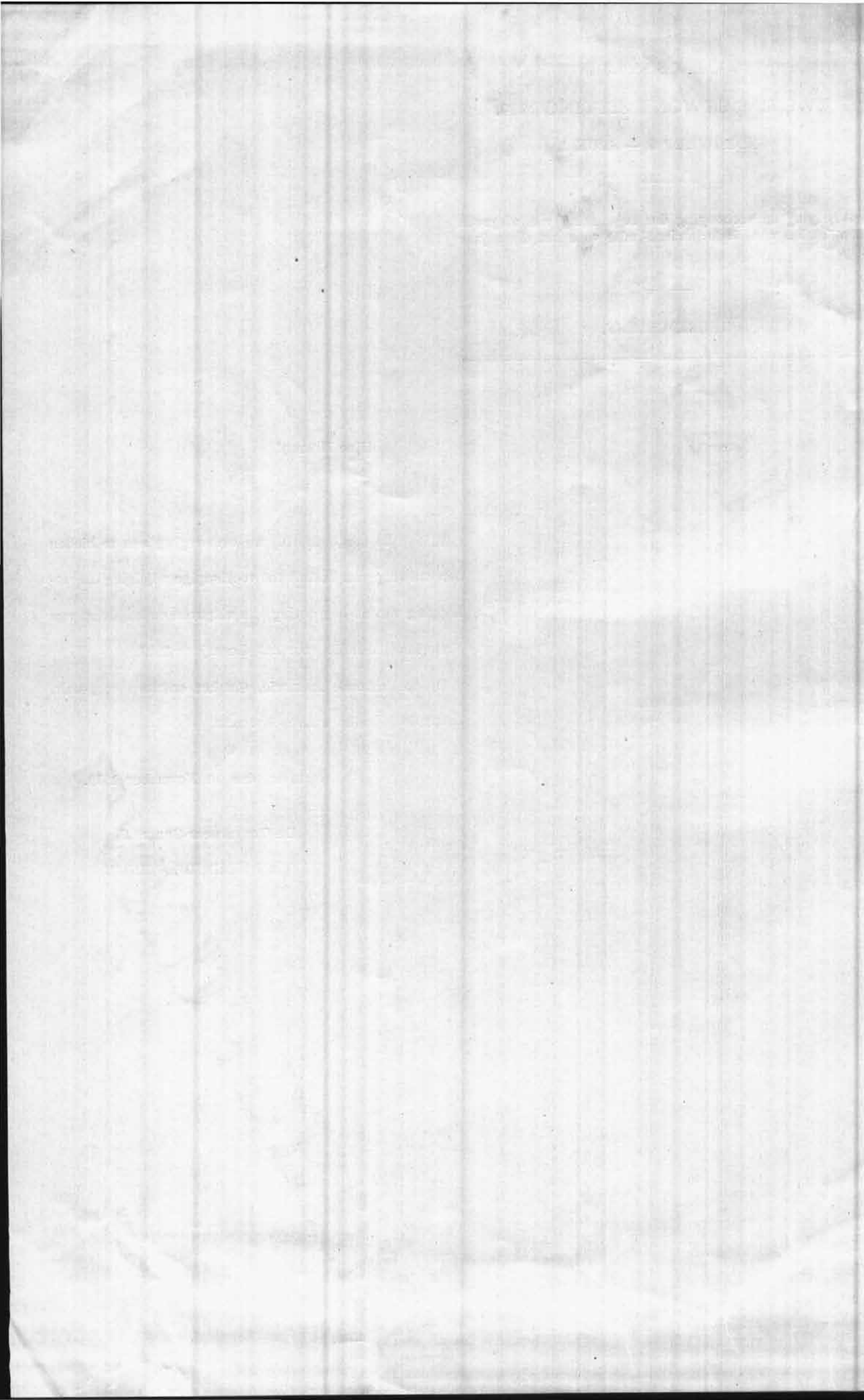
Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden
een ontwerp van besluit tot voorloopige wijziging en ver-
hooging van de begrooting van uitgaven en middelen van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919.

De toelichtende memorie, die het ontwerp vergezelt,
bevat de gronden waarop het rust.

Batavia, den 14 November 1919.

De Gouverneur-Generaal,
J. VAN LIMBURG STIRUM.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 9 — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919.

ONTWERP VAN BESLUIT

(12de ontwerp van besluit begrooting 1919) (¹).

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

Uitgaven in Indië. In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919, definitief vastgesteld bij de wet van 6 Juni 1919 (Nederlandsch

(¹) Overzicht van de voorafgaande ontwerpen van besluit begrooting 1919.

Ontwerp van besluit.	Betreft:	Stukken Volksraad.		Gouv. besluit.	Jav. Courant.	Stukken 2 ^e Kamer der Staten-Generaal.		Indisch Staatsblad.		Aanteekeningen.
		Zitting.	Onderwerp.			Zitting.	Onderwerp.	Jaargang.	No.	
1 ^e	Uitgaven Nederland...	1 ^e g. z. '18	1 — 2	29-6-'18-1	29-6-18-52a	'18-'19	4 — 2	1919	308	
							" — 12			
							" — 16			
2 ^e	" Indië.....	"	" — 3	" 2	"	"	" — 3	"	309	
							" — 12			
							" — 16			
3 ^e	Middelen Nederland...	"	" — 4	" 3	"	"	" — 4	"	310	
							" — 12			
4 ^e	" Indië.....	"	" — 5	" 4	"	"	" — 6	"	311	
5 ^e	Aanleg tramwegen...	"	" — 5A	" 5	"	"	" — 8	"	312	
6 ^e	1 ^e algem. aanv. begr...	2 ^e g. z. '18	1 — 2	10-12-'18-1	10-12-'18-99	"	502 — 2	—	—	
							" — 5			
							" — 6			
						'19-'20	93 — 1			
7 ^e	Aankoop land Torbaja.	"	33 — 1	5-12-'18-1	6-12-'18-98	'18-'19	4 — 12	1910	309	
8 ^e	Aankoop land Gemoelak	1 ^e Buit. z. '19	4 — 1	10-3-'19-1a	14-3-'19-21	"	" — 16	"	"	
9 ^e	Losplaatsen S.S.....	1 ^e g. z. '19	2 — 2	13-6-'19-3	17-6-'19-48(¹)	"	502 — 5	—	—	(¹) Misstelling.
					20-6-'19-49	"	" — 6			
10 ^e	Aankoop Pamanoekanen Tjiasemlanden...	"	7 — 2	2-8-'19-6	8-8-'19-63	"	502 — 5	—	—	
							" — 6			
11 ^e	Meerhoofdig bestuur S.S.	"	8 — 1	30-7-'19-29a	5-8-'19-62	—	—	—	—	
—	Duurtebyslag H. I activ. trakt.	—	—	—	—	'18-'19	375 — 2	1919	661	
							" — 42			
—	Duurtebyslag H. I pensioenen.....	—	—	—	—	"	455 — 2	"	700	
—	Uitkeering H. I telegraafmaatschappij...	—	—	—	—	"	552 — 4	—	—	

Staatsblad No. 282, Indisch Staatsblad No. 309), definitief gewijzigd bij de wet van 6 Juni 1919 (Nederlandsch Staatsblad No. 285, Indisch Staatsblad No. 312) en voorloopig gewijzigd bij de Gouvernementsbesluiten van 10 December 1918 No. 1 (Javasche Courant van dien dag No. 99), 13 Juni 1919 No. 3 (Javasche Courant van 17 en 20 Juni 1919 Nos. 48 en 49), 30 Juli 1919 No. 29a (Javasche Courant van 5 Augustus 1919 No. 62) en 2 Augustus 1919 No. 6 (Javasche Courant van 8 Augustus 1919 No. 63), worden voorloopig de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Tusschen de onderafdeelingen 43A en 44 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 43B. Renteloos voorschot aan de vereeniging „Pro Juventute” te Soerabaja ten behoeve van de oprichting van eene landbouwkolonie en een tehuis voor het verwaarloosde en misdadige kind van elken landaard, f 150 000.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Tusschen de onderafdeelingen 113A en 114 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 113B. Verstrekking van gelden als voorschot aan eenige zelfbesturende landschappen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden voor de voortzetting van den aanleg van eenige wegen in die gebieden, f 137 500.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

De Algemeene Secretaris,

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 9 — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Tot toelichting van de voorgestelde wijzigingen wordt het volgende medegedeeld:

AFDEELING II.

Uitgaven in Indië.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 43B. Renteloos voorschot aan de vereeniging „Pro Juventute” te Soerabaja ten behoeve van de oprichting van eene landbouwkolonie en een tehuis voor het verwaarloosde en misdadige kind van elken landaard (f 150 000).

Met verwijzing naar hetgeen in de Memorie van Toelichting op de Indische ontwerp-begrooting voor 1920, hoofdstuk II, onderafdeeling 45 is medegedeeld omtrent de door de Regeering te volgen gedragslijn in zake de verzorging van het verwaarloosde en misdadig aangelegde kind, met welke beschouwingen de Volksraad blijkens het voorloopig verslag op bovenbedoelde begrooting zijne instemming heeft betuigd, wordt thans opgemerkt, dat het aan de vereeniging „Pro Juventute” te Soerabaja toe te kennen renteloos voorschot, groot f 150 000, voor een opvoedingsgesticht en eene landbouwkolonie, in hoofdzaak voor het verwaarloosde en misdadig aangelegde Inlandsche kind bestemd, in die gedragslijn ligt.

In verband hiermede meent de Regeering zich dan ook te mogen onthouden van eene uitvoerige uiteenzetting omtrent de dringende noodzakelijkheid om bij de toename van het aantal jeugdige personen, dat ter beschikking van de Regeering wordt gesteld, voornoemde vereeniging bij de uitvoering van hare plannen financieel krachtig te steunen en mitsdien het gevraagd renteloos voorschot toe te kennen onder de navolgende voorwaarden:

1. de vereeniging „Pro Juventute” te Soerabaja verplicht zich zoo spoedig mogelijk een aanvang te maken met het in gereedheid brengen allereerst van eene landbouwkolonie, waarin tot een maximum van 75 uit Oost-Java afkomstige ter beschikking van de Regeering gestelde pupillen kunnen worden opgenomen tegen eene maandelijksche, door de Regeering krachtens de voorschriften der dwangopvoedingsregeling toe te kennen vergoeding;
2. op de landbouwkolonie moet gelegenheid bestaan tot het ontvangen van zulk eenvoudig school- en vakonderricht als voor de vorming van een goed onderlegd landbouwer wordt vereischt;
3. bij het uitzoeken van een terrein alsmede bij de oprichting der voor de landbouwkolonie benodigde gebouwen en loodsen worden de voorschriften van meergenoemde dwangopvoedingsregeling in acht genomen, evenals dit bij de verzorging der pupillen zal behooren te geschieden;
4. van het te bouwen „tehuis” voor „Pro Juventute” moet met inachtneming van de op de verzorging van Regeeringspupillen in particuliere opvoedingsgestichten betrekking hebbende voorschriften der dwangop-

- voedingsregeling de helft van het aantal plaatsen steeds beschikbaar zijn voor ter beschikking van de Regeering gestelde minderjarigen;
5. de uitbetaling van het renteloos voorschot geschiedt naarmate de bouw van landbouwkolonie en gesticht zijne voltooiing nadert;
 6. de terugbetaling van het renteloos voorschot zal geschieden door vereffening met eene aan meergenoemde vereeniging nader toe te kennen geldelijke ondersteuning overeenkomstig de subsidie-regeling, zooals die is aangegeven in bovenbedoelde Memorie van toelichting en waarmede de Volksraad zich heeft kunnen vereenigen.

Het is de bedoeling van de Regeering om met de uitgaaf niet te wachten op de totstandkoming van de wet tot definitieve vaststelling van den onderwerpelijken begrootingspost, maar met gebruikmaking van de bevoegdheid haar verleend bij artikel 10 van de Indische Comptabiliteitswet aan het besluit tot voorloopige vaststelling van bedoelden post uitvoering te geven; zelfs heeft zij, waar het gebleken was, dat meergenoemde vereeniging — om de belangstelling van particuliere zijde in haar arbeid door al te lang talmen met de uitvoering van haar plannen niet te verliezen — tot den aankoop van een geschikt terrein was overgegaan en in verband hiermede dringend geld noodig had, gemeend, hoezeer artikel 49 der Indische Comptabiliteitswet daartoe geen vrijheid geeft, al dadelijk een deel van het aangevraagde renteloos voorschot tot een maximum van f 60 000 te moeten toekennen.

Tot deze handelwijze mocht naar het oordeel van de Regeering in casu des te eerder worden overgegaan, omdat reeds 3 malen in den Volksraad van meer dan ééne zijde op eene spoedige toekenning van den gevraagden geldelijken steun is aangedrongen en de arbeid van „Pro Juventute” blijkens het voorloopig verslag op de begroting van 1920 bovendien algemeen ten zeerste gewaardeerd wordt.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 113B. Verstreking van gelden als voorschot tegen 6% rente 's jaars aan eenige zelfbesturende landschappen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden voor de voortzetting van den aanleg van eenige wegen in die gebieden (f 137 500, Buitengewone Uitgaven).

Werden de kosten van den wegeaanleg in Enrekang en Loewoe (gouvernement Celebes en Onderhoorigheden) tot dusver bekostigd door de betrokken landschappen, terwijl het werk door heerendienstplichtigen werd verricht, thans blijkt dat — ook ter verlichting van den heerendienstdruk door het werk voor een groot deel in vrijen arbeid te doen uitvoeren — geldelijke steun van Regeeringswege niet gemist kan worden voor den regelmatigigen voortgang van de werkzaamheden aan de weggedeelten Rappang—Enrekang en Rante Pao—Paloppo.

Daar de totstandkoming van genoemde wegen noodzakelijk is voor een geregeld verkeer, zou daartoe, zolang omtrent het wegevraagstuk in beginsel nog geene beslissing genomen is, het aangevraagd bedrag van ten hoogste f 137 500 als voorschot tegen 6% rente 's jaars beschikbaar gesteld kunnen worden, terwijl verdere geldelijke steun slechts te verleen ware in geval van uiterste noodzakelijkheid.

Het ligt in de bedoeling tot uitvoering van den maatregel over te gaan, nadat de Volksraad zich daarmede vereenigd zal hebben.

Eindcijfers dienst 1919.

Aan de hand van de beschikbare gegevens worden de eindcijfers van de ramingen voor 1919 thans als volgt:

Geheele dienst:
 Uitgaven f 551 851 793
 Ontvangsten 397 677 584

Tekort f 154 174 209

Buitengewone uitgaven f 85 414 238

Vlootuitbreiding:

Uitgaven f 8 440 116

Ontvangsten 5 100 000

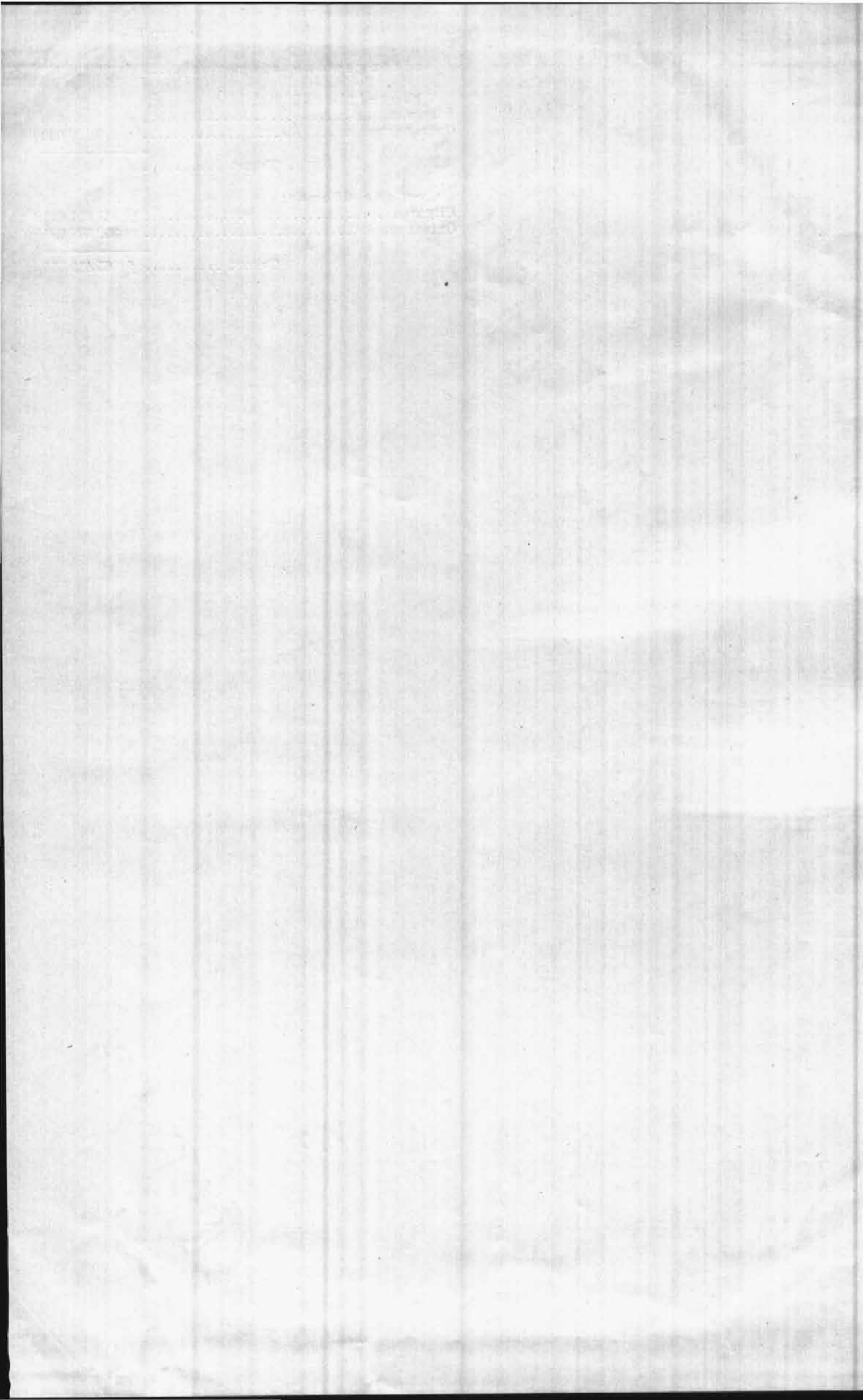
Tekort f 3 340 116

Gewone dienst:

Uitgaven f 457 997 439

Ontvangsten 392 577 584

Tekort f 65 419 855

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 9 — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 43B. Kosteloos voorschot aan de vereniging „Pro Juventute”.

Eenige leden vernamen gaarne waar de landbouwkolonie zal worden opgericht. Zij drongen er op aan haar in een gezonde streek te vestigen.

Enkele leden gaven hun verwondering te kennen, dat aan de vereniging „Pro Juventute” het aangevraagde renteloos voorschot tot een maximum van f 60 000 werd toegekend, hoewel de Indische Comptabiliteitswet daartoe geen vrijheid geeft.

Hoewel geen der leden bezwaren tegen dit voorschot opperde, werd wel de vraag gesteld of de Regeering andere vereenigingen, die een gelijksoortig doel beoogen, op eenzelfde vrijgevige wijze tegemoet treedt. Men wenschte de aandacht der Regeering te vestigen op het opvoedingsgesticht te Soekaboemi en het instituut Oranje Naussau te Magelang. De financieele toestand dezer laatste inrichting werd zorgwekkend genoemd.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 113B. Voorschotten aan zelfbesturen in Celebes voor aanleg van wegen.

Gevraagd werd hoe de Regeering zich de wijze voorstelt, waarop de landschappen de voorschotten zullen moeten terugbetalen.

Een der leden vroeg waarom de Regeering geen renteloos voorschot verleende, aangezien toch de aanleg van dergelijke wegen evenzeer in 's Lands belang geacht kan worden.

Het wekte bij enkele leden bevreemding, dat deze post op de aanvullingsbegrooting van 1919 en niet op die van 1920 werd geplaatst.

Een ander lid stelde de vraag waarom de Regeering den aanleg dezer wegen niet zelf bekostigt. Gemeend werd dat in beginsel reeds was besloten om in den vervolgden aanleg van nieuwe wegen en zware herstellingen aan reeds bestaande wegen door de Regeering te doen bekostigen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 21sten November 1919.

KOESOEMO JOEDO.
SASTROWIDJONO.
VREEDE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 9 — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Hoofdstuk II. Onderafdeeling 43B.
Renteloos voorschot aan de vereeniging „Pro Juventute”.

Naar aanleiding van de bij onderafdeeling 43B gestelde vraag, waar de landbouwkolonie van de vereeniging „Pro Juventute” te Soerabaja zal worden opgericht, zij medegedeeld, dat bedoelde vereeniging zich voorstelt deze in de nabijheid van Klakah, afdeeling Loemadjang, residentie Pasoeroean, te openen.

De passage in de memorie van toelichting, handelende over de toekenning van een gedeelte van het aangevraagd renteloos voorschot vóór de voorloopige vaststelling van den onderhavigen post, berust op eene vergissing. Het is niet de bedoeling der Regeering op de voorloopige vaststelling vooruit te loopen.

Ook andere vereenigingen, die een gelijksoortig doel als dat van de Pro-Juventute-vereenigingen beoogen, treedt de Regeering op dezelfde vrijgevege wijze tegemoet.

Aan het opvoedingsgesticht voor Europeesche jongens te Soekaboemi is reeds een subsidie voor bouwkosten toegekend.

Het opgemerkte in zake den zorgwekkenden financiëlen toestand van het Oranje-Nassangesticht te Magelang is onder de aandacht gebracht van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 113B. Voorschotten aan zelfbesturen in Celebes voor aanleg van wegen.

De terugbetaling van de aan de zelfbesturende landschappen in Celebes reeds verleende en te verleenende voorschotten voor wegeaanleg zal worden geregeld in verband met den geldelijken toestand dier landschappen. Een zuinig beheer der landschapsgelden moet eene zoo spoedig mogelijke aflossing waarborgen. Ten einde te voorkomen, dat het brengen van belangrijke buitengewone uitgaven op de landschapsbegrootingen wellicht onnoodig uitstel of zelfs afstel van terugbetaling der voorschotten ten gevolge zou kunnen hebben, zal op die begrootingen,

na de uitgaven voor de gewone jaarlijksche restitutie en voor den gewonen dienst, in de eerste plaats op eene behoorlijke aflossing der onderwerpelijke voorschotten worden gerekend. Blijken bij het volgen van deze gedragslijn op den duur geen gelden voor die aflossing beschikbaar te zijn, dan zal het Land de verleende voorschotten hetzij met of zonder de verschuldigde rente moeten kwijtschelden.

Het bij wegeaanleg in zelfbesturende landschappen betrokken Landsbelang kan niet van invloed zijn op de vraag, of bij het verlenen van voorschotten ter zake door het Land aan die landschappen al dan niet rente zal worden bedongen. Naar evenredigheid toch van dat Landsbelang komt den landschappen geldelijke tegemoetkoming van Landswege toe, zonder eenige terugbetaling. Voorschotten daarentegen verstrekt het Land, indien een landschap niet in staat blijkt de benooidige som ter bekostiging van het landschapsaandeel in haar geheel beschikbaar te stellen.

Voor het verlenen van die voorschotten zonder rentebeding bestaat geen grond, omdat het in de rede ligt de in de decentralisatiebepalingen aangegeven gedragslijn ook ten aanzien van die landschappen te volgen.

Het omvangrijk vraagstuk van de verdeeling tusschen het Land en de zelfbesturende landschappen van de kosten voor den wegeaanleg in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden is nog in behandeling. Het op de begrooting gebrachte voorschot is dan ook niet anders te beschouwen dan als eene dadelijke hulp en die zoo spoedig mogelijk gegeven moet worden, ten einde in den door de landschappen reeds aangevangen wegeaanleg geene geldelijk nadeelige stremming te veroorzaken. Dit verklaart tevens, waarom de betrokken post op de aanvullingsbegrooting voor 1919 en niet op die voor 1920 werd geplaatst.

Aangezien de zelfbesturende landschappen hunne eigen geldmiddelen beheeren, volkomen los van die van het Land, behooren in die landschappen de meerdere kosten, voortvloeiende uit het aangenomen beginsel om voor den aanleg van groote verharde doorgaande verkeerswegen en het aanbrengen van zware herstellingen daarin zoowel in rechtstreeks bestuurd als in zelfbesturend gebied geen onbetaalde heerendiensten meer te vorderen, in beginsel ook te komen ten laste van die landschappen. Slechts voor zoover deze niet in staat blijken die kosten te dragen, bestaat er voor het Land aanleiding het verlenen van geldelijken steun te overwegen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 9 — STUK 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919.

EERSTE NOTA VAN WIJZIGINGEN.

(Ingezonden bij brief van 26 November 1919).

In het eenig artikel van het ontwerp van besluit (stuk 2) wordt de volgende aanvulling van de begrooting opgenomen:

Uitgaven in Indië.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Tusschen de onderafdeelingen 416 en 417 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 416A. Renteloos voorschot ten behoeve van den bouw en de inrichting van eene militaire sociëteit voor de onderofficieren en minderen te Poerworedjo, f 47 356.

Toelichting.

Nu het 18e Bataljon Infanterie voltallig te Poerworedjo is gelegerd, is het noodig, dat aldaar eene militaire sociëteit wordt gebouwd.

De bouw- en inrichtingskosten daarvan kunnen bestreden worden uit de opbrengst van den verkoop van de bestaande militaire sociëteit te Semarang, welke verkoop echter eerst zal kunnen geschieden, nadat het geheele 5e Bataljon Infanterie van Semarang naar Djatigaleh zal zijn overgegaan.

Daar in het belang van de militairen te Poerworedjo uitstel van den bouw eener sociëteit zeer ongewenscht geacht wordt, ware in afwachting van den bovenbedoelden verkoop het voor bouw (f 41 256) en inrichting (f 6 100) benoodigde bedrag al dadelijk bij wijze van renteloos voorschot van Landswege te verstrekken, onder voorwaarde, dat het voorschot onmiddellijk na verkoop van de bestaande militaire sociëteit te Semarang zal worden terugbetaald.

Het ligt in de bedoeling ten dezen artikel 10 van de Indische Comptabiliteitswet toe te passen.

STATE OF NEW YORK

IN SENATE

January 15, 1870

REPORT

OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

IN RESPONSE TO A RESOLUTION

PASSED BY THE SENATE

ON THE 15TH DAY OF JANUARY, 1869

ALBANY:

WHELAN & SON, PRINTERS

1870

NEW YORK

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 9 — STUK 7.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919.

(1ste aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

(1ste nota van wijzigingen B 9, No. 6).

AFDEELINGSVERSLAG.

Geen der leden had bezwaar tegen post No. 416A.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 29sten November 1919.

KOESOEMO JOEDO.
SASTROWIDJONO.
VREEDE.

STATE OF NEW YORK
IN SENATE
January 10, 1906.

REPORT OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

IN RESPONSE TO A RESOLUTION PASSED BY THE SENATE

APRIL 18, 1895
AND BY THE ASSEMBLY
MAY 12, 1895

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 9 — STUK 8.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919.

BESLUIT.

(Zie Javasche Courant van 12 December 1919 No. 99, blz. 1644).

Batavia, den 10^{den} December 1919. (No. 1).

Gelet enz.;

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

In het II^{de} hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919, definitief vastgesteld bij de wet van 6 Juni 1919 (Nederlandsch Staatsblad No. 282, Indisch Staatsblad No. 309), definitief gewijzigd bij de wet van 6 Juni 1919 (Nederlandsch Staatsblad No. 285, Indisch Staatsblad No. 312) en voorloopig gewijzigd bij de Gouvernementsbesluiten van 10 December 1918 No. 1 (Javasche Courant van dien dag No. 99), 13 Juni 1919 No. 3 (Javasche Courant van 17 en 20 Juni 1919 Nos. 48 en 49), 30 Juli 1919 No. 29a (Javasche Courant van 5 Augustus 1919 No. 62) en 2 Augustus 1919 No. 6 (Javasche Courant van 8 Augustus 1919 No. 63), worden voorloopig de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Tusschen de onderafdeelingen 43A en 44 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 43B. Renteloos voorschot aan de vereeniging „Pro Juventute” te Soerabaja ten behoeve van de oprichting van eene landbouwkolonie en een tehuis voor het verwaarloosde en misdadige kind van elken landaard, f 150 000.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Tusschen de onderafdeelingen 113A en 114 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 113B. Verstrekking van gelden als voorschot aan eenige zelfbesturende landschappen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden voor de voortzetting van den aanleg van eenige wegen in die gebieden, f 137 500.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Tusschen de onderafdeelingen 416 en 417 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 416 A. Renteloos voorschot ten behoeve van den bouw en de inrichting van eene militaire societeit voor de onderofficieren en minderen te Poerworedjo, f 47 356.

Afschrift enz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië:

De Algemeene Secretaris,
G. R. ERDBRINK.

Winters - 1911
Mills - 1911

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and appears to be a report or document related to agriculture.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 10 — STUK 1.

Ongeregelheden in het regentschap Garoet.

BUITENZORG, 10 November 1919.

BRIEF VAN DE REGEERING.

Op last van den Gouverneur-Generaal heb ik de eer UHoogEdelGestrenge hiernevens aan te bieden een uittreksel uit het rapport van den Regeeringscommissaris voor Inlandsche en Arabische zaken van 29 Augustus j.l. No. 456 aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, handelende over de ongeregelheden te Tjimarémé in begin Juli t.v.

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

CH. WELTER.

Aan

den Voorzitter van den Volksraad.

Bijlage I.

UITTREKSEL uit het zeer geheim schrijven van den Regeeringscommissaris voor Inlandsche en Arabische Zaken van 29 Augustus 1919 No. 456 aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, nopens de ongeregelheden te Tjimarémé (district Lélés, regentschap Garoet, residentie Preanger-Regentschappen) in begin Juli 1919.
(Met 2 bijlagen).

Opdracht.

Aan den Regeeringscommissaris vd. is op 12 Juli 1919 door den Gouverneur-Generaal mondeling opgedragen zich naar het gewest de Preanger-Regentschappen te begeven ten einde te trachten de naar aanleiding van de ongeregelheden te Tjimarémé onder de verschillende groepen en lagen der bevolking heerschende stemmingen en opvattingen te leeren kennen en vervolgens den Landvoogd al datgene te rapporteeren, wat hem — rapporteur — daaromtrent en in verband daarmee mocht bekend worden, voor zoóver het uit politiek of uit godsdienstig oogpunt van eenig belang zou schijnen te zijn. Om verschillende redenen werd het niet wenschelijk geacht rapporteur op te dragen naar bepaalde feiten een opzettelijk onderzoek in te stellen: hij had zich in hoofdzaak te beperken tot wat rapporteur van hem bekende personen in particuliere gesprekken zou kunnen vernemen, en daaruit, voor zoover mogelijk, zijne conclusies te trekken.

Uitvoering van de opdracht.

Ten einde aan de hem verstrekte opdracht te voldoen heeft rapporteur van 13 Juli tot 3 Augustus in genoemd gewest vertoefd en zich o.m. opgehouden te Bandoeng Tasikmalaja, Tjamis, Garoet en Tjiandjoer; vanuit Garoet werden verscheidene plaatsen in den omtrek, o.a. Lélés en Tjimarémé, bezocht.

Het rapport (1).

Bij de indiening van zijn rapport op 29 Augustus 1919 werd door rapporteur opgemerkt, dat de omstandigheden voor een onderzoek naar stemmingen en stroomingen, als door hem moest worden ingesteld, allermits gunstig waren. Ten deze schrijft Dr. Hazeu het volgende „De nog zoo recente gebeurtenissen te Tjimarémé hadden tot in den verren omtrek schrik, ontsteltenis en angst gewekt; de juist aangevangen arrestaties van djimatverkoopers en Afdeeling-B-lieden deden de onrust nog toenemen.

Toch meen ik, niettegenstaande deze ongunstige omstandigheden, er wel in geslaagd te zijn mij een benadering juist beeld te vormen van de stemming, welke onder verschillende groepen der bevolking viel op te merken en de opvattingen en meeningen, welke onder haar de meest overheerschende waren ten aanzien van het gebeurde en wat daarmee verband houdt”.

De Padi-opkoop.

Het volgende is in het rapport opgemerkt omtrent de padi-opkoop.

„Zooals te voorzien was, hebben de toch zoo noodzakelijke maatregelen voor de voedselvoorziening in 1918 e

(1) Hierin wordt uitsluitend gehandeld over de z.g. zaak Hadji Hasan en de ongeregelheden te Tjimarémé, die naar rapporteurs overtuiging geheel afgescheiden staan van de z.g. Afdeeling B der S. I., welke overtuiging in hoofdzaak ook door den Resident der Preanger-Regentschappen wordt gedeeld.

1919 ook hier en daar in de Preanger aanleiding gegeven tot misvattingen en ontevredenheid (1). Is dit in 't algemeen — ook met 't oog op het tijdens de oorlogsjaren in Europa opgemerkte — zeer begrijpelijk, hier op Java komt daar nog bij een door den Heer Djajadiningrat in den Volksraad (2) vermelde eigenaardigheid, dat voor den Javaan alles wat met den padiaanplant, den padioogst enz. in verband staat „een diepe psychologische beteekenis heeft”, zoodat hij óók al om traditioneele en godsdienstige redenen voor dat alles zeer gevoelig is.

Ook mag niet vergeten worden, dat bij padi-aangelegenheden de vrouwen een krachtig woordje plegen mee te spreken.

Een ongunstige factor daarbij was bovendien ook nog de tengevolge van den grooten oorlog in de geheele wereld ontstane abnormale, onrustige toestanden, welke ook zelfs hier te lande op allerlei wijzen de politieke atmosfeer beïnvloedden.

Natuurlijk mochten zulke feiten en overwegingen er niet van terughouden ter wille van de zoo noodige voedselvoorziening al datgene te doen, wat daartoe dienstig geacht werd, maar wél moesten deze het Bestuur nopen niet alleen om uiterst oplettend en waakzaam te zijn, ten einde elke dreigende ontstemming zoo spoedig mogelijk te vernemen en te trachten door daartoe geëigende middelen in hare verbreiding en gevolgen te stuiten, maar vooral ook er voor te zorgen dat de lagere ambtenaren niet door takteloosheid, ontijdige aanwending van of dreiging met geweld zulke lieden zouden verbitteren, die door kalme overreding, desnoods een weinig „schipperen”, zeer waarschijnlijk nog wel tot medewerking of tot berusting in het onvermijdelijke zouden kunnen gebracht worden. Het gold hier de kunst om, zonder tot — hier evenmin als bij elke andere gelegenheid geoorloofde — zwakheid te vervallen, toch in belangrijke mate rekening te houden met de denkwijze, de psychische eigenaardigheden eener bevolking, welke men door de omstandigheden gedwongen was te onderwerpen aan diep in hare huishouding, in haar dierbare belangen en gewoonten ingrijpende dwingende maatregelen, waarvan zij, tengevolge van hare nog zoo achterlijke en primitieve maatschappelijke verhoudingen, niet 't minst van haar nog weinig ontwikkeld — immers over 't algemeen tot familie of desagenooten beperkt — gemeenschapsgevoel, het nut en de noodzakelijkheid niet zoo gemakkelijk zou beseffen.

Van de met de uitvoering belaste ambtenaren, vooral van de hogere, in 't bijzonder van de Regenten, werd daarbij dus veel gevergd, veel tact, geduld, belangstelling en onvermoeid toezicht; en 't behoeft wel geen betoog, dat in zulke omstandigheden de bestaande verhouding tusschen Regent en bevolking van niet geringe beteekenis is.

Van meer dan één zijde vernam ik staaltjes ter illustratie van de wijze, waarop verscheidene Inlandsche

(1) Ook elders valt zulks in meerdere of mindere mate te constateeren.

Het in No. 29 van het weekblad „Indische Stemmen” (van 9 Aug. 1919) opgenomen artikel „Padi-opkoop in Bantam” van H(asan) D(jajadiningrat) levert eenige voorbeelden van de misvattingen, fouten, schijnbare of feitelijke onbillijkheden met daaruit weer voortvloeiende ontstemming enz., waartoe die voedselvoorzieningsmaatregelen alzoo aanleiding kunnen geven.

(2) Handelingen Eerste Gewone Vergadering van den Volksraad 1919, pag. 519.

ambtenaren (Regenten, Patihs, Wedana's) hebben getracht — en dat wel met gunstig gevolg — bij de uitvoering hunner taak op het hierbesproken gebied aan de zoeven bedoelde bezwaren tegemoet te komen. Om slechts één bijzonderheid te noemen: in gevallen als dit behoort de Regent bijzonder oplettend en waakzaam te zijn ten aanzien van die streken, welker directe Hoofden (Tjamat of Wedana) bij de bevolking minder populair zijn en (of) „niet goed met de bevolking kunnen omgaan”.

Nu trof het mij in 't begin mijner reis reeds dadelijk dat — afgezien van allerlei vaak voorkomende doch welhaast onvermijdelijke klachten (1) — over het algemeen in de Preanger niet gunstig geoordeeld werd over de in het Garoetsche ter uitvoering van de betreffende de voedselvoorziening uitgevaardigde Overheidsbevelen getroffen maatregelen. Inderdaad is in die afdeeling — het blijkt ook reeds uit de circulaire van den Resident der Preanger-Regentschappen dd. 26 Maart jl. N° 6313/13 (zie de op de afd. Garoet betrekking hebbende noot) — eenigszins anders gehandeld dan in de overige gedeelten van dat gewest: men heeft daar, waarschijnlijk voor alle zekerheid, reeds dadelijk zóoveel geëischt, dat daardoor voor de grootgrondbezitters de kans op beslaglegging op (een deel van) eventueele groote overschotten zou zijn uitgesloten. Dat deze ongetwijfeld goed bedoelde maatregel niet overal gunstig is beoordeeld bleek mij zeer duidelijk: ten rechte of ten onrechte zag men daarin een poging om zich reeds bij voorbaat te verzekeren van een surplus, waarop elders alleen in geval van dringenden nood zou worden beslag gelegd, en men vroeg zich tevergeefs af, waarom in Garoet nu reeds dadelijk méér werd geëischt dan in de overige afdeelingen van het Gewest”.

Hadji Hasan.

De hoofdpersoon in het gebeurde te Tjimarém.

Hadji Mohamad Hasan Arip (in de wandeling: Hadji Hasan), wordt in het rapport beschreven als volgt:

„Zooals reeds boven werd opgemerkt is hij altijd bekend geweest als „bedegong” (ingebeeld), eene eigenschap welke geenszins ongewoon is in welgestelde en daardoor in eigen omgeving invloedrijke boeren, maar overigens was — voor zoover ik heb kunnen nagaan — niets bepaald ongunstigs van hem bekend, behalve dan dat hij — ook dit naar boereenaard — beslist gierig was. Naar mij verzekerd werd zou hij over 't algemeen geregeld belasting betaald hebben en ook overigens zijne verplichtingen zijn nagekomen. Hij behoorde geenszins

(1) Bedoeld zijn hier klachten over zulke onbillijkheden, welke — gegeven de toestanden hier te lande en de bekende zucht van de (hoogere en) lagere Inlandsche ambtenaren om bij de uitvoering van door de Regeering met eenigen nadruk bevolen maatregelen kort gezegd, plus royaliste que le roi te zijn — wel hier en daar moesten voorkomen. Zoo werden mij bijvoorbeeld eenige gevallen genoemd, waarin ook van niet met padi doch met tweede gewassen, cassave enz. beplante sawahgronden het vastgestelde contingent aan padi geëischt werd. Het moet hier en daar zijn voorgekomen dat de eigenaar van zulk een stuk grond, ten einde aan den voor allen geldenden (of als zoodanig opgevatten) last te voldoen, de van zijn land geëischte hoeveelheid padi van anderen kocht, om die vervolgens — soms voor een lageren prijs — aan het Gouvernement te verkoopen. Hetzelfde moet zijn voorgekomen in geval van misoogst tengevolge van ziekte in de padi enz.

Dit moge betreurenswaardig en een bewijs zijn van niet-voldoende nauwgezetheid of ijver bij de lagere uitvoerende ambtenaren, zulke feiten waren moellijk geheel te voorkomen: hoogstens kan eene rusteloze controle van de hoogere Inlandsche ambtenaren — voor zoover ook zij niet zijn aangetast door de zucht om „een plasdankje” van hunnen Chef te verwerven — ze tot geringe proporties beperken

tot die „onmogelijke” mensen, die met een ieder ruzie krijgen: niet weinige Inlandsche ambtenaren, die in de buurt van Tjimarémé geplaatst zijn geweest, konden het best met hem vinden.

Hij moet betrekkelijk intelligent geweest zijn, want hij had eene vrij degelijke kennis van de godsdienstwetenschappen zich verworven, waarin hij wel elementair onderricht gaf. In later tijd schijnt hij — wat trouwens over heel Java en ook in de Preanger nog geenszins ongewoon is — zich ook wel met de ouderwetsche Javaansche (uit streng-Mohammedaansch oogpunt min of meer kettersche) mystiek of zelfs met geheime kunsten te hebben beziggehouden, doch hiervan ben ik niet zeker.

Hij had eene uitgebreide familie (kinderen, schoonzons, kleinkinderen) en oefende bovendien nog een soort van aartsvaderlijk gezag over de lieden die voor hem zijne sawahs en tuinen bewerkten (koeli, panjawah, pangebon) en ook wel over sommige zijner moerids (leerlingen). Deze allen kochten of „leenden” dikwijls van zijne padi, zoodat een niet gering aantal lieden min of meer van hem afhankelijk was.

Tengevolge dus van zijn welgesteldheid, zijn leeftijd en zijn godsdienstkennis genoot hij in zijne omgeving een niet gering aanzien.

Naar buiten was hij vooral bekend om de door hem geteelde tabak (bako Tjimarémé) en zijne paardenfokkerij. De vorige Regent van Garoet kocht dikwijls tabak en heeft ook wel eens een paard van hem gekocht (o. a. „si April”); waarschijnlijk daardoor stond hij op goeden voet met dien zich eigenlijk nog min of meer „Landschapshoofd” gevoelenden Inlandschen Hoofdambtenaar van den ouden stempel, die trouwens — niettegenstaande zijne wel eens ouderwetsche praktijken — over 't algemeen nog eene traditioneele vereering genoot en bovendien volgens veler oordeel van nature bestuurstantalant bezat. Naar het schijnt ging Hadji Hasan nogal prat op zijne relaties met dien Regent. Ook met den veearts Dr. Hubenet, vroeger te Bandoeng, kwam hij nog al eens in aanraking en deze scheen hem gaarne te mogen lijden.

Dat hij lid van de S. I. — althans tot vóór kort — zou geweest zijn, wordt beslist ontkend: veeleer was hij „anti S. I.”. 't Is de vraag of in zijn kampong — althans vóór Mei 1919 — wel één S. I. lid gevonden werd. Bij het S. I. bestuur te Lélés was niemand uit die kampong als lid ingeschreven.

Volgens sommigen mijner zegslieden zou er in de laatste twee jaren wel eenige verandering in H. Hasan's mentaliteit zijn opgemerkt, wat dan werd toegeschreven aan den invloed van zijn schoonzoon H. Gadjali (ruim 2 jaar geleden met een dochter van H. Hasan gehuwd), een stellig ongunstig persoon, die, vroeger een nietsbezittend lediglooper (palantjongan), door dat huwelijk een gezeten man werd.

Hadji Gadjali.

De persoonsbeschrijvingen eindigen met de volgende mededeeling omtrent Hadji Gadjali.

„Deze H. Gadjali deed aan allerlei geheime kunsten (elmoe koekoesoemahan, d. i. de kunst om tijdelijk een geest in zijn lichaam op te nemen, elmoe kawedoekan, d. i. de onkwetsbaarheidskunst enz.). Het vertrouwen op zijn vermeende kennis daarvan maakte hem overmoedig en brutaal: hij zou het a. o. aangedurfd hebben een stuk grond in de nabijheid van H. Hasan's huis, dat als

„aheng” (\pm = angker, kramat) beschouwd werd en daarom altijd braak was gelaten, te ontginnen, een vermeteledaard, welke intusschen op H. Hasan eenigen indruk moet gemaakt hebben. De uitkomst scheen echter de aanhangers van het geloof, dat die grond „aheng” was, in 't gelijk te stellen: de aanplant wilde daar maar niet gedijen!

Hoe dit zij, 't lijkt wel aannemelijk, dat H. Gadjali een funesten invloed heeft uitgeoefend op H. Hasan. Eerstgenoemde schijnt wél lid van een S. I. vereeniging te zijn geweest, doch niet van die te Lélés (te Tjikenda en te Tjimarémé zijn — of waren althans vóór Mei 1919 — geen S. I. kringen, wél te Nangkapait”).

Het (lijdelijk) verzet van Hadji Hasan. Bij het weergeven van de geschiedenis van het lijdelijk verzet van Hadji Hasan tegen het bevel tot den opkoop van een deel van zijn padioogst en de gestie van het Bestuur daartegenover, memoreert rapporteur, dat naar het schijnt — zekerheid is daaromtrent niet verkregen — Hadji Hasan reeds ten vorigen jare reden meende te hebben ontevreden te zijn over — de wijze van uitvoering van — een destijds in 't belang van de voedselvoorziening genomen maatregel, waardoor hij zou gedwongen zijn een gedeelte van zijn (tabaks? of andere-) aanplant uit te trekken, ten einde op dien grond voedingsgewassen te telen. Hoe dit zij, reeds toen moet hij in zijne omgeving zwaar gemopperd hebben.

a. Ruw optreden en dreiging met soldaten door den Wedana van Lélés. „In den ganschen omtrek (Lélés, Trogong, Garoet) vertelt men algemeen”, aldus het rapport, „als een vaststaand feit, dat, toen H. Hasan weigerde bij wijze van voorschot (de padi was toen zelfs nog niet rijp) een som gelds aan te nemen als betaling voor het reeds vastgestelde quantum door hem aan het Gouvernement te leveren padi (42 pikol; H. Hasan daarentegen wilde slechts 10 pikol verkoopen), de Wedana van Lélés uiterst ruw en onhebbelijk tegen dien ouden, ietwat verwenden invloedrijken boer is opgetreden, hetzij dan direct, hetzij bij monde van den betrokken Loerah, die in dat geval in opdracht van den Wedana moet hebben gesproken.

Van talloze lieden kan men vernemen (welhaast iedereen zegt dit) dat de Wedana woorden van ongeveer deze strekking tot H. Hasan heeft gesproken: „Het helpt je niets of je al niet wil. Het is prentah van de Nagri, en als je niet gehoorzaamt, wordt op je padi beslag gelegd, en dan komen er soldaten (over een uitgestrektheid van) één (of: twee) paal in 't vierkant om je gehoorzaamheid aan de bevelen van het Bestuur te leeren”. Volgens sommigen zou de Wedana daar nog scheldwoorden aan toegevoegd hebben (Kjai boeroeng, kjai gelo = jou gekke, malle kjai).

Ongetwijfeld is dit den ouden H. Hasan, die een gansch andere behandeling gewend was, dwars gaan zitten. Over zulk een bejegening, nog wel van de zijde van een prijaji als de allerminst-populaire Wedana van Lélés, was hij uiterst gebelgd. En bovendien was hem de gedachte onverdraaglijk, dat hij aldus gewapenderhand, met behulp van soldaten, zou gedwongen worden om van zijn eigen padi een zonder eenig voorafgaand overleg met hem, zonder eenig „tawarren” (het in de Inlandsche wereld nog zoo geliefde loven en bieden, waarbij ten slotte elk van beide partijen van zijn oorspronkelijken eisch wat laat vallen) éénzijdig

vastgesteld deel tegen een op dezelfde wijze bepaalden prijs te verkoopen”.

b. H. Hasan's eerste rekest (zie bijlage 1). „Intusschen had (of heeft) hij in een aan den Assistent-Resident gericht rekest uiting gegeven aan zijne bezwaren tegen den hem gestelden eisch, en dat wel hoofdzakelijk, of uitsluitend, op grond van het feit dat hij zeer veel familieleden en andere van hem afhankelijke lieden van padi had te voorzien.

Dat rekest moet nog in April ontvangen en kort daarop doorgezonden zijn aan den Regent. Naar aanleiding daarvan vroeg laatstgenoemde — bij gelegenheid van de „koempoelan” in 't begin van de maand Mei (?) — den Wedana van Lélés nadere inlichtingen. Toen deze verzekerde, dat het door H. Hasan in zijn rekest aangegeven motief niet juist was (hij had slechts twaalf menschen in zijn huis), beval de Regent hem mondeling „aan rekestrant mede te deelen, dat geen termen waren gevonden om zijn verzoek in te willigen”.

Aangenomen nu dat des Wedana's mededeeling volkomen naar waarheid was en op een behoorlijk onderzoek berustte (1), aarzel ik toch niet deze behandeling van een aan den Assistent-Resident gericht rekest van een oud tevens invloedrijk man als H. Hasan, en dat nog wel in een aangelegenheid, welke uiteraard zoo licht tot misverstand of ontstemming kon aanleiding geven, als hoogst onactief en bovendien als onbillijk te kenschetsen.

In de eerste plaats wordt door zulk een wijze van doen het recht van beklag bij hogere autoriteiten tot een „wassen neus”, tot een vorm zonder inhoud gemaakt; aldus komt de mindere man die klaagt altijd „bij den duivel te biecht”. Immers Hadji Hasan bedoelde juist zich te beklagen over de door — of op advies van — den Wedana aan hem gestelden eisch, door de beslissing van een hogere autoriteit in te roepen. Die zou, zoo mocht hij redelijkerwijze verwachten, de zaak opnieuw, en dan natuurlijk door een ander dan den Wedana, laten onderzoeken. In stede daarvan werd hem, zonder dat éénig nader onderzoek gehouden was, door of namens dienzelfden Wedana de boodschap thuisgestuurd „dat er geen termen waren” enz. Zulke verwaarloozing van een behoorlijk ingediende klacht prikkelt altijd, niet alleen wegens die verwaarloozing, die negatie van de voorgebrachte grief zelve, maar vooral ook omdat zij het natuurlijk rechtsgevoel beledigt (2).

En verder, welk een tactloosheid en gebrek aan bestuursbeleid, juist in zulk eene aangelegenheid! Een oogenblik heb ik als verontschuldiging voor deze onverantwoordelijke handelwijze gedacht aan de mogelijkheid, dat over die verplichte padilevering wellicht zóóveel bezwaarschriften zouden zijn ingekomen, dat de veelheid der klachten een nauwlettende behandeling van elk dier

(1) Hiervan heb ik mij niet kunnen vergewissen: een uitgebreid onderzoek ter plaatse ware daartoe noodig. De publieke opinie scheen verdeeld te zijn over de vraag, of H. Hasan's bezwaren tegen de levering van 42 pikol nu werkelijk gegrond waren. Velen meenden dat hij die hoeveelheid zeer wel had kunnen missen, enkele anderen evenwel wezen op het groote aantal lieden dat van H. Hasan afhankelijk was.

(2) Het moet dan ook op H. Hasan c.s. wel een zonderlingen indruk gemaakt hebben den Regent zoowel op Vrijdag 4 als op Maandag 7 Juli te hooren verklaren (zie het Rapport van de Commissie H. H. De Roo de la Faille, Generaal Dijkstra en Mr. Wolterbeek Muller) „dat zij zich met klachten tot het Bestuur hadden te wenden”.

rekesten onmogelijk maakte. De Regent van Garoet zelf echter verzekerde mij dat slechts zeer enkele rekesten ter zake waren ingekomen. Had het niet juist op den weg van den Regent gelegen, om hier eens zelf op te treden en allereerst te trachten door overreding den ouden, als wel ingebeeld, eigenwijs en gierig doch tevens als invloedrijk bekenden H. Hasan tot toegeven in den voor hem zoo onaangename en in zijn oogen onredelijke eisch te brengen? In plaats daarvan laat hij, zonder zelfs maar den schijn van eenig verder onderzoek, onverwijld van zijne zonder meer afwijzende beschikking mededeeling doen door dienzelfden Wedana, door wien of op wiens advies ook de oorspronkelijke vaststelling van het te leveren quantum had plaats gehad, en die verder — dit kón, ja dit moest de Regent weten — algemeen bekend was als barsch en ruw (kasar) in den omgang, terwijl bovendien reeds meermalen over verschillende door hem gepleegde handelingen of financiële transacties klachten waren vernomen!

Ik weet dan ook dat andere Inlandsche Bestuursambtenaren in soortgelijke gevallen geheel anders hebben gehandeld, getoond hebben hun plicht juist in deze precaire padiverkoop-aangelegenheden beter te begrijpen zij gingen er zelf op af, en bereikten door praten en overtuigen — wat nog volstrekt niet als „zwakheid“ behoeft veroordeeld te worden: het ligt er slechts aan hoe men dat doet — een enkele maal zelfs door bovendien een weinig te „tawarren“, ten slotte hun doel. Er zijn ook andere wegen. Men kan b.v. er eerst een vertrouwd ondergeschikt ambtenaar (Patih, Wedana of een ander) op afzenden en dezen gelasten onmiddellijk na terugkeer over het resultaat van zijne pogingen te rapporteeren, waarna dan kan beoordeeld worden wat verder te doen staat enz. Doch zoover ik vernam is door den Regent van Garoet niets van dit alles gedaan.

Mijns inziens — en een zeer kundig en ervaren Europeesch Bestuursambtenaar was dit volkomen met mij eens — ligt hier de cardinale fout van de gansche Bestuursgestie in de Tjimarémé-zaak”.

c. Geruchten omtrent plannen tot (lijdelijk) verzet.

„Betrekkelijk kort daarna — men zegt reeds in de eerste dagen van Juni of nog eerder — verspreidde zich in den omtrek het gerucht, dat Hadji Hasan de geëischt padi niet wenschte te leveren, dat hij op zijn stuk zou blijven staan en, liever dan toe te geven, de soldaten waarmede de Wedana hem bedreigd had, zou afwachten. „Dan maar liever de zaak aan Allah overlaten, en des noods sterven, ik ben immers toch al oud“, zou hij ongeveer gezegd hebben.

Intusschen schijnt, zeer waarschijnlijk op aandrang van zijn schoonzoon H. Gadjali, het plan bij hem gerijpt te zijn om, voor het geval de zaak op de spits gedreven mocht worden, anderer hulp in te roepen en zich djimat aan te schaffen. Hoe hij daartoe kwam, met wie hij zich in verbinding stelde enz., dat alles wordt natuurlijk van Bestuurswege volledig onderzocht. Hoe belangrijk dit ook in verscheidene andere opzichten moge zijn, hier kan ik het onbesproken laten als voor mijn doel than van ondergeschikt belang. Slechts moge worden opgemerkt, dat ook zonder relaties met plaatselijke organisaties, ongetwijfeld verscheidene lieden uit den omtrek geneigd waren te voldoen aan een verzoek om hulp en steun van H. Hasan; zoo zou o. a. de president of „leider“ van den S. I. kring Nangkapaït hem louter uit genegen

heid hulp hebben toegezegd. Doch ook hier deed zich het reeds zoo herhaaldelijk geconstateerde verschijnsel voor, dat elke verzetsbeweging altijd vanzelve gebruik tracht te maken van hare in hare omgeving bestaande organisaties (referte o. a. aan mijn rapport over den Djambi-opstand).

Hoe dit zijn moge, reeds ongeveer half Juni moet het in den omtrek van Lélés bekend geweest zijn, dat het wel tot een gevecht (prang) zou komen tusschen H. Hasan, „die een hevigen wrok koesterde tegen den Wedana”, en de te verwachten soldaten van „de Compagnie”.

Het Bestuur schijnt intusschen van die plannen geheel onkundig te zijn gebleven. Wel vernam (tusschen 18 en 20 Juni?) de Wedana, volgens diens eigen mededeeling, van zijn Djoeroetoelis, die bij H. Hasan was geweest, dat deze nóg eens verzekerd had niet van zins te zijn de geëischte padi te leveren: „Je moogt”, had hij gezegd, „het gerust aan den Wedana of ook aan de hoofdplaats (den Regent) rapporteeren, die autoriteiten moeten dan maar weten wat hun te doen staat, ik gehoorzaam in geen geval”, doch dit schijnt den Wedana niet tot eenige daad genoopt te hebben”.

d. De berichtgeving van den Wedana.

„Weinige dagen daarna — de juiste datum is mij niet bekend doch hij schijnt tusschen 20 en 24 Juni te liggen — kwamen twee lieden uit de desa Tjimarémé (een schoonzoon van Hadji Hasan, Hadji Rasidi, en een buurman, Hadji Kadir, uit naam of op last van den Loerah?) den Wedana meedeelen, dat Hadji Hasan bezig was zijne familieleden (12 zoons en schoonzoons) te verzamelen; dat deze witte kleederen en blanke wapens (uitsluitend of hoofdzakelijk kapmessen?) in gereedheid brachten „om zich (onder leiding van Hadji Gadjali?) te verzetten (tegen alwie zijne padi in beslag zou komen nemen”. Na — vruchteloos — getracht te hebben den Loerah te spreken te krijgen, ten einde dezen persoonlijk over de zaak te ondervragen (dit zou eerst een paar dagen later gelukt zijn), stelde de Wedana den 25sten Juni een brief op aan den Regent, waarin hij dezen van het vernomene kennis gaf. Dat schrijven, gedateerd 25 J u n i, zou den Regent eerst den 2den Juli bereikt hebben, nadat de Wedana het den 29sten J u n i zelf had meegenomen naar de hoofdplaats.

Minstens vijf dagen heeft dus de Wedana dit belangrijke bericht eenvoudig onder zich gehouden, en toen hij eindelijk in den avond van 29 Juni zelf met den brief te Garoet kwam, liet hij hem door zijn oppasser naar den Mantri-Kaboepaten brengen. Daar deze laatste niet thuis bleek te zijn, bracht de oppasser den brief weer terug naar zijn heer (die te Garoet bij een getrouwde dochter logeerde) en bezorgde hem den volgenden ochtend (30 Juni) op het Regentschapskantoor. Eerst den 2den J u l i evenwel geraakte de bewuste brief in handen van den Regent!

Al deze data ontleen ik aan de persoonlijke mededeeling van den Wedana van Lélés, die niet scheen in te zien, welk een ernstig, onverantwoordelijk verzuim hij in dezen heeft gepleegd. Indien ik wél begrepen heb had hij den brief niet willen verzenden alvorens den betrokken Loerah gesproken te hebben, wat eerst den 29sten mogelijk zou geweest zijn. Zelf er op uitgaan en Hadji Hasan in zijn desa te bezoeken, dat heeft hij waarschijnlijk niet gedurfd”.

e. H. Hasan wilde zich slechts verdedigen, niet aanvallen.

„Intusschen lette men er op dat, volgens des Wedana's berichtgevers, Hadji Hasan op 24 Juni nog slechts twaalf mannen om zich verzameld had, hoofdzakelijk zoons en schoonzoons van hem, die allen besloten hadden „bela pati", d.i. Hadji Hasan (tot) in den dood te volgen, voor het geval er een Hoofd (Bestuursambtenaar) mocht komen om met geweld, met behulp van soldaten, zijn padi in beslag te nemen, waartegen men zich dan zou verzetten.

Dit laatste werd mij bevestigd door allen die ik daarover sprak: H. Hasan was nu eenmaal vast besloten om zich zijne padi niet met geweld te laten ontnemen. Daartegen wilde hij zich, met hulp van de zijnen en overigens met alle hem ten dienste staande middelen verzetten, maar aan opstand in anderen zin, aan moord op ambtenaren, aan eenig initiatief tot gewelddadig, aanvallend optreden dacht hij toen althans niet. Zelfs beweert men dat de djimats, waarvan hij zich voorzag alleen zouden kunnen dienen ter bescherming of ter verdediging, doch niet om aanvallend op te treden: „wie aanvalt zal aan zijn djimat niets hebben, wie zich verdedigt zal door kracht van die djimats onkwetsbaar zijn", zoo werd er gezegd.

Wie geneigd mocht zijn dit voor „een praatje" te houden, zal toch moeten toegeven dat — alle tot nu toe bekende berichten stemmen daarin overeen — H. Hasan met de zijnen zich consequent, ja men zou bijna zeggen angstvallig aan dit „beginsel" hebben gehouden: noch individueel, noch gezamenlijk zijn zij aanvallend opgetreden, zelfs niet op den 7den Juli, toen het voor hen allen duidelijk moest zijn wat hun te wachten stond".

f. Het Bestuur te Garoet wist niets.

„Gedurende al dien tijd, d.i. wel ongeveer twee weken dat H. Hasan zich voorbereidde om desnoods gewapenderhand zich te verdedigen tegen de soldaten die hem zijn padi zouden komen ontnemen, is van bestuurszijde nagelaten om door bespreking en overreding althans te trachten het — door vele lieden in den omtrek verwachtte — conflict te voorkomen.

De Wedana van Lélés, hier de verantwoordelijke persoon, durfde zich blijkbaar niet te Tjimarémé te vertoonen en verzuimde tevens geruimen tijd den Regent van den toestand op de hoogte stellen. En deze laatste schijnt er ook in 't geheel niet aan gedacht te hebben eens te informeren, hoe H. Hasan de afwijzing van zijn verzoekschrift had opgenomen.

Toen dan ten slotte (den 3den Juli!) ook de Assistent-Resident van den 25 Juni gedateerden brief had kunnen kennis nemen, werd dadelijk besloten den volgenden dag met behulp van inmiddels uit Tasikmalaja ontboden gewapende Politie H. Hasan te gaan opvatten.

De Wedana werd nog dienzelfden avond naar Lélés teruggezonden, om Tjamat (1) en desapolitie te verzamelen enz. Ook toen dacht men, zelfs de Regent, er niet aan om eerst zich wat meer nauwkeurig van den toestand in Tjimarémé op de hoogte stellen, zoo mogelijk zelf nog een poging te doen met H. Hasan te „praten", iets wat onder de gegeven omstandigheden toch van hem had mogen worden verwacht".

(1) Nl. den Tjamat van Kadoengora; die van Pasanggrahan moest naar men beweert, in verband met de a.s. races ter Hoofdplaats diensten verrichten.

Het voorgevallene op Vrijdag 4 Juli.

„Dit „praten”, deze — eerste, want er was te voren (voorzoover ik heb kunnen vernemen) nog niets in die richting gedaan — poging tot bespreking, werd uitgesteld tot Vrijdag 4 Juli, toen Regent, Assistent-Resident, Controleur en 27 man Gewapende Politie zich naar Tjimarémé begaven, op weg waarheen zij, twee paal vóór de desa Tjikendal, den Wedana van Lélés in nogal zenuwachtigen gemoedstoestand aantroffen en meenamen.

Over de op dien 4den Juli te Tjimarémé met H. Hasan c. s. gehouden besprekingen staan mij weinig andere gegevens ten dienste dan zijn te vinden in het Rapport — De Roo de la Faille en de brieven van den Resident.

Op enkele bijzonderheden ter aanvulling zij hier de aandacht gevestigd.

a. Het schijnt vrijwel vast te staan dat op dezen dag althans onder het toegestroomde volk dat zich naar Tjimarémé had begeven om te „laladjo”, te kijken hoe het conflict tusschen den koppigen H. Hasan en „de ambtenaren” zou afloopen, zich geen gewapende of in 't wit gekleede personen bevonden, behalve dan in de onmiddellijke omgeving van dezen (zijn schoonzoons enz.).

b. Naast het vrij uitvoerige relaas nopens het optreden en de verrichtingen van den Regent mist men in gezegd rapport bijna elke mededeeling omtrent het door H. Hasan en (of) de zijnen gesprokene. Waar wel gezegd is dat „de stemming nog fel was tegen den Wedana van Lélés die hen zóó geërgerd had dat zij hem moe waren”, ware het van belang geweest te vernemen wat in het gedrag van dat Districtshoofd dan zóózeer hun woede had gaande gemaakt, welke voorstelling H. Hasan daarvan gaf, wat daarop van Bestuurswege werd geantwoord enz. Indien ik wel ben ingelicht, heeft H. Hasan, in bijzijn van den Wedana, zich in zeer heftige bewoordingen beklagd over de door dien „djendil” (dien man met de wrat op zijn oog) d. i. den Wedana, geuite bedreiging dat „er soldaten zouden komen om de padi te halen” enz. en het Districtshoofd heeft daarop in 't geheel niet gereageerd, wat ondenkbaar zou wezen indien hij zich ten deze onschuldig gevoeld had.

c. Het rekest ⁽¹⁾, dat op dienzelfden dag te Tjimarémé door H. Gadjali den Assistent-Resident werd aangeboden, beoogde niet alleen — zelfs niet in de eerste plaats — „herziening van het padibevel” (zooals in het rapport — De Roo vermeld staat), doch klaagde in vrij heftige termen over de door Wedana en Loerah geuite bedreigingen en vroeg of dit optreden van de beide genoemde ambtenaren met goedvinden van de Overheid was geschied. Dit rekest geeft enig inzicht in de gemoedsgesteldheid van H. Hasan, en bewijst wel duidelijk, welk een belangrijke factor het optreden van dezen Wedana vormt in het Tjimarémé-drama.

d. Hebben Assistent-Resident en Regent dadelijk — ter plaatse — van dezen brief kennis genomen? En toen hun aldus zoowel daaruit als — ongetwijfeld ook — uit het onderhoud met H. Hasan zelf wel ten duidelijkste gebleken was welk een hoogst funeste uitwerking des Wedana's dreigementen op stemming en houding van eerstgenoemde hadden gehad, is toen door hen niet de mogelijkheid overwogen, dat met H. Hasan, die nu tot kalmte was gekomen — H. Gadjali verklaarde

(1) Zie bijlage 2.

zelfs zich te onderwerpen — waarschijnlijk wel zou zijn te praten en verdere verzetsplannen zouden worden opgegeven indien maar eerst die Wedana rondnit en openlijk werd gedesavouéerd?

Ik weet, men zal daartegen aanvoeren dat de hoogheid van het Gezag zulk een toegevendheid niet toestaat tegenover iemand, die reeds toebereidselen had gemaakt om zich gewapenderhand te verzetten tegen (eigenlijk: tegen de als bedreiging in uitzicht gestelde gewelddadige tenuitvoerlegging, met soldaten, van) een Bestuursbevel. In gewone omstandigheden zou ik, die voor niemand wil onderdoen in eerbied voor het Gezag en de hooghouding daarvan noodzakelijk acht, zulk een toegeven geenszins aanbevelen. Maar als men bedenkt:

1. dat het hier gold den voor iemand als H. Hasan zoo uiterst moeilijk als billijk te aanvaarden padileveringseisch;
2. dat de zaak zonder eenigen twijfel erg bedorven was geworden door het ruwe optreden en de dreigementen van den Wedana, wiens karakter, manieren en praktijken althans den Regent niet onbekend mochten zijn;
3. dat H. Hasan nu pas, voor het eerst, gelegenheid had zoowel aan zijne bezwaren tegen de padilevering als aan zijne ernstige grieven tegen den Wedana tegenover een hooger Bestuursambtenaar uiting te geven,

dan meen ik in alle bescheidenheid de vraag te mogen stellen of, nu het voor een ieder duidelijk moest zijn dat Hadji Hasan's poging tot organisatie van een lijdelijk verzet een reactie was op, ja feitelijk uitgelokt door, het hoogst afkeurenswaardig en provoocerend optreden van den niet-gunstig bekenden Wedana van Lélés, zoowel het Gezag als ook de billijkheid en de humaniteit niet het best hadden kunnen worden gediend door zich bereid te toonen den verbolgen lieden hunne schuld niet al te zwaar aan te rekenen en in allen gevalle van hunne gevangenneming voorgoed af te zien onder uitdrukkelijke voorwaarde dat H. Hasan zijnerzijds zou beloven alsnog volledig te zullen gevolg geven aan den eisch tot levering van de oorspronkelijk vastgestelde hoeveelheid padi. Waar, blijkens het Eerste Rapport van den Resident, na de door Assistent-Resident en Regent verstrekte toelichtingen, de lieden uitdrukkelijk verklaard hadden thans geen bezwaren meer tegen de padiregeling te hebben, immers „de urgentie van den padiopkoop te begrijpen en goed te keuren” terwijl zij de schuld op het districtshoofd wierpen „omreden deze hun de zaak verkeerd had overgebracht”, kan worden aangenomen dat op die wijze de gansche zaak tot een bevredigende oplossing zou zijn gebracht. Het „prestige” van den Wedana van Lélés was tóch niet meer te redden; den 5den Juli heeft de Resident dezen ongeschikten ambtenaar opgedragen nog dienzelfden dag zijn dienst over te geven aan den „bij de bevolking beminden” Wedana van Trogong en nog in diezelfde maand is hij genoopt geworden ontslag uit 's Lands dienst te vragen.

Intusschen, men heeft óf daaraan niet gedacht óf zulk een „toegevendheid” ontoelaatbaar geacht en ik geloof wel te moeten aannemen, dat laatstbedoelde opvatting door een groot deel onzer Europeesche Bestuursambtenaren zal worden gedeeld. Hoezeer ik persoonlijk nu ook mij daarmede — voor dit bijzonder geval — niet kan

vereenigen, zal ik in het hier nog volgende met deze mijne persoonlijke meening geen rekening houden en mij stellen op het nu eenmaal door het Bestuur ingenomen standpunt dat — niettegenstaande het hierboven sub d. 1, 2 en 3 gereleveerde — gevangenneming van H. Hasan en de zijnen noodzakelijk was”.

Het uitstel tot 7 Juli.

*Dit schijnt ook
wel mijn schors!*

„Dit eenmaal aangenomen, rijst de vraag of het verstandig was die gevangenneming tot later uit te stellen. In principe is die vraag reeds ontkennend beantwoord zoowel door den Resident als door het Rapport-De Roo, doch de in laatstgenoemd rapport van de gestie ten dezen van Regent en Assistent-Resident verstrekte motiveering komt mij psychologisch niet juist voor. Immers het was wel zeer onwaarschijnlijk, dat Hadji Hasan, met zijne zeer besliste, met boerenkoppigheid volgehouden, opvatting omtrent deze gansche aangelegenheid, zich goedschiks zou overgeven, wanneer het Bestuur — zij het dan ook niet de gehate Wedana — met politie en soldaten zou komen om hem en de zijnen gevangen te nemen.

Bovendien heeft men gemeend door eene schijnbaar handige list te voorkomen dat de lieden van het plan om hen later — over eenige dagen — in hechtenis te komen nemen de lucht zouden krijgen. „Ten einde”, aldus het rapport-De Roo, „de arrestatie der zich tegen de Overheid verzet hebbende personen mogelijk te maken, en anderzijds dit voornemen verborgen te houden (1), werd gevraagd naar de namen van alle (84) zielen welke Hadji Hasan heette zelf te verzorgen, welke namen werden opgeschreven”. Ik kan verzekeren, dat deze op zichzelf niet zeer te waardeeren list geenszins tot het beoogde doel geleid heeft; in den vooravond van dienzelfden Vrijdag werd o.a. in den omtrek van Leuwigoöng door van Tjimarémé terugkeerende „nontonnars” reeds verteld, dat de Regent na afloop van het „ngadoe koeda” (de races te Garoet op 5 en 6 Juli) zou terugkomen om H. Hasan c.s. op te vatten.

De later bekend geworden feiten toonen dan ook overtuigend aan, dat H. Hasan van die list allerminst dupe is geworden, dat hij integendeel vast rekende op een gewelddadig optreden van Bestuurszijde, op de komst van de door den Wedana bedoelde soldaten. En dat kon ook wel niet anders.

De gevolgen van dit uitstel waren zeer ernstig. In de eerste plaats moest dit onverrichterzake terugkeeren van Bestuur én Politie-macht het „moreel” der „verzetlieden” en hun vertrouwen op hun djimats in niet geringe mate versterken. Verder had het gerucht omtrent het gebeurde ruimschoots tijd om zich in alle richtingen te verspreiden (2) en eindelijk moest de langdurige (drie dagen) spanning waarin men toen verkeerde in afwachting van de komst der soldaten, noodwendig een met den dag toenemende zenuwachtigheid en opwinding veroorzaken: een prachtige bodem voor het kweken van een fanatieke geestesgesteldheid!

In verband hiermede is het zeer te betreuren, dat niet spoediger tot de noodzakelijk geachte arrestatie is overgegaan en men blijkbaar reeds dadelijk besloten heeft die pas op Maandag 7 Juli te doen plaats hebben.

(1) Onderstreping van rapporteur.

(2) Dat bovendien van dit respijt gebruik zou gemaakt worden om hulp en steun van buiten te verwerven, was toen nog niet te voorzien door het Bestuur, dat immers volslagen onkundig was van H. Hasan's verrichtingen zoowel als omtrent zijne gemoedsgesteldheid.

Waarom dat uitstel? Vrijwel een ieder in den omtrek van Garoet antwoordt op die vraag: „Omdat de Regent, hartstochtelijk paardensport-liefhebber, voor niets ter wereld de op 5 en 6 Juli vastgestelde races te Garoet wilde missen”, en op grond van mij verstrekte inlichtingen staat het voor mij, die bovendien met dien allesoverheerschen hartstocht van dezen Inlandschen hoofdambtenaar sedert jaren bekend ben, vrijwel vast, dat dit inderdaad de reden is.

Gedurende die bijna drie etmalen zijn de lieden geheel aan zichzelf overgelaten geweest, en er is geen enkele poging gedaan om het nu wel te verwachten bloedig conflict alsnog te voorkomen.

Indien de Regent dan al niet zelf zulk eene poging kon of wilde doen, was het dan niet mogelijk geweest om den een of anderen door H. Hasan c.s. vertrouwden persoon (1) naar Tjimarémé te zenden, om althans te probeeren wat nog te bereiken zou zijn door kalmeerende toespraak en vermaning, zonder soldaten en geweren, al ware het slechts pour acquit de conscience? Ik ken Inlandsche zoowel als Europeesche Bestuursambtenaren die, naar ik wel durf verzekeren, in zulk een geval, zelfs in dit stadium, zich niet verantwoord zouden hebben geacht indien zij een laatste poging, als door mij aangeduid, geheel en al onbeproefd zouden hebben gelaten (2).

Ten einde gedurende de drukke racedagen politiewerkzaamheden te verrichten waren verscheidene bestuursambtenaren van buiten naar de Kota opgeroepen: onder dezen bevond zich ook de Tjamat van Nangkapaït (vlak bij Tjimarémé gelegen)!

Intusschen nam de toestand te Tjimarémé een vrij ernstig karakter aan. Juist gedurende die dagen werden een aantal lieden van de „Afdeling B”, uit Tjiamis, Tasikmalaja enz. door de leiders dier geheime vereeniging gewaarschuwd en naar Tjimarémé gedi-gerd.

Het voorgevallene op Maandag 7 Juli. „Uitvoeriger dan het op den 4den Juli voorgevallene is het verloop der gebeurtenissen op Maandag 7 Juli beschreven. Voor het verkrijgen van een juist begrip omtrent het Tjimarémé-drama intusschen was het voorgevallene in zekeren zin belangrijker dan het nu volgende slotbedrijf. Het was toch wel te verwachten dat thans — zooals de zaken, door wiens schuld dan ook, nu eenmaal stonden —, wilde men niet weder onverrichterzake terugkeeren, geweld gebruikt zou moeten worden.

Toch heeft het — indien ik wel ben ingelicht — zelfs op dien dag nog een oogenblik den schijn gehad, ja is er werkelijk kans op geweest, dat eene vreedzame oplossing zou worden verkregen”.

a. De gestie van Patih en Hoofdpenghoeloe van Garoet. „Zooals in de rapporten wordt vermeld, zijn de Patih van Garoet met den Hoofdpenghoeloe, de Wedana's van Boengboelang en Tarogong, een paar politie-agenten en 27 man gewapende politie onder den Commandant Raes vooruitgegaan naar Tjimarémé, zoodat zij daar een vrij geruimen tijd zijn geweest vóór dat de Resident met den Regent en de soldaten ter plaatse arriveerden. Aange-

(1) Niet natuurlijk den Wedana van Leles! Deze was trouwens reeds den 4den Juli — zoogenaamd wegens ziekte — naar Garoet gegaan. Op zijn eigen standplaats (Leles, een paar palen van Tjimareme verwijderd) voelde hij zich niet veilig!

(2) Uit het verloop der zaak op Maandag 7 Juli blijkt wel, dat zulk een zending niet noodwendig met levensgevaar zou zijn gepaard gegaan.

*Waarom bemunt men op een
de 'Afd. B' zich er mee!*

zien in het rapport van den Resident nagenoeg niet, in dat van de commissie-De Roo slechts in uiterst beknotten vorm van de gestie van den Patih te Tjimarémé (vóór de komst van Resident en Regent) wordt melding gemaakt, komt het mij wel gewenscht voor even mede te deelen wat mij daarover werd bericht, al kan ik ook niet in allen deele voor de juistheid daarvan instaan. Hier volgt het:

„Te Tjimarémé aangekomen, beval de Patih den Loerah van Tjikendal om H. Hasan, die zich binnenshuis bevond, te roepen. Weldra verschenen H. Hasan, H. Gadjali en 12 of 13 anderen op het voorpleintje voor het huis, allen, behalve de beide eerstgenoemden, gekleed in het wit en gewapend met bedog (kapmes) of een dergelijk wapen (1). Het meerendeel hunner zette zich neer op den grond. De Patih sprak hen op vriendelijken toon toe en vermaande H. Hasan om mee te gaan naar Garoet, opdat daar zijne zaak behoorlijk zou kunnen worden onderzocht. Doch H. Hasan antwoordde, uiterlijk althans zeer kalm: „Ik denk er niet aan; laat staan ik zelf, ook al de anderen hier willen in geen geval aan dat bevel gevolg geven”. „Wat wilt ge dan?” „Ah, ajeuna mah hiroep hiroep, paéh paéh (Ach, leven of dood, ik wacht het thans gelaten af); immers de heer Wedana heeft (tòch al) gezegd dat wij zullen omsingeld worden door soldaten over een uitgestrektheid van twee paal”. Terwijl de Patih voortging al zijne overredingskracht op H. Hasan aan te wenden, had er een klein incident plaats. De oppasser Darga trachtte een der op den grond hurkende lieden zijn bedog (kapmes) te ontnemen. Dadelijk stonden zij allen op en namen een dreigende houding aan, waarop de politie-dienaren hunne geweren aanlegden. Doch de Patih zeide: „Neen, niet doen, wachten”. Dit werkte kalmeerend, men ging weer op den grond zitten (2). Na lang praten gingen H. Hasan's lieden, daartoe overreed door den Patih, in het huis om daar hunne wapens en witte kleederen af te leggen. Toen ze kort daarop weer buiten kwamen, waren verscheidenen hunner ongewapend en gekleed in hunne gewone samping palekat, doch sommigen hadden daaronder nog hunne witte kleeding behouden, enkelen bovendien hun bedog in hun baadje verstoppt. Nadat de Patih nog wat kalmeerend gepraat had trad de Hoofdpenghoeloe naar voren, die door sommigen van H. Hasans lieden met een modern-Europeesch „tabe”, in plaats van het gebruikelijke „sasalaman”, begroet werd. Toen deze daarover een opmerking maakte, zeiden zij: „Och, dat is immers hetzelfde”. De Hoofdpenghoeloe vroeg op zijn beurt wat zij nu eigenlijk wilden? „Ach, wij willen maar (prang) sabil, omdat de Wedana heeft gezegd, dat wij zullen „vernietigd” (dirmekoe = verbrijzeld) worden door soldaten over een uitgestrektheid van twee paal”. „Laten we eens nagaan hoe het gesteld is met de wettelijke voorschriften nopens den prang sabil? Hoeveel soorten (gevallen) van prang sabil zijn er? „Drie gevallen” antwoordde H. Gadjali, „nl. de sabil kapi, de sabil sir en de sabil 'aén. „Ja, maar tegenwoordig bestaat er geen wettige aanleiding meer tot het voeren

(1) Krissen schijnt men toen althans niet gezien te hebben. Het verdient wel de aandacht, dat ook op dezen Maandag-ochtend de „opstandelingen” nog gevolg gaven aan een door hunnen Loerah hun overgebracht bevel om naar buiten te komen!

(2) Ook thans dus was de houding der „opstandelingen” nog enkel verdedigend, niet aanvallend.

van prang sabil. Vroeger, ten tijde van den profeet Moehammad, toen was het wat anders”.

Terwijl men aldus rustig aan 't redeneeren was, kwam plotseling iemand zeggen dat de Resident en de Regent in aantocht waren. Dit veroorzaakte opschudding; ijlings begaven H. Hasan en de zijnen zich weer in het huis, doch H. Gadjali werd nog bijtijds door een oppasser gegrepen en vastgehouden.

Nadat Resident, Regent en Assistent-Resident vóór het huis hadden postgevat, verscheen H. Hasan met de zijnen op de voorgalerij, nu allen gewapend met kapmessen en zwaarden.

Ook dit relaas zal wel niet geheel volledig en tot in alle bijzonderheden juist zijn, maar men schijnt er wel uit te mogen opmaken, dat de Patih en de Hoofdpanghoeloe goed werk hadden verricht.

Mijn berichtgever sprak als zijne meening uit dat, indien de zooeven beschreven besprekingen niet waren onderbroken geworden door de komst van den Resident, den Regent enz. met de soldaten, de Patih en de Hoofdpanghoeloe zeer waarschijnlijk ten langen leste erin geslaagd zouden zijn H. Hasan te bewegen goedschiks mee te gaan naar de hoofdplaats, of althans hem zonder bloedvergieten te arresteeren. Hoewel ik gaarne deze wellicht wat optimistische bewering voor rekening van den spreker wil laten, moet ik het toch betreuren dat de Patih, die — het werd reeds gezegd — meer populair althans minder impopulair is dan de Regent en ongetwijfeld beter dan deze „met de bevolking weet om te gaan” geen gelegenheid heeft gehad te beproeven hoever hij hierop zijne wijze, gesteund door den Hoofdpanghoeloe met H. Hasan c.s. zou kunnen brengen.

In allen gevalle had in de rapporten uitvoeriger van de gestie van den Patih moeten zijn melding gemaakt”.

b. De soldaten komen. Het einde.

„Toen eenmaal de zoolang gevreesde soldaten gearriveerd waren, was de kans op een bevredigende oplossing voorgoed verkeken. Vanaf dit oogenblik kon van H. Hasan en de zijnen in geen geval verwacht worden, dat zij zich goedschiks zouden overgeven. Het pleit dan ook niet voor het inzicht van den Regent — de Resident, niet in bijzonderheden bekend met de voorgeschiedenis der zaak, kon dit natuurlijk niet weten — dat hij toen, terwijl de soldaten vlak bij gereed stonden om de bedreiging van den Wedana ten uitvoer te leggen, nu succes verwachtte van kalme en bedaarde toespraak en van aanmaningen om „zoo de lieden grieven hadden, dez te bespreken. Den langen tijd dáartoe (immers van eind April, toen H. Hasan zijn eerste rekest indiende, tot Juli) had men (bedoeld is in de eerste plaats de Regent ongebruikt laten voorbijgaan.

Tengevolge van dát ernstige verzuim stond nu de Resident voor een lastige complicatie”.

Desniettenstaande is de rapporteur van oordeel, dat het doen afgeven van een salvo op het huis, waarin zich een aantal lieden — ook vrouwen en kinderen — bevonden, van wie tot op dat oogenblik geen enkele éénig aanvallende daad had verricht, moet worden betreurd.

c. De houding der omstanders.

Het rapport vervolgt dan:

„Een ook onder Inlanders veel besproken vraag is dez hoe op dien bewusten Maandag de houding en de bedo

lingen waren van de honderden omstanders, hoevelen daarvan werkelijk voorbereid waren op een gewapend optreden ten gunste van Hadji Hasan, m.a.w. of, bijvoorbeeld ingeval de politie getracht zou hebben de deur van diens huis te forceeren en wellicht een kortstondig handgemeen ontstaan ware, een zóó groot aantal dier omstanders zouden zijn te hulp gesneld, dat de beschikbare macht hen niet meer in bedwang zou hebben kunnen houden.

Van eenig — zij het thans ook slechts retrospectief-belang is deze kwestie omdat, terwijl de opvatting daarentrent van het Bestuur op bedoelden Maandag waarschijnlijk zijn optreden (namelijk wat betreft het salvovuur) voor een deel heeft beheerscht, bij andere personen, die ik sprak, een andere meening bleek te bestaan.

De Resident zegt in zijn rapport: „Waar de om ons verzamelde menigte steeds grooter werd en de vrees gewettigd was dat van die zijde opgetreden zou worden, bleef niets anders over dan met geweld van wapenen de oproerlingen te arresteren

In het Rapport-de Roo leest men: „de houding van de menigte, boven den weg en achter de kampong bijeengestroomd, was afwachtend belangstellend, die van toeschouwers die men goed doet in het oog te houden”.

De Regent verklaarde mij, dat onder de omstanders zeer vele (ik meen zelfs: „geheele rijen”) in 't wit gekleede — en waarschijnlijk ook gewapende — mannen werden gezien.

Van andere zijde wordt echter beweerd, en naar 't schijnt door velen geloofd, dat die menigte voor verreweg de groote meerderheid bestond uit lieden die eenvoudig kwamen „laladjo” (nieuwsgierigen, kijklustigen, die als naar een schouwspel kwamen kijken hoe het met Hadji Hasan zou afloopen) en er niet aan dachten aan de „oproerlingen” daadwerkelijke hulp te verleen. Er bevonden zich — zoo zeggen de hierbedoelde personen — ongetwijfeld onder de menigte ook gewapenden, zoo noodig tot den strijd bereid, doch hun aantal was onbeduidend in verhouding tot de eenvoudige „non-tonners”.

Daargelaten of deze bewering nu wel geheel juist is, zij schijnt in niet geringe mate steun te vinden in de feiten zelve. Immers zoowel vóór, als na de drie salvo's (over het huis, door het dak en door het huis heen) is door geen enkelen der honderden omstanders eenige werkelijk-aanvallende beweging gemaakt (evenmin trouwens door H. Hasan c. s.).

Ten bewijze hoe verschillend de indrukken en schattingen, ook van volkomen betrouwbare lieden, ter zake inderdaad zijn (1), moge vermelding vinden het getuigenis van Raden Moehammad Djanbi, den Adjunct Panghoeloe van Garoet, dat mede ondertekend is door Kijai Hadji Moehammad Hidjadji, Lid van den Priesterraad aldaar, die op den bewusten Maandag eerstgenoemde vergezelde op zijn tocht te voet van het station Tjibatoe naar Tjimarémé.

Hun was namelijk gelast om in het gevolg van den

(1) Men weet — het is een door psychologen dikwijls besproken verschijnsel — dat de getuigenissen van verschillende betrouwbare personen, die allen een bepaalde gebeurtenis bijwoonden, over 't algemeen en in den regel onderling belangrijke afwijkingen plegen te vertoonen.

Patih zich per trein van 8 uur 's morgens op weg te begeven, doch daar men dien trein miste, werd besloten dat de Patih met twee Wedana's, den Hoofdpanghoeloe en twee politieagenten spoedshalve per auto naar Tjikendal zouden gaan, vanwaar zij met de daar per trein uit Tasaikmalaja verwachte 30 (of 27) politiedienaren naar Tjimarémé zouden marcheeren, terwijl de beide zooevengenoemde kaum-lieden (Adjunct Panghoeloe en H. Hidjadji) met de Tjamats van Kadoengora en Nangka roeka, benevens zes politie-oppassers en twee door de politie vertrouwde hadji's, met den trein van 9.50 zouden volgen.

Dit geschiedde, doch aangezien men te Tjibatoe geen aansluiting vond in Westelijke richting (naar Leuwigoöng), moest laatstbedoelde kleine groep (1) te voet den tocht vervolgen eerst tot Leuwigoöng, langs de spoorbaan, en vandaar verder langs de „djalan rondaan” (smalle desawegen) naar Tjimarémé.

Uit het relaas van dien tocht wil ik het volgende releveeren.

Onderweg waarschuwde de Tjamat van Kadoengora: Laat ons goed opletten, oogen en ooren open houden, doch wij (Adjunct Panghoeloe en H. Hidjadji) zagen niets dat vrees zou hebben kunnen inboezemen: er waren wel veel menschen op den weg tusschen Tjibatoe en Leuwigoöng, maar in hunne houding en wijze van doen viel niets ongewoons op te merken, zij waren gewoon gekleed en voorzoover wij zien konden niet gewapend.

Ook langs de desapaadjes tusschen Leuwigoöng en Tjimarémé bevonden zich wel, loopend, zittend of staande, veel menschen, doch ook zij waren gewoon gekleed en — voorzoover wij konden onderscheiden — niet gewapend. Zij keken allen in de richting van de kampong Tjimarémé.

Ook de lieden, die van het zuiden komend zich over de sawahs naar H. Hasan's kampong begaven, vertoonden uiterlijk niets ongewoons.

Telkens wanneer wij de menschen die hier en daar zo dicht op elkaar gedrongen waren dat zij den weg versperden, verzochten plaats te maken, weken zij zonder eenig bezwaar op zij om ons door te laten. In de kampong, dichtbij het huis van Hadji Hasan, zagen wij een huis waarvan de deur gesloten was. De Tjamat van Kadoengora beklom de trap van het huis, opende de voordeur en beval den bewoners de deur niet (weer) te sluiten. Daaraan werd gevolg gegeven.

Bij 't voorerf van H. Hasan's huis gekomen, waar de Régent juist bezig was H. Gadjali te vermanen, zagen wij aan den Zuid- en Oost-kant van het huis zeer vele menschen doch allen waren gewoon gekleed en droeger — voorzoover wij zien konden — geen wapens. Toen men zou gaan schieten gelastte de politie den dichtbijstaanden opzij of achteruit te gaan opdat ze niet getroffen zouden worden. Allen gaven daaraan gehoor. Na het (laatste) geweersalvo en nadat de deur met een randoe boomstam was opengerameid, toen niemand der in het huis aanwezigen naar buiten wilde (durfde?) komen, gingen eenige soldaten hen eruit halen. Ook toen deden de omstanders niets”.

Het ware niet verstandig, uit deze ongetwijfeld eerlijk en naar beste weten opgemaakte verklaring ten aanzien van de bovengenoemde vraag definitieve conclusies te

(1) In totaal 12 man, waarvan zes politie-oppassers.

trekken; maar men schijnt er wél uit te mogen opmaken, dat, terwijl blijkens de feiten zoowel van de eigenlijke „opstandelingen” als van de honderden omstanders niemand eenige aanvallende daad heeft verricht, er zich onder laatstbedoelden toch ook betrekkelijk niet zoo heel velen hebben kunnen bevinden, die op daadwerkelijk verzet voorbereid waren of daartoe het plan koesterden”.

Oorzaak en aard van H. Hasan's verzet.

„Wat de eigenlijke oorzaak van het verzet van Hadji Hasan betreft, daarover kan, naar mij voorkomt, reeds thans geen verschil van meening meer bestaan. Al is ook de mogelijkheid niet uitgesloten dat het in gang zijnde onderzoek nog allerlei bijzonderheden zal aan 't licht brengen, welke op de houding en de gemoedsgesteldheid van Hadji Hasan c. s. invloed hebben geoefend, dit zal toch voorzoover ik zien kan in geen geval wijziging kunnen brengen in mijne, thans ook door den Resident der Preanger-Regentschappen gedeelde, overtuiging, dat de eigenlijke oorzaak van „de ongeregeldheden te Tjimarémé” is gelegen in den padi-opkoop en de wijze waarop aan de daaromtrent door de Regeering verstrekte bevelen in het Garoetsche is uitvoering gegeven.

Hoofdfactoren in het tengevolge van die gedwongen padilevering tusschen het Bestuur en Hadji Hasan ontstane conflict zijn: eenerzijds het karakter, het ontwikkelingspeil, de positie en de invloed van dien bejaarden, naar verhouding bemiddelden boer, van wien een groot aantal lieden in zijne omgeving min of meer afhankelijk waren; anderzijds het gebrek aan beleid, belangstelling, waakzaamheid en plichtsbetrachting van sommige der betrokken bestuursambtenaren, zeer in 't bijzonder van den toenmaligen Wedana van Lélés en den Regent van Garoet.

Zelfs bij de meest-verschoonende beoordeeling van de gestie dezer beide prijaji's en wanneer men zich daarbij ter dege rekenschap geeft van de algemeen erkende waarheid dat kritiek van „stuurlui aan den wal” allicht geneigd is tot onbillijkheid tegenover degenen die op een bepaald oogenblik „onder moeilijke omstandigheden moesten handelen”, zelfs dan nog kan men ten slotte wel niet anders dan constateeren dat in de houding van Wedana en Regent fouten zijn aan te wijzen.

Als factoren van bijkomstigen aard zullen wellicht — hieromtrent bestaat thans nog geen zekerheid — nog eenige feiten en omstandigheden moeten worden genoemd, welke H. Hasan's houding en gezindheid kunnen beïnvloed en later, ná, het ontstaan van het conflict, zijn zelfvertrouwen hebben versterkt, b.v. de persoonlijke relaties van hemzelf en van zijn schoonzoon H. Gadjali ook in verband met den reeds in de Preanger in gang zijnden djimat-zwendel en de strevingen van sommige „Afdeeling-B”-lieden, enz. Doch wat daaromtrent ook nog moge worden ontdekt en bewezen, dit alles blijft van secundaire beteekenis. Na de van den Wedana van Lélés — en den Loerah? — ondervonden bejegening, in 't bijzonder hunne bedreiging dat er drommen soldaten zouden komen om op zijn padi beslag te leggen, kwam Hadji Hasan, die nu eenmaal — waarschijnlijk ook omdat de zaak hem niet voldoende duidelijk was uitgelegd — er niet toe kon komen vrijwillig de geëischte hoeveelheid padi af te staan tot het wanhopige doch onder de gegeven omstandigheden in dezen maa psychologisch wel verklaarbare besluit, om dan maar liever zijne zaak in Gods hand te stellen en

„het er maar op aan te laten komen”, desnoods te sterven.

Stond dit besluit nu werkelijk gelijk met een voornemen om „den heiligen oorlog (dihad, prang sabil)” te gaan voeren? Ik wil op die vraag voorloopig nog niet een definitief antwoord geven. Maar afgezien hiervan, dat indien hij dat werkelijk mocht gemeend hebben, H. Hasan's voorstelling van den wettigen dihad en wat daarmee verband houdt uiterst verward moet geweest zijn, meen ik toch niet te mogen nalaten op te merken, vooreerst dat in deze Mohammedaansche landen nagenoeg elk verzet tegen de niet-Moslische Overheid of Hare ambtenaren met den naam „prang sabil” pleegt bestempeld te worden, en in de tweede plaats, dat in vele Inlandsche talen (1) de term „sabil”, behalve die van den dihad der Mohammedaansche wetboeken, van lieverlede óók de meer algemeene beteekenis gekregen heeft van „een zwaren strijd voeren; met doodsverachting strijden; een wanhopigen strijd tegemoet gaan; uit wanhoop, geen uitweg meer ziende, besloten zijn tot het uiterste weerstand te bieden, te overwinnen of te sterven”.

Let men nu bovendien op de in het voorafgaande beschreven door H. Hasan c.s. gevoerde — meer negatieve dan positieve — actie en op de uitsluitend verdedigende houding voortdurend, tot aan het bittere einde, door hen aangenomen dan schijnt er alleszins reden te bestaan om in dit verband den term „heilige oorlog” geheel te vermijden.

Naar aanleiding hiervan zij tevens aangeteekend, dat, waar de „sabil” blijkens het boven opgemerkte ongeveer het feit van het dragen van witte kleederen door H. Hasan c.s. niet noodwendig op heiligen oorlog behoeft te wijzen doch veel meer kan worden opgevat als de dezen lieden die wilden „sabil” passende dracht: immers als doodskleederen zijn witte kleeren gebruikelijk.

Wellicht zullen later nog nopens de onderwerpelijke aangelegenheid te ontvangen gegevens gelegenheid geven op het hiermeegedeelde nader terug te komen”.

Ongetwijfeld moest de naar aanleiding van de H. Hasan-zaak — gelukkig — gedane ontdekking van den uitgebreiden, reeds geruimen tijd in de Preanger gedreven djimatzwendel en van de actie der zoogenaamde „Afdeling B” het Bestuur wel noodzaken tot groote waakzaamheid, tal van arrestaties en in verband daarmee tot verscheidene maatregelen, waartoe men in gewone omstandigheden niet licht zou overgaan. Maar in en om Garoet heeft deze — op zichzelf dus noodzakelijke — waakzaamheid geleid tot een toestand, die op den objectieven toeschouwer werkelijk — een journalist heeft, meen ik, het woord genoemd — den indruk moest maken van den „staat van beleg” met al de daaraan verbonden beperkingen van de bewegingsvrijheid en vexaties.

Ook schijnt, zool niet aan een leider, dan toch aan ambtenaren en aan personen die in de H. Hasan-zaak als getuigen optraden, uitdrukkelijk verboden te zijn daaromtrent eenige inlichting te geven. Ik zelf ondervond daarvan den terugslag: te Tjimarémé weigerde men zelfs pertinent om met mij over de bijzonderheden van het voorgevallene te spreken.

Van eenigszins anderen aard is het volgende:

(1) Ook in het Soendaneesch, zie het Wdbk. van Coolsma, tweede druk 1913 s.v. sabil.

Vertaling van het rekest van H. Hasan Arip, den 4den Juli te Tjimarémé door H. Gadjali aan den Assistent-Resident van Garoet aangeboden.

Aan
den heer Assistent-Resident
van de Nagri
GAROET.

Met Uw verlof. Ik deel U eerbiedig mede dat, aangezien ik vroeger, den 24sten April j.l., mij reeds (met een verzoek) tot U gewend heb, ik hoop dat het (hoogere) Bestuur (thans) de goedheid zal willen hebben mij goedgunstig te zijn.

Hierbij doe ik wederom eerbiedig een verzoek, omdat ik erg bevreesd ben voor de ondergeschikten van het (hoogere) Bestuur, nl. den heer Wedana van het district Lélés en den heer Loerah van Tjikendal. Zij willen beslag leggen op mijne sawahs; bij al de sawahs die ik bezit willen zij vlaggen als merkteekens plaatsen, terwijl die rijstvelden zullen bewaakt worden door de geheele politiemacht van het district Lélés, ja zelfs — zoo hebben zij gezegd — zullen daarbij nog soldaten komen, over een uitgestrektheid van twee vierkante paal, om mij ongelukkig te maken. Om dit alles zoo te regelen hebben de Wedana en de Loerah (naar zij beweren) reeds vergunning gekregen van het hoogere Bestuur.

Hetzij dit al dan niet waar is, ik leg er mij bij neer, want van oudsher hebben mijne voorouders en ook ikzelf tot heden toe zich altijd onderworpen aan de Overheid. Maar indien het niet waar is, waarom handelt dan de heer Wedana eigenmachtig en volgt hij niet de bevelen op van de Overheid?

Wat mij betreft, ik ben er van geschrokken. Van vroeger af tot nu toe heb ik nog nooit een Wedana en een Loerah aangetroffen die hunne onderdanen (de door hen bestuurden) in 't ongeluk willen storten.

Dit wenschte ik eerbiedig mede te deelen. Slechts vraag ik duizendmaal om vergiffenis, moge de Overheid mij goedgunstig gezind zijn.

(w.g.) HADJI MOEHAMAD HASAN ARIP.

The first part of the report deals with the general
 conditions of the country and the progress of the
 work during the year. It is found that the
 country is generally well settled and that the
 work has been carried on in a satisfactory
 manner. The second part of the report deals
 with the details of the work done during the
 year. It is found that the work has been
 carried on in a satisfactory manner and that
 the results are generally good. The third
 part of the report deals with the financial
 statement of the year. It is found that the
 financial statement is generally good and that
 the results are satisfactory. The fourth
 part of the report deals with the general
 conclusions of the year. It is found that the
 work has been carried on in a satisfactory
 manner and that the results are generally
 good.

J. H. [unclear]
 [unclear]

VOLKSRAAD
TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP II — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, ten behoeve van de instelling van regentschapsraden op Java en Madocra (1ste gewone zitting 1919 B 20).

AFDEELINGSVERSLAG.

VERSLAG.

§§ I en II. Verdere toepassing van de decentralisatie; ingestelde onderzoekingen.

Vele leden brachten de Regeering dank voor haar voornemen om regentschapsraden in te stellen. Men had lof voor de wijze van behandeling van deze zaak. Het oordeel van het publiek is gevraagd en daarmee is rekening gehouden.

De opmerking werd evenwel gemaakt dat het vroeger gepubliceerde voor-ontwerp „Regentschapsraden-ordonnantie” niet meer de grondslag zal zijn voor de toekomstige regeling en dat de Regeering verzuimd heeft hiervan aan den Volksraad kennis te geven. Er werd op aange drongen dat de Volksraad over het nieuwe ontwerp van ordonnantie zal worden geraadpleegd en dat het zóó tijdig zal worden gepubliceerd, dat de openbare meening gelegenheid heeft zich daaromtrent te uiten.

Eenige leden gaven te kennen dat zij de beschouwingen in de tweede alinea van § 1 niet deelen. Politiek onmondigen kunnen zich h. i. wel burgers gevoelen blijkens de ervaringen vroeger in Holland opgedaan. Burger schapsrechten worden ten onrechte tot kiesrecht beperkt geacht. Dit betoog werd door anderen onjuist geacht. Zonder kiesrecht worden de belangen der ingezetenen licht verwaarloosd en dit is in Holland ook wel degelijk beseft.

Gevraagd werd of het juist is dat niet iedereen mocht komen op de vergaderingen, die ter bespreking van de regentschapsraden zijn uitgeschreven. Bij de uitnodigingen tot deze bijeenkomsten zijn, naar het schijnt niet alle partijen op gelijke wijze bedacht.

Ook werd betreurd dat somtijds afzonderlijke vergaderingen werden gehouden voor verschillende bevolkingsgroepen. Eenige leden deelden mede dat aan de bestuursambtenaren evenals aan de gewestelijke raden, van welke laatsten zelfs een deel hunner bevoegdheden zal worden afgenomen, niet voldoende gelegenheid was gegeven rechtstreeks hunne adviezen uit te brengen. Het ontwerp-besluit is thans met onverklaarbaren spoed bij den Volksraad aanhangig gemaakt, terwijl toch jaren lang

reeds de wenschelijkheid bepleit is en bezonken adviezen van alle zijden hadden kunnen worden ingewonnen.

Vooropgezet werd dat in ieder gewest minstens één regentschapsraad moest ingevoerd worden en de schijn is gewekt dat de bestuursambtenaren omtrent het beginsel der instelling met opzet zijn voorbijgegaan.

Deze houding van de Regeering heeft nieuw voedsel gegeven aan bestaande verkeerde opvattingen, gelijk o. m. ook in het Vrijzinning Weekblad van 15 Februari 1919 No. 33 geuit, dat het binnenlandsch bestuur en liefst ongemotiveerd tegen de invoering zou gekant zijn.

Nu wordt aan het B. B. korps, van wier toewijding en zorgen in de eerste plaats het welslagen van de regentschapsraden zal afhangen, min of meer de uitvoering dezer belangrijke instelling opgedrongen.

Waarschuwend werd in herinnering gebracht, dat met de bekende bestuursreorganisatie-De Graaf op dezelfde wijze, hoewel in sterkere mate, gehandeld is. Daarin werden slechts enkele residenten gehoord met gevolg dat het ontwerp onvoldoende voorbereid tot zelfs in de Staten-Generaal kwam. Daar ondervond het zooveel tegenstand dat het niet tot uitvoering is gekomen; daartoe zou het protest van de bestuursambtenaren veel hebben bijgedragen.

Tegenover dit betoog wezen anderen er op dat wel advies gevraagd is aan de B. B. ambtenaren, zij het niet in den gebruikelijken vorm van schriftelijke adviezen. Dit werd juist een verstandige regeling geacht, omdat uit de velelei afwijkende meeningen moeilijk een algemeen bevredigend stelsel zou zijn op te bouwen. De hier aan het woord zijnde leden brachten de Regeering hulde voor de betrachte voortvarendheid. Zelfs achtten andere leden het een voordeel, dat men met de instelling van regentschapsraden de tijden wat vooruit is; zij vonden dit veel beter dan dat men bij den tijdgeest ten achter komt.

Gevraagd werd om overlegging van het voor de Regeering opgemaakt verslag van de gehouden beraadslagingen.

Men had vernomen dat bij sommige vergaderingen debat verboden was; alleen het stellen van vragen zou daar zijn toegelaten. Wenschelijk ware het geweest steeds en overal debat toe te staan. Anderen meenden te weten dat steeds debat was toegelaten.

Geklaagd werd dat bij de gehouden besprekingen à priori vaststond dat er regentschapsraden moesten komen. Men mocht alleen de wijze bespreken waarop zij zouden worden ingericht, niet of zij zouden worden ingesteld.

Enkele leden betwijfelden of in alle bevolkingsgroepen inderdaad levendige belangstelling voor de regentschapsraden bestaat. Daartegen werd opgemerkt dat een zekere terughouding bij nieuwe zaken verklaarbaar is. Vaak bestaat aanvankelijk wantrouwen wijl men niet weet waartoe de nieuwigheid leiden zal. Vaak ondergaat de bevolking de suggestie van een toespraak. Spontaniteit schijnt dan te ontbreken. Maar in werkelijkheid geven de voormannen weer wat onbewust in het volk leeft. Het Javaansche volk voelt wel degelijk dat iets veranderd moet worden, het weet echter nog niet altijd, waaraan het hapert. Maar een vertegenwoordigend stelsel is het aangewezen middel om grieven uit den weg te ruimen. Men zal de portée der maatregelen gaan begrijpen, ook de reden dat maatregelen achterwege blijven. Hiertegenover werd twijfel gesteld of men wel in de regentschapsraden de waarde van argumenten zal erkennen; gewezen

werd op de oppositie, dikwijls à outrance in den Volkraad gevoerd, ondanks redelijke argumenten van Regeeringswege te berde gebracht.

Van andere zijde werd als voorbeeld van het nut van argumentatie aangehaald dat indertijd ernstige klachten onder de bevolking over het gebrek aan scholen werden weerlegd door te wijzen op de oorzaak daarvan, het onderwijzerstekort, en dat deze weerlegging bevrediging had gegeven. Wel een bewijs dus dat niet alle argumentatie vergeefs is.

Een der leden drong er ten slotte op aan dat ook in de Vorstenlanden regentschapsraden of soortgelijke instituten zullen worden ingesteld. Hij meende dat de bevolking daar evenzeer voor democratische hervormingen rijp is als in de Gouvernementslanden. Er werd door anderen op gewezen dat voor de invoering van zulk een maatregel overeenstemming met de zelfbesturen noodig is en getwijfeld werd of deze hun medewerking daartoe zullen willen verleen. Door het eerste lid wordt verzekerd, dat van den kant der zelfbesturen geen moeilijkheden zullen worden ondervonden.

§ III. Geschiktheid van de Inlandsche bevolking voor de behartiging van eigen zaken.

Vele leden deelden de inzichten der Regeering in deze paragraaf uiteengezet. Van politieke opvoeding is inderdaad veel te verwachten voor het bevorderen van verantwoordelijkheidsgevoel en wantrouwen zal worden weggenomen. Meer medezeggenschap der bevolking is, naar betoogd werd, stellig noodig. De desamen als zoodanig heeft het al lang, ook voor de meer ontwikkelden bestaat er sedert lang behoefte aan. Door andere leden werden eveneens van een politieke opvoeding schoone resultaten verwacht, mits daarbij geleidelijk wordt te werk gegaan.

Elders was, bij alle vreugde over de thans gebleken geschiktheid der bevolking voor deze instellingen, toch de vraag gerezen hoe te verklaren is dat in het rapport-De Graaf nog bleek van zooveler meening, dat die geschiktheid ontbrak. Opgemerkt werd hieromtrent dat bij de vergaderingen, door den heer De Graaf belegd, slechts eenzijdige voorlichting werd gegeven; bovendien werden zij jaren geleden gehouden; sinds dien tijd is veel veranderd.

Sommige leden meenden dat het Europeesch binnenslandsch bestuur over medezeggenschap der bevolking in veel opzichten nog denkt als ten tijde van het onderzoek-De Graaf; doch er is daarnaast thans een andere meening opgekomen. Ook mag niet vergeten worden dat destijds de persoon van den heer De Graaf een zekeren invloed uitoefende.

§ IV. Noodzakelijkheid van wijziging van het bestuursstelsel.

Eenige leden hadden met verwondering gelezen dat de drang tot invoering van de regentschapsraden zou voortvloeien uit het ontstaan van een derden stand. Deze verklaring werd dan ook moeilijk te rijmen geacht met het voornemen om de verkiezing van kiesmannen op de wijze als gebruikelijk is bij de verkiezing van desahoofden — dus in hoofdzaak door den vierden stand — te doen plaats vinden. Bovendien de derde stand bestaat reeds geruimen tijd, al waren uitingen minder goed waar te nemen ten gevolge van het vroeger bestaand verbod van politieke vergaderingen. Het is, aldus vervolgden deze leden hun betoog, niet zonder bedenking, thans van den derden stand te spreken en dien op den voorgrond te plaatsen; het kan er toe leiden dat de groote massa wordt uitgeschakeld. Men zal de bourgeoisie tegen haar

uitspelen en de massa te weinig stem in het kapittel geven. De groote massa is wel degelijk geschikt zich uit te spreken over vraagstukken van algemeen belang. Analfabetisme is wel een bezwaar, doch dit mag niet gelden als overwegend, waar het slechts gaat om toekenning van een zekere mate van medezeggenschap in beperkte sfeer.

Nog werd betoogd dat het regentschap een verzameling is van desa's, niet van individuen; op het desaverband moet het derhalve rusten. Deze organische verhouding moet meenden de hier sprekende leden in de geheele regeling tot uitdrukking komen. Zij oordeelden dan ook dat het beter ware geweest indien de instelling van desaraden die van regentschapsraden ware voorafgegaan.

§ V. Aantal en plaats der voor de eerste maal in te stellen regentschapsraden.

Men zou gaarne vernemen op welken grond de keuze op de in de toelichting genoemde regentschappen is gevallen.

Men vreesde in de eerste plaats, dat systematisch al de plaatsen waar een gemeenteraad is, uitgeschakeld zijn ter voorkoming van moeilijkheden. Een dergelijk streven om de moeilijkheden te ontloopen achtte men niet in het belang van een zuivere proefneming. Zoo is bv. in het gewest Cheribon het regentschap Indramajoe aangewezen, waar de bevolking het minst ontwikkeld is.

In de tweede plaats vreesde men, dat de persoonlijkheid van den regent meer den doorslag gegeven heeft dan de geschiktheid van de bevolking. De beproeving van het instituut behoort niet te worden vastgekoppeld aan personen, die wellicht door anderen vervangen zullen worden. Mocht het zijn dat in een regentschap, waar de bevolking voor een regentschapsraad in aanmerking komt, een regent is die niet geschikt geacht wordt, dan zou deze door een ander te vervangen zijn.

Als regentschappen, die zeer zeker en meer dan de voorgestelde in aanmerking komen, werden genoemd: Bandoeng, Cheribon, Tegal, Sidoardjo, Djombang.

Anderzijds meende men, dat de ontwikkeling van de bevolking een te wankel basis voor een beoordeeling is en dat bovendien de resultaten van de proefneming gering zullen zijn als de regent niet de noodige belangstelling heeft of blijkt niet geschikt te zijn. Ter wille van de instelling van raden regenten over te plaatsen werd door deze leden onrechtvaardig en onjuist geacht. Nog werd gewezen op blz. 13 van de Memorie van Toelichting, waar aan het slot der 3de alinea sprake is van de mogelijkheid om ook een ander dan den regent te belasten met het voorzitterschap van den regentschapsraad.

Door andere leden werd gevreesd voor afgunst van de regenten onderling. Zij meenden dat de motiveering van de voorkeur der Regeering voor bepaalde regentschappen niet duidelijk genoeg is, zoodat de zaak voor hen niet is opgehelderd; misverstand blijft nog mogelijk. Daartegen werd betoogd dat de animo der regenten om een raad naast zich te hebben meestal niet heel groot is. Zoo was een der leden een geval bekend, waarin de regent zeer ontwikkeld maar in geen deele voorstander van den regentschapsraad is. Toch zal daar een raad worden ingesteld. Onder zulke omstandigheden achtte men twijfel aan het succes van den voorgenomen maatregel gewettigd. Van andere zijde werd tegengesproken, dat de regenten tegen invoering van regentschapsraden gekant zouden zijn.

Men vroeg wanneer de invoering van raden in de overige niet in de toelichting genoemde regentschappen

zal volgen. Men achtte het van belang dat nu reeds vast zou staan in hoeveel tijd de hervorming over geheel Java en Madoera zal worden doorgevoerd.

§ VI. Samenstelling van den regentschapsraad.

Vele leden spraken zich uit ten gunste van een gemengden raad. Zij betuigden instemming met de uit het ontwerp blijkende associatie-politiek der Regeering. De toelichting op blz. 7 en 8 werd door eenige leden niet ten volle begrepen. Ligt in het Indiërschap niet de associatiegedachte? vroegen zij. De aangegeven tegenstelling werd niet duidelijk geacht. Andere leden merkten op dat met dit deel der toelichting een bestrijding van het stelsel-Ritsema van Eck bedoeld werd.

Beschouwt men het regentschap als een organisatie van desa's, zoo werd voorts betoogd, dan is in den regentschapsraad geen plaats voor Europeanen en Chineezen. Wel, als hij een uitdrukking is van maatschappelijke belangen, doch dan zou het niet logisch zijn er een politiek lichaam van te maken. Er is een tegenstrijdigheid tusschen doel en samenstelling. Gevreesd werd dat vele leden van de regentschapsraden niet voldoende kennis zullen hebben van de verschillende streken van het ressort van den raad. Vermoedelijk zullen ook tal van Europeanen niet in de regentschapsraden zitting willen nemen.

Op dit betoog werd geantwoord dat het de bedoeling is dat de regentschapsraden een afspiegeling zullen geven van de samenstelling der bevolking. Willen sommigen er niet in zitten, dan zal dit tot hun eigen nadeel zijn. Ook al zou de regentschapsraad op de desa's moeten steunen — hetgeen niet werd erkend — dan zou daaruit nog niet volgen dat Europeanen en Chineezen er buiten moeten blijven, want deze dienen ook in het desaverband te worden opgenomen.

Een lid gaf een verklaring van het verschijnsel, dat de bevolking aan een gemengde samenstelling de voorkeur gaf boven samenstelling uit Inlanders alleen. Aanwezigheid van Europeanen zou nl. het toekennen van meerdere bevoegdheid ten gevolge hebben, dan bij samenstelling uitsluitend uit Inlanders te verwachten was.

§ VII. Aanwijzing van de leden der regentschapsraden.

Vele leden hadden tegen benoeming van leden bedenkingen; voor de Regeering zelf werd door hen die bevoegdheid ook bezwaarlijk geacht. Beter is een benoeming van slechts adviseerende leden als maatregel van tijdelijken aard. Dit werd gewenscht met het oog op de omstandigheid dat sommige groepen of belangen door verkiezing geen vertegenwoordiger in den raad zullen hebben. Het aantal adviseerende leden behoeft niet bepaald te zijn. Het stelsel heeft voor de Regeering het groote voordeel dat men netelige kwesties, die zich bij hanteeren van het benoemingsrecht steeds voordoen, ontgaat en nimmer de schijn gewekt wordt dat door benoeming getracht wordt de gekozen meerderheid van bepaalde groepen of partijen in een minderheid om te zetten.

Hiertegen werd als bezwaar aangevoerd, dat deze adviseerende leden niet tevreden zullen zijn met hunne positie. Benoemt men, dan moeten de benoemden ook het recht van meestemmen hebben. Wie stemt heeft meer invloed. Alléén de meening van bepaalde personen te doen hooren heeft weinig praktisch nut, het staat vrijwel gelijk met het toezenden van een brochure. Het staat ieder vrij er nota van te nemen of niet. Vooral op de beslissing van aangelegenheden met een politieke zijde is, —

aldus de hier aan het woord zijnde leden — de invloed van uitsluitend adviseerende leden uitermate gering. De gekozen leden stemmen dan toch op een wijze als door hun partij of groep wordt voorgeschreven.

Hiertegen werd aangevoerd dat men het door de adviseerende leden gesprokene niet kan negeren. Het gesproken woord heeft ook meer beteekenis dan het gedrukte.

Sommige leden hadden tegen benoeming geen bezwaar. Zij waren er van overtuigd dat de Regeering van haar benoemingsrecht geen misbruik zal maken. Andere leden wezen evenwel op de benoemingen voor de gewestelijke raden, waarbij veelal geen rekening met de algemeene wenschen werd gehouden.

Verscheidene leden zouden $\frac{2}{3}$ van het aantal leden willen doen verkiezen en als correctief $\frac{1}{3}$ doen benoemen. Indien de uitvoeringsregelen voor het kiesrecht niet tijdig gereed kunnen zijn, zouden — naar het oordeel van enkelen — de raden voor de eerste maal geheel benoemd kunnen worden. Anderen meenden echter dat in sommige regentschappen reeds dadelijk de geheele raad uitsluitend door verkiezing zou kunnen worden samengesteld, zoodat voor die ressorten de benoeming van $\frac{1}{3}$ der leden niet noodig is.

Over de vraag door wie de benoeming zal geschieden, bestond verschil van meening. Enkelen wilden de benoeming doen geschieden door den resident; anderen door den gewestelijken raad, tegen dit laatste werd aangevoerd dat het in de practijk moeilijkheden zou geven, aangezien de gewestelijke raad bezwaarlijk kan oordeelen over de geschiktheid van candidaten die niet meer dan locale bekendheid hebben en slechts ter plaatse beoordeeld kunnen worden.

Het aantal leden werd door sommigen veel te groot geacht, hoogstens worde 1 persoon per onderdistrict gekozen; de raden zullen dan uit ± 19 leden bestaan vermeerderd met ± 9 benoemden.

Een der leden kon zich de noodzakelijkheid van benoeming voorstellen, namelijk in het geval, dat niet genoeg leden gekozen werden. Datzelfde lid was er uitsluitend om praktische redenen voor om de eerste maal alle leden door de Regeering te doen benoemen. Hij vreesde dat de verkiezingen de eerste maal niet zouden vlotten. Ook wezen enkele andere leden op het gevaar dat de eerste verkiezing niet de meest geschikte elementen in den raad zou brengen.

Als kiesrecht-eischen werden genoemd: meerderjarigheid, gelijkstelling van man en vrouw, aangifte-kiesrecht, gecombineerd met belasting-kiesrecht.

Vrouwenkiesrecht komt in Indië reeds voor, — aldus werd opgemerkt —, het hangt samen met de positie der vrouwen.

Betoogd werd dat voor geheime stemming kennis van lezen en schrijven noodig is. Technisch werd van andere zijde rechtstreeksche verkiezing door analfabeten met behoud van het beginsel van geheime stemming wel mogelijk geacht. In herinnering werd gebracht het systeem uiteengezet in „Koloniale Studiën”, eerste halfjaar 1919, blz. 368—392.

Andere leden meenden dat het kiesrecht zeer wel zou kunnen worden toegekend aan de kiesgerechtigden voor de desaraden en bovendien aan eenig groepen die nu van dat kiesrecht zijn uitgesloten.

§ VIII. Kiesrecht.

Enkele leden vreesden dat politieke vereenigingen zich meester zullen maken van het kiezerscorps en zouden ook hierom aan benoeming voor den eersten keer de voorkeur geven. Zij waarschuwden tegen de verkiezing door anal-fabeten, omdat geen behoorlijke geheime stemming zal kunnen gehouden worden. Hiertegen werd aangevoerd dat de invloed van politici niet groot is in de desa en dat eerder voor behoudzucht te vreezen is. Een benoemd college is naar het oordeel van deze leden een onzuivere proefneming, want het gekozen college zou van geheel ander karakter zijn geweest.

Gewenscht werd verkiezing door alfabeten rechtstreeks, door analfabeten langs getrapten weg. Analfabeten zijn moeilijk te bereiken en slecht op de hoogte van de vraagstukken van den dag. Deze stelling werd weersproken, volksvereenigingen kunnen, meende men, voor de noodige voorlichting zorgen. Gemeend werd dat voor de regentschapsraden de ongeletterde tani toch wel competent is te noemen. Deze zienswijze werd anderzijds alleen juist geacht indien de werkring van den raad zeer wordt beperkt.

Een lid drong aan op verkiezing door de desaraden; dit zou z.i. vele der thans aanwezige bezwaren wegnemen. Hiertegen werd betoogd dat men dan praktisch precies dezelfde kwesties zal krijgen.

Eenige leden vreesden voor een overwicht van alfabeten, terwijl hun karakter en ervaring misschien niet beter is, al mogen zij intellectueel hooger staan dan de analfabeten. Liever zou men aan allen gelijke rechten zien toegekend. Dit werd van andere zijde bedenkelijk geoordeeld. Het gevolg van onvoldoende ontwikkeling is vaak bekrompenheid, die het karakter schaadt en aan de waarde van het oordeel afbreuk doet. Kiesmannen moeten meende men zeker kunnen lezen en schrijven. Enkele leden toonden zich voorstanders van een census-kiesrecht. Anderen maakten bezwaar tegen het stellen van een census-eisch. Betaling van belasting mag geen eisch zijn, wel — om technische redenen — het aangeslagen zijn.

Eenige leden drongen aan op instelling van afzonderlijke kiezerscorpsen voor de verschillende rassen, opdat zij op voor henzelf bevredigende wijze vertegenwoordigd zouden zijn. De aandacht werd in verband hiermede gevestigd op een artikel van de hand van Mr. Van Wijngaarden in aflevering 7 (1 October 1919) van „Locale Belangen”.

In beginsel werd wel de wenschelijkheid om één kiezerscorps te vormen en te streven naar samensmelting der bevolkingsgroepen toegegeven, doch gevreesd werd dat de tegenstellingen juist worden verscherpt als men thans reeds de natuurlijke tegenstellingen negeert; beter is het deze te laten uitwerken en eerst als zij vanzelf zijn nitgesleten, daarmede bij de organisatie van de kiezers rekening te houden.

Voor het passief kiesrecht werd door eenige leden de eisch van het kunnen lezen en schrijven met Latijnsche karakters te hoog geacht. Ondanks de opmerking van andere zijden, dat er groote moeilijkheden zouden ontstaan bij het vertalen van alle raadsstukken in de gewenschte taal en karakters, werd door deze leden het kunnen lezen en schrijven in welke inheemsche taal en met welke karakters ook voldoende geacht.

Bij het vasthouden aan de Latijnsche karakterteekens werd gevreesd voor een overheersching van z.g. intellec-

tueelen, die niet altijd voldoende van de belangen der groote massa op de hoogte zijn.

Vele leden betuigden hun instemming met het regeeringsinzicht, neergelegd in de Memorie van Toelichting op blz. 11 waar een stelsel van getrapte verkiezingen wordt uiteengezet.

§ IX. Verhouding van het aantal Inlandsche leden tot dat der niet-Inlandsche.

Tweeërlei standpunt kwam tot uiting.

Eenerzijds bestond het verlangen om de in de gemeenschap levende maatschappelijke onderscheiding — zooals deze in Indië zich scherp uit in de groepen van Europeanen, Inlanders en Chineezen — en in het kiezerskorps en in het korps gekozenen zich te doen weerspiegelen; derhalve reserveering van plaatsen van Europeanen en Chineezen, te kiezen in gescheiden kiezerskorpsen zooveel mogelijk met organische groepen als eenheid. Door de Inlanders vrij te laten al of niet Europeanen te kiezen, ontstaat de groote kans dat niet één Europeaan gekozen wordt, of wel een Europeaan die niet te beschouwen is als een vertegenwoordiger van de Europeesche ingezetenen of wel een Europeaan die zijn verkiezing te danken heeft aan ongewenschte verborgen machtsinvloeden. Deze mogelijkheden moeten door scheiding van de kiezerskorpsen uitgesloten worden, anders zou voor de aanhangers dezer opvatting het geheele instituut van regentschapsraden onaannemelijk zijn.

Anderzijds bestond het verlangen om met erkenning van de onloochenbare rasverschillen, iedere vorm van bevoorrechtiging te vermijden; in casu het reserveeren van zetels voor een numeriek kleine groep die anders misschien niet zou vertegenwoordigd worden. Deze leden ontkenden dat de maatschappelijke scheidingslijnen samenvallen met de scheidingen naar rassen; zij zagen groote afstanden tusschen eigen rasgenooten b. v. tusschen werkgevers en werknemers in de suikerindustrie, zoodat de eene groep er volstrekt niet mede gebaat is als de verkozen rasgenoot tot de andere groep behoort. Zij konden echter genoeg nemen met de voorgestelde verhouding van 2 : 1 voor een proeftijd van 2 of 4 jaar voor de helft gekozen en voor de helft benoemd. Andere leden achtten het nemen van een proeftijd niet noodig.

Enkele leden voorzagen dat in verscheidene ressorten door verkiezing geen Europeanen en Vreemde Oosterlingen in den raad zullen komen. Door de bepalingen dat $\frac{1}{3}$ der leden tot deze beide landaarden moet behooren en dat $\frac{1}{3}$ der leden door benoeming wordt aangewezen zal de Regeering altijd in de gelegenheid zijn te voorkomen dat de raden eenzijdig alleen uit Inlanders zouden worden samengesteld.

Door een ander lid werd er op gewezen, dat de Regeering bij de regentschapsraden hetzelfde principe toegepast heeft als bij de gemeenteraden wat de verhouding van het aantal zetels voor Europeanen, Inlanders en Vreemde Oosterlingen betreft. Daarom werd gemeend dat de Regeering in de regentschapsraden niet bedoeld heeft zuivere vertegenwoordigers van een of meerder bevolkingsgroepen te verkrijgen. Bij de verkiezing van de leden zal het niet om het ras gaan, maar wel om hen door hen voorgestane beginsel. In verband hiermede werd niet ingezien waarom een Europeesch lid niet zou kunnen opkomen voor specifiek Inlandsche belangen.

Bovendien werd het niet kennen van den candidaat van een zekere bevolkingsgroep niet ernstig genoemd bij de gemeenteraadsverkiezingen komt het immers veel

vuldig voor, dat een Europeesch candidaat onbekend is onder een groot deel der Europeesche gemeentenaren.

Opgemerkt werd, dat indien de Regeering unificatie van het kiezerskorps voorstaat, het inconsequent is wel rasonderscheid te maken bij de samenstelling van de regentschapsraden. Gevraagd werd wat de Regeering hiertoe geleid heeft.

Van andere zijde werd betoogd, dat nu de Regeering een onderscheid maakte in de samenstelling logischerwijze daaruit zou moeten volgen een verdeeling in kiezerskorpsen; deze leden achtten een gedwongen associatie verwerpelijk.

Eenige leden wenschten dat het aantal zetels, dat iedere bevolkingsgroep in een raad zal innemen, evenredig zal zijn met hetgeen door iedere bevolkingsgroep van belasting wordt opgebracht.

§ X. Voorzitters, college van dagelijksch bestuur.

Tegenover de opvatting van de Regeering om den regent ambtshalve voorzitter te doen zijn, tenzij daarvan om bijzondere redenen wordt afgeweken, werd de meening geuit aan den regent geen voorkeur toe te kennen.

De aandacht werd gevestigd op het advies terzake van de Semarangsche commissie (Locale Belangen 1 April 1919). In geen geval achtte men een aanwijzing van een assistent-resident als voorzitter gewenscht.

Ook wilden eenige leden geen onvoorwaardelijke aanwijzing van den regent tot voorzitter van den regentschapsraad, omdat hun regenten bekend waren, die geen voorstander van een regentschapsraad zijn.

In beginsel achtten anderen het rationeel, dat de regent ambtshalve voorzitter van den regentschapsraad is; zij konden zich echter voorstellen, dat in de periode waarin de decentralisatie thans nog verkeert, onvoorwaardelijke aanwijzing van den regent tot voorzitter niet gewenscht is.

Algemeen werd een bepaling gewenscht dat de vraag, of een college van dagelijksch bestuur den voorzitter van den regentschapsraad zal ter zijde staan, beslist worde door dien raad zelve.

Wel werd het wenschelijk geacht te bepalen dat de voorzitter van een regentschapsraad door een secretaris zal worden bijgestaan.

Voorts werd de incompatibiliteit van ambten met het lidmaatschap van den regentschapsraad ter sprake gebracht. Wat de benoemde leden betreft meende men dat de in artikel 3 der ontwerp-ordonnantie (opgenomen in de aantekeningen) bedoelde onverenigbaarheid van het lidmaatschap met betrekkingen, waaruit rekenplichtigheid aan den raad, dan wel ondergeschiktheid aan den raad of diens voorzitter voortvloeien, uitgebreid moet worden tot die ambten waaruit ondergeschiktheid als landsdienaar aan 's raads voorzitter in diens qualiteit van regent voortvloeit. Tot de verkozen leden ware echter laatstvermelde incompatibiliteit niet uit te breiden, daar de beantwoording van de vraag of een bepaalde aan den regent ondergeschikte landsdienaren geacht kan worden tegenover den regent-raadsvoorzitter voldoende zelfstandigheid te bezitten, aan de kiezers behoort te worden overgelaten.

Het erfelijkheidsbeginsel dat bij de benoeming van regenten in den regel wordt in acht genomen, leidt er, — aldus werd betoogd — toe dat in een regentschap steeds veel bloed- en aanverwanten van dezen Inlandschen hoofdamtenaar aanwezig zijn. Aangezien derge-

lijke familiebetrekkingen in een besturend college ongewenscht moeten worden geacht, meende men in overweging te moeten geven in de te ontwerpen regentschapsraden-ordonnantie te bepalen dat bloedverwantschap of zwagerschap in den eersten of tweeden graad niet mag bestaan tusschen den voorzitter en de leden van den raad of tusschen laatstgenoemden onderling.

Een verbod van onderlinge bloedverwantschap voor de leden werd door anderen niet wel mogelijk geacht wegens het ontbreken van een burgerlijken stand; ook werd hierbij gewezen op de vorming van fracties, die, al ontstaan zij uit andere oorzaken dan bloedverwantschap, toch dezelfde ongewenschte gevolgen kunnen hebben.

§ XI. Werkkring.

Gewezen werd op de tegenstrijdigheid tusschen de uitslating voorkomend op blz. 16: „Staatsrechtelijk komt het regentschap dus op één lijn te staan met de gemeente” en de beschouwing op blz. 13 dat de regentschapsraad zal „voorzien in de bijzondere behoeften van het ressort voorzover daarin niet is voorzien bij algemeene of gewestelijke verordening”. Immers voor de gemeenten geldt deze laatste beperking niet (art. 68c Reg. Regl.; art. 12 Dec. Besl.).

Met instemming werd kennis genomen van de toekenning van zelfbestuur, hetwelk de gemeente niet of nagenoeg niet heeft. Men sprak de hoop uit dat de Regeering ook daadwerkelijk een ruim en royaal standpunt zal innemen. Men meende dat de overdracht reeds dadelijk zou kunnen uitgebreid worden b.v. met uitgifte van erfpachtsrechten voor landbouwondernemingen. Het werd overbodig geacht dat aan den regentschapsraad advies zou gevraagd worden in de gevallen dat een beslissing door den gewestelijken raad wordt genomen.

Gewezen werd op een artikel in de Locomotief van 10 Maart 1919 en in de Banier van 21 Maart 1919, welke lezenswaardige beschouwingen omtrent den werkkring der raden bevatten. Met klem werd er op aangedrongen deze zoo uitgebreid mogelijk te maken, doch duidelijk en scherp te omschrijven. In verband daarmee zou men van de Regeering gaarne een nadere preciseering vernemen van de zinsnede, voorkomende onderaan op blz. 13 van de Memorie van Toelichting. Ook werd de vraag gesteld of onder „het gebied van volksgezondheid, van volkswelvaart en van lichamelijke en geestelijke ontwikkeling des volks” begrepen kan worden bemoeienis van den regentschapsraad met den landbouw, de visscherij, Inlandsche nijverheid en het Inlandsch onderwijs.

Het werd niet wenschelijk geacht, dat bijvoorbeeld secundaire wegen in beheer zouden worden gegeven bij den regentschaps- en de primaire bij den gewestelijken raad. Zulks niet alleen om financiële, doch ook om technische redenen. Aangedrongen werd op een positieve uitspraak der Regeering omtrent het toekomstig beheer der gewestelijke pasars e. d.

Een lid meende te moeten ontraden aan de rechtschapsraden reeds dadelijk talrijke bevoegdheden toe te kennen. Indien dit wel geschiedde was hij beducht dat, ten einde van die bevoegdheden een goed gebruik te kunnen maken, talrijke Europeesche leden in den raad zouden moeten worden opgenomen en het Inlandsch element ten gevolge van deze omstandigheid op den achtergrond zou komen.

De regentschapsraden zouden — aldus trok dit lid een vergelijking — gelijk zijn aan een school waar pas beginnende en vergevorderde leerlingen te samen in een

klasse zitten met natuurlijk gevolg dat de vergevorderden, ook al zijn ze wat aantal betreft in de minderheid, het meeste te zeggen hebben. Ter wille van meer bevoegdheden wilde hij het karakter van volksraden, dat z. i. de regentschapsraden zullen moeten dragen, niet in gevaar stellen.

Deze zienswijze vond bestrijding van de zijde van enkele leden, welke opmerkten dat in de gemeenteraden naast de Europeesche leden ook Inlandsche leden zitten, die daar uitstekend werk verrichten. Het nut van Inlandsche leden in gemeenteraden werd daarentegen door anderen in twijfel getrokken.

§ XII. Verhouding tot andere organen van het staatsgezag.

Bezwaar werd geopperd tegen het in de Memorie van Toelichting (bl. 17) geopperde denkbeeld om de belastingen en strafwetgeving in eerste instantie in handen van het hoofd van gewestelijk bestuur te doen berusten. De eerste instantie behoort juist, voor zoover betreft hun ressort, bij den regentschapsraad en het toezicht bij hogere organen. Ook is deze voorgestelde bepaling een afwijking van de bestaande regeling voor de gemeenten (art. 68c Reg. Regl.; art. 12 Dec. Besl.).

Mochten tegen het toezicht van de zijde van de gewestelijke raden overwegende bezwaren bestaan, dan meende men dat het toch een stap in de goede richting zou zijn te bepalen, dat het toezicht zal berusten bij den voorzitter van den gewestelijken raad, in stede van bij het hoofd van gewestelijk bestuur, zooals luidens de Memorie van Toelichting in het voornemen ligt.

Een regeling van de verhouding tot het hoofd van plaatselijk bestuur werd overigens gemist.

§ XIII. Geldmiddelen en personeel.

Met instemming werd geconstateerd dat aan de regentschapsraden ruimer middelen zullen worden verstrekt dan vroeger aan de gemeente, met name werd bedoeld op de bepaling dat het vast bedrag voldoende zal zijn om te voorzien in die deelen van de tegenwoordige landszorg, die op den regentschapsraad zullen komen te rusten. Toch was men niet geheel voldaan en hoopte dat de nog aanhangig zijnde overwegingen betreffende de geldelijke verhoudingen tusschen het Land en de locale raden in het algemeen een meer bevredigende oplossing zullen brengen.

Voorts werd opgemerkt, dat decentralisatie van bestuur gepaard moet gaan met overdragen van recht tot belastingheffing van het centrale gezag op de gemeente, gewestelijke- en regentschapsraden; zonder eigen financiën kan een zelfbestuur niet bestaan.

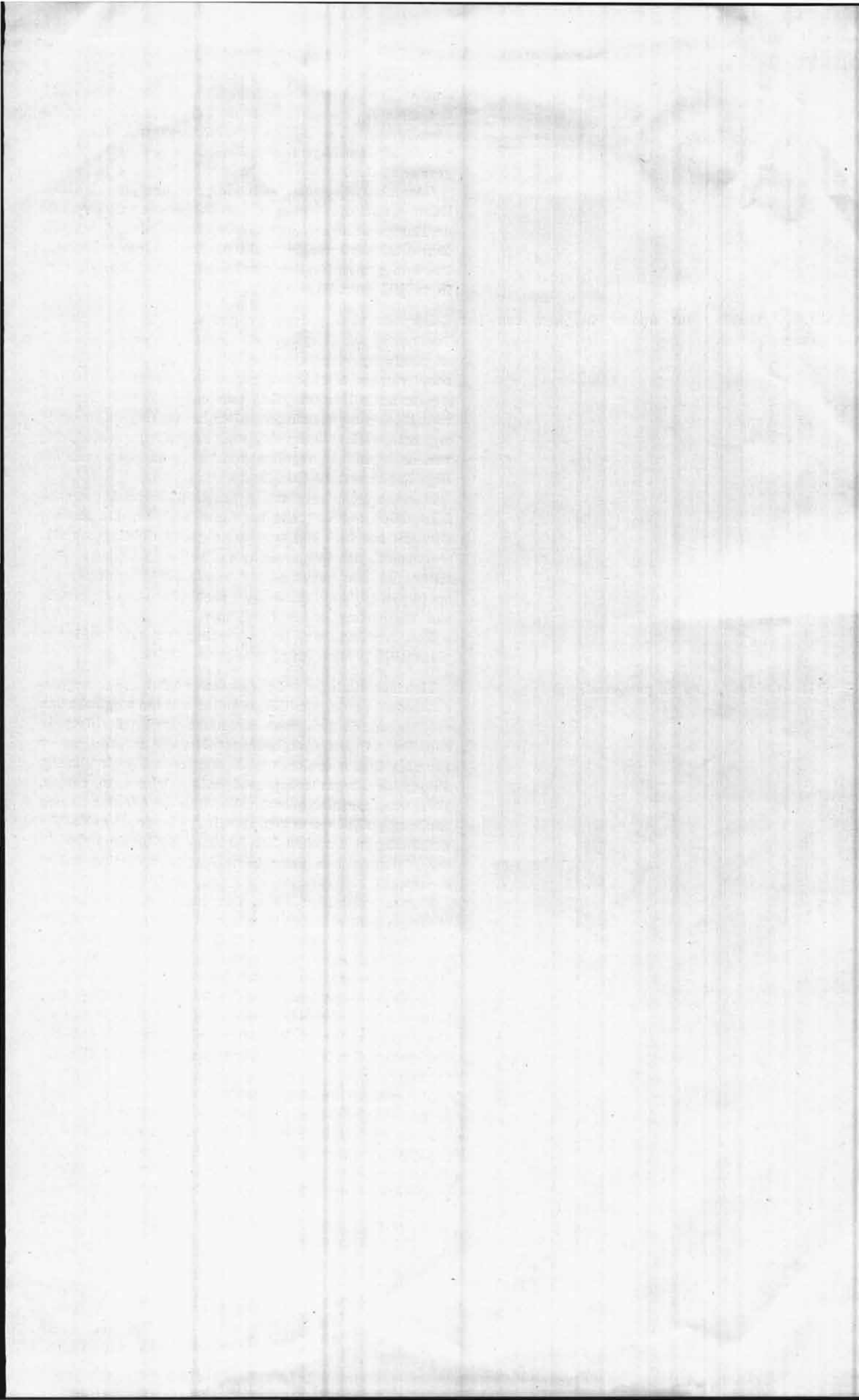
De vraag werd gesteld welke bedoeling de Regeering heeft met de zinsnede voorkomende op blz. 18 van de Memorie van Toelichting „Een bedrag aan reis- en zittingsgelden der leden zal hieraan te zijner tijd zijn toe te voegen”.

Men vreesde voor impopulariteit van het college, indien de Regeering daartoe niet aanstonds overging.

Dat den voorzitter van den regentschapsraad het hem als landsdienaar ondergeschikte bestuurspersoneel ten dienste zal staan werd door vele leden toegejuicht. Andere leden opperden bezwaren daartegen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 12den November 1919.

VAN DER JAGT.
PABST.
TJIPTO MANGOENKOESOEMO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP II — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, ten behoeve van de instelling van regentschapsraden op Java en Madoera.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 4 December 1919).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

§§ I en II. Verdere toepassing van de decentralisatie. Ingestelde onderzoekingen.

Met voldoening verneemt de Regeering dat zoowel het voornemen om op Java en Madoera regentschapsraden in het leven te roepen, als de wijze waarop de voorbereiding van dezen maatregel plaats heeft gehad bij vele leden instemming heeft gevonden. Bij de ten deze gevolgde gedragslijn is er naar gestreefd om de wenschen der ingezetenen ten aanzien van de instelling, taak en samenstelling van vertegenwoordigende lichamen zonder onderscheid van landaard of stand tot uiting te doen komen. De ingediende voorstellen zijn de vrucht van het ingestelde onderzoek. De openbare bijeenkomsten welke werden belegd zijn, voorzooveel de Regeering bekend, toegankelijk geweest voor allen zonder onderscheid. Indien niet alle partijen en volksgroepen bij het doen van uitnodigingen voor de te houden vergaderingen gelijkelijk zijn bedacht of vrijelijk aan de besprekingen hebben kunnen deelnemen, dan is dit onwillekeurig geschied. Op verzoek van bepaalde politieke vereenigingen werden herhaaldelijk in hunne verzamellocalen bijeenkomsten belegd. Het taalverschil maakte somtijds een splitsing der belangstellenden en het beleggen van afzonderlijke vergaderingen onvermijdelijk.

In het rondschrijven waarbij het onderwerp aanhangig werd gemaakt is aan de Hoofden van gewestelijk bestuur uitdrukkelijk gevraagd het denkbeeld van de instelling van regentschapsraden aan de hand van de daarbij gevoegde aantekeningen in beschouwing te willen nemen, en is mede uitdrukkelijk het onbeperkt en algemeen raadplegen van alle belangstellenden op den voorgrond gesteld. Dat inzonderheid de bestuursambtenaren niet voldoende in de gelegenheid zouden zijn geweest van hun oordeel te doen blijken acht de Regeering niet aannemelijk. Op de belegde bijeenkomsten is door hen van de gelegenheid om hun meening te zeggen ruim gebruik gemaakt. Wat de gewestelijke raden aangaat is den Hoofden van gewestelijk bestuur geheel de vrije hand gelaten. Sommige hebben deze colleges als zoodanig geraadpleegd, andere hebben er de voorkeur aan gegeven de leden individueel in de gelegenheid te stellen op de gehouden bijeenkomsten van hunne meening te doen blijken. Verslagen van de gehouden bijeenkomsten werden veelal afgedrukt in de plaatselijke dagbladen

welke door toezending van evenbedoeld rondschriften en de daarbij gevoegde aantekeningen zich op de hoogte der zaak hebben kunnen stellen. Exemplaren van deze stukken in de Nederlandsche of Maleische talen zijn in ruime mate onder de belangstellenden verspreid.

Aangezien de instelling van vertegenwoordigende organen, ook voorzooveel zij niet aan zich reeds krachtig voelbaar makende staatkundige behoeften bevrediging geven, van groote waarde wordt geacht voor het opwekken en bevorderen van de belangstelling der ingezetenen en hun geschiktheid tot behartiging der publieke zaak, is het van den aanvang af de wensch van de Regeering geweest dat zoo mogelijk in ieder gewest al dadelijk ten minste een regentschapsraad zou worden ingesteld. Tot uitvoering van dit voornemen is eerst besloten nadat de bij het gehouden onderzoek verkregen gegevens de mogelijkheid daartoe hadden aangetoond.

De memorie van toelichting bevat uitvoerige beschouwingen welke op de gehouden bijeenkomsten werden behandeld; de publicatie der uitgebrachte rapporten acht de Regeering dan ook overbodig. Deze rapporten bevatten trouwens verschillende opmerkingen van bijkomstigen aard, welke hen voor openbaarmaking ongeschikt doen zijn.

Gaarne is de Regeering bereid den Volksraad te zijner tijd over de nieuwe wettelijke regelingen te raadplegen.

Niet duidelijk is het hoe der Regeering er een verwijt van kan worden gemaakt den Volksraad niet uitdrukkelijk mededeeling te hebben gedaan dat de in de meervermelde aantekeningen afgedrukte ontwerp-regentschapsradenordonnantie niet de grondslag zal zijn voor de toekomstige regeling. Uitdrukkelijk is toch in het rondschriften op den voorgrond gesteld, dat de aantekeningen waren te beschouwen als een leidraad voor de te houden besprekingen en niet ten doel hadden de inzichten der Regeering weer te geven. Dit geldt evenzeer van de ontwerp-ordonnantie, die ten overvloede in de aantekeningen als een schets is aangeduid.

Ten aanzien van de instelling van vertegenwoordigende lichamen in de Vorstenlanden is het standpunt der Regeering herhaaldelijk en laatstelijk in de Memorie van Antwoord op de aanvullingsbegrooting voor 1920 bekend gesteld.

§ III. Geschiktheid van de Inlandsche bevolking voor de behartiging van eigen zaken.

Het was de Regeering aangenaam te mogen constateren dat vele leden ten aanzien van de geschiktheid der inheemsche bevolking voor de behartiging van eigen zaken de in de Memorie van Toelichting uitgesproken overtuiging bleken te deelen. Zij die de thans gedane voorstellen toetsen aan de opvattingen, welke een tiental jaren geleden van kracht waren in de leidende ambtelijke kringen, verliezen uit het oog dat zoowel de toestanden als de opvattingen der ambtenaren in deze periode niet ongewijzigd zijn gebleven. Indien in algemeenen zin de vraag wordt gesteld of de inheemsche bevolking de geschiktheid bezit tot deelneming aan de behartiging van openbare belangen, dan zal echter ook thans nog het antwoord verschillen al naar mate van het standpunt waarvan men uitgaat. Zooals in de Memorie van Toelichting is gezegd, meent de Regeering dat in de ressorten, welke voor de instelling van een regentschapsraad in aanmerking worden gebracht, een kern van inheemsche ingezetenen aanwezig is, welke voldoende ontwikkeling en geschiktheid bezit om zich over alge-

meene belangen een oordeel te vormen. Deze kern zal hier meer, daar minder talrijk zijn. Met de verhooging van het peil der algemeene ontwikkeling van het volk valt te verwachten dat dit aantal overal zal toenemen. Overigens valt in het oog te houden dat, is eenerzijds de ontwikkeling en de gemeenschapszin der ingezetenen voorwaarde voor een krachtig leven van vertegenwoordigende organen, deze organen anderzijds de strekking hebben om deze eigenschappen te bevorderen en te wekken. Indien de regentschapsraden in dezen laatstbedoelden zin op tastbare resultaten kunnen wijzen zou hunne instelling aan land en volk reeds een rijke winst verzekeren.

§ IV. Noodzakelijkheid van wijziging van het bestuursstelsel.

Als reden waarom wijziging van het bestuursstelsel noodzakelijk moet worden geacht is door de Regeering gewezen op de omstandigheid dat in de laatste tien jaren zich in de bevolking van Java nieuwe schakeeringen hebben gevormd. Kon men voorheen de inheemsche bevolking in hoofdzaak indeelen in twee standen, eenerzijds den adel, te vereenzelvigen met het bestuur, anderzijds den kleinen man, tusschen beide in is sinds dien een nieuwe op zich zelf staande groep ontstaan. In deze volksgroep zijn vereenigd lieden die, uit den adelstand gesproten, niettemin in het bestuur geen hun passende plaats konden vinden, voorts lagere beambten der verschillende groote landsdiensten meerendeels uit de massa des volks voortgekomen, eindelijk een aantal handelaars, landbouwers, nijveren, hadjis en andere personen die in de gelegenheid zijn geweest wat meer van de wereld te zien dan de gewone desaman. Het is in deze nieuwe groep dat de behoefte aan staatkundige rechten tot uiting is gekomen, en die in de memorie van toelichting is aangeduid met de uitdrukking „derde stand”; juister ware wellicht geweest alleen van nieuwen stand te spreken.

In deze groep is het ook dat de behoefte aan medezeggenschap in de behartiging van plaatselijke belangen zeer duidelijk tot uiting kwam. Personen uit die groep zullen in de regentschapsraden gelegenheid vinden voor ontwikkeling van hun burgerschapszin door de uitoefening hunner burgerschapsrechten, door deelneming aan de openbare zaak.

Het heeft geenszins in de bedoeling der toelichting gelegen eene tegenstelling tusschen verschillende standen op den voorgrond te brengen; de regentschapsraad zal zooveel mogelijk de vertegenwoordiging van alle groepen en schakeeringen moeten zijn.

Het denkbeeld om de instelling van desaraden aan die van regentschapsraden te doen voorafgaan is ook door de Regeering overwogen. De omstandigheid dat eene belangrijke vertraging van de instelling van regentschapsraden hiervan het gevolg zou moeten zijn, heeft Haar van dit denkbeeld doen afzien.

§ V. Aantal en plaats der voor de eerste maal in te stellen regentschapsraden.

De keus is op de regentschappen, in de toelichting genoemd, gevestigd in overeenstemming met de betrokken Hoofden van gewestelijk bestuur, o. a. op grond zoowel van de geschiktheid der regenten, als de mate van ontwikkeling der bevolking. In het algemeen is op die resorten de keuze gevestigd, welke tegelijk voor ontvoeding van het Inlandsch bestuur in aanmerking komen. Wegens de wenschelijkheid om zooveel mogelijk den Regent te doen optreden als voorzitter werd bij deze eerste aanwijzing Cheribon niet opgenomen omdat aldaar de

regentsplaats juist is opengevallen, en het niet gewenschen den nieuw optredenden functionaris aanstonds te stellen voor de moeilijkheden aan de invoering van het nieuwe instituut verbonden. Voor Bandoeng geldt hetzelfde. Waar overigens niet is vermeld waarom de regentschappen Tegal, Sidoardjo en Djombang meer dan andere in aanmerking komen voor een regentschapsraad is het niet mogelijk eene vergelijking te trekken tusschen deze regentschappen en die welke de toelichting voor de overeenkomstige gewesten noemt.

Dat bij de keuze der regentschappen systematisch al die ressorten zouden zijn uitgeschakeld waarbinnen een gemeenteraad is gelegen wordt door de feiten weersproken, waar toch Pasoeroean voor een regentschapsraad in aanmerking is gebracht en de hoofdplaats Pasoeroean eene gemeente vormt.

Omtrent het tempo van invoering van raden in andere regentschappen kan thans nog geene toezegging worden gedaan, wijl dit bepaald wordt door allerlei factoren welke invloed niet kan worden overzien. Grooten invloed zal o. a. uitoefenen het beschikbaar zijn van goed onderlegd Inlandsch personeel als helpers en uitvoerders van de bevelen van den regent en den raad.

§ VI. Samenstelling van den regentschapsraad.

Dat bij eene samenstelling uit vertegenwoordigers van alle groepen en landaarden er tegenstrijdigheid zou zijn tusschen doel en samenstelling van den regentschapsraad, kan de Regeering niet toegeven. Dit doel toch is het in het leven roepen van vertegenwoordigende organen ter behartiging van het algemeen belang. De samenstelling van den raad is er juist op berekend te voorkomen dat belangen van een of meerdere groepen van ingezetenen in den raad niet vertegenwoordigd zouden zijn.

De Regeering stelt zich op het standpunt dat de ingezetenen belangen hebben, welke binnen het desaverband geen behartiging kunnen vinden, en dat het regentschap een belangenkring vormt welke meer omvat dan de belangen van de desa's welke daarbinnen zijn gelegen.

De belangen der samenleving zijn als zoodanig algemeene belangen. Waar eenigszins mogelijk behooren deze ter behartiging te worden toevertrouwd aan vertegenwoordigende organen.

§ VII. Aanwijzing der leden.

De bezwaren welke bestaan tegen benoeming van leden van den regentschapsraad worden door de Regeering niet voorbij gezien. De gedachte die aan de instelling van vertegenwoordigende organen ten grondslag ligt brengt mede dat zij, wier belangen door die organen zullen worden behartigd, ook de personen aanwijzen die zij als hunne vertegenwoordigers beschouwen. Dit ligt zoozeer voor de hand dat het tot voor kort gebruikelijk stelsel, volgens hetwelk de leden van gemeenteraden voor de eerste driejarige zittingsperiode alle door benoeming worden aangewezen, voor de regentschapsraden niet is gevolgd, doch aanstonds verkiezingen zullen worden uitgeschreven.

Stelt men zich nu bij het toekennen van kiesrecht op een ruim standpunt, zooals de Regeering voornemens is, dan zou eene al te eenzijdige samenstelling van den raad hiervan het gevolg kunnen zijn. Ten einde dit te vermijden acht de Regeering gedeeltelijke benoeming voorlopig de meest voor de hand liggende oplossing.

Zooals in de Memorie van Toelichting reeds is opge-

merkt ligt in de bepaling van eene verhouding steeds een element van willekeur en de Regeering heeft zich dan ook bereid verklaard na het eerste driejarig tijdvak herziening van de thans voorgestelde verhouding van 1 : 1 in overweging te nemen.

Hoewel niet in gelijke mate zou het bezwaar dat zich tegen de verkiezing van alle leden verzet, zich eveneens openbaren bij een stelsel volgens hetwelk $\frac{2}{3}$ gedeelte der leden door verkiezing zou worden aangewezen.

Hoezeer erkend moet worden dat door aan de benoemde leden slechts een adviseerende stem toe te kennen de Regeering zich zou vrijwaren voor de verdenking door Hare keuze belangen van bepaalde groepen te bevorderen, zoo denkt Zij dit denkbeeld toch niet te moeten overnemen. Het zoeven omschreven doel der benoeming van een deel der leden zou niet worden bereikt, indien aan deze leden slechts een adviseerende stem in den raad werd verleend. Daarenboven deelt de Regeering het oordeel van die leden, welke meenen dat de positie van adviseerend lid al spoedig geen bevrediging zou blijken te geven.

Wordt als grondslag behouden de verkiezing van een lid per onderdistrict en de benoeming van de helft der leden dan is een groot ledental in de meeste raden onvermijdelijk.

§ VIII. Kiesrecht.

Van de in het verslag nopens het actief en het passief kiesrecht en het te volgen stelsel van verkiezing gemaakte opmerkingen nam de Regeering met belangstelling kennis. In afwachting van de voorstellen, die Haar hieromtrent zullen worden gedaan door de commissie tot herziening van de grondslagen der staatsinrichting van Nederlandsch-Indië zou de Regeering, zooals ook reeds in de Memorie van Toelichting is bekend gesteld, zich Haar oordeel nopens dit punt vooralsnog gaarne willen voorbehouden.

Dit geldt ook ten aanzien van de nopens dit punt in het verslag bij de negende paragraaf gemaakte opmerkingen. Heeft de Regeering in beginsel Haar voorkeur te kennen gegeven voor een geunificeerd kiezerscorps, eene beslissing kan eerst genomen worden nadat de voorstellen der herzieningscommissie haar hebben bereikt.

§ IX. Verhouding van het aantal Inlandsche leden tot dat der niet-Inlandsche.

Uit het verslag meent de Regeering te mogen opmaken dat de in de Memorie van Toelichting aangegeven verhouding van het aantal Inlandsche leden tot dat der niet-Inlandsche als van ongeveer 2 : 1 over het algemeen geen bezwaar heeft ontmoet. Mocht dit wenschelijk blijken dan zal na de eerste zittingsperiode het aantal Inlandsche leden kunnen worden vermeerderd ten koste van dat der niet-Inlandsche.

Dat het inconsequent zou zijn om, indien tot unificatie van het kiezerscorps wordt overgegaan, bij de samenstelling der regentschapsraden het onderscheid van landaard te handhaven kan niet worden beaamd. Deze toestand bestaat thans reeds in de gemeenten, waar ook door een kiezerscorps alle raadsleden worden gekozen, terwijl toch het aantal van de raadsleden van iederen landaard bij de instellingsordonnantie is vastgesteld. Ook voor de samenstelling van de regentschapsraden schijnt behoud van de aanwijzing van het aantal leden van iederen landaard aanbevelenswaard, omdat de zekerheid ontbreekt dat de minderheden in den raad blijvend tot haar recht zullen komen, wanneer het aantal benoemde leden met-

tertijd wordt verminderd, hetgeen in het voornemen ligt zoodra de omstandigheden dit zullen toelaten.

§ X. Voorzitters, colleges van dagelijksch bestuur. Om de in de Memorie van Toelichting vermelde redenen meent de Regeering Haar standpunt dat als regel de regent voorzitter zal zijn van den regentschapsraad te moeten handhaven. Eene regeling volgens welke met vooropstelling hiervan de mogelijkheid wordt opengelaten op andere wijze in het voorzitterschap te voorzien, zal aan de in het verslag overigens kenbaar gemaakte wenschen waar noodig tegemoet kunnen komen. Eene dergelijke regeling stelt, blijkens de Memorie van Toelichting, de Regeering zich voor te treffen ten aanzien van de instelling van een college van dagelijksch bestuur. Waar door de instelling van zoodanig college zoowel de macht als de verantwoordelijkheid van den raad en van 's raads voorzitter in belangrijke mate worden beperkt, zal de bevoegdheid hiertoe aan de voorafgaande goedkeuring der Regeering moeten blijven onderworpen. De t.z.t. uit te vaardigen regentschapsraden-ordonnantie zal daaromtrent de noodige voorschriften moeten bevatten.

Het is het voornemen der Regeering uitdrukkelijk te bepalen dat voor iederen regentschapsraad een secretariaat wordt ingesteld. Daargelaten dat het onderscheid maken tusschen benoemde en gekozen leden, met betrekking tot de onverenigbaarheid van ambten met het lidmaatschap van den regentschapsraad, in beginsel onjuist is te achten, schijnt het niet gewenscht de aan den regent als zoodanig ondergeschikte ambtenaren, die eene talrijke klasse van verdienstelijke staatsburgers vormen, van eene benoeming uit te sluiten. Ook voor een verbod van bloedverwantschap van de leden met den voorzitter ziet de Regeering voorhands geen voldoende aanleiding.

§ XI. Werkkring.

De leden die tegenstrijdigheid meenden te moeten opmerken tusschen de uitlating voorkomend op bl. 16 der Memorie van Toelichting: „Staatsrechtelijk komt het regentschap dus op een lijn te staan met de gemeente” en de beschouwing op bl. 13 dat de regentschapsraad zal „voorzien in de bijzondere behoeften van het ressort voorzoover daarin niet is voorzien bij algemeene of gewestelijke verordening”, zien voorbij dat de staatsrechtelijke toestand van de gemeente niet alleen wordt geregeld door het Regeeringsreglement, het Decentralisatie-besluit en de Locale raden-ordonnantie, doch mede door de ordonnantie waarbij zij is ingesteld, en dat in die ordonnantie uitdrukkelijk de regelingbevoegdheid van den gemeenteraad is gebonden aan inachtneming van hetgeen aan de Regeering en andere autoriteiten is voorbehouden. Zijn deze uitdrukking en de hoogergenoemde al niet gelijklopend, zoo hebben toch beide de strekking om te doen uitkomen dat, al naar mate van de wijze waarop hierin moet worden voorzien, een zeker deel der overheidstaak in plaats van door gemeente en regentschap te worden behartigd voor eene meer algemeene en meer omvattende voorziening in aanmerking kan komen, en dat in dit laatste geval de lagere overheid voor de hoogere heeft te wijken.

Dat met de in de Memorie van Toelichting gegeven opsomming van voor overdracht in aanmerking komende deelen der overheidstaak geen beperking wordt bedoeld is daar reeds opgemerkt. Ten deze zullen de resultaten zijn af te wachten van de werkzaamheid der kortelings ingestelde commissie, welke ten doel heeft op den grond-

slag van een systematisch onderzoek voorstellen in te dienen tot verdeeling der overheidstaak over de verschillende staatsorganen.

De vraag of onder „het gebied van volksgezondheid, van volkswelvaart en van lichamelijke en geestelijke ontwikkeling des volks” begrepen kan worden bemoeienis van den regentschapsraad met den landbouw, de visscherij, Inlandsche nijverheid en Inlandsch onderwijs, wordt bevestigend beantwoord.

Ten aanzien van de pasers en andere instellingen van openbaar nut moge worden verwezen naar Hoofdstuk XI lid 5 der Memorie van Toelichting.

Dat de verdeeling van de overheidstaak inzake het wegenbeheer en de voorziening in de behoefte aan nieuwe wegen tusschen de gewestelijke en de regentschapsraden zoowel om geldelijke als om technische redenen bezwaren mee zal brengen wordt door de Regeering beaamd. Zij zou hiertoe dan ook niet het voorstel doen, wanneer bij het gehouden onderzoek niet ware gebleken dat op de overdracht van het wegenbeheer door velen prijs werd gesteld.

§ XII. Verhouding tot andere organen van het staatsgezag.

Het toezicht op de belasting en strafwetgeving der regentschapsraden zal evenals ten aanzien van alle andere locale ressorten bij de Regeering berusten. Ten aanzien van de belastingwetgeving vloeit dit voort uit artikel 14 van het Decentralisatie-besluit; ten aanzien van de strafwetgeving stelt de Regeering zich voor in de regentschapsradenordonnantie eene bepaling op te nemen, gelijkloidend aan die van artikel 55 der Locale radenordonnantie, welk voorschrift dit toezicht, behoudens hooger beroep op de Regeering, aan het departement van Justitie opdraagt. Waar alle aan hoogere autoriteiten gerichte stukken door tusschenkomst van het hoofd van gewestelijk bestuur worden doorgezonden, komen de door de regentschapsraden vastgestelde doch aan hooger goedkeuring onderworpen regelingen dezen van zelf in handen. Naar het oordeel der Regeering zal hiertegen geen bezwaar kunnen rijzen.

Een afzonderlijke regeling van de verhouding van den regentschapsraad tot de hoofden van gewestelijk en plaatselijk bestuur acht de Regeering overbodig. Deze gezagdragers zijn organen van het staatsgezag. De regeling van de verhouding tusschen den regentschapsraad en de Regeering, welke in de decentralisatiewetgeving is vervat, bepaalt mede de positie welke deze landsdienaren tegenover den regentschapsraad zullen hebben in te nemen.

§ XIII. Geldmiddelen en personeel.

Zooals ook uit de toelichting kan worden afgeleid stemt de Regeering in beginsel in met de in het Verslag gemaakte opmerking, dat decentralisatie van bestuur gepaard moet gaan met overdracht van het recht tot belastingheffing op de locale raden. Haar eindoordeel omtrent deze voor het welslagen der decentralisatie zoo gewichtige aangelegenheid moet de Regeering zich echter voorbehouden in verband met het daarover luidens de toelichting nog in gang zijnde overleg met hare raadgevers.

Aangezien bij de instelling van locale ressorten het bedrag dat benoodigd zal zijn voor reis- en zittinggelden der leden moeilijk valt te schatten, is het gebruikelijk de locale ressorten de eerste twee jaren schadeloos te stellen voor de uit dien hoofde voortvloeiende kosten.

Op den grondslag van deze schadeloosstellingen wordt daarna het jaarlijks benoodigd bedrag geschat en vervolgens als eene verhooving aan de vaste uitkeering toegevoegd.

Het voorschrift dat den voorzitter van een lokalen raad voor de uitvoering van 's raads beslissingen het hem aangediende landsdienaarsondergeschikt personeel ten dienste stelt, geldt ook voor de bestaande ressorten en heeft in de praktijk voldaan. Zoodra de lokale dienst dit vereist en op eigen personeel de hand kan worden gelegd, pleegt de lokale ressorten van lieverlede tot de indienststelling van eigen personeel over te gaan.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 11 — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, ten behoeve van de instelling van regentschapsraden op Java en Madoera.

MOTIE.

Motie ingediend door de heeren Tjipto Mangoenkoesomo en Tjokroaminoto.

Ingezonden 6 Januari 1920.

De Volksraad,
van oordeel, dat het niet wenschelijk is het presidium van den regentschapsraad vast te koppelen aan het regentenambt;
gaat over tot de orde van den dag.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP II — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, ten behoeve van de instelling van regentschapsraden op Java en Madoera.

MOTIE.

Motie voorgesteld door de heeren Van der Jagt, Birnie en Bergmeijer.

Ingezonden 6 Januari 1920.

De Volksraad,
van oordeel, dat de instelling van regentschapsautonomie onder bestuur van raden inderdaad gewenscht moet worden geacht; zoomede dat die instelling, hetzij de regentschapsraad een autochtone d. i. een louter uit Inlanders, dan wel een gemengde, dus een ook uit niet-Inlanders bestaande is, ten nauwste samenhangt met onze Nederlandsch-Indische Staatsinrichting, de grondslagen waarvan momenteel ter eventueele wijziging nog in studie bij de commissie, ingesteld door de Regeering tot herziening der grondslagen van ons bestuursstelsel, welke commissie binnen afzienbaren tijd met hare taak gereed zal zijn;

overwegende dat: eenmaal ingesteld, op een raad, enkel bestaande uit Inlandsche leden wel, daarentegen op een gemengden raad bezwaarlijk of niet kan worden teruggekomen, in dier voege dat, de noodzakelijkheid blijkend, tot uitbreiding met niet-Inlandsche leden van een ongemengden raad, daartoe ten allen tijd nog kan worden overgegaan;

geeft als zijne meening te kennen dat bij invoering der regentschapsautonomie onder bestuur van raden deze voorshands alleen uit Inlandsche leden behooren te bestaan totdat de commissie voornoemd haar verslag heeft uitgebracht en door de Regeering ter zake zal zijn beschikt;

gaat over tot de orde van den dag.

STATE OF TEXAS

COUNTY OF _____

Know all men by these presents, that _____ of the County of _____ State of Texas, for and in consideration of the sum of _____ Dollars, to _____ in hand paid by _____ the receipt of which is hereby acknowledged, have granted, sold and conveyed, and by these presents do grant, sell and convey unto the said _____ of the County of _____ State of Texas, all that certain _____

WITNESSETH

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP II — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, ten behoeve van de instelling van regentschapsraden op Java en Madoera.

MOTIE.

Motie ingediend door den heer Teeuwen.

Ingediend 7 Januari 1920.

De Volksraad,
overwegende dat het wenschelijk is dat de in te stellen regentschapsraden een gemengd karakter zullen dragen, noodigt de Regeering uit bij het ontwerpen van de betreffende verordening met dezen wensch rekening te houden,
gaat over tot de orde van den dag.

WOLFE

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

1890

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 17 — STUK 2.

Algemeene leiding der politie.

TOELICHTING.

(Ingezonden 1 Januari 1920).

TOELICHTING.

De gemachtigde der Regeering, de heer Mr. Neytzell de Wilde, heeft aan de bespreking van het voorstel om aan het parket van den procureur-generaal een tweede advocaat-generaal te verbinden, beschouwingen omtrent de algemeene leiding der politie vastgeknoopt en is tot de slotsom gekomen dat een centrale leiding der politie noodig is en dat die leiding bij den procureur-generaal berusten moet (Handelingen 281 t/m 286 en 313 t/m 315).

Aangezien het in de vergadering van 2 en van 3 December 1919 uitsluitend ging om uitbreiding van personeel, meenden de voorstellers der motie — ten einde de aangelegenheid zuiver te houden — een andere gelegenheid te moeten benutten om op te komen tegen de plannen der Regeering tot uitbreiding van de bevoegdheden van den procureur-generaal ten aanzien van de politie en tevens aanwijzingen te geven omtrent de richting waarin dit „moeilijke politievraagstuk” ware op te lossen.

Dat een organisatie, welke de algemeene leiding der politie in handen van den procureur-generaal legt, tot ongewenschte gevolgen leiden moet, behoeft geen nader betoog, aangezien de procureur-generaal het hoofd van het openbaar ministerie is en als zoodanig zooveel mogelijk onpartijdig behoort te blijven, wat hij niet zijn kan, als zijn invloed op de organen, die belast zijn met het voorkomen en aanbrengen van misdrijven en overtredingen, groot is, althans zich verder uitstrekt dan tot het geven van aanwijzingen ter beperking van het aantal dier misdrijven en overtredingen.

In de door den Regeeringsgemachtigde gegeven voorstelling is de taak van de politie ten preventieve en ten repressieve niet van elkander te onderscheiden, en vloeien de plichten en bevoegdheden bij beiden zoo geheel in een, dat een goede uitoefening van de politie mede moet brengen beide onder één leiding te stellen. Ware dit inderdaad zoo, dan zou daarover geen twistvraag meer bestaan.

De zaak is echter anders. Artikel 180 Rechterlijke organisatie bepaalt, dat „de procureur-generaal het hoofd der rechtspolitie in geheel Nederlandsch-Indië is, en als zoodanig belast met de zorg voor een spoedige en krachtdadige uitvoering van al hetgeen, betrekkelijk dat onderwerp, in de wettelijke bepalingen op de strafvordering is voorgeschreven”. Wat in genoemd artikel aan den procureur-generaal wordt opgedragen is de leiding

der preventie in algemeenen zin is meer eigenaardig een attribuut van het gezag in een andere functionneering dan die van strafvervolger, repressief handhaver van de openbare orde.

Dit beginsel nu is ook aangenomen in artikel 181 Rechterlijke organisatie en vindt zijn sanctie in artikel 82 Regeeringsreglement, dat „de zaken welke uit haren aard of krachtens algemeene verordeningen ter beslissing staan van het administratief gezag, daaraan blijven onderworpen”.

In overeenstemming dus met het principe der regeling in Nederland en met het oog op de Indische staatsrechtelijke beginselen, is in artikel 181 Rechterlijke organisatie het gezag over de politie ten preventieve opgedragen aan de administratieve ambtenaren, de vertegenwoordigers van het gezag.

Aan den procureur-generaal is hier een slechts adviseerende stem toegekend, terwijl in geval van conflict de beslissing aan den Gouverneur-Generaal opgedragen is.

De wetgever schijnt bezorgd geweest te zijn, dat zonder wettelijk voorschrift de bestuursambtenaren bij de uitoefening van de hun opgedragen politiemacht — zelfs waar zij repressief optreden en dus reeds daarom — onder het krachtens artikel 180 rechterlijke organisatie door den procureur-generaal uitgeoefende toezicht komen te vallen, zoo bezorgd zelfs, dat hij (wetgever) in artikel 181 aan den procureur-generaal nog eens uitdrukkelijk de bevoegdheid toegekend heeft, zooals daarbij omschreven, ook waar die ambtenaren opsporingshandelingen verrichten, derhalve repressief optreden. In artikel 23 reglement op de strafvordering wordt den hulpofficieren van justitie nog eens op het hart gebonden, ten repressieve den officier van justitie behulpzaam te zijn.

Hier is het evenwicht bewaard tusschen het gezag in zijn bestuurstaak en de eigenlijke justitie.

Niet ten onrechte schrijft artikel 81 Regeeringsreglement voor, dat „alle tusschenkomst van de Regeering in zaken van justitie, niet bij dit reglement toegestaan, verboden is”, en het reglement staat het alleen toe in enkele bijzondere gevallen, welke met den eigenlijken gang der justitie niets te maken hebben, zooals gratie en dispensatie, geschillen over bevoegdheid tusschen rechtbanken en priesters en hoofden (ten deele reeds uitgesloten door de instelling der priesterraden) en rechts- en strafvervolging tegen bijzondere hoofden.

Het bijeenbrengen van preventieve en repressieve politie onder één leiding, druist dus in tegen de juiste staatsrechtelijke beginselen van scheiding tusschen administratief gezag en justitie.

Wil men een hoofd voor de preventieve politie, dan is vooralsnog de directeur van binnenlandsch bestuur om de boven voorgestelde reden de aangewezen persoon.

Het mag ook ernstig betwijfeld worden of de door de Regeering voorgenomen maatregel niet wijziging in het Regeeringsreglement zou vereischen, hetgeen dan slechts bij een wet kan geschieden.

Het lid van den Volksraad,

J. J. E. TEEUWEN.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP II — STUK 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, ten behoeve van de instelling van regentschapsraden op Java en Madoera.

BESLUIT.

(Zie Javasche Courant van 20 Januari 1920 No. 6, blz. 90).

BUITENZORG, den 19^{den} Januari 1920. (No. 2).

Gelet op het besluit van 17 Juli 1919 No. 1;

Gelezen de brief van den Voorzitter van den Volksraad van 7 Januari 1920 No. 46;

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord (advies van 8 Juli 1919 No. VIII);

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 56) en gewijzigd bij de besluiten van 15 Juli 1919 No. 5 (Javasche Courant van dien dag No. 56) en 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), wordt de volgende wijziging aangebracht:

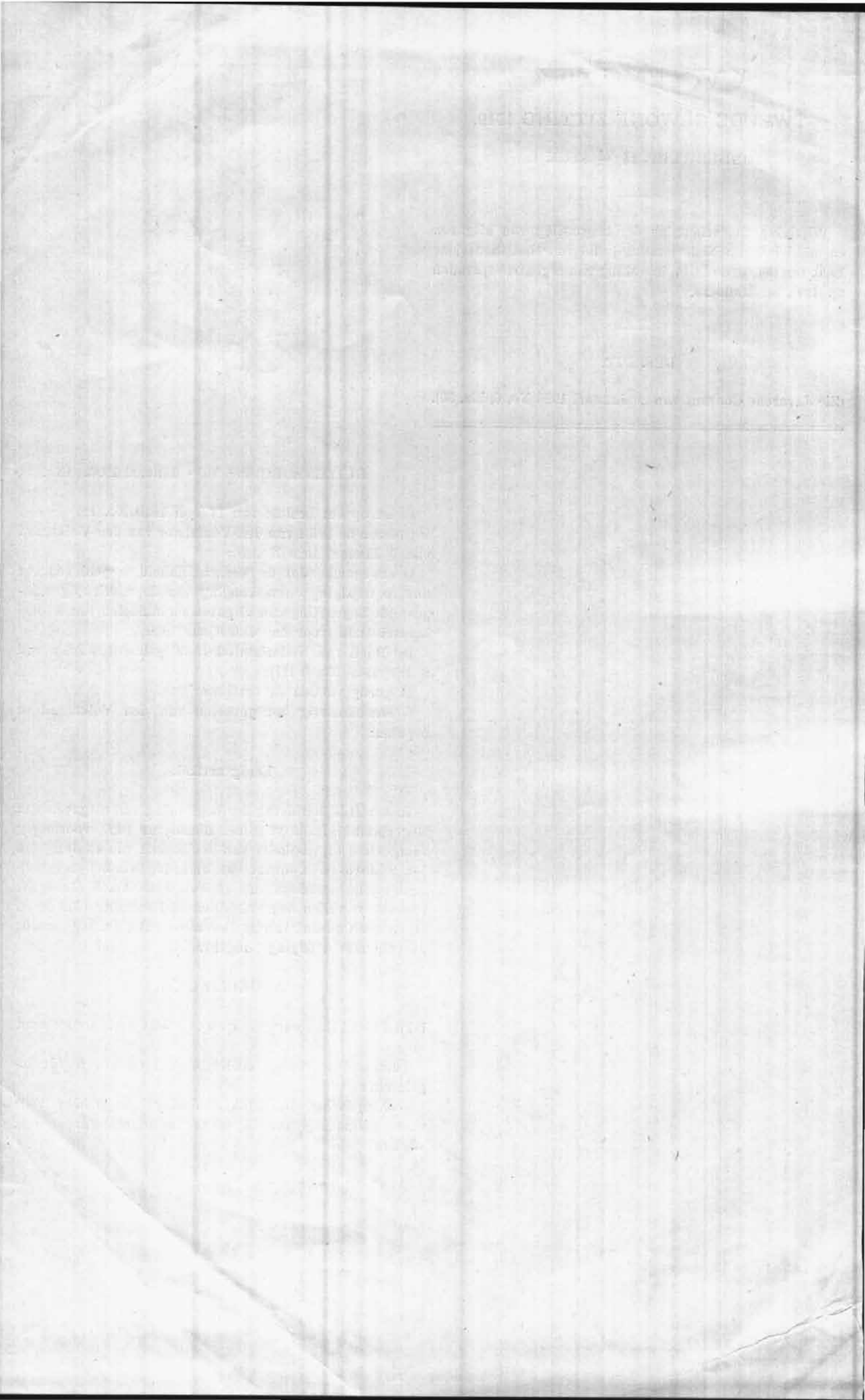
AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Tusschen de onderafdeelingen 472 en 473 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 472A. Afzondering van gelden voor vaste uitkeering aan in te stellen regentschapsraden. (Memorie).

Afschrift enz.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 12 — STUK 1.

Voorontwerp voor een algemeen maatregel van bestuur tot regeling van den dienstplicht voor Inlanders en met dezen gelijkgestelden.

(2de gewone zitting 1918—1919 B 34, Nos. 1—3;

1ste gewone zitting 1919 B 5, No. 1).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 12 November 1919).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

§ 1. De Regeering is voornemens allerwege besprekingen te doen houden en inlichtingen te doen verstrekken ter voorbereiding van de invoering van den dienstplicht waarbij noodzakelijkheid, doel, aard, strekking en gevolgen (ook geldelijke) in beschouwing zullen worden genomen; tevens zal door tusschenkomst van de commissie voor de volkslectuur tijdig bekendmaking bij geschrifte in het Nederlandsch, Maleisch, Javaansch, Soendaneesch en Madoereesch op ruime schaal en met veel zorg geschieden.

Daarbij zal eene dankbare taak zijn weggelegd voor de commissie, welke, zooals vermeld in § 6 van de memorie van toelichting (blz. 13), de Regeering voornemens is in het leven te roepen, ten einde Haar voor te lichten omtrent de vraagpunten, welke zich voordoen bij de regeling van den dienstplicht.

§§ 2, 3, 4. Op den voorgrond stellende dat bij de Regeering de overtuiging bestaat, dat binnen afzienbaren tijd een leger kan worden gevormd aan hetwelk met vertrouwen de verdediging, in de eerste plaats van het eiland Java, kan worden opgedragen en dat de middelen, welke dat leger in staat moeten stellen den strijd te voeren, geleidelijk voor een deel h. t. l. zullen kunnen worden aangemaakt of verkregen en overigens in vredes-tijd kunnen worden opgelegd, acht zij het echter niet mogelijk op dit oogenblik aan te geven hoe het toekomstig krijgswezen met al zijn levende en doode strijdmiddelen zal zijn ingericht.

In verband daarmee kan thans ook nog geen raming worden overgelegd van de voor de uitvoering van het defensieplan eventueel vereischte meerdere uitgaven en van de middelen, waaruit die vermeerdering — indien deze noodig mocht blijken — zal moeten worden bestreden. De Regeering ziet geen voldoende grond om

wijziging te brengen in het bestaande stelsel volgens het welk de kosten van de verdediging te land ten laste van Indië komen en acht het overigens, in verband met het geen hooger is opgemerkt, thans in elk geval niet het geschikte oogenblik om dit punt aan de orde te stellen.

Immers, thans kan nog niet worden aangegeven in hoeverre de aanvaarding van het beginsel van den volkerenbond ingrijpende wijzigingen zal brengen in de toedusver algemeen aangehangen beginselen inzake weerbaarheid en bewapening. Vele teekenen wijzen evenwel op een streven naar verhooging van de weerkracht te zee als waarborg tot het behoud van den vrede, terwijl daarnaast gepleit wordt voor een krachtig leger in het belang van de veiligheid te land. De wijze van samenstelling van een gebeurlijk te vormen international weermacht, en de verplichtingen welke daarbij, met de aanvaarding van het lidmaatschap van den volkerenbond, aan Nederland zullen worden opgelegd, zijn niet bekend, nog minder het deel, dat Indië daaraan zou moeten bijdragen.

Mocht worden besloten tot de vorming van een politieleger, voorziende in de politie in haren vollen omvang (veld-, desa-, gemeentelijke-, algemeene-, gewapende politie, vorming van politie-officiëren en -kader) dan zal aan de totstandkoming daarvan een langdurige, diepgaande en veelomvattende studie moeten voorafgaan. Doch welke ook de wijze zij, waarop het militaire vraagstuk zal worden opgelost en hoe ook dan de samenstelling van de krijgsmacht — leger en vloot — moge wezen, in alle gevallen, ook in dat waarbij de hoofdtak van de verdediging aan de zeemacht zou toevallen, zal het noodig zijn door invoering van den dienstplicht te voorzien in de behoefte aan manschappen; het uiterst kostbare vrijwilligersstelsel kan in de toekomst slechts bij uitzondering en in beperkte mate worden toegepast; de ervaring heeft zulks geleerd.

Daarom behoort de behandeling van het aan de orde zijnde ontwerp te worden voortgezet, te meer omdat een principiële behandeling in den Volksraad bepaalde aanwijzingen kan geven nopens de grondbeginselen van het te volgen stelsel van dienstplicht, terwijl de beslissing omtrent de aanwending van de dienstplichtigen en omtrent de sterkte van de te vormen weermacht — op zij vroegst zal de eerste lichting, ruim 2000 man, in Maa 1922 worden opgeroepen — zal kunnen worden genomen nadat de militaire toestand van de nieuwe periode kan worden overzien.

§§ 5, 2, 3 en bijlage II. De Regeering is van oordeel dat het aangeboden stelsel van dienstplicht naar omstandigheden billijk en goed werkend kan zijn en geen bezlemmeringen in den weg legt aan den ontwikkelingsgang van de bevolking van Nederlandsch-Indië. Vrees voor een ontijdig verbreken van den band met Nederland bestaat bij Haar niet. Haars erachtens valt ten einde slechts tusschen twee zuivere standpunten te kiezen vol vertrouwen stellen in de inheemsche bevolking of niet. Eene tusschenopvatting, nml. vertrouwen in de bevolking onder voorbehoud, waarbij dan de mogelijkheid wordt verondersteld dat het weerbaar gemaakte deel van de bevolking zich tegen het wettig gezag zal keeren, kan niet worden aanvaard.

Dat aanhankelijkheid van de bevolking ten opzichte van het Nederlandsch gezag, verknochtheid en dankbaar

heid dan wel de overweging dat het overgaan dezer eilandengroepen in andere handen slechts nadeel voor de inheemsche bevolking kan opleveren, geen hechte grondslagen vormen voor een vorm van dienstplicht met de daaraan, in het uiterste geval, verbonden perspectieven van oorlogsverschrikkingen en buitengewone opofferingen, behoeft niet nader te worden aangetoond. Om dezen plicht zonder te grooten tegenstand te aanvaarden moeten andere motieven aanwezig zijn en die zijn er ongetwijfeld, althans voor hen, die den inwendigen toestand met onbevangen blik kunnen en willen beschouwen.

Nederlandsch-Indië is op weg zich als staatkundige eenheid te ontwikkelen; getuige de in het leven geroepen en nog te roepen instellingen, welke ten doel hebben om de medezeggenschap in het bestuur van de verschillende bevolkingsgroepen tot stand te brengen en geleidelijk uit te breiden. Onontkoombaar is daaraan de aanvaarding van den dienstplicht verbonden. Bij herhaling is daarop, ook door het Opperbestuur, gewezen, terwijl verder niet uit het oog mag worden verloren dat de drang tot verhooging van de weermacht mede is voortgevloeid uit het ter zake door de bevolkingsgroepen in Nederlandsch-Indië daartoe kenbaar gemaakt verlangen.

Een andere verwarring stichtende opvatting is belichaamd in de leuze dat aan de Nederlandsch-Indische bevolking eerst volledige staatkundige rechten moeten worden toegekend, voordat haar de dienstplicht kan worden opgelegd.

Bij het naar voren brengen van deze leuze wordt geheel over het hoofd gezien dat het streven van de Regeering er in de laatste jaren in het bijzonder op gericht is de bevolking voor zelfbestuur en toekenning van volledige staatkundige rechten geschikt te maken, doch dat een en ander, gezien de trap van ontwikkeling waarop de bevolking in het algemeen nog staat, niet dan geleidelijk kan geschieden. Toekenning van volledige staatkundige rechten aan de bevolking in haar geheel kan niet plaats hebben voordat zij in doorsnee een hooger trap van ontwikkeling heeft bereikt en daarop kan uiteraard niet worden gewacht bij eene beslissing omtrent de voorliggende aangelegenheid. Ten deze moge overigens worden verwezen naar § 2 (blz. 2) der Memorie van Toelichting.

§ 6. In verband met het bovenvermelde omtrent het militaire vraagstuk en gelet op de sterkte van de eerste contingenten — ± 2000 man — welke in elk stelsel bruikbare aanwending zullen kunnen vinden, komt het der Regeering overbodig voor thans nadere beschouwingen omtrent de legersterkte te geven. Zij verwacht echter eerlang van het Opperbestuur de noodige gegevens dienaangaande te ontvangen om terzake afdoende inlichtingen te kunnen verstreken.

§ 7. De invoering van den dienstplicht in het Rijk van Mangkoenegoro en op Madoera zal nader in overweging worden genomen.

§ 8 en bijlage I. Instemmende met hetgeen wordt aangevoerd tegen de aan het algemeen verslag toegevoegde eerste nota zij hier vermeld, dat de overwegingen betreffende de gebeurlijke oprichting en verdere geleidelijke vorming van een militieleger er vanzelf toe hebben aangespoord het Zwitsersche stelsel van legervorming grondig in beschouwing te nemen.

Afgescheiden van de omstandigheid dat de uitgaven daarvoor niet zoo gering zijn als veelal wel wordt vermeend — onder de militiestelsels is het Zwitsersche almede het duurste (*) — en dat door deskundigen over de waarde en de bruikbaarheid van een op dergelijke wijze gevormde weermacht zeer verschillend wordt geoordeeld, kan op grond van de ervaring, welke uit den tegenwoordigen oorlog kan worden geput, de vaste overtuiging worden uitgesproken dat de geoeffendheid en de groote fysieke en moreele kracht welke bij den huidigen stand van de techniek en de wijze van oorlogvoeren van den militair van elken rang moeten worden gevorderd, niet kunnen worden verkregen bij opleidings- en oefeningsperioden welke bij dagen (**) worden afgemeten en verder dat een stelsel als het Zwitsersche slechts tot op zekere hoogte bevredigende uitkomsten kan opleveren als:

- 1°. de geographische gesteldheid van het land zich tot een bijzondere wijze van oorlogvoeren leent;
- 2°. het volk waaruit een dergelijke weermacht wordt gevormd van oudsher een krijgshaftigen aanleg heeft en intellectueel zoo hoog staat, dat een ruime keuze van de aanvoerders van de verschillende rangen gewaarborgd is;
- 3°. de dienstplichtigen van jongs af, dus gedurende jaren een doelmatige vooropleiding, lichaams- en schietoefeningen hebben genoten onder leiding van onderwijzers die ten volle voor deze taak berekend zijn.

Waar — zonder dat zulks nader uitvoerig behoeft te worden aangetoond — ook de oorlogvoering hier een geheel ander karakter zal moeten dragen, dan eventueel in het geographisch onder zoo verschillende omstandigheden verkeerende Zwitserland, daar is tevens het oordeel uitgesproken over eene mogelijke of gewenschte toepassing van het Zwitsersche weerplicht-stelsel bij de inrichting van de Nederlandsch-Indische weermacht.

Naar de inzichten van de Regeering zal een militieleger, behoudens enkele noodzakelijke verschillen in de details, op overeenkomstige wijze moeten worden gerecrueteerd, samengesteld en nitgerust als de militielegers van andere rijken, te meer nu de wereldoorlog de deugdelijkheid van die organisaties proefondervindelijk heeft aangetoond, iets wat ten aanzien van het Zwitsersche stelsel nog nimmer het geval is geweest.

Terloops zij er nog de aandacht op gevestigd, dat de opleiding als door den heer Van Hinloopen Labberton voorgestaan in punt 2 ad 1e van zijne nota, het indienststellen van een veel grooter aantal onderwijzers tengevolge zou moeten hebben dan voor de opleiding bij gezamenlijke legering van de dienstplichtigen benoodigd zou zijn. Afgescheiden van tal van andere overwegingen, welke de verwezenlijking van het door dat volksraadslid aanbevolen stelsel zeer onraadzaam maken wordt er nog in het bijzonder de aandacht op gevestigd

(*) De verhouding van legeruitgaven tot staatsuitgaven, in 1911 als 1:3,5, was gelijk aan die van Duitschland en was in alle andere landen gunstiger. (Zie blz. 2 memorie van antwoord op de oorlogsbegroting).

(**) De eerste oefentijd duurt voor:

infanterie en genie.....	50 dagen
cavalerie.....	90 "
veld-, berg-, vestingartillerie en vestingtroepen.....	75 "
geneeskundigen dienst, verplegingsdienst en trein.....	60 "

In 11 jaren zijn er voor Infanterie, genie en dienstvakken 7 herhalingsoefeningen à 11 dagen, artillerie 7 herhalingsoefeningen à 14 dagen, cavalerie 8 herhalingsoefeningen à 14 dagen en voor de onderofficieren 10 herhalingsoefeningen.

dat in dat stelsel o.m. de schietopleiding slechts op zeer onvolkomen wijze zou kunnen plaats hebben. Dat dit bezwaar in Zwitserland minder ernstig wordt gevoeld is te danken aan de geringe uitgestrektheid van het land, de aanwezigheid van goede en snelle verkeersmiddelen, de eigenschappen van het volk en de bodemgesteldheid.

§ 9. Ten einde een volledig inzicht in de voorgenomen officiersopleiding in Nederlandsch-Indië te geven is het desbetreffend ontwerp als bijlage I opgenomen.

Het programma van het onderwijs van de C. S. (artikel 14) omvat dezelfde vakken als in de eerste 3 klassen eener H. B. S. met 5-jarigen cursus worden onderwezen met uitzondering van de Fransche en Duitsche talen en de letterkunde in de vreemde talen. Daarentegen zal meer aandacht worden besteed aan de lichamelijke ontwikkeling, dan op de A. M. S. en H. B. S. het geval is, terwijl aan het onderwijs in de Nederlandsche taal bijzondere zorg zal moeten worden gewijd.

Het onderwijs aan de I. M. A. (artikel 20) omvat de vakken aanbevolen in het verslag van de staatscommissie voor de reorganisatie van het militair onderwijs in Nederland en bovendien:

- de aardrijkskunde,
- de militaire opvoedkunde,
- de Nederlandsche taal en letterkunde,
- de Engelsche taal,
- de werktuigkunde,
- de scheikunde,
- de cosmographie,
- de staatsinstellingen van Nederland en Nederlandsch-Indië,
- de tropische-koloniale staathuishoudkunde,
- de geschiedenis van O.-Azië, N. en M.-Amerika en Australië.

Onder de aardrijkskunde worden zoowel de militaire en de economische — van welke laatste de land- en volkenkunde van N. I. een onderdeel uitmaakt — als de wis- en natuurkundige verstaan.

Men vindt deze vakken, behalve de aardrijkskunde, terug in bedoeld verslag onder de leervakken voor de cadet-tenschool, de land- en volkenkunde van N.-I. onder die voor de K. M. A.. De militaire opvoedkunde is een nieuw toegevoegd vak.

Het onderwijs in de Nederlandsche en Engelsche taal zal op de I. M. A. moeten worden voortgezet om de aspirant-officieren daarin zoo grondig mogelijk te oefenen; het onderwijs in de tropisch-koloniale staathuishoudkunde, in de geschiedenis van de voornaamste deelen van de wereld gelegen in de nabijheid van den N.-I. archipel en in de militaire opvoedkunde⁽¹⁾ moet niet alleen strekken om den aspirant-officieren meer algemeene ontwikkeling bij te brengen, maar voornamelijk om hen practisch meer geschikt te maken voor hunne taak.

Dit standpunt moet trouwens bij het onderwijs in alle

(1) Het onderwijs in dit vak beoogt de cadetten vertrouwd te maken met de grondbeginselen der opvoedkunde, het bijbrengen van eenige kennis van de psychologie van den mensch in het algemeen en den soldaat meer in het bijzonder; voorts worden daarbij besproken: sociale toestanden, het goed recht van bestaan van verschillende partijen, de verhouding van de weermacht tot het volk, het ingrijpen van de militaire wetten in het sociale en particuliere leven, onder aansporing tot zelfcritiek, zelfbeheersching, zelfopvoeding.

niet zuiver militaire of technische vakken worden ingenomen, zoodat daarvan in hoofdzaak alleen die onderdeelen moeten worden behandeld, welke de practische geschiktheid van de officieren voor den dienst bij het wapen of het dienstvak waarvoor zij bestemd zijn, kunnen verhoogen.

Tijdens den wereldoorlog is afdoende gebleken dat een officierskorps zeer deugdelijk kan zijn, zonder eene wetenschappelijke vooropleiding van den omvang als vroeger noodzakelijk werd geacht en van militair-technische zijde wordt dit meer en meer erkend. Zoo komt de staatscommissie in zake de opleiding tot zeeofficier, enz. tot de gevolgtrekking dat dient gestreefd te worden naar vereenvoudiging en bezuiniging van de verplichte leerstof, dat de vierjarige opleiding tot een driejarige moet worden teruggebracht; verder bestaat in Nederland het voornemen — een gevolg o.m. van de voorstellen van de zgn. kleine onderwijscommissie — de opleiding aan de K. M. A. te Breda niet alleen en vooral in practischen zin te verbeteren en belangrijk uit te breiden (o.a. wil men doen beschikken over vast aangewezen troepen om daarmede te oefenen), maar ook zal voor wat vele vakken betreft veel worden besnoeid en veel worden vereenvoudigd.

Van het eischen van het einddiploma eener H. B. S. met 5-jarigen cursus voor de toelating tot de officiersopleiding is in Nederland geen sprake, wijl de ervaring heeft geleerd, dat de overgrootste meerderheid der jongelieden, eenmaal in het bezit gekomen van bedoeld einddiploma, niet de officiersopleiding kiest; bovendien kan men met de kennis, verkregen in de 4de kl. H. B. S., aan het toelatingsexamen voldoen. Afzonderlijke voorscholen (ook de staatscommissie voor opleiding tot zeeofficier doet zulks) worden dan ook urgent geacht ten einde voldoende toelooop naar de eigenlijke opleidingsinrichtingen te verzekeren.

Waar eischen voor het examen tot het verkrijgen van den luitenant-rang h. t. l. volmaakt dezelfde zullen zijn als die in Nederland — behalve in de eerste jaren misschien voor de officieren der genie, die eene voortgezette opleiding zullen ontvangen aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng — in de algemeene ontwikkeling der beide groepen slechts verschil zal bestaan wat betreft de talenkennis, in dien zin n.l. dat de in Nederland opgeleiden eenige kennis van de Fransche en Duitsche talen zullen hebben, de hier te lande opgeleiden — in algemeener zin — grondige kennis van een of meer landstalen zullen bezitten, vermeent de Regeering dat zeer zeker niet gesproken kan worden van eene „minderwaardige opleiding”, vergeleken bij die in Nederland en evenmin dat er behoefte te worden gevreesd, dat de hier opgeleide officieren zullen worden beschouwd als een korps tweede klasse officieren en de lust om tot dat korps toe te treden daardoor op nadeelige wijze zal worden beïnvloed. Ook behoefte geen vrees te worden gekoesterd dat die officieren, in wetenschappelijken zin zullen achter staan bij hunne ondergeschikten en zij dientengevolge uit dien hoofde geen overwicht op die ondergeschikten zullen hebben. Evenals zulks in de militielegers van Europa het geval was en steeds zal zijn, zal het ook hier kunnen voorkomen dat enkele dienstplichtigen eene hoogere wetenschappelijke ontwikkeling hebben dan de officieren met hunne opleiding belast, maar algemeen zal dat verschijnsel hier evenmin zijn als ginds. Bovendien dank

de officier, in algemeenen zin, zijn overwicht niet in de eerste plaats aan zijn hoogere ontwikkeling, maar wel aan zijn moreele meerderheid, zijne plichtsbetrachting, aan zijne geschiktheid voor zijn taak, aan zijn lichamelijke ontwikkeling en niet het minst aan de wijze waarop hij tegenover zijne ondergeschikten optreedt.

Uithoofde van het verschil in opleiding bestaat er dan ook bij de Regeering geen bezwaar tegen de vorming van één officierskorps.

Daartegen bestaan evenwel vooralsnog andere bezwaren — zelfs als het bezoldigingsvraagstuk buiten beschouwing wordt gelaten — en de vraag mag worden gesteld of deze door de voorstanders van één korps wel voldoende onder de oogen zijn gezien.

De door de beide onderdeelen van de landmacht — het staande en het militieleger — in de toekomst te verrichten diensten zullen volstrekt niet gelijk zijn, evenmin als de omstandigheden waaronder deze zullen worden gevorderd. De taak van het eene deel zal vooralsnog tweeledig zijn; de praktische opleiding zal daarop berekend moeten zijn.

Zullen, zooals in het voornemen ligt, de militie-afdeelingen onder alle omstandigheden op het eiland Java verblijven, meestal in hetzelfde garnizoen, de leden ervan weinig onderhevig zijn aan verplaatsingen, in normale tijden niet verplicht te scheiden van het gezin of blootgesteld aan bijzondere vermoeienissen of gevaren, voor de tot het staande leger behoorenden zal de toestand geheel anders zijn. De deelen van dit leger zullen de bezettingen moeten leveren voor de eilanden buiten Java, aldaar moeten optreden tegen rustverstoringen, enz. en die diensten, op zichzelf reeds zeer verschillend van de dagelijksche taak welke op de Java-troepen rust, zullen in de toekomst heel wat meer beteekenen dan thans reeds het geval is, indien het staande leger, gelijk in de bedoeling ligt, ongeveer tot de helft van de tegenwoordige sterkte zal zijn teruggebracht.

Normaal zullen dan de officieren evenals de minderen ongeveer de helft van hun dienstdag in de buitengewesten doorbrengen met de daaraan verbonden nadelen voor het gezinsleven en het fysiek, afgezien nog van de vermeerderde sterfte- en invaliditeitskansen, de talrijke verplaatsingen, enz. en van de minder gunstige sociale omstandigheden, waarin zij een groot gedeelte van hun dienstdag zullen moeten doorbrengen. En nu zou het ongetwijfeld onbillijk zijn, om deze groote nadelen, anders dan met hun eigen instemming, voor een deel over te dragen op de officieren van het militieleger, waar zulks in strijd zou zijn met de bedoeling waarmede de dienstplicht wordt ingevoerd en terwijl de minderen van het militieleger daarvan verschoond zouden blijven. Bovendien zou hierdoor een nadeelige invloed op den lust om als officier bij de militie te dienen kunnen worden uitgeoefend en de praktische oefening van de militie-afdeelingen worden geschaad.

Intusschen vereischt dit vraagstuk geen dadelijke oplossing omdat, uitgaande van het denkbeeld dat de cadettenschool wordt opgericht in het jaar waarin de eerste lichting opkomt, er na dien nog 6 jaren zullen moeten verlopen, alvorens de eerste tweede-luitenants, aan die inrichting opgeleid, in het leger zullen treden. Voor dien zal ongetwijfeld eene beslissing zijn genomen omtrent de thans bij den Volksraad in overweging zijnde grondslagen voor het bezoldigingsstelsel der Landsdie-

naren en aan de hand daarvan zal uiteraard ook de voorliggende kwestie moeten worden opgelost.

§ 10. Het denkbeeld om den dienstplicht uitsluitend op te leggen aan de ontwikkelden, w.o. dan te verstaan, degenen die kunnen lezen en schrijven, is tijdens het samenstellen van het ontwerp nauwgezet overwogen.

Van dit denkbeeld is echter afgezien, in de eerste plaats op grond van het beginselmotief, vermeld in § 4 (blz. 3) der memorie van toelichting. Aan dit motief kunnen verschillende andere worden toegevoegd, waarvan de voornaamste zijn dat het onbillijk zou zijn om de ontwikkelden alleen uit dien hoofde den last van den dienstplicht op te leggen en dat bij een mogelijk daadwerkelijk optreden van een op dusdanige wijze samengesteld militieleger een onevenredig aantal van de besten uit de bevolking zou vallen, hetgeen de geleidelijke ontwikkeling van deze gewesten ernstig in gevaar zou kunnen brengen, zoomede dat van de samenkoppeling van dienstplicht en ontwikkeling een aanzienlijk verloop van de volksscholen en, hoewel in minder mate, ook van de hogere onderwijsinrichtingen is te vreezen.

Bijkomstige argumenten zijn, dat het niet mogelijk zou zijn om de personen op te sporen die buiten de bekende inrichtingen van onderwijs, nl. op de talrijke particuliere schooltjes, cursussen, door onderlinge oefening enz. een zekere mate van ontwikkeling bereiken, waardoor de maatregel eenzijdig zou werken en nog meer aanleiding zou geven tot ontvolking van de van Regeeringswege in het leven geroepen onderwijsinstellingen, terwijl ernstig werd betwijfeld of het bijwerken van de lijsten der schoolleerlingen van af de jaren 1912 of 1913 (zulks in verband met den vastgestelden militieplichtigen leeftijd) en het geregeld bijhouden daarvan (verhuizing, overlijden, naamsverandering, enz.) wel met zoodanigen graad van nauwkeurigheid zou kunnen geschieden, dat algemeene rechtmatige klachten daarover zouden kunnen worden voorkomen.

Ten slotte moge er op worden gewezen, dat dienstplicht alleen voor ontwikkelden in de onderscheidene gewesten zeer ongelijkmatig op de bevolking zou drukken, zooals duidelijk blijkt uit de bijlagen II en III, volgens welke de druk van den dienstplicht in de residentien Madoera en Batavia met slechts 39 en 43 schoolgaande jongens, zeer zou verschillen van dien in de residentien Kedoe en de Preanger-Regentschappen, met 194 en 183 schoolgaande jongens per 10000 zielen.

Overigens worde niet over het hoofd gezien, dat ook de huidige verhouding van de analphabeten tot de meer of minder ontwikkelden zoodanig is, dat verwacht mag worden, dat onder de opgeroepen een voldoende aantal, voor de kaderopleiding geschikte dienstplichtigen zal worden aangetroffen, dat deze verhouding van jaar tot jaar gunstiger zal worden naarmate het onderwijs wordt uitgebreid en dat het in de bedoeling ligt om voor de dienstplichtigen, gedurende de eerste oefening, v.z.n. verplicht schoolonderwijs in te voeren.

Uitgaande van de gemiddelde leeftijden en van de getallen, het schoolbezoek aanduidende op de volksscholen en openbare Inl. scholen, is naar berekeningen, waarbij geheel aan den veiligen kant wordt gebleven, het navolgende overzicht samengesteld betreffende het percentsgewijze aantal ontwikkelden dat onder de contingenten over een 4 tal jaren zal worden aangetroffen.

Java en Madoera	25%
Bantam	23 „
Batavia	5 „
Preanger	40 „
Cheribon	29 „
Pekalongan	28 „
Semarang	29 „
Rembang	30 „
Soerabaja	14 „
Besoeki	17 „
Madoera	5 „
Pasoeroean	17 „
Kediri	31 „
Madioen	34 „
Kedoe	35 „
Banjoemas	30 „

In verband met den ontwikkelingsgang van het volks-
onderwijs zal spoedig de meerderheid niet meer tot de
analfabeten behooren en zullen daarmede de geopperde
bezwaren tegen den dienstplicht van ongeletterden geleidelijk
verdwijnen.

De volgende getallen mogen een denkbeeld geven van
den ontwikkelingsgang van het volksonderwijs op Java
(in 1907 begonnen).

	Aantal volksscholen ultimo.				Aantal jongens in de der- de klasse ultimo.			
	1910	1913	1916	1918	1910	1913	1916	1918
Bantam.....	130	146	156	161	242	1395	1833	1868
Batavia.....	—	42	50	50	—	90	333	318
Preanger.....	380	595	735	773	1139	7129	9735	10603
Cheribon.....	147	248	215	240	1017	2968	3415	3397
Pekalongan.....	—	214	318	327	—	1070	4288	5322
Semarang.....	32	255	396	453	200	784	5597	6488
Rembang.....	89	178	236	250	15	1645	3484	4015
Soerabaja.....	39	138	256	316	131	1404	2229	4344
Madoera.....	—	17	73	82	—	—	461	670
Pasoeroean.....	34	119	291	317	205	689	2880	3520
Besoeki.....	1	44	400	452	—	110	6570	6962
Banjoemas.....	10	184	332	363	2	784	3252	3943
Kedoe.....	193	324	286	363	984	3195	3895	4112
Madioen.....	—	200	141	205	—	883	1654	2051
Kediri.....	106	244	121	121	536	2552	1274	1185
Totaal.....	1161	2948	4006	4473	4471	24698	50900	58798

Dat er ook bij dit stelsel aan de inschrijving wel eens
een en ander zal haperen, vooral in de grootere haven-
plaatsen, is, gelet op de bestaande toestanden en zoolang
hierin geen ingrijpende wijzigingen zijn gebracht, reeds
bij voorbaat met zekerheid te voorspellen. Dit feit behoeft
echter vooralsnog geen overmatige zorg te baren, aange-
zien de ervaring in andere, ongeveer onder overeenkom-
stige omstandigheden verkeerende landstreken (gemis aan
een burgerlijken stand, groot aantal analphabeten) heeft
geleerd, dat het beste correctief tegen misbruiken in dit
opzicht van de dienstplichtigen zelf uitgaat.

Ten aanzien van den opleidingstijd zij aangeteekend
dat een eerste oefeningstijd van een jaar bij de toepassing
van het bovenvermelde beginsel voor de onbereden troe-
pen noodig en voldoende is en dat de verwachting bestaat
dezen tijd in een niet ver verwijderde toekomst te kunnen
vermindern; er werd bij het bepalen van dat tijdvak
rekening gehouden met het streven om geen dienst-

plichtige als analphabeet met groot verlof huiswaarts te zenden.

Bij beschouwingen over den termijn, noodig voor eerste oefening, wordt veelal uit het oog verloren, dat de ervaring opgedaan in het staande leger geen juiste basis voor vergelijking is, gelet op de tweeledige opleiding in dat leger en de psyche van de personen, die zich voor het staande leger laten aanwerven. Deze zijn, wat de Javanen betreft, grootendeels afkomstig van bepaalde centra (Poerworedjo, Malang, Ambarawa) en zij behooren veelal tot de laagste volksklasse. In het militieleger daarentegen zal elk district een aandeel leveren; zullen alle standen van de inheemsche maatschappij vertegenwoordigd zijn; kortom, zal het geheel een beslist ander karakter dragen.

§ 11. De Regeering meent niet in beschouwingen te moeten treden omtrent de wet op het Nederlandsch onderdaanschap, welke thans niet aan de orde is.

§ 12. Het komt der Regeering voor, dat het treffen van regelingen met betrekking tot de desadiensten van dienstplichtigen, geheel aan de desa's zelve ware over te laten.

§ 13. Het invoeren van een weerbelasting zal in overweging worden genomen. In herinnering wordt gebracht, dat bij Staatsblad 1897 No. 146, de Chineezzen, Arabieren en andere Vreemde Oosterlingen in de residentie Menado van hun 18e tot hun 45e jaar schutterplichtig werden verklaard, doch bij datzelfde Staatsblad van persoonlijk en schutterlijken dienst werden vrijgesteld. Hier voor hadden zij eene contributie van 3/4% van het geschatte inkomen aan de schutterrijkas te voldoen. In 1916 werden deze bepalingen ingetrokken.

§ 14. Tegen verandering van de redactie van artikel 2 (4) bestaan geen bezwaren. Gelijk bekend zijn deze beperkende bepalingen een gevolg van de toezegging van den toenmaligen Minister van Koloniën aan wijlen het kamerlid Bogaerdt.

In hoeverre het eerste lid zal gehandhaafd blijven hangt af van het aandeel van Ned.-Indië in de internationale weermacht van den volkerenbond.

Ter zake van de bepaling van den leeftijd, waarop men dienstplichtig wordt, zij aangeteekend dat veelal de leeftijd waarop zulks het geval is (17 jaar) verward wordt met den leeftijd, waarop men opkomt voor den werkelijken dienst (18 jaar); zulks gebeurt ook in het aangehaalde courantenartikel.

De in het ontwerp aangegeven leeftijd zal voor de overgrootste meerderheid van de dienstplichtigen de studiebelangen niet schaden en waar zulks het geval mocht zijn zal, op verzoek, uitstel van eerste oefening worden verleend tot een tijdstip, waarop dit bezwaar opgeheven zal zijn. Bij de bepaling van de leeftijdsgrens is er rekening mede gehouden dat met het oog op het sluiten van een huwelijk, het zich zelfstandig vestigen in eenig bedrijf of het verkrijgen van eenig ambt, de meerderheid der dienstplichtigen ernstiger in belangen wordt geschaad naarmate de leeftijd waarop de dienst aanvangt, hooger wordt gesteld.

Aan kostwinners zal ook bij opkomst voor herhalingsoefeningen vergoeding worden toegekend.

ALGEMEENE REGELING van het militair onderwijs in Nederlandsch-Indië voor de opleiding en vorming tot beroepsofficier bij het militieleger.

HOOFDSTUK I.

Inrichtingen van onderwijs.

Artikel 1.

(1) De opleiding tot beroepsofficier voor de infanterie, de cavalerie, de artillerie, de genie, de pioniers en de militaire administratie bij het militieleger geschiedt aan de Indische Militaire Academie.

(2) Onderwijs voorbereidend tot de in het eerste lid van dit artikel bedoelde opleiding wordt gegeven aan de Cadettenschool.

Artikel 2.

De Indische Militaire Academie en de Cadettenschool zijn gevestigd te Bandoeng.

HOOFDSTUK II.

Algemeene bepalingen.

Artikel 3.

(1) Aan de vakken waarin volgens de bepalingen van dit besluit, aan de in artikel 1 van dit besluit bedoelde inrichtingen onderwijs wordt gegeven kunnen door den Gouverneur-Generaal andere vakken worden toegevoegd.

(2) De omvang der leerplannen, de verdeeling daarvan over de studiejaren, de eischen, te stellen voor den overgang naar een hooger studiejaar en voor dien van de Cadettenschool naar de Indische Militaire Academie, zomede de regelen, daarbij in acht te nemen, worden door den legercommandant bepaald.

(3) Aan de leerlingen moet zoo mogelijk gelegenheid worden gegeven godsdienstonderwijs te ontvangen en godsdienstoefeningen bij te wonen overeenkomstig het verlangen der ouders of voogden, terwijl bij de inwendige regeling der inrichtingen zoo veel noodig rekening moet worden gehouden met den godsdienst en de ritueele gebruiken der leerlingen.

Artikel 4.

(1) Jaarlijks wordt door den legercommandant bepaald hoeveel leerlingen aan de beide inrichtingen kunnen worden toegelaten.

(2) Daarbij wordt tevens bepaald hoeveel plaatsen beschikbaar worden gesteld bij de Indische Militaire Academie voor elk wapen of dienstvak en wel afzonderlijk voor elk der beide groepen van aspiranten, bedoeld in de artikelen 16 en 17 van dit besluit; met dien verstande dat het gezamenlijk aantal voor eerstbedoelde groep beschikbaar te stellen plaatsen gelijk zal moeten

wezen aan het aantal daarvoor te verwachten adspiranten.

(3) Het aantal en de verdeling dier plaatsen worden in de Javasche Courant bekend gemaakt, waarbij tevens de eischen worden medegedeeld, waaraan voor toelating tot deze inrichtingen moet worden voldaan door de adspiranten, bedoeld in de artikelen 11 en 17 van dit besluit.

Artikel 5.

Bij ordonnantie worden vastgesteld:

- 1^e. de inwendige regeling van beide inrichtingen, daaronder begrepen de werkring en de bevoegdheid van de hoofden daarvan;
- 2^e. de voorschriften, volgens welke de toelating tot de Indische Militaire Academie en de Cadettenschool alsmede het eindexamen aan eerstgenoemde inrichting zullen plaats vinden, als ook de wijze van samenstelling der commissiën, ten overstaan van welke zulks zal geschieden;
- 3^e. de bijzondere eischen, bij toelating tot de Indische Militaire Academie te stellen voor eene plaatsing bij het wapen der genie.

Artikel 6.

(1) De toelating tot de Indische Militaire Academie en de Cadettenschool voor zoover deze bij loting plaats heeft en het eindexamen aan eerstgenoemde inrichting voor zoover dit mondeling wordt afgenomen, geschiedt in het openbaar.

(2) Omtrent den loop en de uitkomsten van dat examen wordt door de betrokken commissie een verslag opgemaakt, dat in de Javasche Courant wordt medegedeeld.

Artikel 7.

(1) De leerlingen van beide inrichtingen mogen niet meer dan twee maal hetzelfde studiejaar doorloopen.

(2) Van deze bepaling kan worden afgeweken ten behoeve van hen, die wegens ziekte verhinderd waren, het onderwijs geregeld te volgen.

(3) Bij ordonnantie worden de regelen bepaald, waaraan de leerlingen:

- a. wegens tekortkomingen verwijderd kunnen worden van de genoemde inrichtingen;
- b. van de overeenkomstig de artikelen 13 en 19 van dit besluit aangegane dienstverbintenis kunnen worden ontheven.

Artikel 8.

(1) De leerlingen van de beide inrichtingen genieten kosteloos opleiding.

(2) De regelen volgens welke bij toepassing van het bepaalde in het derde lid van artikel 7 van dit besluit de opleidingskosten zullen worden teruggevorderd, worden bij ordonnantie vastgesteld.

Artikel 9.

De leerlingen van de Indische Militaire Academie wor

den wanneer zij dienst bij den troep verrichten, in hunnen rang gevoerd boven de organieke sterkte voor elk korps vastgesteld.

Artikel 10.

In geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal kan deze den legercommandant machtiging verleen en om het onderwijs van een of beide inrichtingen te schorsen en over de leerlingen alsmede het aan de inrichtingen verbonden militaire personeel te beschikken in het belang van de landsverdediging.

HOOFDSTUK III.

Van de Cadettenschool.

Artikel 11.

(1) Tot de Cadettenschool worden, voor zoover het aantal beschikbaar gestelde plaatsen zulks gedooft, toegelaten ingezetenen van Nederlandsch-Indië van Europeeschen en inheemschen of daarmede gelijkgestelden landaard uit den geheelen archipel, die tevens Nederlandsche onderdanen zijn, indien zij bij geneeskundig onderzoek geschikt worden bevonden en wanneer zij voorts:

- a. in het kalenderjaar van toelating den leeftijd van dertien jaar bereikt zullen hebben en dien van zeventien jaar niet overschrijden;
- b. in het bezit zijn:
 - 1e. hetzij van eene verklaring afgegeven door een der bij ordonnantie bevoegd verklaarde hoofden van scholen, behoorende tot het Europeesch lager, het Hollandsch-Inlandsch of Hollandsch-Chineesch onderwijs, dat zij de geschiktheid bezitten tot het volgen der lessen van de eerste klasse eener Hoogere Burgerschool, met dien verstande dat bij het afgeven der verklaring geen rekening wordt gehouden met de kennis der Fransche taal;
 - 2e. hetzij van een bewijs van met goed gevolg afgelegd toelatingsexamen tot eene algemeene middelbare school of van toelating tot de eerste klasse eener school van voortgezet en uitgebreid lager onderwijs;
- c. zich onder overlegging van de bij ordonnantie aan te wijzen bescheiden, bij den legercommandant voor het door dezen te bepalen tijdstip, voor toelating tot de Cadettenschool hebben aangemeld.

(2) Militairen van het staande en van het Militieleger niet in het bezit zijnde van eene verklaring of een bewijs als genoemd onder *b* van het eerste lid van dit artikel, moeten eene verklaring kunnen overleggen overeenkomstig die bedoeld onder *b* 1e, af te geven door den betrokken korpscommandant naar door den legercommandant te stellen regelen.

Artikel 12.

(1) Overtreft het aantal van de in artikel 11 van dit besluit bedoelde aspiranten dat der voor hen beschikbaar gestelde plaatsen, dan geschiedt de toelating bij

loting te houden op eene wijze als bij ordonnantie te bepalen.

(2) Het aantal plaatsen wordt in dat geval onder inachtneming van het bepaalde in het derde lid van dit artikel verdeeld over de gewesten naar verhouding van het aantal adspiranten dat zich uit elk gewest heeft aangemeld.

(3) Hij, wiens vader in dienst van den Staat is gesneuveld of binnen een jaar tengevolge van in dezen dienst voor den vijand bekomen wonden is overleden, neemt op grond daarvan, eene beschikbare plaats in; eveneens neemt een adpirant, die zich reeds in militairen dienst bevindt, op grond hiervan eene beschikbare plaats in.

Artikel 13.

(1) Hij die tot de Cadettenschool wordt toegelaten, is te rekenen van het tijdstip waarop zijn verblijf aan deze inrichting een aanvang neemt gehouden, den Staat gedurende zestien jaren als militair te dienen.

(2) Van deze zestien jaren behoort hij er tien in den rang van officier te dienen zoodat wanneer de officiersrang niet in zes jaren wordt bereikt, de dienstverbintenis stilzwijgend met den langeren duur van den opleidingstijd wordt verlengd.

(3) Deze verbintenis verplicht hem tevens om voor zooveel hij daartoe niet reeds uit anderen hoofde mocht gehouden zijn na het verlaten van den werkelijken dienst tot den 1sten Juli van het jaar waarin het vijf en veertigste levensjaar is of zal worden volbracht als reserve-officier ter beschikking van den Gouverneur-Generaal te blijven.

(4) De Gouverneur-Generaal kan van de verplichting bij het vorige lid bedoeld geheel of ten deele ontheffing verleen.

(5) De in het 2e lid van artikel 12 van dit besluit bedoelde militairen worden bij plaatsing op de Cadettenschool van hun loopend verband c.q. van hun militieplicht ontheven op het tijdstip genoemd in het eerste lid van dit artikel.

Artikel 14.

Aan de Cadettenschool wordt onderwijs gegeven in

- a. de rekenkunde;
- b. de stelkunde;
- c. de vlakke meetkunde;
- d. de gonio- en trigonometrie;
- e. de natuurkunde;
- f. de scheikunde;
- g. de plant- en dierkunde;
- h. de geschiedenis;
- i. de aardrijkskunde;
- k. de Nederlandsche taal en letterkunde;
- l. de Engelsche taal;
- m. het handteekenen;
- n. het rechtlijnig teekenen;
- o. gymnastiek, openluchtspel, schermen en zwemmen;
- p. infanterie-exercitie.

Artikel 15.

Het leerplan wordt verdeeld over drie studie jaren.

HOOFDSTUK IV.

Van de Indische Militaire Academie.

Artikel 16.

(1) Tot de Indische Militaire Academie worden toegelaten alle leerlingen van de Cadettenschool die bij geneeskundig onderzoek geschikt worden bevonden en voldaan hebben aan de eischen, welke krachtens het bepaalde in het tweede lid van artikel 3 van dit besluit voor overgang van de eene naar de andere inrichting zijn gesteld.

(2) Zij worden bij het wapen of dienstvak hunner keuze ingedeeld voor zoover zij daartoe in aanmerking komen in verband met;

- a. den uitslag van het in het eerste lid genoemde geneeskundig onderzoek;
- b. het aantal plaatsen ingevolge het bepaalde bij artikel 4 van dit besluit ten behoeve van deze groep voor eenig wapen of dienstvak opengesteld;
- c. de rangorde welke zij bij den overgang van de eene naar de andere inrichting blijkens de uitspraak der daarvoor aangewezen commissie, hebben verkregen;
 - daarbij gelet op hetgeen krachtens het bepaalde in het derde lid van artikel 5 van dit besluit is voorgeschreven ten aanzien van de bijzondere eischen voor plaatsing bij het wapen der genie.

Artikel 17.

(1) Tot de Indische Militaire Academie worden voor zoover het aantal beschikbaar gestelde plaatsen zulks gedooft toegelaten ingezetenen van Nederlandsch-Indië van Europeeschen en inheemschen of daarmede gelijkgestellten landaard uit den geheelen archipel, die tevens Nederlandsche onderdanen zijn, indien zij bij geneeskundig onderzoek geschikt worden bevonden voor het wapen of dienstvak hunner keuze en wanneer zij voorts:

- a. in het kalenderjaar van toelating den leeftijd van een en twintig jaar niet overschrijden;
- b. in het bezit zijn:
 - 1^e. hetzij van eene verklaring afgegeven door een der bij ordonnantie bevoegd verklaarde personen, dat zij de geschiktheid bezitten tot het volgen der lessen van de vierde klasse eener algemeene middelbare school met dien verstande dat bij het afgeven der verklaring geen rekening wordt gehouden met de kennis der Fransche en Duitsche taal en de kennis van de letterkunde in die talen en in de Engelsche taal;
 - 2^e. hetzij van het einddiploma eener algemeene middelbare school met driejarigen cursus of eener school van voortgezet en uitgebreid lager onderwijs dan wel van een verklaring van den Directeur der betrokken algemeene middelbare school dat zij zijn toegelaten tot de vierde klasse;
- c. zich, onder overlegging van de bij ordonnantie aan te wijzen bescheiden bij den legercommandant voor het door dezen te bepalen tijdstip, voor toelating tot de Indische Militaire Academie hebben aangemeld.

(2) Voor indeeling bij het wapen der genie moet rekening worden gehouden met hetgeen, krachtens het bepaalde in het derde lid van artikel 5 van dit besluit is voorgeschreven ten aanzien van de bijzondere eischen voor plaatsing bij dat wapen.

(3) Militairen van het staande en van het militieleger niet in het bezit zijnde van eene verklaring of een eindexamen-diploma, als genoemd onder *b* van het eerste lid van dit artikel moeten eene verklaring kunnen overleggen overeenkomstig die bedoeld onder *b* 1^e af te geven door den betrokken korpscommandant naar door den legercommandant te stellen regelen.

Artikel 18.

(1) Overtreft het aantal van de in artikel 17 van dit besluit bedoelde aspiranten voor eenig wapen of dienstvak dat der voor hen beschikbaar gestelde plaatsen dan geschiedt de toelating bij loting te houden op eene wijze als bij ordonnantie te bepalen.

(2) Het aantal plaatsen voor eenig wapen of dienstvak wordt in dat geval verdeeld over Java met Madoera en het overige deel van den archipel naar verhouding van het aantal aspiranten voor eenig wapen of dienstvak, dat zich uit die twee gebiedsdeelen heeft aangemeld, verminderd met het aantal, dat krachtens het bepaalde in het derde lid van dit artikel eene beschikbare plaats inneemt.

(3) Met inachtneming van het bepaalde in het tweede lid van artikel 17 van dit besluit neemt hij wiens vader in dienst van den Staat is gesneuveld of binnen een jaar tengevolge van in dezen dienst voor den vijand bekomen wonden is overleden op grond daarvan en de reeds in het leger of bij de militia dienende militair op grond hiervan eene beschikbare plaats in voor het wapen of dienstvak zijner keuze.

Artikel 19.

(1) Hij die tot de Indische Militaire Academie wordt toegelaten, is, te rekenen van het tijdstip waarop zijn verblijf aan deze inrichting een aanvang neemt, verbonden den Staat gedurende dertien jaren als militair te dienen.

(2) Van deze dertien jaren behoort hij er tien in den rang van officier te dienen zoodat wanneer de officiersrang niet in die jaren wordt bereikt, de dienstverbintenis stilzwijgend met den langeren duur van den opiedingstijd wordt verlengd.

(3) Deze verbintenis verplicht hem tevens om — zooveel hij daartoe niet reeds uit anderen hoofde mocht gehouden zijn — na het verlaten van den werkelijk dienstdienst tot den 1sten Juli van het jaar waarin het vijf en veertigste levensjaar is of zal worden volbracht als reserve-officier ter beschikking van den Gouverneur-Generaal te blijven.

(4) De Gouverneur-Generaal kan van de verplichting bij het vorige lid bedoeld geheel of ten deele ontheffing verleen.

(5) Bij plaatsing op de Indische Militaire Academie worden de in het 3de lid van artikel 17 van dit besluit bedoelde militairen van hun loopend verband *c. q.* van hun militieplicht ontheven op het tijdstip genoemd in het eerste lid van dit artikel.

Artikel 20.

Aan de Indische Militaire Academie wordt onderwijsgeschiedenis gegeven in:

- a.* de tactiek en tactische oefeningen;
- b.* de strategie en krijgsgeschiedenis;
- c.* de aardrijkskunde;
- d.* het militair strafrecht;
- e.* de oorlogsregelen;
- f.* de wapenleer en artilleriewetenschap;
- g.* de pionier- en versterkingskunst;
- h.* het pionierschetsen;
- i.* het landmeten en waterpassen;
- j.* de militaire opvoedkunde;
- k.* de militaire wetten, reglementen, voorschriften en correspondentie;
- l.* de militaire administratie;
- m.* de paardenkennis;
- n.* de rij- en africhtingskunst;
- o.* de Nederlandsche taal en letterkunde;
- p.* de Maleische taal;
- q.* de Engelsche taal;
- r.* de militaire gezondheidsleer;
- s.* de bouwkunde;
- t.* de waterbouwkunde;
- u.* het teekenen;
- v.* de wiskunde;
- w.* de natuurkunde;
- x.* de werktuigkunde;
- ij.* de cosmographie;
- z.* de scheikunde;
- aa.* de staatsinstellingen van Nederland en Nederlandsch-Indië;
- bb.* de tropisch-koloniale staathuishoudkunde;
- cc.* de geschiedenis van O. Azië en N. en M. Amerika en Australië;
- dd.* de legerverpleging;
- ee.* de comtabiliteit;
- ff.* het burgerlijk recht;
- gg.* het handelsrecht;
- hh.* de warenkennis;
- ii.* het boekhouden;
- kk.* het paardrijden;
- ll.* de exercitiën en practische oefeningen;
- mm.* gymnastiek, openluchtspel, schermen en zwemmen.

Artikel 21.

Het leerplan wordt verdeeld over drie studie jaren.

Artikel 22.

De leerlingen der Indische Militaire Academie worden in het belang van hunne practische vorming, volgens bij ordonnantie te stellen regelen, eenmaal gedetacheerd bij het wapen of dienstvak waarvoor zij worden opgeleid.

Artikel 23.

De leerlingen der Indische Militaire Academie worden door den Gouverneur-Generaal benoemd tot tweeden luitenant bij het wapen of dienstvak, waarvoor zij zijn opgeleid indien zij:

- a.* volgens de uitspraak der examencommissie aan het eindexamen hebben voldaan;
- b.* naar het oordeel van die commissie gegrond ook op de te hunnen aanzien uitgebrachte rapporten voldoende practische geschiktheid en geoefendheid bezitten en van goed gedrag zijn.

HOOFDSTUK V.

Van de voortgezette opleiding van genie-officiëren, de hoogere technische vorming van artillerie-officiëren en de hoogere vorming van officieren.

Artikel 24.

Wij behouden Ons voor omtrent de voortgezette opleiding van genie-officiëren, de hoogere technische vorming van artillerie-officiëren en de hoogere vorming van officieren nader bepalingen vast te stellen.

HOOFDSTUK VI.

Van het toezicht, het bestuur en het personeel.

Artikel 25.

Het toezicht op de Indische Militaire Academie en de Cadettenschool wordt uitgeoefend door den legercommandant.

Artikel 26.

(1) Aan het hoofd van de Indische Militaire Academie staat een luitenant-kolonel of kolonel, aan het hoofd der Cadettenschool een majoor of luitenant-kolonel.

(2) De in dit artikel bedoelde officieren worden door den Gouverneur-Generaal aangewezen.

Artikel 27.

(1) Het onderwijs aan de Indische Militaire Academie en de Cadettenschool wordt gegeven door:

- 1e. officieren;
- 2e. leeraren en onderwijzers;
- 3e. personen, niet behoorende tot het vaste leeraars- en onderwijzerspersoneel.

(2) De leeraren en onderwijzers worden door den Gouverneur-Generaal benoemd, geschorst en ontslagen; de in dit artikel bedoelde officieren worden door den legercommandant aangewezen en ontheven.

Artikel 28.

De Gouverneur-Generaal regelt naar de behoeften de samenstelling van het personeel verbonden aan de Indische Militaire Academie en de Cadettenschool tot daardoor Ons de formatie daarvan kan worden vastgesteld.

Artikel 29.

Dit besluit treedt in werking op den dag van uitgifte van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië waarin het wordt afgekondigd.

Bijlage II.

INLANDSCH- EN HOLLANDSCH—INLANDSCH ONDERWIJS.

Aantal schoolgaande jongens ult. 1917.

Java en Madoera (zonder Vorstenlanden).

	Totaal.	Bantam.	Batavia.	Preanger.	Cheribon.	Pekalongan.	Semarang.	Rembang.	Soerabaja.	Madoera.	Banjoemas.	Kedoe.	Madioen.	Kediri.	Paseroean.	Besoeki.
Volksscholen.....	274113	8459	1601	41699	15318	22612	30247	17323	17297	3105	19107	36720	19401	23407	10854	6963
Openbare Inl. scholen..	119648	2546	6783	15635	6537	7570	9618	5641	9516	2945	8338	11311	7740	11178	9675	4615
Neutrale scholen.)	7401	—	127	1751	594	690	97	246	249	258	—	1131	951	1098	142	67
Andere Inl. „)	9271	24	662	542	170	98	1640	481	1599	60	150	1937	44	846	723	300
	410433	11029	9173	59627	22619	30965	41602	23691	28661	6368	27595	51099	28186	36529	21894	11945
Bevolking 1000 tallen..	30250	873	2307	3327	1640	2237	2739	1618	2469	1770	1616	2693	1592	2192	2029	1204
per 10000 zielen.....	135	126	39	179	137	138	151	146	116	35	170	189	176	171	105	99
Holl. Inl. scholen (¹)...	13242	458	1058	1437	599	705	1552	682	1033	707	754	1351	796	880	775	589
per 10000 zielen.....	4	5	4	4	3	3	5	4	4	4	4	5	5	4	3	4

Buitengewesten.

	Totaal.	S. W. K.	Tapanoeli.	Banka.	Lampongs.	Palembang.	Djambi.	S. O. K.	Atjeh.	Rionw.	Banka.	Billiton.	W. Borneo.	Z.-O.-Borneo.	Menado.	Celebes.	Ambon.	Ternate.	Timor.	Bali.
Volksscholen.....	62594	25958	—	6033	3793	9272	6252	—	—	1946	2288	—	—	—	—	—	—	—	7052	—
Openbare Inl. scholen..	61067	11893	4599	2721	1411	5283	709	3660	3515	769	880	613	1301	4320	7020	3342	4364	310	1016	3341
Neutrale scholen.)	20891	—	1510	7	—	—	—	7342	—	—	—	—	685	2360	4739	2810	58	—	—	1380
Andere Inl. „)	67646	503	31347	198	—	—	—	3393	45	—	—	—	—	872	14892	3243	8232	4460	461	—
	212198	38354	37456	8959	5204	14555	6961	14395	3560	2715	3168	613	1986	7552	26651	9395	12654	4770	8529	4721
Bevolking 1000 tallen..	12579	1273	761	226	168	746	203	742	695	177	81	38	506	922	729	2332	(²) 354	(³) 198	1085	1336
per 10000 zielen.....	168	314	492	396	309	195	342	194	51	153	391	161	39	81	365	40	396	319	78	34
Holl. Inl. scholen (¹)...	5306	862	(²) 442	155	118	214	—	897	477	—	—	67	138	190	679	286	507	—	—	274
per 10000 zielen.....	4	6	5	7	7	2	—	12	6	—	—	1	2	2	9	1	14	—	—	2

(¹) w. o. de openb. spec. scholen.

(²) w. o. de Holl. Bataksche school.

(³) Eind 1912.

Bijlage III.

INLANDSCH ONDERWIJS.

Aantal schoolgaande jongens per 10 000 zielen op ult.
Dec. 1917 in:

Tapanoeli	492	Sumatra.
Benkoelen	396	id.
Banka	391	id.
Menado	365	N. O. deel archipel.
Ambon	357	id.
Djambi	342	Sumatra.
S. W. K.	314	id.
Lampongs	309	id.
Ternate	240	N. O. deel archipel.
Palembang	195	Sumatra.
S. O. K.	194	id.
Kedoe	189	Z. midden Java.
Preanger	179	
Madioen	176	Z. midden Java.
Kediri	171	id.
Banjoemas	170	id.
Billiton	161	
Riouw	153	
Semarang	151	N. midden Java.
Rembang	146	id.
Pekalongan	138	id.
Cheribon	137	id.
Bantam	126	
Soerabaja	116	O. Java.
Pasoeroean	105	id.
Besoeki	99	id.
Z. O. Borneo	81	
Timor	78	
Atjeh	51	Sumatra.
Celebes	40	
W. Borneo	39	
Batavia	39	
Madoera	35	O. Java.
Bali	34	

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 12 — STUK 2.

Voor-ontwerp voor een algemeen maatregel van bestuur tot regeling van den dienstplicht voor Inlanders en met dezen gelijkgestellten.

MOTIE.

Motie ingediend door de heeren Koesoemo Joedo, Djajadiningrat, Bergmeijer, Westenenk, Van der Linde, Kan, Schmutzer, Valkenburg en Birnie.

Ingezonden 15 Januari 1920.

De Volksraad,

van oordeel, dat alvorens te beslissen over de invoering van de Inlandsche militie moet vaststaan:

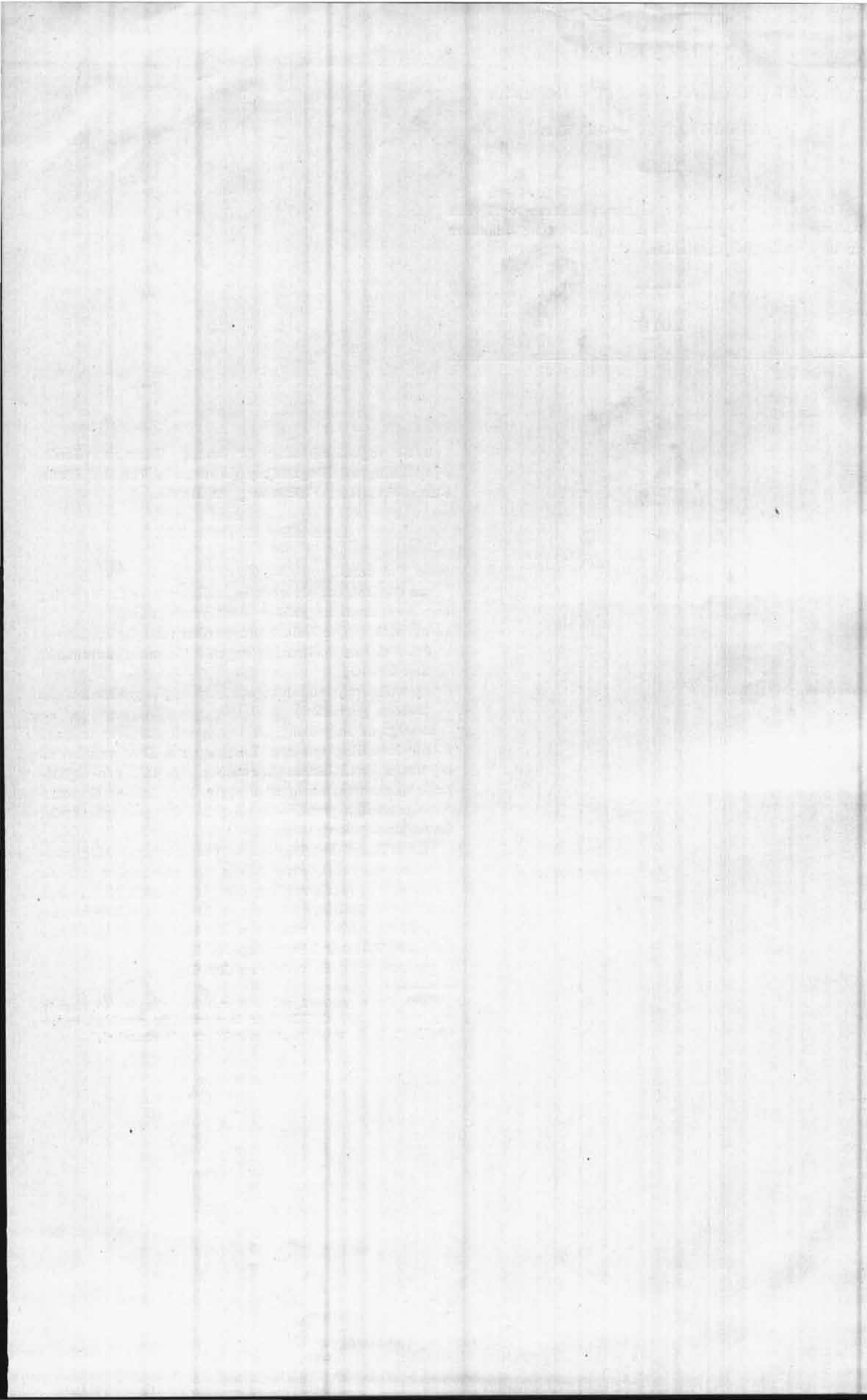
- a. op welke wijze Indië moet worden verdedigd;
- b. hoeveel een doelmatige organisatie onzer weermacht zou kosten;
- c. op welke wijze de daarvoor benodigde gelden moeten worden gevonden;

noodigt de Regeering uit ten spoedigste over te gaan tot de instelling van een Raad van Defensie en bij dezen Raad binnen bekwamen tijd zulk een organisatie onzer weermacht aanhangig te maken en de daaraan verbonden personeele en geldelijke gevolgen onder de oogen te zien;

en verklaart het ingediende voorontwerp onder voorschreven voorbehoud alleen te aanvaarden om de schriftelijke voorbereiding niet te bemoeielijken, doch eerst het definitieve ontwerp in beraad te zullen nemen, wanneer het advies van den Raad van Defensie aan den Volksraad is medegedeeld;

gaat over tot de orde van den dag.

(Noot) De gespatieerd gedrukte woorden zijn in de vergadering van 16 Januari 1920 door de voorstellers gewijzigd, onderscheidelijk in de woorden „commissie” en „de commissie”.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 13 — STUK 1.

Verslag van de commissie voor de herziening van het Reglement van Orde (zie 1ste buitengewone zitting 1919, B 9, No. 1, en 1ste gewone zitting 1919, B 4, No. 1).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Naar aanleiding van het verslag der commissie van rapporteurs, den 20sten Juni jl., uitgebracht (ste gewone zitting 1919, B 4, No. 1) over de voorstellen betreffende herziening van het Reglement van Orde (1ste buitengewone zitting 1919, B 9, No. 1) door de daartoe ingestelde commissie gedaan wenschen de ondergeteekenden nog de volgende opmerkingen onder 's Raads aandacht te brengen.

Algemeene opmerkingen. Naar aanleiding van de door eenige leden kenbaar gemaakte opvatting dat de Volksraad invloed behoort uit te oefenen op de benoeming van zijn Voorzitter zij medegedeeld dat de commissie gemeend heeft, zich te moeten onthouden van voorstellen, die tot strekking hebben in de organieke bepalingen betreffende de verhouding tusschen den Raad en de Regeering belangrijke verandering te brengen. Daardoor toch zou de kans om tot een spoedige afbakening van 's Raads eigen regelingsbevoegdheid te geraken stellig aanzienlijk worden verminderd.

De commissie kan zich vereenigen met het denkbeeld om in art. 143 R.R. „der leden” te vervangen door „van het organieke aantal leden”. Aangezien in den laatsten tijd de ervaring geleerd heeft dat een langdurige afwezigheid van leden uit Nederlandsch-Indië tot resultaat heeft dat menigmaal het quorum slechts met moeite wordt bereikt, zou in dit verband wellicht tevens de aandacht kunnen worden gevestigd op de wenschelijkheid om in art. 138 R.R. den toelaatbaren termijn van acht maanden terug te brengen tot vier maanden.

De commissie stemt in met de opmerking dat de taak van den Secretaris behoort te worden vastgelegd in een afzonderlijke instructie, niet in het Reglement van Orde.

ONTWERP A.

Zooals blijkt uit het slot van het door de commissie voorgestelde artikel 144 van het Regeeringsreglement ligt

het in hare bedoeling dat de Volksraad de bezoldiging van den Secretaris en het personeel ter secretarie zal vaststellen.

ONTWERP B.

Artikel 1. In verband met de verplichting van den Voorzitter om 's Raads werkzaamheden te leiden en de besluiten van het college uit te voeren wordt het noodig geacht hem ook de algemeene leiding toe te vertrouwen van 's Raads personeel en de zorg voor al hetgeen verder behoort tot 's Raads inwendigen dienst. Zooals reeds in het Afdelingsverslag werd betoogd, worden door deze regeling ook bij voorbaat alle conflicten over het beheer tusschen voorzitter en secretaris afgesneden.

Ter verduidelijking van hunne bedoeling wenschen ondergeteekenden nog enkele wijzigingen in de door hen ingediende ontwerpen aan te brengen.

Aangezien het „beheer der secretarie” niet wel te scheiden is van de in art. 13 van ontwerp C vermelde „huishouding van den Raad” acht de commissie het beter, in artikel 1 van ontwerp B de woorden „het beheer van de secretarie” te vervangen door de ruimere omschrijving „het beheer van den inwendigen dienst”, waarmede de boven besproken algemeene leiding en zorg is bedoeld.

Door de bepaling dat het beheer geschiedt met inachtneming van de door den Raad vastgestelde instructies is gewaarborgd dat de Voorzitter bij zijn beheer steeds aan de door het college voor te schrijven beginselen zal zijn gebonden en daarbij dus nimmer zal handelen als agent der Regeering, doch geheel als uitvoerend orgaan van den Raad.

Bij de gedachte regeling is het wenschelijk de commissie voor de huishoudelijke aangelegenheden, — welke voortaan commissie voor den inwendigen dienst ware te noemen, — te belasten met „toezicht” op 's Voorzitters beheer, d. w. z. haar de bevoegdheid toe te kennen daaromtrent al zulke wenken te geven en opmerkingen te maken als haar wenschelijk voorkomt, zonder haar ter zake een bepaalde regelende functie te schenken.

Buiten deze algemeene taak kunnen haar eenige bij art. 13 van ontwerp C nader te behandelen speciale bevoegdheden worden opgedragen.

Een denkbare oplossing zou het ook zijn, aan deze commissie het beheer zelf toe te vertrouwen. Intusschen meenen ondergeteekenden te moeten betwijfelen of dit beheer op deugdelijke wijze kan worden gevoerd door een dergelijk college, welks leden voortdurend door hunne eigen werkzaamheden verhinderd zullen zijn, zich van hunne beheerstaak zoo te kwijten als noodig zou wezen. Moet dus deze oplossing worden terzijde gesteld dan is het ter voorkoming van misverstand wenschelijk de hoofdtak der commissie niet als „oppertoezicht” te omschrijven, doch als „toezicht”.

Waar de Volksraad in zijne instructies — met inbegrip van het Reglement van Orde — de beginselen van het beheer aangeeft zal dus de commissie hoofdzakelijk hebben toe te zien dat die beginselen ook worden nageleefd en daarbij hebben na te gaan of en in hoever zij wijziging of aanvulling eischen. De Volksraad zelf kan zoo noodig steeds als hoogste instantie optreden.

De taak der commissie is bij art. 13 van ontwerp C nader uitgewerkt.

Artikel 3. Ook ondergeteekenden achten vervanging van „dit regelement” door „het reglement” een verbetering.

Artikel 4. Ondergeteekenden sluiten zich aan bij die leden welke het voorgestelde artikel ongewijzigd wenschen te handhaven. De adjunct-secretaris kan hetzij niet beschikbaar, hetzij voor sommige werkzaamheden minder geschikt zijn.

Artikel 11. Met de voorgestelde verandering wordt ingestemd.

ONTWERP C.

De commissie vereenigt zich geheel met de tegenwerpingen, gemaakt tegen de voorgestelde verplaatsing van de artikelen 3 en 4.

Artikelen 3 en 4. De door de commissie aanbevolen regeling van het onderzoek der geloofsbrieven blijft zij op de daartoe in het Afdeelvingsverslag reeds aangevoerde gronden de beste oplossing achten.

Zij heeft geen bezwaar tegen het schrappen van de woorden „nieuw inkomende” in artikel 3, lid 1. Dezelfde woorden zullen dan eveneens moeten vervallen in het eerste lid van artikel 4.

Artikel 5. Het voorstel tot weglating van het woord „dan” in den laatsten regel op blz. 11 wordt gaarne overgenomen.

De commissie heeft er geen bedenking tegen het vierde lid te laten vervallen.

Artikel 6. Ook de commissie meent aan de door haar aanbevolen wijze van behandeling van ongezegelde verzoekschriften de voorkeur te moeten geven boven de destijds door den Volksraad aanvaarde regeling.

Artikel 8. Naar aanleiding van de gemaakte opmerking geeft de commissie in overweging om in het eerste lid de woorden na „nadat” te vervangen door: „tevorens aan de leden mededeeling is gedaan van de vergadering waarin het verslag zal worden uitgebracht”.

Artikel 13. In aansluiting aan hetgeen bij artikel 1 van Ontwerp B is aangegeekend wordt nog het volgende opgemerkt.

Bij nadere overweging wordt het wenschelijk geacht om in de „commissie voor den inwendigen dienst” ook op te nemen 's Raads beide plaatsvervangende Voorzitters. Als afdeelvingsvoorzitters (art. 21) en leden der centrale afdeeling (art. 48) zullen zij menigmaal in de gelegenheid zijn, waardevolle opmerkingen over den inwendigen dienst ten beste te geven. Door hun geregelde deelneming aan de werkzaamheden der commissie wordt ook het voordeel verkregen dat zij, wanneer zij eventueel ter vervanging van den Voorzitter hebben op te treden, van den gang van zaken op de hoogte zijn. In het eerste lid zouden hiertoe de woorden na „tezamen met” vervangen kunnen worden door „den Voorzitter en de beide plaatsvervangende Voorzitters eene commissie voor den inwendigen

dienst te vormen". Het voorgestelde lid 2 ware dan te vervangen door een lid, luidende:

„Deze commissie is belast met het toezicht op al wat tot den inwendigen dienst van den Volksraad behoort”.

Lid 3 kan onveranderd blijven.

Overeenkomstig het in de afdeelingen gedane voorstel ware een vierde lid op te nemen, luidende:

„Zij ontwerpt tijdig de begrootingsbijdrage van den Volksraad”.

Bovendien zou, mede ter voldoening aan een in de afdeelingen kenbaar gemaakt verlangen, hieraan een vijfde lid kunnen worden toegevoegd in deze bewoordingen:

„Zij beslist bij geschillen, omtrent den inhoud der stenogrammen gerezen”.

Artikel 14. De instelling van begrootingscommissies wordt vooralsnog minder urgent geacht. Desgewenscht zal de Volksraad t. z. t. de noodige voorschriften dien aangaande in het Reglement van Orde kunnen opnemen.

Artikel 15. De vrees dat de aanwezigheid van bijzitters in de commissies van voorbereiding hinderlijk zal zijn wordt niet gedeeld, integendeel wordt daarvan veel nut verwacht.

Artikel 19. Inderdaad dient in den derden regel „harer” door „zijner” te worden vervangen.

Over de schrapping van de woorden „tenzij de Raad anders beslist” is de commissie niet tot een eenstemmige slotsom gekomen. Zij onthoudt zich derhalve van een uitspraak hieromtrent.

De bepaling, die in het Reglement van Orde der Tweede Kamer zou zijn ingelascht ter waarborging van het geheim van het afdeelingsonderzoek, is der commissie niet bekend.

Zij is overigens van oordeel dat, hoewel uiteraard niet behoeft te worden verzwegen hetgeen men zelf in de afdeelingen heeft te berde gebracht, verder toch geheimhouding dient te worden betracht ten aanzien van hetgeen daar door de verschillende leden is opgemerkt en niet vanzelf door opneming in het afdeelingsverslag openbaar wordt. Om het doen van vertrouwelijke mededeelingen mogelijk te maken dient ook naar hare meening de plicht van geheimhouding nadrukkelijk te worden vastgelegd. Dit zou kunnen geschieden door aan het artikel een tweede lid toe te voegen, luidende als volgt:

„Geheimhouding is verplicht ten aanzien van hetgeen in de afdeelingen is verhandeld”.

Artikel 22. Naar aanleiding van de gemaakte opmerking stelt de commissie voor als tweede lid in te voegen de volgende bepaling:

„Bij ontstentenis van den rapporteur wordt in zijne plaats door den Voorzitter der afdeeling een plaatsvervangend rapporteur aangewezen”.

Het 2e en 3e lid dienen in verband hiermede c. q. te worden vernummerd tot 3e en 4e lid.

Artikel 25. De commissie vereenigt zich met het voorstel om aan het slot van het artikel toe te voegen de woorden:

„die zorg draagt, dat de nota's aan het verslag worden gehecht”.

Artikel 26. Het wordt bezwaarlijk geacht de commissies van rapporteurs te verplichten tot het geven van een „korte en zakelijke” samenvatting, aangezien niet vaststaat wat hieronder zal moeten worden verstaan. Waar in het artikel gesproken wordt van een „samenvatting van de overwegingen in de afdeelingen” blijkt voldoende duidelijk dat het de bedoeling is, de gevoerde argumentatie tot haar recht te doen komen en anders niet; een andere aanwijzing is naar het oordeel der commissie voor de rapporteurs niet noodig.

Wel acht zij het wenschelijk aan het artikel een tweede en derde lid toe te voegen in den geest van art. 30 van het Reglement van Orde der Tweede Kamer, luidende als volgt:

„Indien bij de samenvoeging der overwegingen, welke in de afdeelingen zijn te berde gebracht, mocht blijken, dat in eene afdeeling belangrijke punten zijn behandeld, welke in een andere afdeeling of afdeelingen niet ter sprake zijn geweest, kan de commissie 's Raads Voorzitter verzoeken laatstbedoelde afdeeling of afdeelingen bijeen te roepen ten einde alsnog die punten te overwegen.

In dit geval heeft de samenvatting, bedoeld in het eerste lid, plaats na afloop van dit nader onderzoek”.

De commissie was verdeeld over de wenschelijkheid om bovendien een bepaling op te nemen in den trant van artikel 75 van het Reglement van Orde der Tweede Kamer, luidende:

„Over elke wijziging door de Regeering na het uitbrengen van het verslag van de commissie van rapporteurs of van eene der in art. 20 bedoelde commissiën (commissie van voorbereiding, vaste commissie of begrootingscommissie) vóór of gedurende de beraadslaging in het ontwerp gebracht, gelijk mede over elke wijziging van de zijde der leden voorgesteld, wordt gedurende de beraadslaging door den Voorzitter het oordeel gevraagd van de betrokken commissie”.

Artikel 36. Beperking van het aantal leden, dat een amendement kan onderteekenen, wordt een onnoodige voorgedij over 's Raads leden geacht.

Artikel 38. Beaamd wordt de wenschelijkheid om in het eerste lid achter „motie van orde” de woorden „tot sluiting van de beraadslaging” te schrappen.

Het tweede lid zou in verband hiermede kunnen worden gelezen:

„Over een motie van orde tot sluiting van de beraadslaging, die niet met redenen mag zijn omkleed, wordt niet beraadslaagd, maar de Voorzitter vraagt, alvorens haar in rondvraag te brengen, aan den Gouverneur-Generaal of aan de gemachtigden van den Gouverneur-Generaal of zij over hetgeen aan de orde is nog het woord verlangen te voeren”.

Artikel 39. De commissie stemt in met de opmerking dat in het tweede lid de woorden tusschen „deze” en „geschiedt” kunnen vervallen.

Artikel 46. De commissie betreurt eveneens dat een strafbepaling tegen de bedoelde leden achterwege moest blijven. Zij meent echter dat tegen een dergelijke bepaling overwegende bezwaren bestaan.

Artikel 48. De aangegeven verandering in de volgorde der artikelen wordt niet bepaald noodig geoordeeld, terwijl een algemeene vernummering van die omzetting het gevolg zou zijn.

De aanbevolen redactiewijziging komt de commissie voor, niet van reëel belang te zijn.

In het tweede lid waren de woorden „voor het aanvangen van het onderzoek in de afdeelingen” te schrappen, wijl het vaak niet mogelijk zal zijn aan dezen eisch te voldoen.

Artikel 50. Inderdaad moet voor 42 worden gelezen 49.

In verband met de gemaakte opmerking ware aan het artikel een tweede lid toe te voegen, luidende:

„Van voorstellen, uit het initiatief der leden voortgekomen, geeft de Voorzitter kennis aan den Gouverneur-Generaal met verzoek om mededeeling of Hij er prijs op stelt inlichting omtrent het standpunt der Regeering ter zake te geven of te doen geven”.

Artikel 55. De aangehaalde cijfers dienen inderdaad te worden gewijzigd.

Ten slotte wordt medegedeeld dat de in de commissie opgevallen plaats van het tijdelijk afwezige lid D. van Hinloopen Labberton is ingenomen door den heer P. Bergmeijer.

Aldus vastgesteld te Batavia den 27sten November 1919.

's JACOB.
DJAJADININGRAT.
SCHUMANN.
BERGMEIJER.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 14 — STUK 1.

Voorstel van den heer

SASTROWIDJONO,

als bedoeld bij artikel 131, 6e lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het reglement van orde, strekkende tot verhooging van het tarief tot regeling der schadeloosstelling voor Inlanders of met dezen gelijkgestelden, in strafzaken als getuigen of deskundigen verschenen.

Ondergeteekende heeft de eer voor te stellen, dat de Volksraad met gebruikmaking van de bevoegdheid, verleend bij art. 131, 6e lid van het Regeeringsreglement, zich tot de Regeering wendt met het verzoek om het tarief tot regeling der schadeloosstelling voor Inlanders of met dezen gelijkgestelde personen, in strafzaken als getuigen of deskundigen verschenen (Staatsblad 1884 No. 143) als volgt te willen wijzigen:

A. Het woord „acht” in lid 1 van artikel 1 van Staatsblad 1884 No. 143 te veranderen in zes, zoodat dat lid luidt:

„Aan Inlanders en met dezen gelijkgestelde personen, die in strafzaken op last van een bevoegde macht zijn verschenen om voor een rechterlijke autoriteit (daaronder niet begrepen de districts- en regentschapsgerechten op Java en Madoera) als getuigen gehoord te worden of wel als verdachten ingevolge artikel 46 van het Reglement op de strafvordering, wordt op hun verzoek eene schadeloosstelling verleend wegens reiskosten heen en terug — en verblijfkosten, zoo zij op een afstand van meer dan zes paal van de plaats, waar hunne verschijning gevorderd wordt, woonachtig zijn of verblijf houden”.

B. De woorden „dertig” en „vijftig” in het 1e lid van artikel 3 van genoemd Staatsblad te veranderen in respectievelijk: „vijftig” en „tachtig”, zoodat dat lid luidt:

„Behoudens de bepalingen van alinea 2 van artikel 9 bedraagt de schadeloosstelling wegens verblijfkosten in verband met de plaatselijke omstandigheden eene som van ten minste vijftig en ten hoogste tachtig centen per dag over alle dagen, dat de getuige genoodzaakt is ten gevolge zijner oproeping buiten zijn woon- of verblijfplaats te overnachten, met dien verstande, dat tenzij de afstand minder bedraagt en behoudens het geval van stremming der reis wegens van zijnen wil onafhankelijke omstandigheden, naar gelang van de wijze, waarop gereisd wordt, per dag ten minste dezelfde afstanden moeten worden afgelegd als voor het verkrijgen van aanspraak op daggeld door Europeesche burgerlijke landsdienaren zijn of zullen worden vastgesteld”.

Toelichting.

A. Volgens art. 2, Staatsblad 1884 No. 142 krijgen Europeanen en de met dezen gelijkgestelde personen vergoeding van transportkosten als zij meer dan zes paal wonen of verblijf houden van de plaats, waar hunne verschijning gevorderd wordt.

Indien zij onvermogen zijn, kunnen zij, ook zelfs wanneer zij binnen de zes paal wonen of verblijf houden van de plaats van verschijning, die vergoeding krijgen.

In verband met deze bepalingen voor de Europeesche en de met dezen gelijkgestelde getuigen zou het billijk zijn, wanneer de afstand van 8 paal in artikel 1 alinea 1 Staatsblad 1884 No. 143 verlaagd wordt tot 6 paal.

B. Het bedrag van *f* 0,30—*f* 0,50 is te laag zelfs in normale tijdsomstandigheden.

De gewone Inlander verdient per dag gemiddeld *f* 0,40. Wordt hij als getuige opgeroepen en kan hij dezelfde dag terugkeeren, dan krijgt hij volgens de bestaande bepalingen *f* 0,15 aan getuigen-geld. Vroeg van huis vertrokken (dikwijls in den nacht) komt hij meestal pas laat in den avond terug en wordt hij alzoo den geheelen dag van zijn gewone bezigheden afgehouden. 's Is daarom zelfs nog de vraag of het voorgestelde bedrag van *f* 0,50 niet nog te laag is, waar de Inlander toch gemiddeld *f* 0,40 per dag verdient.

Batavia, 1 December 1919.

SASTROWIDJONO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 15 — STUK 1.

Ontwerp van ordonnantie tot vaststelling van eene regeling betreffende het heffen in de gewesten buiten Java en Madoera van een hoofdgeld ter vervanging van verplichte persoonlijke diensten.

(Hoofdgeld-ordonnantie voor de buitengewesten).

(1ste buitengewone zitting 1919 B 6, Nos. 1—3;

1ste gewone zitting 1919 B 15, No. 1).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 28 November 1919).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Het was der Regeering aangenaam te mogen vernemen, dat de ontworpen ordonnantie tot vaststelling van een regeling betreffende het heffen van een hoofdgeld in de gewesten buiten Java en Madoera waardeering vond.

Wat betreft de gemaakte opmerkingen moge het volgende ter verdere toelichting dienen.

In de eerste plaats is bezwaar gemaakt tegen het overlaten van de uitvoeringsregelingen aan de hoofden van gewestelijk bestuur. De Regeering kan dit bezwaar niet deelen en sluit zich aan bij de meening van de leden die van oordeel zijn dat de uitvoeringsvoorschriften van weinig belangrijken inhoud zullen zijn. Kennisneming dat de ontworpen ordonnantie tot vaststelling van een van de voor Java en Madoera geldende voorschriften in Bijblad No. 8036, welke, naar reeds in de Memorie van Toelichting werd opgemerkt, door de hoofden van gewestelijk bestuur als leidraad kunnen worden genomen zal doen zien, dat daarin slechts een tiental voorschriften van bovendien zeer eenvoudigen en uitsluitend administratieve aard voorkomen. Tevens zal daarbij blijken dat bij die voorschriften rekening zal moeten worden gehouden met de organisatie van het Inlandsch bestuur, welke zooals bekend in de gewesten buiten Java en Madoera niet overal op de zelfde leest is geschoeid. En bovendien zal de door enkele leden aangevochten veelsoortigheid der uitvoeringsvoorschriften toch niet zijn te ontgaan omdat ook bij het bestaan van algemeene uitvoeringsvoorschriften het hoofd van gewestelijk bestuur ter verdere uitvoering daarvan toch nog verschillende speciale regelingen voor zijn gewest zal moeten treffen (vergelijk § 3, § 5 en § 10 der voorschriften in Bijblad No. 8036, alsmede artikel 2, lid 2 artikel 4, artikel 6 lid

1 en 2 artikel 8 lid 1, 2 en 4, der ontworpen ordonnantie). Het is dus wel zoo eenvoudig dit alles voor elk gewest samen te vatten in afzonderlijke regelingen, wat bovendien aan de soepelheid der voorschriften ten goede zal komen.

Het tweede bezwaar betreft den in artikel 2 bedoelden kampongs- of landschapsgewijzen aanslag met nadere repartitie, overgelaten aan het bestuur der kampong of der rechtsgemeenschap (artikel 4). Opgemerkt is, dat de in de voor Java en Madoera geldende ordonnantie in Staatsblad 1914 No. 313 begane en nog steeds in de praktijk gevoeld wordende fout van districtsgewijzen omslag en desa'gewijze repartitie ook in het nieuwe ontwerp wordt begaan.

Van voormelde fout is de Regeering zich tot dusver niet bewust.

Nimmer hebben haar klachten bereikt over den districtsgewijzen omslag, welke zooals in het eerste lid van artikel 3 der Java-regeling werd uitgedrukt, toegelaten is om rekening te kunnen houden „met verschil in welvarendheid of met verschil in druk der na het jaar 1913 afgeschafte heerendiensten". Deze regeling is juist met het oog op de eischen van de praktijk en van een goede bestuurspolitiek in het leven geroepen en de Regeering schrijft het o.m. ook toe aan die regeling welke bijna overal op Java toepassing heeft gevonden dat de verhooging van het hoofdgeld in de jaren 1914, 1915 en 1916 doorgevoerd is kunnen worden zonder dat noemenswaardige klachten zijn gehoord.

Het toelaten der in de tweede plaats bedoelde desa's gewijze repartitie van het hoofdgeld heeft slechts daar aanleiding gegeven tot enkele klachten waar van die bevoegdheid een zeer vergaand gebruik is gemaakt in dien vorm dat met afwijking van de ter plaatse sedert lang gebruikelijke klassenindeeling het hoofdgeld werd aangeslagen naar den maatstaf van ieders aanslag in de landrente, wat hier en daar in de Preanger-Regentschappen is voorgekomen⁽¹⁾. Toegelicht moge hier worden, dat deze repartitie niet door het desabestuur zelfstandig werd ten uitvoer gelegd doch de insemming had van de meerderheid der kiesgerechtigden in de desa.

Door het stellen van dezen laatsten eisch, waartoe de betrokken bestuursambtenaren in verband met het in artikel 4 der ontwerp-ordonnantie bedoelde door hen uit te oefenen toezicht de bevoegdheid hebben wordt geheel tegemoet gekomen aan het door vele leden geopperde bezwaar dat die repartitie alleen dan de voorkeur zou verdienen als de betrokken rechtsgemeenschappen inderdaad door gekozen en aan behoorlijke regeling van hunne bevoegheden gebonden besturen werden beheerd. De Regeering sluit zich daarom geheel aan bij die leden die van meening zijn, dat onder voormeld voorbehoud van toezicht door het bestuur, de repartitie wel aan de desa

(1) Wat betreft het aan die repartitie ten grondslag liggend beginsel om daarbij te rade te gaan met de algemeene gegoedheid mitsdien draagkracht der hoofdgeldplichtigen, daaraan heeft de Regeering hare volle goedkeuring gehecht. Gewaarschuwd is door haar echter tegen de bezwaren voortvloeiende uit het samenkoppelen van de ééne landsbelasting door een opcentenberekening aan de andere, n. l. dat zulks onvermijdelijk moet leiden tot een vervloeiing van beide heffingen tot eene en tot verlaging van de opbrengst zoodra de herinering aan de samenstellende deelen gaat vervagen en daarmede het voor eene belasting onevenredig hoog percentage naar voren treedt.

kan worden overgelaten en dat de toekenning dier bevoegdheid geacht moet worden geheel in overeenstemming te zijn met het in artikel 71 van het Regeeringsreglement gehuldigd beginsel van autonomie der Inlandsche gemeente. Om alle onzekerheid uit te sluiten zal in verband met een en ander de aanhef van artikel 4 gewijzigd worden als volgt: „Waar de meerderheid der hoofdgeldplichtigen eener kampong enz.”.

Gesproken is in het Afdeelingsverslag van een landschapsgewijze repartitie, wat echter op een misverstand schijnt te berusten. De repartitie zal slechts kunnen plaats vinden binnen de grenzen der kampong en voor streken waar Inlandsche rechtsgemeenschappen bestaan van grooter omvang dan een enkele kampong, desgewenscht ook binnen de grenzen dier rechtsgemeenschappen (vglk. artikel 2, lid 2). Met die gemeenschappen zijn bedoeld de marga's in Palembang en Benkoelen, de negeri's ter Sumatra's Westkust, de koeria's, hoendoe-lans en negeri's in Tapanoeli enz. (vgl. blz. 5 der Memorie van Toelichting).

De in de derde plaats geopperde bezwaren betreffen het bedrag van het hoofdgeld.

Op den voorgrond moge worden gesteld dat de ontworpen ordonnantie zich over dat bedrag niet uitspreekt en dat dit bedrag voor elk daarvoor in aanmerking komend gewest of gedeelte van een gewest zal worden vastgesteld bij een afzonderlijke ordonnantie, waartoe de begrootingswetgever zijn toestemming zal moeten geven en waarover dus ook de Volksraad telkens zal worden gehoord.

De geopperde bezwaren moeten dus geacht worden meer te zijn gericht tegen hetgeen valt af te leiden uit de Memorie van Toelichting omtrent de zienswijze der Regeering ten aanzien van de beginselen welke bij de vaststelling van het bedrag van het hoofdgeld zullen zijn te volgen, dan tegen de ordonnantie zelf.

Die beginselen nu komen in hoofdzaak hierop neer, dat het hoofdgeld zooveel mogelijk in overeenstemming zal moeten zijn met de kosten van uitvoering in vrijen arbeid der afgeschafte heerendiensten, waarbij dan aanleg van wegen en waterleidingen, het bedienen van overvaarten, het bouwen en bewaken van pasanggrahans enz. alsmede wacht- en patrouillediensten en vervoer van brieven en gevangenen buiten rekening zullen worden gelaten. Derhalve worden alleen gesteld de diensten voor onderhoud en herstel van wegen, dammen, dijken, waterleidingen en waterwerken, waaronder ook het verzamelen van verhardingsmateriaal en het verrichten van zware herstellingen.

Alleen voor die streken, waar de bevolking in verband met het maatschappelijk peil van ontwikkeling geacht moet worden vrij algemeen aan het stelsel der heerendiensten te zijn ontgroeid en hare draagkracht nochtans niet toelaat een afkoopsom op te brengen tot een zoodanig bedrag dat daaruit de heerendienstwerken geheel in vrijen arbeid kunnen worden onderhouden, zal worden overwogen om met bijpassing van het tekort uit 's Lands middelen het hoofdgeld terug te brengen tot een bedrag dat in overeenstemming is met de draagkracht der bevolking.

Op ongeveer dezelfde wijze is in de jaren 1914 tot en met 1916 de afschaffing der heerendiensten op Java en Madoera en de verhooging van het hoofdgeld aldaar bewerkstelligd.

Waar nog niet tot afschaffing der heerendiensten met oplegging van een hoofdgeld kan worden overgegaan zullen ingevolge de afkoopregeling in Staatsblad 1918 No. 772 toch zooveel mogelijk alle personen die geacht moeten worden aan het stelsel der heerendiensten te zijn ontgroeid, in de gelegenheid worden gesteld hunne dienstverrichting af te koopen tot een bedrag dat in overeenstemming is met de plaatselijke waarde van den verplichten arbeid welken zij zouden moeten presteeren (vergelijk § 2 lid 4 der uitvoeringsvoorschriften in Bijblad No. 9111).

Dat, zooals in het Afdeelvingsverslag wordt opgemerkt in het hoofdgeld slechts tot uitdrukking behoeft te worden gebracht de vervanging van den verouderden plicht tot onbetaalden arbeid door een belastingsom, kan de Regeering mitsdien geheel onderschrijven. Niet juist acht de Regeering echter de daarop volgende opmerking dat het aangewezen is het hoofdgeld op een vast bedrag — bedoeld is blijkbaar dat het bedrag voor alle gewesteren gelijk zou moeten zijn — te stellen omdat, naar werd toegelicht, daarbij slechts met de voor de verschillende heerendienstplichtigen in het algemeen niet veel uiteenloopende arbeidskracht van den man rekening dient te worden gehouden, niet met de tijdelijk en plaatselijk variëerende zwaarte van het te verrichten werk. Hierbij is voorbijgezien, eerstens dat ook wel degelijk rekening zal moeten worden gehouden met de plaatselijke arbeidsloonen, dus met de waarde die de arbeid van den heerendienstplichtige ter plaats heeft. Ook is het onvermijdelijk rekening te houden met den plaatselijken druk der heerendiensten voor zoo veel aangaat de hoogervermelde in het hoofdgeld te betrekken diensten.

Zou men deze beide evenvermelde factoren terzijde willen stellen, dan zou voor de bevolking alleen dan een overal bevredigende regeling kunnen worden getroffen indien het bedrag van het hoofdgeld overal en algemeen werd gesteld op een zoodanig laag bedrag dat in geen enkele streek de bevolking er op achteruit gaat, m.a.w. dat nergens meer betaald zou moeten worden dan het bedrag van de waarde die de ter plaatse verrichte heerendienstarbeid vertegenwoordigt. In sommige streken zal dat bedrag allicht niet meer dan f 2.— bedragen zoodat men dan wellicht op een algemeen hoofdgeld van slechts f 2.— zou komen. Niet alleen dat dit voor de Regeering in verband met de daaraan verbonden grootgeldelijke gevolgen onaannemelijk is, bovendien zou zulks in hooge mate onbillijk zijn, waar in streken met een hoogen loonstandaard, zooals in Palembang, Djambi en de Lamongsche Districten bedoeld bedrag in twee of drie dagen verdiend kan worden en in streken met een lagen loonstandaard zoals b.v. ter Sumatra's Westkust daarvoor 5 dagen arbeid noodig is.

De Regeering acht het beginsel van een voor geheel Indië uniform hoofdgeld dan ook principiëel onjuist en bovendien in hooge mate onbillijk. En om geheel de zelfde redenen meent zij ook het beginsel van een uniform bedrag van het hoofdgeld binnen hetzelfde gewest te moeten verwerpen. Immers niet alleen dat ook in eenzelfde gewest de loon- en daarmee de levensstandaard nog aanmerkelijk kan verschillen, ook de druk der diensten pleegt in de verschillende deelen van eenzelfde gewest aanmerkelijk uiteen te loopen en, wil men in de lichtst belaste streken geen groote ontevredenheid zien

ontstaan, dan zou men het hoofdgeld zoo laag moeten stellen, dat men in geen enkele streek er op achteruit gaat en dan zou men allicht op bedragen van slechts f 1.— of f 2.— komen. Het eenige juiste en in de practijk zonder bezwaar door te voeren beginsel acht de Regeering, dat bij de oplegging van het hoofdgeld rekening wordt gehouden, niet alleen, gelijk hooger vermeld, met den plaatselijken loonstandaard maar ook met den plaatselijken druk der diensten, dit laatste beperkt zooveel mogelijk tot districten. Gelijk reeds hooger uiteengezet heeft de toepassing van dat beginsel dat weer een uitvloeisel is van dit (andere) dat de plaatselijke bevolking verantwoordelijk dient te worden gesteld voor de voorziening in de plaatselijke behoeften, er toe geleid dat op Java en Madoera de hoofdgeldregeling nergens tot noemenswaardige moeilijkheden aanleiding heeft gegeven. Mocht het in het Afdeelingsverslag bedoelde forensensstelsel als een gevolg der nieuwe regeling inderdaad optreden, dan zal nader afzonderlijk overwogen kunnen worden wat, met behoud uiteraard van het hoogervermelde beginsel, waaraan onvermijdelijk zal moeten worden vastgehouden, daartegen is te doen.

Ook het vaststellen, reeds nu, van een algemeen maximum van het hoofdgeld acht de Regeering ongewenscht en ook weer principiëel onjuist, wijl de heerendienstplichtigen in gewesten met een hoogen loon- en levensstandaard daardoor bevoordeeld zouden worden boven gewesten als Sumatra's Westkust met een lagen (loon) standaard. Wil men een maximum, dan zou dit ter verkrijging van een overal gelijk werkenden maatstaf niet het bedrag van het hoofdgeld mogen betreffen, doch het aantal dagen dat als basis voor de bepaling van het hoofdgeld (aan de hand van den plaatselijken loonstandaard) mag worden aangenomen. Een zoodanig maximum is reeds in de heerendienstregelingen te vinden.

De Regeering zou niet gaarne de in het Afdeelingsverslag als bekend uitgesproken stelling onderschrijven dat de druk der heerendiensten zwaarder is naar mate de wegen talrijker zijn. De onjuistheid dier stelling wordt in de practijk aangetoond bij een vergelijking van den druk der heerendiensten in de afdeeling Fort van der Capellen ter Sumatra's Westkust en op Bali met b. v. dien in Djambi, Palembang en de Lampongsche Districten. Hoewel in de eerstgenoemde streken het wegennet bijzonder uitgebreid is, zijn de heerendiensten aldaar veel lichter dan in de drie laatstgenoemde gewesten met slechts weinig wegen. De hoofdfactor is hierbij de dichtheid der bevolking. Waar de bevolking zeer verspreid woont, drukken de diensten veelal zwaar. Een groote verbetering is hierin reeds gebracht door de afschaffing der diensten voor aanleg van en belangrijke verbeteringen aan de groote doorgaande verkeerswegen (vergelijk Staatsblad 1918 No. 710). Wijl deze wegen, waarvan het onderhoud thans nog aan de plaatselijke bevolking is opgedragen, niet alleen van plaatselijk doch ook van groot algemeen belang zijn, ligt het wel in de rede dat bij de bepaling van het bedrag van het hoofdgeld daarmede rekening wordt gehouden. Op deze wijze zal dan het aan de thans ontworpen hoofdgeldregeling ten grondslag liggend beginsel dat de plaatselijke bevolking verantwoordelijk dient te worden gesteld voor de voorziening in de plaatselijke behoeften, welk beginsel bij den voortgang der decentralisatie en de verdere instel-

ling van locale raden meer en meer zal worden doorgevoerd, ten volle tot zijn recht kunnen komen.

De verdere ontwikkeling dezer aangelegenheid denkt de Regeering zich aldus, dat wanneer later aan de betrokken locale raden de bevoegdheid wordt gegeven zelfstandig het hoofdgeld te heffen, die heffing alsdan desgewenscht plaatselijk geheel of ten deele omgezet zal kunnen worden in een mogelijk meer aan het rechtsbewustzijn dier plaatselijke gemeenschap beantwoordenden anderen vorm van belasting.

In de vierde plaats achtte men algemeen een voorziening dringend gewenscht die voorkomt, dat de afgeschafte heerdiensten als desa-diensten zullen mogen worden gevorderd.

De daartoe aanbevolen voorziening is echter overbodig wij reeds nu in de heerdienstregeling is bepaald, dat alle heerdienstwegen en andere heerdienstwerken nauwkeurig moeten worden vastgelegd en omschreven. Het eigenmachtig overbrengen van heerdienstwegen naar de desawegen is daardoor uitgesloten.

In het hoofdgeld den aanleg en het onderhoud van alle wegen te begrijpen, waardoor geen onderscheid meer zou worden gemaakt tusschen heerdienst- en desawegen, acht de Regeering onjuist en bovendien in strijd met het in artikel 71 van het Regeeringsreglement neergelegd beginsel, dat aan de Inlandsche gemeenten de zorg wordt overgelaten voor haar eigen huishoudelijke belangen. Hetzelfde geldt ook voor de kleinere leidingen der bevoeiingswerken (in het Afdeeliningsverslag zijn blijkbaar in stede van secundaire de tertiaire leidingen bedoeld) en voor de wachtdiensten binnen de grenzen der gemeenten.

Het ligt uiteraard in de bedoeling om, wanneer tot oplegging van een hoofdgeld voor het onderhoud der wegen en waterwerken wordt overgegaan, ook tegelijk de in het Afdeeliningsverslag bedoelde zoogenaamde minder belangrijke diensten voor pasanggrahans, wacht- en patrouillediensten, brievenvervoer enz. af te schaffen. Wel is het geval denkbaar dat, zooals reeds in de Memorie van Toelichting vermeld, om redenen van praktischen aard de hoofdgeldheffing alleen betrekking zal hebben op een onderdeel der heerdiensten b.v. het verzamelen van verhardingsmateriaal en dat de diensten voor het onderhoud der wegen zullen moeten blijven voortbestaan. Deze punten zullen overigens vanzelf ter sprake komen, zoodra voor eenig gewest bepaalde voorstellen aan den Volksraad kunnen worden overgelegd.

Gevraagd is waarom bij invoering van een hoofdgeld enkel de Inlanders en niet ook de Europeanen en Vreemde Oosterlingen belast worden. De verklaring is deze, dat het hoofdgeld bloot strekt ter vervanging van de krachtens de bestaande heerdienstregelingen van de Inlandsche bevolking gevorderde persoonlijke diensten. Overdracht van het hoofdgeld aan locale ressorten zal later de gelegenheid openen ten deze desgewenscht een andere regeling te treffen.

Dan is ter sprake gebracht of niet de mogelijkheid moet open blijven den plicht tot het verrichten van diensten op te leggen aan hen die nalatig zijn in de betaling van het hoofdgeld.

Vele leden zouden gaarne zien dat in de ordonnantie wordt vastgelegd de verplichting bij wanbetaling van het hoofdgeld tot het presteeren van arbeid of levering van materialen (blijkbaar verhardingsmateriaal voor de wegen) tot een waarde gelijk aan het hoofdgeld desnoods

met strafbedreiging tegen onwil of nalatigheid. Dit denkbeeld gaat hiervan uit, dat het volkomen verdedigbaar wordt geacht bij niet betaling van het hoofdgeld den ouden heerendienstplicht weer te doen herieven. Hiervoor is ook daarom veel te zeggen wijl overal de heerendienstplicht rust op den werkbaren man en tal van heerendienstplichtigen geen eigen bezittingen hebben zoodat bij wanbetaling op hun dus niets valt te verhalen waardoor bij de invordering van het hoofdgeld dezelfde moeilijkheden zullen worden ondervonden en wellicht zelfs nog grootere dan bij de inning der belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten voor zoover deze wordt geheven van de personen met een gering inkomen die — zooals bekend — in het jaar 1920 bij de nieuwe regeling van die belasting vrijgesteld zullen zijn. Nu voor dit denkbeeld dat niet buiten den kring der beschouwingen van de Regeering gebleven was, vele stemmen in den Volksraad zijn opgegaan, zal het nogmaals in gezette overweging worden genomen.

Door enkele leden is er op gewezen dat als belastingvorm het hoofdgeld ongeschikt moet worden geacht en dat, naar zij hoopten, deze vorm van belasting spoedig zal worden vervangen. Aan gewestelijke opcenten op de inkomstenbelasting werd b.v. de voorkeur gegeven.

De doorvoering van dit laatste denkbeeld is al dadelijk hierom uitgesloten, wijl met ingang van het volgend jaar, personen met een inkomen van minder dan f 120 's jaars zullen worden vrijgesteld van de inkomstenbelasting waardoor in verschillende gewesten een belangrijk deel der heerendienstplichtigen buiten die heffing zal vallen.

De vraag is geopperd wat gedaan zou worden met hetgeen aan hoofdgeld meer wordt opgebracht dan aan heerendienstarbeid besteed wordt. Hierop kan geantwoord worden, dat dit geval in de praktijk vrijwel uitgesloten zal zijn en dat het zoo goed als zeker is dat overal op de omzetting een meer of minder belangrijk bedrag toegelegd zal moeten worden. Bij de invoering van het hoofdgeld voor de verschillende gewesten zullen daaromtrent telkens aan den Volksraad, die omtrent het hoofdgeldbedrag zal worden gehoord, de vereischte gegevens worden verstrekt. Ingestemd kan overigens worden met de opmerking, dat het hoofdgeld een publiekrechtelijke heffing is, anders dus dan de afkoopsom die van privaatrechtelijken aard is en dat een mogelijk saldo derhalve niet behoeft te worden verrekend.

De bepaling in het tweede lid van artikel 5, dat het bedrag van het hoofdgeld dat mocht blijken te min te zijn aangeslagen alsnog wordt ingevorderd houdt hier mede verband, dat de aanslag kampongsgewijze plaats vindt. Beoogd werd hiermede te voorzien in het geval dat hoofdgeld-plichtigen over het hoofd zouden worden gezien. Van een verhooging van het door een bepaald persoon te betalen bedrag zal daarbij geen sprake zijn, omdat het bedrag van het hoofdgeld voor een ieder gelijk is (behoudens het geval van repartitie bedoeld in artikel 4, wat echter op den aanslag geen invloed uitoefent).

Dat de regeling der vervaldagen eenigszins ingewikkeld lijkt, is een gevolg hiervan, dat deze regeling met het oog op de eischen der practijk en de overal uiteenloopende toestanden zoo soepel mogelijk is gemaakt. In de practijk zal die regeling echter vrij eenvoudig blijken te zijn, wijl ze eigenlijk hierop neerkomt dat wanneer een hoofd van gewestelijk bestuur niet wensch vast te houden aan de vervaldagen op 30 Juni en 31

December, hij ter zake een andere regeling kan treffen. Blijkt dus behoefte te bestaan aan een nog eenvoudiger regeling dan kan zulks geschieden. De Regeering heeft er geen bezwaar tegen de bepaling in het tweede lid van artikel 7 te vereenvoudigen en te doen luiden dat het hoofd van gewestelijk bestuur bevoegd is om indien de noodzakelijkheid daartoe blijkt, een andere regeling te treffen nopens de betalingstermijnen.

De Regeering acht het met het oog op de administratie der belastinggelden gewenscht de bepaling van het minimumbedrag van f 0.25 voor de afbetaling te behouden. Dit bedrag is zoo laag gesteld, dat het niet aannemelijk is, dat daaruit voor de belastingbetalers moeilijkheden kunnen voortvloeien.

Ook aan de boetebepaling wenscht de Regeering vast te houden wijl anders elke prikkel om op tijd te betalen zou vervallen. In aansluiting bij de reeds plaats gevonden hebbende verlaging der boeten bij de verponding, de personeele belasting enz. is de boete ook voor het hoofdgeld op het matige bedrag van 5% gesteld.

Door enkele leden is bezwaar gemaakt tegen de bepaling in artikel 10 dat voor het vertrek uit de kampong de belasting moet worden betaald, aangezien de desalieden dikwijls uitzwermen juist om het hoofdgeld te gaan verdienen. Hierbij is blijkbaar voorbijgezien, dat die bepaling niet geldt voor hen die de kampong slechts tijdelijk verlaten, voor welke laatste personen een voorziening is getroffen in het derde lid van artikel 10. Voormelde bepaling voorziet in het geval van verhuizing en is, zooals in de Memorie van Toelichting werd medegedeeld, noodig omdat een hoofdgeldplichtige bij verhuizing naar elders aldaar eerst met ingang van 1 Januari van het volgende jaar in het hoofdgeld kan worden aangeslagen (vergelijk artikel 2), zoodat het alleszins verdedigbaar is op de plaats van vertrek de betaling van het hoofdgeld over het geheele jaar van hem te vorderen.

Ten slotte ziet de Regeering ook geen voldoende reden om de in het derde lid van artikel 10 bedoelde verplichting tot aanstelling van een borg bij het tijdelijk verlaten der kampong te doen vervallen, waar ook in de regeling der belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten van de Inlandsche bevolking in de gewesten buiten Java en Madoera (Staatsblad 1914 No. 130) een zoodanige bepaling is opgenomen (vergelijk artikel 17 lid 3).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 16 — STUK 1.

Voorstel van de heeren

**THAJEB, TEEUWEN, TJOKROAMINOTO, MOEIS,
WAWOROENTOE en VAN HINLOOPEN
LABBERTON,**

als bedoeld bij artikel 131, 6de lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van Orde, strekkende tot wijziging van de koelie-ordonnanties voor de buitengewesten. (2de gewone zitting 1918—1919, B 32; 1ste gewone zitting 1919 B 19, No. 1).

BRIEF VAN DE REGEERING.

(Ingezonden 28 November 1919).

In verband met de bij de Regeering in overweging zijnde maatregelen ter beperking van de dwang- en strafbepalingen in de koelie-ordonnantie, is het, ter voorkoming van verwarring, niet gewenscht, thans tot wijziging der koelie-ordonnanties in den zin van het voorstel over te gaan.

Die maatregelen beoogen zoo spoedig de omstandigheden zulks toelaten den duur der immigratiecontracten te verkorten, en de poenale sanctie voor de reëngementscontracten op te heffen.

Daarbij heeft men zich tevens de vraag gesteld of het mogelijk is — en zoo ja in hoever — om met eenig praktisch nut voor den koelie, doch zonder de cultures in gevaar te brengen, den band tusschen den werkgever en de contractkoelies lossers te maken.

De punten 1 en 2 van A van het voorstel behoeven derhalve geen nadere bespreking.

In de nieuwe koelieordonnanties is de maximum arbeidsduur per dag voor ondergrondschen arbeid en voor nachtarbeid reeds van 10 op 8 uren teruggebracht. In verband met de tegen den evenbedoelden verminderden arbeidsduur reeds geopperde bezwaren, kan voorshands bezwaarlijk aan meerdere beperking van den arbeidsduur (zie punt 3 van A) gedacht worden.

Ten aanzien van het 4e punt van A van het voorstel zij verwezen naar de Memorie van Antwoord op het verslag van den Volksraad (voorjaarszitting 1919 gedrukt stuk 34 (c) § 17).

Een regeling strekkende om den werkgever aansprakelijk te stellen voor de geldelijke gevolgen van een ongeval, hetwelk aan de bij hem in dienst zijnde contractarbeiders buiten eigen schuld is overkomen, is in overweging (zie punt 5 van A).

Het denkbeeld om aan ontslagen arbeiders van Landswege bouwgrond te verstrekken (sub B van het voorstel), staat in nauw verband met het kolonisatie vraagstuk, dat voortdurend de ernstige aandacht der Regeering heeft.

Een voorziening in den zin als bedoeld in C van het voorstel is in behandeling.

W. W. ...
...

...

...

...

...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 17 — STUK 1.

—
Algemeene leiding der politie.

—
MOTIE.

Motie ingediend door de heeren Teeuwen, Dwidjosewojo, Tjokroaminoto en Cramer.

Ingezonden 13 December 1919.

De Volksraad,

overwegende, dat de algemeene leiding der politie in handen van den Procureur-Generaal tot ongewenschte gevolgen moet leiden;

overwegende, dat scheiding van preventieve en repressieve politie wenschelijk is;

noodigt de Regeering uit voorstellen te doen tot reorganisatie, waarbij de algemeene leiding der politie wordt ondergebracht bij het Departement van Binnenlandsch Bestuur voor zoover het de preventieve en bij het Departement van Justitie voor zoover het de repressieve politie betreft.

70111107

TWENTY SEVEN

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

NOTICE

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 18 — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden een ontwerp van besluit tot wijziging en verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

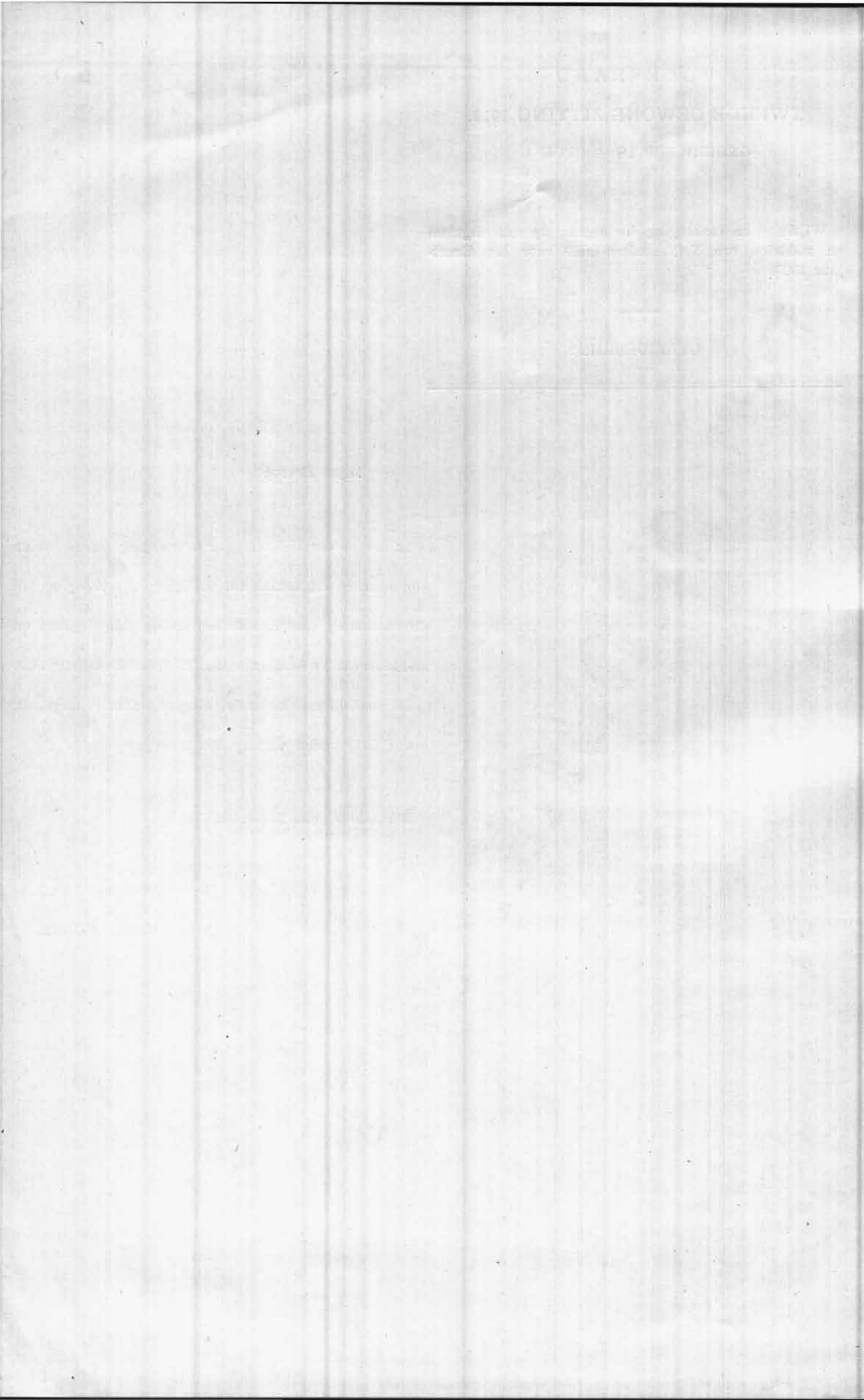
De toelichtende memorie, die het ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

BUTENZORG, den 10 Januari 1920.

De Gouverneur-Generaal,

J. v. LIMBURG STIRUM.

Aan
den Volksraad.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 18 — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

ONTWERP VAN BESLUIT.

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel I.

I. In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 56) en gewijzigd bij de besluiten van 15 Juli 1919 No. 5 (Javasche Courant van dien dag No. 56) en 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

Uitgaven in Indië.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Tusschen de onderafdeelingen 88 en 89 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 88A. Bijzondere tegemoetkoming aan 's Lands dienaren en aan andere personen, f 9 500 000.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 121. Vorsten, grooten en gezanten, wordt verminderd met f 10 416 en mitsdien gebracht op f 3 315 966.

Tusschen de onderafdeelingen 122 en 123 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 122A. Tegemoetkoming aan de Inlandsche rechtsgemeenschappen in de onderafdeelingen Amboina en Saparoea der residentie Amboina ter verzekering van eene behoorlijke bezoldiging der regenten, f 30 000.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

Tusschen de onderafdeelingen 300 en 301 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 300A. Overname door het Land van de onroerende eigendommen der vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs”, f 379 500.

II. In artikel 2 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 56), gewijzigd bij het besluit van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), wordt in het derde lid in plaats van „119, 126A” gelezen „119, 122A, 126A”.

Artikel 2.

Middelen in Indië.

In het enig artikel van het besluit van 15 Juli 1919 No. 4 (Javasche Courant van dien dag No. 56), houdende voorloopige aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, gewijzigd bij het besluit van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), wordt de volgende wijziging aangebracht:

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

Tusschen nummer 106 en „Departement der Burgerlijke Openbare Werken” wordt ingelascht:

106A. Vergoedingen door de vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs”.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 18 — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Tot toelichting van de voorgestelde wijzigingen wordt het volgende medegedeeld.

Uitgaven in Indië.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 88A. Bijzondere tegemoetkoming aan 's Lands dienaren en aan andere personen (f 9 500 000).

Voor vele landsdienaren, ook al behooren zij niet tot de lager bezoldigden, zijn de levensomstandigheden zeer moeilijk geworden. De algemeene prijsstijging noopt hen tot beduidend zuiniger levenswijze en zij komen te staan voor vroeger niet gekende dikwijls zeer nijpende geldzorgen, hetgeen ook blijkt uit de steeds talrijker en dringender verzoeken om lotsverbetering. Voor enkele groepen van ambtenaren zal de begrooting van 1920 wellicht reeds eenige uitkomst brengen, doch het meerendeel zal moeten wachten, tot het bezoldigingvraagstuk in zijn vollen omvang tot eene oplossing zal zijn gebracht.

Het is billijk, dat in afwachting van eene beslissing, die nog wel eenigen tijd zal uitblijven, aan 's Lands dienaren zoo spoedig mogelijk eene billijk geachte vergoeding wordt toegekend voor de mindere koopkracht van het geld, waardoor hunne diensten in vergelijking met vroeger veel lager worden gewaardeerd, zoodat nu feitelijk onderbetaling plaats heeft.

Blijkt de gelddepreciatie, waarvan de onderbetaling een gevolg is, van blijvenden aard, dan zal op den duur eene algemeene verhooging van het niveau der bezoldigingen niet kunnen uitblijven. Bij de onzekerheid, wat de toekomst ten dezen zal brengen, wordt voorloopig tijdelijke voorziening voldoende geacht.

Het ligt in de bedoeling om, behalve aan de hogere ambtenaren, één maand bezoldiging extra aan 's Lands dienaren uit te keeren. Zulk eene som ineens, welke in staat stelt tot het bestrijden van de kosten van eenmalige aanschaffingen of tot afbetaling van schuld, verdient de voorkeur boven een maandelijkschen toeslag, welke al spoedig meer of minder onopgemerkt opgaat in de dagelijksche uitgaven.

De uitkeering ware te beperken tot hen, die eene wedde van minder dan f 2000 's maands genieten, met dien verstande, dat het maximum der uitkeering in elk geval f 1000 bedraagt.

Weliswaar doet de druk van de bijzondere tijdsomstandigheden zich ongetwijfeld ook en in niet mindere mate in de hogere rangen gevoelen en komt vooral voor hen, die leidende betrekkingen bekleeden, de tegenstelling uit, dat tegenover meerdere zorgen en zwaardere verantwoordelijkheid eene betaling staat, die in wezen aanzienlijk lager is dan de bezoldiging, waarmede ettelijke jaren geleden veel minder zware diensten werden beloofd, doch een bonus van f 1000 schijnt ook voor de hooger bezoldigden voldoende.

In aansluiting aan de bestaande duurtetoelag-regeling (1) voor 's Lands dienaren zal de tegemoetkoming ineens worden verleend aan alle in Indië aanwezige landsdienaren, zoowel in vasten als in tijdelijken dienst, met inbegrip van hen, die tijdelijk buiten werkelijken dienst zijn, volgens de omschrijving in de genoemde regeling.

De uitkeering zal plaats hebben, zoodra overeenstemming met het Opperbestuur verkregen is, aan hen, die op dat tijdstip een diensttijd hebben van minstens drie maanden. De regeling zal mede toepasselijk zijn op hen, die sedert 1 December 1919 niet op eigen verzoek dan wel wegens volbrachten diensttijd den dienst eervol zullen hebben verlaten.

Als maatstaf van de uitkeering zullen gelden de over December 1919 uit 's Lands kas genoten inkomsten, onder inkomsten te verstaan hetgeen als zoodanig wordt aangemerkt volgens de vorenbedoelde duurtetoelag-regeling.

Voor de gepensioneerden is geen bijzondere maatregel noodig in verband met het voornemen om met ingang van 1 Januari 1920 de pensioenen met 1/3 te verhoogen.

De hier te lande aanwezige weduwen en weezen van gewezen landsdienaren, die in het genot zijn van duurtetoelag, zullen echter voor eene uitkeering in aanmerking komen, aangezien de verhooging van hunne pensioenen nog bij de Regeering in overweging is en zeer zeker in den eersten tijd nog niet tot stand zal komen.

Voor landsdienaren, die niet voldoen aan de hiervoren gestelde algemeene voorwaarden, zal individueel moeten worden nagegaan in hoeverre termen bestaan om hen tegemoet te komen, mede in verband met in het moederland te hunnen opzichte getroffen of nog te treffen maatregelen.

De kosten van de maatregelen worden geraamd op ongeveer:

voor burgerlijke landsdienaren	f 7 150 000
„ militaire departementen	1 950 000
„ ambtenaren buiten werkelijken dienst.	50 000
„ weduwen en weezen	150 000
	<hr/>
	f 9 300 000

Aangezien bij de verdere uitwerking waarschijnlijk nog enkele categorieën onder de regeling zullen worden gebracht, o.a. particuliere onderwijzers en Inlandsche onderwijzers bij de desso scholen, zal er op gerekend moeten worden, dat met den maatregel een bedrag van 9,5 of 10 millioen gulden zal zijn gemoeid.

De onderwerpelijke uitgaaf zal kunnen worden bestreden uit de ontvangsten ter zake van de opgeheven oorlogswinstbelasting. De betrekkelijke post zal t.z.t. zonder bezwaar met het benoodigde bedrag kunnen worden verhoogd.

(1) Zie het Gouvernementsbesluit van 15 April 1918 No. 9 (opgenomen in de stukken van den Volksraad, tweede gewone zitting 1918-1919, onderwerp 1, stuk 3A).

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch
Bestuur.

Onderafdeelingen 121 en 122A. Tegemoetkoming aan de Inlandsche rechtsgemeenschappen in de onderafdeelingen Amboina en Saparoea der residentie Amboina ter verzekering van eene behoorlijke bezoldiging der regenten (f 30 000, waartegenover eene bezuiniging van f 10 416).

Konden voorheen de door de regenten in de onderafdeelingen Amboina en Saparoea (residentie Amboina) als zoodanig genoten inkomsten voor hun levensonderhoud voldoende worden geacht, in de laatste jaren is dit in verband met de belangrijke stijging van den levensstandaard niet meer het geval.

Onder de hoofden-families is daardoor vrij algemeen een merkbare tegenzin tegen het ambt van regent ontstaan, versterkt door de omstandigheid, dat door de zorg, welke door die families aan de opvoeding der jongeren wordt besteed, dezen gemakkelijk in andere betrekkingen een veel beter bestaan kunnen vinden. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om, vooral in de kleinere negorijen bij het openvallen van regentsplaatsen gegadigden voor het ambt te vinden.

Onder deze omstandigheden ligt het blijkens artikel 97 van het reglement in Staatsblad 1824 No. 19a op den weg der Regeering om de inkomsten der regenten op redelijke wijze te vermeerderen en te verbeteren.

Aangezien echter de regenten volkshoofden zijn en voor rechtstreeksche bezoldiging door het Gouvernement derhalve geen aanleiding kan bestaan, stelt de Regeering zich voor te hinnen behoefte aan de Inlandsche rechtsgemeenschappen in genoemde onderafdeelingen (vgl. Stbl. 1914 No. 629 jo. Stbl. 1917 Nos. 223 en 224) eene geldelijke tegemoetkoming toe te kennen van f 20, f 30, f 40 of f 50 's maands naar gelang van de hoegrootheid van het zielental. Daartegenover zullen alsdan vervallen de tegenwoordig aan het ambt van regent verbonden voordeelen in den vorm van geschenkgoederen (f 2 400) en hasil- en pitisgelden (f 8 016), met behoud echter van de collecteloonen en wervingspremies, terwijl de regenten tevens blijven in het genot eener ambtswoning van negorijwege.

Het totale bedrag aan tegemoetkomingen van Gouvernementswege volgens de aangegeven schaal wordt berekend op f 28 080 's jaars ⁽¹⁾. Aangezien echter enkele regenten van groote negorijen door de bovenomschreven regeling in inkomsten zouden kunnen achteruitgaan — hetgeen niet de bedoeling mag zijn —, dient de mogelijkheid open te blijven om, zoolang die regenten nog in functie zijn, de tegemoetkoming aan de betrokken Inlandsche rechtsgemeenschappen te verhoogen boven de aangegeven schaal. Genoemd bedrag is daarom naar boven afgerond tot f 30 000.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

Onderafdeeling 300A. Overname door het Land van de onroerende eigendommen der vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs” (f 379 500).

Ook na de verwerping van den post „Bijdrage aan de vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs” in de

(1) De berekening is als volgt:

Tegemoetkoming aan;			
11	negorijen van f 20 's maands, totaal	f	2.640 's jaars.
27	" " " 30	"	9.720 "
29	" " " 40	"	13.920 "
3.	" " " 50	"	1.800 "

Totaal f 28.080 's jaars.

zitting van den Volksraad van 12 December 1919 is de Regeering van meening gebleven, dat een algemeen belang zal worden gediend, indien het houden van deze eerste jaarbeurs mogelijk wordt gemaakt. Zooals reeds eerder werd opgemerkt, acht de Regeering zich gerechtigd tot het innemen van een optimistisch standpunt; alleen eene ernstige proef kan echter uitmaken, of instellingen als de bedoelde in Nederlandsch-Indië thans reeds kans van slagen hebben.

Op grond van deze overwegingen heeft de Regeering getracht eene oplossing te vinden, waarbij aan de in den Volksraad tot uiting gekomen bedenkingen wordt tegevoet gekomen.

In overleg met het bestuur der vereeniging is het nu mogelijk gebleken eene regeling te treffen, waarbij geldelijk nadeel voor het Land als gevolg van eene mislukking der jaarbeurs wordt uitgesloten. De vereeniging is nl. bereid gebleken hare onroerende goederen tegen den kostenden prijs aan het Gouvernement over te dragen, waardoor aan de eene zijde de jaarbeurs de beschikking zou krijgen over een voldoende bedrijfskapitaal, aan den anderen kant het Land in het bezit zou komen van waardevolle eigendommen.

Deze zouden aanvankelijk kunnen worden verhuurd aan de vereeniging, waardoor het vast te leggen kapitaal behoorlijk rente zal opbrengen, terwijl zij bij mogelijke mislukking kunnen worden aangewend voor Gouvernementsdoeleinden.

Aannemende, dat door de totstandkoming van eene regeling in dezen geest de voornaamste bedenkingen van de meerderheid van den Volksraad zullen zijn opgeheven, volgen hieronder eenige nadere bijzonderheden betreffende den geldelijken opzet der zaak.

De uitgaven voor de eerste te houden jaarbeurs zijn met inbegrip van de gebouwen geraamd op f 560 000, waartegenover de vereeniging beschikt over een bedrag van f 130 000 à f 140 000, verkregen uit particuliere bijdragen, terwijl gerekend wordt op f 115 000 uit de exploitatie. Zooals bekend had zij zich voorgesteld zich de verder benoodigde fondsen te verschaffen door eene obligatieleening van f 325 000 en eene ondersteuning van het Gouvernement van f 60 000, welke zou worden verleend in den vorm van deelneming in het kapitaal.

Onder de uitgaven is volgens de laatste door de vereeniging verstrekte gegevens begrepen een bedrag van f 132 000 voor een permanent hoofdgebouw en een bedrag van f 275 000 voor tijdelijke gebouwen, voor beide met den benoodigden grond; bij eene vermindering van het bedrag der bouwkosten van de tijdelijke gebouwen met 10%, zulks met het oog op den tijdelijken aard dier werken, wordt de totale waarde der onroerende goederen f 379 500. Indien nu de eigendom van een en ander voor laatstgenoemde som overgaat op het Gouvernement, zal de vereeniging voldoende fondsen beschikbaar houden om haar plan door te zetten, daarbij rekening houdende met de huursom van de door het Gouvernement over te nemen gebouwen en gronden.

Deze huursom is in overleg met de vereeniging gesteld op 6% van de koopsom, benevens een percentage voor afschrijving, gebaseerd op een levensduur van 40 jaar voor het hoofdgebouw en 10 jaar voor de tijdelijke gebouwen. In stede echter van de rente elk jaar te verminderen met een zoodanig gedeelte, als overeenkomt met de vermindering van het kapitaal door de

afschrijving, is het de bedoeling het totaal bedrag aan rente en afschrijving elk jaar op een gelijk bedrag te stellen, welk bedrag dan volgens de annuïteitstafel zal bedragen:

voor het hoofdgebouw	f 8 772.92
voor de tijdelijke gebouwen	36 388.—
	f 45 160.92

(berekend naar een levensduur van 9 jaar na afloop van de eerste jaarbeurs).

Voor het tijdvak Januari 1920—eind Juni 1920 zal de vereeniging alleen de rente ad 6% 's jaars hebben te betalen, aangezien over dat tijdvak geen afschrijving in rekening behoeft te worden gebracht. Voor het hoofdgebouw niet, omdat het eerst in April 1920 gereed zal komen en de levensduur toch reeds kort genomen is, voor de tijdelijke gebouwen niet, omdat de eerste afschrijving reeds in de koopsom is verrekend.

Over elk volgend boekjaar (hetwelk loopt van 1 Juli tot 30 Juni) zal echter f 45 160.92 verschuldigd zijn.

In verband hiermede is onder de raming der middelen in Indië gerekend op een bedrag van f 11 385 (6% van f 379 500 over 6 maanden) + f 22 580.46 (voor de 2de helft van het loopend jaar) = f 33 965.46 of rond f 34 000.

Bij volledig slagen stelt de vereeniging er prijs op zich geleidelijk wederom den eigendom der gebouwen en gronden te verzekeren, waartegen allermint bezwaar kan bestaan. De geheele regeling heeft dan ook tot uitgangspunt de mogelijkheid, dat de onderneming zal mislukken en diensvolgens van verdere pogingen zou worden afgezien. In dat geval zou bij de te treffen regeling het Gouvernement voor den openbaren dienst de beschikking hebben over:

a. een permanent gebouw, geschikt voor kantoorgebruik, waaraan te Bandoeng steeds meer behoefte ontstaat, zoodat de hiervoor te besteden gelden ruimschoots rente zullen opbrengen;

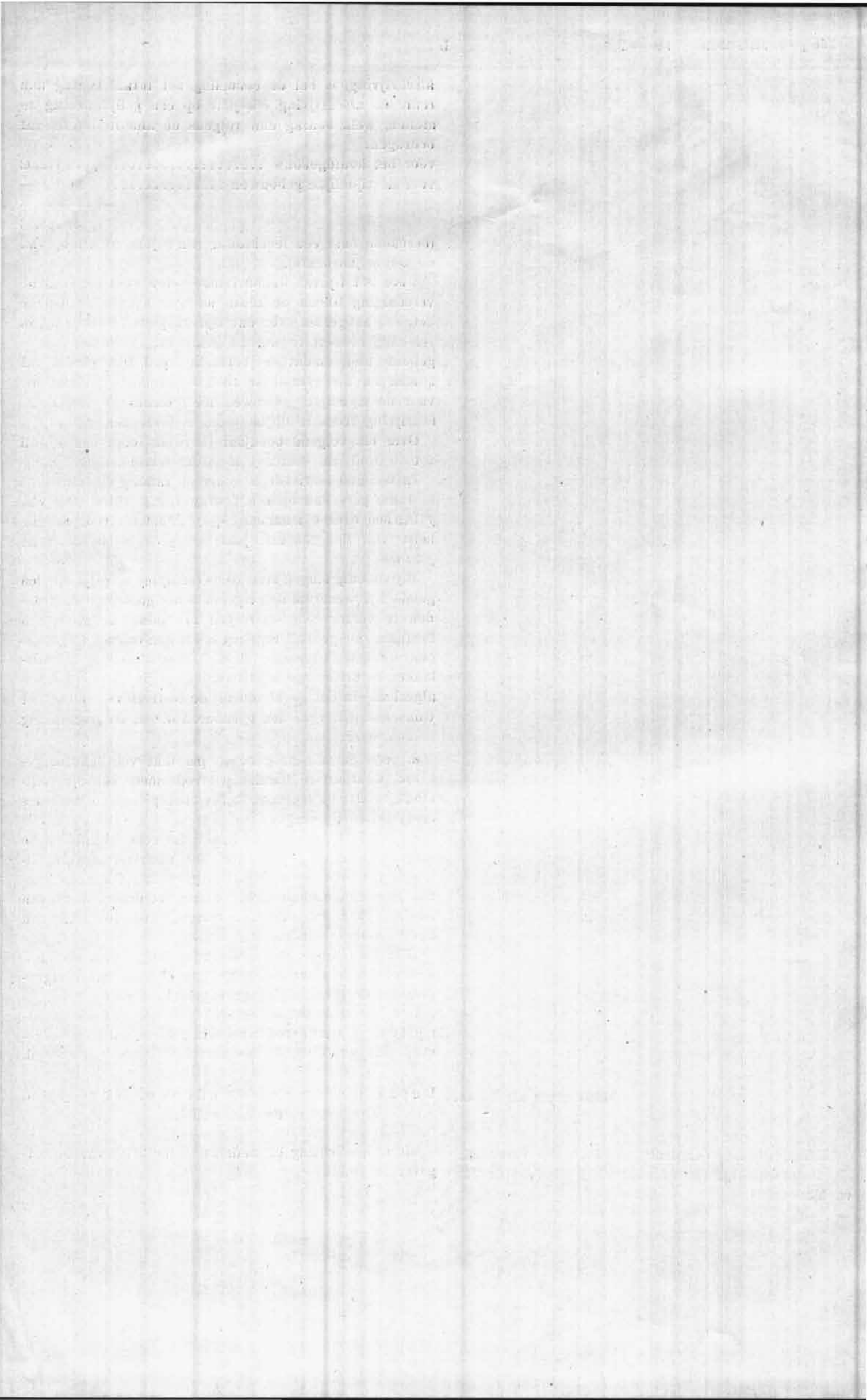
b. semi-permanente gebouwen tot eene waarde na de eerste afschrijving van f 247 500, waarvan in verschillende opzichten een zeer nuttig gebruik zal kunnen worden gemaakt, o.a. ten behoeve van het departement van Oorlog, voor het ambachtsonderwijs en voor tal van andere Gouvernementsinrichtingen.

Hiermede moge voldoende zijn aangetoond, dat het Gouvernement door overname van de onroerende eigendommen der vereeniging geen geldelijke risico loopt.

Het ligt in de bedoeling tot uitvoering van den maatregel over te gaan, zoodra zal zijn gebleken, dat de Volksraad zich met de gedachte voorziening heeft vereenigd.

Middelen in Indië. Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Middel 106A. Vergoedingen door de vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs” (f 34 000 voor Java en Madoera). Zie de toelichting bij onderafdeeling 300A van de uitgaven in Indië.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 18 — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

AFDEELINGSVERSLAG.

VERSLAG.

Hoofdstuk II. Uitgaven in Indië.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling SSA. Bijzondere tegemoetkoming aan landsdienaren enz.

Deze post werd door vele leden toegejuicht, als een goed gekozen maatregel om den ambtenaren nieuwen moed in te spreken.

Zij achtten het echter onbillijk een uitzondering te maken voor hen die een bezoldiging hebben van *f* 2 000 per maand en meer; ook aan hen ware een uitkeering van *f* 1 000 te doen; zelfs voor den Gouverneur-Generaal zouden zij deze extra uitkeering niet overbodig achten. Immers dan zouden ook deze ambtenaren aan hun personeel een extra gift kunnen geven. Waar zij volledig in de lasten dragen zullen zij ook deze extra inkomsten moeten genieten. Deze zelfde leden zagen in den voorgestelden maatregel een erkenning van de zijde van de Regeering dat de tractementen over de geheele linie verbeterd behooren te worden en het vraagstuk van het Indische bezoldigingsstelsel uitermate urgent is.

Van andere zijde vond het voorstel op de wijze als door de Regeering ingediend weinig bijval.

Voor landsdienaren met een bezoldiging van *f* 500 's maands en hooger werd de maatregel niet noodig geacht, terwijl voor personen met zeer lage inkomens het voorstel weinig effect zal sorteeren. Opgemerkt werd, dat in het voorstel te weinig degressie is en dat o.a. aan landsdienaren met een bezoldiging tot *f* 500 100% zou kunnen worden gegeven en aan ambtenaren tot een bezoldiging van *f* 1 000 100% van de eerste *f* 500 en 50% van het meerdere. Anderzijds werd in overweging gegeven verschil te maken tusschen landsdienaren-gezinsverzorgers en zij die dit niet zijn, in dier voege dat aan de laatsten voor zoover zij een salaris van *f* 500 of minder hebben een uitkeering van 50% zou worden te goed gedaan.

Een lid vroeg of de regeling wel zoo gemaakt kan worden dat lagere ambtenaren meer dan eene maand salaris ontvangen en de hogere ambtenaren minder. Voorts zou men gaarne vernemen of de Regeering de financiële gevolgen kan mededeelen indien aan de ambtenaren beneden *f* 150 's maands een dubbele maand

salaris wordt uitgekeerd. De wenschelijkheid werd uitgesproken dat bovendien alle personen waarvoor van Regeeringswege subsidie wordt betaald een extra toelage ontvangen ten bedrage van de voor hen uitgekeerd wordende maandelijksche subsidie. Ook de maandgelden wilde men het voordeel in dit voorstel belichaamd deelachtig doen worden. Zullen ook de vaste koelies onder de toepassing van den voorgestelden maatregel vallen, zoo werd verder gevraagd?

De aandacht werd gevestigd op een onbillijkheid dat landsdienaren van wie 10% van hun tractement wordt ingehouden voor het genot van vrije woning bevoordeeld worden boven hen die naast hun tractement eene huishuurvergoeding ontvangen, welke vergoeding niet in aanmerking komt bij de berekening van het maandelijksch salaris.

Vele leden drongen er op aan de uitkeering zooveel mogelijk te bespoedigen.

Eenigen gaven boven eene uitkeering ineens de voorkeur aan een maandelijksche toeslag. Zij vreesden dat velen bij een uitkeering in eens de gelden weinig nuttig zouden besteden. Anderen waren van oordeel dat teruggebracht tot een maandelijksche toelage de bevoordeeling te gering zou zijn nl. maar 8%.

Ten slotte werd de vrees te kennen gegeven dat het niet zonder bedenking is voor ambtenaren het uitzicht te openen tot meer dergelijke toelagen. In geen geval mag het een precedent worden.

Men vroeg uitdrukkelijk tegenspraak van de geruchten, dat de bedoeling van dezen maatregel zou zijn, de uitbetaling van de tractementen aan het eind van de maand te stellen in plaats van aan het begin.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeelingen 121 en 122A. Bezoldiging der regenten in de onderafdeelingen Amboina en Saparoea.

Dank werd uitgesproken voor de verbetering van de positie van de betrokken regenten.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

De optimistische beschouwingen die de Regeering ontrent de van de jaarbeurs te verwachten resultaten koestert, werden door vele leden niet gedeeld. Voor ontwikkeling van de Indische industrie en handel werd van deze instelling weinig verwacht. Nu echter een oplossing gevonden is waaraan voor den lande geen risico verbonden is, werden tegen het voorstel zelve geen bedenkingen geopperd.

Gevraagd werd of bij eventueele mislukking van de jaarbeurs voor het gebouw een nuttig emplooi zal worden gevonden.

Enkele leden meenden echter dat, indien het nut van het jaarbeurzen-instituut voor deze landen moet worden ontkend, tot steunverleening geen aanleiding bestaat.

Gevraagd werd of de geruchten juist zijn, dat zekere rechten reeds op den eigendom zijn gevestigd, die een beletsel zouden kunnen vormen dat het gouvernement bij overname de vrije beschikking over de gebouwen krijgt.

Onderafdeeling 300A. Jaarbeurs.

De vraag werd gesteld of de waarde van het gebouw inderdaad op het uitgetrokken bedrag is te schatten. Hiertegenover werd aangevoerd dat de risico gering is.

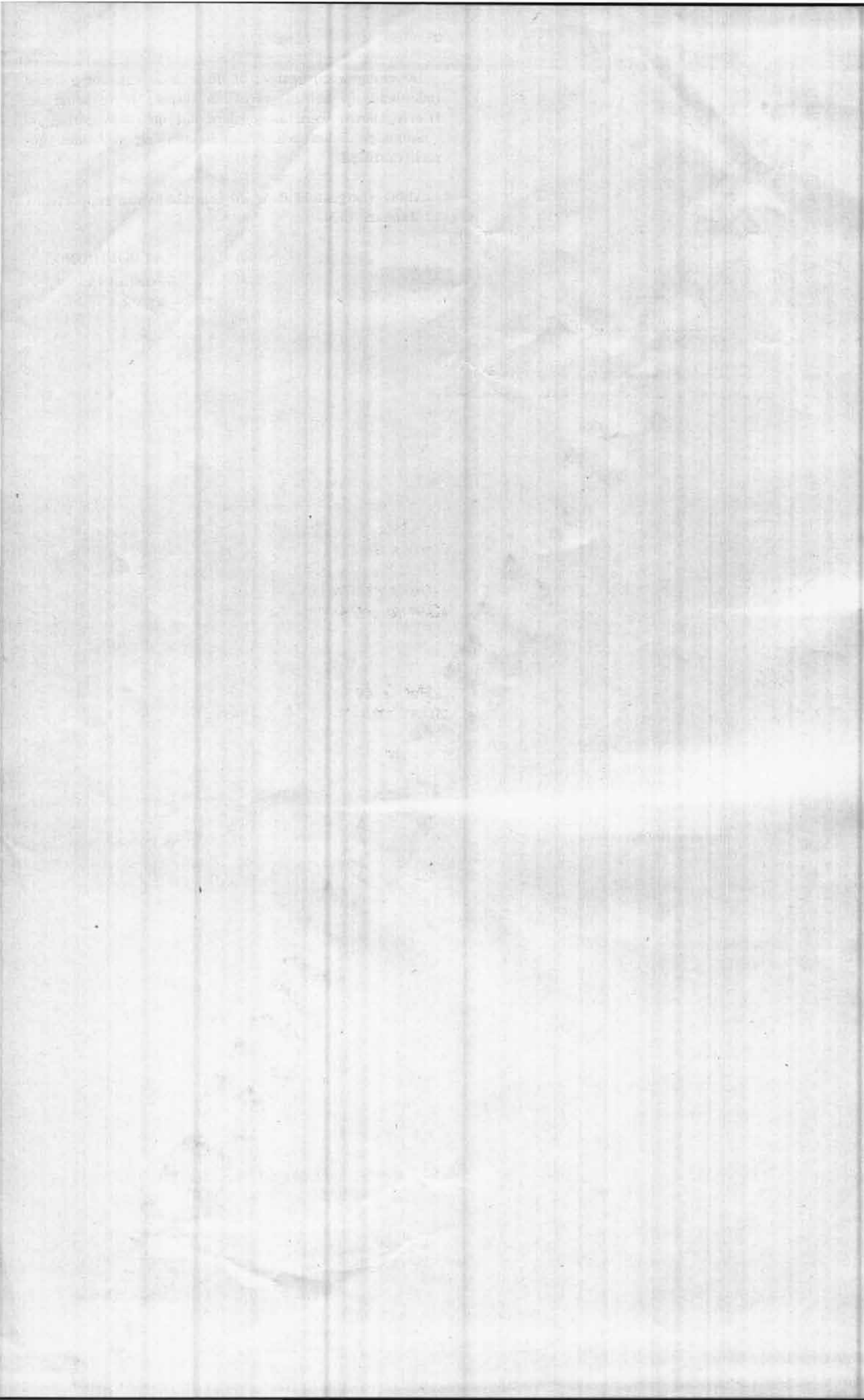
Sommige leden achtten ondersteuning volkomen gerechtvaardigd.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs
13 Januari 1920.

ATMODIRONO.

SOSELISA.

SUYS.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 18 — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MEMORIE VAN ANTWOORD

naar aanleiding van het Afdeelingsverslag (stuk 4).

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeling 88A. Bijzondere tegemoetkoming aan 's Lands dienaren enz.

Met voldoening heeft de Regeering vernomen, dat de bijzondere tegemoetkoming aan 's Lands dienaren door vele leden wordt toegejuicht als een goed gekozen maatregel.

Ongetwijfeld ondervinden ook de hoogst bezoldigden den druk der tijden en zou het zeer wel te verdedigen zijn te hunnen aanzien geene uitzondering te maken bij den voorgenomen maatregel. In de toelichting is er zelfs op gewezen, dat vooral in de hoogste betrekkingen, in vergelijking met vroeger, tegenover meer zorgen en zwaardere verantwoordelijkheid eene in wezen lagere bezoldiging staat. De Regeering meent evenwel, dat de positie van de hoogsten Harer dienaren medebrengt, dat dezen geene extra-uitkeering ontvangen.

In de toelichting is reeds vermeld, dat eene algemeene verhooging van het bezoldigingsniveau niet zal kunnen uitblijven, indien de verminderde waarde van het geld in dezelfde mate, als thans het geval is, blijft bestendigd. Ook afgescheiden van deze omstandigheid acht de Regeering het vraagstuk van het Indisch bezoldigingstelsel urgent.

Eene regeling, waarbij de inkomengrens voor de uitkeering lager wordt gesteld en op de uitkeering zekere degressie wordt toegepast, acht de Regeering niet gerechtvaardigd, waar in hoofdzaak bedoeld wordt eenige vergoeding te geven voor de verminderde koopkracht van het geld en de daaruit voortvloeiende feitelijke onderbetaling, welke uiteraard in hoogere betrekkingen niet minder wordt gevoeld. Om dezelfde reden is geen onderscheid gemaakt tusschen landsdienaren-gezinverzorgers en hen, die dit niet zijn; daarvoor zou slechts aanleiding zijn, wanneer uitsluitend steunverlening in gevallen van absolute noodzakelijkheid de beweegreden voor de uitkeering ware.

Dat de tegemoetkoming voor personen met zeer lage inkomens weinig effect zal sorteeran, acht de Regeering minder juist, aangezien de tegemoetkoming eene extra-uitkeering is boven den duurtetoeslag, welke voor de laagste inkomens 20% bedraagt.

In verband met de duurtetoeslag-regeling, welke zich

uitstrekt tot inkomens van *f* 300, waarbij de toeslag nog 5% bedraagt, acht de Regeering eene extra-uitkeering van één maand salaris ook voor de lagere ambtenaren voldoende en bestaat naar Hare meening geene aanleiding om de voorgenomen tegemoetkoming voor hen méér en voor hoogere ambtenaren minder te doen bedragen.

Eene uitkeering van een dubbele maand salaris aan ambtenaren met eene wedde beneden de *f* 150 zou de kosten van den maatregel verhoogen met ongeveer 3,5 miljoen gulden.

Waar de maatregel ook bedoeld is voor tijdelijke landsdienaren, vallende onder de duurtetoeslag-regeling, zullen daarvan ook maandgelders en vaste werklieden, die maandelijks hun loon ontvangen, de voordeelen genieten.

De Regeering overweegt subsidies, voor zoover deze strekken tot betaling van personeel, met het voor bezoldiging bestemd maandelijksch bedrag te verhoogen.

Voor de bepaling, welk inkomen zal strekken als grondslag voor de uitkeering, meent de Regeering te moeten vasthouden aan de regeling, welke gevolgd wordt bij de toekenning van duurtetoeslag.

De Regeering heeft na gezette overweging de voorkeur gegeven aan eene uitkeering ineens, omdat daaraan voordeelen zijn verbonden, die Haars inziens zwaarder wegen dan die van een maandelijkschen toeslag. Het is uiteraard niet uitgesloten, dat eene uitkeering ineens niet steeds op de nuttigste wijze wordt besteed, doch aan een maandelijkschen toeslag is het bezwaar verbonden, dat velen daarnaar hunne levenswijze inrichten en spoedig uit het oog verliezen, dat een deel hunner inkomsten slechts van tijdelijken aard is.

Het spreekt vanzelf, dat 's Lands dienaren de uitkeering ineens niet als een precedent mogen beschouwen. Ook al zouden de motieven, welke thans voor de uitkeering gelden, over een jaar nog onveranderd van kracht zijn, dan nog acht de Regeering zich geheel vrij bij de overweging, of eene nieuwe uitkeering zal worden toegekend.

De uitkeering zal plaats hebben, zoodra na telegrafisch overleg gebleken is van de instemming van het Opperbestuur.

Ten slotte kan worden medegedeeld, dat de voorgestelde uitkeering in geen enkel opzicht verband houdt met maatregelen tot het verzetten van den betalingsdag van traktementen.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 300A. Overname door het Land van de onroerende eigendommen der vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs”.

De Regeering is van oordeel, dat de elders met het houden van jaarbeurzen bereikte resultaten aanleiding geven ook voor Indië daarvan gunstige uitkomsten voor nijverheid en handel te verwachten, al moet uit den aard der zaak worden toegegeven, dat, gelet op het verschil in toestanden tusschen Indië en Europa, geene zekerheid bestaat voor het welslagen van eene jaarbeurs hier te lande.

Nu, met vermindering van geldelijke risico voor het Land, de gelegenheid kan worden geschonken voor het nemen van eene ernstige proef, meent de Regeering, dat hiermede een gewichtig Landsbelang zal worden gediend.

Wat de eventueel aan het jaarbeursgebouw te geven bestemming betreft, moge worden verwezen naar de

Memorie van Toelichting, waarin is vermeld, dat het geschikt is voor gebruik als kantoor, waaraan te Bandoeng steeds meer behoefte ontstaat. Voor zoover het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel aangaat, kunnen als voorbeeld worden genoemd de Centrale Aanschaffingsdienst en de Technische bibliotheek van de afdeling Nijverheid.

Tot overname van gebouwen en grond zal niet worden overgegaan, voordat deze in onbezwaarden eigendom kunnen worden overgedragen.

Voor het gebouw worden in rekening gebracht de werkelijke bouwkosten. Als vaststaand kan worden aangenomen, dat bij bestemming voor den openbaren dienst de waarde niet geringer zal zijn. Van risico is ten dezen nauwelijks sprake.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side or a very light scan of a document.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 18 — STUK 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

AMENDEMENT.

Amendement ingediend door de heeren Suys, Dwidjosewojo en Sastrowidjono.

Ingezonden 15 Januari 1920.

De ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der uitgaven, afdeling III, onderafdeling 88A: „Bijzondere tegemoetkoming aan 's Lands dienaren enz." te verminderen met f 1.— en alzoo te brengen op f 9 499 999 om aldus:

Ten eerste:

Aan landsdienaren, die gezinsverzorgers zijn, en wier salaris vijf honderd gulden per maand of minder bedraagt, een volle maand salaris te goed te doen.

Ten tweede:

Aan landsdienaren, die gezinsverzorgers zijn, en wier salaris meer dan vijf honderd per maand doch minder dan duizend gulden bedraagt, 100% van de eerste vijf honderd en 50% van het meerdere der maandelijksche bezoldiging toe te kennen.

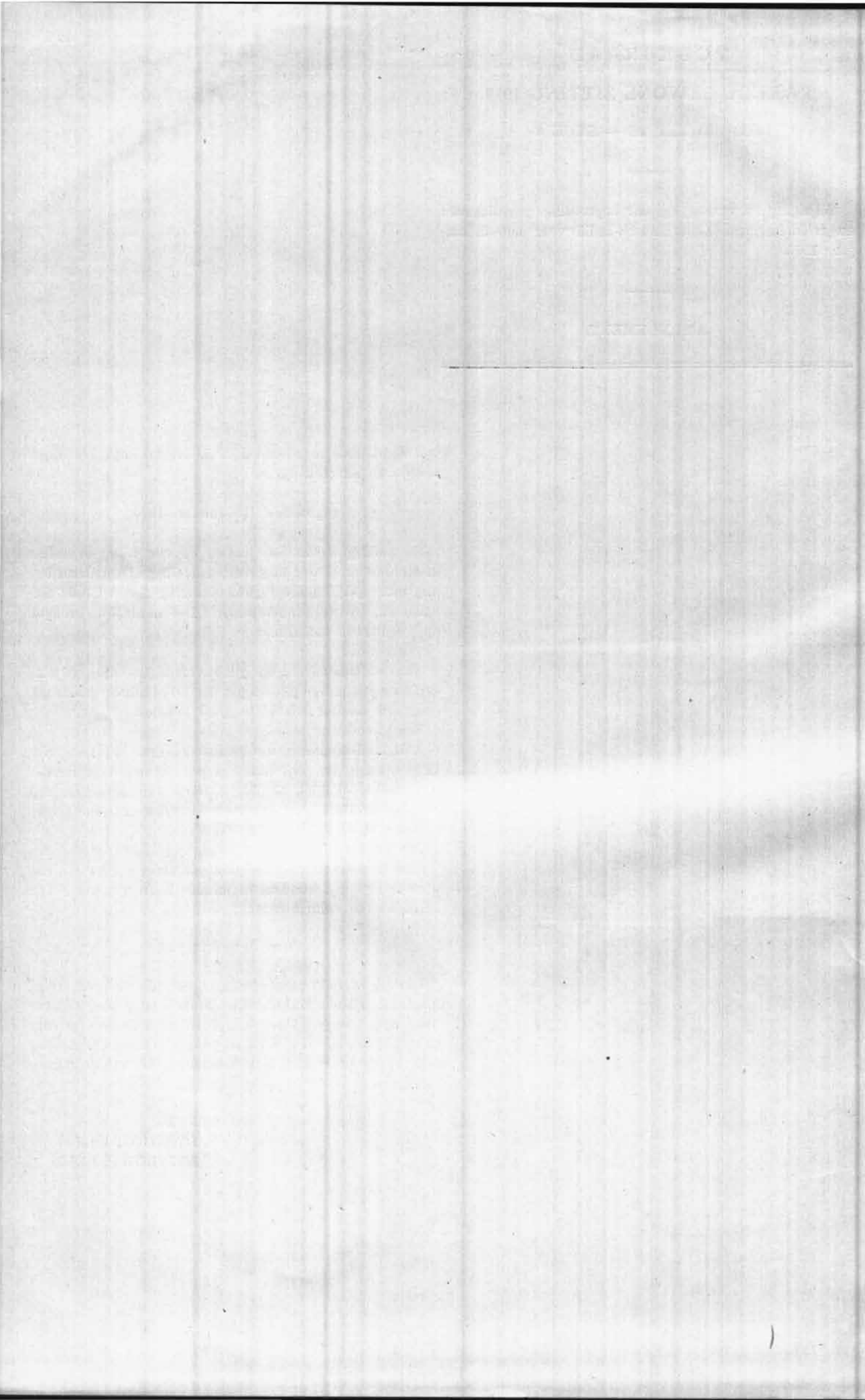
Ten derde:

Aan landsdienaren, die geen gezinsverzorgers zijn en wier salaris vijf honderd of minder bedraagt, wordt een halve maand salaris te goed te doen.

Toelichting.

Het ingediende amendement heeft ten doel de landsdienaren met een traktement van duizend gulden of meer niet in de voorgestelde toelage te doen deelen en voor hen, die minder dan duizend gulden traktement hebben een zekere degressie in te voeren bij de toe te kennen toelagen.

SUYS.
DWIDJOSEWOJO.
SASTROWIDJONO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 18 — STUK 7.

—
Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

—
AMENDEMENT.

Amendement ingediend door de heeren Bergmeijer, Schmutzer en Kan.

Ingezonden 16 Januari 1920.

De ondergeteekenden hebben de eer in Hoofdstuk II der uitgaven, afdeling III, onderafdeeling 88A „Bijzondere tegemoetkoming aan 's Landsdienaren enz." te verhoogen met f 18 000 en alzoo te brengen op f 9 518 000.

Toelichting.

De bedoeling van dit amendement is de maximumgrens te doen vervallen.

BERGMEIJER.
SCHMUTZER.
KAN.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
CHICAGO, ILLINOIS

REPORT OF THE
COMMISSIONERS OF THE
LAND OFFICE

1880

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

CHICAGO, ILLINOIS

REPORT OF THE
COMMISSIONERS OF THE
LAND OFFICE

1880

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

CHICAGO, ILLINOIS

REPORT OF THE
COMMISSIONERS OF THE
LAND OFFICE

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1919.

ONDERWERP 18 — STUK 8.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

BESLUIT.

(Zie Javasche Courant van 20 Januari 1920 No. 6, blz. 91).

BUITENZORG, den 20sten Januari 1920. (No. 4).

Gelet op het besluit van 10 Januari 1920 No. 4;
Gelezen de brief van den Voorzitter van den Volksraad van 16 Januari 1920 No. 154;

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord (adviezen o. a. van 8 en 11 Januari 1920 Nos. I en II);

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel 1.

I. In het IIde Hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 56) en gewijzigd bij de besluiten van 15 Juli No. 5 (Javasche Courant van dien dag No. 56), 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), 19 Januari 1920 No. 2 (Javasche Courant van 20 Januari 1920 No. 6) en 20 Januari 1920 No. 3 (Javasche Courant van dien dag No. 6), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Tusschen de onderafdeelingen 88 en 89 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 88A. Bijzondere tegemoetkoming aan 's Landsdienaren en aan andere personen, f 9 518 000.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 121. Vorsten, grooten en gezanten, wordt verminderd met f 10 416 en mitsdien gebracht op f 5 315 966.

Tusschen de onderafdeelingen 122 en 123 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 122A. Tegemoetkoming aan de Inlandsche rechtsgemeenschappen in de onderafdeelingen Ambina en Saparoea der residentie Amboina ter verzekering van eene behoorlijke bezoldiging der regenten, f 30'000.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Tusschen de onderafdeelingen 300 en 301 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 300A. Overname door het Land van de onroerende eigendommen der vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs”, f 379 500.

II. In artikel 2 van het besluit van 15 Juli 1919 No. 4 (Javasche Courant van dien dag No. 56), gewijzigd bij de besluiten van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102) en 20 Januari 1920 No. 3 (Javasche Courant van dien dag No. 6) wordt het derde lid in plaats van „119, 126A”, gelezen „1122A, 126A”.

Artikel 2.

In het eenig artikel van het besluit van 15 Juli 1919 No. 4 (Javasche Courant van dien dag No. 56), houdende voorloopige aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgave begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, gewijzigd bij het besluit van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), wordt de volgende wijziging aangebracht:

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Tusschen nummer 106 en „Departement der Burgerlijc Openbare Werken” wordt ingelascht:

106A. Vergoedingen door de vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs”.

Afschrift dezes enz.